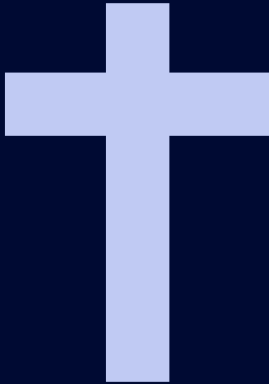

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 2 Aug 2022

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

MATTHEW	1
MARK	58
LUKE	93
JOHN	153
ACTS	195
ROMANS	251
1 CORINTHIANS	279
2 CORINTHIANS	306
GALATIANS	323
EPHESIANS	333
PHILIPPIANS	342
COLOSSIANS	348
1 THESSALONIANS	355
2 THESSALONIANS	361
1 TIMOTHY	365
2 TIMOTHY	373
TITUS	378
PHILEMON	382
Hebrews	384
JAMES	404
1 PETER	411
2 PETER	419
1 JOHN	424
2 JOHN	431
3 JOHN	432
JUDE	433
REVELATION	436

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaakinolt'ííhíí Jesus Christ, David bá nítíni nyáázhi' naltsoos besi'aanií. ² Isaac Abraham bá hizhchíí; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchíí; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchíí; Éstrom Pháres bá náánázhchí; Áram Éstrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchíí; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchíí; Jesse Óbed bá hizhchíí; ⁶ David, ízigo nant'án níni, Jesse bá hizhchíí; Urías n'íi bí'aahíí Sólomon David, ízigo nant'án níni, yá yishchíí; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchíí; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manáesses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manáesses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnáhgo odestíídá', áí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnáhgo odestiiníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchíí; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Eliákim Abíud bá náánázhchí; Ázor Eliákim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadóc bá náánázhchí; Eliúd Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Eliúd bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíí Mary holzéhi biká' nlií ní', Maryhíí Jesus, Christ holzéhi, yishchíí. ¹⁷ Áík'ehgo Abraham bits'á'dí' David neheñá'zhí' dííts'adah hanáolchíí; David bits'á'dí' isnáhgo odestíízhí' dííts'adah hananáolchíí; áídí' isnáhgo odestiiníí bits'á'dí' Christ nyáázhi' dííts'adah hananáolchíí.

¹⁸ Díí k'ehgo nko Jesus gozlií: Bąą Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiltíí, ndi doo hwahá yił niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silií. ¹⁹ Yił niinéhihíí, Joseph holzéhi, nñee nkt'éégo at'éhi, Mary doo dénchọ'égo bich'í' godigháh hát'íí dahíí bighá, doo hadín yígólsinégo bił ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áídá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeelgo Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká' dí'ihíí bich'í' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' níni, Mary ní'aa ándle'zhí' doo néndzid da; hiltsąą siliiníí Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí Jesus holzeego ádnííí: bik'íí binchọ'íí bits'á'zhí' hasdáyihiniíí

doleehíí bighą. ²² Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi áńí n'íi begolne'go be'ánágót'jíd, gáníigo, ²³ Isąą, na'ilíhn doo hwahá nnéh dahíi hiltsaą hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, ái bizhi'íi Emmánuel golzee doleel, ái, Bik'ehgo'ihinań nohwil nlij, golzeego ágolzee. ²⁴ Áídí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á ábılñniidyú ádzaago Mary yil nńáá: ²⁵ Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozlijzhi'; áń Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozlijdá' Hérod nant'án nlij lək'e, áídá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhi', ² Gádaañiigo, Jews binant'a' gozlijhíi hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'iksqsé dah hiit'ijhíi bighą daahohiikaąhyú dekai. ³ Hérod nant'án nlini la'íi nnee dawa Jerúsalemyú daagolíni bilgo díi daidezts'ąądá' doo bil daagozhóq da lək'e. ⁴ Hérod okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíi íla'áyíílaago, Hayú Christ goleeh? daayihniigo nayídaadikid. ⁵ Áík'ehgo gádaabilñii, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi n'íi k'e'eshchijhíi k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem nliníi, Júdaagee nant'án daanliiníi bil dátedaank'ée: nant'án shichągháshé, Israel hat'íi, yá nant'aa doleehíi nits'ą'dígo goleehíi bighą, nii. ⁷ Hérod dánant'j'ego nnee daagoyánihi yiká o'í'a'dá' nayídaadikid, Daadá' ts'iksqsé dantsé hit'ij silij? niigo. ⁸ Áídí' Bétlehemiyú odaayis'a' gádaabilñiigo, Ishkiin alts'íséq nt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lək'eyúgo shil nanádaagodoñihgo shíi aldo' ákú hoshkaąhyú disháh. ⁹ Nant'án áńíhíi daidezts'ąądá' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'iksqsé dahs'ąągo daayo'ij n'íi bádijhyúgo hiltqol nt'éégo, ishkiin alts'íséhi sitijgee bik'ehdí' dahs'ąą silij. ¹⁰ Ts'iksqsé daayiltsąądá' dązhó yaa bil daagozhóq lək'e;

¹¹ Áídí' kįh yune' ha'ákaidá' ishkiin alts'íséhíi báá, Mary holzéhi, yilgo daayiltsąądá', yich'j' hayaa ádaadzaago daayokaąh: ilínihi nadaayiné'íi yidá'ch'ída'iztaągo óodo, jeeh didlidgo likągolchini, frankincense holzéhi, la'íi jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihinań, Hérod bich'j'yú nádohkáh hela', daabilñiigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onákai, lahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bil ch'í'nah ánágodlaa nayeelíi bee, gáníigo, Nádnáh, mé' hik'e báá bilgo Egyptyú bil nkáh, ákú nahísóotąą, nohwil nanágosisñi'zhí'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áík'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihíi hik'e baąhíi bilgo t'j'yú Egyptyú

okai. ¹⁵ Hérod daztsaazhí' da'akú naháztaq: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí áńńí n'íí, ShiYe' Egyptdí' hannáh bildishńii, nńiidíí begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áídí' Hérod nńee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yígolsjídá' dážhó bágóchjídgo, ishikín naki bił ľedaagodzaadí' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'áá Béthlehemýú, nńee daagoyáni Jesus yaa nayídaadikid n'íídí' godezt'i'go. ¹⁷ Jéremy, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, gánńiidíí begolne', ¹⁸ Rámayú ľa' bizhii daidits'ag, daachag ľa'íi chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azíí bee bich'í' yádaach'ilti' ndi doo hagot'éégo da ľék'e, bichagháshé da'ádaadihíi bigha.

¹⁹ Hérod daztsaadá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeelíí bee bił ch'í'nah ánágodlaa, ²⁰ Gáníigo, Nándáh, niye' hik'e báá biłgo Israel hat'íi bini'yú bił nádńkáh: niye' daizilhee hádaat'ij n'íí nanezna'. ²¹ Áídí' nádiidzaago biye' hik'e bağhíi biłgo Israel hat'íi bini'yú onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'án nanásdljii, bitaa Hérod sitij n'íígee nnańthzhgo Joseph ya'ikonzjídá', ákú digháhzhí' neldzid: áík'ehgo bindzeelíí bee Bik'ehgo'ihí'nań, Doo ákú řnáh da, biłńńiid, áík'ehgo ni' ľahýugo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áídí' kįh gozńilíí Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, Áń Názarene holzee doleel, daanńii n'íí begolne'go.

3

¹ Ái benagowaadá' John Baptize ágole'íi nńee yich'í' yakti'go nyáá, da'igoljyú, Judéa bigodesdzogíi biyi', gáníigo, ² Nohwinchq'íi bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa. ³ Díńko Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, yaa yakti'go gáníi n'íí, Da'igoljyú hadíńshí dilwosh, NohweBik'ehń bádįhyú ilch'į'daagohle', intń ilk'ídezđqhgo bá ádaahle', niigo. ⁴ John bidiyagé bighán ha'í'áhíi bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'íidi hik'e dzilyú gosnihíi biłgo bihidán ľék'e. ⁵ Áídá'go Jerúsalemđí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'ąadı' ľa'íi túńlíníi Jórdan holzéhi bińaayú dahot'éhé ni' nagoz'ąadı' baa nánzáá, ⁶ Áík'ehgo bi'ádaat'e' nchq'íi yaa nanádaagosńi'dá', túńlíníi Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhíi yigha neheskaigo yłtsaąadá' gáyilńii, Nohwíi, ch'osh bik'asda' goljįhíi k'ehgo daalinoł'įłkíi, hadín lá nohwádįhyú nohwiniigodilne' goz'aaníi bits'á'nohkáh nohwilńńiid? ⁸ Da'anńii nohwinchq'íi bits'á' ádaahdzaayúgo

ch'í'nah ádaadi'nolsi, nest'a' nlt'éégo nádaant'ihíi k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo idiládaadh'ni da: Bik'ehgo'ihí'nań d'íi tséé nazn'íi n'nee Abraham bits'á'dí' daadihezna'híi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildish'ni. ¹⁰ Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bé'níl'aqđgo ácha nnit'aq: ch'il dawa doo nest'án nlt'ééhíi baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo kq' dilthi' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹¹ Shihíi tú bee baptize ádaanohwish'i' gádnii, nohwinchq'íi bits'á'zhí' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, bikee hish'leelíi ndi doo bik'eh sit'i' da: án Holy Spirit hik'e kq' yee baptize ádaanohwi'i' doleel. ¹² Be'ilch'ihé dahyot'i'í, t'oh naghái ilch'íhi goz'aqđee nágosho doleel; binest'a'híi ilk'eyihini'í; áidá' bizhoolíi kq' doo ntsésihí biyi' yuyaa yidilid.

¹³ Áidí' Jesus Gálileedí' Jórdan túnl'ízhí' nyáá, John baptize ábile'híi bigha. ¹⁴ Áidá' John doo hat'i' dago gán'íi, Shíigo née shaa nyaa, shíi ni baptize áshíile'go dávik'ehdá'? ¹⁵ Jesus gábil'ni, Ch'ík'eh ndi nzhq' k'adíi: nzhq'ogo ágot'eehíi dawa be'iidle'go dávik'eh. Áik'ehgo John baptize ábíílaa. ¹⁶ Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'i' hanázzaa: áidí' yáá bich'i' ilts'a' ádzaago Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit hawú k'ehgo bich'i' nke'eníhgo yiltsaaníi dábil'go biká' dahnezdaa: ¹⁷ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gán'íigo yidezts'aq, Díinko shiYe' shil nzhóni, án baa shil gozhq'.

4

¹ Áidí' Jesus Holy Spirit nabílaago da'igol'íyú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. ² Dá doo iyáné dizdin behiskaq, ái aqł hiskaqádá' shiná' sil'i. ³ Na'íntaahíi baa nyáágo gábil'ni, Ni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' n'ílyúgo, d'íi tsééhíi bán náodleeh, n'ni. ⁴ Áidá' Jesus gábil'ni, Ágágolzeego k'e'eshch'i, N'nee doo dá bán zhá yee h'naa da doleel, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi bizé'dí' behagohigháhíi dawa yee h'naa doleel. ⁵ Ch'iidn nant'án godiyihgo ízigo k'ih goznilyú Jesus yil o'áázhgo k'ih biyi' da'ch'okaqhíi ts'ídago goz'aaníi bilatahyú yil n'áázhgo, ⁶ Gánábildo'niid, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' n'ílyúgo gódah ch'í'nt'e': ágágolzeego k'e'eshch'i, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'yú daagol'íni nlt'éégo binádaadeh'íi doleel, ná daayildoni'í: áidí', Doo tséé hita'go hayaa ngeeh dahíi bigha anádaano'teel doo. ⁷ Jesus bich'i' hananádziigo gábil'ni, Ágágolzeego k'ená'ishch'i, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń doo nabíntaah da. ⁸ Áidí' dził dázho yúdahi biká'yú yil hananát'aazhgo n'nee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa lá'íi bi'ízigo ágot'eehíi bil ch'í'nah áyíílaago; ⁹ Gábil'ni, Díi nagoz'aaníi dawa naa dinish'aa doleel, hayaa á'ne'go

shonkaqahyúgo. ¹⁰ Jesus gánabiłdo'niid, Yuwehyú, Satan: ágágolzeego k'ená'ishchijj, Bik'ehgo'ihinań neBik'ehń zhá honkaqah, da án zhá bá na'iziid. ¹¹ Áídí' ch'iidn nant'án bits'á'zhi' onádaadá' Bik'ehgo'ihinań binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazni'.

¹² Áídí' Jesus John ha'áneztijgo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; ¹³ Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaní bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogíi biyi': ¹⁴ Esáias, Bik'ehgo'ihinań binkaáyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, ¹⁵ Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túnlíi hanaayú túsikaaní bich'í' Gálileeyú, doo Jews daanlijj dahíi bini'yú; ¹⁶ Godilhiyú naháztaq n'íi kq' bená'dindíingo daayiltsaa; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztaq n'íi bich'í' idindláad silijj.

¹⁷ Áídí' godezt'igo, Nohwinchq'íi bits'á'zhi' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, niigo Jesus yałti' nkegonyaa.

¹⁸ Jesus túsikaaní Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehe nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: ái lóg hadaayihileehíi daanlijj. ¹⁹ Áík'ehgo gádaayihni, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehíi k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. ²⁰ Dagoshch'í' lóg behaidlehe nanest'ólihií da'áigee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lək'e. ²¹ Áídí' dahnáidiidzaago ilk'isyú naki naayiltsaa, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, ái bitaa Zébedee bilgo tsina'eehíi yiyi' naháztaq, bilógbehaidlehe nanest'ólihií nádaikadgo; áík'ehgo yich'í' ánniidi. ²² Dagoshch'í' bitaa tsina'eehíi yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

²³ Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánáséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilałt'áhgee begoz'aaníi nł'éeego baa na'goni'íi yaa yałti'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éeego kah yaa nadaakaihií hik'e daanniihií náyihilziihgo anádaal. ²⁴ Syria golzeeyú dahot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú iltah at'éeego daanniihií hik'e kah yaa nakaihií, góyéego bich'í' nadaagowaahíi, ch'iidn yisná ádaabiłnií, onádaatlishihíi, la'íi daadi'ilihíi yil nadaaskaigo Jesus nł'éeego ánádaayisdlaa lək'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee ląágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túnlíinií hanaadi'hi biké' análseeł lək'e.

5

¹ Jesus nnee biké' análseełi yiltsaaago dzilyú hayaa: áigee nezdaago bitsilke'yu alđó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gáníigo: ³ Hadíi ídaagoch'iyolba'íi biyaa

daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daanlii. ⁴ Chaal nadaakaihií biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojooq. ⁵ Bijíidí' isht'edaagodnt'éehíí biyaa daagozhóq le': ni'gosdzán dá goz'aa nt'éego biyéé doleel. ⁶ Nzhooqo ágot'eehíí dážhó hádaat'ihíí bigha shiná' hik'e dibá' daanliiní biyaa daagozhóq le': áí náda'doldií. ⁷ Bił daagoch'oba'íí biyaa daagozhóq le': bíí aldó' baa goch'oba' doleel. ⁸ Bijíí biyi' daagozhóoníí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań daidołtséel. ⁹ İlch'igont'éehíí benadaago'aahíí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daabiłdı'nii doleel. ¹⁰ Nzhooqo ágot'eehíí ye'adaat'eehíí bigha bich'ı' nadaagoch'inłkaadıí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daanlii. ¹¹ Shíí shigha nnee yati' yee daanohwokaalyúgo, nohwiniidaagodnısjyúgo, la'íí léda'ılchoogo yati' dénchó'éhíí yee nohwaa yadaakti'yúgo, nohwiyaa daagozhóq le'. ¹² Nohwił daagozhóq le', dážhó nohwił daagozhóq le': yaaká'd'igo ízigo ágot'eehíí nohwaa hi'ne' doleel: nohwíí dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí da'ágát'éégo bich'ı' nadaagoch'inłkaad ni'.

¹³ Nohwíí ni'gosdzán bi'ishih daanohlii: áídá' ishíihíí doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánálné'? Doo nt'é bee nlt'éé da, daazhógo ch'élkádgo biká' nach'ikai doo. ¹⁴ Nohwíí ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláadıí daanohlii. Dzil biká'yú ízigo kih nagoznıl dahgoz'ayúgo, doo hagotéégo nant'ı' da. ¹⁵ La'íí ik'ah kó'íí ch'idnłłah lek'eyúgo, doo táts'aa bił hayaa nch'i'áah da go'ıí, áídá' ik'ah kó'íí biká' dahnásıł'áhé biká' dahch'ılt'aah go'ıí; áík'ehgo hadıí kih yune' naháztaanıí dawa yee daago'ıi. ¹⁶ Nnee bináat nohwits'á' idindláad le', áík'ehgo nlt'éégo ánadaaht'ıihıí daayo'ıigo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn ízigo at'éehíí bee ch'ı'nah ádaanoksı.

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanıí dagohıí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí bek'e'eshchiinıí doo ánabiyishdiıhyú níyáá daashoh'nıí da: doo ánabiyishdiıhyú níyáá da, áídá' dawa begolne'go níyáá. ¹⁸ Da'anıi gánohwiłdishnıi, Yáá hik'e ni'gosdzán biłgo bech'ıgonáhzhı' begoz'aanıí biyi'dı' ayáhágo isdzohıí la'íí dahts'idıłhiıí doo daazhógo dá dahgoz'aa nt'éego da, aqł alzaazhı. ¹⁹ Hadıń dıí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanıí ayáhágo ágot'eehıí ndi doo yikısk'eh at'éé dahıí, la'íí áík'ehgo nnee yił ch'ıdaago'aahıí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinıí bitahyú dážhó doo ilıı dahıí bee hojıı doleel: áídá' hadıń dıí begoz'aanıí yikısk'eh at'éehıí la'íí yee ilch'ıgó'aahıí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinıí bitahyú ízigo at'éehıí bee hojıı doleel. ²⁰ Begoz'aanıí ye'ık'eda'ılchıhi hik'e Pharisees daanlıni bitisgo nlt'éégo ádaanoh'teeyúgo zhá

yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní itah daahleeh go'íi, nohwildishñii.

²¹ Doo áníidá' díi k'ehgo n̄nee bángot'aago daadesots'aq ni', Doo izilhéé da; hadín izis-h̄ñ'íi góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: ²² Áidá' gádaanohwıldishñii, Hadín bik'isn doo nt'é bigh̄ dayú yik'enñiihíi góyéégo bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yiññiihíi baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáá da, yiññiihíi ch'iidn biko' dilt'í' yuyaa bágoz'áni at'éé.

²³ Áik'ehgo bech'okaqahíi biká' dahnási'níkíi goz'aagee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánne'yúgo, nik'isn bil dahgosín'aqahíi bínálniihyúgo; ²⁴ Da'áígee da'ch'okaqah goz'aagee nt'éhéta nánne' n'íi siné'dá' nik'isn bich'i' n̄n̄áhgo ilk'ínágodn̄d̄oq̄h; áidí' t'aqzhí' nádndáhgo áníta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánne'.

²⁵ Hadín naa dahgoz'aaníi dagoshch'i' bil ilk'ínágodn̄d̄oq̄h, yáná'iti'héyú bil hi'ashdá'; dahyúgohíi dánko aayanáltihíi yaa nide'ahi at'éé, aayanáltihíi aasitíni yaa niktéehgo ha'anilt'e'.

²⁶ Da'an̄ii doo ch'ínánódáh at'éé da, dá aq̄l na'ín̄ilgo zh̄a, nildishñii.

²⁷ Doo áníidá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanohs̄i lán sh̄i, Doo nant'í' nahkai da, golzeego: ²⁸ Áidá' shíi gádaanohwıldishñii, N̄nee isdzán dázho hát'íigo dénch̄o'égo yinef'iidíi ilk'idá' bi-jíi biyi' yuyaa nant'í' deyaa. ²⁹ Niñáá dihe'nazhinéégohíi nch̄o'go ánát'ij̄l ánís̄jyúgo ha'aahgo yó'oh̄ne': nits'í lahzhí' da'ád̄ihyúgo doo nzh̄oq̄ da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn biko' dilt'í' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzh̄oq̄ da. ³⁰ Nigan dihe'nazhinéégohíi nch̄o'go ánát'ij̄l ánís̄jyúgo nadn̄lgeeshgo yó'olt'e': nits'í lahzhí' da'ád̄ihyúgo doo nzh̄oq̄ da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn biko' dilt'í' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzh̄oq̄ da. ³¹ Gánádaadi'n̄ii ni', Hadín bi'aa yó'onáyilt'e' hat'ín̄ii, naltsoos yiká' ilk'ínát'aash: ³² Áidá' shíi gádaanohwıldishñii, Hadín bi'aa doo n̄nee la' yil nant'í' na'aash dadá' yil ilk'ínát'aazhyúgo, nant'í' naghaago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil n̄n̄áayúgo, áí n̄neehíi yil nant'í' na'aash hileeh.

³³ Doo áníidá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanohdz̄i lán sh̄i, Doo daazhógo nit'pa dahnádinl̄ñiih da le', áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee hagot'éégo áññiihíi k'ehgo áile':

³⁴ Áidá' shíi gádaanohwıldishñii, Doo yaaká' bee nohwit'pa dahnádaadidoññiih da; áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíi bigh̄a: ³⁵ La'íi doo ni'gosdzán bee nohwit'pa dahnádaadidoññiih da; áí Bik'ehgo'ihí'nañ dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áí ízigo k̄ih gozn̄ilíi nant'án ízisií golínihi at'ééhíi bigh̄a. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nit'pa dahnádinl̄ñiih da, nitsizil da'á ndi doo l̄igaigo dagohíi dilh̄ilgo

áóléh át'éé dahíí bighá. ³⁷ Ha'oh, dagohíí, Dah, zhá daadohñii, doo nohwit'á dahnádaadidoñiih da ndi da'aniigo ádaadohñii: la'ihíí nchó'ihíí bits'á'dí'go at'éé.

³⁸ Doo ánídá' gádaadi'niigo ba'ikodaanoht'á lán shí, Nohwináá hayi'ááyúgo bináá hanádoh'aal, nohwiwoo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aal: ³⁹ Áídá' shíí gádaanoht'ádishñii, Nñee nchó'go nohwich'í' at'ééhíí doo bich'í' t'áazhí' ádaanoht'ee da: hadín nit'áah yonks'íyúgo, lahzhinéé bich'í' nnanínt'aah. ⁴⁰ Dahadín ni'íí bighá naa yá'ití'dá' nahayiiłsoozyúgo, ni'íícho aldo' doo baa nchí' da. ⁴¹ Dał'á dahgostó'yú niindeyoodyúgo, nakidn dahgostó'yú bił n'aash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíí baa nné', hadín dant'éhéta bá ch'íné'yúgo doo bich'í' t'áazhí' hótá' da.

⁴³ Doo ánídá' gánádaadi'niigo ba'ikonaadaanoht'á lán shí, Nit'ahdí' gólíínií zhá nił nzhóqdá' nik'enñiihíí bik'enñiih le'. ⁴⁴ Áídá' shíí gádaanoht'ádishñii, Nohwik'enñiihíí nohwil daanzhógo le', yati' yee daanoht'áakíí biyaa daagozhógo doleel daahoh'nií le', hadíí bił daanoht'á'íí nł'éégo bich'í' ádaanoht'ee le', nchó'go nohwich'í' ádaat'eehíí la'íí nohwiniidaagodnłsiníí bá da'ohkaah le'; ⁴⁵ Áík'ehgo nohwit'aa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daanoht'á: án nchó'íí hik'e nzhóhíí dálekt'eego biká'zhí' ya'ái hanadáhgo áyılıs, nł'éégo at'ééhíí hik'e doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíí dálekt'eego biká' nagoht'áhgo áyılıs. ⁴⁶ Hadíí bił daanoht'áshooníí zhá nohwil daanzhóoyúgo, nt'é bighá nohwich'í' nahi'niíł? Tax bich'í' nadaahi'niíł ndi hadíí yił daanzhooníí bił daanzhógo ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá bilák'e nádaadoht'áhyúgo, la'ihíí hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'í' nadaahi'niíł aldo' da'ágát'éé ya'? ⁴⁸ Áík'ehgo nohwit'aa yaaká'yú dahsdaahn dázhó nł'éégo at'éé, nohwíí aldo' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nñee binadzahgee zhá nñee bich'í' nł'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanoht'á'ííhíí bighá: ágádaht'á'yúgo nohwit'aa yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí' doo nt'é nohwich'í' naho'niíł at'éé da. ² Tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné' lék'eyúgo, doo nádił higaakíí bésh dilwoshé yee aniigo da, daanzhógo ádaadil'iinií Jews ha'ánátséh nagoznil yuné' la'íí intínyú nñee bada'ohííhíí bighá ágádaat'á'ííhíí k'ehgo doo ánt'á' da. Da'anii gánohwíłdishñii, Ik'idá' áí bich'í' nahasnili at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhineé ánát'á'íí ne'eshganzhineéhíí doo yígółsı da le'. ⁴ Dánant'á'ego baa nné': áík'ehgo dánant'á'ego

ánáda'ch'ol'ijl ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'i' nado'onili at'éé.

5 Onkaahgee doo daanzhoq ádaadil'ijhií k'ehgo ánt'éégo da: áí ha'ánázéh yune' la'íí ilk'ída'itingee nazijgo da'okaaqgo bil daagozhóq, nnee daabine'ijgo. Da'anii gádaanohwiłdishnii, Ilk'ída' áí bich'i' nahasnili at'éé. 6 Áída' ni, onkaahyúgo, ntééh yune' ha'annángo, idił da'déntijhdá' niTaa nagont'i'yú honkaah; án dánant'i'ego ánáda'ch'ol'ijl ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'i' nado'onili at'éé. 7 Da'ohkaahgee be'ádaadohnihií doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohni da, doo Jews daanlij dahíí ádaat'eehií k'ehgo: áí ląágo yádaasiilti'yúgo zhá Bik'ehgo'ihina' nohwidits'ag, daanzi. 8 Doo áik'ehgo ádaanoht'ee da: nohwiTaa hant'é bídaanohdijhií yígółsi, t'ah doo hwahá bíhóhkeed da. 9 Díí k'ehgo nkó da'ohkaah: NohwiTaa yaaká'yú dahsındaahíí, Nizhi'íí dilzihgo bigółih le'. 10 Nant'án níłijhií begodowáh. Hagot'éégo anniyyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'gosdzán biká'yú alđó' begodolniił. 11 Díí jii daahiidaq doleelíí nohwá ágonłsi. 12 Hadíí ncho'go nohwich'i' ádaaszaahíí bigha baa nágodent'aahíí k'ehgo neé alđó' ncho'go ádaasiidzaahíí bigha nohwaa nádaagodin'áah. 13 Nanohwída'dintaah yune' onohwoniił hela', áída' ncho'go at'ééhíí bits'á'zhí' hanánohwihi'niił: Dahazhí' dawa bá nant'áá, la'íí ninawodíí itisyú at'éhi, la'íí ízigo ánt'éhi dahazhí' bee sínzij doleel. Doleelgo at'éé. 14 Nnee bincho'híí bigha baa nádaagodeso'aayúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn alđó' nohwaa nágode'aahi at'éé: 15 Áída' nnee bincho'híí bigha doo baa nádaagodeso'aq dayúgo, nohwiTaa alđó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

16 Dáshina' da'ohkaah lək'eyúgo, daanzhoq ádaadil'ini doo k'ehgo adaanoht'ee da: áí dáshina' da'okaaqgee idaadaagoch'iyyolba'go binii hago ándaayol'ijl, nnee dáshina' oshkaahíí yídaagołsi le', daanzigo. Da'anii gádaanohwiłdishnii, Ilk'ída' áí bich'i' nahasnili at'éé. 17 Áída' ni dáshina' onkaah lək'eyúgo, nitsizil nnłtag, ninii tángis; 18 Áí bee nnee dáshina' onkaahíí doo yídaagołsi da, niTaahíí zhá na'gont'i' ndi yígółsi: áik'ehgo dánant'i'ego ánáda'ch'ol'ijl ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'i' nado'onili at'éé.

19 Ni'gosdzán biká' dawahá nohwil da'ilíinií doo nadaanohnii da, dánko gólchoozhi nohwits'á' da'iyaa, beshihii nohwits'á' dichih, la'íí da'in'ijhií nohwee dain'ijh: 20 Áída' yaaká'yú zhá nada'nohnii, akúyúgo zhá gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyaa da, beshihíí doo nohwits'á' dichih da, la'íí da'in'ijhií doo nohwee daino'ijh at'éé da: 21 Dahayú

nohwił ilíni sinilyú, aí zhá baa natsídaahkees doo. ²² Konáá'í kots'í bikq'í at'éé: áík'ehgo konáá nht'ééyúgo kots'í dahot'éhé bikq' golíni at'éé. ²³ Áídá' konáá doo nht'éé dayúgohíí, kots'íhíí dahot'éhé dilhíli at'éé. Koyi' ná'dindíin n'íí kots'á' dilhí silijiyúgo, aí dážhó dilhiki at'éé.

²⁴ Doo hadín binant'a' naki da, dała'á bil nchq'dá' la'ihíí bil nzhqo doleeli at'éehíí bighá; dagohíí dała'á yotá'dá' la'ihíí yich'olaa doleeli at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań hik'e hágólzilíí dála' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Áí bighá gádaanohwiłdishnii, Nohwi'ihí'na'íí doo baa nohwił daagoyéé da le', hant'éshá' hisháq doleeli, daanohsigo; dagohíí nohwits'í doo baa nohwił daagoyéé da le', hant'éshá' ágoshdle', daanohsigo. Ya' idánhíí ihí'naahíí bitisgo iljí gá, ya' diyágé kots'íhíí bitisgo iljí gá? ²⁶ Dló' yúdahyú nada'iníihíí baa natsídaahkees: doo k'eda'dílee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ík'edaayihíihíí bá gowa goz'aq da; da'ágát'éé ndi nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíí aí bitisgo da'inohjíí gá? ²⁷ Nohwitaahyú hadín daahohneezíí yaa natsékeesíí zhá bee ayáhágo ndi ts'ídag ndíkséhgo ádidle' gá? ²⁸ Hant'é bighá diyágé baa nohwił daagoyéé? T'oh dénzhónéhíí baa natsídaahkees; doo nada'iziid da, doo da'it'ool da ndi nht'éégo daanołseeł. ²⁹ Da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lek'e ndi doo díí t'oh dénzhóné k'ehgo ík'e'isdlaa da, nohwiłdishnii. ³⁰ T'oh díí jji nołseełíí, áíd' iskaq daadidliđíí ndi Bik'ehgo'ihí'nań nht'éégo bik'e'islaadá' danilt'eego ya' aí t'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwik'e'islaa gá, nohwíí nohwi'odla' ádaayáháhi? ³¹ Áík'ehgo, Hant'é da'iidaq shíhíí? dagohíí, Hant'é da'iidlaq shíhíí? dagohíí, Hant'é ádaagohiidle' shíhíí? doo daadohniigo baa nohwił daagoyéé da le'. ³² (Doo Jews daanlij dahíí aí zhá itisgo hádaat'íí:) áídá' aí dawa bíđih daanohjíihíí nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn yígółsł. ³³ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí hik'e bits'á'dí' nzhqogo ágot'eehíí ntsé biká hádaaht'íí; áík'ehgo díí dawahá alđó' nohwíyéé doleeli. ³⁴ Áík'ehgo yiskaqago hago ágot'eehíí doo baa nohwił daagoyéé da le': aí dabíí na'ídint'og ndi at'éé. Dała'á jji nagont'ogíí da'ái zhá dábik'eh.

7

¹ Doo hadín baa nádaaht'íí da le', áík'ehgo nohwíí alđó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleeli. ² Aanádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí alđó' nohwaa nádaach'it'íí doleeli; dáholaqago kaa daasohné' lán shí n'íí k'ehgo da'ágáholaqago nohwaa nádo'né'. ³ Hant'é bighá nik'isn bináá yune' tsí alts'íséq sitaaníí hí'íí, áídá' nihíí nináá yune' tsí nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴ Ni nináá yune' tsí nchaahi sitaqadá', hagot'éégo nik'isn galnii, Shik'isn, ai tsí

alts'íséę nináá yune' sitaaníí ná haoshtjijh? ⁵ Ni, nzhqo idn'íni, ntsé nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí hatjijh; áík'ehgo nlt'éégo go'jii nleehgo áníita nik'isn bináá yune' tsj alts'íséę sitaaníí bá hatjijh.

⁶ Nt'é dilziníí doo gósé baa daahohniil da, la'íi nohwiyo' nlt'éhihíí doo góchi bich'i' odaahołkaad da, ágádaah't'ijyúgo dánko yiká' nakai doleel, áidí' nohwich'i' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

⁷ Ídaadohkeed, áík'ehgo hant'é ídaadohkeedíi nohwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoh'jii, áík'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohné'hi at'éé; dáádítjijh ndaanolts'j, áík'ehgo nohwá ch'í'itjijhi at'éé: ⁸ Hadín idókeedíi baa hi'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníí hant'é hádéz'jii shjijíí náidiné'hi at'éé; hadín dáádítjijh ndaalts'ijhíí bá ch'í'itjijhi at'éé. ⁹ Nohwitaahyú la' nnee biye' golini, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aaah gá? ¹⁰ Dagohíi lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? ¹¹ Daanołchq' ndi nohwichagháshé nt'é nlt'éhi baa hi'né'íi bídaagonoljyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nlt'éhihíí bíyókeedíi yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áík'ehgo nnee hagot'éégo nohwich'i' ádaat'eego hádaah't'ijhíí k'ehgo nohwíi aldo' bich'i' ágádaanoht'ee: ái Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi hik'e binkááyú nada'iziid n'íi ye'ikch'ídaago'aaahí bik'ehgohi at'éé.

¹³ Ágołts'óségo ch'ígót'i'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'i'ihíi, goteelgo intínhíi góyéé nágot'saayú intín, ląágo akóne' ha'ánálséh. ¹⁴ Ágołts'óségo ch'ígót'i'ihíi, ágołts'óségo intínhíi, ái zhá ihí'naa bich'i' intín, da'akwíyé zhá akú ch'ekáh, doo ląágo da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi ádaadil'ini baa daagonohsaą, ái dibelji bikágéhií daabidiyagégo nohwaa hikáh, áidá' biyi' yuyaahíi ma'cho dązhq shiná' daanliiníi k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binest'ą'híi bee bídaagonolj doleel. Ya' dahts'aa'íi hosh baa ndaach'ihiniil née, née figs kq'dahosh baa ndaach'ihiniil née? ¹⁷ Ch'il nlt'éhihíi nest'án nlt'ééhíi bah dahnándahi at'éé; áidá' ch'il dénchq'éhíi nest'ąń dénchq'éhíi bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il nlt'éhihíi doo nest'án dénchq'éhíi bah dahnándahi at'éé da, la'íi ch'il dénchq'éhíi doo hagot'éégo nest'án nlt'éhihíi bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án nlt'ééhíi bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kq' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áík'ehgo binest'ą'ihíi bee bídaagonolj doleel.

²¹ SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashihniihíi doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn anihíi yikisk'eh at'ééhíi zhá itah

daaleeh. ²² Áí bijji nnee lą́ągo gádaashĩnii doleeł, Nohwe-Bik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihinań nohwinkááyú yakti' da lání? Ya' doo nich'į' ádaan'niigo ch'iidn hadaaniidzood da lání? Ya' doo nizhi' biláhyú ízigo ánágot'įkhi be'adaant'ee da lání? ²³ Nohwií doo nohwidaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhį' nohkáh, nchų'go ádaaht'ini, biłdidishnił.

²⁴ Dahadín shiyésts'ąągo shiyati' yikisk'eh at'éehii díi k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tsée yiká' bigową ágodlaa: ²⁵ Lą́ągo nanágołtį, ła'ii tú ná'dijoł, ła'ii bigową bich'į' nádiyol; ndi doo nagongeeh da: tsée biká' goz'ąąhii bighą. ²⁶ Áídá' dahadín shiyésts'ąą ndi shiyati' doo yikisk'eh at'éé dahii, díi k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigową ágodlaa: ²⁷ Lą́ągo nanágołtį, ła'ii tú ná'dijoł, ła'ii bigową bich'į' deyolgo nangóngo': gową nabígozt'įih silįi. ²⁸ Jesus ái ąął yaa nagosni'dá' ilch'igon'ąąhii bighą nnee bił díyadaagot'ee lęk'e: ²⁹ Yebik'ehii k'ehgo yił ch'ígó'aahii bighą, doo nnee begoz'aanii ye'ik'eda'ilchii ádaat'eehii k'ehgo da.

8

¹ Dził biká'di' nkenádiidzaadá' lą́ągo biké' anázeel lęk'e. ² Nt'éégo ła' nnee kóod doo ináđih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhį' hayaa adzaago gábiłnii, SheBik'ehń, náshínłzihii bik'e sínłtįigo nígonsi, hánt'įyúgo náshínłzih. ³ Áík'ehgo Jesus yich'į' dahdidilniid' yiká' ndelniihgo, Hasht'į; nándziih, yiłnii. Ái dábiłgo kóod n'ii inásđiđ lęk'e. ⁴ Áídi' Jesus gábiłnii, Hadín dánko bił nagolni' hela'; ti'i, okąąh yebik'ehi bich'į' ch'i'nah ádndle'go, nt'éhéta be'okąąhii Bik'ehgo'ihinań baa nné', Moses ngon'ąą lęk'ehii k'ehgo, áík'ehgo nándziihii nnee yidaagolsi doleeł.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nyááadá', áígee silááda dała'á gonenadín binant'a'ii nábokąąhgo baa nyááago, ⁶ Gábiłnii, ShiNant'a', shána'iziidi díil silinihi yaat'éégo bił na'dini'go gowąyú sitįi. ⁷ Jesus gábiłnii, Ákú disháhgo nasziih. ⁸ Silááda nant'an gábiłnii, ShiNant'a', shigową yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitįi da: déhadziihgo ndi shána'iziidi nadziih ndi at'éé. ⁹ Shii alđó' shinant'a' golįi, shihii silááda bá nansht'aa: dała'á, Dah nńáh, biłdishniiyúgo dahdigháh; ła'ii, Yushdé', biłdishniiyúgo shaa higháh; ła'ii shána'iziidi, Díi áńle', biłdishniiyúgo ái áńle'. ¹⁰ Jesus ái yidezts'ąądá' débikdiyagodzaago nnee biké' náłseeki gáyiknii, Da'anii gádaanohwiłdishnii, Israel hat'i'ii bitahyú ndi doo hadín díi k'ehgo bi'odł' golini baa nsháh da. ¹¹ Ła'ii gánádish'nii, Lą́ągo ya'ái hanadáhd' ła'ii ya'ái onadáhd' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac ła'ii Jacob yił dahnáhaztąą doleeł,

yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiní bitah: ¹² Áídá' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlii le'at'éé n'íi, chagołheel yune' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo lidaach'idilk'ash doleeł. ¹³ Jesus silááda binant'a'íi gáyihni, Nádnáh; hagot'éégo osíndlađdí da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo silááda binant'a' bána'iziidihí da'áígee dagoshch'í nadzih.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowa yune' ha'ayáadá' Peter bi'aahíi bimaa nezgaigo sitiigo yiłtsaa. ¹⁵ Bigan yedelni, áík'ehgo nezgai n'íi bits'á' gonyáa: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'í'áázhí' godeyaago ląągo ch'iidn isná ádaabiłsiníi bich'í'yú yił neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íi zhá bee ch'iidn hainiheyood, la'íi daannihíi dawa nádaayilzi: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nan binkááyú na'iziidi, gánniid n'íi begolne'go, Néé doo daanldzil dahíi, la'íi nohwikah n'íi dawa dabízhá ídá'áyiidlaa.

¹⁸ Jesus biṇaayú nnee láni íla'at'ééhíi yiłtsađá', Hanaazhí' nohwil nada'do'eeł, nniid. ¹⁹ Áígee begoz'aaníi ye'ik'e'íłchíhi baa nyáágo gábiłni, Iłh'ígó'aahíi, dahayú anadááyú níké' anáshdaal doo. ²⁰ Jesus gábiłni, Ma' ndi bi'í'án daagoljí, dló' yúdahyú nada'iniihíi ndi bit'oh daagoljí; áídá' shíi nnee k'ehgo Niyááhíi doo hayú nshteehi at'éé da. ²¹ La' bit-siłke'yuhíi gábiłni, ShiNant'a', haląą shitaa ntsé lehishteehyú dósha'. ²² Jesus gábiłni, Shiké' hínáá; áídá' nanezna'íi dabíi ledaahí'niil le'.

²³ Áídí' tsina'eelíi yehiyaadá' bitsiłke'yu alđó' ehikai. ²⁴ Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eelíi tú nádidáhíi beh nádiłk'ool: áídá' Jesus- híi íłhosh lėk'e. ²⁵ Áík'ehgo bitsiłke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínadaabisidá' gádaanii, NohweBik'ehń, hasdánohwińiil: dak'azhá tétł'áh nohwil ogo'eeł. ²⁶ Áík'ehgo gádaayilni, Hant'é lą bighą ndaaldzid, ntsóląą'at'éégo nohwi'odłą' doo hwoi da? nii. Áídá' nádiidzaago nyolhíi túhíi biłgo yich'í' hadziigo nkenágheltł'. ²⁷ Áík'ehgo nnee bił díyadaagot'éégo gádaanii, Nnee ląą daat'éhi díi, nyolhíi la'íi túhíi ndi da'áyilniiyú ádaat'íi!

²⁸ Hanaayú Gérgesenes daagoljíyú bił nada'diz'eeldá' nnee lena'niłi goz'ađdí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiłsinihíi, Jesus yaa n'ááz, bédaach'ildzidhíi bighą doo hadín ałhánégo bit'ah ch'egháhi da. ²⁹ Yat'éégo gádaanii, Hago ląą ánohwile'go ánt'íi, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nan biYe' níłni? Nohwiniigodilne'íi doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née? ³⁰ Áígee da'anahyú góchi da'iyąągo nanalse'. ³¹ Áík'ehgo ch'iidn náda'okąąhgo gádaabiłni, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanłsé'íi beh nohwinyóód. ³² Áík'ehgo, Hahkeeh, yilnniid. Hakíídá'

góchi nanálsé'íi yeh hikíí: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkjigo túsikáni yeh hikíí, áik'ehgo tú yil daadesdzii. ³³ Áídí' góchi yinádaadéz'jii n'íi nádnkjigo kjh goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiksí n'íi hago ádaabi'deszaahíi dawa yaa nadaagosni'. ³⁴ Áídí' kjh goznilgee daagolíníi dawa Jesus yich'í' ch'ínálsáá: áik'ehgo daayiltsááda' náyokáahgo gádaayilnii, Nohwini'dí' ch'ínáh.

9

¹ Áídí' Jesus tsina'eehíi yeh hiyaago hanaayú dabíi gólíyyú bil oná'í'éeel. ² Nt'éégo lá' nnee di'ili baa daach'iskaq: Jesus daabi'odla' yígolsjídá' nnee di'ilihíi gáyilnii, Shiye', nil gozhóq le'; nincho'híi bigha dák'ad naa nágodet'aah. ³ Áídá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi lá' dábiyi'yú, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'jigo áanii, daanzí. ⁴ Natsídaakeesíi Jesus yígolsjigo gádaabilnii, Nt'é bigha nohwijíi biyi' yuyaa ncho'go natsídaahkees? ⁵ Hadíihíi doo nyeego ách'iníih da, Nincho'híi bigha dák'ad naa nágodet'aah; dagohíi, Nádnáhgo dahnáh? ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee bincho'híi bigha baa nágodet'aahíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bidaagonosí doleełhíi bigha, (nnee di'ili sitiiníi gáyilniiid,) Nádnáhgo biká' sintiiníi dahnádné'go gowayú nádndáh. ⁷ Áik'ehgo nádiidzaago gowayú onádzaa. ⁸ Nnee láágo íla'adzaahíi díi daayo'jídá' bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí, nnee díi k'ehgo á'ip'jigo yaa goden'áahíi bigha.

⁹ Jesus áídí' higaalgo nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'nihígee sidaago yiltsááda', Shiké' dahnáh, yilnii. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

¹⁰ Jesus iyáago nezdaago, tax bich'í' nadaahi'niihíhik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi láágo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyáago dahdinezbih. ¹¹ Pharisees daanlíni daabo'jídá' Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Nt'é bigha nohwilch'ígó'aahíi tax bich'í' nadaahi'niihíi hik'e nnee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi yil da'iyáa? ¹² Jesus ái yidezts'ááda' gádaabilnii, Doo hago'adaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíi zhá. ¹³ Hant'é niigo ágodi'niihíi bidaagono'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okáahíi bitisgo nnee laadaach'oba'íi hásh'íi, niigo: shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwincho'íi bits'á'zhí' ádaahne', bildishniiyú níyáá, áídá' doo nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi ágáldishniiyú níyáá da.

¹⁴ John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaanii, Nt'é bigha néé hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohiikaqah, áídá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okáah da? ¹⁵ Jesus gádaabilnii, Ya'

ni'i'nehgee nnee ɪla'adaat'eehii nnee niinehii yiɪ nakaiyugo doo biɪ daagozhoo da nee? Dahagee nnee niinehii bits'a' naadilteeh ndi at'ee, aige dashaana' da'okaah dolee. ¹⁶ Ko'ii dencho'ehii doo nak'a' anidehii bee ch'idi'aah da; agach'idaayugo anidehii ilhanighago dayuwehego onanadlaad. ¹⁷ La'ii wine anii alzaahii ikage wine benahtinii dencho'ehii doo biyi' tadaach'inii da: agach'idaayugo wine benahtinii kots'a' daidildoh, aik'ehgo winehii aal ha'ijool, la'ii wine bee nahtii n'ii da'ili hileeh: aida' wine anii alzaahii wine benahtinii anidehii zha biyi' tadaach'inii, aik'ehgo da'ila nte'e.

¹⁸ Jesus t'ah bich'i' yakti' nte'ego nant'an la' baa nyaago biyahzhi' hayaa adzaago gabihniid, Shitsi' anii daztsaa: ndi yushde', bika' ndenlihggo nnaahonaa. ¹⁹ Aik'ehgo Jesus neehii yike' dahiyaago bitsilke'yu aldó' bika' dahiskai.

²⁰ Nte'ego isdzan diɪ bighanliigo nakits'adah biɪ legodzaahi Jesus yine'di' ninyaago bi'ii bidayú yedelniih: ²¹ Idiɪ yakti'go gani, Bi'ii zha ndi bedenshniihyugo nte'ee nashdlee. ²² Jesus lediidzaago bitsaa, aik'ehgo gabihni, Shilah, niɪ gozhoo le'; ni'odla'ii nte'ego ananiidlaa. Aik'ehgo dagoshch'i' nte'ee nasdli. ²³ Aidi' Jesus nant'an bigowa yune' ha'ayaago, tsisol yeda'do'aa'ii hik'e nnee daagodnch'aadii yiltsaago, ²⁴ Ch'inokah, yihniid: na'ilihn doo daztsaa da, daazhogo ilhoshgo at'ee. Ai bigha baa daach'odloh lek'e. ²⁵ Nnee ɪla'adzaahii dawa ch'inanitsadada' Jesus ha'ayaago na'ilihni bigan yiltsooda' nadiidzaa. ²⁶ Aik'ehgo ai binaayú dahote'ehé agodzaahii baa ch'inii lek'e.

²⁷ Aidi' Jesus dayuweh higaalgo nnee naki binaa adaagodini bika' dahizh'aazh, adiid daadilwoshgo gadaanii, David biye' nlini, nohwaa ch'onbaah. ²⁸ Kih yune' ha'ayaago nnee binaa adaagodini baa naazh: Jesus gadaayihni, Ya' ag'ishlehggo nohwi'odla' golii nee? Ha'oh, nohwiNant'a', daabihni. ²⁹ Aik'ehgo binaa adaodinii binaa yika' ndelniigo, Hago nohwi'odla' nel'aanii dabik'ehgo nohwa begolne', bihniid. ³⁰ Aik'ehgo binaa nadaagosdliigo, Hadin yigonolsih hela', Jesus nldzilgo baa daasni'. ³¹ Da'agat'ee ndi o'azhyú dahote'ehé yaa nadaagosni'.

³² Aidi' dahnadikah nte'ego nnee doo yakti' dahi, ch'iidn isna abisini, Jesus baa biɪ ch'ikai. ³³ Aik'ehgo neehii biyi'di' ch'iidn habi'dinodzooda', nnee doo yakti' da n'ii hadzii: aik'ehgo nnee ɪla'adzaahii biɪ diyadaagote'ego gadaanii, Israel hat'i'ii bitahyú doo hak'i dii k'ehgo agote'ehii daahiltséhi da. ³⁴ Aida' Pharisees daanlini, Ch'iidn nant'an binawodii bee ch'iidn hainihyood, daanii. ³⁵ Aidi' Jesus kih nagoznilyú hik'e gotahyú yitah

naghaa, Jews ha'ánálséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii baa na'goni'íi nlt'éhi yaa yakt'go, la'íi nnee bitahyú iltah at'éégo daannihíi hik'e kah yaa nakaihií dawa náyihilziihgo naghaa.

³⁶ Jesus nnee lani yo'ijgo, dibelji nadaabinyoodii da'adihgo nakai lehií k'ehgo doo daanzil dago iltanáhosqahíi bigha dázho yaa ch'oba' lék'e. ³⁷ Áidí' bitsilke'yu gadaayihii, Nest'án dázho láago nest'aadá' nada'iziidii doo láa dahii bigha doo hwoi da; ³⁸ Áik'ehgo nest'a' yeBik'ehn bich'i' da'ohkaahgo gadaabildohiih, Nada'iziidii ninest'a' nádaayihigeshyú daadnl'áa.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yushd' daayilniiidá' spirits daanchoi hadainihiyood doleelgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'aa, iltah at'éégo daannihíi hik'e kah iltah at'éehíi yaa nadaakaihií nádaayilziihgo aldo' yaa daagodez'aa. ² Nakits'adah nadaal'a'a gadaaholzee; dantséhíi Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas la'íi Matthew, tax bich'i' nahi'nihi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite nlíni, la'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'iyido'aahíi. ⁵ Díi nakits'adahíi Jesus odaahil'aago gadaayihii, Doo Jews daanlii dahii bitahyú dohkáh hela', la'íi Samáriayú kih nagoznilyú dohkáh hela': ⁶ Israel hat'i'íi bitahyú, dibelji ch'a'onehezdeehíi k'ehgo zhá bich'i' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, daadohniigo baa yadaakti'. ⁸ Daannihíi nádaaholziih, nnee loód doo inádh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihií nlt'éégo ánadaahdle', nanezna'íi nádaabiho'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahniih. ⁹ Nohwibestso bisis biyi' yuyaa óodo, béshligai, dagohíi zhaali litsogé odaahníi hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltiníi, dagohíi nohwi'íicho naki, ik'e'an nohwikee, la'íi tsj be'idilthishé dahdaadohniil hela': nnee na'iziidii bá di'né'go goz'aa. ¹¹ Dahadíi kih nagoznil dagohíi gotahyú dohkáhyúgo, hadín nlt'éégo at'éehíi biká na'ídaadohkidgo, lahyú naadohkázhí' bil nahísóotaq le'. ¹² Gowá yuñe' ha'ahkaigee, Ilch'igont'éehíi díi gowá yuñe' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áigee daagolínii nlt'éégo ádaat'eeyúgo nohwil ilch'igont'éehíi yil daanlii doo: doo nlt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwil ilch'igont'éehíi dánohwíi nohwil nádodleeł. ¹⁴ Dahadíi doo hádaanohwit'ii dayúgo, nohwiyati' doo yidaayests'aa dayúgo, aí gowá dagohíi kih goznilií bits'a' dahnádohkáhgo, nohwikee baq leezhií baa

daalhaak. ¹⁵ Da'anii gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíıı bijıı Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolıı n'ıı biniidaagodılne'ıı bitisgo áı kıl goznılgee daagolııńıı biniıgodolnıı.

¹⁶ Ma' bitahyú dibelıı k'ehgo daanohwide'á': áı bigha ch'osh goyááhıı k'ehgo daagonohsaa, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aazhı' nádaadolghash da. ¹⁷ Nnee baa daagonohsaa: yánadaaltihıı yaa nádaanohwide'aah doleeł, la'ıı Jews ıla'anát'ııh nagoznıl yune' hanohwınáda'ıltsas doleeł; ¹⁸ La'ıı nant'ančań hik'e ızisgo nant'ánhıı biyahzhı' nnádaanohwich'ılteeh doleeł, shıı shigha, áı hik'e doo Jews daanlıı dahıı alđó' bınáal shá nadaagońı' doleeł. ¹⁹ Nohwaa yá'iti'yú nohwıl ch'ideskaiyúgo, hagog'éégoshá' hasdzii, hant'éshá' dishnii, doo daanohsı da: hant'é daadohniihıı da'ái bik'ehenkéézee nohwaa hi'ne' ndi at'éé. ²⁰ Áı doo dánohwıı hahdziih da, ndi nohwıTaa bits'á'dı'go Spirit- hıı nohwinkááyú hadziih ndi at'éé. ²¹ Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, la'ıı nnee la' bizhaazhé ágáyidoliı: chagháshé báá hik'e bitaa yich'ı' nanádaagonkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. ²² Shizhi' bee daanohwich'ozhiihıı bigha nnee dawa bıł daanohchó' doleeł: áıdá' dahadıń dąngont'ı'zhı' dahıldóhıı hasdábı' dolteeł. ²³ La' kıl goznılgee nohwiniidaagoch'idnısyúgo, lahyúgo náadohkáh: da'anii gádaanohwiłdishnii, Shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nánsdzaazhı' Israel hat'ıı bikıl nagoznılıı t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. ²⁴ Bılch'ígót'aahıı bılch'ígó'aahıı doo yıtisgo at'éhi at'éé da, la'ıı na'iziidıı doo binant'a' yıtisgo at'éhi at'éé da. ²⁵ Bılch'ígót'aahıı bılch'ígó'aahıı yılgo dálekt'eego dávik'eh, la'ıı na'iziidıı binant'a' yılgo dálekt'eego dávik'eh. Bigowa golińıı Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhiıyúgo, bichagháshé itisgo nchó'go daabich'ozhiı doleeł. ²⁶ Áık'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bıł le'izkaad n'ıı ch'ı'nah ádolnıı; la'ıı k'ad dawahá nanlı'ı' n'ıı bıgózıhgo ádolnıı. ²⁷ Godılhıı yune' nohwıl nagoshnı'ıı idindláadyú baa nadaagońı: nant'ı'ego bee nohwich'ı' ha'odziihıı kıl biká'dı' daadołwoshgo baa nadaagońı'. ²⁸ Hadıı kots'ı' nadaıłtseedá' koyı'siziinıı doo nadaıłtseed at'éé dahıı doo bédaaldzid da; áıdá' ch'ııdn bikó' dıłtı' yuyaa kots'ı' hik'e koyı' siziinıı oyiné'hıı, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dló'dichiné naki zhaali kichı'é dała'á ıłııgo nahııh gá? Da'ágát'éé ndi nohwıTaa doo hat'ıı dayúgo dała'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizıl ndi dawa ıłk'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áık'ehgo doo nédaaldzid da, dló'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohıı da. ³² Dahadıń nnee binadzahgee, Áń bıgonsı, shııhıı, án shıTaa yaaká'yú dahsdaahń binadzahgee ágáldidishnıı.

33 Áídá' dahadín n̄nee binadzahgee, Án doo bígons̄i da, shiññihíí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ binadzahgee ágáldidishñii. 34 Ni'gosdzán biká'zhí' ilch'í'gont'ééhíí nkeniné' doo daasho'n̄ii da: doo ilch'í'gont'ééhíí nkenishné'híí bigh̄a niyáá da, bésh be'idilktshé niitáágo niyáá. 35 N̄nee la' bitaa bił kił nanágonłkaad doleeł, isdzán bi'isdz̄a' bił kił nanágonłkaad, la'ii isdzán hik'e bá'yééhíí áldó' bił kił nanágonłkaadgo ashle'híí bigh̄a niyáá. 36 N̄nee dabíí bichagháshé bich'í' nanádaagonłkaad doleeł. 37 Dahadín bitaa dagohíí b̄aá shíi shitisgo bił nzhooníí doo shíyée hileehgo dábik'eh da: la'ii dahadín biye' dagohíí bitsi' shíi shitisgo bił nzhooníí doo shíyée hileehgo dábik'eh da. 38 Dahadín bitsi'ina'ááhíí doo dahidit̄ihgo shiké' dahdigháh dahíí doo shíyée hileehgo dábik'eh da. 39 Dahadín bi'ihí'na' bił ilííníí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadín shíi shigh̄a bi'ihí'na' doo bił ilíí dahíí, án zh̄a dahazhí' ihí'naahíí yaa higháhi at'éé.

40 Dahadín nánohwidn̄tiíníí shíi áldó' náshidn̄tini at'éé; dahadín náshidn̄tiíníí shides'a'ii áldó' náidn̄tini at'éé; 41 Dahadín n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n̄l̄ihíí bigh̄a nádn̄tiíníí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihí'nañ bainé'ii án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín n̄nee dábik'ehyú at'ééhíí n̄l̄ihíí bigh̄a náidn̄tiíníí, n̄nee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihí'nañ bainé'ii án áldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. 42 Dahadín, Jesus yiké' higaalhíí bigh̄a, díí doo ízisgo at'éé dahíí idee bee tú sik'azíí ndi yá ná'iks̄ihyúgo, da'aniigo gádaanohwidshñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nayihñiihíí da'aniigo bíyéé doleeł.

11

1 Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí aq̄l yil ch'ídaagoz'aq̄dá' Jews daanlíni bik̄ih nagozn̄ilyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagoln̄i'go onanádzaa. 2 John ha'ásit̄ij̄ yune' Christ ánát'ij̄híí ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich'í' oyil'a'go, 3 Gáyihñiid, Ya' ni higháhi n'íí ant'ij̄ n̄ee, dagohíí la'i biká daadéet'ij̄ n̄ee? 4 Jesus gábihñii, John bich'í' nádoht'aashgo díí disoht'saaníí la'ii ho'p̄iiníí baa bił nagoñi': 5 Biñáá ádaagod̄ih n'íí biñáá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, n̄nee lóód doo ínád̄ih dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íí n̄t'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagod̄ih n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyééhíí yati' baa gozhóni bee bich'í' yáda'iti'. 6 Hadín shodlaágo doo t'aq̄zhí' at'éé dahíí biyaa gozhóó doleeł, ñii.

7 Onát'aazhdá' Jesus n̄nee íla'at'ééhíí John yaa nagoln̄i'go yich'í' yakti'go nkegonyaa gáníigo, Da'igol̄íyú nt'é hádaadeh'íyú nasohkai? T'oh bit'aq̄ nteelíí bił godiyohíí n̄ee?

⁸ Nt'é hádaadeh'íyú nasohkai áídá'? Nnee nlt'éégo bik'e'izláhi née? Hadíí bidiyágé nlt'ééhíí nant'án golíígee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é láá hádaadeh'íyú nasohkai áídá'? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi yitiso go at'éhi, nohwildishnii. ¹⁰ Díí baa k'e'eshchíí n'íí án át'íí, Shinal'a'á nádìh dish'aa, nádìh ilch'ì'gole'go. ¹¹ Da'aniiigo gánohwìldishnii, Nnee daagozliiníí bitahyú doo la' John Baptize ágole'íí yitiso go at'éé da: áídá' yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú hadín dázho doo ilíí dahíí John yitiso go at'éé. ¹² John Baptize ágole'íí ni'gosdzán biká' nagmaadí' godezt'i'go nnee yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh dázho hádaat'íigo idéédaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí begoz'aaníí baa k'e'eshchiiníí ágoñe'íí dabínsédá' yaa yil nadaagosni', John nyáázhi'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaaht'íiyúgo gánohwìldishnii, Elías, hígháh n'íí, át'íí. ¹⁵ Hadín bijeyi' goliiníí, íyésts'aa le'.

¹⁶ Dzaagee nnee daakinolt'ííhí hant'é bíł kishhah nishleego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'aagee chagháshé íla'at'éégo ilch'ì' ádaaniiigo, ¹⁷ Tsísól bee nohwich'ì' da'nt'aał ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'ì' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinolzhil da, daakídi'niihíí nnee díí goldohgee daagolíníí bíł dátekt'ee. ¹⁸ John doo iyaago la'íí doo idlaago nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golíí, daalch'inii. ¹⁹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ishāago la'íí ishdlaago niyááadá' gádaashilch'inii, Áń dichini la'íí idlánihi, tax bich'ì' nadaahi'niihíí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nlini, daach'inii. Da'anii igoyá'íí nt'é ádaat'ííhíí bee bígózih.

²⁰ Kih nagozníí biyi' Jesus íziso áná'ol'ííhíí láago ye'ánat'ííhíí bincho'íí doo yits'á'yúgo ádaane' dahíí bighā yil daaditeh nkegonyaa, gáníigo, ²¹ Korázingee daagonohiiníí, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonohiiníí aldo' nohwá góyéé doleeł! Nohwitahyú íziso ánágot'ííhíí Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíníí doo ánídá' nak'á'dich'ízhé bik'inazlaadá' ilch'ii yiyi' naháztaago bincho'íí yits'á'zhí'go ádaaszaa doleeł ni'. ²² Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijíí Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwildishnii. ²³ Nohwíí, Capérnaumgee daagonohiiníí, yaaká'zhí'go hanohwidí'niihíí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'niił: nohwitahyú íziso ánágot'ííhíí Sódongee ágágodzaayúgo, díí jii Sódóm t'ah goz'aa doleeł ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijíí ni', Sódóm golzeehíí, bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwildishnii.

²⁵ Áídá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nań yokáahgo gáníí, ShiTaa, yaaká'zhí' hik'e ni'zhí' nant'án nlinihi, díí ilch'ígót'aahíí

nnee daagoyáágo bil ídaagozínihíí baa ch'anant'í' n'íí mé' ga'adaat'eehíí bich'í' ch'í'nah ánleehíí nich'í' ba'ihénsi. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íigo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawa shaa hi'níí: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlíni, shígótsini at'éé da, shiTaa zhá; la'íí doo hadín shiTaa yígótsini at'éé da, shíí biYe' nshlíni zhá, la'íí dahadínta shiTaa bich'í' bígózihgo áshle'íí áldó' shiTaa yígótsi.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidíí la'íí ndaazgo dahda'ohheehíí shich'í' nohkáh, áik'ehgo hádaasolgo ánohwishle'. ²⁹ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaalgo shits'á'dí' ígon'áah; shijíí yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídesht'íí da: áik'ehgo nohwiyi' siziiníí hanáyoł doleel. ³⁰ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleel, da'ighéelgo ánisiníí doo ná ndaaz da doleel.

12

¹ Áidá' Jews daagodnłsiníí bijjii Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yił hikaahgo shiná' daasilíigo t'oh naghái binest'á' nadaayiniilgo daayiyáa nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabitsáadá' gábílnii, Dí'íí, godilziníí bijjii doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabílnii, Ya' David hik'e yił nakaihíí bilgo shiná' daasilíigo, hago ádaasdzaa lán shíhíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáah goz'áa yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye' okáahgo baa hi'né'go nii'né' n'íí, doo daayiyáago bágoz'ánihi daayiyáá, áí bánhíí okáah yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánihi. ⁵ Da'ch'okáah goz'áa yune' okáah yedaabik'ehi godilziníí bijjii doo daagodnłsi da ndi doo bee bída'itah dahíí, begoz'aaníí bek'e' eshchiiníí biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da née? ⁶ Dzáagee hadín da'ch'okáah goz'aaníí yitisgo at'éhi naghaa, nohwildishnii. ⁷ Dawahá nastseedgo bedaashich'okáahíí bitisgo nnee laadaach'oba'íí hásh't'íí, niigo aníhíí bídaagonłsiyúgo, shíí, doo shaa dahgoz'áa dahíí, doo shaa yádaalti' da doleel ní'. ⁸ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh. ⁹ Áidí' dahiyaadá' Jews ha'ánátséh goz'áa yune' ha'ayáa.

¹⁰ Áígee nnee bigan dała'ázhińéé binawod ásdjidi itah sidaa lék'e. Nnee la'i Jesus dant'éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadilkid gádaaniigo, Ya' godilziníí bijjii ná'ch'ilziihíí begoz'áa née? ¹¹ Jesus gádaabílnii, Nohwitahyú nnee la' bidibehíí dała'áhi godilziníí bijjii o'í'án yune' ogo'yúgo, yiltsodgo hanáidishood ya'? ¹² Nnee dibehíí yitisgo ílíí go'íí! Áik'ehgo godilziníí bijjii nt'éégo ánách'ot'íígo goz'áa. ¹³ Áidí' nnee bigan binawod ásdjidi yich'í' gáníí, Yushdé' dahdinłnłh.

Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'éé násdlií.

14 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'éégo Jesus daayizilhee doleehíí yaa nadaagoshchíí. 15 Jesus díí yígótsigo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánksaa, áí dawa náyihilziih; 16 Áídí' gádaayilñii, Ch'ídaashinoh'aah hela': 17 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánñiidíí begolne'go ánágot'íí, 18 Shinal'a'á, haktííníí, shíł nzhóni, shiyi'siziiníí bíł dábik'ehyú át'éhi daane'íí: shiSpirit-híí biká'zhí' ashléhgo doo Jews daanlií dahíí bich'í' dábik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolní' doleel. 19 Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleel; da'intínyú bizhiihíí doo hadín yidits'ag da doleel. 20 Dábik'ehyú ánách'ot'íí itis silíigo áyíílaazhí' t'oh hichqodíí doo yitíh da, túkq'íí beh hiit'i'íí det'íh dałchiihíí doo yintsees da doleel. 21 Bíí bizhi'íí doo Jews daanlií dahíí bada'okíí doleel.

22 Nnee la' ch'iidn isná ábiksini bináá ágodíh, la'íí doo yałtí' dahi baa bíł ch'ikaigo náyilziih: áí nnee doo yałtí' da n'íí yałtí' la'íí go'íí násdlií. 23 Nnee dawa bíł díyadaagot'eego gádaanñiid, Áń David biYe' at'íí ya'? 24 Phárisees daanlíni áí daidezts'aadá' gádaanñii, Ch'iidn nant'án, Beélzebub holzéhi, binawodíí bee díí nnee ch'iidn hainihiyood, daanñii. 25 Natsídaakesíí Jesus yígótsigo gádaayilñii, Nnee dałaháyú binant'a' golííníí dabíí ilch'í' nanágonłkaadyúgo da'íí hileeh; kñh goznilgee daagolíníí dagohíí dáła' naháztaaníí dabíí ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da: 26 Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíí ích'í' naná'idziid; áík'ehgo yebik'ehíí hagot'éégo nzaad begoldoh? 27 Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadín bee ch'iidn hadainiyood áídá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. 28 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwitahyú ilk'idá' nant'aa. 29 Hagot'éégo la' nnee nalwodi bigowq yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyééhíí ch'in'ííh? Nnee nalwodíí ntsé hích'ilt'ó hik'e go'íí. Áídá' dawahá bíyééhíí bits'á' ch'in'ííh. 30 Hadín doo bíł gonsht'íí dahíí shich'í' got'ínihi at'éé; hadín doo bíł íłá'áná'ishdle' dahíí shits'á' ts'íktíigo áile'hi at'éé.

31 Áík'ehgo gádaanohwíłdishñii, Konchq'íí dawa la'íí Bik'ehgo'ihí'nań dénchq'go baa yách'íłtí'híí bigħa kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'íłtí'yúghíí doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dénchq'go shaa yách'íłtí'híí bigħa kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénchq'go baa yách'íłtí'híí bigħa doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díí jii goldohíí hik'e nágoldohíí ndi. 33 Ch'il nł'ééyúgo, binest'q' ałdó' nł'éé ngolníí;

áídá' ch'il dénchq'yúgo, binest'á' áldó' dénchq' ngolníí; ch'il hago'at'ééhíí binest'á' bee bígózini at'éé. ³⁴ Ch'osh bik'asda' golííí k'ehgo hañnoht'íííí, hagog'éégo nht'éégo yádaakti', nchq'go ádaanoht'eedá'? Kojíí yuñe' hagog'éégo goz'ąą shíhíí bee yách'ikti'hi at'éé. ³⁵ Kojíí yuñe' nht'éégo goz'aaníí bee nht'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojíí yuñe' nchq'go goz'aaníí bee nchq'go ách'ít'éhi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nñee yándaago'aahíí bijíí nñee yati' da'ilíníhíí dawa yee hadaadzi' n'íí bighą baa yá'ití'doleel, nohwíkdishnii. ³⁷ Niyati' n'íí bee nht'éégo ánt'ééhíí ná ha'dodzh, dagohíí niyati' n'íí bee nángodot'aal.

³⁸ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayíñii, Ikch'ígó'aahíí, godiyíhgo be'ígózinií la' nohwí ch'í'nah áále'. ³⁹ Yich'í' hananádziigo gádaayíñii, Nchq'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daañnoht'íííí godiyíhgo be'ígózinií yiká daadéz'íí; áídá' be'ígózinií doo bíł ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nñee bich'í' be'ígózih alzaahíí zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jíí hik'e taagi t'é' lóg nchaahíí bibid sitííhíí k'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, taagi jíí hik'e taagi t'é' leyí' sitíí doleel. ⁴¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nñee yándaago'aahíí bijíí nñee Nínevehgee daagolíí n'íí daahizíigo nñee daañnoht'íííí yaa yádaakti'go, Nohwíí nohwitiso daancho' ni', daadidoñił: Nínevehgee daagolíííí Jonas yałti'go daidezts'ąądá' bincho'íí yits'á'zhí' ánádaasdzaa; áídá' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ nñee yándaago'aahíí bijíí isdzán nant'ánihi hayaadí'go nyááhíí hizíigo nñee daañnoht'íííí yaa yałti'go, Shíí shitisgo daancho' ni', didoñił: án dážhó nzaadí' nyáá, Sólonon bigoyą' yidits'íhgo; áídá' k'adíí Sólonon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ⁴³ Spirit nchq'íí nñee yiyi'dí' háyááda' tú áđihyú aanádaal, hayú hanayóohíí yiká hantaago; áídá' doo hagee da lək'e. ⁴⁴ Áík'ehgo gáníí, Shíí shigowayú hadí' niyáá n'ííyú nádésdzá; bigową n'íí doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áík'ehgo spirits gosts'idi daancho'í yíł nakai, bíí bitisgo daancho'ihí, áí gową yuñe' yíł ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nñee ntsédá' át'éé n'íí bitisgo at'éé hileeh. Áík'ehgo díí nchq'go daañnoht'ííhíí áldó' ágát'éé doo.

⁴⁶ Jesus nñee íla'adzaahíí t'ah yich'í' yałti'dá', báą hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'í' hadaadzii hádaat'íigo. ⁴⁷ Nñee la' gábiñii, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi, nich'í' hadaadzii hádaat'íigo. ⁴⁸ Nñee bíł nagosni'íí gáyíñii, Hadíí shimaa, hadíí shik'isyú? ⁴⁹ Bitsilke'yu yich'í' dahdidilniigo gáníí, Kú shimaa hik'e shik'isyú! ⁵⁰ Dahadíí shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikísk'eh at'ééhíí shik'isn,

dagohíí shilah, la'íí shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijíí Jesus kíhdí' ch'ínyáágo, túsikaaníí bahgee nez-daa. ² Áígee nnee láágo baa náńsáá, áík'ehgo tsina'eelíí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaayú íla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íí yee láágo yíl ch'ígó'aah, gáníigo, K'edileehíí yíl ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileegeee k'edilzíí la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago aqł nádaihezlaa: ⁵ Ła' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dázho lááyú da: leezh da'ayáhahíí bigha dagoshch'í' hadaazhjeed. ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aq dahíí bigha nádaahesga. ⁷ Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighánłsąago nadaistseed. ⁸ Ła' k'edilzííhíí leezh nł'éeyú nanehezdee, áí zhá nest'án áyíłaa, la' dała'a gone-nadín, la'íí gostądin, la'íí tádin bitisyú análzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golińńí íyést'sąa le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilńńi, Nł'é bigha ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yánłti'? ¹¹ Áík'ehgo gábilńńi, Yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee begoz'aaníí doo bigózi da n'íí nohwíí bídaagonłsłhgo nohwaa daagodest'aqđá' bíhíí doo baa daagodest'aq da. ¹² Dahadín íyést'sąago ígoł'aahíí, bigoyá'íí itisgo baa nádo'ne', áík'ehgo dayúweh bigoyá' bá ínágododaak: áídá' dahadín doo íyést'sąa dahíí, ayáhágo ígoł'aq n'íí ndi bits'á' da'íłłí nádodleeł. ¹³ Áí bigha ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yadaashti': dédainel'łł ndi doo daayo'łł da; dédaidits'ag ndi doo ídaayést'sąa da, doo bíł ídaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá' Esáias yaa nagolńi' n'íí begolzaa, gánńiidhi, Dédaadohts'ag ndihíí doo nohwil ídaagozi da doleeł; dédaanel'łł ndihíí doo daah'łł da doleeł: ¹⁵ Díí nneehíí bijíí daantł'iz daazłł, doo da'dits'ag da daazłł, la'íí daaneshch'il daazłł; doo ágádaat'ee dayúgo bináá yee daago'łł doleeł ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ni', bijíí yee bíł ídaagozi doleeł ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziłh doleeł ni'. ¹⁶ Nohwíí nohwináá biyaa gozhóq, go'łłhíí bigha: nohwijeyi' biyaa gozhóq, idits'ag-híí bigha. ¹⁷ Da'aniigo gádaanohwłdishńńi, Doo alch'ídé Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi, la'íí nnee nł'éégo ánát'łłhíí daah'íiníí daayıltséh hádaat'łł ndi doo hak'i daayıltsąa da; daadohts'agíí daidits'łh hádaat'łł ndi doo hak'i daidezts'aq da.

¹⁸ Áík'ehgo k'edileehíí ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íí nł'é golzeego ágolzeehíí ídaayesółts'aq. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee begoz'aaníí baa ya'iti'íí íyést'sąago doo bíł ígózi dadá', nchq'i nłłhń baa nyáágo bijíí yune' k'edolzaa n'íí bits'á' haiyiné'. Áń k'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí át'éé;

²⁰ Áídá' tsétahyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago dagoshch'í' bił gozhógo náidnné'híi át'éé; ²¹ Áídá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aą dago, da'anahzhí' begodigháh: áídá' yati'híi bighą nagont'ogíi, dagohíi biniigonłt'ééhíi baa gowáhgee dagoshch'í' t'aązhí' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' yidits'agdá' ni'gospdzán biká'zhí' nabi'dint'ogíi, hágołdzilgohíi k'izé'idilteehíi ighánísáągo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áik'ehgo doo binest'a' goleeh da. ²³ Łeezh nłt'ééyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago bił ígóziníi át'éé; án nest'án ánáil'íih, ła' dała'á gonenadín, ła'íi gostądin, ła'íi tádin bitisyú ánáil'íih.

²⁴ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi ła' ch'í'nah anágodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzíi nzhooníi k'eidnláa: ²⁵ Áídá' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ni'íi áígee nyáągo, t'oh naghái bitahyú t'oh dénchq'éhi k'eidnláádá' onádzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéédá' binest'a' gozłigee t'oh dénchq'éhi alđó' hájééd lék'e. ²⁷ Bik'edolzaa golíníi bánada'iziidíi baa hikaigo gádaabilnii, Nohwinant'a', k'edilzíi nłt'éhi ła' k'edínlaa ni'dá' díi t'oh dénchq'éhi hadí'go hájéédhi gá? ²⁸ Gábilnii, Shó'ni'íi át'íi. Bánada'iziidíi gádaabilnii, Ya' ái t'ohíi daahi'nizh née? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihíi dánko bił daahnizhi at'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nołseeł le', inest'aązhí': áik'ehgo inest'aągo t'oh naghái daigeeshíi gádaaldishniih, T'oh dénchq'éhíi ntsé bee da'ohłt'oggo didlid doleehíi bighą: áídá' t'oh nagháihíi shit'oh naghái bągową yune' ndaanohníił.

³¹ Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi ła' ch'í'nah anágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláa. ³² Ái biyigéhíi dązhq' alts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dązhq' nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dązhq' nneezgo hileehgo dlq' yúdahyú nada'iniihíi bits'ádaaz'aahíi biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee nanágołni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'áán táadn ha'okáągo, bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo aął dahndiilzoolzhí'. ³⁴ Díi dawa ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi Jesus nnee íła'ádaadzaahíi yee yił nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhą yee yich'í' yakti' lék'e. ³⁵ Ái Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi gáníi n'íi begolne'go, Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi bee yashti' doleel; ni'gospdzán alzaadí' yushdí' godezt'í'go nal'í' n'íi baa nagodishnih, nii ni'. ³⁶ Jesus nnee łáni nádohkáh yiłniidá' kłh yune' ha'ayáa: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilnii, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentíi, nniigo

nagosín̄ñi'íí nohwil ch'í'nah ánlé'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabil̄ñii, K'edilzii nzhóni k'edileehii shii, n̄nee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ni'gosdzán át'ée; k'edilzii nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn̄ n̄nee bilakt'áhgee sinilíí át'ée; áidá' t'oh dénchq'éhíí nchq'i nliih̄n bichagháshé át'ée; ³⁹ Ó'ñi'hi k'edilzii dénchq'éhíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án at'ée; aql̄ inest'aaníí nnágodáhíí át'ée; la'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolííníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhíí dała' alzaago kq' yuné' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleel. ⁴¹ Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolííníí daadish'aago, da'ilkhqqhíí la'íí n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilakt'áhgee goz'aaníí biyi'dí' hadaayiniik; ⁴² Áidí' kq' yáadinah yuyaa oyihilkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo hdaach'idilk'ash doleel. ⁴³ Áidá' n̄nee dávik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleel, biTaa bilakt'áhgee goz'aayú. Hadín̄ bijeyi' golííníí, iyésts'aq̄ le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'ij̄ lehíí k'ehgo at'ée; n̄nee náidnne'go náides'ij̄go bil̄ gozhóqo biyéé dawa baa nahazñiigo ték'ehíí nagoheñii.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'ée: n̄nee bana'iniihi yoo' lán ilíni, dilkhqqhé holzéhi, yikantaa: ⁴⁶ Áík'ehgo yoo' lán ilínihií yaa nyáágo, biyéé n'íí dawa baa nahazñiigo yoo' n'íí nayihesñii'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'ée: lóg behaidlehé nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'éehíí lqágo bee hanáltaq̄: ⁴⁸ Dáhalk'ilgo, tábaq̄zhí' ndaidistq'go dinezbih, nt'éehíí táts'aa yiyi' odaihezñil, áidá' doo nzhq̄q̄ dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágot'ee doleel nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolííníí híkáhgo, n̄nee dávik'ehyú ádaat'eehíí yits'á'zhí' n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, ⁵⁰ Áidí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí kq' yáadinah yuyaa oyihilkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo hdaach'idilk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabil̄ñii, Ya' díí dawa nt'éégo bídaagonok̄s̄i née? Ha'oh, nohweBik'ehñ, daabil̄ñii. ⁵² Jesus gánábildo'niid, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilkhíhi dała'á ntij̄go yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aaníí baa bil̄ ch'ígót'aaníí díí k'ehgo at'ée: n̄nee bik̄h golííníí nainoníhíí biyi'dí' dawahá ánídéhi hik'e sá'áhíí ndi hanáyihí'ñii.

⁵³ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí aql̄ yaa nagosni'dá' dahnasdzá. ⁵⁴ Áidí' dabíí bini'yú nyáágo Jews ha'ánátséh goz'aq̄ yuné' yil̄ ch'ídaago'aahgo, n̄nee bil̄ diyadaagot'eego gádaañii, Hadí'go díí n̄neehíí bigoyaq̄ gozlíni, hagog'éégo ízigo ánát'ij̄l? ⁵⁵ Díñ la' k̄h ágole'íí biye', báq̄ la' Mary holzee, bik'isyú

James, Joses, Simon la'íi Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahkiíyú la' aldó' kú nohwil daanlii? Díi nneehii hadi' díi dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Ái bigha bik'edaach'ishch'ii lek'e. Áik'ehgo Jesus gádaabiñii, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnksj, áidá' dágoljige, bik'ii bitahyú doo hadin bidnksj da, nii. ⁵⁸ Áígee doo lággo ízisgo anát'ijl da lek'e, doo daabodlqa dahii bigha.

14

¹ Áidá' nant'an, Hérod holzéhi, Jesus anát'ijlii ya'ikonziidá', ² Bánada'iziidi gádaayinii, An John Baptize ágole'ii n'ii át'ii laq; daztsaqdi' naadiidzaa; ái bigha ízisgo anát'ijl.

³ Dabintsédá' Hérod John yiltsoodgo kiyist'oggo ha'ayilt'e' ni', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehii bigha.

⁴ John gábiñniidhii bigha, An doo bil na'aashgo ná goz'aqa da. ⁵ Hérod John yizilhee hát'ii ndi, nnee lani yénaldzid lek'e, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi daanzihii bigha. ⁶ Hérod bil lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'ineljigo Heródias bizhaazhé na'ilíhnií binaáá ilzhishgo, Hérod yil goyilshoq lek'e.

⁷ Áik'ehgo Hérod bit'a dahdidilñiihgo gáyinñiid, Dant'éhéta shíhónkeedii naa nshné'. ⁸ Áik'ehgo na'ilíhnií báq ábiñniigo, Hérod gáyinñiid, Bena'ikaahii biká' John Baptize ágole'ii bitsits'in dahsaqago shaa nkáah.

⁹ Nant'ánhii doo bil gozhóq da, áidá' bit'a dahdidilñiih n'ii bigha, la'ii nnee yil da'iyaañii bigha, Baa daanohkaah, nii lek'e. ¹⁰ Ákú il'aago, ha'aná'ilka' yune' John bitsits'in nadain'aa.

¹¹ Áidí' bena'ikaahii bee bitsits'in ha'ádaiskaqago na'ilíhnií yaa yinkáq: áidí' báq yaa nainkáq. ¹² John bitsilke'yu akú hikaigo bits'ihii nádaidnltjigo, lehdaistij, áidí' Jesus yaa hikaigo yil nadaagosni'.

¹³ Jesus díi ya'ikonziidá' dasahn bil o'i'éel, doo hadin naghaa dayú: áidá' nnee Jesus oyáahii ya'ikodaanziiidá' il'anigo kih nagoznildí' dani' biki' nádesaq. ¹⁴ Jesus akú nyáadá', nnee lággo yo'ij, ái yaa daach'oba'go, daannihii nádaayilziil.

¹⁵ K'ad o'i'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadin gólj da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh; áik'ehgo nneehii dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nadaayinñiihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; nohwígo bá da'dohné', nii, Jesus.

¹⁷ Bitsilke'yuhii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá hik'e lóg dánakiyé bilgo nadaahii'né', daabiñii. ¹⁸ Ái shaa daanohné', daabiñii, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbijh, yinñiidá' bán dijolé ashdla'ihii hik'e lóg nakihii bilgo náidnne'go hadag déz'ijigo ya'ihenzigo oskaqdi' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', ái nnee dawa yitada'iznii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyaaqo náda'isdjíd lek'e: áidí' ch'ékaadii táts'aa nakits'adah

bik'ehgo nádaihezlaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzáné doo bił otago da, dá nnee zhágo ashdladn doo náhóltagyú áholáni shi da'iyaa.

²² Áídí' Jesus bitsilke'yu gáyihni, Tsina'eekí behohkáh, shádihyú nohwil ido'eeł hanaayú, shíí nnee nádohkáh, bildishniidá'. ²³ Nnee nádohkáh yihniidá', dasahndi wá'yú óyáá, okaahyú: o'i'áayú ákú dasahndi naghaa lək'e. ²⁴ Áídí' tsina'eekí tú ihni'yú hi'olyú tú nádidáhí nabihinaa lək'e: bidázhí' nyolhíi bigha. ²⁵ Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'i' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsaago, tsidaadolyizgo, Ch'iidn át'íí, daaniigo ndaalzdidyú daadilwosh. ²⁷ Dagoshch'i' Jesus bich'i' hadziigo, Nohwil daagozhóó le'; shíí ásht'íí; doo nédaaldzid da, daabilni lək'e. ²⁸ Peter gábilni, SheBik'ehni, da'anii ant'iyyúgo, Tú biká' shich'i' rínáh, shihni. ²⁹ Jesus, Yushde', bilni. Áídí' Peter tsina'eekí biyi'dí' gódah ch'eyáago Jesus yich'i' tú yiká' deyaa lək'e. ³⁰ Áídí' Peter adiid nyolgo yigolsiidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehni, hasdáshíteeh, niigo. ³¹ Dagoshch'i' Jesus bich'i' dahdidilniidá' yiltsoodgo gábilni, Ni'odla' lántsoh ayáhá, hant'é bigha nił nagoki? ³² Áídí' tsina'eekí yiyi' onát'aazhdá' nyolii isht'idedzaa. ³³ Tsina'eekí yiyi' naháztánihií Jesus daayokaah lək'e, Da'anii Bik'ehgo'ihini'nañ biYe' nílni laa, daayihniigo.

³⁴ Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolínii Jesus ya'ikodaanziidá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihií dawa baa daayihesnił; ³⁶ Nidiyagé bidá'yú zhá ndi bedaadenolnih, daabilniigo nádaabokaah: dawa bedaadelnihií nádaabi'dilziih lək'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aanii ye'ik'eda'ilkhíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayihniigo, ² Hant'é bigha nit-silke'yú ilk'idá' nnee yánazii n'íi yendaago'aahii doo yikisk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonłsigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabilni, Nohwii hant'é bigha ilk'idá' nnee ye'ádaanihií zhá daahonohtá'go Bik'ehgo'ihini'nañ yegos'aanii doo bikisk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihini'nañ díi k'ehgo gos'aa, Nita hik'e nimaa dinłs, nii: la'íi, Hadín bitaa dagohii báá yati' yee yokáakii zideego bá goz'aa. ⁵ Áídí' nohwihii gádaadohni, Hadín bitaa dagohii báá, Nt'éhéta naa nshné' doleeł n'íi Bik'ehgo'ihini'nañ baa nshné', yihnihií; ⁶ La'íi bitaa, báá biłgo doo yidnłs da ndihii, da'áik'eh nłt'éé, daabildohni. Áik'ehgo ilk'idá' nnee yendaagos'aanii bee Bik'ehgo'ihini'nañ biyati'íi doo nt'égo ádaanołs da. ⁷ Nohwii, nnee nzhóni

ádaado'iiníí, Esáias da'aniigo dabíntsé nohwaa nagoln'i lék'e, gáníigo, ⁸ Dii nneehíí dáyáti' zhá yee alhánégo shit'ah daanlji, dáyáti' zhá yee daashidnłsı, áídá' bijíi yee doo daashidnłsı da. ⁹ Daashokąąh ndi ch'éh ádaat'ji, nnee yegos'aaníí zhá yee ich'ídaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee lani yushdé' daayihniidá' gádaayihni, Shídaayekts'áago bídaagono'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíi doo nchọ'go kodilteeh da; áídá' kozé'dí' behagohigháhíi zhá nchọ'go kodilteehi at'éé. ¹² Áídí' bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayihni, Ái annihií Phárisees daanlíni daidezts'ąago doo bił daanzhọọ dahíi bígonłsı née? ¹³ Áídí' gáyihni, K'edolzaahíi dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnłáá dahíi hi'nizh doleel. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináá ádaagodinií la' bináá ádaagodini łolqpsıi k'ehgo ádaat'ee. Bináá ágodinií la' bináá ágodini łolqpsyúgo, da'ıla o'i'án yuyaa ołildeel. ¹⁵ Peter gábihni, Ich'ígon'áahgo nagosínłni'íi nohwil ch'i'nah ánlé'. ¹⁶ Jesus gádaabihni, Ya' nohwíi alđó' t'ah doo nohwil ídaagozi da née? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonołsıjıhda, hadíi kozé' yune' be'ogohigháhíi kobidyú bendaagowa', áídí' nláhyú bech'ígohigháh? ¹⁸ Hadíi kozé'dí' behagohigháhíi kojíidí' behagohigháhi at'éé; ái nchọ'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Nchọ'go nats'ikeesíi, izideehíi, nant'ı' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, ich'in'jıhíi, lé'ılchoogo ánách'it'jıhíi, nchọ'go yách'ilti'íi, díi dawa kojíidí' behagohigháhi at'éé. ²⁰ Ái nchọ'go daakodihiniłi at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyąąhíi doo nchọ'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíi binayyú óyáá. ²² Isdzán áizhı' golini, Cánaan hat'i'íi nlíni, baa nyáágo gábihni, ShiNant'a', David biYe' nlíni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhnií góyéégo bich'ı' nagowaa, ch'iidn biyi' goljıgo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'ı' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabihniigo, Yúwehyú nádń'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gáníi, Israel hat'i'íi bitahyú nnee dibekji ch'a'onehesdee'híi k'ehgo ádaat'eehíi zhá bighą niyáá. ²⁵ Áídí' isdzánhíi biyahzhı' hayaa adzaago bokaąąhgo gábihni, ShiNant'a', shich'onni. ²⁶ Jesus gábihni, Chągháshé bán bits'ą' nách'idiné'go gósé bich'ı' och'ılkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánabiłdo'niid, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idané biká'dí' nanihidéhíi, gósé daayiyąą. ²⁸ Jesus gánabiłdo'niid, Isdzán, dážhọ ni'odłą' golji lą! Dá hánt'jıhíi k'ehgo ná łalne' doleel. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nłt'éé násdlji. ²⁹ Jesus dahnadi- idzaago túsikaaníi Gálilee holzéhi bit'ahyú nyáá; áídí' dziłyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé baa náńtsąągo,

nnee doo nakai dahíí, bináá ádaagodiníí, doo yádaakti' dahíí, baa dahnagoz'aaníí, la'íí ik'e'an láágo, Jesus dées'eezgee ndaihezníigo nádaailziih: ³¹ Áí bigha nnee íla'at'ééhíí nnee doo yádaakti' da n'íí yádaakti'go nádaasdlíigo daayiltsaago, la'íí baa dahnagoz'aqa n'íí nlt'éé nádaasdlíigo, doo nadaakai da n'íí nlt'éégo nakai nádaasdlíigo, bináá ádaagodih n'íí bináá nádaagosdlíigo daayiltsaago bil díyadaagot'ee: áik'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihinaan daayokaqahíí ya'ihédaanzí lək'e.

³² Áídí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayilnniidá' gáyilnii, Díí nnee shaa nááísaqá'híí baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiskaqa, k'adíí doo nt'é daiyaqa da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'íí da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiná' yik'e odaathizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabilnii, Da'igoljige hadí' bán díí nnee doo alch'idé dahíí bá daan'né'go nádaadihíí'né'? ³⁴ Bán dijolé da'kwíí nadaahné', daabilnii, Jesus. Gosts'idi, la'íí lóg alts'ísehi ayáhágo bilgo, daabilnii. ³⁵ Áígee nneehíí, Ni'yú dinohbíih, daayilnii. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíí, lógíí bilgo náidnné'go ya'ihénzigo oskaadí' ílk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'iznii. ³⁷ Dawa da'iyaga náda'isdíid lək'e: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ³⁸ Isdzané hik'e chagháshé doo bil otago da, dá nnee zhágo díidn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyáá. ³⁹ Áídí' nnee baa nááísaqá n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mágdala golzeehíí binaayú bil o'í'éél.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígóziníí nohwíí ch'í'nah áíle', daabilnii lək'e. ² Jesus gádaabilnii, O'i'aahgee gádaadohñii dák'eh, Gonlt'éé doleel laq ko: yaak'os lichihíí be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbídá' gádaadohñii dák'eh, Dégóchq'go o'i'aah laq: yaak'os lichiiigo dábégodzidgo bil hayilkaqahíí be'ígózi. Nohwíí nnee nzhóni ádaagono'iiníí, yáa daane'líigo hago ágonéhíí bídaagono'si; áídá' k'ad ágonéhíí doo bídaagono'si da. ⁴ Nchq'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daakinolt'íííí godiyihgo be'ígóziníí yiká daadéz'íi; áídá' be'ígóziníí doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihinaan binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózih alzaahíí zhá. Áídá' Jesus bits'á' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhí' bil naná'diz'eeldá', bán yínadaasnah lək'e. ⁶ Jesus gádaabilnii, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyééhíí, baa daagonohsaq, nii. ⁷ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakti'go gádaanñii, Bán doo daasii'né' dahíí bigha aníí. ⁸ Jesus ádaanñihíí yígótsigo gábilnii, Nohwíí nohwí'odla' da'ayáháhi, hant'é bigha bán doo daasooné' dahi

baa ilch'i' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagonoŋsih da? Bán dijolé ashdlá'i nnee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaaŋnih da née? ¹⁰ Łah aldó' bán dijolé gots'idi, nnee díídn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaaŋnih da née? ¹¹ Nt'é bigħa doo nohwil ídaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyééhíí baa daagonohsaa, nohwildéniidíí, bán doo baa yashti'go ádishnií da. ¹² Bitsilke'yu áníita yídaagoŋsiid, Bán benilzoolé baa daagonohsaa, doo niigo aníí da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsaa, niigo aníí lək'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philippi golzéhi binaayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadiłkidgo gáyilnií, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee hadín nshłi daashilnií? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabilnií, Ła', John, Baptize ágołi n'íí át'íí, daanilnií; łahíí, Elías at'íí; łahíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí át'íí daanilnií. ¹⁵ Jesus gánábildo'niid, Nohwíí nohwich'i'yúghíí, hadín át'íí daashilidohnií? ¹⁶ Simon Peter gábilnií, Ni Christ ant'íí, Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábilnií, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhóq le': its'í hik'e dił nłini doo nił ch'i'nah áyíłaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá nił ch'i'nah áyíłaaago ádínniid. ¹⁸ Ła'íí gánildishnií, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaní kłh ágoch'ile'híí k'ehgo díí tsééhíí biká' yisht'i: áik'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíí doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'aaníí bá be'igęęsé naa nshnił: áik'ehgo nt'éhéta ni'gosdzán biká' lesínł'ooníí yaaká'yú aldó' lest'qo doleel; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'e'ín'aahíí yaaká'yú aldó' k'e'dot'aah doleel. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayilnií, Shíí Jesus, Christ nshłinií hadín bił nadaagolni' hela'.

²¹ Áídí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazini, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi biniidaagodnle'íí, ła'íí bidizideed' taagi jii hileehgo naadiidáhíí dahkodá' bitsilke'yu yił na daagolni'go nkegonyaa. ²² Peter t'aqzh'i' bich'i' hananádziigo gánií, SheBik'ehń, díí nits'q'zh'i' begoz'aq le': nich'i' begolne' hela'. ²³ Jesus t'aqzh'i' adzaago Peter yich'i' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zh'i' áńne': ni shil godnłkış: Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesíí k'ehgo doo natsínkees da ląq, nnee binatsekeesíí zhá bee natsínkees, bilnií.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayilnií, Dahadíń shiké' dahdigháh hát'ííyúgo, ídaayo'nahdá' bits'iłna'áhi dahyidotłiigho shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadíń bi'ihí'na' yaa bił goyééhíí, áí bits'q' da'ilíí hileeh: áídá' dahadíń ídaayis'nahgo shíí shigha bi'ihí'na'

da'ilíí silijí'íí, án ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hiṅaa doo. ²⁶ Ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo ch'ist'iidá' koyi'siziiníí da'ilíí silijiyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? Dagohíí koyi'siziiníí hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíí, nṅee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'á'idindláádíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bíl nánshkáh; áígee nṅee da'á daantíígee ánat'íidíí dábik'ehgo bich'í' nadi'ish'nił. ²⁸ Da'anii gánohwiłdishnii, Kúgee nadaaziiníí la' dá doo da'itsaahíí dailíihé shíí, nṅee k'ehgo Niyááhíí, nant'an nshíigo náshdaaḡgo daashiltsaaḡgo zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaagee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíí, bílgo Jesus dasahndi yil okai lék'e, dził n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus laḡgo ánołih silijí: binii bik'ina'didlaad silijí, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíí ligai silijí, idindláádhíí k'ehgo. ³ Nt'éégo áígee Moses hik'e Elías bíl daanliigo silijí, Jesus yil yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyihnii, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhog: hánt'íiyúgo dzaagee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá. ⁵ T'ah yałti'go áígee yaak'os dázhó bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'aa gánúgo, Díinko shiYe' shil nzhóni, baa shil gozhóni; án hódaayołts'aa. ⁶ Díí daidezts'aaḡgo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáágo bedaadesniigo gádaabihni, Daohsih, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'íi hik'e nṅee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'íi. ⁹ Dzildí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabihni, Daahołtsaa n'íi hadín bíl nadaagołni' hela', shíí, nṅee k'ehgo Niyááhíí, dasitsáádí' naadiszaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadiłkidgo gádaabihni, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi? ¹¹ Jesus gádaabihni, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'. ¹² Áídá' gánohwiłdishnii, Elías ilk'idá' nyáá, ndi doo bídaagoch'ıłsı da ni', áídá' dá hádaach'it'íiyú ánadaach'ol'íi lék'e. Áí k'ehgo shíí, nṅee k'ehgo Niyááhíí, áldó' ádaashich'idolił. ¹³ John, Baptize ágoł'íi n'íi, áyihniigo bitsilke'yu yídaagołsıid.

¹⁴ Nṅee láágo ıla'at'ééhíí yaa hikaigo nṅee la' Jesus yaa nyáágo yich'í' hilzhiizhgo gábihni, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátlihgoyéégo bich'í' nagowaa: laḡgee kq' yeh naká', laḡgeehíí tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bíl ni'áázh ndi doo hagot'éégo ilch'í' ánadaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabihni, Nohwi'odla' édaadihgoyéégo, dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daalınoł'íi, dahosahzhi' nohwil nahashtáá? Dahosahzhi' laḡ nohwidag ánsht'ee? Yushdé' niye' shich'í' bíl nn'áash. ¹⁸ Jesus ch'iidn nłdzilgo yich'í' hadziigo ishkiiníí yiyi'dí' háyáá:

áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézegee n̄t'ée násdlií. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Nééhíí hant'é bigha doo hadaandzood da lán? daabiñii lək'e. ²⁰ Jesus gádaabiñii, Nohwi'odla' da'ayaháhií bigha: da'anii gádaanohwiłdishñii, Nohwi'odla' mustard biyigé ga'at'ée ndi, díí dzikí bich'į' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabiłdohñiiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaa'įi da doleel. ²¹ Áidá' díí ga'at'éhihií dáshina' da'ch'okaqahgo zhá habidi'nedzodihi at'ée.

²² Gálilee golzeegee naháztaqáda' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, shik'edaannihíí bilák'e shi'dolteel: ²³ Daashizilheedá' taagi jji hileehgo naadishdáh, ñii. Ái bigha bitsilke'yu bijii daannih lək'e.

²⁴ Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'į' nada'ch'iniihíí Peter yaa hikaigo, Ya' niłch'ígó'aahíí naná'i'niłihíí nayinił née? daabiñii. ²⁵ Peter, Ha'oh, ñii. Kih yune' oyáago Jesus ntsé bich'į' hadziigo gábiñii, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Ni'gosdzán biká' ízigo nant'an daanliiníí, hadín tax dagohíí tribute bich'į' nayinił? Ya' dabíí bichagháshéhíí née, dagohíí nanidi' nakaihií née? ²⁶ Peter, Nanidi' nakaihií, ñii. Jesus gánabiłdo'niid, Áik'ehgo bichagháshé doo nada'hinił da. ²⁷ Da'ágát'ée ndi, doo hadaashkee da doleehíí bigha, túsikaayú n̄náh, lóg behahidleehíí táyi' ołdeelgo, lóg dantsé hánlee'íí bizé' ilts'á' ánle'; akóne' zhaali siné'ihíí hanne'go tribute bich'į' nada'ch'iniihíí shíí shá ła'íí ni ná bich'į' nahinił.

18

¹ Áidá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabiñii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú hadín itisgo nlii?

² Áik'ehgo Jesus chagháshé alts'iséhi dała'á yushdé' yiłniigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, ³ Gáníí, Da'aniigo gánohwiłdishñii, Nohwincho'íí bits'á'zhį' ádaahne'go chagháshé alts'iséhií k'ehgo ádaadohdle'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah hohleeh. ⁴ Dahadín díí chagháshéhíí k'ehgo ídaagoch'iyolba'íí, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú da'an itis nlii. ⁵ Dahadín shizhi'íí binkáayú chagháshé díí ga'at'ééhíí náidnktįyúgo, shíí náshidnktini at'ée. ⁶ Dahadín díí doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaqahíí dała'á ncho'go at'įigo áile'íí, án tsée be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'qogo túnteel beh hilt'e'go tú yił didziihgo bá nzhog doleel ni'.

⁷ Ni'gosdzán biká' n̄nee nakóntaahíí bá góyéé doleel: nakódintaahíí dá begolneh go'įi; áidá' hadín na'íntaahíí bá góyéé doleel! ⁸ Áik'ehgo nigan dagohíí nikee ncho'go ánát'įił ánıłsįyúgo, nadnłgeeshgo yó'ok'e': doo hagot'éégo nanna da ndi, nits'ı lahzhį' ádił ndi dahazhį' ihi'naahíí biyi'

onnáhgo doo hago'at'éé da, áídá' nigan nakigo hik'e nikee nakigo kọ' dahazhí' diltí'íí biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da. ⁹ Nináá nchọ'go ánát'ííl ánísíyúgo, ha'aahgo yó'ohne': nináá dała'á áđih ndi dahazhí' ihí'naahíí biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áídá' nináá nakigo ch'iidn bikọ' diltí'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaa, díí doo ízigo ádaat'ee dahíí ła' doo daach'ohłaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á bináadaadéz'iinihíí, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn biniizhí' dahazhí' daabineł'íí, nohwłdshńii. ¹¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ch'a'onehesdeehíí hasdáhishńiiłhíí bigha niyáá. ¹² Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibelíí dała'á gonenadín golíídá' dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áhlíí dákú nyiniłdá' dzilyú ch'a'oyáá n'íí hantaa gá? ¹³ Da'aniigo gádaanohwłdshńii, Náidnłtíiyúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíí dawa bitisgo náid nłtiiníí yaa bił gozhọọ. ¹⁴ Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'íí da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nchọ'go adzaayúgo, bich'í' ńnáhgo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yáńtti': nidits'agyúgo, nik'isn hosínłbáni at'éé. ¹⁶ Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'í' bił nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bináál bee yá'iti'íí da'aniigo bee bígózí doleel. ¹⁷ Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayodlaaníí ha'ánálséhyú baa nagolní': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nłíí dahíí, tax bich'í' nahi'ńiiłíí k'ehgo baa natsínkees doleel. ¹⁸ Da'aniigo gádaanohwłdshńii, Nt'éhéta ni'gosdzán biká' lédaasokł'qohíí yaaká'yú alđó' lestł'qọ doleel; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'éda'so'aahíí yaaká'yú alđó' k'e'do't'aah doleel. ¹⁹ Gánánohwłdsh'ńii, Naki dokł'eego ni'gosdzán biká' nt'éhéta dała' haht'íí lẹk'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhí' yee da'okąąhgo ıla'at'ééyúgo, áígee ihń'gee shíí nshłíí.

²¹ Peter baa nyáágo gábilńii, SheBik'ehń, shik'isn shich'í' dENCHỌ'GO ANÁT'ÍÍLYÚGO, DA'KWIIDNŞHĄ' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? ²² Jesus gábilńii, Gosts'idn doo niłdshńii da, ndi gosts'idnhíí gosts'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee begoz'aaníí nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí ilk'ídaagodıłđqọh hádaat'ííhíí k'ehgo at'éé. ²⁴ Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi ła' gonenán doo náhółtagyú talents golzeego baa ha'áahi baa hí'a'. ²⁵ Doo hagot'éégo na'inił dahíí bigha, Díí nneehíí, bi'aahíí, hik'e bichagháshéhíí, ła'íí dawa bíyééhíí biłgo nahoníih, áí bee shich'í' nanáhó'ńíł, niigo bángon'ąá, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo

bána'iziidíí bich'í' hayaa adzaago náboqaahgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, aal nich'í' na'ishniil ndi at'éé, biñii. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'iniil da ndi nzhqo, biñiigo nanábines'iid. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo la' yil na'iziidi, dała'á gonenadín pence golzeego baa hayil'áhi, yiltsaa: án yizidntsoodgo, Shaa hán'laahíí shich'í' nanáhi'niil, yilñii. ²⁹ Yil na'iziidíí bich'í' hayaa adzaago náboqaahgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'í' na'ishniil ndi at'éé, biñii. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyilt'e', baa ha'áahíí na'haznilzhí'. ³¹ La' yil nada'iziidíí daabiltsaago doo bil daagozhqo dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yil nadaagosni'. ³² Áídí' binant'a'íí biká'í'aadgo gábiñii, Ni shána'iziidíí dázhqo nchq' laa, ni shaa hán'laahíí doo shich'í' nanáhi'niil da ndi nzhqo, nilkénéi ndi, náshonkaahgo: ³³ Áík'ehgo ni aldó' bil na'iziidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'ána'ilka' yune' obi'a' biniigodilnehgo, baa ha'áahíí dawa nanáyiheznilzhí'. ³⁵ Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ádaanohwile', doo nohwijíídí' nohwik'isn nohwich'í' nchq'go at'éehíí bigha baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díí aal yee nyánti'dá' Gálileedí' dahnyaa lək'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlínií Jórdan holzéhi bitisyú nyáá; ² Áígeee nnee bike' nántsáago nádaayilziih lək'e.

³ Phárisees daanlíni aldó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiñii, Ya' nnee hant'éhéta bigha bi'aa yil ilk'inát'aashgo goz'aa née? ⁴ Jesus gádaabiñii, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ nnee áyíílaahn, nnee la'íí isdzán áyíílaa lək'e, ⁵ Gánúigo, Díí bigha nnee bitaa hik'e báá yits'á'gháhgo bi'aa yil nlii doleek: áí naki n'íí dała'á nádodleek. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silii. Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ layinláahíí, dahadínta ilk'iyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabiñii, Ágát'éédá', nt'é bigha naltsoos bee ilk'inch'ít'aashíí layile'go isdzánhíí yil ilk'inát'aashgo Moses ngon'áá lán gá? ⁸ Jesus gádaabiñii, Moses nohwijíí daant'izíí bigha nohwi'aa bil ilk'inát'aashgo nohwá ngon'áá lək'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíí gádaanohwidishñii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá', yil ilk'inát'aazhdá' yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íí yil nnaáyúgo, án aldó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabiñii, Na'i'neehíí ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhqo. ¹¹ Jesus gádaabiñii, Doo nnee dawa díí yídaanel'aa da, hadíí ye'at'éé doleekgo baa daadest'aaníí

zhá. ¹² Nnee la' doo nnádaalsé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áidá' la'íi doo nnádaalsé' dago ádaalne': la'íi dabíi hádaat'íigo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'ąąhíi bighá doo nnádaalsé' da. Hadín díi yinel'aaníi ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chągháshé alts'íséhi baa bil nch'ihezkaí lék'e, yiká' ndaadilniihgo yá okąąh daabich'o'ńiigo: áidá' bitsilke'yu Doo ágádaaht'íi da, daakońii. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh chągháshé shich'í' nihikáh le', doo t'ąązhí' daahínóhta' da; bíi ga'ádaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlíi. ¹⁵ Chągháshé ąąl yiká' ndaadesńiihdá' onádzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyáágo gáyihńii, Ilch'ígó'aahíi nkt'éhi nílinihi, hago laą nkt'éhi áshne'go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíi yaaká'yú bee hinshnaa doleeł? ¹⁷ Jesus gábińii, Nt'é bighá nkt'éhi shihńii? Doo hadín nkt'éé da go'íi, dała'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nań zhá: áidá' ihí'naa nkt'éhi biyi' onńáh hánt'íiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi bikísk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhihíi? ńii. Jesus gábińii, Doo ich'izilthee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íih da, Doo lé' ch'ík'choo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idnłsji: la'íi, Kot'ahdí' gólíiníi koł nzhqo, dakíi ídił ch'ijoqhi k'ehgo. ²⁰ Nnee áni nagháhihíi gábińii, Ánists'ísédí' godezt'i'go díi dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zháshá' doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábińii, Nzhqo nleeh hánt'íiyúgo, ti'i, dawahá nıyééhíi naa nahoniihgo zhaalihíi tédaat'iyéhíi bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini nıyéé doleeł: áidí' yushde' shiké' dahsinnáh. ²² Áidá' nnee áni nagháhihíi díi yidezts'ąądá', doo bil gozhqo dago onádzaa: dážhó háldzilhíi bighá.

²³ Jesus bitsilke'yu gádaayihńii, Da'aniigo gánohwıldishńii, Nnee háldzili yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánádaanohwıldish'ńii, Ljí bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háldzilíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsilke'yu díi daidezts'ąądá' bil díyadaagot'eego gádaanńii, Áidá' hadín zhá hasdábi'dilteeh? ²⁶ Jesus daabineł'íigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da go'íi; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁷ Peter gábińii, Isąą, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihi-ikaidá' níké' dahsiikai ní': áígee nt'é nohwich'í' nahi'ńiił? ²⁸ Jesus gádaabińii, Da'aniigo gánohwıldishńii, Dawa ániidégo ánálzaago, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláadíi biká' dahsidaago, nohwíi shiké' nahkaihíi aldo' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahísóotaą doleeł, Israel nakits'adah hat'i'íi yaa yádaakti'go. ²⁹ Dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkíiyú, bitaa, báą, bi'aa, bichągháshé,

dagohíí bini' shizhi'híí bighą yits'á' dahnyaahíí, dała'á gone-nadín ánáhołąągo baa det'aahi at'éé, la'íí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hińaa doleel, yaaká'yú. ³⁰ Áídá' łąągo dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel; la'íí iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel.

20

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentííńíí bíyéé gólíni dážhó t'ahbiyú bánada'iziidíí hantaayú dahiyaa. ² Nnee bánada'iziidíí penny yich'í' na'iniiłgo yáńgon'ąądá' bidahts'aa hentííyú odais'a'. ³ Ngost'ái bik'ehenkéézyú shi onanádzaago na'hinih nagoz'ąayú la' daazhógo nadaaziiigo yiltsąągo, ⁴ Gádaayihni, Nohwíí alđó' shidahts'aa hentííyú dohkáh, dávik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éé. Áík'ehgo áí alđó' ákú okai. ⁵ Isk'áhnyááyú la'íí taagi bik'ehenkéézyú shi onanádzaago da'ágánánádzaa. ⁶ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shi onanádzaago ákú la' daazhógo nadaaziiigo náyiltsąą, Hant'é bighą daazhógo nasoziiigo o'í'ąą? yihni. ⁷ Doo hadín na'idziid nohwaid'aah dahíí bighą, daabihni. Nohwíí alđó' shidahts'aa hentííyú dohkáh, yihni. Dávik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éé. ⁸ O'í'ąáyú dahts'aa hentííńíí bíyééhíí bik'ehgo na'idziidi gáyihni, Shánada'iziidíí bich'í' ádaanniigo bich'í' nada'hiniil, da'iké'yú náda'nziidíí ntsé, áídá' dantsé náda'nziidíí iké'yú. ⁹ Ashdla'i bik'ehenkéézyú shi náda'nziid n'íí ákú hikaigo dała'á ntiiigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íí ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'niil, daanzí lək'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntiiigo penny zhá bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díí bich'í' nahas'nilhíí bighą nnee bidahts'aa gólíńíí yída'iltahgo, ¹² Gádaabihni, Dała'ádn lédihikeezzhi' nada'iziid n'íí néé bil dáłekt'eego nohwich'í' nahánil, néé gozdogyú nyeego nada'idziidgo o'í'ąą. ¹³ Nant'ánhíí na'iziidíí la' gáyihni, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishniil, nildishniigo, da'áígee nil nzhọọ ni' ya'? ¹⁴ Nich'í' na'henilihíí nádnné'go nádndáh: díí iké'yú na'nziidíí án alđó' nich'í' na'hánihíí k'ehgo bich'í' na'hishniil. ¹⁵ Dashíí shíyééhíí dashíí hásh'iiyú ánásh'iiłgo, áí doo shá goz'ąą da néé? Ya' nil nni néé, nlt'éégo ánsht'eehíí bighą? ¹⁶ Áík'ehgo iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel, la'íí dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel: łąągo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

¹⁷ Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu yil hikaahgo k'ihzhi' yil nikaigo gádaayihni, ¹⁸ Isąą, Jerúsalemyú deka; ákú shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, okaąah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi bilgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, ¹⁹ Áídí' doo Jews daanlii dahíí yaa daashiltéehgo shaa daadloh doo, hashída'iltsaas doo,

áídí' tsj'ılna'áhi bídaashılkałgo daashizılhee doleeł: áídí' taagi jji hileehgo naadishdáh.

²⁰ Zébedee bichagháshé bááhíı binne'hıı Jesus yaa yıl hikaigo yich'ı' daahılzhiizh, nahídóshkid nzigo. ²¹ Nt'é hánt'ıı gá? bıńıı, Jesus. Isdzán gábıńıı, Nant'án sılńııgo dahnándaago díı shinne'yu nakihıı ła' nigan dihe'nazhıneé dahsdaa doleełgo, ła'ıı ni'eshganzhıneé dahsdaa doleełgo bá ngon'áah. ²² Áídá' Jesus gádaabıńıı, Nt'é biká hádaaht'iınıı doo bídaagonıı da łaą. Idee be'ishdlaąhıı be'ohdlaągo bınołdzıl née, ła'ıı baptize be'áshı'dılne'ıı bee baptize ánohwi'dılne'go bınołdzıl née? Bıńdzıl, daabıńıı. ²³ Jesus gánábıłdo'ńııd, Idee be'ishdlaąhıı da'anıı be'ohdlaą doleeł, ła'ıı baptize áshı'dılne'ıı da'anıı bee baptize ánohwi'dılne' doleeł: áídá' shigan dihe'nazhıneé dagohıı shı'eshganzhıneé sodaa doleełıı, doo shıı nohwaa godesh'aah da, áı dahadıń shıTaa yágoz'aanıı zhá bágoz'áni at'éé. ²⁴ İlk'ısyú nakihıı ádaanııhıı Jesus bitsılke'yu gone-nanhıı daidezts'aądá' doo bıł daabık'eh da. ²⁵ Jesus bitsılke'yu ıla'áyıılaago gádaayılńıı, Doo Jews daanlıı dahıı bı-nadaant'a'ıı isná ádaabıłsıgo bá nadaant'aah, ła'ıı bitahyú nnee ízısgo ádaat'eehıı da'ánııyú ádaat'ııgo ádaabıłsıgo bídaagonıı. ²⁶ Áídá' nohwıhıı nohwıtahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadıń nohwıtahyú ízısgo ánsht'ee le' nzıhıı, án nohwá áıl'ıı le'; ²⁷ Nohwıtahyú dahadıń nant'án nshıı le' nzıhıı, án nohwá na'ızııd le': ²⁸ Shıı, nnee k'ehgo Nıyááhıı nshıı ndı, doo hadıń shıch'onııhıı bıghą niyáá da, áídá' nnee bıch'oshńııhıı bıghą niyáá, shı'ıhı'na'ıı nnee łańı bá nahıshńııhıı bıghą niyáá. ²⁹ Jerıkodı' dahnanáskaıgo, Jesus bıké' naadeząą.

³⁰ Nt'éégo nnee naki bıńáá ágodını intın bahyú sıkee lék'e, áı Jesus hıgaalgo ya'ıkodaanzııgo nádaadılghaazhgo, NohwıNant'a', David bıye' ńlıńı, nohwaa ch'onbáah, daanııgo nádaabokąąh. ³¹ Nnee Jesus bıké' náıseehıı, Godnch'áad, daabıńńııd: áídá' da'tısego nanádaadılghaazhgo, NohwıNant'a', David bıye' ńlıńı, nohwaa ch'onbáah, daanııgo nanádaabokąąh. ³² Jesus nınyáágo bıch'ı' ánńııdgo, Nt'é nohwá áshıe'go ádohńıı? bıńıı. ³³ NohwıNant'a', gohııt'ııgo ánánohwıde', daabıńıı. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bıńáá yedaadolńııhgo dagoshch'ı' daago'ıı nádaasdlııgo bıké' dahısh'aazh lék'e.

21

¹ Áídı' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhı', áı dzıl Olıves holzéhi sı'aąge, áídı' Jesus bıtsılke'yu naki oyıl'a', ² Gáyılńııgo, Tı'ı, nohwáđıhyú gotahyú doh'aash, áıgee dagoshch'ı' túlgayé bızhazhé bıłgo dahst'ııgo baa noh'aash:

ái k'e'oh'adgo shaa nánohłoqs. ³ Nnee ła' nt'éhéta no-hwiñiyúgo, NohwiNant'a' hát'úgo áhiit'ii, biłdohñiih; áík'ehgo dagoshch'i' nohwaa gode'aahgo nádohłoqs. ⁴ Díí ánágot'iihí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolnéhgo ánágot'iił, ⁵ Sion bizhaazhé bił nadaagoñi', Díń'ii, ízisgo ni-Nant'a' ídaagoch'i'yołba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'i' boghéél. ⁶ Áík'ehgo Jesus da'áníyú bit-silke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé biłgo, baa daižłoqzgo bidiyágéhií yiká' dahdaihezñildá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee ła'ágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lək'e; ła'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihłgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádih náłseełí, ła'íí biké'dí' náłseełí daadilwoshgo gádaañii, Hosánna, David biYe' nłini: NohweBik'ehń bizhi' yee higaahí ba'ihégosini at'éé; da'itise goz'aądí' Hosánna. ¹⁰ Áídí' Jerúsalemyú nyáágo áígee daagolíníí dawa, hago ła'ą ágodzaa daanzigo, Díí hadín at'ii? daañii. ¹¹ Nnee biké' náłseełí gádaañii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'ii, Názařethdí' nagháhi, áí Gálilee bigodesdzogíí biyi'dí'.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąh goz'aą yune' Jesus ha'ayáago, baa nada'iníihi ła'íí nada'ihñihi ch'inihiyood, ła'íí zhaali yiká' ilkáh ch'ínádaiñihíí naz'aaní nanyihesgo', hawúcho baa nadaahñihíí biká'dah'sdáhá áldó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihñiigo, Ágáníigo bek'e'eshchii, Shikihíí kih biyi' da'ch'okąąhíí holzeego hojíí doleeł; áídá' nohwihíí daan'iihíí bigową ádaagosolaa ła'ą. ¹⁴ Bináá ádaagodinií ła'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okąąh goz'aągee baa hikai; áígee nádaabiłzih lək'e. ¹⁵ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi Jesus ízisgo áná'ol'iihíí daayiltsąago, ła'íí da'ch'okąąh goz'aągee chągháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nłini, daañiigo daayiltsąago, dázhó doo bił daagozhó da lək'e. ¹⁶ Áík'ehgo gádaabiñii, Ya' díí ádaañihíí dints'ag née? Jesus gábiñii, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, Chągháshé alts'íséhi ła'íí mé' t'ah da'ilbe'i dázhó nt'éégo ihédaanzigo ádaasíłlaa?

¹⁷ Áídí' bits'a' dahiyaago kih goznildí' Béthany golzeezhi' nyáá; áígee sidaa lək'e. ¹⁸ T'ahbiyú kih goznilyú nádesdzaago, shiná' silii. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áago yiltsąago yaa nyáá, binest'a' da'ádihdá' bit'aą zhá gólíigo yigołsıidgo gáyihñii, Kodí' godezt'i'go dahazhi' ninest'a' da'ádih doleeł. Áík'ehgo dagoshch'i' ch'il fig náhesgą. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsąago bił díyadaagot'eego gádaañii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'i' náhesgą ła'ą! ²¹ Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwiłdishñii, Nohwi'odłá' golíyúgo, doo nohwił nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahíí k'ehgo zhá ádaahne' da, áídá' díí dzihíí

bich'í' hahdziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' onidolné', daadohñiiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkqaahgo dant'éhéta daahohkeedí, da'ohdlaago ádaadohñiiyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okaah goz'aq yune' i'ayáago, áígee nnee yił ch'ígó'aahgo, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazíni biłgo baa hikaigo gádaabiñii, Hadín bik'ehgo ánánt'ijl? Hadín naa godin'áago ant'ijh? ²⁴ Jesus gádaabiñii, Shíi áldó' dała'ándi nanohwídishkid, shil nadaagohñiyúgo, shíi áldó' hadín bik'ehgo ánásht'ijhí nohwil nagoshñi' doleel. ²⁵ John baptize ádaagole'íi hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíi nnee bits'á'dí'go née? Łil yádaakti'go gádaakildi'nii, Yaaká'dí'go daan'ñiihyúgo, gánohwiñiih, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaq da lán? ²⁶ Áídá', Nnee bits'á'dí'go, daan'ñiihyúgo, nnee bédaahildid; nnee dawa John Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú na'iziidi nlij daanzihí bigha. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayñii, Néé doo bídaagonłi da. Jesus gánabiłdo'ñiid, Shíi áldó' hadín bik'ehgo ánásht'ijhí doo nohwil nagoshñi' da.

²⁸ Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? Ła' nnee biye'ke naki; dała'a yaa nyáago, Shiye', díi jji shidahts'aa hentíyú na'iziidyú nánah, yiñii. ²⁹ Án bich'í' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, biñii; áídá' bikédí'go biini' lahgo ánáyiidlaago akú óyáá lək'e. ³⁰ Biye' la'ihíi yaa nanádaago da'ágánáyildo'ñiid. Áík'ehgo, Akú disháh, nñiid; áídá' doo akú óyáá da. ³¹ Díi nakihíi hadíi bitaa ániíyú ádzaa? Dantséhi, dañii. Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwídishñii, Tax bich'í' nadaahi'ñiihí la'íi nant'í' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ih'i'nañ bilałt'áhgee daanliinií itah daaleeh. ³² John nłt'éégo ágot'eehíi yaa yałti'go nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdlaq da; tax bich'í' nadaahi'ñiihí la'íi nant'í' nakaihií zhá daabodlaq: nohwíi bídaagonłsi ndi bikédí'go nohwiini' doo lahgo ánádaasohdlaago daahohdlaq da.

³³ Iłch'ígót'aahgo naná'gonihíi la' ódaayelts'áq: la' nnee bidák'eh goliinií dahts'aa k'eidnláago yinaayú na'nezñil, dahts'aa hahigees doleelgee yá ogoheed, biká'dí' ídést'iinií ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aqadá' nzaadyú ni' goz'aqayú óyáá: ³⁴ Da'nest'aqgee ngonyáago bánada'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyił'a', binest'a' la' bá náyné'go. ³⁵ Áídá' bá inádaadéz'ini nada'iziidií yił ndaazdeelgo dała'a nyída'eshtłizh, la'ihíi daizes-híi, la'ihíi tsée bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidií ntsédá' oyił'a' n'íi bitisgo onayíł'a': áí ágánadaayiidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyił'a', Shiye' daidnłsi doleel, ñiigo. ³⁸ Áídá' biye' daayiltsaqadá', dahts'aa yinádaadéz'ini gádaakildi'nii, Díi dahts'aa hentíinií

bíyée doleelí át'ée; yushdé', daazoldee, áík'ehgo bíyée doleel n'íi daanohwíyée doleel. ³⁹ Áík'ehgo yił ndaazdeelgo dahts'aa hentíídí ch'ídaist'e'go daizes-híí. ⁴⁰ Áík'ehgo dahts'aa hentííní bíyéhíí nádzáago bidahts'aa bá yináadaéz'ínihí hagoshá' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayihni, Bidahts'aa goliíní nnee doo bik'ehyú ádaat'íi dahíí naitseedá', bidahts'aa hentííní bá yináadaéz'íni la'ihí yá ch'ínágohet'aah, áí inest'aago nest'ánhíí baa daach'ihinił doo. ⁴² Jesus gádaabihni, Díinko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní doo hwahá daahohshiih da née? Tsée kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áagee dantsé si'aaní silíi: díi nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'íi, áí daanéel'íigo nohwil díyadaagot'ee. ⁴³ Áí bighá gádaanohwíldishni, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanohíigo nohwaa ch'ígót'i' n'íi nohwaa nágodit'aahgo lahgo hat'i'íi, Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh hikaahíi, baa godidot'aal, nohwits'á'. ⁴⁴ Dahadín áí tsée yiká' nágo'yúgo, alts'iségo nihiltqod: áídá' dahadín áí tsée biká' naltq'yúgo, dí'ílégo bik'aa doleel. ⁴⁵ Okqah ye bik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'íi daidezts'aqadá', bíi ádaabihniigo yídaagolsíid. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'íi ndi nnee láni yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlii daanzihíi bighá.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yił nanágolni'go gáníi, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaní díi k'ehgo at'ée: ízigo nant'án biye' niinéhi bá da'idaqago ngon'áá. ³ Áík'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú nohohkáh daayihnniid n'íi, yushdé' bihniigo yi'aa: ndi doo akú hikáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'i onáyí'a' gáníigo, Daabi'dokeedíi gábíldohni, Hidán dawa łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé lik'ahíi nasitseed, dawa aqł nkt'éege alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohkáh. ⁵ Áídá' áí doo akú ádaat'ee da, dabíi hádaat'íiyú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihíi baa na'hinihyú óyáá: ⁶ La'ihíi nant'án binadaal'a'á yił ndaazdeelgo yiniidaagodezlaad' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhíi díi ya'ikonzíidá' hashkee: áík'ehgo bisiláadahíi dai'aago nnee ádaát'íid n'íi nadaistseed, la'íi bikih nagoznílii daidnłid. ⁸ Áídá' nant'án binadaal'a'á gáyihni, Ni'i'néhgo da'idaqahíi łalzaa ndi daabi'dokeedíi doo yik'e shijeed da. ⁹ Áí bighá da'ditinyú dohkáh, áígee hadín daah'iiníi dawa ni'i'néhyú nohohkáh, daabíldohni. ¹⁰ Áík'ehgo nadaal'a'á intínk'ehyú okai, hadíi daayiltsaahíi dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi la'íi nkt'éege ádaat'eehíi íla'ádaizlaa: áík'ehgo nnee láni ni'i'néhyú hikai.

11 Áígee nant'án ha'ayáadá' nnee niheskaihíi yinel'íigo, nnee la' ni'i'néngo íhíi doo golíi dago yiltsaa: 12 Áík'ehgo gáyihíi, Shit'ekéhe, hagot'éégo kóne' ha'anyaa, ni'i'néngo íhíi doo ágondlaa dago? Áídá' nneehíi doo nt'é nii da. 13 Nant'ánhíi binadaal'a'á gádaayihíi, Bigan hik'e bikee hídaakt'oogo godilhiyú ch'idaano't'e'; akú daach'ichag la'íi kowoo hídaach'idilk'ash doleel. 14 Łáágo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

15 Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yakti'gee daabihijizh doleelgo ndaagoshchíi. 16 Phárisees biké' anákahíi hik'e Hérod yil daagot'ini Jesus yich'i' odais'a', gádaabihíiigo, Ilch'ígó'aahíi, da'aniigo ánniigo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bich'i'zhinéégo goz'aaníi da'aniigo baa ilch'igon'áahgo bídaagonlzi, nnee doo bénildzid dago yáńti': nnee doo la' itisgo síńtií da. 17 Ái bigha nohwil nagolní, Díi hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'i' tax nadaach'iníilgo begoz'aa née? Née dah née? 18 Ái nneehíi doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígółsigo gádaayihíi, Nt'é bigha yashti'íi bee daashołjizhgo ádaashíldohníi, nohwíi daanohshoq ádaado'ini? 19 Zhaali tax bidená nahi'niikíi shaa noh'aahgo nesh'íi. Áík'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'aa. 20 Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'aa? daayihíi. 21 Caesar bíyéhi laa, daanii. Jesus gádaabihíi, Caesar bíyéehíi Caesar baa daanohniil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíi Bik'ehgo'ihí'nań baa daanohniil. 22 Díi daidezts'aa dá' bí díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

23 Da'ái bijíi Sáduucees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkid, 24 Gádaayihíiigo, Ilch'ígó'aahíi, Moses gáníi ni', La' nnee bichagháshé doo la' dago daztsaa'yúgo, bik'isnhíi bi'aa n'íi yil nnádo'neelgo, bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolniil. 25 Ik'isyú gots'idi nohwitahyú daagolíi ni': dantsé nnááhíi daztsaa, bichagháshé doo la' da, áík'ehgo bi'aa n'íi bik'isn yil naná'naá: 26 Nakigeehíi ágánánádzaa, taagigeehíi áldó', da'áík'ehgo gots'idzhí' dawa nanezna'. 27 Da'iké'yú isdzánhíi áldó' daztsaa. 28 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díi gots'idihíi shá' hadíi bi'aa doleel, dawa yil nadaaznaadá'? 29 Jesus gádaabihíi, Da'ółsih, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi doo bídaagonołsi dahíi bigha. 30 Naach'idikáhgee doo nnádaach'íkse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'íkse' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíihíi k'ehgo daagoch'ilíi. 31 Áídá' nanezna'íi naadiikáhíi, Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwich'i' yakti'íi, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníigo, 32 Shíi Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yokaahíi nshlíi, Isaac, Jacob áldó' Bik'ehgo'ihí'nań yokaahíi nshlíi. Bik'ehgo'ihí'nań doo nanezna'íi yokaahíi nlii da,

daahinaahíí zhá. ³³ Nnee íla'at'ééhíí díí daidezts'aago, ílch'ígó'aahíibighá bíl díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'nii dago áyílaago Phárisees ya'ikodaanzíigo, íla'adzaa. ³⁵ Áí la' begoz'aanii nlt'éégo yígólsini Jesus yich'í' hadziigo nabíntaahgo nabíidíkid, ³⁶ Ílch'ígó'aahíí, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii hadíí itisgo at'éé? niigo. ³⁷ Jesus gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzhqo le'. niyi'siziiníí dawa bee, la'íí ninatsekeesíí dawa bee nił nzhqo le'. ³⁸ Áí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii dantséhi la'íí itisgohi at'éé. ³⁹ Nakigeehíí aldó' ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíiníí nił nzhqo le', dání ídíł njóóhíí k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanii la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda' eshchiiníí dawa díí nakihíí bits'á'dí'hi at'éé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah íla'at'éégee, Jesus nabídaadíkid, ⁴² Gáníigo, Christ-híí hagot'éégo baa natsídaahkees? Hadín biye' nlii? David biye' nlii, daabilnii. ⁴³ Jesus gánadí'nii, Hagot'éégoshá' David Holy Spirit yábiyilt'igo, SheBik'ehń, bilnii, gáníigo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyilnii, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ni'ina' benik'eh silíigo nikel't'ááhyú ninínilzhí'. ⁴⁵ David, SheBik'ehń, bilniigo bozhíyúgo, hagot'éégoshá' biye' nlii áidá'? ⁴⁶ Jesus nnee doo la' bich'í' hanadzíih da lék'e, áí bijíid' godezt'i'go nnee daaste'go, doo hadín nabínáníkid da.

23

¹ Jesus nnee íla'at'ééhíí hik'e bitsilke'yu yich'í' hadzii, ² Gáníigo, Begoz'aanii ye'ik'eda'ílchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizíi n'íí k'ehgo nnee yá nazíi: ³ Áí bighá da'ádaanohwíiníyú ádaanoht'eego ádaah'tí; ndi doo ádaat'íhí k'ehgo ádaah'tí da: áí ádaaníyú doo ádaat'í da ndi ádaanii. ⁴ Áí nneehíí nnee biwosyú ndaazgo dázhqo nyeego dahda'ogheelgo ádaayíksí; áidá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. ⁵ Nlt'éégo ánádaat'íhíí dawa nnee dá bo'íí hádaat'íhíí bighá ánádaat'íhí: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' la' bídaadest'qóhíí nteelgo ádaile', bí'íí bídá'yú aldó' nteelgo na'izlaago ádaayíksí. ⁶ Da'idáagee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbíhyú itah dahnaháztaago zhá bíl daanzhqq, la'íí Jews ha'ánátséh nagozníil yuné' nnee yánazíni dahnádinbíhyú itah dahnaháztaago aldó' bíl daanzhqq, ⁷ Na'híniih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo, la'íí, Ílch'ígó'aahíí, Ílch'ígó'aahíí, daabilniigo zhá bíl daanzhqq, ⁸ Áidá' nohwihíí doo hadín, Ílch'ígó'aahíí, nohwíhíi da le': dała'á nohwíł ch'ígó'aahíí nlii, Christ zhá; la'íí nohwihíí daanohwígha ík'isyú daanohlíi. ⁹ Ní'gospzán biká' nnee doo la', ShiTaa, bíldohníi da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahń zhá,

nohwiTaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwíni da le': dała'á nohwíNant'a' nlii, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú ízigo at'ééhíi, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídéstiiníi ídaagoch'olba'go ádolnii; áidá' hadín ídaagoch'olba'íi itisgo at'éégo ádolnii.

¹³ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohíni, daanohshoq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'áni nnee bits'á' daanáda'dotí: nohwíi doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh dolee! n'íi t'aazhi' ádaanolsi. ¹⁴ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohíni, daanohshoq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Isdzané itsaa daanlíni bigowa bits'á' nádaahohni, lá'íi daazhógo ádaadohniigo nzaad gont'i'go da'ohkaah: ái bigha nohwíi itisgo nohwiniigonkt'éégo nohwá ndaagodot'aal. ¹⁵ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohíni, daanohshoq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Tú biká' lá'íi ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiighahíi bigha; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágoch'odgo ch'iidn biko' dilt' yuyaa bágoz'aq. ¹⁶ Nohwináá ádaagodih ndi lá' bádih nadaahkaihi, nohwá góyéé dolee! Dahadín da'ch'okaah goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilniihdá', ái doo nt'é da, daadohni: ndi hadín óodo da'ch'okaah goz'aq yun'hi biláhyú bit'a dahnádidilniihíi, án zhá da'áníyú át'éé le', daadohni! ¹⁷ Nohwíi doo daagonohsaq da, nohwináá ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, óodohíi née, née da'ch'okaah goz'aaníi bits'á'di' óodo dilziigo alzaahíi née? ¹⁸ Lá'íi, Dahadín be'okaahíi biká' dahnási'nili goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilniihdá', ái doo nt'é da, daadohni; ndi hadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'niihíi ái yiká' dahsiné'íi biláhyú bit'a dahnádidilniihíi, án zhá da'áníyú át'éé le', daadohni. ¹⁹ Nohwíi doo daagonohsaq da, nohwináá ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'ihíi née, née yiká' dahsiné'íi Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'ihíi dilziigo áile'ihíi née? ²⁰ Áik'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bit'a dahnádidilniihíi, ái hik'e biká' dah sihi'niihíi dawa áldó' biláhyú bit'a dahnádidilniih. ²¹ Lá'íi dahadín da'ch'okaah goz'aaníi biláhyú bit'a dahnádidilniihíi, ái hik'e ákone' golíniíi áldó' biláhyú bit'a dahnádidilniih. ²² Lá'íi dahadín yaaká'yú biláhyú bit'a dahnádidilniihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ dahsdaagee goz'aaníi hik'e áígee dah sdaahíi áldó' biláhyú bit'a dahnádidilniih. ²³ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohíni, daanohshoq ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! T'poh mint, ánise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú ilk'é'nilgo, dała'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahné',

áídá' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní itisgo at'ééhíí doo bee ádaanoht'ee da, dávik'ehyú ánách'ot'ííhí, koł goch'oba'íí, la'íí ko'odłá' golíínií: dı́ bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihíí doo baa daayołnah dago. ²⁴ Nohwináá ádaagodı́h ndi la' bádı́h nadaahkaihíí, dı́' áłts'íséhi bitádaadołkaadá' hı́ bigháń ha'i'áhi odaahołneeh. ²⁵ Begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanołhı́ni, daanołshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleel! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ihí'niíhı́ la'íí doo ádaagoch'idzaa dahı́ zhá biyi' yuńe' begoz'aą. ²⁶ Phárisee níni, nińáá ágodini, idee hik'e its'aahı́ biyi' yuńe' ntsé tángis, áik'ehgo biká'dı' áldó' nł'ée doleel. ²⁷ Begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanołhı́ni, daanołshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleel! Nńee le'shijeedı́ biká'gee alzaahı́ ligaigo ánálzaahı́ k'ehgo ádaanoht'ee, áídá' áı biyi' yuńe'hı́ nńee daztsáni bits'in zhá sińil, ncho'ı́ zhá dawa begoz'aą. ²⁸ Nohwı́ áldó' nohwıká'dı'go zhá nńee bińáál nł'éeego ádaanoht'ee, áídá' nohwiyi' yuńe' nzhoo ách'idil'iińı́ hik'e ncho'hı́ bee hagolk'ıl. ²⁹ Begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Phárisees daanołhı́ni, daanołshoq ádaadoł'ini, nohwá góyéé doleel! Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'ı́ le'shijéedı́ biká'gee dant'éhéta bee bınádaach'ılńiihı́ ádaagołe', la'íí nńee dávik'ehyú ádaat'ee n'ı́ le'shijeedı́ biká'gee alzaahı́ dénzhónégo ánádaahdle'hı́ bighá, ³⁰ Gádaadohńiigo, Nohwitaa n'ı́ t'ah daahıńaadá' daagondlıyyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'ı́ naatseedgee doo itah daandlıı da doleel ni'. ³¹ Ádaadohńiigo, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'ı́ bichágháshé daanołhı́go dánohwı́ ádaa nadaagolni'. ³² Nohwitaa n'ı́ ncho'go ádaat'ı́ n'ı́ ąąłzhı' beda'ohle'. ³³ T'piish k'ehgo daanołhı́ni, ch'osh bik'asda' golínií k'ehgo hałinołt'ı́hı́, ch'iidn biko' diltı' yuyaa nohwá goz'aaní hagot'éégoshá' bitis hahkáh?

³⁴ Áı bighá Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, nńee daagoyáni, hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi nohwich'ı' daadeł'a': áı la' nadaatseed doleel, la'ı́ tsı'ılna'áhi bıdaahołkał doleel, la'ihı́ íla'ánadaaht'ı́gee habıda'oktsaas doleel, la'ı́ daabi'odłá'hı́ bighá yóiyahgo bińı'da'dołńı́ doleel, kı́h goznıldı' lahyúgo kı́h goznılzhı': ³⁵ Áı bighá ni'gosdzán biká' nńee dávik'ehyú ádaat'eehı́ nadaaztseedı́ dawa bidıl nohwik'izhı' didot'aal, dávik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zesdı́dı' Barakías biye', Zakarías holzéhi, zesdı́zhı', Zakaríası́ kı́h biyi' da'ch'okąąhı́ hik'e be'okąąhı́ biká' dahnási'niı́ goz'aaní bigizhgee daazesołhı́ n'ı́. ³⁶ Da'aniigo gánohwı́dishńii, Dı́ dawa dı́ daalınołt'ı́hı́ bik'izhı' didot'aal. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem níni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú

nada'iziidi natsíntseedíí, la'íí nich'i' daahil'aadíí tséé bee nbida'tsínne'íí, tazhik'áne bi'aadíí bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyinií k'ehgo nichaḡhášhé doo ałch'idn lináhishnił hasht'íí ndi doo hádaaht'íí da ni'! ³⁸ Nikihíí yó'agodot'ąą. ³⁹ Gádaanohwiłdishnií, Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee higaahí ba'ihégosini at'éé, daadohniihíí bijji zhá nadaashołtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okaḡh goz'ąądí' ch'ínyáadá', bitsilke'yu baa hikai, gádaabihniigo, Díí da'ch'okaḡh goz'ąągee kih nagoznilií níni'íí. ² Jesus gádaabihnií, Díí dawa daah'íí née? Da'aniigo gánohwiłdishnií, díí tséé ilká' dahnagoznilií doo la' ilká' dah-nast'ąą da doleel, dawa nanehiłkaad doleel.

³ Áídí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabihnií, Nohwił nagolní' da'os'ah ágonéhi? Nádnááhíí hik'e nnágodáhi biłgo hant'é bee bigózi doleel? ⁴ Jesus gánádaabildi'nií, Ídaa daagonohdzaą, nnee la' ch'a'onohok'e' hela'. ⁵ Nnee ląągo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshłji, daaniigo; áí nnee ląągo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁶ Nagonłkaadíí ba'ikodaanohsi, la'íí nagonłkaadíí baa ch'inii daadohts'ag doleel: áídá' doo nohwijíí natsídaahilto' da le': díí dawa begolne'hi at'éé, ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ilch'i' nanágonłkaad doleel, la'íí nnee dała'á binant'a' daagolnihíí aldo' ilch'i' nanágonłkaad doleel: da'adzaayú shina' góyéehíí benagowaa doo, nadaagont'ogíí iltah at'ééhíí benadaagowaa doleel, la'íí ni' nagohi'naa doleel. ⁸ Áí koniidaagont'ééhíí begodigháh doleel. ⁹ Áígee nohwiní'daach'idihni'go odaanohwiniyood doleel la'íí nadaanohwiłtseed doleel: la'íí shizhi' daanohwich'ozhíhíí bighą nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił daanohcho' doleel. ¹⁰ Áígee nnee ląągo t'ąązhi' ánáda'ne' doo, laa nadaagolni' doo, la'íí ilk'edaadi'niih doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleel, áik'ehgo nnee ląągo ch'a'odaayilkaad doleel. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dážhó ląągo begoz'ąąhíí bighą nnee ląągo bił'ijóóníí édjilgo nádaanihik'as doleel. ¹³ Áídá' dahadín dąngont'i'zhi' dahildóhíí hasdábi'dolteel. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí nt'éégo baa na'goni'íí ni' dágoz'ąą nt'éégo be'ánágoldoh doleel, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa yidiits'ih doleelhíí bighą; áí bikédí'go nnágodáh doleel. ¹⁵ Áik'ehgo gołchqohgo o'ní'ihíí Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yałti' n'íí, godiyihgo goz'ąągee sizijgo daah'íídá', (dahadín áí yózhíhíí bił ígózi le',) ¹⁶ Hadíí

Judéa golzeeyú daagolíníí, dził naz'aaní yich'i' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín kih biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidiiné'go gódah ch'ínádáh hela': ¹⁸ Ła'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'aqzhi' bidyagé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígee goldohíí daaltsaaníí ła'íí isdzané mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleeł! ²⁰ Haihíí biyi' ła'íí godilziníí bijji ágónéh hela', daadohniigo da'ohkaqah. ²¹ Áígee dantsé godeyaadí' godezt'i'go díí jjiizhi' goyéégo nagowaahíí aí ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, aí doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²² Áígee goldohíí doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nnee doo ła' hasdawah át'éé da: áidá' nnee bitahasdlaahíí bigha áígee goldohíí dé'igodégo ánádołniił. ²³ Áígee nnee ła', Daadeh'íí, Christ kú naghaa, dagohíí, nlahyú naghaa, nohwilniiyúgo, doo daahohdłaa da. ²⁴ Christ ádaadil'iinií, ła'íí Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iinií hahikáh doleeł, aí godiyihgo be'ígóziníí ch'inań ádaile' ła'íí ízigo ánda'ol'ijih doleeł; yidaanel'aqyúgo aí bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaikaad doleeł. ²⁵ Ídaayesółts'aq, ilk'idá' dabíntsé baa nohwil nagosisni'. ²⁶ Christ da'igoliiyú naghaa, daanohwilch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'i' goz'aq yune' sidaa, daanohwilch'iniiyúgo; aí doo daahohdłaa da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaal. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi ıla'at'éé doleeł.

²⁹ Goyéégo nagoyaahíí bikedí'go ya'ái dilhił doleeł, t'égoná'áihíí doo bee got'ij da doleeł, ts'iksosé yáadí' nanihidéh doleeł, ła'íí yáazhi'go inawodíí nagohinaa doo: ³⁰ Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'inań hileeh; ák'ehgo ni'gosdzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'í doo bił daagozhóq dago daachag doleeł, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee ła'íí dázhq shits'a'idindłáadgo náshdaalgo daashidołtseeł. ³¹ Áidí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí dji'dí', ni'gosdzán nel'aqdí' yáa nel'aqzhi' ıla'ádaile'. ³² Ch'il fig holzéhi bits'a'dí' nohwil ch'ígót'aah; bits'adaaz'aahíí dit'odé daalehdí' bit'aq daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonołsi. ³³ Da'ák'ehgo aí be'adaagone'íí goldohgo daah'ijdá', k'ad náshdaalzhi' athánégo godziihgo bídaagonołsi doleeł. ³⁴ Da'aniigo gádaanohwıldishni, Díí daahinolt'ijhi doo nohwee ch'igońáh da, díí ádaanohwıldeniidíí dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáa hik'e ni'gosdzán biłgo bech'igońáh doleeł, áidá' shiyati'íí doo bech'igowáh da doleeł.

³⁶ Hadíí bijji shihíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shihíí ágone'íí nnee doo ła' yígółsi da, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi doo yidaagołsi da, shiTaa zhá

yígótsi. ³⁷ Noe t'ah golíídá' ágot'ee n'íi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhíi bijjii áldó' ágágot'ee doleel. ³⁸ Tú'idezjoolíi dabíntsego ágot'ee lèk'ehíi k'ehgo ágot'ee doleel, da'ch'iyáa ni', da'ch'idlāa ni', nnádaach'ilse' ni', la'íi laa daagoch'ihinilgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eehíi yiyi' oyaahíi bijjizhí', ³⁹ Tú'idezjoolíi doo yídaagołsi'égo tú idezjoolgo dawa bił ogo'éel; shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhgo áldó' ágágot'ee doleel. ⁴⁰ Ái bijjii nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehdá' la'íi da'akú sizjii doo. ⁴¹ Isdzáné naki da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehdá' la'íi da'akú sidaa doo.

⁴² Ái bighā biká nádaadeht'íih; da'kwíi bik'ehenkéézgo shíi, nohweBik'ehrhíi, nánshdáhíi doo bídaagonołsi da. ⁴³ Díi bídaagonołsi, nnee bigowā golíiníi da'os'ah in'íihíi hígháhgo yígółsiyúgo, yiká déz'íi doleel ni', áik'ehgo bigowā doo ch'ínódzíis át'éé da. ⁴⁴ Nohwíi áldó' dahkodá' ilch'í'daanoh'tee: shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dahagee nánshdáh, doo ndaashohíi dagee. ⁴⁵ Áidá' hadín na'iziidi begondlįhíi góyáni, binant'a' bigowahíi yebik'ehgo nbiltjii n'íi, dahagee idán nana'níihgee idán nayiniih. ⁴⁶ Na'iziidíi binant'a' ábiłniiyú át'íigo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleel. ⁴⁷ Da'aniigo gádaanohwildishnii, Nant'an nt'é bíyéehíi dawa yebik'ehgo na'iziidíi nbiltéeh doo. ⁴⁸ Áidá' ái na'iziidi nch'ihíi, Shinant'a' doo hwah nadáh da, idildi'niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e nnee la' nada'iziidíi nadainkaad nkegonyaago bił nágodizyisíi biłgo da'iyáa hik'e da'idlāayúgo; ⁵⁰ Ái na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íi dagee, doo nyolíi dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbihilgeesh, áidí' hadíi daanzhóq ádaagodil'ínihíi bich'í'zhinéégo nilteeh: áígee daach'ichag la'íi kowoo lidaach'idilk'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: ch'ekíi gonenan kq' nałbaahíi dahdaayo'aalgo nnee niinéhíi bich'í'yú deskai. ² Ashdla'ihíi daagoyáá, áidá' ashdla'ihíi doo daagoyáá da. ³ Doo daagoyáá dahíi kq' nałbaahíi dahdaayo'aal ndi túkq'íi ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. ⁴ Áidá' daagoyááníi túkq'íi tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn'āa lèk'e, kq' nałbaahíi biłgo. ⁵ Nnee niinéhíi t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíi bił daanzjigo da'ilhaazh. ⁶ T'p'é'is'ahyú la' nádidilghaazh gáníigo, Daadeh'íi, nnee niinéhíi kodí' higaal; bich'í' dohkáh. ⁷ Áik'ehgo ch'ekíihíi nádiikaigo bikq' nałbaahíi ilch'í'daizlaa. ⁸ Áidá' doo daagoyáá dahíi daagoyááníi gádaayilnii, Túkq'íi'la' nohwaa daanohsiid; nohwikq' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyááníi gádaabihnii, Dah;

ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áídá' hayú nahiniih goz'ąayú dohkáhgo ła' nadaahohniih. ¹⁰ Nada'ihniihyú okaidá' nnee niinéhií ńyáá; áík'ehgo ik'idá' nńt'éégo ádaadeszaago naháztaaní ni'ń'neh yune' okai: áídí' da'det'ąą. ¹¹ Bikédí'go ła' ch'ekíi n'ńi nákaigo gádaani, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'ń'ńtjijh. ¹² Áídá' nnee niinéhií gádaabihni, Da'aniigo gánohwíldishni, Doo nohwídaagonsi da. ¹³ Áík'ehgo biká ndaadeht'ńj; hadíi bijji shńhíi, da'kwíi bik'ehenkééz shńhíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhíi doo bídaagonłsi da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: nnee ńzaadyú deyaago bánada'iziidíi yushde' nnohkáh yihniigo, bíyéehíi yinádaadéz'jigo yaidin'ąą lək'e. ¹⁵ ła' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'ąą, ła'ńi naki yaidin'ąą, ła'ńi dała'á yaidin'ąą; dawa daantjige dá yídaanel'ąagee yaidin'ąągo; áídí' nant'ánhií dagoshch'ń dahnyaa. ¹⁶ Nnee talents ashdla'i baadet'aaníi hant'é nayihesniihíi baa nanáhazniigo ashdla'i bá ígoya. ¹⁷ ła'ńi talents naki baadet'aaníi aldó' naki bá ígoya. ¹⁸ Áídá' talent dała'á baadet'aaníi leyi' ogoheed yuyaa binant'a' bibestsohií náyides'jíd. ¹⁹ Áídí' ńzaad godeyaago binant'a'ńi nádzáágo yil daayołtag. ²⁰ Áík'ehgo talents ashdla'i baadet'aaníi talents ashdla'i bá'ígoyahíi aldó' ákú yinné' gániigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá ńnil n'ńi talents ashdla'i shá ígoya. ²¹ Binant'a' gábihni, Negondljigo shána'iziídi, nńt'éégo ándzaa łaą: da'ayáháhi ndi nńt'éégo shá ánlaahíi bighą łańi benik'ehgo ánishłe': shíi ninant'a' baa shil gozhóóníi ni aldó' baa nil gozhóó le'. ²² Talents naki baadet'aaníi aldó' kú ńyáá gániigo, Shinant'a', talents naki shá ńlaa n'ńi talents naki shá ígoya. ²³ Binant'a' gábihni, Negondljigo shána'iziídi, nńt'éégo ándzaa łaą: da'ayáháhi ndi nńt'éégo shá ánlaahíi bighą łańi benik'ehgo ánishłe': shíi ninant'a' baa shil gozhóóníi ni aldó' baa nil gozhóó le'. ²⁴ Áídí' talent dała'á baadet'aaníi kú ńyáá gániigo, Shinant'a', nnee doo bee gónedzaą dahi ńljigo nígonsi, doo k'edńlaa dayú ná'igéesh, doo ishńlch'ńi dayú lená'ílá: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-híi leyi' yuyaa nádéł'ńi; koh, ńiyéé naa nániné'. ²⁶ Binant'a' gábihni, Nchų'go shána'iziídi, bil goyé'ńi ńlj, doo k'e'diláa dayú ná'ishgeesh, doo ishńlch'ńi dayú lená'ishłá bígonłsi: ²⁷ Ái bighą bestso ikáh ch'ídaihiníińi shizhaali bánné' le'at'éhi, áík'ehgo nánstdzaago bínagodáhíi bil shaa nánné' doleł ni'. ²⁸ Áík'ehgo talent-híi bits'ą' nádó'né'go nnee gonenan talents bíyéehíi baa no'né'. ²⁹ Dahadíń dant'éhéta bíyéé gólíńińi bitisgo baa nádó'né', áík'ehgo łaągo bíyéé doleł: áídá' dahadíń bíyéé da'ayáháhi, bíyéé gólj n'ńi ndi bits'ą' nádido'né'hi at'éé. ³⁰ Na'iziidi

doo bik'ehyú át'éé dahíí chagołheelzhi' ch'ídaanołt'e': ákú daach'ichag łá'íi kowoo łdaach'idilk'ash doo.

³¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shits'á'idindláádíí bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á dilzini bíl nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká'dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa łła'alnéhgo ilt's'á' hishníil, dibelji nanyoodi bidibelji hik'e gantł'izi bits'á'yihniłhíi k'ehgo. ³³ Dibelji shigan dihe'nazhineégo nnihishnił, áidá' gantł'izi she'eshganzhineégo. ³⁴ Áidí' shíí, Ízigo Nansht'aahíí, shigan dihe'nazhineégo híi gádaaldishni, Yushdé', shiTaa gozhóóníi nohwá ádaizlaahíí, ni'godzán nnił'áadá' bee nadaanoht'aa doleelgo nohwá łłch'i'golzaahíí bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshłjiigo shá da'desoné' ni': dibá' nshłjiigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsi dayú hishaalgo nádaashidołtji ni': ³⁶ Shidiyagé ádihgo diyagé shá ádaagosolaa ni': dinshniihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásitjiigo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áík'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehíi gádaashniłh, NohweBik'ehń, dadá' shiná' nłjiigo daaniitjiigo ná da'de'né' lán? Łá'íi dibá' nłjiigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonsi dayú hínáalgo nádaanideltji lán? Łá'íi nidiyagé ádihgo naa daasii'nil lán? ³⁹ Łá'íi dadá' dinnihgo dagohíi ha'ásintjiigo daaniitjiigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíí, Ízigo Nansht'aahíí, bich'i' hasdziihgo gádaaldishniłh, Da'anii gánohwiłdishni, Shik'isyú doo ízigo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíí alđó' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áidí' she'eshganzhineéhíi alđó' díi k'ehgo bich'i' hasdziih, Nohwíi, da'ılıi daahleehgo nohwá ndaagost'ąąhíi shits'á'zhi' daadohkáh, kọ' dahazhi' dilti' yune', ch'iidn nant'an hik'e binadaal'a'á bilgo bá łłch'i'golzaayú. ⁴² Shiná' nshłjiigo doo shá da'desoné' da ni': dibá' nshłjiigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonsi dayú hishaalgo doo nádaashidołtji da ni': shidiyagé ádihgo diyagé doo shá ádaagosolaa da ni': dinshniihgo łá'íi ha'ásitjiigo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áík'ehgo gádaashniłh, NohwiNant'a', dadá' shiná' nłjiigo, dagohíi dibá' nłjiigo, dagohíi doo kígonsi dayú hínáalgo, dagohíi nidiyagé ádihgo, dagohíi dinnihgo, dagohíi ha'ásintjiigo daaniitjiigo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áík'ehgo gádaaldishniłh, Da'anii gánohwiłdishni, Díi doo ízigo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí alđó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Díihíi dahazhi' biniigodilne' doleel, áidá' dávik'ehyú ádaat'eehíi dahazhi' daahinaa doleel, yaakáyú.

26

¹ Áík'ehgo Jesus díi ąął yaa nagosni'dá' bitsilke'yuu

gádaayih̄nii, ² Nakiskąą hik'e bitis-hagowáh n'íi bee bíná' godin̄ihgo da'idaą doleehí bídaagonols̄, áígee shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, shik'edaann̄iihíi bilák'e shi'dolteelgo ts̄i'ih̄na'áhi bishi'dilkał. ³ Áidí' okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ih̄ch̄ih̄i, ła'íi n̄nee yánazini okąąh yebik'ehi da'itiséyú sit̄ini, Cáiaphas holzéhi, bigowaąee ıla'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayiltsoodgo daayizih̄heego yee ndaagoshch̄ii. ⁵ Áidá', Doo da'idaąhíi bij̄ii daahiiltsood da, daan̄ii, ágádaasiidzaayúgo n̄nee dánko bádaagoch̄iih̄go godnch'aad doleeki at'ééhíi bighą, daan̄ii.

⁶ Béthanyú Simon, lóod doo ínádih̄ dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íi bigowaą yun̄e' Jesus sidaadá', ⁷ Iyaągo sidaago isdzán ła' ch'il bik'ah łań il̄ini tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyí'ąągo Jesus baa nyáá, ái ik'ahíi Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díi daayiltsaągo doo bił dábik'eh dago gádaan̄ii, Nt'é bighą ik'ahíi da'íl̄ii yishch̄ii? ⁹ Ái ik'ahíi łaągo il̄iiigo nahin̄iih̄go, zhaalihíi tédaat'iyéhíi baa hi'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaan̄iihíi Jesus yígols̄iidgo gábih̄nii, Nt'é bighą isdzánhíi nadaanołt'og? Nł'éégo áshíiłaa. ¹¹ Tédaat'iyéhíi dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áidá' shihíi doo dahazh̄i' nohwitahyú nashaa da doleel. ¹² Doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíi shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'an̄ii gánohwıldish̄nii, Ni'gosdzán dągoz'ąą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni baa na'goni'gee, díi isdzán adzaahíi baa na'goni' doleel, bee bíná'godin̄ihgo.

¹⁴ Áidí' Judas Iscáriot, nakits'ádahíi itah n̄lini, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáągo, ¹⁵ Jesus hayúhíi nohwil ch'insh'aahdá', hant'é shaa daanołné'? daayih̄nii. Zhaali ligaii tádin naa do'né', daabih̄nii. ¹⁶ Áidí' godezt'igo hagot'éégo ch'iidish'aał nziigo yiká hėsdaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzoolíi da'ádih̄go bán alzaahi daadaaníi dantséhíi bij̄ii Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabih̄nii, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin̄ihgo da'idaaníi hayú ná il̄ch'í'daagohiidle'? ¹⁸ Jesus gádaabih̄nii, Kih̄ goznilyú dohkáh, áígee n̄nee ła' gádaabildoh̄niih̄, Il̄ch'ígó'aahíi gáníi, Ik'idá' shaa gonyáá; nigowaą yun̄e' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin̄ihgo shit-silke'yu bił da'ishąą doleel. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus ádaabih̄nii n'íi k'ehgo bitsilke'yu ádáát'iid; áígee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godin̄ihgo da'idaaníi il̄ch'í'daizłaa. ²⁰ Áidí' o'í'ąáyú nakits'ádahíi da'iyąągo yil dahdinezbił. ²¹ Da'iyąągo Jesus gáníi, Da'an̄iiigo gánohwıldish̄nii, nohwíi ła' ch'ishinoh'aah doleeki at'éé. ²² Áík'ehgo dązhó doo bił daagozhó dago dała'á daant̄iiigo, SheBik'eh̄n, ya' shíi née? daan̄ii nkegonyaa. ²³ Áík'ehgo gáníi, Dahadín its'aa biyi'zh̄i' dała' bił éedisht'áhi, án ch'ish'aa doleel. ²⁴ Shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, dá shaa

k'e'eshchiinii shee godolnii: áídá' nnee ch'ishí'aahíí bá góyéé doleel! Áí nneehíí doo bi'deshchijí dayúgo nlt'ée doleel ní'.
 25 Áídí' Judas, ch'íbi'aah doleehíí, Jesus gáyihíí, Ihch'ígó'aahíí, ya' shíí née? Jesus gábihíí, Da'áígee ánniid.

26 Da'iyáago Jesus bán náidn'áago ya'ihénzigo oskaáadá' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitaizniih, Nkóh daohsaa; díí shits'í át'ée, niigo. 27 Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkáa, áí ya'ihénzigo oskaáadá' iltah daidezkaa, Daanohwigha daohdláa, yihniigo; 28 Díínko shidił k'ehgo at'ée, shidił bee áníidégo lángont'aahi at'ée, nnee láágo bá idijookíí, binchq'híí bigha baa nádaagodet'aahgo. 29 Gádaanohwíldishnii, Kodí' godezt'í'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdláá da, dahadíí bijjii shiTaa bilakt'áhgee goz'qayú áníidéhi nohwíł naadaadishdlíłgo zhá. 30 Áídí' sį ła' hadaidez'ááadá', dził Olives holzéhi si'qayú okai. 31 Áígee Jesus gádaabihíí, T'É'go áshí'dilne'híí bigha daanohwigha t'aazhí' ádaahne': díí baa k'e'eshchijíhíí k'ehgo, Dibehíí Nanyoodíí biní'dishnii, áík'ehgo dibehííhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleel. 32 Áídá' dasiitsaáadí' naadiszaago Gálileeyú nohwáđih disháh doleel. 33 Peter gábihíí, Nnee dawa nits'á' t'aazhí' ánádaaszaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'ée da. 34 Jesus gánábíłdo'niid, Da'aniiigo gáníłdishnii, T'É'go tazhik'áne doo hwahá ániih dadá' taadn, Án doo bígonsį da, shíłdinníł. 35 Áídá' Peter gábihíí, Dała' nił dastsaa ndi, Án doo bígonsį da, doo niłdoshniih at'ée da. Ła'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaanniid.

36 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'qayú Jesus bitsilke'yu yil hikaidá' Jesus gádaabihíí, Dádzaa nahísóotaq, nláhyú déyáá, oshkaqhyú. 37 Peter ła'íí Zébedee biye'ke naki Jesus yil okai, áídí' dázhq doo bił gozhqó dago bijjii nniih nkegonyaa. 38 Áík'ehgo gádaabihíí, Shiyi'siziinii dázhq doo bił gozhqó da, dák'azhą dastsaa híí ga'at'ée: dádzaa nahísóotaqago sha'ishhah daadeh'íí. 39 Áídí' da'anahyú óyááyú ní'zhí' hayaa adzaago okaqah gáníigo, Bígonedzaqayúgo, shiTaa, díí hishdláa doleehíí shits'á'zhí' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ní zhá benik'eh. 40 Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyihíí, Dała'á ledihikeezhí' ndi shą' doo sha'ashhah daadeh'íí le'at'ée da? 41 Daadeh'íigo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanółzil doleehíí bigha: nohwiyi'siziinii da'anii hát'íí ndi nohwits'íhíí doo niłzil da. 42 Nakidn onaanáđzaagee na'okaqah gáníigo, ShiTaa níłni, díí hishdláa doleehíí doo hagog'éeego shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdláa, ní nik'ehgo ágone'. 43 Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa naanáđzaa: dázhq bił daanzigo. 44 Áídí' yits'á' onaanáđzaa,

okaq̄hyú taadngee da'ágánádi'niigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yu yaa naanándaago gádaayih̄ni, Akú da'olhoshgo hanádaahsoł: shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'íshí'dot'aahíí ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yałtí'dá' Judas, nakits'adahíí bił itah n̄lını, n̄nee l̄áago bésh be'idiltkishé la'íí tsj be'idiltkishé dahdaayiníłgo, okaq̄h yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí n̄nee yánazını daabides'a'íí yil náłsáá. ⁴⁸ Ch'íbí'aah doleehíí ilk'idá' bebígózi doleehíí yengon'áá l̄ék'e, gáníigo, Hadín hist's'osíí áí án doleeł; án daaholtsood. ⁴⁹ Dagoshch'í' Jesus yaa nyáago, Gozhóq, Iłch'ígó'aahíí, yih̄niigo yizts'os l̄ék'e. ⁵⁰ Jesus gábiłni, Shik'isn, hant'é bigha nyaa? Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsood. ⁵¹ N̄nee dała'á Jesus yil hikaahíí bibízh be'idiltkishé hayidzízgo okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yontízhgo bijaa naidnłgizh l̄ék'e. ⁵² Jesus gábiłni, Nibízhíí iłch'í'nántj̄h: dahadín bésh yee izilheehíí dabíí aldó' bésh bee nabizi'dodeehi at'éé. ⁵³ Ya' doo bígonłsı da née, shiTaa bich'í' oshkaq̄hyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adahyú siñili dagoshch'í' shich'í' yidił'aah go'j̄j? ⁵⁴ Áídá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí hagot'éégo begolne'? Da'ágágonéhgo goz'aq̄ go'j̄j. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézgee Jesus n̄nee baa náłsááhíí gádaayih̄ni, Ya' bésh be'idiltkishé la'íí tsj be'idiltkishé dahdaanoñniłgo daasholtsoodgo nánołsáq̄ née, in'j̄híí daach'iltsoodhíí k'ehgo? Dawa j̄jı la' da'ch'okaq̄h goz'aq̄ yune' nohwil ch'ídaagonsh'aahgo dahsídáá at'éé ni', ndi doo hak'i daasholtsood da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí yee K'e'eshchiiníí begolne'híí bigha díí dawa ánágot'j̄jł. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhj' ádaaszaago bits'á' ihhadeskai.

⁵⁷ N̄nee Jesus daabiltsoodíí okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitini, Cáiaphas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi hik'e Jews yánazını biłgo ıla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitini bikj̄h binaa lé'dit'j̄jıh yune' ha'ayáago nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágoñe'íí dá'aq̄łzhj' yineł'j̄jı hát'j̄jıgo. ⁵⁹ Okaq̄h yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazını, yánádaaltihi biłgo Jesus zidee hádaat'j̄jıgo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'j̄j; ⁶⁰ Ndi doo la' da: l̄áago neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo la' da. Nt'éégo n̄nee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díí n̄nee, Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaq̄h goz'aaníí tagoshniłgo, áídí' taagi j̄jı hileehgo ánágoشدle'go binesh'aq̄, níí ni'. ⁶² Okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitini hizj̄go Jesus gáyih̄ni, Ya' nihíí doo nt'é n̄niigo hadziih da née? Díí naa dahdaago'aahgo

naa yádaakti'íi hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é nii da. Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábihñii, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biláhyú gánídishñii, Nohwił nagolnı', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlıı' née? ⁶⁴ Jesus gábihñii, Da'áígee ánniid: gádaanohwiłdishñii, Díı' bikédı'go shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, da'tiséyú binawod golıni bigan dihe'nazhıneé dahsıdáágo, yaaká'dı' yaak'os shıł honáhgo daashidołtsééł. ⁶⁵ Áık'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitıni bidiyáge ídá nayihesdzıı'zda' gánıı, Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yaktı'; nt'é bigħa nnee la'i baa yanánalıti' doleeł? Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yaktı'ıı daadisots'aa. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsıdaahkees? Zideego bángonot'aah daañii. ⁶⁷ Áıdı' biniizħı' odaach'idihizheeh, la'ıı ndaach'inłts'ı; la'ihıı bıł'adaach'ıka', ⁶⁸ Gádaañigo, Christ nlıni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yánłti'yúgo, hadın náninłts'ı shıhıı nohwił nagolnı'.

⁶⁹ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitıni bikıh bınaa lé'dit'ıh yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' aldó' Jesus Gálileedı' nagháhi bıł na'aash ni', bıhñii. ⁷⁰ Áídá' dawa bınaál, Dah, hant'é nniigo ánnıihıı doo bıgonsı da, nniid. ⁷¹ Kıh bahgee ch'ınágoheh'ááyú ch'ınyáágo isdzán na'iziidi la'i náabiłtsaágo, áígee naháztaanıı gáyıhñii, Díı' nneehıı aldó' Jesus, Názařehdı' gólını, yıł na'aash ni'. ⁷² Bıł'a dahdidilñiihdá' gánádo'niid, Áı nneehıı doo bıgonsı da. ⁷³ Dět'ıhék'e alhánıdı' nazıni Peter yaa hikaigo gádaayıhñii, Da'anıi ni áı itah nlıı, niyati'ıı bee nígozi. ⁷⁴ Áídá' Peter bıł'a dahdidilñiihgo hashkeego nchq'go yaktı' nkegonıya, Ai nneehıı doo bıgonsı da, nıı nt'éégo, áígee tazħık'áne ánniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábihñniid n'ıı yénálnıi, Tazħık'áne doo hwahá ánnıih dadá' taadn, Án doo bıgonsinihi at'éé da, shıłdınñıı. Áıdı' ch'ınyáágo dázhq' doo bıł gozhq' dago hıchag.

27

¹ Hayıłkááyú okqah yebik'ehi itısyú nadaandeehi hik'e Jews yánazıni bıłgo dawa hagot'éégo Jesus zıdee doleełıı yaa nadaagoshħıı: ² Áık'ehgo kıdaist'qoqgo dahdaint'e', nant'an, Póntıus Pılate holzéhı, yaa daıdez'aa.

³ Judas, ch'ıbin'áni, Jesus zıdeego bángot'aaqgo yıgołsııdá', dázhq' doo bıł gozhq' dago zhaali tádinħıı okqah yebik'ehi itısyú nadaandeehıı, Jews yánazıni bıłgo t'aaħħı' yaa náyiné', ⁴ Gánııgo, Nnee dáıbik'ehıı at'éhi ch'ını'áahıı bigħa doo bık'ehıı ásdzaa da. Áık'ehgo gádaabıhñii, Néé doo nanohwıłt'og da. Dani nanınłt'og le'. ⁵ Da'ch'okqah goz'aa yune' zhaalıhıı nayıłkaadá' ch'ınyáágo da'ıdodleeħ. ⁶ Okqah yebik'ehi itısyú nadaandeehıı zhaali nádaıdné'go

gádaanii, Zhaali biyi' ohilkaadí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'ąą da, dił bighą nahasñilhí bighą. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihí bee nnee gosht'ish tús áiléhi bini' nahazñii, áígee anahdí' nadaakaihí lehi'ñiíl doleełgo. ⁸ Áí bighą áídí' godezt'i'go díi jjižhí' áí ni'híi, Ni' dił bee nahazñiihíi, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, gáníi n'íi begolzaa, Zhaali tádinhií, Israel hat'i'íi la'i, Áí nnee ilíi, daaniigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Gosht'ish tús áiléhi bini'íi yaa nadaihesñii, sheBik'ehñ áshimñiid n'íi k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'an yidázhí' siziiigo nayidilkid gáyikñiiigo, Jews ízisgo biNant'a'i níi née? Da'áígee ánnii, biñii, Jesus. ¹² Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Jews yánazini biłgo baa dahgoz'ąą ndi doo nt'é nii da lək'e. ¹³ Áík'ehgo Pílate gábiñii, Łąągo naa yádaakti'íi ya' doo dints'ag da née? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biñii da, yati' dała'a ndi; áí bighą nant'an dázhó bił díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íi bíná'godiníhgo da'idaągee ha'áshijeedíi dała'a, hadíi nnee hádaat'iinií, nant'an bá ch'ínádaayiltéeh lək'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bígózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitji lək'e. ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'adzaago Pílate gádaabiñii, Hadíi nohwich'í' ch'ínánshteeh hádaht'ji? Barábbas née, dagohíi Jesus, Christ holzeehíi née? ¹⁸ Pílate yígótsi nnee dawa Jesus bił daanzhoqhií bighą okąąh yedaabik'ehi Jesus yik'edaanniigo baa daabidez'ąą.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíi, la' yich'í' yi'aa gábiñiiigo, Áí nnee dábi'ehyú át'ééhíi doo baa nanna da, díi jjiigo baa naisełgo shiniigonł'éé. ²⁰ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini biłgo nnee íla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayikñiiigo, Barábbas nohwá ch'ínánhteehdá' Jesus- híi zodéé, daadohñii. ²¹ Nant'ánhíi gádaabiñii, Díi nnee nakihíi hadíi nohwich'í' ch'ínánshteeh? Barábbas zhá hádaahiit'ji, daani. ²² Pílate gánádaabiłdo'ñiid, Jesus, Christ holzéhi, hago laą nohwá áshle' áídá'? Dawa gádaabiñii, Ts'i'lna'áhi bíhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhíi gádaabiñii, Nt'é bighą, hant'é bee ncho'go adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Ts'i'lna'áhi bíhołkałgo zodéé, daabiñii.

²⁴ Pílate doo hagoł'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íi godnch'áad nkegonyaago yígótsiídá', nnee íla'adzaahíi bináal tú náidnkaągo bigan tayizgis, gániiigo, Díi nnee dábi'ehyú át'ééhíi bidikíi shíi doo nashinkł'og da: dánohwíi nadaanohwinkł'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabiñii, Bidikíi nohwikázhí' at'éé doleeł, la'íi nohwichągháshéhíi alód' bikázhí' at'éé doleeł.

²⁶ Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'í' ch'ínáinkł'ji, áídá'

Jesus-híí habí' oltsaazdá' tsj'ılma'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíí yaa daidez'ąą. ²⁷ Nant'án bisiláadahíí yáná'itih goz'ąą yune' Jesus odaizt'e' lėk'e, áígee siláada dawa baa ıta'adaizlaa. ²⁸ Áídí' bidiyágé yaa daidntsoozdá' diyágé lich'i yá adaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhi náníhezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą, bigan dihe'nazhińéégo tsj' yaa daiztaą: ła'íí bich'ı' nádaahilzhishgo baa daadloł, Gozhóó, Jews ızisgo biNant'a' nłını! daanıigo. ³⁰ Áídí' bik'ıdaadihizheeh, ła'íí tsj'ıı naanadaidntąągo bitsits'inyú nádainłtish. ³¹ Aął baa daadlohdá', diyágé yaa daidntsoozdá' dabíí bidiyágé yá ánadaagosdlaa, áídí' tsj'ılma'áhi yıká' daizıltheeyú bıł nádezaą lėk'e. ³² Ch'ınánıtsááyú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedı' gólını, siláada daabiłtsąągo, Tsj'ılma'áhi bá dahngheeh, daabiłnii. ³³ Áık'ehgo Gólgotha golzeegee nánıtsáá, áı golzeego itsits'in sı'áni golzeego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'ı'ı bıł nadesdziidgo, Jesus yaa daizkaą: yizlıh ndi doo yodłąą da. ³⁵ Áígee tsj'ılma'áhi yıdaabiskałdá' bidiyágé ıta'ısniigo yighą da'diłjoł lėk'e: Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziidi gánıı n'ıı begolne'go ánagot'ııł, Shidiyágé ıta'ısniı, ła'ıı iká' shı'ııhıı yighą da'diłjoł. ³⁶ Áídí' áígee naháztaąągo daabineł'ıı lėk'e. ³⁷ Nt'é baa dahgost'aanıı adaagozlaago bitsit'a'gee díınko dahdaiztaą, Díı JESUS JEWS ızisgo BINANT'A' Nłını, golzeego k'e'eshchıı. ³⁸ Áígee nnee da'in'ııhıı naki áldó' Jesus ba'ashhahdı' tsj'ılma'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhińéégo, ła'ıı be'eshganzhińéégo.

³⁹ Bahyú ch'ıhikáhıı bitsits'in daidıltsago yati' yee daabokáál, ⁴⁰ Gádaanıigo, Biyi' da'ch'okaąhıı tanágoshniłgo taagi jıı hileehgo ánágoshdle', nniı ni', haląą, Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nłııyúgo dáni hasdá'ánłteehgo tsj'ılma'áhi biká'dı' gódah ch'ınńáh. ⁴¹ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanıı ye'ik'eda'ılchıhi, ła'ıı Jews yánazını áldó' baa daadloł lėk'e, gádaanıigo, ⁴² Nnee hasdáyıniıłdá' bíhıı doo hasdá'ádılteeh da. Israel hat'ııı ızisgo biNant'a' nłııyúgo, tsj'ılma'áhi yıká'dı' naadowáh, áık'ehgo daahohııdłąąh. ⁴³ Bik'ehgo'ihı'nań ya'ohıı; án hat'ııyúgo hasdábółteeh: Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nshłıı, niıdá', daanıı. ⁴⁴ Da'n'ııhıı áígee tsj'ılma'áhi yıdaayiskałı' áldó' da'áık'ehgo bee baa daadlołgo daabóch'ııd lėk'e. ⁴⁵ Isk'áhńyáadı' taagi nehenkéézshı' ni' biká' dahot'éhé godiłhıł gozłıı lėk'e. ⁴⁶ Taagi nehenkééızgo shı Jesus nádıdılghaazhgo gánıı, Éli, Éli, láma sabákthani? áı, Bik'ehgohınshńaahıı, Bik'ehgohınshńaahıı, nt'é łaą bighą shits'ą'zhı' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ Ła' áígee nadaaziınıı daabıdits'ago, Díı nneehıı Elıas yich'ı' anıı, daanıı.

48 Dagoshch'i' n̄nee ła' nādilwodgo túdaabits'qsíí vinegar yiyi' naiz'ąą, áídí' tsı yaa dahyiz'ąągo Jesus bizé'zhı' dahyıda'n̄tsıih. 49 Ƙa'ihı́ gádaanii, Ntsént'ah, bídaagonolziıh, Elías baa higháhgo hasdábilteeh shı.

50 Jesus nanádidilghaazhgo dabı́ı biyi'siziinı́ı be'ogoyáágo áyılıaa lék'e. 51 Áıgee ƙıh biyi' da'ch'okąąhı́ı biyi' yune' daadintsoozı́ı bighá'dı' hayaago ilch'idláád lék'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; 52 N̄nee ƙeyi' nazjeedı́ı bá ilts'á' ádaagosdzaago ínashood daanliıı n'ı́ı ƙáágo naadiikai. 53 Áı Jesus naadiidzaahı́ı bikédı'go ƙeyi'dı' hakaidá' ƙıh dilzini goznilyú okaigo, n̄nee ƙáágo daabiltsąą. 54 Silááda gonenadın binant'a'ıı, ƙa'ı́ı yił nakaihi Jesus daineł'ini, ni' nagohi'naago ƙa'ı́ı áıgee ágodzaahı́ı daayıltsąądá' dázhó n̄daaldzid, áıƙ'ehgo gádaanii, Díı da'anıı Bik'ehgo'ihı'naı biYe' n̄lıni ƙąą. 55 Isdzáné ƙáágo Gálileedı' Jesus biké' anákahi, bich'odaanııhi, anahdı' nazıı daabineł'ııgo: 56 Mary Mágdalene, ƙa'ı́ı Mary, James hik'e Joses báá, ƙa'ı́ı Zébedee bichągháshéhı́ı bááhi áldó' itah nazıı. 57 K'ad o'i'aahyú, n̄nee háldzili, Arimathéa golzeeyú gólını, Joseph holzéhi nyáá, án Jesus yodláni: 58 Án Pılate yich'i' oyáágo Jesus bits'ihı́ı yıyókeed. Áıƙ'ehgo Pılate ánııgo Jesus bits'ihı́ı baa daach'idez'ąą. 59 Joseph Jesus bits'ihı́ı baa det'ąądá' nak'ą'ıgahi n̄t'éhi yik'ıyidesdizgo, 60 Dabı́ı bitsébiı'ı'án ánııdehi goz'ąą yune' nyınktı́ı, áı tséé biyi' yune' hayik'éhgo áyılıaahi: áídı' tséé nchaahi yidaidenłhızdá' onádzaa. 61 Mary Mágdalene, ƙa' Maryhı́ı bilgo, tsébiı'ı'ánhı́ı bidázhı' sikee lék'e.

62 Ilch'i'golne'ı́ı bijıı hiskąągo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehı́ı, Phárisees daanlıni bilgo, dała' Pılate yaa hikai, 63 Gádaabilıııgo, Nohwinant'a', bınádaaahııl̄nııh, áı ƙ'izé'idilteehı́ı t'ah hınaadá', Taagi hileehgo bijıı naadishdáh, niı ni'. 64 Áı bighą nik'ehgo tsébiı'ı'ánhı́ı ch'ı'itingee dázhó ntł'izgo áolne', taagi hileehı́ı bijıızhı', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsılke'yu tł'égo hikáhgo bits'ı daayın'ııh, áídı', Jesus daztsąądı' naadiidzaa, n̄nee daayııııh: áıƙ'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaanii dahı́ı n̄tségo ádaanii n'ı́ı bitisgo ádaanii doleeł ákoh. 65 Pılate gádaabilııı, Silááda tsébiı'ı'án yınádaadéz'ını nohwaa sinil: ti'ı, nzhọqogo ntł'izgo ádaahle'. 66 Áídı' okaigo, tsébiı'ı'ánhı́ı nzhọqogo ntł'izgo ádaizlaa, ƙa'ı́ı áıgee silááda yınádaadéz'ııgo ádaizlaa.

28

1 Jews daagodn̄sinı́ı bijıı hiskąągo hayołkaalyú ínashood daagodn̄sinı́ı bijıı, Mary Mágdalene, ƙa' Maryhı́ı bilgo tsébiı'ı'ányú daadéz'ııyú ó'áázh. 2 Nt'éégo adııd ni'godes'naa:

Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'dí' nkenyáágo, tséé daadin'aání yó'oyilhizdá' yiká' dahnezdaa lék'e. ³ Biniizhí' hada'didla'híi k'a'at'éé, bidiyagé zas k'ehgo dázho ligai: ⁴ Inádaadéz'ini tsídaadesyizyú daaditlid daasilij, nñee nanezna'híi k'ehgo ádaasdzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a isdzané gáyihñii, Doo nédaaldzid da: Jesus tsij'ılma'áhi bíheskał n'ii biká hadaanohtaago bígonsi. ⁶ Án doo hak'i da: naadiidzaa ni', áníi n'ii k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehñ bits'í siné' n'gee daadeh'íi. ⁷ Ti'i, dáhále bitsilke'yu Jesus daztsaądí' naadiidzaahíi baa nagolñi'yú doh'aash; nohwádih Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'aniigo ádishñii. ⁸ Tsébi'i'ándí' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bił daagozhó lék'e; bitsilke'yu yił nagolñi'yú ots'ilteel.

⁹ Nt'éégo bitsilke'yu yił nadaagolñi'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, biłniigo. Ákú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokaąh lék'e. ¹⁰ Jesus gábiñii, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, biłdohñii, ákú daashiltséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzané ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihíi la' kih goznilyú hikaigo, okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yił nadaagosni'. ¹² Okaąh yedaabik'ehi, Jews yánazini biłgo ıla'adzaago baa nagoshchijidi' siláada bestso ląągo bitasñii, ¹³ Gádaayilniigo, Nñee gádaabiłdohñiih, Bitsilke'yu t'é'yú nádaabineš'ijid, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'an ya'ikonziyúgo, nohwá bich'í' yádaahiłti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Siláada bestso nádaidnné'go, da'ádaabiłdi'niiyú ádaasdzaa: díi jii ndi siláada ádaani n'ii Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu la'ts'ádahíi dziłyú okai, Jesus bándagoz'ąą n'yú, Gálileeyú. ¹⁷ Ákú Jesus daayiltsaądá' daayokaąh: ndi la'ihíi bił nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáágo gádaabiñii, Yaaká'yú, ni'gosdzán biká'gee aldo', dawa beshik'ehgo shaa godet'ąą.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, i'aniyú hadaazt'i'ii dawa bił ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa, hik'e biYe', la'ii Holy Spirit bizhi'ii biláhzhí' baptize ádaagołjigo: ²⁰ Ádaanohwiłdéniiidíi dawa bikisk'eh ádaat'eego bił ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazhí' nohwił nshij, nnágodzaayú ndi. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

¹ Bik'ehgo'ihinañ biYe', Jesus Christ, baa na'goni'íí baa gozhóni díínko begodezt'i'; ² Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí binaltsoos biyi'dí' díí baa k'e'eshchij, Shíí, Bik'ehgo'ihinañ, shinal'a'á nádihyú ilch'i'gole' doleeíí de'á'. ³ Da'igoljyú hadínshj dilwosh, NohweBik'ehñ bádihyú ilch'i'daagohle', intín ilk'ídezdohgo bá ádaahle', niigo. ⁴ Áík'ehgo John da'igoljyú baptize ádaagole', nnee yich'i' yádaakti'go gádaayilñii, Nohwinchq'íí bits'á'zhj' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áík'ehgo nohwinchq'híí bigha nohwaa nágodit'aah doleeí. ⁵ Judéa dahot'éhé ni' goz'aadi' la'íí Jerúsalem golzeedi' baa nánzáá, áí dawa bi'ádaat'e' nchq'íí yaa nanádaagosni'dá' túnlínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. ⁶ John bidiyagé bighán ha'i'áhíí bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihií bilgo bihidán lək'e; ⁷ Nnee yich'i' yádaakti'go ganíí, Shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, ts'iyaa ashnéhgo biket'óól k'e'ish'adzhj' ndi doo bik'eh sitj' da. ⁸ Shihíí tú bee baptize ádaanohwishlaa: áídá' án Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'j' doleeí. ⁹ Áí benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Nazareth holzeedi' ch'ínyáadá', túnlínií, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábíílaa. ¹⁰ Tú biyi'dí' hanázzaadá' dagoshch'i' yáá ilts'á' ázzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'i' nke'eníihgo yiltsaq: ¹¹ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aa, ShiYe' shil nzhóni níí, naa shil gozhq'. ¹² Dagoshch'i' Holy Spirit nabílaago da'igoljyú obinyood. ¹³ Satan nabíntaahgo ákú da'igoljyú dizdin behiskaq; tsétahgo daagolíni bilgo; áígee Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí' daagolínií baa hikaigo bich'odaazni' lək'e. ¹⁴ John ha'áneztj'ihíí bikédí'go Jesus Gálileeyú nyáá, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí baa na'goni'íí baa gozhóni yaa yakti'go, ¹⁵ Gáníí, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihinañ nant'aahíí biká' nagowaa; nohwinchq'íí bits'á'zhj' ádaahne', yati' baa gozhóni daahohdlaq le'. ¹⁶ Jesus túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', Simon bik'isn Andrew bilgo lóg behaidléhé nanest'óoli téh nádaayi'aa'go yiltsaq: áí lóg hadaayileehíí daanlij. ¹⁷ Jesus gádaabiñii, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehíí k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishle'. ¹⁸ Áík'ehgo dagoshch'i' lóg behaidlehé nanest'óolihií da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lək'e. ¹⁹ Áídí' dahnáidiidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bilgo yiltsaq, áí tsina'eehí

yiyi' naháztaq, nanest'ólihíí nádaiłkadgo. ²⁰ Dagoshch'í', Yushde', biłnii: áík'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidíi biłgo da'akú tsina'eelíi yiyi' naháztaqadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'. ²¹ Áídí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'í' Jews daagodnłsiníi bijii ha'ánátséh goz'aq yuñe' ha'ayáago ilch'ígó'aah lək'e. ²² Áígee ilch'ígót'aahíi yaa bił díyadaagot'ee: yebik'ehíi k'ehgo yił ch'ígó'aahíi bigha, doo begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehíi k'ehgo da. ²³ Jews ha'ánátséh goz'aq yuñe' nnee la' spirit nch'oi biyi' golínihi sidaa lək'e; án nádidilghaazhgo, ²⁴ Gáníi, Doo nohwaa nannaa da; hago láq át'éego nohwich'í' goñ'aahgo ánt'ii, Jesus, Názařehd' nannáhi? Ya' da'ílíi nohwilchíiyú nyaa née? Shíi nígonsi, hadín ánt'iihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dígo Dilziłhgo Nlíni. ²⁵ Jesus nłdzilgo hadziigo gáyilnii, Handziłh hela', an biyi'dí' hannáh. ²⁶ Áík'ehgo spirit nch'oihíi nnee nádinigisdá' ádjíd nádidilghaazhgo biyi'dí' halwod. ²⁷ Nnee dawa bił díyadaagot'eego nałıdaadilkid gádaaniigo, Díi nt'é láhi? Áni zhá ilch'ígó'aahi laq. Yebik'ehgo spirits daanch'oi yich'í' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'í' Gálilee golzeehíi dahot'éhé nt'éego baa ch'inii didezđlaad lək'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John biłgo ha'ánázehd' ch'ínakaigo Simon hik'e Andrew bigowa yuñe' ha'akai. ³⁰ Ákóne' Simon bi'aahíi baq nezgaigo siti; áík'ehgo dagoshch'í' Jesus yił nadaagosni'. ³¹ Baa nyáadá' bigan yiltsoodgo hadag áyíılaa; dagoshch'í' nezgai n'ii bits'á' gonyáá, áídí' nádiidzaago yá da'dezné'. ³² O'i'áqzhí' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihíi dawa, la'ii ch'iidn isnáh ádaabiłsiníi Jesus bich'í'yú bił nch'eheskai. ³³ Ái kłh goznilgee daagolínii dawa dadángee baa íla'adzaa. ³⁴ Áígee kah iltah at'éhi yaa nakaihíi láqgo nádaayilzii, la'ii ch'iidn láqgo haineheyood; ch'iidnhíi bídaagołshíi bigha Jesus, Hadaahdziłh hela', daabiłnii lək'e. ³⁵ T'ahbiyú doo hwahá got'iił dadá' Jesus nádiidzaago ch'inyáá, doo hadín naghaa dayú óyáá, ákú oskaqad. ³⁶ Simon hik'e yił nakaihíi biłgo biké'yú okai. ³⁷ Baa hikaigo gádaabiłnii, Nnee dawa hadaanintaah. ³⁸ Áík'ehgo Jesus gáníi, Noo', lahyúgo kłh nagoznilyú náádokáh, ákú nnee bich'í' yánadaahoshti'; díi bigha niyáhi. ³⁹ Áídí' Gálilee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánátséh nagoznil yuñe' nnee yich'í' yałt'igo naghaa, la'ii ch'iidn haineheyood lək'e. ⁴⁰ Nnee lóod doo ínádłh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'í' hilzhiizhgo náyokaqah, gáníigo, Nashíılzihíi bik'eh síntiiigo nígonsi, hánt'iiyúgo náshíılzih. ⁴¹ Áík'ehgo nneehíi Jesus yaa ch'oba'go yich'í' dahdidilniidí' yee delniihgo, Hasht'ii; nándziłh, yiłnii. ⁴² Ái

yilnñiidá' dagoshch'í' lóód n'íí ínásdjiidgo nñeehíí nádzii lèk'e. ⁴³ Jesus bich'í' hadziidá' obi'a'; ⁴⁴ Gábilñiigo, Hadín dánko bil nagoln'í' hela': ti'i, okqaah yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádnle'go, Moses ngon'áá lèk'ehíí k'ehgo hanánidelzaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dant'éhéta baa nné, áík'ehgo nándziihíí nñee yídaagolsi doleeł. ⁴⁵ Áídá' da'ádaayú yaa nagoln'í'go deyaa, dahot'éhé ch'inii didezdaad, áí bigha Jesus doo dayúweh kih goznilyú ch'í'nah aanádaal da, da'igoljiyú zhá naghaa: áídá' ilch'í'dí' nñee baa nántsáá lèk'e.

2

¹ Áídí' da'kwíí iskaago Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowayú sidaan, daanii. ² Dagoshch'í' nñee ląágo baa nántsáá, dážhó doo hagee nágost'aa da, dáádítih bahyú ndi: áígee yati' nlt'éhi yaa yałti' lèk'e. ³ Áígee nñee la' baa hikai, díí'i hilt'eego nñee di'ili baa daiskaago, ⁴ Ch'ilaađhíí bigha Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áík'ehgo kih biká'híí yóadaiznil, Jesus bik'ehgee: áí aal ch'í'í'ángo ádaizlaad' di'ilihíí yiká' sitiinií bee nkedaiztji. ⁵ Daabi'odla' Jesus yígótsjiidá' di'ilihíí gáyilñii, Shiye', ninchó'híí bigha dák'ad naa nágodet'aah. ⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' naháztaą, dábiyi'yú na'ídaadilkidgo gádaanii, ⁷ Hant'é bigha díí nñee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'jiigo aníi ląa? Hadín lą konchó'híí bigha kaa nágode'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'íi. ⁸ Na'ídaadilkidíí Jesus dagoshch'í' biyi'siziinií bee yígótsjiidgo gáyilñii, Nt'é bigha na'ídaadolkid? ⁹ Hadíihíí doo nyeego di'ilihíí álch'iniih da, Ninchó'híí bigha naa nágodet'aah; dagohíí, Nádnáh, biká' síntiinií dahnádné'go dahnáh? ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nñee binchó'híí bigha baa nágodet'aahíí shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonolsi doleełhíí bigha, (nñee di'ili sitiinií gáyilñiid,) ¹¹ Nádnáhgo biká' síntiinií dahnádné'go gowayú nádndáh, nildishñii. ¹² Dagoshch'í' nádiidzaago yiká' sitji n'íí dahnáyiné'go dawa bináal ch'inyáá; áík'ehgo nñee dawa bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzigo gádaanii, Doohwahá áík'ehgo daahiiltséhi da. ¹³ Áídí' Jesus túsikaaníí bahyú ch'inánádzaadá' nñee baa nanántsáá, áígee yil ch'ídaagoz'aa. ¹⁴ Jesus higaalgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'níligee sidaago yiltsaadá' gáyilñii, Shike' dahnáh. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. ¹⁵ Áídí' Levi bigowa yune' Jesus iyaago nezdaago, tax bich'í' nadaahi'niikíí la'íi nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi ląágo Jesus hik'e bitsilke'yu bilgo itah da'iyaaگو dahdinezbi; nñee gádaat'eehíí ląágo Jesus biké' anátseeł lèk'e. ¹⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo tax bich'í' nadaahi'niikíí la'íi nñee

doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yíl da'iyaaگو daayiltsaaqá' bitsilke'yu gádaayihni, Nt'é bigha tax bich'i' nadaahi'nihií la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yíl da'iyaaگو? ¹⁷ Jesus áí yidezts'aqá' gádaabihni, Doo hago'adaat'ee dahíí izee nant'an doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíí zhá: shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchó'íí bits'á'zhí' ádaahne', bíkdishniiyú níyáá, áidá' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo ágáldishniiyú níyáá da. ¹⁸ John bitsilke'yu hik'e Pharisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah ni': áik'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníí, Nt'é bigha John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okaqah, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okaqah da? ¹⁹ Jesus gádaabihni, Ya' ni'i'néhgee nnee íla'adaat'eehíí nnee niinéhíí yíl nakaiyúgo dáshiná' da'okaqah née? Dah, nnee niinéhíí yíl nakaiyúgo doo dáshiná' da'okaqah at'éé da. ²⁰ Dahagee nnee niinéhíí bits'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okaqah doleeł. ²¹ Ko'íí dénchó'éhíí doo nak'a' aníidéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo aníidéhíí íhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. ²² La'íí wine aníi alzaahíí ikagé wine benaktiníí dénchó'éhíí doo biyi' tádaach'iníł da; ágách'idzaayúgo wine aníi alzaa'ihíí ikagé yidíldohgo na'níl, áik'ehgo winehíí aqł ha'ijool, la'íí ikagéhíí kots'á' yílchóph: áidá' wine aníi alzaa'ihíí wine benaktiníí aníidéhíí zhá biyi' tádaach'iníł. ²³ Lah Jews daagodnksinií bijji Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yíl hikaahgo t'oh naghái binest'a' nadaayinił nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayihni, Dín'íí, nt'é bigha godilziníí bijji doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabihni, Ya' David hik'e yíl nakaihíí bílgo idán ádihgo shiná' daasiljigo, hago ádaasdzaa lán shihíí doo hwahá baa da'ohshih da née? ²⁶ Abíathar okqah yebik'ehi da'tiséyú sitjídá' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaqah goz'aq yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihí'nań ye'okaqahgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnné'go yiyaa, la'íí yíl nakaihíí aldo' la' yá'nné' lék'e; áí bánhíí okqah yedaabik'ehi zhá daayiyaaگو goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabihni, Godilziníí bijji nnee bá alzaa, doo nnee godilziníí bijji bá alzaa da: ²⁸ Áí bigha shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijji ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'análséh goz'aq yune' ha'anánádzaago nnee bigan dała'ázhinéé binawod ásdjidi akóne' itah sidaa. ² Áik'ehgo Jesus daabich'in'íí, godilziníí bijji áí nneehíí náyilziih shí daabich'o'núigo; ágádzayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bigha. ³ Jesus nnee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizij, yihni. ⁴ Áidí' nnee daabineł'íníí gádaayihni, Ya' godilziníí bijji nt'éégo ách'ít'ijgo goz'aq née, dagohíí nchó'i

bee ách'ít'ijigo née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? Áídá' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijíí daant'izíí bigha Jesus doo bił gozhóó dago déhashkeego nnee yitah déz'iidá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinlnih, yihni. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'éé násdlíí. ⁶ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'ini biłgo hagog'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchíí. ⁷ Jesus bitsilke'yu biłgo túsikaayú dahiskai: nnee láágo Gálileedí' la'íí Judéadí' bikié' onáksáá, ⁸ Jerúsalemdí' ałdó', la'íí Iduméadí', Jórdan túnlíinií hanaadí', la'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízisgo ánát'ijíí ya'ikodaanzijigo baa nááksáá. ⁹ Akú nnee lááhíí bigha Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Nnee doo daashijizh da doleełgo t'ahkodá' tsina'eel alts'íséhi kozhí' shá nno'eel. ¹⁰ Nnee láágo náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzigo bik'izhí' daalishjizh lék'e. ¹¹ Spirits daanchó'íí dahagee daabo'ijgee biyahzhí' hayaa ádaadzaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíni ant'ijí, daaniigo. ¹² Ch'idaashinoh'aah hela', daayihni. ¹³ Áídí' Jesus wá'zhí' hayaadá' yil nakai doleełíí, Yushdé', daayihniid: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleełíí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yadaakti'yú daido'aałgo, ¹⁵ Itah at'éégo daanniihíí nádaayilziihgo, ch'iidn ałdó' hadainihiyóodgo binawod baa daadest'aa: ¹⁶ Simon holzéhi Peter ałdó' yizhi' yá áyílaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John biłgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayizlaa, i'niihíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, ¹⁹ La'íí Judas Iscáriot, ch'ibido'aahíí: áí hayinildá' kih yuńe' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígee nnee dázhó láágo íta'ánánadzaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagog'éégo ndi da'iyaa da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzijidá' biká okai; Biini' éđih laa, daaniigo.

²² Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jerúsalemdí' hikaihíí gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beelzebub holzéhi, biyi' sizij lágo, án binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabihni lék'e. ²³ Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, Yushdé', daayihniigo, na'goni'íí bee bił ch'igó'aahgo gáníí, Hagog'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzood doleeł? ²⁴ Nnee dałaháyú binant'a' golínií dabíí ilch'í' nanádaagonikaadyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁵ Dałá' naháztaaníí dabíí ilk'idahnájahyúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da. ²⁶ Áík'ehgo Satan dabíí ích'í' naná'idziidgo ádaagodet'aaayúgo doo anahyú bengenowáh át'éé da, daazhógo bengenáh. ²⁷ Doo hadíni nnee nalwodi bigowá yuńe' ha'agháhgo dawahá biyééhíí yino'ijh at'éé da,

ntsé n̄nee nalwodíí líhikt'qoyúgo zhá; áídá' dawahá bíyééhíí yits'á' yin'j̄h. ²⁸ Da'an̄iigo gádaanohwildish̄nii, N̄nee binch'ó'íí dawa baa nágodit'aah doleeł, Bik'ehgo'ih̄i'nań nch'og'o baa yách'ilti'íí ndi áldó': ²⁹ Áídá' Holy Spirit dénch'og'o baa yách'ilti'yúgohíí doo kaa nágodinot'aah at'éé da, áídá' dahazh̄i' bił ch'ígodeehíí bee bá goz'aa: ³⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi, Ch'iidn biyi' golj̄i l̄áá, daabił̄niihíí bigh̄a Jesus díí k'ehgo yałti' l̄ék'e.

³¹ Jesus bik'isyú bimaa biłgo akú hikai, dadányú nadaaz̄i'dá' bich'j̄' oda'is'a', Yushdé', daabił̄niigo. ³² N̄nee l̄áágo binaayú naháztaaníí gádaabił̄nii, Nimaa la'íí nik'isyú dadányú nazj̄i, níka daantaahgo. ³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bił̄nii. ³⁴ Jesus n̄nee binaayú naháztaaníí yitah déz'j̄idá' gán̄ií, Kúnko shimaa la'íí shik'isyú. ³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ih̄i'nań dáhát'j̄yú ánát'j̄ií, shik'isn dagohíí shilah la'íí shimaa at'éé.

4

¹ Jesus túsikaaníí bahgee ılch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee n̄nee l̄áágo baa náńsáá, áík'ehgo tsina'eehíí yihiyaago dahnezdaa; áídá' n̄neehíí tábaayú ıla'adzaa l̄ék'e. ² Áígee na'goni'íí yee l̄áágo yił ch'ígó'aah gán̄iigo, ³ Ídaayesólts'aa; k'edileehíí yił ke'go k'edileeyú óyáá, ⁴ K'edileegee k'edilz̄ií la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dl'ó' ıla'adzaago ałł nádaihezlaa. ⁵ La' k'edilz̄ií tsétahyú nanehezdee, akú leezh doo dázho l̄áayú da; leezh da'ayáháhíí bigh̄a dagoshch'j̄' hadaazhjeed: ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aą dahíí bigh̄a nádaahesḡa. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíí ighán̄lsaągo nadaistseedgo binest'a' da'ádih. ⁸ La' k'edilz̄ií leezh nt'éeyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedí' nchaa daasilj̄iigo nest'án áyílaa, la' tádin, la'íí gostadin, la'íí dał'a'á gonenadín bitisyú análzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golíiníí iyéstsaą le', nii, Jesus. ¹⁰ Jesus dasahndi n̄nee la' t'ah binaayú nadaaz̄i'íí bitsilke'yu biłgo nabídaadiłkidgo gádaabił̄nii, ılch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil nadaagosín̄i'íí nt'é n̄niigo án̄nii? ¹¹ Áík'ehgo gáyil̄nii, Bik'ehgo'ih̄i'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bígózi da n'íí nohwil bídaagonołj̄ihgo nohwaa daagodest'aa: áídá' doo néé zhin̄éé daanlj̄i dahíí ılch'ígót'aahgo na'goni'íí zhá bee bił na'goni': ¹² Áík'ehgo dédainel'j̄i ndi doo daayo'j̄i da doleeł; dédaidits'ag ndi doo bił idaagozi da doleeł; doo ágát'éé dayúgo binch'ó'íí yits'á' t'aazh̄i' nakáhgo binch'ó'híí bigh̄a baa nágodit'aah doleeł ni'. ¹³ Ya' ılch'ígót'aahgo nohwil nagosisn̄i' n'íí doo nohwil idaagozi da néé? Áídá' hagot'éégo ılch'ígót'aahgo nada'goni'íí dawa nohwil idaagozi doleeł? nii, Jesus.

14 K'edileehíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' k'edilee. 15 K'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí áí nnee yati' biyi' k'edolzaahíí ádaat'ee, áídá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijíí yuné' yati' k'edolzaa n'íí bits'á' hayiné'. 16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago dagoshch'í' bíl daagozhóqo nádaidnné'hi; 17 Áídá' daabiyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aa dago dá'anahzhí' begodigháh; áídá' yati'híí bighá nagont'ogúí bee, dagohíí nnee daabich'olaahíí bighá biniigon't'ééhíí begowáhgee dagoshch'í' t'aaqzhí' nanánihidéh. 18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ag, 19 Áídá' ni'gospdzán biká'zhí' nabi'dint'ogúí, hágołdzilgohíí k'izé'idilteehíí, la'íí dawahá biká hágot'iiníí bijíí biyi' bitis silligo, hosh ighán'sáágo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'á' goleeh da. 20 Leezh nkt'éeyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago nádaagodin'aa, áík'ehgo nest'án ánádail'íih, la' tadin, la'íí gostadin, la'íí dała'á gonenadín bitisyú ánádail'íih.

21 Jesus gánádaayil'nii, Ik'ah kq'íí ch'otúłgo táts'aa bíl hayaa nch'í'áah née? Kástiné yit'ááhyú nch'í'áah née? Ik'ah kq'íí biká' dahnásilt'áhé biká' dahch'i'aahgohi at'éé. 22 Dawahá nanl'í' n'íí ch'í'nah ádolniił; dawahá doo hit'íi da n'íí bigózhgo ádolniił. 23 Hadín bijeyi' golíiníí iyésts'aa 24 Da'dohts'agíí nkt'éégo ídaayesółts'aa. Dáhołaaqo kaa daasohné' lánshtí n'íí k'ehgo da'ágáhołaaqo nohwaa nádo'né'; la'íí nohwíí daadohts'agíí dayúweh bitisyú ínágodáhgo nohwaa nádo'né', bílnii. 25 Dahadín iyésts'aaqo ígoł'aahíí, bigoyá'íí itisgo baa nádo'né'; áídá' dahadín doo iyésts'aa dahíí ayáhágo iyésts'aa n'íí ndi bits'á' da'ílií nádodleeł.

26 Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: la' nnee k'edilzíí yil ke'go k'edilee; 27 Anágoldohgo t'é'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláá n'íí hadaazhjeedí' nádaandésaa, hagot'éégo shíhíí doo yígótsi da ndi. 28 Ni' dabíí inest'á' yindíłsé, bit'aa ntsé hadaajah, áígeehíí bilatáhé daagoleeh, áídí' binest'á' nkt'éégo nt'í. 29 Nkt'éégo nest'aaqee dagoshch'í' t'oh bená'itkíshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'aaqee ngonyááhíí bighá.

30 Jesus gánadí'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí hant'é bíl hshhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'éshá' ilch'ígót'aahgo na'goni'íí baa nadaagohiilni'? 31 Ch'il mustard holzéhi biyigéhií k'ehgo at'éé; áík'edilzeegee k'edilzíí dawa bitahgee bízhá alts'íséhihi at'éé: 32 Áídá' k'edolzaadá' hadag nołsééł, áídí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'ádaaz'aahíí nchaah hileeh, áík'ehgo dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. 33 Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí ágádaat'eehíí lááqo Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee bíl

nagosni' lèk'e, bił ıdaagozihiı bik'ehgo. ³⁴ Dá'ılch'ígót'aahgo nada'goni'ıı zhá bee bich'i' yatti' lèk'e: áídá' dasahndi bitsilke'yu yił nadaaháztaayúgo, dawahá bił ch'ı'nah áyılıaa. ³⁵ Da'ái bijji o'ı'áayú Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Noo', hanaazhi' nohwıl nada'do'éeł. ³⁶ Nnee baa náıtsáá n'ıı nádihośéh daayihniidá', Jesus t'ah tsina'eekıı yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bił oda'iz'éeł. Tsina'eeł ádaakts'ıséhi aldó' ba'ashhah dahi'eeł lèk'e. ³⁷ Nt'éeego yat'éeego deylgo tsina'eekıı tú nádidáhıı beh nádiłk'oolgo bee ha'dezbih. ³⁸ Áídá' tsina'eekıı biyi' iké'dı' tsi'aal biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ınádaabisidgo gádaabilni, İlch'ígó'aahıı, goyéego nohwich'i' godegháhıı doo nił hago'at'ée da née? ³⁹ Áık'ehgo ch'ınádzidgo nyolhıı yich'i' hadzii, áıdı' túsikaanıı gáyihni, Dákohego, nkegohin'áá le'. Áık'ehgo oyólgo nkenágohelto' lèk'e. ⁴⁰ Áıdı' Jesus gádaabilni, Hant'é lą bighą ndaakdzid? Hant'é bighą doo Bik'ehgo'ihı'nań bada'ohıı da? ⁴¹ Áık'ehgo bitsilke'yu dážho tsıdaadesyızgo gádaakıdı'nii, Nnee ląá daat'éhi díı, nyolhıı la'ıı tú ndi da'áyihniıyú ádaat'ıı.

5

¹ Hanaayú Gadarénes daagolııyú bił nada'diz'eeł. ² Jesus tsina'eekıı yiyi'dı' háyáágo nnee lena'nikıı goz'aadı' nnee spirit ncho'ıı biyi' golıni baa nyáá, ³ An nnee lena'nikıı goz'aayú golınihi; doo hadıń kınábótt'óh adzaa da, bésh hishbizhıı bee ndi: ⁴ Goląąń bésh hishbizhıı la'ıı kokee bee kınádaach'ıłt'óhıı bee kibi'dest'poo ndi bésh hishbizhıı ilk'ınáyidziı, la'ıı bikee kınádaach'ıłt'óhıı nyihidziı lèk'e: doo hadıń nzhooogo ábole' ágódzaa da. ⁵ TP'égee la'ıı jııgee dziıyú nnee lena'nikıı bitahyú dádilwoshgo zhá naghaa, tsée yee n'ıdilgeeshgo. ⁶ Áídá' dánzaadı' Jesus yıltsaáda' yich'i' nádiłwodgo yiyahzhi' hayaa adzaago, ⁷ Yat'éeego gánıı, Hago ląá áshıle'go ant'ıı, Jesus, da'tiséyú át'éhi biYe' níłni? Shiniıgodnléh hela', Bik'ehgo'ihı'nań binadza-hgee nánoshkaąh. ⁸ Jesus spirit ncho'ıı ilk'ıdá' gáyihniid, An biyi'dı' hannáh, spirit ncho'ıı níłni. ⁹ Jesus nabıdiłkidgo, Hant'é honlzée? biłni. Shıı Łanı honszee: hiıdłąhıı bighą, nii. ¹⁰ Díı goz'aadı' ch'ıdaanohwinyóod hela', niigo náyokaąh. ¹¹ Áıgee dził bınahzhi'yú góchi da'ayaągo nanaksé' lèk'e. ¹² Áık'ehgo ch'ıidn dawa nádaayokaąh, Góchi biyi' onohwinyóod, áı beh náhiılzéh, daanıigo. ¹³ Áık'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daancho'ıı nneehıı yiyi'dı' hanaksááda' góchi yiyi' onaksáá; áıdı' góchi n'ıı (nakıdn doo náhóltagyú shı,) hayaa nádnkııgo túsikáni yeh nałsáágo tú yił daadesdziı. ¹⁴ Góchi yınádaadéz'ıı n'ıı nádnkııgo kıh goznilyú la'ıı bınaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yił nadaagosni'ıı áı ágodzaahıı

daineł'íyú oheskai lək'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi, spirits daanchq'i lání biyi' goljí n'íi, bidiyágo gólígo, biini' ndi golígo sidaago daayiltsaa lək'e; áik'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináál ágodzaahíi hagot'éégo nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíi, la'íi góchi hago ádaaszaahíi yaa nadaagosni'. ¹⁷ Áik'ehgo, Nohwini'dí' ch'innáh, yilniigo náyokaqah nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eehíi yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsj n'íi nábokaqahgo, Nil nádósh't'aash, nii lək'e. ¹⁹ Áidá' Jesus, Dah, bilnii, gowayú nádndáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihinań dážhó ná áyílaahíi baa bil nadaagolní', la'íi hagot'éégo naa ch'oba'íi. ²⁰ Áidí' dahiyaago Decápolis binayú Jesus bá áyílaahíi yaa nagolní' nkegonyaa; áik'ehgo nnee dawa bil díyadaagot'ee lək'e. ²¹ Jesus hanaayú bil naná'dez'eeldá' ákú nnee ląágo baa náńtsáq; án tábaqayú sizij lək'e. ²² Áígee Jews ha'ánátséhíi yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; án Jesus yiltsaadá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyokaqahgo gáníi, Shitsi' alts'íséhi k'azhą dat-saah: noo', nt'éé nádleeh doleełgo bik'enlnih; áik'ehgo hińaa doo. ²⁴ Áik'ehgo Jesua yil onát'aazh; higaalgo nnee ląágo biké' nalseelgo daabiljizh lək'e. ²⁵ Áígee isdzán dił bighánlįgo nakits'adah bil legodzaa, ²⁶ Izee nant'an lán ch'éh ádaabil'įid, la'íi bizhaali dawa nayihinił ndi doo nzhqo nádleeh da, áidá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziigo bine'dí' ch'iląagee ninyaago bi'íi yedelniih lək'e. ²⁸ Idił yalti'go gáníi, Bi'íi zhą ndi bedenshniihyúgo, nt'éé náshdleh. ²⁹ Dagoshch'í' dił bighánlį n'íi ésdįid; áik'ehgo kah yaa naghaa n'íi nábi'dilziigo yigolsįid lək'e. ³⁰ Jesus, binawodíi bits'á' hagoshą adzaago yigolsįidgo, dagoshch'í' nnee biké' náńtsááhíi yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shi'íi yedelniih? ³¹ Bitsilke'yu gadaabilnii, Nnee nińayú daalijizhgo hí'įi; nt'é bighą, Hadín shedelniih, nńii áidá'? ³² Hadín át'ínií yigolsįihgo, nnee yitah dez'įi. ³³ Isdzánhíi ábi'dilzaahíi yigolsįidgo néldzidgo ditłidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahíi da'aniigo yaa yil nagosni' ³⁴ Jesus gáyihńii, Shilah, ni'odlą'íi nt'éégo ánaniidlaa; ilch'í'gont'éégo nadaál, kah baa nanńaa n'íi nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yalti'dá' Jews ha'ánátséhíi yebik'ehi bigowadı nnee hikaigo gadaabilnii, Nitsi' dastsq; nt'é bighą Ilch'ígó'aahíi dayúweh nańt'og áida'? ³⁶ Ádaaniihíi Jesus yidezts'ąago ha'ánázéh yebik'ehi gáyihńii, Doo néńldzid da, Bik'ehgo'ihinań hondląá. ³⁷ Áidí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhíi zhą yil dikáhgo ngon'ąá. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú nyáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éégo daachago yiltsaa. ³⁹ Gową yuné' ha'ayáago gadaabilnii, Nt'é bighą daagodinolch'aadgo

daahchag? Na'ilíhn doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bigha nnee dážhó baa daadloh lək'e. Nnee ila'adzaahí, Ch'inohkáh, daayihniidá, na'ilíhnhíi báá, bitaa hik'e yił nakai n'íi biłgo na'ilíhn sitij yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiltsoodgo gáyihni, Talítha cúmi; áí, Na'ilíhn, nádndáh, (niłdishni,) golzeego ágolzee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiyaa; án nakits'adah bił legodzahi. Áígee dážhó koł díyadaagodzaa lək'e. ⁴³ Ágodzaahí hadín baa bił nadaagohni' hela', daayihni, Jesus; la'íi gánádaabiłdo'niid, Bá da'dohne'.

6

¹ Jesus áidí' dahiyaa, dabíi gólíiyú nádzáa; bitsilke'yu bıké' hikaahgo. ² Jews daagodniłsiníi bijij, ha'ánátséh goz'aa yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee ląágo daidits'ago bił díyadaagot'eego gádaani, Hadí' ląá yígolsiidihi? Bigoyá'íi hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánagot'ihí ndi ánáyol'ijgo? ³ Dín la'kih ágole'hi niłi, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkihił ałdó' la' akú bił nahétaa? Ái bigha bik'edaach'ishch'ii lək'e. ⁴ Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidniłsi, áidá' dągolíígee, bik'íihíi la'íi dała' naháztaaníi bitahyú zhá doo hadín bidniłsi da. ⁵ Ái bigha akú doo ízigo ánát'ijł da ndihíi daannihíi da'kwíiyé zhá yik'e daadilniihgo nádailzii. ⁶ Doo daabodłaa dahíi bigha bił díyagot'ee lək'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi, Yushdé', daayihniidá', dánaki nłáago zhá odaayihí'aago spirits nchó'íi daabidits'ago yá ndaagoz'aa; ⁸ Gádaayihniigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; izis bena'iltiníi dahgo, bán ałdó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'adíhgo: ⁹ Kee biká'na'astłónihíi biyi' desoł'eez, ni'íicho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayilđo'niid, Dahagee gowayú ha'ahkáhgo, da'áígee dinohbih le'gá, lahyú desohkaizhí'. ¹¹ Dahagee nnee daagolíníi doo hádaanohwit'ij dayúgo, nohwiyałi' doo yídaayést'saa dayúgo, áidí' dahdohkáhgo nohwiıee baą leezihi baa daahaał, ái bee doo hádaanohwit'ij dahíi bígozi doo. Da'aniigo gánohwiłdishni, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíi bijij Sódóm hik'e Gomórrah golzeegee daagolij n'íi biniidaagodilne'íi bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolíníi biniidaagodolnił. ¹² Áík'ehgo nakits'adahíi dahdikaigo nnee yich'í' yádaakti', Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne', daaniigo. ¹³ Ch'iidn ląágo nnee biyi'dí' hadainiheyood, la'íi daannihíi ląágo ik'ah yił yedaadilniihgo nádailzii. ¹⁴ Nant'án Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bígoziđgo;) áík'ehgo

gáníí, John Baptize ágole' n'íí daztsaáqdí' naadiidzaa ląą, áí bighą igoziso ánát'íí. ¹⁵ Áídá' ła'íí, Elías at'íí, daanii. Ła', Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'íí, dagohíí doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daanii. ¹⁶ Hérod Jesus ánát'ííhí ya'ikonziidá' gáníí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí at'íí: daztsaáqdí' naadiidzaa ląą. ¹⁷ Dabíntsedá' Hérod oda'is'a'go John daayiltsoodgo ha'ádaayist'e', Heródias holzéhíhí bighą, án Hérod yíl nńaa lęk'e, bik'isn Philip t'ah yíl nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyíłnńiid, Nik'isn bi'aa doo bił na'aashgo ná goz'aą da. ¹⁹ Áí bighą Heródias John yik'enníihgo bidizidee hat'íí ndi doo hagot'éégo da lęk'e: ²⁰ Hérod John yidńsį, nńee dávik'ehyú at'ééhíí, dilzihgo bá habi'delzaahíí nłįigo yígółsigo bińádéz'įi lęk'e; Hérod yidits'ago yaa bił gozhóó, bił nagodinł'ee ndi. ²¹ Áídá' Heródias bá ilch'į'golzaa, Hérod bił lénágodáhgo nnágodzaagee bá da'odaągo nadaant'aahíí, siláada bá nant'án daanliiníí, ła'íí Gálileegee nńee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyąą. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhńí ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod ła'íí yíl da'iyąąhíí yíl daagoyłshóó, áík'ehgo Hérod na'ilíhńí gáyíłńii, Dant'éhéta hánt'iiníí shíhónkeed, áík'ehgo naa nshné'. ²³ Bitł'a dahdidilńiihgo gánáyıłdi'nńii, Dant'éhéta shíhónkeedíí, dawahá bánansht'aahíí ilńigo ndi naa densh'aa. ²⁴ Áídí' na'ilíhńí onádzaayú bimaa gáyíłńii, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaa gábíłńii, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áík'ehgo na'ilíhńí dagoshch'į' ha'ánádzaadá' hwéhego Hérod yich'į' nńilwodgo gáníí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahíí biká' dahs'aągo dagoshch'į' shaa nkaah. ²⁶ Nant'ánhíí dážhógo doo bił gozhóó da; áídá' bitł'a dahdidilńiih n'íí bighą, ła'íí nńee yíl da'iyąąhíí bighą doo hagot'éégo, Dah, yíłńii da. ²⁷ Áík'ehgo dagoshch'į' nant'ánhíí siláada John bitsits'in náyíí'aahgo oył'a: áík'ehgo ha'áná'ilka' yune' bitsits'in nadain'ąądá', ²⁸ Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskaągo, na'ilíhńí yaa yinkáą; áídí' na'ilíhńí bimaa yaa nainkáą. ²⁹ John bitsilke'yu ya'ikodaanzíidá' bits'íhíí nádainłtįigo tsébi'i'án yune' odaizłtįi lęk'e. ³⁰ Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánádáát'įidíí, ła'íí nt'é ilch'įdaagos'aąhíí dawa baa bił nanádaagosńi'. ³¹ Áídí' Jesus gádaabiłńii, Noo', danée zhą da'igolįyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoolyú; nńee ląągo baa nihikáhíí bighą doo da'iyąą da le'ágot'ee lęk'e. ³² Áík'ehgo doo hadín naghaa dayú dabíi zhą bił oda'iz'eel. ³³ Áídá' nńee bił oda'iz'eelgo daabiłsąą lęk'e, áík'ehgo ląągo Jesus yídaagółsįidgo il'anigo kįh goznildí' dání'go akú dantsé nńkįí, áídí' baa náńsąą. ³⁴ Jesus akú bił nda'iz'eelgo nńee ląągo ila'adzaahíí yo'įigo yaa daach'oba',

dibelí nanyoodí da'ádihgo nakai lehí k'ehgo ádaat'eehí bigha; áik'ehgo láágo yil ch'ídaago'áah nkegonyaa. ³⁵ O'i'áázhí' godeyaayú bitsilke'yú baa hikaigo gádaabihni, Kú da'igolíyú doo hadín gólí da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh: ³⁶ Nneehí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayihnihyú; bi'idán da'ádihí bigha. ³⁷ Áídá' Jesus gádaabihni, Nohwígo bá da'dohné'. Bitsilke'yú gánádaabi'do'niid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dávik'ehgo nadaahiilnihyú nkáh née, bá da'n'né'go? ³⁸ Bán dijolé da'kwí nadaahné'? ni, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'í. Yídaagolsjídá' gádaani, Ashdla'i laa, lógí naki bilgo. ³⁹ Jesus gádaabihni, Nnee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú i'anigo dinohbih daabildohni. ⁴⁰ Áik'ehgo da'á gonenadíngo la'í ashdladingo dinezbih. ⁴¹ Áídá' Jesus bán ashdla'ihí lóg nakihí bilgo náidn'né'go hadag déz'jigo ya'ihenzigo oskaádí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yú yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; la'í lóg nakihí nnee dawa yitada'izni. ⁴² Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdjíd lék'e. ⁴³ Ch'ékaadí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa, bán hik'e lóg bilgo. ⁴⁴ Nnee ashdladn doo náhóltagyú áholánishí bán daiyáá. ⁴⁵ Áídá' Jesus bitsilke'yú gádaayihni, Tsina'eehí beh hohkáhgo shádhíyú nohwil ido'eeł hanaayú, Bethsáidayú, shíhí nnee nádohkáh bildishniidá'. ⁴⁶ Nádohkáh yilniiidá' dasahndi wá'yú óyáá, okaahyú. ⁴⁷ O'i'áá ni' tsina'eehí tú ihni'yú hi'ol, áídá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lék'e. ⁴⁸ Bil da'o'olgee bidázhí' nyolgo bich'i' nagont'ogo Jesus yiltsaa; áik'ehgo doo hwahá ha'i'aah dayú bich'i' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'eghángo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yú daabiltsaáda', ch'iidn at'í daanzigo nádaadidilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabiltsaágo tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'i' Jesus bich'i' hadziigo, Nohwil daagozhó le': shí ást'í; doo nédaaldzid da, daabihni lék'e. ⁵¹ Áídá' tsina'eehí itah yiyi' oyáago nyolí isht'idedzaa: ái bigha dázho bil díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bán godiyihgo láágo alzaa n'í doo bil ídaagozi da; áídá' bijí nt'iz daasilí. ⁵³ Hanaayú bil nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehí dah daayihizt'ó. ⁵⁴ Áígee tsina'eehí biyi'dí' hakaidá' dagoshch'i' nnee Jesus yídaagolsjíd. ⁵⁵ Áik'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daannihí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus naghaa ch'iniiyú anádaayołtéeh. ⁵⁶ Dahayú naghayú kih nagoshjaayú, la'í kih nagoznilyú, la'í gotahyú, daannihí intínk'ehyú ndaayihni, Jesus náyokaahgo, Ni'í bidá'yú zhá ndi bedaadenliih, daabihniigo: áik'ehgo bedaadesnihí dawa nádaabi'dilzii.

7

1 Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la' bilgo Jerúsalem dí hikaihíí Jesus yaa íla'adzaa. 2 Jesus bitsilke'yu la' bigan dáchizhágo da'iyáago daa yiltsaa, áí dá doo daagodnłsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; áí daayiltsaadá' yída'iltah lék'e. 3 Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnłsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíih, ilk'idá' nnee yánazij n'íi yendaago'aahí k'ehgo. 4 Na'hiniih nagoz'aadí' nnáhikáhgee daagodnłsigo táda'digisgo zhá da'iyáa. İlk'idá' nnee n'íi yedaagos'aaní ląágo aldó' yee ánádaat'ijł, idee, isaa, be'ibízhé besh litsogi alzaahí daagodnłsigo tádaasgisgo, biká'idáné aldó'. 5 Phárisees hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus nayídaadiłkidgo, Hant'é bighą nitsilke'yu ilk'idá' nnee yánazij n'íi yendaagos'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnłsigo táda'digiségo da'iyáa? daanii. 6 Jesus gádaabiłnii, Nohwíi nnee nzhóni ádaadoł'ini, Esáias da'añiigo dabíntsedá' nohwaa nagoln'i' lék'e, díi k'ehgo nohwaa k'e'eshchijigo, Díi nnee dá yati' zhá bee daashidnłsı, áidá' bijíi bee doo daashidnłsı da. 7 Da'íłizhı' daashokąąh, nnee yegos'aaní zhá yee ilch'ídaago'aah. 8 Bik'ehgo'ihinañ yengon'áaní k'ihzhı' ádaasolaadá' ilk'idá' nnee n'íi yendaagos'aaní zhá bikísk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinłsigo tádaahgisgo; la'íi da'áik'ehgo ląáyú ánádaaht'ijł. 9 Áidı' gánádaabiłdi'nii, İlk'idá' nnee n'íi nohwá yendaagos'aaní zhá nłdzilgo daahonohtą'híi bighą Bik'ehgo'ihinañ yengon'áaní daazhógo k'ihzhı' ádaanołsı. 10 Moses gánñiid, Nitaa hik'e nimaa dınlıj, la'íi, Hadín bitaa dagohíi bąą yati' yee yokáakı zideego bá goz'ąą: 11 Áidá' nohwihíi gádaadohñii, Hadín bitaa dagohíi bąą, Nt'éhéta bee nich'oshñii doleeł n'íi Corban at'éé, yilñiihíi, áí golzeego Bik'ehgo'ihinañ baa nshné' golzeego ágolzee; áik'ehgo án doo zideego bá goz'ąą da, daadohñii. 12 Ádohñiigo bitaa dagohíi bąą doo dayúweh bich'onñii da ndi nzhọọ, daadohñii; 13 Áik'ehgo ilk'idá' nnee n'íi yendaagos'aaní nohwichągháshé bil ch'ídaagonoh'aahí bikísk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi doo nt'égo ádaanołsı da: la'íi da'áik'ehgo ląáyú ánádaaht'ijł.

14 Áidı' nnee dawa, Yushdé', daayilñniidá' gádaayilñni, Daanohwigha shídaayelłs'ąągo bídaagono'aah: 15 Nt'é koká'dı' koyi' yune' be'ogohigháhíi doo nchọ'go kodilteeh da: áidá' nt'é koyi'dı' behagohigháhíi zhá nchọ'go kodilteehi at'éé. 16 Hadín bijeyi' golínií íyést'sąą le'. 17 Nnee íla'at'éé n'íi bits'ą' Jesus kįh yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ilch'ígó'aahgo nagoln'i' n'íi yaa nabídaadiłkid. 18 Áik'ehgo gádaabiłnii, Ya'

nohwíí áldó' t'ah doo nohwíl ídaagozì da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yuné' be'ogohigháhíí doo nchọ'go kodilteeh dahíí, ya' doo hwahá bídaagonoŋsìh da née? ¹⁹ Áí kojíí doo biyi' yuné' ogohigháh da go'íí, áídá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áídí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus anííhíí bee idán dawa nlt'éé, nii. ²⁰ Gánádaabíldo'níid, Koyi'dí' behago-higháhíí zhá nchọ'go kodilteehi at'éé. ²¹ Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díinko behagohigháh: nchọ'go natsí'ikeesíí, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, na'itseedíí, ²² Ich'in'jìhíí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiníí, nchọ'go ách'it'ééhíí, nach'ich'aahíí, nchọ'íí doo bich'í' t'ązhi' ách'it'éé dahíí, bíyééhíí hách'it'jìhíí bighą hach'ishkeehíí, nchọ'go yách'ilti'íí, ída'ch'odlíhíí, koni' ádiníí áldó': ²³ Díí nchọ'íí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchọ'go daakodihiniiki at'éé.

²⁴ Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí biṅaayú óyáá, áígee kịh yuné' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yígolŋsìh da, nzigo: áídá' doo hagog'éégo nádaabido'jìhgo da. ²⁵ Áídá' isdzán bizhaazhé na'ilíhnií spirit nchọ'i biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áík'ehgo baa nyáágo biyahzhi' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhíí Greek k'ehgo yahti'ihi, Syropheniciadí' gólíni; án náboқақ, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, bilniigo. ²⁷ Jesus gábilnií, Chagháshé ntsé bá daach'idiné'go nlt'éé: bán chagháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánábíldi'nii, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi gósé biká'idané bich'í' nakaihíí bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhíí daayiyaa. ²⁹ Jesus gábilnií, Anniihíí bighą nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. ³⁰ Isdzánhíí bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstíne yiká' dahstij ląą, ch'iidn da'ádihgo.

³¹ Áídí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníí Gálílee golzeezhi' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'inyáágo. ³² Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nlt'éégo yahti'i, Jesus baa bil ch'ikai lék'e; Biká'nlnih, daabilch'iniigo nádaabich'okaqah. ³³ Nnee íla'at'ééhíí bits'á' dasahndi yil o'áázhdá' bijeyi' odolnih, áídí' hadnzhéédgo nneehíí bizaad yedelniih; ³⁴ Hadag déz'jigo deyoldá', Éphphtha, bilnií, áí, Ch'ínádendláad, golzeego ágolzee. ³⁵ Dagoshch'í' bijeyi' ch'ínádendláad, la'íí bizaad n'íí nlt'éé násdljigo, nlt'éégo yahti'. ³⁶ Hadín bil nadaagolni' hela', bilnií, Jesus: ádaabilniiid ndi da'tiségo yaa nanádaagolni'; ³⁷ Dázhọ bil diyadaagot'ee lék'e, gádaaniigo, Dawahá dázhọ nlt'éégo ladaile': kojeyi' ágodih n'íí ich'idits'ago ánáidle', la'íí doo yách'ilti' da n'íí ndi yách'ilti'go ánáidle'.

8

¹ Áí benagowaadá' nnee ląágo ńa'adzaa, doo nt'é daiyaą dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yihniidgo gádaayihni, ² Nnee ńa'at'ééhíí baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskaą, k'adií doo nt'é daiyaą da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasil'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatish: la'íí ńzaadi' neheskaihíí bighą. ⁴ Bitsilke'yu gádaabihni, Da'igoljige hadí' bán nádaach'idiné', díí nnee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabihni, Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? Gosts'idi, daanii. ⁶ Áígee nneehíí, Ni'yú dinohbih, daayihni: áidí' bán gosts'idi náidnné'go ya'ihénzigo oskaądí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'inihgo; áik'ehgo yitada'izni. ⁷ Lóg alts'íséhií da'ayáhągo aldó' nadaané': áí ya'ihénzigo oskaądgo, Díí aldó' nnee bitadaahnih, ni, Jesus. ⁸ Áik'ehgo da'iyąągo náda'isdjíd: áidí' ch'ékaadií táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ⁹ Nnee djídn doo náhóltagyú áholánishj da'iyąą: áidí' onádaihes'a' lęk'e.

¹⁰ Dagoshch'i' bitsilke'yu biłgo tsina'eelí beh hikai, áidí' Dalmanútha golzeeyú bił nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yil lahada'dit'áh nkegonyaa, bidaantááh daanzigo gádaabihni, Yaaká'di' godiyihgo be'ígózini nohwil ch'í'nah áńle'. ¹² Jesus biyi'siziinií doo bił gozhóq dago gáníí, Nt'é bighą díí daalinolt'ihíí be'ígózini yiká daadéz'j? Da'anii gádaanohwidishni, be'ígózini doo bił ch'í'nah ádaalnehí at'éé da. ¹³ Áidí' tsina'eelí yeh nanadzaago hanaayú yits'ą' bił naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínadaasnah ni', dałá'á zhą tsina'eelí biyi' si'ąą lęk'e. ¹⁵ Jesus bił ch'ígó'aahgo gádaabihni, Bán benil-zoolé Phárisees daanlíni biyééhíí, la'íí Hérod aldó' biyééhíí baa daagonohsąą. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'i' yádaakti'go gádaanii, Bán doo daasii'né' dahíí bighą aníí. ¹⁷ Jesus ádaaniihíí yígółsigo gábihni, Hant'é bighą bán doo daasoné' dahi baa ilch'i' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aaah da, doo nohwil ídaagozj da nee? Ya' nohwijí t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwináá daagoljídá' doo bee daadeh'j da née? Nohwijeyi' daagoljídá' doo bee ídaayesólts'ąą da née? Ya' doo bínadaahnih da née? ¹⁹ Bán dijolé ashdlá'i ilk'ídaasiiné'go nnee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadií da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daanii. ²⁰ Bán dijolé gosts'idi ilk'ídaasiiné'go nnee djídn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadií da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gosts'idi, daanii. ²¹ Áik'ehgo Jesus gánádo'niid, Nt'é bighą doo nohwil ídaagozj da?

²² Áidí' Jesus Bethsáidayú nyáá; áígee nnee bináá ágodini baa bił ch'ikaigo, Bik'enlnih, daabihniigo nádaabokaąh. ²³ Áik'ehgo

nnee bináá ágodinihíi bigan yiltsoodgo k̄ih gozn̄ilíi bits'á'yú oyilóq̄z; ákú bináá yik'ídihiizheedá' yiká' ndeln̄ihgo gáyih̄nii, Nt'éhéta hí'íi née? ²⁴ Déz'íigo gán̄íi, Nnee hikahgo daash'íi ndi t'is hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíi bináá yiká'nnádeln̄ihhdá', Dín'íi, bil̄nii; áníta bináá nágosdl̄íigo nnee dawa nlt'éégo yo'íi l̄ék'e. ²⁶ Áidí' Jesus gowayú onábíl'a' gábil̄niigo, K̄ih gozn̄ilyú dáko nádódáh hela', hadín bil̄ nagoln̄í' hela'.

²⁷ Áidí' Jesus bitsilke'yu bil̄go Caesaréa Philíppi golzéhi bin̄aayú k̄ih nagozn̄ilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyih̄nii, Nnee hadín át'íi daashil̄nii? ²⁸ Gádaabil̄nii, Ła', John, Baptize ágole' n'íi át'íi, daanil̄nii; Ła'ihíi, Elías at'íi, Ła'ihíi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi Ła' at'íi, daanil̄nii. ²⁹ Jesus gádaabil̄nii, Nohwíi nohwich'í'yúghíi, hadín át'íi daashil̄doh̄nii? Ni Christ ant'íi, yil̄nii, Peter. ³⁰ Jesus gádaabil̄nii, Hadín shaa bil̄ nadaagołni' hela'. ³¹ Áidí' bil̄ ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gán̄íigo, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo alch'ídn shiniigodil̄néh da, Jews yánazini, okaq̄h yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Ła'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'il̄chíhi doo hádaashit'íi dago shidizideedá' taagi j̄ii hileehgo naadishdáh. ³² Ái doo nainł'í' dago aníi. Áidá' Peter bich'í' yałti' nkegonyaago, Doo ann̄ii da, bil̄niigo. ³³ Áidá' Jesus t'áq̄zhí' adzaago bitsilke'yu Ła'ihíi yich'í' déz'íigo Peter nłdzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' ann̄e': Bik'ehgo'ihí'nań binatsekeesíi k'ehgo doo natsín̄kees da łq̄, nnee binatsekeesíi zh̄a bee natsín̄kees, bil̄nii.

³⁴ Áígee nneehíi bitsilke'yu bil̄go yiká' ann̄iidgo gádaayil̄nii, Da-hadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ıl̄na'áhi dahyidot̄ihgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bil̄ goyééhíi ái bits'á' da'ilíi hileeh: áidá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shigh̄a Ła'íi yati' baa gozhónihíi bigh̄a bi'ihí'na' da'ilíi sil̄j̄í'íi, án ihí'naa doo ngonel'q̄a dahíi yee hińaa doleeł. ³⁶ Ni'gosdzán dágóz'q̄a nt'éégo ch'ist'íidá', koyi'sizini da'ilíi sil̄j̄iyúgo, ái hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? ³⁷ Dagohíi koyi'sizini hant'é bidená nch'iné'? ³⁸ Díi nch̄o'go nant'í' nakaigo daal̄nolt'íil̄íi bitahgee dahadín shik'e ídaayándz̄ihíi, Ła'íi shiy-ati' yik'e ídaayándz̄ihíi, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, al̄dó' án bik'e ídaayándz̄i doo, nánshdáhgee, shiTaa bits'á'idindláádíi bee shits'á'idindláádgo, binal'a'a yaaká'yú daagol̄íníi dil̄zini bil̄ nánshkáhgo.

9

¹ Jesus gádaabil̄nii, Da'an̄ii gánohwilk̄dishn̄ii, kúgee nadaaziiníi Ła' dá doo da'itsaahíi dail̄ihé Bik'ehgo'ihí'nań binawod gol̄íigo nant'aa nkegonyaago daayil̄séh.

² Áídí' gostán iskaagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yil okai lèk'e, dził n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silji. ³ Bidiyágé bik'ina'didlaad silji, zas k'ehgo ligaigo, nnee ni'goszdzán biká'gee doo hadín ágát'éégo ligaigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bił daanliigo silji: Jesus yil yádaakti'go. ⁵ Peter Jesus gáyihni, NohweBik'ehń, kú nkaihií nohwá nzhog; t'ohdahskán táago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá. ⁶ Nt'éshq' dishni nzi lèk'e; ndaaldzidhií bigħa. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'aq gánígo, Díínko shiYe' shil nzhóni; hodaayelts'áq. ⁸ Dagoshch'i' bitsilke'yu lédaadnghalgo, nnee doo la' dadá' Jesus zhá itah sziigo daayo'ji. ⁹ Dzilí' nkenádikaigo, Jesus gádaabihni, Daahołtsaq n'ii hadín bił nadaagolni' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasitsaqdí' naadisdzaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo ánií n'ii doo hadín yil nadaagolni' da lèk'e, áídá' gádaakildi'nii, Nt'éshq' áihni, dasitsaqdí' naadishdáh, nihií?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabihni, Hant'é bigħa Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaní ye'ik'eda'ihchíhi? ¹² Jesus gádaabihni, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá ihch'i'nádaidle'; áídí' shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, díi k'ehgo shaa k'e'eschchii lèk'e, doo alch'idn shiniigodilne' da, la'ii doo shil da'ch'oltag da doleel. ¹³ Áídí' gánohwidishni, Elías ilk'idá' nyáadá' baa k'e'eshchiinií k'ehgo nnee dabíi hádaat'iyú ánádaayol'ijil lèk'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yu la'ihíi yaa nákaidá' nnee ląágo binaayú nadaazigo begoz'aaní ye'ik'eda'ihchíhi yil ládaadit'áhgo Jesus yiltsaq. ¹⁵ Nnee dawa Jesus daayiltsaqgo bił díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'i' baa bił daagozhóogo bich'i' nádnkij. ¹⁶ Áígee begoz'aaní ye'ik'eda'ihchíhi gádaayihni, Nt'é baa bił ladaadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'at'ééhíi la' gáníi, Iłch'ígó'aahíi, shiye' naa bił ní'ááz, spirit nchq'i biyi' goljiigo doo yałti' da. ¹⁸ Dahagee nabihilaagee nádinigis; áídí' bizedí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'ii líidilk'ash, la'ii doo ndzil da hileeh: nitsilke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshkaq: ndi doo hagot'éégo da ni'. ¹⁹ Jesus gábihni, Nohwi'odla' édaadihgo daakintok'ijihí, dahosahzh'i' nohwil nahashtaq? Dahosahzh'i' laq nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'i' bił nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíi baa bił hikai: nt'éégo spirit nchq'ihíi Jesus yiltsaqdá' dagoshch'i' ishkiinhíi nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lèk'e, bizedí' tánwosh hahigháhdá'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíi nayidilkid gánígo, Dadá' át'ij godeyáhi? Alts'í éedá' át'ini, nii. ²² Lahgee spirit nchq'ihíi k'og biyi' onábilt'ee, tú aldo' biyi' onábilt'ee, biziltheego ch'éh ábil'ijigo; binił'ááyúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onni. ²³ Jesus gábihni, Ondlaqayúgo,

dahadín odlaaní dawahá bá laalne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'í' ishkiinhí bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníí, Shíí oshdlaq; doo oshdlaq dagee oshdlaqago áshíí. ²⁵ Jesus nnee láqgo bich'í' dahikeego yiltsáqá' spirit nch'ó'i ndzilgo yich'í' hadziigo gáníí, Spirit nch'ó'i rílni, doo yánti'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'aqzhí' onándáh hela', niłdishnii. ²⁶ Áídí' spirit nch'ó'íí nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábílaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhí daztsáni k'a'ánolih silij; áík'ehgo nnee láqgo, Daztsaq laq, daanii lək'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhí bigan yiltsoodí' náidnłoqzgo hizí'. ²⁸ Áídí' Jesus kih yune' ha'ayáadá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihí nt'é bigha doo hadaandzood da lán? daabiłnii. ²⁹ Jesus gádaabiłnii, Spirit nch'ó'i ga'at'éhíhí dáshiná' da'ch'okaqahgo zhá habidi'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú nagmaa ndi nnee doo la' bigółsi hat'íí da. ³¹ Bitsilke'yu bił ch'ídaago'aah gáníigo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee bilák'e shi'dolteelgo daashizilhee; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é niigo anííhí doo bił ídaagozi da, áídá' nabídaadiłkidzhi' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nyáá: áígee kih yune' ha'ayáadá' bitsilke'yu nayídaadiłkid gáníigo, Hohkaahyú nt'é baa lił nadaagołni'? ³⁴ Áídá' doo hant'é daanii da: Nohwitaahyú hadín itisgo at'éhi? daałdi'ni ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'adahíí yiká anniidá' gádaayihni, Dahadín shíí dantsé le' nzjyúgo, án iké'zhí' hileeh doo, án dawa yá aił'ii doo. ³⁶ Chagháshé la' íni'gee nyinlqoz: áídí' dahyintijigo bitsilke'yu gádaabiłnii, ³⁷ Dahadín shizhi'íí binkááyú chagháshé díí ga'at'éehíí náidnłtijyúgo, shíí náshidnłtini at'éé; la'íí dahadín náshidnłtiiní doo shíí zhá náshidnłtiji da ndi shides'a'íí aldo' náidnłtini at'éé.

³⁸ John gábiłnii, ShiNant'a', nnee la' doo bił daandlij dahí nizhi'íí binkááyú nnee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ij; áík'ehgo, Doo ágánt'ij da, daabiłnii, doo bił daandlij dahí bigha. ³⁹ Áídá' Jesus gábiłnii, Doo ágádaabiłdohni da: dahadín shizhi'íí binkááyú godiyihgo aná'ol'ijhí, doo dénch'ó'ego áshilđoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nch'ó'go nohwich'í' na'iziid dahí, án bił daagohiit'ij. ⁴¹ Hadín shizhi'íí bigha, Christ bíyéé daanohłijhí bigha, idee bee tú nohwá nayiziidí, da'aniigo gánohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nayihniłhí da'aniigo bíyéé doleeł. ⁴² Dahadín díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaní dała'a nch'ó'go at'ijigo áile'íí, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'qogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhq doleeł ni'. ⁴³ Nigan nch'ó'go anát'ijl aníłsjyúgo nadnłgeesh; nigan

dała'á ádíh ndi dahazhí' ihi'naahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, ádá' nigan nakigo ch'iidn bikọ' diltk'i, kọ' dahazhí' diltk'íí biyi' yuyaa onnáhyúgo doo ná nzhọọ da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kọ' doo nłtséés da. ⁴⁵ Nikee nchọ'go ánát'jil ánłslyúgo nadnłgeesh; nikee dała'á ádíh ndi dahazhí' ihi'naahíí biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, ádá' nikee nakigo ch'iidn bikọ' diltk'i, kọ' dahazhí' diltk'íí biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhọọ da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kọ' doo nłtséés da. ⁴⁷ Nińáá nchọ'go ánát'jil ánłslyúgo ha'aah; nińáá dała'á ádíh ndi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'ąą yuńe' ha'ánnáhgo doo hago at'éé da, ádá' nińáá nakigo ch'iidn bikọ' dahazhí' diltk'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhọọ da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íí kọ' doo nłtséés da. ⁴⁹ Daakówa kọ' bee hadaakodilne' doleeł, ishijh k'ehgo, be'okąąhíí natseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'niłk'í ishijh bee daadilk'qsh doleeł. ⁵⁰ Ishijh nłt'éé ndi doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzhgo ánálne'? Nohwiyi' ishijh daagolj' le', ádí' ilch'j' daanohjọọ le'.

10

¹ Ádí' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa golzéhi goz'ąayú túńlíní Jórdan holzéhi hanaayú ńyáá: ákú nnee baa nanánłsąą; áígee ilch'ígó'aah n'íí k'ehgo yich'j' yakt'igo nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabińii, Ya' nnee bi'aa ilk'ínát'aashgo goz'ąą née? ³ Gábilńii, Moses nt'é nohwilńiiigo nohwá ngon'ąą lán? ⁴ Ádí' gádaanńii, Naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíí łayile'go isdzánhíí yil ilk'ínát'aashgo Moses bá ndaagoz'ąą ni'. ⁵ Jesus gádaabińii, Nohwijí daant'izíí bighą díi begoz'aaní Moses bee nohwich'j' k'e'eshchijj lék'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań nnee áyílaadí godezt'igo nnee la'íí isdzán áyílaa. ⁷ Díi bighą nnee bitaa hik'e bąą yits'ą'gháhgo bi'aa yil nlijj doleeł; ⁸ Ái naki n'íí dała'á nádodleeł; áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silijj. ⁹ Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań łayinlááhíí, dahadíńta ilk'iyóléh hela'. ¹⁰ Ádí' kjh yuńe' bitsilke'yu da'ái baa nabínadaadilkid. ¹¹ Jesus gáyilńii, Hadíń bi'aa yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'ńááyúgo nant'j' nagháhi at'éé. ¹² Dagohíí isdzánhíí bika' yil ilk'ínát'aazhdá' la'i yil naná'ńááyúgo, isdzánhíí ch'a'onáá hileeh.

¹³ Jesus chągháshé alts'íséhi baa bil nch'ihezkaí lék'e, yiká' ndaadilńiih daabich'o'ńúgo; ádá' bitsilke'yu, Doo ágádaht'j' da, daakońii. ¹⁴ Ádá' Jesus daabiłtsąągo doo bil bik'eh da lék'e, áík'ehgo bitsilke'yu gádaayilńii,

Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aazhí' daahínóhta' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Dahadín chagháshé ats'íséhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileeh. ¹⁶ Áík'ehgo dahnáidiltéehgo yiká' ndaadelniigo yá da'oskaqd.

¹⁷ Áídí' lahyúgo Jesus dahnasdzaadá' nnee bich'í' nádilwodgo biyahzhí' hílzhiihdá' nabíidilkid, Ich'ígó'aahíi nlt'éhi nlinihi, hago laq áshne'go ihí'naa doo ngonel'aa dahíi bee hinshnaa doleel? niigo. ¹⁸ Jesus gábilnii, Nt'é bigha nlt'éhi shílnnii? Doo hadín nlt'éé da go'íi, da'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áá lek'ehíi bigonlsí go'íi, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo na'ch'iltsee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ílchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnlsí. ²⁰ Nneehíi gábilnii, Ich'ígó'aahíi, ánist'sisédi' godezt'igo díi dawa bee ánsht'ee. ²¹ Jesus bíl nzhoggo bine'íigo gábilnii, Da'á zhá doo bee ánt'éé da: tí'i, dawahá níyéehíi naa nahoniihgo zhaalihíi tédaat'iyéhíi bita'iníih, áík'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini níyéé doleel: áídí' yushde' tsí'ílna'áhi dahntíilgo shiké' dahsinnáh. ²² Jesus áníidá' nneehíi ádaatsídézkeezgo doo bíl gozhóq dago onádzaa; dázhó hátdzilhíi bigha.

²³ Áídí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'íidá' gádaabilnii, Nnee hádaaldzilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁴ Bitsilke'yu Jesus áníihíi bigha bíl díyadaagot'ee lék'e. Áídá' Jesus gánádaabildo'nii, Shichagháshé, nnee hádaaldzilíi zhá ya'ohíihíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁵ Ljí bighán ha'í'áhíi bená'kadé bigha'í'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee hátdzilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Bitsilke'yu díi daidezts'aqadá' dázhó bíl díyadaagodzaago gádaahíid'nii, Áídá' hadín zhá hasdábi'dilteeh? ²⁷ Jesus daabine'íigo gáníi, Nneehíi áí doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'íi: Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁸ Peter gábilnii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ní'. ²⁹ Jesus gádaabilnii, Da'anii gádaanohwíldishnii, dahadín bigowa, bik'isyú, bilahki'yú, bitaa, báq, bichagháshé, bi'aa, dagohíi bini' shíi shigha la'íi yati' baa gozhónihíi bigha yits'á' dahnyaayúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi' gowa, bik'isyú, bilahki'yú, báq, bichagháshé, la'íi bini' da'á gonenadín k'a'ánaholaqago, biniigodilnéhíi bíhi'né'go, baa det'aahi at'éé, la'íi lahgo nágodesdzaago ihí'naa

doo ngonel'aa dahii yee hinaa doleel. ³¹ Áídá' lą́ągo dantsé daanlii n'íi iké'yú doleel; ła'íi iké'yú daanlii n'íi dantsé doleel.

³² Áídí' Jesus ádiḥ higaalḡo Jerúsalemyú wá'yú intínk'eh ch'okaah lẹk'e; áígee bił díyadaagot'ee; ła'íi biké' hikaahíi nédaaldzid lẹk'e. Nakits'adahíi k'ihzhí' yił nnanákaigo bich'í' ágonéhií baa bił nadaagolḡi'go nkenágodidzaa, ³³ Gáníigo, Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, okaaḥ yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e bezog'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, áídí' doo Jews dannlii dahíi yaa daashiltéehgo, ³⁴ Shaa daadloḥ doo, hashída'iltsaas doo, shik'ídaadihizheeh doo, ła'íi daashizilḡee doleel; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáḥ.

³⁵ Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíi, Jesus yaa n'áázḡo gáyihni, NohwiNant'a', nt'é níhókeedíi nohwá łaḡle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshle' haht'ii gá'? biłni, Jesus. ³⁷ Gádaabiłni, Ízigo ánt'ee sínliiḡee ła' nigan dihe'nazhiinéé dahsdaa doleelḡo, ła'íi ni'eshganzhiinéé dahsdaa doleelḡo nohwá ngon'áah. ³⁸ Áídá' Jesus gádaabiłni Nt'é shíhóhkeedíi doo bígonolsi da laa: idee be'ishdlaḡahíi be'ohdlaḡo bínołdzil née? Baptize be'áshidilḡe'ei bee baptize ánohwidilḡe'go bínołdzil née? ³⁹ Bínldzil, daabiłni. Jesus gánabiłdo'niid, Idee be'ishdlaḡahíi da'anii be'ohdlaḡ doleel, baptize áshidilḡe'íi da'anii bee baptize ánohwidilḡe' doleel, ⁴⁰ Áídá' shigan dihe'nazhiinéé dagohíi shi'eshganzhiinéé sodaa doleelíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da; áí dahadíi bá ilch'í'golzaahíi zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gone-nanhíi James hik'e John ádaaniihíi daidezts'aqadá' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lẹk'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu íla'áyílaaḡo gádaayihni, Doo Jews daanlii dahíi bánant'an daanliiḡo ha'nilií isná ádaabiłsiḡo bá nadaant'aah; ła'íi bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíi da'aníiyú ádaat'iiḡo ádaabiłsiḡo bídaagonolsi. ⁴³ Áídá' nohwihíi nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadíi nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzihíi, án nohwá áil'ii le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadíi nant'an nshlii le' nzihíi, án nohwá na'iziid le'. ⁴⁵ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshlii ndi, doo hadíi shich'oniihíi bigha niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíi bigha niyáá, shi'ihina'íi nnee láni bá nahishniihíi bigha niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee lą́ągo biłgo náńsáągo nnee bińáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híi, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názaředhí' gólíni, higaalḡo nnee bińáá ágodini ya'ikonziidá' nádidilghaazh nkegonyaaḡo gáníi, Jesus, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ Nnee lą́ągo, Godnch'áad, daabiłni: áídá'

da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'niid, David biYe' n̄líni, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáágo gán̄íi, Yushdé' daabildoh̄ni. Áík'ehgo n̄nee bináá ágodiníi yich'í' ánniidgo gádaabih̄ni, Ní gozhóógo nádndáh: yushdé' nih̄ni. ⁵⁰ Íicho ídáidiltsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'í' nyáá. ⁵¹ Jesus gánábil̄do'niid, Nt'é ná áshlé' hánt'íi gá? N̄nee bináá ágodiníi gábih̄ni, She-Bik'eh̄n, desh'íigo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábih̄ni, Tí'i, ni'odl̄á'íi nlt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' bináá nágosdliigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu bilgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage la'íi Béthany golzeeshí', dził Olives holzéhi si'aagee, áídí' bitsilke'yu naki oyi'a', ² Gáyihiigo, Tí'i, nohwáđihyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óqogo baa noh'aash, doo hwahá hadín yiká' dahn-daahi da; ái k'e'oh'adgo kú nánoh̄qos. ³ Dahadín, Nt'é bigh̄a k'e'oh'ad? nohwih̄niyúgo, gábil̄doh̄nih, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'íi; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádoh̄qos. ⁴ Áík'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé kih̄ bitah na'iztínhíi bahyú ch'íná'it̄hgee dahast'óqogo yaa n'áázh, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee la' nadaaziiníi gádaabih̄ni, Nt'é bigh̄a túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus áníihíi bee ágádaabih̄ni; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayéhíi Jesus yaa daizl̄oqzgo bidiyágéhíi biká' dahdaihezn̄ildá' Jesus túlgayéhíi yiká' dah-nezdaa. ⁸ N̄nee l̄áágo bidiyágé intínyú yídaagosteel l̄ék'e; la'ihíi ch'il palm bits'ádaaz'aahíi nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ N̄nee báđih̄ nátseehíi la'íi biké'dí' nátseehíi daadil-woshgo gádaan̄ni, Hosánna: NohweBik'eh̄n bizhi' yee higaahíi ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaañinelt'áq̄híi, nant'aa n'íi k'ehgo nohweBik'eh̄n bizhi' bee kú ngowáhíi ba'ihégosí: da'tiséyú goz'áq̄dí', Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemyú nyáágo da'ch'okaq̄h goz'áq̄ yune' oyáá: ákú dawahá daine'íidá ilk'dá', o'í'áágo Béthanyú nakits'adahíi bilgo onákai.

¹² Iskaq̄ hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shina' silij; ¹³ Dañzaadí' ch'il fig bit'áq̄ golíigo o'áágo yiltsáq̄go yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nol̄i nzigo: áída' yaa nyááda' doo nt'é baa dahsné' da l̄áq̄, bit'áq̄ zh̄a, figs doo hwahá daant'áq̄ dagee goldohíi bigh̄a. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábih̄ni, Kodí' godezt'ígo doo hadín nits'á'dí' nest'á' náyódáq̄ at'éé da. Áníihíi bitsilke'yu daidezts'áq̄.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okaq̄h goz'áq̄ yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'in̄ihi la'íi nada'il̄nihi ch'íinihiyood nkegonyaa, la'íi zhaali yiká' ilkáh ch'ínadain̄ihíi naz'aaníi

nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahinihií biká' dah'sdáhá áldó' nanyihesgo'; ¹⁶ Áídí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okaqah goz'aanii ihní'yú ch'ínáyiné' dago ngon'áá. ¹⁷ Áídí' bíl ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabihni, Ya' díinko doo bek'e'eshchij da née? Shikihí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa kih biyi' da'ch'okaqahí holzeego hojii dolee, áídá' nohwihíi daan'ijihí bigowa ádaagosolaa laa. ¹⁸ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihí hik'e okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi díi ya'ikodaanzjídá' hagot'éégo daabizilheehí ch'éh yaa natsídaakees: áídá' bee yil ch'ígó'aahí nnee dawa bíl díyadaagot'eehí bigha yédaaldzid lək'e. ¹⁹ Áídí' o'i'ááyú kih goznildi' onádzaa.

²⁰ T'ahbiyú ch'il fig o'áhi n'íi naach'okahgo bikeghadí náhesgágo daayiltsaa lək'e. ²¹ Jesus ánií n'íi Peter yénalniihgo gáyihni, NohweBik'ehí, isaa, ch'il fig doo nant'áá at'éé da bilnii n'íi náhesgá laa. ²² Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nañ baa daahohíigo daahohdlaa. ²³ Da'anii gádaanohwiidishni, Dahadí dái dził bich'i' hadziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' oni'dolné, yihniyúgo, la'íi bijii biyi'dí' doo bíl nagoki dago, áídá' ániíhíi begolne' yodlaayúgo, da'ániíhíi k'ehgo bá ádolníi. ²⁴ Ái bigha gádaanohwiidishni, Dant'éhéta da'ohkaqahgo daahohkeedíi nohwaa do'né'go daahohdlaa, áik'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. ²⁵ La'íi dahayú nasozjigo da'ohkaqahgee dahadí nohwil dahgoz'aa lək'eyúgo baa nágodenoh'aah; áik'ehgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahí doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah áldó'. ²⁶ Áídá' doo baa nádaagodeso'aa da lək'eyúgo, nohwitaa yaaká'yú dahsdaahí áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áídí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okaqah goz'aa yune' Jesus anádaalgo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihí la'íi Jews yánazini baa hikaigo, ²⁸ Gádaabihni, Hadín bik'ehgo ánánt'ijí? Hadín naa godin'áágo ánt'ijih? ²⁹ Jesus gádaabihni, Shíi áldó' dała'ándi nanohwiidishkid, shil nadaagoñi'yúgo, shíi áldó' hadín bik'ehgo ánásh't'ijihí nohwil nagoshni' dolee. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká' dígo née, dagohí nnee bits'á'dígo née? Shil nadaagoñi'. ³¹ Líl yádaakti'go gádaakildi'nii, Yaaká'dígo daan'nihyúgo, gánohwiíh, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaa da láñ? ³² Áídá', Nnee bits'á'dígo daan'nihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi nlii n'íigo yídaagoshíi bigha. ³³ Áik'ehgo Jesus gádaayihni, Néé doo baa nádaagohiilni'da. Jesus gánábildo'niid, Shíi áldó' hadínbik'ehgo ánásh't'ijihí doo nohwil nagoshni' da.

12

1 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yádaakti' nkegonyaa. Ła' nnee dahts'aa k'eidnłáádá' yinaayú ná'neznil, dahts'aa hahigeęęs doleelgee yá ogoęeed, biká'dí' idést'iiníí ágólaa, ła'íí bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'ąądá' nzaadyú ni' goz'ąayú óyáá. 2 Da'nest'ąągee ngonyáągo bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyił'a', binest'ą' ła' bá náyíné'go. 3 Áídá' bił ndaazdeelgo nyída'eshtłizhdá' dádíłkqohgo onádais'a'. 4 Áídí' bána'iziidíí ła'ihí onaayíł'a'; án bitsits'in yinída'desnih, ła'íí nchq'go ánádaabił'íidá' án ałdó' onádais'a'. 5 Áídí' ła' onaayíł'a'; án daizes-híj; áídí' da'áik'ehgo łaągo odaihes'a', ła' nyída'eshtłizh, ła'ihíí nadaistseed. 6 Áídá' dała'á ná'godzii lęk'e, biye' bił nzhóni, án da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsı doleel, niigo. 7 Áídá' bidahts'aa yinádaadéz'ini gádaakłidi'nii, Díí dahts'aa hentíiníí bíyéé doleelí át'éé, yushdé', daazoldee, áik'ehgo bíyéé doleel n'íí daanohwíyéé doleel. 8 Áik'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-híjda' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'. 9 Áídá' dahts'aa hentíiníí bíyééhíí hago ádaabile'sha'? Án nádahgo dahts'aa bá yinádaadéz'íí n'íí nailtseedá' dahts'aa hentíiníí ła'ihí yá ch'inágohet'aah. 10 Díínko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e' eshchiiníí doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kłh ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí, hagon'áągee dantsé s'aańí silj; 11 Díí nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'ijł, aí daanéel'ijigo nohwil díyadaagot'ee, nihií daahohshíí née? 12 Áídí' Jesus ha'ádaiłt'e' hádaat'ij ndi nnee łani yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bíí ádaabiłniigo yídaagokł lęk'ehíí bighą; áik'ehgo bits'ą' okai.

13 Áídí' ła' Phárisees daanłini, ła' Hérod yił daagot'ini biłgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yakti'gee daabihłizh, daabich'o'niigo. 14 Áí baa hikaigo gádaabiłnii, ilch'ígó'aahíí, da'anii ánniigo, nnee doo beníłdzid dago yánłti'go bídaagonłz; nnee doo ła' itisgo sínłtj da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í'zhinéęgo goz'aańí da'aniiigo baa ilch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniiłgo begoz'ąą née? Née dah née? 15 Bich'í' nadaahii'niił née, née doo bich'í' nadaahii'niił da née? Áídá' daazhógo ádaaniigo Jesus yígółsıgo gádaabiłnii, Nt'é bighą yashti'íí bee daashołjizhgo ádaashıdohńii? Zhaali ła', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'íj. 16 Áik'ehgo ła' baa daiz'ąą. Jesus gádaabiłnii, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'ąą? Caesar bíyéhi łaą, daabiłnii. 17 Áik'ehgo Jesus gádaabiłnii, Caesar bíyééhíí Caesar baa daanohńiił, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí Bik'ehgo'ihí'nań baa daanohńiił. Áígee nneehíí bił díyadaagot'ee lęk'e.

18 Áídí' ła' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiłkidgo gádaanii, 19 Iłch'ígó'aahíi, Moses gáníigo nohwá k'e'eshchíi lək'e. Ƙa' nnee bik'isn bi'aa yits'á' daztsąayúgo, bichągháshé doo ła' dayúgo, nneehíi bik'isn n'íi bi'aa yil nnádo'neelgo bik'isn n'íi chągháshé bá ágodolniił, niigo. 20 Ƙah nnee ilł'isn gosts'idi daanlii lək'e, ái dantséhíi nnáago bichągháshé doo ła' dago daztsąa. 21 Bik'isn nakigeehíi yil nnaná'nnáago dananástsąá, bichągháshé doo ła' dago; taagigeehíi da'ágánánádzaa. 22 Ilł'isyú gosts'idíi dawa nanezna', bichągháshé doo ła' dago. Dá'iké'yú isdzánhíi alđó' daztsąa. 23 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíi bi'aa doleeł? Ilł'isyú gosts'idihíi dawa yil nadaaznaadá'. 24 Jesus gádaabilnii, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi doo bídaagonołsı dahíi bighą da'olısih shı ya'? 25 Naach'idikáhgee doo nnádaach'ılse' da, doo ndaagoch'ihiniilgo nnádaach'ılse' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíiníi k'ehgo daagoch'ilíi. 26 Áídá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' aníihíi k'ehgo nanezna'íi naadikáhíi doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyilnii, Shíi Abraham yokaąhíi nshlii, Isaac, Jacob alđó' yokaąhíi nshlii. 27 Bik'ehgo'ihí'nań doo nanezna'íi yokaąhń nlii da, daahinaahíi zhá: áígee nohwíi dážhó da'olısih.

28 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilłchíhi dała'á nneehíi Jesus yil łahadaadit'ángo yidezts'ąądá' Jesus goyáago t'ąazhí' yich'í' hadziigo yígolıjıdá' nayıdıłkid gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? 29 Jesus gábilnii, Dantsé begoz'aaníi díinko, Israel hat'i'íi daanohlíni, ídaayesólts'ąą; Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń Nant'án dała'á nlii; 30 Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíi dawa bee nił nzhọ le', niyi'siziiníi dawa bee, ninatsekeesíi ła'íi ninawodíi dawa bee; ái dantségee begoz'aaníi at'éé. 31 Nakigeehíi ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíiníi nił nzhọ le', dani ídił njóóhíi k'ehgo. Díi begoz'aaníi bitisgo at'ééhíi doo ła' da. 32 K'e'ilłchiihíi gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nlii, nniihíi da'anii anni, Iłch'ígó'aahíi, ba'ashhahíi doo ła' da, dabíi zhá: 33 An kojíi dawa bee koł nzhọgo, konatsekeesíi dawa bee, koyi'siziiníi ła'íi konawodíi dawa bee, ła'íi kot'ahdí' gólíiníi koł nzhọgo, dakó ídił ch'ijóóhíi k'ehgo, ái okaąhgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nch'ihiniilíi dawa didlidíi, ła'íi natseedíi Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nch'ihiniilíi dawa bitisgo at'éé. 34 K'e'ilłchiihíi góyáago hadziigo Jesus yígolıjıdá' gábilnii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníi k'azhá itah nleeh łaą. Ái bikédí'go nnee daaste'go doo hadín nabínánłkid da.

³⁵ Jesus da'ch'okaqah goz'aq yune' ilch'igó'aahgo gáníí, Hagot'éégoshá' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Christ David biye' nlií, daaníí? ³⁶ David dabíí Holy Spirit yábiyilti'go gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyihńiid, Shigan dihe'nazhińéégo síndaa, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'ááhyú nińilzhí'. ³⁷ David dabíí sheBik'ehń bińiigo bozhíí; hagot'éégoshá' biye' nlií áídá'? Áígee nnee ląágo bił daagozhóqo daidezts'aq lék'e.

³⁸ Jesus ilch'igó'aahgee gáníí, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsaa, áí bidiyagé daanneezihí daagolįigo nakaigo, la'íí na'hinih nadaagoz'aayú bich'į' ádaach'iniigo bił daanzhóq, ³⁹ Jews ha'ánáséh nagoznil yune' nnee yánazini dahnádinbįhyú itah dahnánáztaqo, la'íí da'idaqgee nnee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbįhyú itah dahnaháztaqo aldo' bił daanzhóq: ⁴⁰ Áí isdzáné itsaa daanlíni bigową yits'a' nádaagohi'aa, la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaqah: áí itisgo biniigonł'éégo bándaaagodot'aał.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadí bit'ahgee dahnezdaa, nnee áí biyi' yuyaa bizhaali odaayihłkaadgo yine'įigo: nnee ląágo hádaaldzilí bizhaali doo alch'íde odaayihłkaad da lék'e. ⁴² Áídá' isdzán itsaa nlíni tét'iyéhi ákú nýáágo zhaali naki doo ilínihi da oyilkaad, áí nakigo zhaalilché'é ilįí. ⁴³ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká anńiidgo gádaayihńii, Da'anii gádaanohwiłdishńii, Áí itsaa tét'iyéhií nnee dawa zhaali odaiheskaadí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴⁴ Nnee hádaaldzilí bizhaali dáłahzhí' zhá odaiheskaad, áídá' bíhíí tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íí oyilkaad.

13

¹ Áídí' Jesus da'ch'okaqah goz'aadí' ch'ínyáágo, bitsilke'yu dałá'a gábihńii, Ilch'igó'aahíí, dín'įí, tséé ntso laq nł'éhi, la'íí kih ntso laq gonł'éhi goznil! ² Jesus gábihńii, Ya' díí kih ízigo ádaagoszaahíí hí'įí née? Díí tséé ilká' dahnagoznilí doo la' ilká' dahnast'aq da doleel, dawa nanehłkaad doleel. ³ Áídí' da'ch'okaqah goz'aaníí hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew biłgo zhá nabídaadiłkid, gádaaniigo, ⁴ Nohwił nagolńi', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bigózi doleel? ⁵ Jesus gádaabihńii godeyaa, Ídaa daagonohdzaq, nnee la' ch'a'onoholt'e' hela': ⁶ Nnee ląágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíí Christ nshłį, daaniigo; áí nnee ląágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁷ Nagonłkaadí ba'ikodaanohsį, la'íí nagonłkaadí baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwijí natsídaahiltq' da le'; áí dawa begolne'hi at'éé ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da.

⁸ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'i' nanágonkkaad doleel, la'íi nnee dala'á binant'a' daagolínihíi áldó' ilch'i' nanágonkkaad doleel: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleel; shiná' góyéehíi benagowaa doo, la'íi nyé'i daats'idits'ag doleel: ái koni-idaagonkt'ééhíi begodigháh doleel.

⁹ Áidá' ídaa daagonohdzaa: yánadaaltihíi yaa nádaanohwide'aah doleel; Jews ha'anátséh nagozníl yuné'hanohwínáda'íltas doleel; la'íi nant'ánchañ hik'e ízigo nant'án daanliiníi daabiñáa! shaa yádaakti'go biyahzhí' nadaasozíi doo. ¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa ntsé bíl na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Nohwaa yá'ti'yú bíl desohkaigo yánadaaltihíi yaa daanohwidez'aayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'éshá' dishñiih doo daanohsì da, la'íi doo nohwiini' lãá da le': áidá' daazhógo nohwaa hi'né'íi baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwíi yádaakti' da, Holy Spirit nohwiláhyú yahti' doleel. ¹² Nnee la' bik'isn zideeyú nyiiltéeh doleel, la'íi nnee la' biye' ágáyidoliik; chagháshé bitaa, báá bílgo yich'i' nanáda'idziidgo, ádaaniigo nabi'ditseed doleel. ¹³ Shizhi' bee daanohwich'ozhíhíi bighá nnee dawa bíl daanohchó' doleel; áidá' dahadín dángont'i'zhí' dahildóhíi hasdábi'dolteel.

¹⁴ Áik'ehgo golchóqohgo o'ní'ihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yahti' n'íi, doo bágoz'aá dagee sizíigo daah'íidá', (dahadín ái yózhíhíi bíl ígózì le',) hadíi Judéa golzeeyú daagolíníi dził naz'aaníi yich'i' okeeh doo. ¹⁵ Dahadín bikìh biká'yú dahsdaahíi gódah ch'ínádáhgo bikìh yuné' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. ¹⁶ La'íi dahadín k'edolzaahíi yiyi' na'iziidíi t'aazhí' bidiyágé yaa nánódáh hela'. ¹⁷ Áígee goldohíi daaltsaaníi la'íi isdzáné mé' daabíbe'íi bá góyéé doleel! ¹⁸ Haihíi biyi' ágónéh hela', daadohniigo da'ohkãah. ¹⁹ Áígee goldohíi Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyílaadí' godezt'i'go díi jìzhí' goyéégo nagowaahíi ái ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, ái doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²⁰ Áígee goldohíi nohweBik'ehñ doo dé'igodégo áyílaa dayúgo, nnee doo la' hasdáwáh át'éé da: áidá' nnee bitahasdlaahíi, dabíi yitahezlaahíi bighá áígee goldohíi dé'igodégo áyílaa. ²¹ Áígee nnee la', Daadeh'íi, Christ kú naghaa; dagohíi, Daadeh'íi, nlahyú naghaa, nohwíhniiyúgo, doo daahohdlaá da: ²² Christ ádaadil'iiníi la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníi hahikáh doleel, ái godiyìhgo be'igóziníi ch'i'nah ádaile', la'íi ízigo ánda'ol'íih doleel, yídaanel'aayúgo ái bee nnee bitahasdlaahíi ndi ch'a'odaikkaad doleel. ²³ Áik'ehgo ídaa daagonohdzaa: ídaayesółts'aá, ilk'idá' dabíntsé dawa baa

nohwił nagosisni'.

²⁴ Ái benagowaadá', goyéégo nagoyaaahíi bikédí'go ya'ái dilhił doleeł, t'égoná'áihíi doo bee got'ijj da doleeł, ²⁵ Ts'iksqsé yáadí' nanihidéh doleeł, la'íi yáázhi'go inawodíi nagohi'naa doleeł. ²⁶ Áígee shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shinawodíi bee, la'íi dázho shits'á'idindláádgo yaak'os biyi'dí' náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁷ Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bitahelááhíi díidí', ni'gosdzán nel'aadí' yáa nel'aazhi' íl íla'ádaile'. ²⁸ Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwił ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahíi dit'ódé daaleehdí' bit'aqa daagoleehyúgo k'ad shíi nágodleehgo bídaagonołsi: ²⁹ Da'áik'ehgo ái be'ádaagone'íi goldohgo daah'iidá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziihgo bídaagonołsi: ³⁰ Da'anii gánohwiłdishnii, díi daalínolt'ijjhi doo nohwee ch'igonáh da, díi ádaanohwiłdéniiidíi dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáa hik'e ni'gosdzán biłgo bech'igonáh doleeł; áídá' shiyati'íi doo bech'ígowáh da doleeł.

³² Hadíi bijji shíhíi dagohíi da'kwíi bik'ehenkéézgo shíhíi ágone'íi nnee doo la' yígółsi da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi la'íi biYe' ndi doo yídaagołsi da, shiTaa zhá yígółsi. ³³ Da'os'ah begonáh shíhíi doo bídaagonołsi dahíi bigha ídaa daagonohdzaa, biká nádaadeht'ijh, la'íi da'ohkaah. ³⁴ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee la' bigowa yits'á dahiyaago lahyú óyááhíi k'ehgo ánsht'ee; án bánada'iziidíi biyéé gólínií yebik'ehgo áyíílaa, dała'á daant'ijjee binasdziid golijgo; la'íi dáádítih yaasidaahíi nádét'ijhgo yángon' áa. ³⁵ Áik'ehgo nádaadeht'ijh: bikih golínií da'os'ah nadáh doleeł doo bídaagonołsi da, o'í'áágo shi, t'é'ís ahgo, tazhik'áne ádaaniigo, dagohíi t'ahbi shi nadáh doleeł: ³⁶ Doo nádaadeht'ijh dayúgo dahiko nádaalgo da'olhoshgo nohwiká niigháh. ³⁷ Ádaanohwiłdishniihíi da'ái nnee dawa ádaabildishnii, Nádaadeht'ijh.

14

¹ Bitis- hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo da'idaazhi', la'íi bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daadaazhi' naki yiłkaah godziih: okaaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchíhi biłgo hagot'éégo dánant'ieego Jesus daayiltsodgo daayizilheego yee ndaagoshchijj lék'e.

² Áídá', Doo da'idaahíi bijji daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochijhgo godnch'aad doleełhi at'ééhíi bigha, daanii.

³ Béthanyú Simon, loód doo ínádih dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íi, bigowa yune' Jesus iyaago sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ílíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áágo baa nyáa; áídí' tús bidá'gee yists'ilgo

ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lək'e. ⁴ Áígee la' doo bił dábik'eh dago gádaakidi'nii, Nt'é bigha ik'ahíí da'ílí yishchii? ⁵ Ik'ahíí taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlįigo nahaznii lánshí n'íi zhaalihíí tédaat'iyéhíí bitahi'niih le'at'éhi, daanii. Áík'ehgo isdzánhíí yída'iltah lək'e. ⁶ Áídá' Jesus gáníí, Doo nt'é daabildohńii da; hant'é bigha nadaanołt'og? Nłt'éégo áshíílaa. ⁷ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'įigee nłt'éégo ádaat'įi doleeł: áídá' shihíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁸ Yínel'aqahíí aqł łayiiłaa: doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ⁹ Da'anii gádaanołwıldishńii, Ni'gosdzán dągoz'aq nłt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díi isdzán adzaahíí baa na'goni' doleeł, bee bíná'godinįhgo.

¹⁰ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adahíí itah nłni, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'iy'aah doleełgo. ¹¹ Ái daidezts'aqadá' bił daagozhóq lək'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'aq. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'iy'aahíí yiká' déz'įi.

¹² Bán benilzoolé da'ádįhgo bán alzaahi daadaaníí, Bitis- hagowáh n'íi bee bíná'goniihgee dibelįi zhaazhé zedįidá', bitsilke'yu Jesus gádaayilńii, Bitis- hagowáh n'íi bee bíná'godinįhgo da'idaaníí hayú ná ilch'įdaagohiidle'?

¹³ Áídí' bitsilke'yu naki oyił'a', gáyilńiigo, Ti'i, kįh goznilyú doh'aash, áígee nńee la' tús tú beyo'áli nohwaa hináh doleeł: án biké'doh'aash. ¹⁴ Dahayú ha'ayááyú, nńee bigową golińií gábilđohńiih, ilch'ígó'aahíí gánińii, Gosta' nakaahíí hayú bągoz'aq, ákóne' bitis- hagowáh n'íi bee bíná'godinįhgo shitsilke'yu bił da'ishaq doleeł?

¹⁵ Áík'ehgo ik'ehyú dahnągost'aq yune', ilk'idá' dawa sińili, nohwiba' goz'aqayú bił nkáh doleeł: ákóne' nohwá ilch'į'gohłe'. ¹⁶ Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kįh goznilyú ó'áázh, ákú Jesus da'ádaabilńii n'íi k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis hagowáh n'íi bee bíná'godinįhgo da'idaaníí ilch'įdaizłaa.

¹⁷ Áídí' o'i'ááyú Jesus nakits'adahíí yił hikai. ¹⁸ Áígee da'iyąągo naháztaqadá' Jesus gáníí, Da'anii gánohwıldishńii, Nohwíí la' ch'ishinoh'aah doleeł, hadín bił dała' ishaaníí. ¹⁹ Áík'ehgo doo bił daagozhóq dago dała'á daantįigo, Ya' shíi née? daabilńii nkegonyaa.

²⁰ Jesus gádaabilńii, Nakits'adah daanołhińií dała'á, hadíi its'aa biyi'zhí' dała' bił éedisht'áhi. ²¹ Shíi, nńee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchińií shee godolńiik: áídá' nńee ch'ishí'aahíí bá góyéé doleeł! Ái nńeehíí doo bi'deshchii dayúgo bá nłt'éé doleeł ni'.

²² Da'iyąągo Jesus bán náidn'aągo ya'ihénzigo oskaqadá' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitaižniih, Nkóh, daohsąq: díi

shits'í át'éé, niigo. ²³ Áídí' idee beda'iskaaní náidnkaq, áí ya'ihéngigo oskaqadá' iltah daizkaqago dawa daayodlaq. ²⁴ Jesus gádaabihni, Díinko shidił nnee láqago bá idijookí bee áníidégo Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bilgo lángont'aahi at'éé. ²⁵ Da'aniigo gádaanohwidishni, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohí doo naanashdláq da, dahadí bijí Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'qayú áníidéhi naadishdlaqgo zhá.

²⁶ Áídí' sį ła' hadaidez'qadá', dził Olives holzéhi si'qayú okai. ²⁷ Áígee Jesus gádaabihni, T'é'go áshi'dilne'híi bigha daanohwigha t'aqzhí' ádaahne': díi baa k'e'eshchiiní k'ehgo, Dibekí Nanyoodí biní'dishníh, áik'ehgo dibekíhíi da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ²⁸ Áídá' dasiitsáqdí' naadiszaago Gálileeyú nohwáđih disháh doleeł. ²⁹ Peter gábihni, Nnee dawa nits'á' t'aqzhí' ánadaaszaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'éé da. ³⁰ Jesus gánábildo'niid, Da'aniigo gánikdishni, T'é'go tazhik'áne doo hwahá nakidn ániih dadá' taadn, Áń doo bigonsį da, shikdinníił. ³¹ Áídá' Peter nawode gábihni, Dała' nił dastsaał ndi, Áń doo bigonsį da, doo niłdoshniih at'éé da. Ła'ihíi bitsilke'yu dawa da'áik'ehgo ádaanniid. ³² Áídí' Gethsémane golzéhi goz'qayú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Dádzaq nahísóotaq, oshkaqayú déyáadá'. ³³ Áídí' Peter, James, ła'íi John yił okai, áígee Jesus dázhó doo bił gozhóq dago bijí nniih nkegonyaa lək'e. ³⁴ Áik'ehgo gádaabihni, Shiyi'siziiní dázhó doo bił gozhóq da, dák'azhá dastsaał gá'at'éé; dádzaq nahísóotaqgo daadeh'íi. ³⁵ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' adzaadá' okaqah, gáníigo, Bigonedzaqayúgo, dúi shich'į' begodigháhíi shits'á'zhí' begodogaal. ³⁶ Gánádi'ni, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díi hishdlaq doleeł shits'á'zhí' ánle': áidá' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu dá'ilhoshgo yaa nadzaa, áik'ehgo Peter gáyihni, Simon, ilhosh née? Dała'á ledihikeezzhí' ndishá' doo díi'íi le'ágot'ee da née? ³⁸ Daadeh'íigo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanołdził doleeł bigha. Nohwiyi'siziiní da'anii hat'íi ndi nohwits'ihíi doo nłdził da. ³⁹ Áídí' onaanádzaayú da'ágánádi'niigo naa'okaqah. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa nánádzáá, (dázho bił daanzigo,) áígee hant'é daaniih shíhíi doo yídaagołį da lək'e. ⁴¹ Taadngee baa naanádzáágo gádaabihni, Akú da'olhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bilák'e shi'dilteehgo ch'íshí'det'qahíi ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴² Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíi kodí' higaal.

⁴³ Dagoshch'į' Jesus t'ah yałtí'dá', Judas, nakits'adahíi bił itah nłni, nnee láqago bésh be'idiltkishé ła'íi tsį be'idiltkishé

dahdaayiníilgo okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi Jews yánazíni daabides'a'íi yil nátsáá. ⁴⁴ Ch'íbi'aah doleelíi ilk'idá' bebígózi doleelíi yengon'áá lèk'e, gáníigo, Hadín hist's'qsíi án doleel; daahohtsoodgo binádaadeh'íigo bil dohkáh. ⁴⁵ Áik'ehgo Judas ákú nyáágo dagoshch'i' Jesus yich'i' daheswodgo, lch'ígó'aahíi, lch'ígó'aahíi, yilniigo yizts'qs.

⁴⁶ Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayiltsood. ⁴⁷ Áídá' bit'ahgee naziiníi da'á bibeshbe'idiltkishé hayidz'izgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yonthizhgo bijaa naidngizh lèk'e. ⁴⁸ Áídí' Jesus nnee baa nánksaahíi gadaayilnii, Ya' besh be'idiltkishé la'íi tsj be'idiltkishé dahdaanohniilgo daashohtsoodgo nánksaá née, in'íihíi daach'iltsoodhíi k'ehgo? ⁴⁹ Dawa jji la' da'ch'okaqah goz'áá yune' nohwil ch'ídaagonsh'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashohtsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi begolne' doleelíi bigha' anágot'íi. ⁵⁰ Áígee bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaasdaago bits'á' ilhadeskai. ⁵¹ Nnee aníid nagháhihi nak'á'ligaihi zhá binasti'go Jesus yiké' itah higaal lèk'e; án nnee aníid nakaiyéhi bil ndaazdeel: ⁵² Áídá' nak'á' binasti' n'íi yiyi' halwodgo dálichiiigo ch'a'olwod.

⁵³ Nnee Jesus daabiltsoodíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yil hikai: áígee okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo íla'adzaa lèk'e. ⁵⁴ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'dit'íih yune' ha'ayáa: áígee kq' dilti'zhí' aasinilíi yil naháztaá, naniildziilgo. ⁵⁵ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yánadaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'íigo, yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'íi ndi doo la' da lèk'e. ⁵⁶ Lááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yadaakti' ndi doo la' lèt'ee da. ⁵⁷ Áígee nnee la' daahizí'go léda'ilchoogo baa yadaakti', gadaaniigo, ⁵⁸ An gáníigo daadihi-its'ag ni', Díi kih biyi' da'ch'okaqahi nnee áyílaahíi taanágoshniil, áídí' taagi jji hileehgo la'ihíi nnee doo áyíllaa dahíi anágoshdle', niigo. ⁵⁹ Gadaanii ndi doo lèt'eego ádaanii da. ⁶⁰ Áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ihní'gee hizí'go Jesus nayidíikidgo gáníi, Ya' nihíi doo nt'é nniihgo hadziih da née? Díi naa dahgo'aahgo naa yadaakti'íi hago'at'éé? ⁶¹ Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'áazhi' hanádzii da. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabinádíikidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ Dilzini biYe' níi née? bilnii. ⁶² Jesus, Ha'oh, án nshíi, nii: shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéégo dahsídáágo yaaká'dí' yaak'os shil

honahgo daashidołtséél. ⁶³ Áík'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ídánayihesdzíízdá' gáníí, Nt'é bigha nnee la'i baa nanaagolni' doleeł? ⁶⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ncho'go yaa yakti'íi daadisots'aq: hagog'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaanii, Zideego bángonot'aah. ⁶⁵ Áídí' la' bik'ídaadihizheeh nkegonyaa, la'íi binii yináda'isti'dá' nádainłts'í, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yánłti'yúgo, hadín náninłts'í shíhíi nohwł nagolni', daabiłniigo; la'íi aasinilíi bit'adaayika' lék'e.

⁶⁶ Peter yúyahyú kih binaa ledn'aahíi biyi' yune' sidaadá' isdzán, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáa: ⁶⁷ Áń Peter ko'zhí' nániikdziilgo yo'íidá', Ni la' aldó' Jesus, Nazaréne níni, bił na'aash ni', biłni. ⁶⁸ Áídá', Dah, hant'é nniigo ánniíhíi doo bígonsi da, nii. Áídí' kih bahgee ch'ínágoheń'ááyú ch'ínyáa; áígee tazhik'áne ánniid lék'e. ⁶⁹ Áígee isdzán na'iziidi naabiłtsaq, áík'ehgo áígee naziiníi gáyihni, Díi nneehíi ái itah nlii. ⁷⁰ Áídá', Dah, naado'niid. Dět'ihék'e áígee naziiníi Peter gánádaayilđo'niid, Da'anii ni ái itah nlii: Gálileedí' gonlii, ái yadaakti'híi k'ehgo yánłti'. ⁷¹ Áídá' Peter bit'a dahdidilniihgo hashkeego ncho'go yakti' nkegonyaa gáníigo, Nnee baa yadaakti'íi doo bígonsi da. ⁷² Nt'éégo tazhik'áne ánado'niid nakidngee. Peter Jesus gábiłniid n'íi yénalniih, Tazhik'áne doo hwahá nakidn ániih dadá' taadngee, Áń doo bígonsi da, shildinníi. Ái yaa natsekeesgo hichag lék'e.

15

¹ Hayilkááyú okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi yánadaaltihi dawa biłgo íla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchii, áídí' hídaist'óqodá' dahdainłóqzgo Pílate yaa daidez'aq. ² Áígee Pílate Jesus nayidilkid, Ya' ni Jews ízisgo biNant'a'i nílii née? Da'áígee ánnii, biłni, Jesus. ³ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi doo alch'ídeyú baa dahgoz'aq da; ndi doo nt'é nii da lék'e. ⁴⁻⁵ Áík'ehgo Pílate nabínadilkid, Nihíi doo nt'é shihni da née? Doo alch'ídeyú naa dahgost'aq da laq akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'íi bee bíná'godinłhgo da'idaqagee ha'áshijeedíi dała'á, hadíi nnee hádaat'iiníi, Pílate bá ch'ínáyilteeh lék'e. ⁷ Áígee nnee, Barábbas holzéhi, ha'ásitii lék'e; án nnee nant'án agohet'aa nkegonyaago nada'iltseedihi yił ha'áshijeed. ⁸ Áík'ehgo nnee Pílate yaa nánłsáqgo daadilwoshgo gádaayihni, Da'ánál'íihíi k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínanshteehgo hádaakt'ii née? biłni, Pílate. ¹⁰ Pílate yígótsi, nnee dawa Jesus bił daanzhoqhi bigha okaqah yebik'ehi itisyú

nadaandeehí Jesus yik'edaanniigo baa daabidez'aa. ¹¹ Áídá' okaaḥ yebik'ehi itisyú nadaandeehi nṅee lǎágo ıla'adzaahíi biini' yá ádaagozlaa, gádaayilniigo, Barábbas nohwá ch'ínáníteeh, daadohni. ¹² Áík'ehgo Pílate gánádaabil'do'niid, Jews ízigo bi-Nant'a', daadohniigo daahohshihshá' hago laa nohwá áshléh áídá'? ¹³ Áídá' nnádaadidilghaazhgo, Tsì'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, daanii. ¹⁴ Nt'é bigḥa, hant'é bee nch'ogo adzaago? ni, Pílate. Áídá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, Tsì'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, daanii.

¹⁵ Áík'ehgo Pílate nṅeehíi yil daagoyilshóq hát'ııgo Barábbas bich'ı' ch'ínánıktıı, áídá' Jesus habı'oltsaazdá' tsı'ılna'áhi bíhołkałgo zideego nṅeehíi yaa daidez'aa. ¹⁶ Áídı' silááda yáná'itih goz'aa yuné', Pretórium holzéhi, Jesus odaizt'e'; áıgee silááda dawa baa ıla'adaizlaa. ¹⁷ Áídı' diyágé lichııgo dot'ızhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi nánihezwozdo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa. ¹⁸ Áídı' daidnısgo ádaadil'ııgo, Gozhóq, Jews ízigo biNant'a' níni, daabilniigo yaa daadilwosh nkegonyaa lək'e. ¹⁹ Áídı' tsı'ı bee bitsits'inyú nádainktısh, áídı' bik'ıdaadihizheeh, áídı' biyahzıı' nádaahilzhishgo daayokaaḥ nádaadi'niihé lək'e. ²⁰ Aał baa daadlohdá' diyágé lichııgo dot'ızh n'ıı yaa daidnısoozdá' dabıı bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídı' tsı'ılna'áhi yıká' daizilheeyú bıł nádezaa. ²¹ Nṅee la', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedı' gólını, k'edolzaadı' nádaałgo, silááda tsı'ılna'áhi yogheelgo ádaabizlaa. ²² Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bıł nánzáa; áı golzeego itsits'in sı'áni golzeego ágolzee. ²³ Áıgee wine, jeeh nch'ı'ı, myrrh holzéhi, bıł nadesdziidgo Jesus yaa daizkáa; áídá' doo yodlaa da. ²⁴ Áıgee tsı'ılna'áhi yıdaabiskałdá' bidiyágé ılta'isniigo yigha da'diljoł lək'e, hadıı gonesnaahıı bıyéé hileehgo. ²⁵ Ngost'ái bik'ehenkéézgee tsı'ılna'áhi yıdaabiskał lək'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aanıı ádaagozlaago díınko bik'ehgee dahgoz'aa, JEWS ÍZIGO BINANT'A' NÍNI, golzeego k'e'eshchıı. ²⁷ Áıgee nṅee da'in'ııhıı naki ádd' Jesus ba'ashhadı' tsı'ılna'áhi bıdaahaskał, la' dihe'nazhińéego, la'ıı be'eshganzhińéego. ²⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ıhi'nań biyati' bek'e' eshchiınıı, Begoz'aanıı doo yıkısk'eh ádaat'ee dahıı bıł da'ch'oltağ lək'e, ni n'ıı begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'ıhıkáhıı bitsits'in daidıktasgo yati' yee daabokáałgo gádaanii, Háháı', biyı' da'ch'okaaḥıı taagoshniłgo taagi jıı hileehgo ánágoshdle', nni ni', ³⁰ Halaa, dani hasdá'ıdnlteehgo tsı'ılna'áhi biká'dı' gódah ch'ınnáh. ³¹ Okaaḥ yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanıı ye'ik'eda'ıkchıı bıłgo Jesus yaa daadloh, gádaakıldı'niigo, Nṅee la'ıı hasdáyihıniı; áídá' bıhıı doo

hasdá'ídilteeh da. ³² Christ, Israel hat'i'í'í ízigo biNant'a' nliiní, halaq tsì'ìlna'áhi yiká'dí' naadowáh, áik'ehgo daahihiltsaago zhá daahohiidlaqah. Áídí' bit'ahyú tsì'ìlna'áhi bil bídaach'iskaíí yati' yee daabokáal lèk'e. ³³ Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzhì' ni' biká' dahot'éhé godilñil gozlii lèk'e. ³⁴ Taagi nehenkéézgo Jesus nádidilghaazhgo gáníí, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíí, Bik'ehgohinshnaahíí, nt'é laq bigha shits'á'zhì' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ La' áígee nadaaziiní daabidits'ago, Isaa, Elías yich'ì' anii, daanii. ³⁶ La' nádilwodgo tú daabits'osíí vinegar yiyi' naiz'aa, áídí' tsì yaa dahyiz'aago Jesus bizé'zhì' dahyída'nłtsiih, gáníigo, Ntsént'ah; bídaagonolzihi, Elías baa higháhgo nanábidilteeh shì. ³⁷ Áídí' Jesus nádidilghaazhgo oyol. ³⁸ Áígee kih biyi' da'ch'okaqahíí biyi' yune' daadintsoozíí bighá'dí' hayaago ilch'idláád lèk'e.

³⁹ Silááda dała'á gonenadín binant'a'íí Jesus bich'ì'go siziiníí Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yigołsııdá' gáníí, Díí nneehíí da'anii Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' nłini laq. ⁴⁰ Isdzané anahdí' nazii daabinełııgo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Joses baqahíí, la'íí Salóme bilgo, itah nazii lèk'e. ⁴¹ Áí Jesus Gálileeyú nagmaadá' biké' anakah lèk'e, bich'odaaniigo; la'íí isdzané Jerúsalemyú bil hikaihií aldo' ląągo itah nadaazii.

⁴² K'ad o'i'aahyú ilch'ì'golne'íí bijii, áí iskaa hik'e Jews daagodnłsiníí bijii doleelhií bigha. ⁴³ Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni, doo biini' hah dago Pílate yich'ì' oyáá, Jesus bits'ihíí yíyókeedgo; án nnee godnłsini, yánádaaltihíí itah nłini, Bik'ehgo'ihì'nañ nant'aa doleelhií yibad sidáhi.

⁴⁴ Pílate, Jesus daztsaa shì dasha'at'éé nzigo, silááda binant'a' yiká' anniidgo nayídłkid, Ik'idá' daztsaa née? yilniigo.

⁴⁵ Áík'ehgo silááda binant'a', Ha'oh, daztsaa, bilnııiddá' Pílate Jesus bits'ihíí Joseph yaa yiden'áá. ⁴⁶ Áík'ehgo Joseph nak'a'łigaihi nł'éhi nayihesni, áídí' Jesus bits'ihíí tsì'ìlna'áhi yiká'dí' nanáidnłııgo nak'a'łigaihi yik'íyidesdiz, áídí' tsébi'i'ángo ágolzaa yune' nyinkłııdá' tséé yidaidenłhiz lèk'e.

⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Joses baq bilgo hayú nniltiiníí daayo'íí ni'.

16

¹ Jews daagodnłsiníí bijii ałdá' Mary Mágdalene, Mary, James baqahíí, Salóme bilgo, ik'ah likagolchinihií nadaahesni ni', Jesus bits'í yee yídizhish doleelgo. ² Áík'ehgo dázhó t'ahbi godilziníí bijii ya'ái hagaal dá' tsébi'i'ányú hikai.

³ Áígee, Hadínshá' tséé daadin'áqahíí nohwá yó'idołhis? daahłdi'nii. ⁴ Áídí' hadag daadéz'ııgo tséé n'íí yó'olyizgo daayiltsaa; tséé dázhó nchaago. ⁵ Tsébi'i'áan yune' ha'ákaidá'

nnee ání nagháhihi, bi'íi nneezi ligaihi dihe'nazhinéégo sidaago daayiltsaa; áik'ehgo tsídaadolyiz lək'e. ⁶ Áídá' nneehíi gádaabihíi, Tsídaadołheez hela': Jesus, Názarehdí' gólíni, tsj'ihna'áhi bíheskał n'íi biká hadaanohtaago bígonsi: án naadiidzaa ni'; doo hak'i da: nniltj'í n'íígee daadeh'íi. ⁷ Ti'i dohkáh, bitsilke'yu, Peter bilgo, Jesus Gálileeyú nohwáđih deyaa, bilđohniih: ákú daabidołtséel, da'ánohwiłniihíi k'ehgo. ⁸ Áídí' tsébi'i'ándí' dahale ch'ínákaidá' nádnkj; daidithid k'íi bil díyadaagot'ee daasilj; nédaildzidgo doo hadín nt'é daayihíi da lək'e.

⁹ Godilziníi bijj t'ahbi Jesus daztsaađi' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'í' hit'jigo ádelzaa, ái isdzánhíi biy'dí' ch'iidn gosts'idi haníyood n'íi. ¹⁰ Án nnee Jesus yil nakai n'íi doo bil daagozhóo dago chaal naháztąąyú yaa nyáágo yil nagosni'. ¹¹ Áídá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'jigo ya'ikodaanzj; ndi doo daayodłą da lək'e.

¹² Ái bikédí'go Jesus yil nakai n'íi naki itínk'ehyú hi'aashgo bich'í' łahgo hit'jigo ádelzaa. ¹³ Áídí' onát'aazhgo k'ihíi yil nadaagosni' ndi doo daabodłą da lək'e.

¹⁴ Ái bikédí'go bitsilke'yu łats'ádahíi da'iyaaąo naháztąąo Jesus bich'í' hit'jigo ádelzaa, áígee doo da'odłą dago bi-jíi daant'izíi bighą bich'í' yádaakti', daztsaađi' naadiidzaahíi bikédí'go k'á' daabo'jhií doo daayodłą dahíi bighą. ¹⁵ Áídí' gábihíi, Ni'gosdzán dágoz'ąą nt'éégo yati' baa gozhóni nnee dawa baa bil nadaagołni' le'. ¹⁶ Dahadín odłąđi' baptize ábi'delzaahíi hasdádoltee; áídá' dahadín doo odłą dahíi dahazh' biniigonk'éégo bá ngodot'aał. ¹⁷ Áídí' díinko godiyłhgo ánágot'jhií da'odlaaníi ádaadolii; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood dolee; k'á'íi yati' łahgo at'éégo yee yádaakti' dolee; ¹⁸ Ch'osh bik'asda' gólíni nádaihinił dolee; dant'éhéta koziltheehíi daidłą ndi doo hago ádaabile' da dolee; k'á'íi daanniihíi yiká' ndaadilniigo nádaadziih dolee.

¹⁹ Áik'ehgo Jesus ąął bich'í' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltj; áígee Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ²⁰ Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagołni' lək'e, beBik'ehń yil njjigo nada'iziidgo, godiyłhgo ánágot'jhií bee biyati' da'anii at'éhi ch'í'nah áile'go. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

1 Nnee láágo nohwitahyú hago ánágot'ííhíí daíké'go yek'eda'ishchíígo, 2 Nnee da'ítsé godezt'ígé' binááí ánágot'ííhíí, Jesus biyati' yaa nadaagolní'íí nohwíí nadaagosní'híí k'ehgo yek'eda'ishchíí; 3 Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo ánt'éhi, shíí aldó' da'ítsé godezt'ígé' hago ánágot'ííhíí bígosílsíígdgo daíké' ánágot'ííhíí bee nich'í' k'e'eshchíí hasht'íí, 4 Hago ánágot'ííhíí níí na'gosní' n'íí da'aníigo bígonííhíí bighá nich'í' bek'e'eshchíí.

5 Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okaqah yedaabik'ehi Abía hat'íí itah níí lé'e: án bí'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'íí níí. 6 Zakarías lá'íí bí'aad bílgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dán't'éégo ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áání lá'íí biyati'íí nzhqogo yíkísk'eh hí'ash lé'e. 7 Bichagháshé doo hwaa da, Elísabeth doo ílchíih dahíí bighá; sáan lá'íí hastiin daasilíí'. 8 Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okaqah yebik'ehgo baa gonyáána', 9 Nnee okaqah yedaabik'ehi dahgos'aaní k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaqah goz'aq yune' dilidgo líkagolchínihíí yidíktí'go habí'doltíí lé'e. 10 Líkagolchínihíí díltí'go bíká' ngonyaana' nnee láágo dadányú dań'adzaago da'okaqah lé'e. 11 Ákóne' líkagolchínihíí bíká' dahsí'áqgo yidíktí'íí díhe'nazhínéégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bíí ch'í'nah adzaa. 12 Zakarías yítsáqgo yík'e tsídolyizgo bílgoyéé'go gozlíí. 13 Áína' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyíhíí, Doo néndzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań ní'okaqahíí yidezts'aq; ní'aad Elísabeth bízhaazhé ishkiini ná yííchíí, áí mé'ihíí bízhi' John bá áńle'. 14 Baa níí gozhqó doleel, dázhq níí gozhqó doleel; nnee láágo mé' goleehíí yaa bíí daagozhqó doleel. 15 Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízisgo at'éé doleel, wine dagohíí ínágodíhíí doo yidláq da doleel; t'ah bímaa bíbishch'id yiyi' sííjígé' godezt'í'go Holy Spirit bee baa godet'aq doleel. 16 Díí mé' goleehíí nnee Israel hat'íí láágo beBík'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahń, yich'í' nnáhiikáhgo áidolíí. 17 Elías bíyi'siziiníí lá'íí binawodíí k'ehgo beBík'ehń yádn dahdidogaal doleel, nnee bichagháshé n't'éégo yaa tsínadaadikeesgo áidolíí, lá'íí hayíí doo ídaayésts'aq dahíí nnee n't'éégo ádaat'eéhíí bígoyá' yídaayésts'aqgo áidolíí; beBík'ehń yaa hígháhíí nnee bíjii yune' bá ílch'í'gole'go áidolíí. 18 Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyíhíí, Hago at'éégo shíye' goleehíí bígonsí doleel, shíí hastiin sílíná'

shí'aadn ałdó' sá silji? ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'i' hananádzii, gánı́go, Shı́ Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee sizı́; shı́ nich'i' hasdziihgo díi nt'éeego ágone'ı́i baa nił nagoshni'go shı'dol'aad. ²⁰ Doo yánłti' da nleeh, díi ágone' dishniihı́i begolzaahı́i bijji zhá hanánzdiih, doo shondlaą dahı́i bigha, ágone' dishniihı́i da'anii begolne'hi at'ée. ²¹ Nnee dała'at'ée n'ı́i Zakariás ch'éh yiba' naháztaą, hat'ı́i bigha doo hwaa ch'inádáh da daanzigo. ²² Ch'inádzana' doo hago'at'éeego nnee yich'i' hadzii da: áık'ehgo hat'ihı́ta bich'i' ch'ı́'nah adzaa shı daanzi; t'ah doo yałti' dago daazhógo na'ıgizh lé'e. ²³ Áıgee binasdziidı́i aął áyılıana' bigowayú onádzaa. ²⁴ Áı bikédégo bi'aad Elı́sabeth hıltsaa siljına' yaa ch'anant'i'go ashđla'i dahıtaą, gánı́go, ²⁵ Nnee bich'i' siste' n'ı́i shich'á'zhı'go shá áile'hı́i bigha sheBik'ehń shaa ch'ozbaago díi k'ehgo shá ágólaa. ²⁶ Isdzán holtsaanı́i gostán behıtaągo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á, Gábriel holzéhi, yaaká'gé' křh goznıl Názareth golzeezhı' yı'aad, áı křh goznı́ıi Gálileehı́i biyi', ²⁷ Áıgee it'eedn k'ad nnee, Joseph holzéhi, baa hiłłtını yich'i' oyáá lé'e, áı nneehń David hat'i'i nłji; it'eedn Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyıłnii, Nił gozhóq le', Bik'ehgo'ihí'nań dážhó naa ch'oba'go nohweBik'ehń nił nłji: dážhó niyaa gozhóq doleelgo isdzané bitahgé' hanıłtji. ²⁹ Áń yo'ııgo ábiłnı́i bigha tsıdolyiz, yaa tsıdiskeezgo hat'ı́ıshá' niigo anı́i nzi lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gábiłnii, Doo néndzid da, Mary: Bik'ehgo'ihí'nań naa ch'oba'go hanıłtji. ³¹ Isaa, hınłtsaa nleehgo ishkiinı́i hınłchii, áń Jesus golzeego anı́ıı. ³² Ízısgo at'ée doleel, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; áń David yá nıłtjigo godoleel, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń David yánant'aa lé'e n'ı́i yánant'aago ábile': ³³ Jacob hat'i'i daanliinı́i dahazhı' yánant'aa doleel; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyıłnii, Hago'at'éeego díi, shıka' doo hwaa daná'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gábiłnii, Holy Spirit niká'zhı' at'ée doleel, Da'tiséyú At'éhi binawodı́i niká'zhı' áiléh: áık'ehgo ni'imé' goleehı́i dážhó dilzini doleel, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' holzee doo. ³⁶ Elı́sabeth, nik'ı́i, doo iłchı́i da daalch'inı́i n'ı́i, sá silji ndi ałdó' hıltsaa, gostán bedahıtaą, bi'imé' ishkiin doleel. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo hat'ı́i ch'éh áil'ji da. ³⁸ Mary gánı́ı, Shı́ Bik'ehgo'ihí'nań bıyéé nshłji; ha'aa dishnii, da'ánniihı́i bikı́sk'ehyú áshıdolı́ı. Áıgé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'á' onádzaa. ³⁹ Áıgé' Mary dahaleego anahyú beezhı'yú křh goznilyú Judahı́i biyi' oyáá lé'e; ⁴⁰ Ákú Zakariás bigową yune' ha'ayáágo Elı́sabeth yich'i' hadzii. ⁴¹ Elı́sabeth Mary biyati' yidezts'aągo biyi' mé'

dehes'naa lẹ'e; la'íí Elísabeth Holy Spirit bee baa godet'aa lẹ'e: ⁴² Áń nawode hadzii laa gáníígo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhóó doleel, mé' nibishch'id biyi' sitiiníí áldó' biyaa gozhóó doleel. ⁴³ Hago'at'éégo láhi sheBik'ehń bima shaa ch'oba'go shaa nyáá? ⁴⁴ Niyati'íí disets'aaná' mé' bíl gozhóógo shiyi' dehes'naa laa. ⁴⁵ Isdzán osdlaadíí biyaa gozhóó: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'húí binkááyú ábílñihíí da'anii begolne'húí bigha. ⁴⁶ Mary gáníí, Shijíí dawa bee sheBik'ehń ízisgo at'ééhíí baa nagoshni', ⁴⁷ Shiyi'siziiníí Bik'ehgo'ihí'nań Hasdášhítíiníí yaa bíl gozhóó. ⁴⁸ Shíí binal'a'á nshkni doo hat'íí be'ánsht'ee da ndi nht'éégo shaa tsínádeskeez: kogé' godezt'i'go nnee daakinolt'ííhíí dawa, isdzán biyaa gozhóni daashikni doleel. ⁴⁹ Dázhó k'a'at'éhi dázhó nht'ééhíí áshíílaa; án bizhi'íí dilzih. ⁵⁰ Iké' nánót'ííhíí dahadń Bik'ehgo'ihí'nań bíl diyinihíí baa ch'oba' doleel. ⁵¹ Binawod ch'i'nah áyíílaa: bijíí yune' dázhó ádaadilkahíí yil nadaagodesgeed, ⁵² Nnee hayíí ízisgo ádaat'ee n'íí hayaa ánáyiidlaaná' doo ízisgo ádaat'ee da n'íí hadag ánáyiidlaa. ⁵³ Hayíí dáshiná' nakai n'íí dawahá nht'ééhíí yá ná'nné' ni'; áiná' ízis da'it'iinihíí dádklqoogo onáyis'a' lẹ'e. ⁵⁴ Bána'iziidíí, Israel holzéhi, bich'ozni', bílgoch'oba'íí yee yénálnihgo; ⁵⁵ Dahazhí' Abraham la'íí bich'á'gé' hadaakinolchiíhíí bíl goch'oba', daanohwitaa n'íí ágáyihni n'íí k'ehgo, nii, Mary. ⁵⁶ Mary Elísabeth yil sikeego taagi dahitaa lẹ'e, áigé' bigowayú onádzaa. ⁵⁷ Elísabeth ílchiigee ngonyaa lẹ'e; áigee ishkiin yizhchíí. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elísabeth Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'ozbaadíí, ba'ashhahgé' daagolíníí la'íí daabik'ííhíí yaa t'idaanzigo bíl daagozhóó lẹ'e. ⁵⁹ Mé' tsebíí beyiskaago circumcise alnéhgo baa ch'ikai; Zakarías holzee doleel, bitaa bizhi'híí k'ehgo, daach'inii. ⁶⁰ Áiná' mé' bimaahíí, Dah; John bizhi' hileeh, nii. ⁶¹ Nik'íí doo la' ágágozlee da, daabik'ch'inii. ⁶² Áík'ehgo mé'íí bitaahíí bich'i' na'ída'ch'igizhgo, Díí mé'íí hat'íí holzee doo? daabik'ch'inii. ⁶³ Áík'ehgo Zakarías biká' k'e'elchiíhíí hát'íígo na'ígizh, áigé', Díí mé'íí John holzee doo, niigo biká' k'e'eshchíí. Áí bigha nneehíí bíl díyadaagot'ee lẹ'e. ⁶⁴ Áigé' dahiko Zakarías hanádziigo, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzi lẹ'e. ⁶⁵ Áigé' ba'ashhahgé' daagolíníí tsídaadesyiz: díí ágodzaahíí ni' Judéa biyi' dahyisk'idyú daagoch'ilíníí dawa bitahyú dideslaad. ⁶⁶ Hayíí áí ch'inii daidezts'aaníí bijíí yuyaa nazné'go, Díí mé'íí hagosha' at'éé hileehi! daanii. Áigé' Bik'ehgo'ihí'nań yil nlii lẹ'e. ⁶⁷ Zakarías, mé' bitaahíí, Holy Spirit yábiyilti'go Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yahti', gáníígo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'i' beBik'ehń ba'ahégo; nnee bíyééhíí yaa nyáágo hanáyínilhíí bigha, ⁶⁹ Bána'iziidíí, David

holzéhi, bich'á'gé' hadaakinolchiihíi bitahgé' dážhó nalwodi hasdánohwiñiil doleełíi nohwá hayiltíi; ⁷⁰ Ni'gosdzán alzaage' yúshdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi daadilzini yinkááyú nohwich'í' hadziigo gánohwiñniid: ⁷¹ Nohwik'edaanniihíi la'íi hayíi bił daanlchó'íi dawa nohwidás sizijj doleeł; ⁷² Daanohwitaa n'íi áyikñii n'íi k'ehgo nohwaa daach'oba', la'íi aí biłgo godiyihgo lángot'aa n'íi yénálniih, ⁷³ Bik'ehgo'ihí'nañ bit'la dahdidilniigo díi k'ehgo nohwá ngon'áá, ⁷⁴ Nohwíi hayíi nohwik'edaanniihíi nohwidás sizijigo, doo nádaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'iidziid doo, ⁷⁵ Dáhandaaahinna'zhí' daagodinlzigo la'íi nkt'éego binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ni, mé'íi, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíi honlzee doo: ni nohweBik'ehñ bádnyú ilch'í'goléhgo dahnnáh; ⁷⁷ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíi hago'at'éego binchó'íi bá da'izlíi ánánlne'go hasdaakáh doleełgo yídaagolsjijhgo ánle', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaahñ nohwaa ch'oba'íi binkááyú; da'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláadíi nohwaa nyáá, ⁷⁹ Hayíi chagołheelyú naháztaaníi da'itsaah yédaaldzidíi bá idindláadgo ágole', la'íi ilch'í'gont'éego yikísk'eh hiikaahgo áile', ñii l'é'e, Zakarías. ⁸⁰ Mé' nchaa siljigo biyi'siziinií dážhó nalwod silj, Israel hat'i'i bich'í' ch'í'nah ádilne'íi bijijzhí' da'izlijyú naghaa l'é'e.

2

¹ Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantíjgee tax nahi'ñiil doleełgo bizhi' ádaagole'go yágon'aa l'é'e. ² (Cyrénius, Sýriayú nant'án nlijná', díi nach'ihí'ñiil doleełgo kozhi' ádaagoch'ile'íi da'iltse álzaa l'é'e.) ³ Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai l'é'e, hayú kih goznilgé' daagolijyú. ⁴ Joseph aldó' itah onádzaa, Gálilee bigodzogíi biyi' Názareth golzeegé' Béthlehem golzeezhí', Judéahíi biyi'gee, David goljji n'íiyú, (Joseph David yił hat'i'i l'é'ehíi bigha.) ⁵ Mary dak'adégo ilchiihi, Joseph baa hiiktini yił hi'ash l'é'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áígee sikeená' ilchiihíi biká' ngonyaa l'é'e. ⁷ Da'iltse ilchíi ishkiin yishchijj, mé'ihíi nadik'a' bik'ídisdzigo magashi yi' náda'idijhíi yi' nyinktíi; na'ch'injahíi doo la' hayú bá goz'aa dahíi bigha. ⁸ Mé' sitiinií da'anahyú nnee nada'nyoodíi bidibełjji yinádaadéz'ijj l'é'e, tl'é'yú. ⁹ Áígé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláadíi bee ike'dendláád; áik'ehgo nnee nada'nyoodíi tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a gábikñii, Doo nédaaldzid da: iyinkt'saa sáá, yati' dážhó nkt'éhi nnee dawa bee bił daagoyikshó' doleełíi baa nohwil nagoshni'. ¹¹ Díi jji David goljji n'íiyú nnee hasdáyihiniłi nohwá gozlijj, Christ nohweBik'ehñ. ¹² Díi bee bídaagonłsj doleeł,

mé'ihíí nadik'a' bik'idisdizgo magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' sitijgo daaholtséh. ¹³ Dahiko Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á da'íłtsé ch'í'nah ádilzaahíí ląągo yaaká'gé' yil ch'í'nah ánádedlaa, áí Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo gádaanii, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań da'tiségo at'éhi yaaká'zhí'go daach'insł le', l'á'íí ní' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee ilch'į'gont'ééhíí bíyéé le'. ¹⁵ Áígé' Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Béthlehemýú dokáh, daakildi'nii, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'í'nah ágolaahíí daanél'į'yú dokáh. ¹⁶ Áík'ehgo áígé' dagoshch'į' deskaigo Mary, Joseph, l'á'íí mé' magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' sitijgo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsąąná' mé'ihíí ábilđi'nii n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aaníí nada'nyoodíí ádaabilniihíí yaa bil díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíí díí dawa yénálniihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees l'é'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabildi'niihíí k'ehgo hayíí daidezts'aąhíí l'á'íí daayo'į'híí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ízigo at'ééhíí yaa nadaagolni'go, l'á'íí ya'ahédaanzigo t'aązhí' onákai. ²¹ Tsebíí beyiskąąná' mé' círcumcise ábi'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íí doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyíílaahi. ²² Moses ngon'aą n'íí k'ehgo Mary godnłsigo ilch'į'bi'dilne'íí biká' ngonyáągo, mé' Bik'ehgo'ihí'nań baa hiltéehgo Mary l'á'íí Joseph bilgo Jerúsalemyú odaistį l'é'e; ²³ (Mé' da'íłtsé ishkiin daagolehíhíí Bik'ehgo'ihí'nań bá sanigo nihi'niiłgo ngon'aągo k'e'eshchijhíí bighą;) ²⁴ L'á'íí Bik'ehgo'ihí'nań hat'ihíta ye'okąąhíí yaa daayiné'go odaistį l'é'e áldó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee l'a', Símeon holzéhi, nłt'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsíni naghaa l'é'e; án Israel hat'í'í yil goyilshóógo ánáyidle'íí hígháhíí yiká déz'į l'é'e: Holy Spirit biká'zhí' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bil ch'í'nah ágolzaago gábi'idi'nii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihí'nań Its'áltíni, Christ holzéhi, hinłtséh. ²⁷ Holy Spirit nábihııaago da'ch'okąąh goz'aą yune' nyáá; ákú Jesus bimaá l'á'íí bitaa bilgo begoz'aaníí k'ehgo bá okąąhgo ádaabistįná', ²⁸ Áígee Símeon mé' náyinkłjigo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahenzigo gáníí, ²⁹ SheBik'ehń, ánıta áshılñnii n'íí k'ehgo nána'isiidíí shıl gozhóógo ch'ík'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shı shınaahíí bee hago'at'éégo hasdá'ıńııl doleehí hish'į, ³¹ Áí nnee dawa biba' ilch'į'ndlaa n'íí; ³² Áń bich'ą'idindíınıí nnee doo Jews daanłj dahíí bee bá got'į doleel, l'á'íí nnee níyééhíí, Israel hat'í'í, án bee ízigo ádaat'ee doleel. ³³ Jesus ábilđi'niihíí bitaa, bimaá bilgo yaa bil díyadaagot'ee l'é'e. ³⁴ Símeon bá da'oskąądná' Mary, Jesus bimaahíí, gáyılñnii, Íyınłts'aą sáą,

díí mé'ihíí Israel hat'i'i láágo bigha naanándéh, lá'íí láágo nádikáh doleehíí bigha habi'doltíni at'éé; godiyihgo be'ígóziní baa yádaach'ílti' doleeki; ³⁵ (Bésh be'idilthishé nijíí bighálgeedhíí k'ehgo nijíí n̄iih doleek;) n̄nee bijíígé' natsekeesíí ch'í'nah aln̄éh doleehíí bigha. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'i itah n̄líni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'i n̄lii l̄e'e; án sá silij, nan̄neego gots'idn̄ legodzaa; ³⁷ Itsaa n̄liigo tsebídín díí'i bíł legodzaa, da'ch'okaqah goz'aqagé' dá doo ch'igháhá dajji biigha lá'íí datł'é' biigha dáshíná' okaqahgo Bik'ehgo'ihí'nañ yá na'iziid l̄e'e. ³⁸ Án aldó' da'áígee nyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' ahénzi, áíge' Jerúsalemgee daagolíníí hago'at'éégo hasdábidi'n̄iił doleehíí yiká daadéz'iiníí Jesus yaa yil nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ hago'at'éégo gos'aaníí aqł yikísk'eh ádaasdaaná' dabíí daagoljyú, Gálílee bigodzogíí biyi' Názařeth golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'íí nołseehná' biyi'siziiníí n̄dzil silij, goyáq silij; lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íí biká'zhí' at'éé l̄e'e. ⁴¹ Jesus bimaa lá'íí bitaa bíłgo dałenágodáhgee Jerúsalemýú onat'ash l̄e'e, bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godin̄ihgo náda'idijihíí bigha. ⁴² Jesus nakits'adah bíł legodzaaná', dałenágodáhgee ákú onakáhíí k'ehgo ákú okai l̄e'e; ⁴³ Aqł bengonyaaná' onákai, ndi Jesus t'aqzhi' ídestaq l̄e'e Jerúsalemgee; bimaa lá'íí bitaahíí dá doo yídaagolsi dago. ⁴⁴ Jesus bíł hikah daanzigo názeelgo o'i'ááyú; bik'íí lá'íí hayíí bídaagosiníí bitahýú ch'éh yiká daantaa l̄e'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaantj dahíí bigha t'aqzhi' Jerúsalemýú biká daantaayú onat'aazh. ⁴⁶ Taagiskaqayú da'ch'okaqah goz'aq yun̄e' n̄nee daagoyááníí ilch'ídaago'aahíí íyéstsaqgo lá'íí nayídiłkidgo naháztaqayú itah sidaago yaa hikai l̄e'e. ⁴⁷ Bíł'ígóziníí lá'íí nabídiłkidgo yígółsiigo hadzi'híí bigha n̄nee daabidezts'aaníí bíł díyadaagot'ee l̄e'e. ⁴⁸ Jesus bimaa lá'íí bitaahíí daabiłtsaqgo bíł díyadaagot'ee: áik'ehgo bimaa gábiłn̄ii, Shizhaazhé, hat'íí láq bigha ánt'íni? Nitaa lá'íí shí ch'éh níká hantaahíí bigha doo nohwil daagozhóq da ni'. ⁴⁹ Jesus gábiłn̄ii, Hat'íí bigha shiká hanołtaa? ShiTaa binasdziidíí baa nashaago shá goz'aq, ya' doo bígonolsi da née? ⁵⁰ Hat'íí niigo aní shihíí doo yídaagolsi da l̄e'e. ⁵¹ Áik'ehgo yil onákai Názařethýú, bimaa lá'íí bitaa da'ádaabiłniyú at'éé l̄e'e: bimaahíí bizhaazhé ábiłn̄iidíí dawa yaa natsekees l̄e'e. ⁵² Áik'ehgo Jesus goyáqgo honaał, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ da'áígeego bíł at'éé, áíge' n̄nee aldó', dayúweh begoldoh l̄e'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ánchañ n̄liigo ashdla'adah legodzaa l̄e'e, áiná' iké'gee sitiin̄, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yánant'aa, taagígee sitiin̄, Hérod, ni' Gálílee

golzéhi yánant'aaná' bik'isn Philip Ituréa la'íi Trakonítis yánant'aa, la'íi Lysánias Ábilene yánant'aa lé'e, ² Ánnas la'íi Cáiphas okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni daanljiná' Zakarías biye', John holzéhi, da'izljiyú Bik'ehgo'ihinañ bich'i' hadzii. ³ Jórdan túnlínihií binaayú nnee yich'i' yakti'go gádaayihni, Nohwinchó'íi bich'á'zhí' ádaañe'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwinchó'íi nohwá da'izlji' ánalne'; ⁴ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díi bak'e'eshchij, Da'izljiyú hadnshí gáníigo dilwosh, NohweBik'ehn bádnyú ilch'i'daagole', intín ilk'idezdoḡgo bá ádaale'. ⁵ Nadaashwozhíi hanágodibih, la'íi dził naz'aaní, nadaask'idíi hayaa álne'; la'íi godigizíi ilk'inádoldoł, la'íi godilwohíi dilkoḡh ánalne' doo; ⁶ Áígee nnee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ hasdá'iinił doleełi daidołtseeł. ⁷ Áíge' nnee John baptize ádaabile' hádaat'ijigo yaa hikaihií gáyihniigo yich'i' yakti', Nohwíi t'iish bik'asda' golíni k'ehgo daakinok't'ijhií, hadn lá nohwádneyú nohwiniigodilne'íi bich'á' nołkáh nohwihniid? ⁸ Da'anii nohwinchó'íi bich'á' ádaakzaayúgo ch'i'nah ádaadi'noksi, nest'a' nkt'éégo nádaant'ihíi k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo idikdaadołni da: Bik'ehgo'ihinañ díi tséé naznił nnee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íi k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishni. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'ehgo godest'aḡ; tsint'áni dawa doo nest'án nkt'éehíi baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo ko' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nneehíi John nayídaadiłkidgo gádaabiłni, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gáníi, Hadn bi'úicho naki shihíi, la'ihíi bi'úicho da'ádih shihíi yaa yinołsós; hadn bich'iyán ląą shihíi hadn bich'iyán da'ádih shihíi la' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'i' nadaahi'niłií aldo' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayihni, Ilch'ígó'aahíi níni, hago ląą ádaahi'ne'? ¹³ John gábiłni, Da'kwíi nohwich'i' nadaahi'niłgo goz'aḡ shihíi doo bitisyú daaholkeed da. ¹⁴ Siláada aldo' nabídaadiłkidgo gádaanii, Nohwihíi hago ląą ádaahi'ne'? John gábiłni, Hadn bin'idołnih hela', hadn da'izljiyú baa dahdaago'aah hela'; la'íi hanádaakdéhíi, da'ái nohwil daanzhoḡgo nzhḡ. ¹⁵ Nada'ohígo nnee dawa bijíi yune' gádaanzí, Díi nnee, John holzéhi, Christ at'ijí née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'i' hananádziigo gáyihni, Shihíi tú bee baptize ádaanohwish'ij, áiná' shiké'gé' la' shitisgo at'éhi higháh, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitúda; án Holy Spirit la'íi ko' yee baptize ádaanohwił'ij doleeł. ¹⁷ Be'ilch'ihé dahyotijł, t'oh naghái ilch'ihíi goz'aḡgee nágošho doleeł, binest'a'híi náyiziidgo ilk'eyihiniłná' bizhoolíi ko' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidiłid. ¹⁸ Áíge' nnee yich'i' yakti'go ląągo yił ch'ígó'aah lé'e.

¹⁹ Hérod, nant'án nlínihi, nchọ'go at'íígo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltíi, la'íi nchọ'go ánát'íidíi John yee bich'í' yałtí' lé'e, ²⁰ Hérod nchọ'go ánát'íidíibitísigo adzaa, John ha'áyít'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus aldó' baptize ábi'delzaago yáa bich'í' ałch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yaaká'gé' yati' gáníigo yidezts'aą, ShiYe' shil nzhóni nííi; naa shil gozhóó. ²³ Áígee Jesus tádin shi bil legodzaa, án Joseph biye' (bido'níi), Josephíi Héli biye', ²⁴ Hélihíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', Levihíi Mélki biye', Mélkihíi Jáanna biye', Jáannahíi Joseph biye', ²⁵ Josephíi Mattathías biye', Mattathíasíi Amos biye', Amosíi Náum biye', Náumíi Ésli biye', Éslihíi Nágge biye', ²⁶ Nággehíi Máath biye', Máathíi Mattathías biye', Mattathíasíi Sémei biye', Sémeihíi Joseph biye', Josephíi Júda biye', ²⁷ Júdahíi Joánna biye', Joánnahíi Rhésa biye', Rhésahíi Zoróbabel biye', Zoróbabelhíi Saláthiel biye', Saláthielhíi Néri biye', ²⁸ Nérihíi Mélki biye', Mélkihíi Áddi biye', Áddihíi Cósam biye', Cósamhíi Elmódah biye', Elmódamhíi Er biye', ²⁹ Erhíi Jóse biye', Jósehíi Eliézer biye', Eliézerhíi Jórím biye', Jórímhíi Mátthat biye', Mátthatíi Levi biye', ³⁰ Levihíi Símeon biye', Símeonhíi Júda biye', Júdahíi Joseph biye', Josephíi Jónan biye', Jónanhíi Eliákim biye', ³¹ Eliákimhíi Mélea biye', Méleahíi Ménan biye', Ménanhíi Máttatha biye', Máttatahíi Náthan biye', Náthanhíi David biye', ³² Davidhíi Jesse biye', Jessehíi Óbed biye', Óbedhíi Bóoz biye', Bóozíi Sálmon biye', Sálmonhíi Náasson biye', ³³ Náassonhíi Amínadab biye', Amínadabíi Áram biye', Áramhíi Ésrom biye', Ésromhíi Pháres biye', Pháresíi Júda biye', ³⁴ Júdahíi Jacob biye', Jacobíi Isaac biye', Isaacíi Abraham biye', Abrahamhíi Thára biye', Thárahíi Nákor biye', ³⁵ Nákorhíi Sárúk biye', Sárúkhíi Rágau biye', Rágauhíi Phálec biye', Phálecíi Héber biye', Héberhíi Sála biye', ³⁶ Sálahíi Caínan biye', Caínanhíi Arfáxad biye', Arfáxadíi Sém biye', Semhíi Noe biye', Noehíi Lámek biye', ³⁷ Lámekhíi Mathúsala biye', Mathúsalahíi Enok biye', Énokhíi Járed biye', Járedhíi Maléleel biye', Maléleelhíi Caínan biye', ³⁸ Caínanhíi Énos biye', Énosíi Seth biye', Sethíi Adam biye', Adamíi Bik'ehgo'ihí'nań biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bil nliigo Jórdan túnliíge' t'aazhi' nádesdzaa lé'e, Spirit-híi nabilnaago da'izliiyú óyáa, ² Áígee dizdin behiskaa, ákú ch'iidn nant'án nabintaah lé'e. Akú naghaaná' doo hat'íi yiyaa da: aí dizdin aął iskaąná' shiná' silíi lá. ³ Ch'iidn nant'án bich'í' hadziigo gábilni, Ni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' níliiyúgo díi tséhíi bán náodleeh, nni.

4 Áiná' Jesus gábilnii, Ágágolzeego k'e'eshchij, Nnee doo dá bán zhá yee hiṇaa da doleel, áiná' Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi dawa yee hiṇaa doleel. 5 Áíge' ch'iidn nant'an dził dážhó yúdahi biká'yú yił hananásht'aazhgo, áíge' nnee iltah at'éego hadaazt'i'íi dawa ch'inesk'okíi dábich'i' bił ch'i'nah áyílaa l'é'e. 6 Áíge' ch'iidn nant'anhíi gánábikdo'niid, Díi dahot'éhé ízisko ágot'eehíi naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díi alk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadnta baa nishné' hásh't'íyúgo baa nishné'. 7 Ni shonkaqhyúgo díi dawa níyée doleel. 8 Jesus gánábikdo'niid, Ágágolzeego k'ená'ishchij, Satan, shiké'gé' ṇnáh: ágágolzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihinañ neBik'ehñ zhá honkaqah, da'an zhá bá na'ízid. 9 Ch'iidn nant'an Jesus Jerúsalemyú yił o'áazhgo, kih biyi' da'ch'okaqahíi hadago goz'aaníi bilatahyú yił n'áazhgo gáyihñii, Bik'ehgo'ihinañ biYe' nliyyúgo kogé' gódah ch'i'nt'e': 10 Ágágolzeego k'e'eshchij, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi nt'éego binádaadel'íi doleel, ná daayikdoniik: 11 Áíge', Doo tsée hitalgo hayaa nageeh dahíi bigħá ánadaanołteel doo, golzeego k'e'eshchij. 12 Jesus ch'iidn nant'an yich'i' hananádziigo gáyihñii, Bik'ehgo'ihinañ neBik'ehñ doo nabíntaah da, golzee. 13 Ch'iidn nant'an dawa yee nayineztaqad hik'e, Jesus yich'á'zhí'go dahnasdzaa, dét'ihézhí'.

14 Áíge' Jesus Holy Spirit nabiknaago Gálileeyú onádzaa: ákú dahot'éhé nt'éego baa ch'iniigo didezdaad l'é'e. 15 Jews ha'ánátséh nagoznil yune' ilch'ígó'aahgo nagmaago nnee dawa daabidnłsi.

16 Názairethyú gólíi n'íyú nadzaa: ákú Jews ha'ánátséh goz'aq yune' oyáá, Jews daagodnłsiníi bijíi ákóne' onadáhgee, áíge' ozhíihgo hizí', 17 Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiiníi Jesus baa hit'áq. Ái naltsoosíi ilch'á' áyílaa, gáníigo k'e'eshchijíí, 18 Bik'ehgo'ihinañ sheBik'ehñ biSpirit- híi shiká'zhí' nlii, nnee tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich'i' yadaashti' doleelgo Bik'ehgo'ihinañ hashidilaahíi bigħá; dážhó doo bił daagozhóq dahíi nt'éego ánáshdle' doleelhíi bigħá shidol'aad, isnáh daanliiníi hago'at'éego yich'ákáhgo la'íi bináá ádaagodíníi hago'at'éego ch'inádaaghaalgo ánadaadle'go bił nagoshni'go, hayíi bich'i' nagont'ogúí biyi'gé' hahishnił doleelgo, 19 La'íi Bik'ehgo'ihinañ nnee yaa ch'oba'íi biká' ngonyaagee baa nagoshni'híi bigħá shi'dol'aad. 20 Áíge' naltsoosíi ilch'i' ánáyidlaago, nal'a'á yaa náyin'áqé' nánezdaa. Ha'ánátséh goz'aq yune' yił naháztaaníi dawa daabineł'íi l'é'e. 21 Nnee yich'i' yałti' nkegonyaago gáníi, Díi Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiiníi díi jii daasidołts'aanihíi begolne'.

²² Nnee dawa n̄t'éégo baa yádaakti' l̄é'e, yati' nzhóni yee hadziihíi yaa bił díyadaagot'eego gádaak̄ildi'n̄ii, Díń la' Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábiñii, Yati' iłch'ígó'aahíi bee gádaashik̄doñii, Izee nant'án n̄l̄ini, dáni na'n̄l̄zih: Capérnaumyú anát'ij̄k̄i yaat'idaandzigo kú aldó' dani gonl̄iyú ágánt'ij̄k̄. ²⁴ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi dá gol̄ij̄gee doo habi'dit'ij̄ da, da'aniigo ádaanohwildishn̄ii. ²⁵ Shíi da'aniigo nohwil nadaagoshn̄i', Elías t'ah hiñaaná' dá doo nagol̄t̄ij̄hé taagi legodzaagé' gostán dahitaq̄, áigee shiná' góyéehíi benagowaa l̄é'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzáné biká' da'adini l̄áq̄go daagol̄ij̄; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa la' bich'i' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon godzogíi biyi' kih gozn̄il Sarépta golzeeyú gól̄inihi zhá bich'i' bi'dol'aad l̄é'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hiñaaná' Israel hat'i'i bitahgee nnee l̄áq̄go l̄ođ doo ínád̄ih dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo la' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Síriayú gól̄ini, zhá nádzii l̄é'e. ²⁸ Ha'ánázéh yune' naháztaaníi díi Jesus an̄iñíi daideztsaq̄aná' bádaagoshchij̄d, ²⁹ Áik'ehgo daahiziḡo Jesus ch'idaaniyood, dził nan'aahíi biká' gotahyú yil n̄al̄seel l̄é'e, áigé' gódah ch'idaahilt'e' daanz̄i. ³⁰ Áiná' nneehíi bigizhyú ch'inyáá l̄é'e. ³¹ Áigé' Capérnaum golzeeyú nyáá, Gálilee godzogíi biyi', ákú Jews daagodn̄ksiníi bij̄ij̄ dawahn iłch'ígó'aah l̄é'e. ³² Yebik'ehgo iłch'ígó'aahíi bigh̄a nnee bił díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'ánálséh goz'aq̄ yune' la' nnee ch'iidn biyi' gol̄inihi sidaa l̄é'e, án nawode ³⁴ Gáníi, Doo nohwaa nannaa da; hago l̄áq̄ át'éégo nohwich'i' goñ'aahgo ant'ij̄, Jesus, Názařthgé' nannáhi? Ya' da'izl̄ij̄yú anohwiléhi bigh̄a nyaa née? Shíi nígons̄i hadn̄ ant'ij̄híi; Bik'ehgo'ihinañ bich'á'gé'go Dilz̄ihgo Nl̄ini. ³⁵ Jesus ndzilgo hadziigo gáyih̄n̄ii, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. Nnee ih̄n̄i'gee nnee ch'iidn biyi' gol̄inihi ch'iidn nk̄ibidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. ³⁶ Nnee dawa bił díyadaagot'eego gádaak̄ildi'n̄ii, Díi yati'íi hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo la'íi binawod gol̄ij̄go spirits daanch̄'i haok̄áh yih̄niigo hainiyood. ³⁷ Dahot'éhé nnee bitahyú n̄t'éégo baa ch'in̄ii didezdlaad l̄é'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínádzaago Simon bigow̄a yune' ha'ayáá. Simon bi'aadíi bimaa yóiyahgo nezgai; ái bigh̄a nádaach'ok̄aq̄h. ³⁹ Yit'ahgé' sizij̄go hat'íi binesgai sh̄ihíi náines'ij̄hgo n̄t'éé násd̄l̄ij̄: áik'ehgo dagoshch'i' nádiidzaago yá da'dezné'.

⁴⁰ O'i'áq̄zh̄i' godeyaago hayíi bik'íi kah iłtah at'éhi yaa nakai-híi Jesus bich'i'yú yil neheskai; áik'ehgo dala'á daant̄ij̄go yik'e daadil̄niigo nádailzih l̄é'e. ⁴¹ Nnee ch'iidn biyi' daagol̄íníi

lǎ́ago ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaanii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłini. Ch'iidn Jesus, Christ nłigo yídaagolsihí bigha, nłdzilgo yich'í' hadziigo, Hadaaldziih hela', yihnniid. ⁴² Hayołkaalyú ch'inyáágo da'izłijyú óyáa: áiná' nnee biká hadaantaago, áike'égo baa hikai, doo yich'á' digháh hadaabit'ij dahí bigha. ⁴³ Áik'ehgo yich'í' hadziigo gáníi, Łahyú kłh nagoznılıi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanii baa yashti' doleek: ái bigha shi'dol'aad. ⁴⁴ Gálileeyú Jews ha'ánáséh nagoznıl yune' nnee yich'í' yaktigo naghaa l'é'e.

5

¹ Jesus túsikaanii Gennésaret holzéhi bahyú sizijná' nnee daahłjzh, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' daidits'łh hádaat'ijhíi bigha, ² Túsikaagee tsina'eelí naki silaago yıltsaa, nnee łog hadaileehí tsina'eel yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigisgo. ³ Jesus tsina'eelí dał'á Simon bíyéehíi yeh hiyaaná', Simon gáyihńii, Da'anahzhí' shıl n'leek. Áigé' tsina'eelí yiyi' dahnezdaa, áigé' nnee yıl ch'ígó'aahgo yich'í' yakti'. ⁴ Aał nyánłti'ná' Simon gáyihńii, Tú lǎ́ayú idn'leelgo áigé' nilógbehaidléhé ténłtsosgo beha'ílee. ⁵ Áik'ehgo Simon gábihńii, Ich'ígó'aahíi, ch'éh ádaahiit'ijgo iskaa ndi doo ła' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'áshłmńiiyú áshne'go shilógbehaidlehé hayaa ashle', nii. ⁶ Ágádaadzaago łóg dážhó lǎ́ago hayíleego bilógbehaidlehé bich'á' ndaasdlaad l'é'e. ⁷ Ła' yıl hada'ileehíi anahyú tsina'eelí bil dahna'eelí yich'í' yída'dishgish, Nohwich'odaalńiih, daaniigo, Áik'ehgo ái bich'í' bil nda'iz'eelgo tsina'eelí da'ála łóg biyi' ha'deshłhgo tsina'eelí hayaa téłł'á'o'eel nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díi yıltsaago Jesus biyahzhí' hayaa adzaago gáníi, SheBik'ehń, shich'á'zhí'go dahnńáh, nnee binchó' łánihi nshłjłhíi bigha. ⁹ Simon łá'íi yıl hada'ileehíi bilgo dawa bil díyadaagot'ee, łóg dážhó lǎ́ago hadaizlee'híi bigha: ¹⁰ James łá'íi John bilgo, Zébedee biye'kehi, Simon yıl nada'iziidi, akdó' bil díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyihńii, Doo néndzid da; kodé' godezt'i'go łóg hayihileehíi k'ehgo nnee shá náhiláh doleek. ¹¹ Áik'ehgo bitsina'eelí tábaayú ndaayisńilná' dawahá akúyaa ndaizńilná', Jesus yiké' dahiskai l'é'e.

¹² Jesus kłh goznilyú nyáágo nnee łóod doo ínádłh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yıltsaaná' hayaa adzaago náyokaahgo gáyihńii, SheBik'ehń, náshínłzihíi bik'e sıntijgo nígonsł, hánt'ijyúgo náshínłzih. ¹³ Jesus yich'í' dahdidilńiigé' yedelńii'go gáyihńii, Hasht'íi, nándzih. Ái dábilgo łóod n'íi ínásdjid l'é'e. ¹⁴ Jesus gábihńii, Hadń dánko bil nagolńi' hela': ti'i, okaah yebik'ehń bich'í' ch'í'nah ádnle'go, Moses

ngon'áá l'éehí k'ehgo hat'íhita be'okaqahí Bik'ehgo'ihinaa baa nne', hanánidelzaahí bigha, áik'ehgo nándziihí nnee yídaagolsi doleeł. ¹⁵ Áiná' yúwehyú ch'inii didezdaad: áik'ehgo nnee doo alch'igé Jesus yakti'í daidits'ih hádaat'ii la'í kah itah at'éhi yaa nakaihí nádaabi'dilzii hádaat'iihí bigha baa hikáh l'é'e.

¹⁶ Áigé' Jesus dasahn da'izliiyú óyááyú oskaad. ¹⁷ Áiná' la' jii Jesus ilch'igó'aahgo Phárisees daanlíni la'í begoz'aaní ilch'ídaago'aahi itah naháztaq l'é'e, Gáilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', la'í Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihinaa binawodii bilnliigo nádaailziih.

¹⁸ Jesus yakti'ná' la' nnee di'ili Jesus bich'i' ndaach'ilteehgo biyahzh'i' ndaach'ilteehgo ch'éh ádaach'it'ii l'é'e. ¹⁹ Dázhó ch'ilaaqdo doo hayú Jesus bich'i' ch'igót'i' dahí bigha kih biká'yú hádaach'istiiigo Jesus siziinii bik'ehgé' ch'í'ángo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istii l'é'e. ²⁰ Jesus nnee bi'odla' yigołsiidná' di'ilihí gáyihii, Shik'isn, nincho'í da'izlíné nádleeł. ²¹ Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la'í Phárisees daanlíni bilgo dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaanii, Hadn láhi án Bik'ehgo'ihinaa ádil'iiigo anii? Hadn koncho'í da'izlíné áile'? Bik'ehgo'ihinaa zhá go'ii. ²² Jesus ái natsídaakeesii yigołsiidná' gáyihii, Hat'í bigha dánohwiyi'yú na'ídaadołkid? ²³ Hayíhí doo nyeego ách'iniih da, Nincho'í da'izlíné nádleeł, dagohí, Nádnáhgo dahnáh? ²⁴ Ni'godzán biká' nnee bincho'í da'izlii alne'í shí, nnee k'ehgo Niyááhí, beshik'ehgo bídaagonolsi doleełhí bigha, (nnee di'ili sitiinii gáyihnid,) Nádnáhgo biká' sintiinií dahnádné'go gowayú nádnáh, nildishii. ²⁵ Nnee biñáat dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitii n'ii dahnáyiné'go gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ihinaa ya'ahénziigo. ²⁶ Nneehí dawa dázhó bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihinaa ya'ahédaanzí, áigé' tsídaadesyizgo gádaanii, Díi jii anágot'iihí doo hwaa la' hat'í gát'éego daahiit'ii da.

²⁷ Díi bikédé'go Jesus ch'ináidzaago tax nanáhi'niigee nnee tax bich'i' nahi'niikihi, Levi holzéhi, sidaago yiłtsaa l'é'e: áik'ehgo gáyihii, Shiké' dahnáh. ²⁸ Áik'ehgo dawahá da'akú naznilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa l'é'e. ²⁹ Levi bigowayú Jesus bá da'odaq: áigee nnee laágo tax bich'i' nadaahi'niikí, nnee la'ihí bilgo, Jesus la'í bitsilke'yu itah da'iyaaqzh'i' naháztaq. ³⁰ Áiná' Phárisees daanlíni la'í bitahyú begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus bitsilke'yu yída'itahgo gádaayihii, Hat'í bigha tax bich'i' nadaahi'niikí la'í nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí bil da'olsaa? ³¹ Jesus gádaabiinii, Doo hago'adaat'ee dahí izee nant'an doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihí zhá. ³² Shí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí,

Nohwinch'íí bich'á'zhí' ádaaḡe', bildishñiiyú níyáá, áiná' doo nḡee dávik'ehyú ádaat'eehíí ágáldishñiiyú níyáá da.

³³ Phárisees Jesus gádaayíñii, Hat'ííshá' bighá John bitsilke'yu dáshiná' da'okáah, lá'íí Pharisees bitsilke'yu aldó' ágádaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhíí doo dáshiná' da'okáah da? ³⁴ Jesus gádaabiñii, Ya' ni'i'néhgee nḡee dała'adaat'eehíí nḡee niñéhíí yil nakaiyúgo dáshiná' da'okáah née? ³⁵ Dahagee nḡee niñéhíí bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okáah doleeł.

³⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí aldó' yee hadziigo gábiñii, Doo hadn'íí ánídéhíí haizqoosgo íí dénch'ó'ehíí yenádi'aah da; ágádaayúgo híí ánídéhíí biká' ch'ída'i'án hileehná' íí dénch'ó'ehíí ánídéhíí béedit'aago doo let'ee da. ³⁷ Lá'íí wine ání alzaahíí ikágé wine bee nañtini'íí dénch'ó'ehíí doo biyi' tádaach'iníł da; ágách'idzaayúgo wine ání alzaa'ihíí ikágé yidíldohgo na'nil, áík'ehgo winehíí ąął ha'ijooł, lá'íí ikágéhíí koch'á' yilch'óoh. ³⁸ Áiná' wine ání alzaahíí wine bee nañtini'íí ánídéhíí zhá biyi' tádaach'iníł; áík'ehgo daañk'éé nt'éé. ³⁹ Hadn'íí wine da'ítsé alzaahíí yodlaaní, doo ání alzaahíí hát'íída; Wine da'ítsé alzaahíí zhá nht'éé, niñihíí bighá.

6

¹ Jews daagodn'nsiníí bijjii nakigeehíí Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayiníł; áíge' daidnzhishgo daayiyáą l'é.e.

² Phárisees daanlíni lá' gádaabiñii, Hat'íí bighá godilziníí bijjii doo hat'íí baa nach'ighaa dahíí ádaakt'íí? ³ Jesus gáníí, Ya' David lá'íí yil nakaihíí bilgo shiná' daasiljigo hago ádaasdzaa lán shihíí doo hwahá baa da'okshiih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáah goz'áą yune' ha'ayáágo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okáahgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnne'go yiyáą, lá'íí yil nakaihíí aldó' lá' yá'nné' l'é'e; áí bánhíí okáah yedaabik'ehi zhá daayiyáągo goz'ánihi. ⁵ Shíí, nḡee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh, nii, Jesus. ⁶ Láh Jews daagodn'nsiníí bijjii ha'ánátséh goz'áą yune' Jesus ha'ayáágo ilch'ígót'aah l'é'e: akóne' nḡee bigan dihe'nazhinéégo binawod ásdjidi itah sidaa. ⁷ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi lá'íí Phárisees daanlíni bilgo Jesus daineł'íí l'é'e, godilziníí bijjii nḡeehíí náyilziih shi daanzigo; ágádaayúgo Jesus hat'ihíta yee yaa dahdaago'ahíí bighá. ⁸ Áiná' Jesus áí natsídaakeesíí yígótsihíí bighá nḡee bigan binawod ásdjidi gáyihñii, Nádnáhgo kodé' hizjii. Áík'ehgo nádiidzaago áígee hizí' l'é'e. ⁹ Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi lá'íí Phárisees bilgo gádaayíñii, Dała'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníí bijjii nht'éégo ách'ít'íígo goz'áą née, dagohíí dénch'ó'ého ách'ít'íí née? Ya' nḡee hasdách'ilteehgo née, dagohíí ch'izilheego née? ¹⁰ Jesus nḡee yitah déz'íí l'é'e, áíge' nḡee bigan

binawod ásdjidi gáyih̄nii, Yushdé' dahdinln̄ih. Ágádzaaná' bigan n̄t'éé násdl̄í, lahzhin̄ééhí ga'at'éé. ¹¹ N̄nee Jesus yik'edaann̄ihí hadaashkeego gádaah̄ldi'n̄ii, Jesus hagoshá' ádaahiidle'? ¹² Áiná' Jesus dasahn dziyú óyáá okąąhgo, Bik'ehgo'ih̄i'nañ yich'į' okąąhgo iskaą.

¹³ Hayikąąyú biké' hikahí, Yushdé', daayih̄n̄iidn̄á' nakits'adah hayin̄il: áí shinadaal'a'á daayih̄n̄ii; ¹⁴ Simon, (Peter yizhi' yá ayílaahí,) bik'isn Andrew, la'í James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'í James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'í Judas Iscáriot, ch'íbido'aal doleeh.

¹⁷ Dziłgé' yil nkenákainá' dzihí bitl'ááhgee sizij, áígee biké' hikahí, la'í n̄nee láągo Judéagé', Jerúsalemgé', la'í tádá'yú Tyre la'í Sídongé' daagolínih daabidits'įh hádaat'įigo, la'í daanezgaihí nádaabidilzih hádaat'įigo baa nántsąą; ¹⁸ Hayí spirits nchọ'i biyi' daagolíní áldó' baa hikai: áik'ehgo náda'bidilzii lé'e. ¹⁹ N̄nee dawa bedaadilchiid hádaat'įi lé'e: binawodí nádaabilzihí bighą.

²⁰ Biké' hikahí yineł'įigo gáyih̄nii, Nohwí tédaanoł'iyéhí nohwiya gozhó doleeh: Bik'ehgo'ih̄i'nañ bilakt'áhgee daanl̄iní itah daanołij. ²¹ K'adí shiná' daanołiní nohwiya gozhó doleeh: náda'dołdoł. K'adí daalchagí nohwiya gozhó doleeh: daaldoh doleeh. ²² Shí, n̄nee k'ehgo Niyááhí, shighą n̄nee nohwik'edaann̄ihyúgo, la'í doo hádaanołwit'įi dayúgo, nchọ'go nohwich'į' yádaakti'yúgo, nohwizhi' nchọ'go yaa yádaakti'yúgo nohwiya gozhó doleeh. ²³ Áí bijij dážhó nohwil daagozhógo yaadaołjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i dážhó nchaa doleeh: n̄nee nohwik'edaann̄ihí bich'ą'gé' n̄nee daanl̄iníhí Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi áldó' ágádaayiksį lé'e. ²⁴ Áiná' nohwí izisgo da'ok'iiní, nohwá góyéé doleeh! al'iná' dawa hádaakt'iiní nohwíyéé. ²⁵ K'adí náda'sołjidi, nohwá góyéé doleeh! shiná' daanołij doleeh. K'adí daaldohí, nohwá góyéé doleeh! ik'edaadoł'n̄ii la'í daołchag doleeh. ²⁶ Nohwí n̄nee dawa n̄t'éégo nohwaa yádaakti'ihí, nohwá góyéé doleeh! áí bich'ą'gé' n̄nee daanl̄iníhí Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú nada'iziidi daazhógo ádaadil'ini n'íi ágádaayih̄n̄iid áldó'.

²⁷ Shihí daashidołts'agí gádaanołwidishn̄ii, Nohwik'edaann̄ihí nohwil daanzhọ le', hayí bil daanołchọ'íi n̄t'éégo bich'į' ádaanoł'tee le', ²⁸ Yati' yee daanołwókaalí n̄t'éégo bich'į' natsídaalkees le', la'í nchọ'go nohwich'į' ádaat'eehí bá da'okąąh le'. ²⁹ Hadn̄ nit'ah yonłts'iyúgo lahzhin̄éé bich'į' nnanint'aah; hadn̄ ni'icho nich'ą' náidiktsoozyúgo n'íi áldó' doo baa n̄chį' da. ³⁰ Dahadn̄

hat'íi níyókeedíi baa nné'; hadn dahat'ihíta níyéehíi nich'á' náidnné'yúgo doo t'aazhi' bínáhónkeed da. ³¹ Nnee hago'at'éégo nohwich'i' ádaat'eego hádaakt'ijhíi k'ehgo nohwíi áldó' bich'i' ágádaanoł'ee. ³² Hayíi bił daanołshooníi zhá nohwíł daanzhóyúgo, hago'at'éégo nł't'éé áí? Nnee doo daagodnłsı dahíi ndi hayíi bił daanzhooníi bił daanzhóq. ³³ Hayíi nł't'éégo ádaansı shıhíi zhá bich'i' nł't'éégo ádaanoł'eeyúgo, hago'at'éégo nł't'éé áí? Nnee doo daagodnłsı dahíi ndi ágádaat'ini at'éé áldó'. ³⁴ Nohwíi hadn hat'íi bá ch'ídaashołné'yúgo t'aazhi' shaa nné' daanołsıgo, hago'at'éégo nł't'éé áí? nnee doo daagodnłsı dahíi ndi dawahá lálch'ínádai'né'i at'éé, da'áígee shaa nai'né' daanzıgo. ³⁵ Nohwik'edaannıihíi nohwíł daanzhóq le', la'íi nł't'éégo ádaakt'ij, dahat'ihíta ch'ídaanołné' le' doo shaa nané' daanołsı dago; áik'ehgo yaaká'gé' láágo nohwaa nané' la'íi Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanołijı doleek: án nnee doo ahédaanzı dahíi la'íi daanchó'ıi ndi yich'i' nł't'éégo at'éé. ³⁶ NohwiTaa bił goch'oba'híi k'ehgo nohwíi áldó' nohwíł goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadn baa nádaakt'ij da le', áik'ehgo nohwíi áldó' doo nohwaa nádaach'it'ij da doleek: nnee doo nchó'go baa natsídaałkees da le', áik'ehgo doo nchó'go nohwaa natsída'ikees da: nnee nohwich'i' nchó'go ánát'ijhíi baa nádaagodenoł'aah le', áik'ehgo nohwíi áldó' nohwaa nágodet'aah: ³⁸ Nnee baa daanołné', áik'ehgo nohwíi áldó' nohwaa na'né'; ái nł't'éégo bínel'aadgo, hayaa ilk'ínábénisdzilgo, nł't'éégo ałł nnésgohgo haláh odaazlıjıgo nohwaa nach'iné'. Dáhołaaqgo kaa daasołné' lánshı n'ıi k'ehgo da'ágáhołaaqgo nohwaa nádo'né'. ³⁹ İlch'ígót'aahgo na'gonı'ıi yee hadziigo gádaabiłnıid, Ya'nnee bińáá ágodiniıi la' nnee bińáá ágodini łolqqs née? ágádaaszaayúgo shá' da'ála ínłwozh yuyaa ołłdeek? ⁴⁰ Biłch'ígót'aahıi biłch'ígó'aahi doo yıtısigo at'éhi at'éé da: áiná' daakówa nł't'éégo koł ch'ídaakost'aayúgo, ái bił ch'ígó'aahıi ga'ách'ıt'éé daach'ileeh. ⁴¹ Hat'ıi bighá nik'isn bińáá yune' tsıalch'ıséę sitaanıi hí'ij, áiná' nihıi nińáá yune' tsı nchaahi sitaanıi doo hí'ij da? ⁴² Ni nińáá yune' tsı nchaahi sitaanıi doo hí'ij daná', hat'ıi bighá nik'isn gáınnıi, Shik'isn, ai tsı alch'ıséę nińáá yune' sitaanıi ná haoshtıjıh? Ni nzhóq ádnł'ini, iltsé nińáá yune' tsı nchaahi sitaanıi hatıjıh, áik'ehgo nł't'éégo go'ij nleehgo, ániıta nik'isn bińáá yune' tsı alch'ıséę sitaanıi bá hatıjıh. ⁴³ Tsint'áni nł't'éhıhıi doo nest'án dénchó'éhıi baa dahnándahi at'éé da; la'ıi tsint'áni dénchó'éhıi nest'án nł't'éhıhıi doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni dał'a hentıjıgo nest'án baa dahnándahıi bee bıgózı. Figs doo hosh baa ndaach'ihıniıłhi at'éé da, la'ıi dasts'aa'ıi doo hosh diwozhıi baa ndaach'ihıniıłhi at'éé da. ⁴⁵ Nnee nł't'éhıhıi bıjıi yune' nł't'éégo goz'aanıi bich'á'gé' nł't'éhıhıi zhá bee hagowá; áiná'

nnee nchọ'íí bijíí yune' nchọ'go goz'aaníí bich'á'gé' nchọ'íí zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'ítí' shíhíí kojíí yune' hago'at'éégo goz'ąą shíhíí bich'á'gé' ách'íníihí at'éé.

46 Hat'íí bighą, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashildońniigo shich'í' ádaadońniiná' da'ánohwíldishńiiyú doo ádaanoł'tee da? 47 Dahadń shaa nyááhń shíyést's'ąągo shiyati' yikísk'eh at'ééhń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé: 48 Nnee yúyahgo hagogéedgo tséé biká' bigową ágodlaa: áík'ehgo tú idezjoolgo bigowáhíí bídik'ól ndi doo hago adzaa da; nńdzilgo tséé biká' ágolzaahíí bighą. 49 Áíná' dahadń shíyést's'ąą ndi doo yikísk'eh at'éé dahń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee bigową dá sái zhá yiká' ágodlaa, doo tséé biká' dahgoz'ąą dago; áí gowáhíí yich'í' tú idezjoolgo dagoshch'í' nangóngo'; áík'ehgo aanábígot'ííł gozłií.

7

1 Jesus nnee bídaayést's'aaníí ąął yich'í' nyánłti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. 2 Silááda dałá'n gonenadín binant'a'íí yána'iziidi bíł nzhóni nezgaigo dak'azhá datsaah lẹ'e. 3 Nant'ánhíí Jesus yaat'ínzigo nnee Jews yánadaazíni Jesus bich'í' odais'a' gáníigo, Yushdé', kú nńáhgo shá na'iziidíí shá nánłzih, daabildońniih. 4 Áík'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokąąhgo gádaanii, Díí áłńiihíí bá ándle'go dávik'eh: 5 Bíł daanjooogo ha'ánálzéh goz'aaníí nohwá ágolaa. 6 Áík'ehgo Jesus yíl onákai. Nant'ánhíí bigową t'ah bich'í' hikahná' nant'án bit'eké Jesus bich'í' hil'aad gáníigo, ShiNant'a', nich'í' nagóntł'ogúí bighą dáko akú nódáh hela'; shigową yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitíí da: 7 Naa nsháhgo doo bik'eh sitíí da nsíhíí bighą doo dashíí naa niyáá da: déhadzihgo ndi shána'iziidń nádziih ndi at'éé. 8 Shíí ałdó' shinant'a' golíí, shihíí silááda bá nansht'aa, dałá'á, Dahnnáh, bíldishńiiyúgo dahdigháh; ła'íí, Yushdé', bíldishńiiyúgo shaa higháh, ła'íí shána'iziidi, Díí áńle', bíldishńiiyúgo áí áile'. 9 Jesus áí yidezts'ąąná' dé bíł díyagodzaago, nnee biké náłseełíí yich'í' adzaago gáyilńii, Gánohwíldishńii, Israel hat'í'í bitahyú ndi doo hwaa hadń díí k'ehgo bi'odłą' golíni baa nsháh da. 10 Jesus yich'í' oda'is'a'íí gowąyú nákıná' nezgai n'íí nłt'éé násdłiigo yaa nakai lẹ'e.

11 Áí iskaą hik'e Jesus kłh gozńil, Nain golzeeyú óyáá; bit-silke'yu ła'íí nnee yíl okai. 12 Áí kłh gozńil ch'íná'itłh goz'aaníí yich'í' higaalgo, nnee éđihi ch'ídaach'ılteeh lẹ'e, bimaa itsaaná' dabíí zhá bizhaazhé ishkiin dałá'áhi; áí isdzánhíí nnee łąągo yíl náłseeł lẹ'e. 13 Jesus yiltsąąná' bijíí nńiihgo gáyilńii, Doo nchag da. 14 Jesus yaa nyáágo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aakíí daahizí'. Áígé' hadziigo gáníí, Shik'isn, nádndáh,

nildishnii. ¹⁵ Édihgo sitij n'íi nezdaago yakti' nkegonyaa. Áík'ehgo Jesus isdzánhíi bizhaazhé yaa náíntíi. ¹⁶ Nnee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihinañ ya'ahédaanzigo gádaanii, Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi ízisgo at'éhi nohwitah silij; la'íi, Bik'ehgo'ihinañ nnee hayiheznílii yaa nyáa. ¹⁷ Judéa dágoz'aa nt'éégo, la'íi binaayú daagotahyú Jesus nkt'éégo baa ch'inii lé'e. ¹⁸ John bitisike'yu díi ánágot'íidíi dawa yaa bíl nadaagosni'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé', daayihniidná' gádaayihni, Jesus bich'i'yú do'aaashgo gáldohni', Ya' ni higháhi n'íi ánt'ijí née? dagohíi la'i biká daadéet'ijí née? ²⁰ Nnee nakihíi Jesus yaa n'áazhgo gádaabihni, John Baptize ágole'íi nich'i' nohwides'a', gánihniihgo, Ya' ni higháhi n'íi ánt'ijí née? dagohíi la'i biká daadéet'ijí née? ²¹ Yaa n'áazhná' Jesus nnee láágo náyihilzii, kah íltah at'éhi yaa nakaihíi áldó', spirits ncho'i biyi' daagolíníi bá hanesdzood; la'íi binaá ádaagodiníi daago'ijigo ánayidlaa. ²²⁻²³ Áík'ehgo ái nnee bich'i' hil'aadíi gáyihni, John bich'i' nádo'aaashgo díi ho'íinií la'íi diso'ks'aaníi baa bíl nagohni': binaá ádaagodih n'íi binaá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee lóód doo ínádih dahi yaa nadaakai n'íi nkt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodih n'íi da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich'i' yáda'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íi t'aaqzhí' onát'aazhná', Jesus nnee da'at'ééhíi John yaa nagolni'go yich'i' yakti' nkegonyaa gáníigo, Da'izliiyú hat'íi hádaadel'íiyú naso'kai? T'oh bit'aa nteelíi bíl godiyohíi née? ²⁵ Hat'íi hádaadel'íiyú naso'kai áiná'? Nnee nkt'éégo bik'e'izláhi née? Hayíi bidiyagé nkt'ééhíi la'íi ízisgo daagolíníi nant'án golíige nadaakahi at'éé. ²⁶ Hat'íi láá hádaadel'íiyú naso'kai áiná'? Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi yitigo at'éhi, nohwildishnii. ²⁷ Díi bak'e'eshchijí n'íi án át'íi, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn ílch'i'gole'go. ²⁸ Gánohwíldishnii, Nnee daagozliíníi bitahyú Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi doo la' John Baptize ágole'íi yitigo at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihinañ bila'k'áhgee daanliíníi bitahyú hadn dázho doo ilíi dahíi John yitigo at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aaníi la'íi tax bich'i' nadaahi'niihíi John baptize ádaabizlaa n'íi, Bik'ehgo'ihinañ dázho nkt'éégo at'éé, daanii. ³⁰ Áiná' Phárisees la'íi begoz'aaníi nkt'éégo yidaago'sini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíi bigha Bik'ehgo'ihinañ ngon'áaníi doo hádaat'ijí dago yich'á'zhí' ádaat'ee lé'e.

³¹ Jesus gáníi, Nnee daakinolt'íihíi hat'íi bíl íshhah nishleego baa nagoshni'? hat'íi bíl dálekt'ee? ³² Na'iniih nagoz'aa'gee chagháshé da'at'éégo ílch'i' ádaaniigo, Tsísól bee nohwich'i'

da'nt'aał ndi doo hwaa ch'adaashinołzhil da, daakildi'niihíi bíł dáłekt'ee. ³³ John Baptize ágoł'íi doo bán yiyąą dago ła'íi doo wine yidłąą dago nyaaná'; Ch'iidn biyi' golíi, daadołnii. ³⁴ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ishąągo ła'íi ishđłąągo niyáána' gádaashikdołnii, Án dichini ła'íi idłánihi, tax bich'i' nadaahi'niihíi ła'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bit'eké nłini! ³⁵ Da'anii igoyą'íi hat'íi ádaat'íi hii bee bígózih.

³⁶ Ła' Phárisee nłini Jesus, Shigowayú nńáá, yihńii. Áik'ehgo Jesus ái Phárisee bigowayú nyaayú iyaągo nezdaa. ³⁷ Ła' isdzán binchq' łánihi ái kłih goznilgee golínihi, Jesus Phárisee bigowayú iyaągo yaat'inzigo tús tsée, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'ąągo, ³⁸ Jesus dés'eezi yine'gé' hichago hizí', bináá túhíi bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizil yee k'eyidéh, ágé' daayits'qsgé' ik'ah yaa yiziid lé'e. ³⁹ Phárisee yil iyaą'ń díi isdzán at'íiníi yo'jigo dabii gádikdi'ńii, Díi nneehii Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi nlijyúgo, díi isdzán bídilchi'íi hadń at'jii shihíi hago'at'éé shihíi yigółsi doleeł ni'; binchq' łánihi at'ééna'. ⁴⁰ Jesus bich'i' hadziigo gánii, Simon, hat'íi shi nildishńii. Áik'ehgo Simon gábińii, Anńii, ilch'ígó'aahíi. ⁴¹ Ła' nnee zhaali ách'íiníi nnee naki yaa yi'áá lé'e: nnee dała'á ashđla'i gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, ła' nneehii ashđladin baa ha'áá, ⁴² Doo hago'at'éégo nanáda'i'ńii da lé'e, da'ágát'éé ndi nzhqo yihńiid. Díi nnee nakihii hayíihíi nnee zhaali ách'íiníi itisgo bíł nzhqo gá? ⁴³ Simon hananádzii, Hayii dázhqo itisgo baa ha'áá shihíi go'jii. Jesus gábińii, Da'áigeé ádínńiid. ⁴⁴ Jesus isdzánhíi yich'i' adzaaná' Simon gáyihńii, Ya' díi isdzánhíi hí'jii néé? Nigową yune' ha'ayáána' doo hwaa tú shikee bee tánágisii shaa nziid da: áiná' díi isdzánhíi bináá túhíi bee shikee shá táyigisgé' bitsizilii bee k'e'ikdee. ⁴⁵ Ni doo hwaa shísínł'sq da: áiná' ha'ayáágé' yushdé' godezt'i'go díi isdzánhíi shikee daayits'qs nkegonyaa ni'. ⁴⁶ Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídínzhizh da: áiná' díi isdzánhíi ik'ah shikee yidezhizh. ⁴⁷ Áik'ehgo gánikdishńii, Isdzán binchq' dázhqo łąłhíi da'izłiné bá ánálne', dázhqo bíł nshqohii bigą: áiná' hadń binchq' ayáháhíi da'izłiné bá ánálne'íi, ayáhągo bíł nshóni at'éé. ⁴⁸ Jesus isdzánhíi gáyihńii, Ninchq'íi da'izłiné ná ánálne'. ⁴⁹ Nnee yil da'ayaanii gádaakildi'ńii, Hadń láhi díi, konchq'íi da'izłiné ká ánáidle'i? ⁵⁰ Jesus isdzánhíi gánáyikdo'ńiid, Ni'odłą'íi hasdánłłjii; ilch'i'gont'éégo dahnádnáh.

8

¹ Ái bikédé'go Jesus kłih nagoznilyú ła'íi gotahyú dahot'éhé nnee áigeé daagolínii yich'i' yałti'go ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanii nł'éégo baa na'goni'íi yaa nagolni'go

naghaa lẹ'e: bitsilke'yu nakits'adah yil nakai, ² La'ii isdzané spirits ncho'ii biyi' daagolii n'ii la'ii kah iltah at'éehii yaa nadaakai n'ii nádaabi'dilzii lẹ'ehi yil nakai aldó', Mary, Mágdalene daalch'iniihi, ch'iidn gots'idn biyi'gé' hakaihi, ³ La'ii isdzán Joánna, nant'an Hérod bikih yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; la'ii Susánna, la'ii isdzané doo alch'idé dahi, aldó' yil nakai, áí isdzánéhií biyéehii lahzhí' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ Ifánigé' kih nagoznilgé' nnee láágo Jesus yaa náálsáá, áígee na'goni'ii yee yil ch'ígó'aahgo gánii: ⁵ K'edileehii yil ke'go k'edileeyú óyáá: k'edileege k'edilzii la' itín bahyú nanehezdee; áí la' nnee yiká' naskai, la'ihii dló' nádaihezláa. ⁶ La' k'edilzii tsééká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'i' daanlago nádaahisga, doo nlt'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahii bigha. ⁷ La'ihii hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihii igháátsáago nadaistseed. ⁸ La' k'edilzii leezh nlt'éeyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedgo da'á gonenadín bitisyú ánálzaa. Aa' nagosni'na' gániiid, Hadn bijeyi' golíinií iyésts'aa le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadilikidgo gádaabihii, lch'ígót'aahgo na'goni'ii bee nohwil nadaagosílni'ii hat'ii niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gánii, Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'ii nohwii bídaagonofsihgo nohwaa daagodest'aa: áiná' la'ihii lch'ígót'aahgo na'goni'ii zhá bee bil na'goni'; áík'ehgo dédain'ii ndi doo daayo'ii da dolee, la'ii dédaidits'ag ndi doo bil ídaagozi da dolee. ¹¹ lch'ígót'aahgo na'goni'ii hat'ii niigo ádishii shihii baa nohwil nagoshni': K'edilzihií Bik'ehgo'ihina' biyati' at'éé. ¹² K'edilzii itinyú nanehezdee n'ii áí nnee yati' daidezts'aa, ndi ch'iidn nant'an nyáágo yati' bijii yune' benagoz'aanii bich'á' náyihezlaa'ii ádaat'ee, doo da'osdlaadgo hasdakai dahii bigha. ¹³ K'edilzii tséé yiká' nanehezdee n'ii nnee bil daagozhógo daidezts'aa; áiná' t'oh bikeghad ádiihií k'ehgo ádaat'eego, dét'ihézhí' yati' daayodlaa, áiná' nabída'dintaahgee t'aazhi' nanánihidéh. ¹⁴ K'edilzii hosh biyi' nanehezdee n'ii nnee yati' daidezts'aa, ndi dahikáhyú ni'gosedzán biká' ágot'eehii, íziso it'ínií, la'ii gonedliinií zhá yaa natsídaakesii ádaat'ee, áík'ehgo doo nest'a' goleeh da. ¹⁵ K'edilzii leezh nlt'éeyú nanihezdee n'ii yati' daidezts'aa'na' daabijii nlt'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyolta', áík'ehgo nest'a' nlt'éehii yinlt'aa dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn ik'ah ko'ii yidiktlaadgo dahat'ihíta yit'ááh ch'aanáidil'ii da, dagohii doo kástiné yit'ááhyú nyikt'ááh da; áiná' ik'ah ko'ii biká' dahnási't'áhé yiká' dahyi'aah, áík'ehgo hayii ha'áhikáhií áí ko'ii yee daago'ii. ¹⁷ Dawahá nanl'i' n'ii ch'í'nah ádolnii; dawahá doo hit'ii da n'ii bigózihgo hit'ii doo. ¹⁸ Áí bigha da'dohts'agii nlt'éégo ídaayesóhts'aa: dahadn

íyést's'ąągo ígoł'aahn bigoyą'íi itisgo baa nádo'né'; áiná' da-hadn doo íyést's'ąą dahń, ayąhągo ígoł'ąą n'íi ndi bich'ą' da'ílii nádodleeł.

¹⁹ Jesus bimaą ł'íi bik'isyú biłgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ilaąhíi bighą doo hago'at'éęgo baa hikáh da lę'e. ²⁰ Nimaą ł'íi nik'isyú biłgo naa hikáh hádaat'įhíi bighą dadányú nadaazi, daabikch'inniid. ²¹ Jesus hadziigo gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yidezts'ąągo yikísk'eh ádaat'eehíi shi-maa ł'íi shik'isyú ádaat'ee.

²² Łah įį Jesus tsina'eehíi yeh hiyaa, bitsilke'yu biłgo: bitsilke'yu gádaayihńii, Noo', hanaazhí' nohwil nada'do'éeł. Áik'ehgo bił dahda'n'eel. ²³ Bił da'o'olyú Jesus ilhaazh lę'e: áigé' dát'éęgo deshch'iidgo tú nádidáh silįigo tsina'eehíi bidaadesk'olgo ńgodzid lę'e. ²⁴ Áik'ehgo Jesus ch'ínadaabisidgo gádaabihńii, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, k'azhą tétt'áh no-hwil ogo'eel. Áik'ehgo ch'ínádzidgo ńch'iidíi ł'íi tú hashkeego nádidáhíi yich'į' hadziigo óch'iidgo nkenágoheltq'. ²⁵ Jesus bit-silke'yu gáyihńii, Hago'at'éęgo nohwi'odł'íi doo bada'ohíi da? Tsídaadolyiz ł'íi bił díyadaagot'eego gádaahídi'ńii, Hago'at'éęgo laą, díi nńeehń tú ł'íi ńch'iidíi ndi da'áyihńiiyú ádaat'ee!

²⁶ Gadarénes daagolįyú Gálilee binaazhí'yú bił nada'diz'eel. ²⁷ Jesus tsina'eehíi yiyi'gé' háyáągo kih goznilgé' nńee ł' doo áníiná' godezt'į'go ch'iidn biyi' golíni baa nyáá, án bidiyagé da'ádįhgo nagháhi, nńee łena'ńihíi goz'ąayú gólíni, doo kih biyi' da. ²⁸ Jesus yiłtsąąná' nádidilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gáníi, Hago laą áshíle'go ánt'įi, Je-sus, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú at'éhi biYe' ńlíni? Nánoshkaąh, shiniigodoléh hela'. ²⁹ (Jesus spirit ncho'íi ałk'iná' gáyihńiid, An biyi'gé' hannáh. Doo ałch'idn ch'iidnhíi nabihesłaa da: bésh hishbizhíi ł'íi kokee bee łnadaach'ikt'ohíi bee łbi'destł'qo; ndi łbi'destł'ooníi nyihidziįzgo ch'iidn da'iliįyú onábinyo'.) ³⁰ Jesus nabidikidgo, Hat'íi honlzée? biłńii. Shíi Łáni honszee, nńiid: ch'iidn doo ałch'idé biyi' oheskai dahíi bighą. ³¹ Jesus nádaayokąąhgo, Doo yúyahgo o'íányú dołkáh nohwilđonńii hela', daanniid. ³² Áígeę dzilyú góchi da'ayaągo nanąsé': ch'iidn Jesus nádaayokąąhgo gádaanńii, Góchi behokáh. Áik'ehgo Jesus yaa goden'ąą. ³³ Áik'ehgo nńeehíi yiyi'gé' hakaigo góchi nanąsé'íi yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníi yeh nałsąągo hayaa nádnkįigo tú yił daades-dzii. ³⁴ Góchi yinadaadéz'įi n'íi díi ágodzaahíi daayiltsąąná' nádnkįigo, kih goznilyú ł'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosńi'. ³⁵ Nńee bił nada'gosńi'íi ái ágodzaahíi dainełįyú oheskai lę'e. Jesus yaa hikainá' nńee ch'iidn biyi' golįi n'íi Jesus bikeeyú sidaago daayiltsąą, ái nńeehíi ch'iidn biyi'gé' hah-eskaigo k'adíi biini' golįigo bidiyagé gólįigo sidaa, áik'ehgo

ndaaldzid lẹ'e. ³⁶ Nnee bináál ágodzaahíi hago'at'éégo nnee ch'iidn isná ábilsì n'íi biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihií yaa nadaagosni'.

³⁷ Nnee Gadarénes daanliiníi bini'yú daagolínihíi dawa ndaaldzidhíi bigha Jesus, Nohwich'á'zhì' dahnnáh, daayihni; áik'ehgo tsina'eekíi yeh nádzaago t'aaqzhì' bil oná'í'éél. ³⁸ Nnee ch'iidn yi'gé' hanátsáá n'íi náboqahgo, Nił nádósht'aash, nii: áiná' Jesus t'aaqzhì' onábí'a', gáníigo, ³⁹ Nigowayú nádndáhgo Bik'ehgo'ihì'nań hago nt'éégo ánániidlaahíi baa nagolni'yú. Áik'ehgo Jesus hago nt'éégo ánabiidlaahíi kih dágoznìl nt'éégo yaa nagolni'go anádaal. ⁴⁰ Jesus hanaayú bil naná'dez'eelná' akú nnee ląágo biba' dała'at'éégo Jesus baa nyááhíi yaa bil daagozhó lẹ'e.

⁴¹ Nnee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánátséhíi yebik'ehń, Jesus yaa nyáá lẹ'e; yiyahzhì' hayaa adzaago náyokaahgo gáníi, Shigowayú nnáh: ⁴² Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'adah shì bil lęgodzáhi k'azhá datsaahíi bigha áníi. Jesus higaayú nnee daabiljizh lẹ'e.

⁴³ Áígee isdzán dił bighánlįigo nakits'adah bil lęgodzáhi itah lẹ'e, dawahá bíyéé n'íi izee nant'an yich'i' nayiheznìl ndi doo hwaa la' nábilzihi da. ⁴⁴ Án Jesus yine'gé' ninyaago bi'íi bidá'yú yedelniih: dagoshch'i' dił bighánlįi n'íi esdįid. ⁴⁵ Jesus gáníi, Hadń shedelniih? Nnee baa náńtsááhíi, Nohwíi doo hwaa ádaahiit'įi da, daanniidgo, Peter la'íi yił nakaihií Jesus gádaayihni, NohweBik'ehń, nnee ląágo ninaayú náńtsáágo daahljizh, hat'íi bigha, Hadń shedelniih? nni, áiná'? ⁴⁶ Jesus gáníi, Shinawodíi lahzhì' shich'á'zhì' adzaahíi bigha hadńshì shedelniihgo bígonsi. ⁴⁷ Isdzánihíi doo nant'i' dago yigołsįidná' tsídolyizgo dithidgo Jesus yiyahzhì' hayaa adzaago hat'íi bigha Jesus yedelniih shihíi, la'íi hago'at'éégo dagoshch'i' nábi'dilzihií nnee dawa yináál nagosni' lẹ'e. ⁴⁸ Jesus isdzánihíi gáyihni, Shilah, nił gozhó lẹ': ni'odla'íi nt'éégo ánaniidla; iłch'i'gont'éégo dahndádáh.

⁴⁹ Áígee t'ah yakti'ná' Jews ha'ánátséhíi yebik'ehń bigowáge' nnee la' baa nyáágo gábilni, Nitsi' daztsaa; Jesus doo dayúweh nańt'og da. ⁵⁰ Jesus díi yidezts'aaqo gáníi, Doo nńldzid da: ondlaago zhá nitsi' nt'éé nádodleeł. ⁵¹ Jesus gowayú nyáána' Peter, John la'íi James bilgo la'íi it'eedn daztsaanihií bitaa la'íi bimaa zhá bil ha'ashkáh, nniid lẹ'e. ⁵² It'eedn n'íi nnee dawa baa daachag la'íi baa ch'aadaaneshzhil: áiná' Jesus gáníi, Doo daalchag da, it'eedn doo daztsaa da, daazhógo alhoshgo at'éé. ⁵³ Ái bigha nnee dážhó baa daadlo, it'eedn da'anii daztsaa yidaagołshíi bigha. ⁵⁴ Jesus nnee dała'adzaahíi, Ch'inołkáh, daayihniidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyihni, Shina'ilįi,

nádndáh. ⁵⁵ Bi'ihí'na' nágosdliigo dagoshch'i' nádiidzaa lé'e: áigé' Jesus, Bá'doñé', nii. ⁵⁶ Bitaa la'íi bimaa bil díyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilñii, Díí ágodzaahíi hadn baa bil nadaagolñi' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi dała'áyíilaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagoljiigo yedaabik'ehgo, la'íi kah iltah at'éehíi yaa nadaakaihíi nádaayilziihgo yaa daagodez'aa. ² Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa nadaagolñi'go, la'íi daanezgaihíi nádaayilziihgo odais'a'. ³ Áígee gádaabilñii, Desołkaiyú doo hat'íi daañé'go da, gish, izis bena'iltiníi, bán, dagohíi zhaali; doo íicho naki nadaaħnilgo da. ⁴ Dahayú gowaģee ha'álkaıee, lahyú nádesołkaizhí' da'áıee nasółtaģ le'gá. ⁵ Dahadn doo nádaanoħwidilteeh dayúgo dahdołkáhgo noħwıkee baģ leezhíi baa daaħhał, áı bee doo hádaanoħwit'ıi dahíi bígózıh doo. ⁶ Áık'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolñi', la'íi dahayú nakaiyú náda'ihılziih lé'e.

⁷ Hérod nant'an Jesus anát'ııhíi dawa yaat'ınzıgo, hadnshá' ádaayılñii, nzı lé'e, la', John daztsaaģé' naadiidzaago án at'ıı, daanıihíi bigha; ⁸ La'ihíi, Elías n'ıi nádzáa, daanıi; la'ihíi, Doo ániná' Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi n'ıi naadiidzaahi at'ıı, daanıi. ⁹ Hérod gánıiid, Shı la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadn láģhi áiná', dıı dá baa idists'ag nt'éé? Áık'ehgo Jesus yiłtséh hat'ıı lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'ıi nákaigo hago ánadaat'ııł n'ıi Jesus yił nadaagosni'. Áigé' anahyú da'izlııyú, kıh goznıl Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yił okai lé'e. ¹¹ Áiná' nıee yıdaagołıııdgo biké' onalsáa: áık'ehgo Jesus baa bil gozhóģo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa bich'i' yati', la'íi hayıi nádaabi'dilziih hádaat'iinıi nádaayilzii lé'e. ¹² O'i'áģzhı' godeyaayú nakits'adahíi Jesus gádaayılñii, Ai nıee dała'at'éehíi dahayú gotahyú nádaadn'áa, dahayú nıeehıi nádaagodi'aahgo, la'íi dahat'ıhıta daiyaanıi yıká daadéz'ııyú; kú da'izlııyú nahétaģhıi bigha. ¹³ Áiná' Jesus gádaabilñii, Nohwihıi bá da'doñé'. Áık'ehgo gádaanıi, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahıi'né', lóg dánakiyé bilgo; dıı nıeehıi dawa idán bá nadaahıılñiihyúgo zhá bá da'n'né'. ¹⁴ Nıee dała'at'éehıi ashdladn doo náhółtag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyılñii, Nıee dała'at'éehıi ashdladingo i'panigo dinobıh daabildołñiih. ¹⁵ Ágádaanıiidná' nıee dawa dinezbıh. ¹⁶ Áigé' Jesus bán ashdla'ihıi lóg nakihıi bilgo náidmégó hadag déz'ııgo ya'ahénzıgo oskaģdná' ilk'ıdaızdlaad, áigé' bitsilke'yu

yaa daizné', nṅee yitada'inihgo. ¹⁷ Áígee nṅee dawa da'iyaaḡo náda'isdjíd lẹ́'e: áíge' ch'ékaadú tát's'aa nakits'adah bik'ehgo nádaach'ihezlaa.

¹⁸ Lah Jesus dasahn okaḡah, bitsilke'yu zhá bil naháztaḡo; áíge' Jesus bitsilke'yu nayidilkidgo gádaabiṅii, Nṅee hadn át'jǐ daashiṅii? ¹⁹ Áík'ehgo gádaabiṅii, La' John Baptize ágole' n'íi daaniṅii: la'ihí Elías at'jǐ; la'ihí doo ániná' Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi n'íi daztsaaḡé' naadiidzaahi at'jǐ daaniṅii. ²⁰ Jesus gánádo'niid, Nohwiḡí hadn át'jǐ daashikdoṅii? Peter gáníi, Bik'ehgo'ihinań Ats'áltini, Christ holzéhi, ánt'jǐ. ²¹ Bitsilke'yu ndzilgo yich'jǐ' hadziigo gáyikṅii, Hadn ái bil nadaagoṅi' hela'; ²² Shíi, nṅee k'ehgo Niyááhíi, doo ałch'idn shiniigodilne' da, Jews yánazini, okaḡah yedaabik'ehi bánadaant'aahi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ikhíhi doo hádaashit'jǐdago shidizideená' taagi jǐi hileehgo naadishdáh.

²³ Dawa yich'jǐ' hananádziigo gánádo'niid, Dahadn shiké' dahdigháh hat'jǐyúgo ídaayo'nahná' dajǐi biigha bitsi'ina'áhi dahyidotjǐhgo shiké' dahdowáh. ²⁴ Dahadn bi'ihina' yaa bil goyééhń, ái bich'á' da'izljǐ hileeh: áiná' dahadn ídaayis'nahgo shíi shigha bi'ihina' da'izljǐ siljǐ'n, án ihina' doo ngonel'aḡa dahíi yee hina' doo. ²⁵ Ni'gosdzán dágoz'aḡa nt'éégo ch'ist'jǐná' koyi'sizini da'izljǐ siljǐgo ch'a'och'itlizhyúgo, ái hat'íi bich'á'gé' ch'it'jǐh? ²⁶ Hadn shik'e ídaayándzihíi la'íi shiyati' yik'e ídaayándzihíi, shíi, nṅee k'ehgo Niyááhíi, áldó' nánshdáhgo bik'e ídaayánsdzǐ doo, shich'á'idindláádgo, shiTaa bich'á'idindláádíi la'íi binal'a'á yaaká'yú daagolíníi dilzini bich'á'idindláádíi bee shich'á'idindláádgo. ²⁷ Shíi da'aniigo nohwil nadaagoshni', kúgee nadaaziiníi la' dá doo da'itsaahíi dailjé Bik'ehgo'ihinań nant'aago daayiltséh.

²⁸ Díi ánniidíi dáshǐ tsebíiskaḡo Peter, James, la'íi John bilgo, Jesus yil okai lẹ́'e, dzil n'ááyú okaḡahyú. ²⁹ Jesus okaḡahná' bini-ihíi lahgo at'éégo siljǐ, bidiyagéhíi dázhó ligaigo bik'ina'didlaad siljǐ. ³⁰ Áígee nṅee naki, Moses holzéhi la'íi Elías holzéhi Jesus yil yádaakti' siljǐ. ³¹ Ái nṅeehíi dázhó bich'á'idindláád siljǐ, áíge' Jesus datsaah doleehíi yaa yádaakti', Jerúsalemyú áne'ihí. ³² Peter la'íi yil nakaihíi dázhó bil daanzǐ: ndi t'ah daadez'jǐná' Jesus bich'á'idindláádgo la'íi nṅee naki yil nadaazi'íi daayiltsaa. ³³ Ái nṅee nakihíi Jesus yich'á'zhǐgo dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'jǐ' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaihíi nohwá nł't'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá, nii lẹ́'e: dá doo natsekéesé da. ³⁴ T'ah yałtina' yaak'os biká' dahiyaa lẹ́'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. ³⁵ Ái yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aḡa, gáníigo, Díinko shiYe' shil nzhóni: hódayolts'aḡa. ³⁶ Áihíi aḡał yałtina' Je-

sus dasahn daayiltsaa. Bitsilke'yu díí ágodzaahíí nadain'íí'go doo hadn yil nadaagosni' da.

³⁷ Ái iskaa hik'e dzilgé' gódah nákaigo nnee láágo baa náítsáá lé'e. ³⁸ Ái nneehíí lá' nádidilghaazhgo gáníí, lch'ígó'aahi, nánoshkaah, shiye' shá ní'í; da'ái zhá shizhaazhéhi. ³⁹ Lahgee spirit nch'ó'i nabiháa, áígee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áígé' biniigonk'éégo doo bich'á'digháh da. ⁴⁰ Nitsilke'yu nádaahoshkaah hadainihiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. ⁴¹ Jesus gáníí, Nohwi'odla' édaadihgo dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daakino'íí'íí, dahónsahzhi' nohwií nahashtáá, dahónsahzhi' láa nohwidah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bíl n'áaash. ⁴² T'ah yich'í' higaaná' ch'iidn yaabik'e'gé' nádinigis lé'e. Áiná' Jesus spirit nch'ó'íí ndzilgo yich'í' hadziigo hainyood, áik'ehgo ishkiiníí náyilziigo bitaa yaa náíntíí.

⁴³ Daakowa Bik'ehgo'ihí'na' binawodíí baa kil díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánát'íí'íí baa kil díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyilnii, ⁴⁴ Díí yati'íí n'éégo ídaasinó'íts'áago nohwijíí yune be'ogohigháh le': shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee baa daashich'ide'aah. ⁴⁵ Áik'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íí niigo aníhíí doo bíl ídaagozi' da, doo yídaago'si' da doleelgo yaa ch'ananl'í' lé'e: áígé' na'ódaadi'kidzhi' bíl daagoyéé.

⁴⁶ Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn itisgo at'éhi? daakildi'niigo. ⁴⁷ Jesus bitsilke'yu natsídaakesíí yígo'si'gdgo, chagháshé alch'ísééhi náidnloqzgo ba'ashhahgé' yinesdaago, ⁴⁸ Bitsilke'yu gáyilnii, Dahadn shizhi'íí binkááyú díí chagháshéhií náidntíyúgo shíí aldó' náshidntíni at'éé; dahadn náshidntínií shides'a'n aldó' náidntíni at'éé: dahadn nohwitahyú doo ilíí dahíí ízisgo at'éé doleel.

⁴⁹ John gáníí, SheBik'eh'n, nnee lá' nizhi'íí binkááyú nnee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'íígo, Doo ágánt'íí da, daabi'ide'niid; doo bíl daagohiit'íí dahíí bighá. ⁵⁰ Jesus John gáyilnii, Doo ágádaabi'doh'nii da: hadn doo nch'ó'go nohwich'í' na'iziid dah'n bíl daagohiit'íni at'éé.

⁵¹ Jesus yaaká'zhí'go nábidí'dilteehíí biká' ngonyaago, Jerúsalemyú digháhgo biini' layílaa, ⁵² Áik'ehgo bádnyú bá ilch'í'daagole'go binadaal'a'á odail'a': áí Samáritans bigotahyú híkai. ⁵³ Ndi áígee daagolíníí Jesus doo hádaayit'íí da lé'e, Jerúsalemyú deyaá daanzhíí bighá. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu John lá'íí James bilgo díí yídaago'si'gdgo gádaanii, NohweBik'eh'n, ya' yaaká'gé' k'ó'íí daahwi'ikeedgo díí nneehíí daadndlid née, Elías adzaahíí k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'í' adzaago ndzilgo bich'í' hadziigo gádaabi'nii, Spirit nohwi'yisizini hago'at'ééhíí doo bídaagono'si' da. ⁵⁶ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo nnee da'izlíí

ishchiihíí bigha niyáá da, áiná' hasdáhishñiilhíí bigha niyáá. Áíge' lahyúgo gotahyú onanákaí.

⁵⁷ Itínyú ch'okaahyú nnee la' Jesus yich'i' hadziigo gáníí, Dahayú anadaályú níké' anáshdaal doo. ⁵⁸ Jesus gábiñii, Ba' ndi bi'i'án daagoljii, dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh daagoljii; áiná' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo hayú nsh-teehi at'éé da. ⁵⁹ Jesus nnee la'ihí gáyilñii, Shiké' dahnnáh. Áí nneehíí gáníí, ShiNant'a', halaq shitaa iltsé lehishteehyú dósha'. ⁶⁰ Jesus áí nneehíí gánáyildo'niid, Nanezna'íí dabíí ledaahiiñiil le': áiná' nihíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí baa nagolñi'go dahnnáh. ⁶¹ Nnee la'ihí gánádo'niid, ShiNant'a', níké' dahdisháh doleeł; áiná' iltsé shigowayú nádishdáhgo áígee naháztaaníí bil nanágoshni' hik'e. ⁶² Jesus gábiñii, Dahadñ bengohildzísé ak'iná' yiltsoodná' t'azzhí' nádést'iiñ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah hilee-híí doo yik'eh sitj da.

10

¹ Díí bikédé'go Jesus la' gots'idin hanayinilíí bádñ dá nakigo nlaago kñh nagoznilyú hayú deyaa shiyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabiñii, Nest'a' dážhó láágo nest'aaná' nada'iziidíí doo hwoi da: áík'ehgo nest'a' yeBik'ehñ bich'i' da'olkaqahgo gádaabildoñiil, Nada'iziidíí ninest'a' nádaayihigeeshyú daadn'áá. ³ Dahdołkáh: ba' bitahyú dibelji bizhaazhé k'ehgo daanohwide'la'. ⁴ Bestso bizis, izis bena'iltiníí, dagohíí nohwikee ik'e'an dahdaadołné' hela': itínyú daaholkaahyú nnee da'adzaayú doo bil nadaagołni' da. ⁵ Gową yune' ha'alkaagee iltsé gádaadołniih doleeł, Ilch'i'gont'ééhíí díí gową yune' be'ágót'éé le'. ⁶ Nnee nł'éégo at'ééhíí áígee sidaayúgo nohwil ilch'i'gont'ééhíí yil nlii doo: áiná' nnee doo hwaa ágát'éé da le'eyúgo, nohwil ilch'i'gont'ééhíí dánohwíí nohwíyéé nádodleeł. ⁷ Gową yune' ha'alkaagee, da'áígee dinolbñh le'gá, áígee dahat'ihíta nohwá daach'idiné'íí daaholśaągo, la'íí dahat'ihíta nohwá náda'ch'ilśiihíí daaholđlaągo: hadñ na'iziidíí bich'i' na'i'niilgo goz'aq. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kñh goznilgee ha'alkaigo, áígee hádaanohwich'it'iiyúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'íí daaholśaą doleeł. ⁹ Áígee daanezgaihíí nádaaholśiihgo bich'i' gádaabildoñiil, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i'. ¹⁰ Dahagee kñh goznilgee ha'alkaigo, áígee doo hádaanohwich'it'ii dayúgo, áígee da'ditinyú nołkahgo gádaadidołniil, ¹¹ Daagonoljigeé dá leezh zhá ndi nohwikee bídaahit'ihíí k'eda'ildéh, áí bee doo hádaanohwilt'ii da bigózih doo, ndi díí bídaagonolśi, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo nohwá ch'ígót'i' ni'.

12 Shíí nohwíl nagoshni', Bik'ehgo'ihí'nań yándaago'aahíí bijíí Sódóm biniigodilne'íí bitisgo áí kǫh goznilíí biniigodolniił. 13 Korázingee daagonońinií, nohwá góyée doleeł! Bethsáidagee daagonońinií, nohwá góyée doleeł! NohwitaHyú ízisgo ánágot'ííhí Tyre ła'íí Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolínií doo áníná' nak'a' dich'ízhé bik'inazlaaná' íłch'ii yiyi' naháztaągo binch'ó'íí yich'á'zhí' ádaaszaa doleeł ni'. 14 Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijíí Tyre ła'íí Sídón bitisgo nohwiniigodidolniił. 15 Nohwíí, Capérnaumgee daagonońinií, yaaká'zhí'go hanohwidí'niíhí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'nił. 16 Hadń daanohwíyést's'aaníí shíí shíyést's'ąą aldó'; hadń daanohwich'ólaahíí shíí aldó' shich'ólaa; hadń shich'ólaahíí shides'a'ń aldó' yich'ólaahi at'éé. 17 Gosts'idinhíí bíł daagozh'ógo nákaigo gádaanii, NohweBik'ehń, nizhi'íí binkáayú ch'iidn ndi benohwik'eh. 18 Jesus gádaabilnii, Ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híí k'ehgo gódah ch'íngo'go hish'íi ni'. 19 Shíí t'íiish ła'íí ch'ígodahistas doo ła' ńanohwile' dago, ła'íí nohwik'edaanníihíí binawod bitisgo nohwinawod golíigo nohwaa godiní'ąą; áík'ehgo doo hat'íí nohwiní'dóhńh at'éé da. 20 Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'ádaadońniyú ánádaat'ííhí doo da'ái zhá baa nohwíl daagozh'ó da le'; áíná' yaaká'yú daanohwizhi' ágolaahíí baa nohwíl daagozh'ó le'.

21 Áíná' Jesus Holy Spirit bee bíł gozh'ógo gánniid, Shi-Taa, yaaká'zhí' ła'íí ni'zhí' nant'án ńlínihi, dúí íłch'ígót'aahíí nnee daagoyáągo bíł ídaagozínihíí baa ch'anant'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah áńlaahíí ba'ahénsi; da'áík'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áík'ehgo háńt'íigo ágónlaahi. 22 ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'ńíł: doo hadń shíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshńini shígółsini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadń shiTaa yígółsini at'éé da, shíí biYe' nshńini zhá, ła'íí dahadń shiTaa bich'í' bígózihgo áshle'íí aldó' shiTaa yígółsı.

23 Bitsilke'yu zhá yich'í' adzaago gáyilnii, Hadń hat'íí daańiiníí daayo'íinií biyaa gozh'ó doleeł. 24 Shíí nohwíl nagoshni', doo ałch'idé Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú nada'iziidi ła'íí nant'án daanlíni daańiiníí daayiltséh hádaat'íi ndi doo hwaa daayiltsąą da; daadołts'agíí daidits'íh hádaat'íi ndi doo hwaa daidezts'ąą da.

25 Begoz'aaníí nń'éégo yígółsini ła' Jesus hat'íí nayíntaahgo gáníigo hizı', Íłch'ígó'aahíí, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí bee hinshnaa doleeł? 26 Jesus gáníí, Begoz'aaníí hago'at'éégo k'e'eshchíi? Hónzhiigo hat'íí nił'idi'nií? 27 Nneehíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzh'ó le', niyi'siziinií dawa bee, ninawodíí ła'íí ninatsekeesíí dawa bee; na'ashhahgé' gólínií nił nzh'ó

le', dani idi njóóhí k'ehgo. ²⁸ Jesus gánábildo'níid. Da'áígee ádínníid: díí bee ánt'éeyúgo hinnaá doleeł. ²⁹ Begoz'aaníí nlt'éégo yígólsini nnee binadzahgee nzhqo ádil'íi hat'íigo Jesus gánáyíldo'níid, Na'ashhahgé' gólínní nnihií, hat'íi nniigo ánníi? ³⁰ Jesus hananádziigo gáníí, Ła' nnee Jerúsalemgé' Jéríko yuyaa higaalyú nnee da'n'íihi bik'idahishjeedgo dawahá bíyéehí bich'á' nádaidnńilgo yóiyahgo biní'da'disńihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistíiná'. ³¹ Okąąh yebik'ehi áí itín yuyaa higaalyú, áí nnee sitiiníi yiltsąą, ndi łahzhinéégo lédnyaago ch'inyáá lę'e. ³² Ła' nnee Levi hat'íií nłini áldó' áí nnee sitiiníi yiltsąą, ndi án áldó' łahzhinéégo ya'ishhah ch'inánádzaa. ³³ Áiná' ła' nnee Samáritan nłini higaalyú, áí nnee sitiiníi yiltsąągo yaa nyáá; áik'ehgo yaa ch'oba'go, ³⁴ Ik'ah ła'íi wine bilgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áígé' Samáritanhíi dabíi bitúlgayé yiká' dahyistíigo ná'ch'injahyú yinktíi, áik'ehgo nlt'éégo áyłsı lę'e. ³⁵ Iskąą hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíi yebik'ehń yaa yinné' gáyłniigo, Díi nneehń shá nlt'éégo áńłsı: díi zhaali naa niné'íi bitisyú izłiyúgo, nich'í' naná'dihishńil, nánsdzaago. ³⁶ Áí nnee taagihíi hayíihíi nnee be'nest'íi dihií ba'ashhahgé' gólíhíi k'ehgo ábíłlaa ńnzı? ³⁷ Begoz'aaníi nlt'éégo yígólsiníi gáníi, Nnee bilgoch'ozbaadíi. Jesus gábilńii, Dahńńáh, ni áldó' ágánt'íi lę'e.

³⁸ Ch'okaahyú Jesus ła' gotahzhí' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowayú ńyáágo, ha'áńńáh bilńiigo ha'ayáá. ³⁹ Ákóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, bilch'ígó'aahíi yíyésts'ąągo. ⁴⁰ Martha łąągo nabi'dint'ogo Jesus yaa nyáágo gáníi, SheBik'ehń, ya' shik'isn doo shich'onńii dago dasahn ná'isiidíi doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onńii, bilńne'. ⁴¹ Jesus gábilńii, Martha, Martha, nani'dint'ogíi zhá łąągo baa natsínkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá ízisgo ilíni; áí Mary nágodn'ąą, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Łahn Jesus okąąh lę'e; ąął oskąądná' bitsilke'yu dała'á gábilńii, SheBik'ehń, da'ohiikąąhgo nohwil ch'ígon'áh, John bitsilke'yu yil ch'ígon'ąą lę'ehíi k'ehgo. ² Áik'ehgo Jesus gáníi, Da'okąąhgee gádaadidońnił, NohwiTaa yaaká'yú dahsındaahń, Nizhi'íi dilzłhgo bígózłh le'. Nant'án ńłłhíi begodowáh. Hago'at'éégo áńńiyú yaaká'yú benagowaahíi k'ehgo ni'gosdzán biká'yú áldó' begodolńił. ³ Dajłi biigha daahiidaaníi nohwá ágonłsı. ⁴ Nohwinch'ó'híi nohwá da'izłiné ánáńdle'; nohwíi áldó' nnee nch'ogo nohwich'í' ádaadzaahíi

baa nádaagodont'aah. Nanhwída'dintaah yune' onohoníí helá'; áiná' nchq'go at'éehíí bich'á'zhí' hanánohwihi'níí. ⁵ Jesus gádaabiñii, T'é'ís'ahgo nohwíí la' dánkó nit'eké bich'í' nñángo gábiññii, Shit'éké, bán dijolé taagi shá ch'íhinjá; ⁶ La' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íí bá'dishné' da. ⁷ Bigowá yune' nit'ekéhi dánkó gánikñii, Doo nashíí't'og da: alk'iná' dáádít'ih da'dintáá, shichagháshé bíl shijééd; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'íhíta naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwíidishñii, Áí nñeehn nádiidáhgo nñee ídókeedíí dahat'íígee yaa yiné', doo bit'ekéhií zhá bighá da, dayúweh ídókeedhií bighá. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwíidishñii, Da'do'keed, áík'ehgo hat'íí daado'keedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaano'laad, áík'ehgo hat'íí bíka daano'laadihíí nádaado'ne'hi at'éé; dáádít'ih nádaano'ts'í, áík'ehgo nohwá ch'í'it'íhi at'éé. ¹⁰ Hadn ídókeedn baa hi'né'hi at'éé; hadn nantaadn hat'íí yíka ntaadíí náidiné'hi at'éé; hadn dáádít'ih nýinlts'íhn bá ch'í'it'íhi at'éé. ¹¹ Nohwitahyú la' nñee biye' golíni, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yí'aah gá? Dagohíí lóg bíyókeedyúgo, ya' t'íishgo yaa yílteeh gá? ¹² Dagohíí iyézh bíyókeedyúgo, ya' ch'ígodahistasgo yaa yílteeh gá? ¹³ Daano'chq' ndi nohwichagháshé n't'éhi baa hi'né'íí bídaagon'ls'yúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadn Holy Spirit bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo ya'ti' dahíí hainyood lé'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nñee doo ya'ti' da n'íí hadzii; áík'ehgo nñee da'adzaahíí bíl díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaañii, Ch'iidn nant'an Beélzebub holzéhi binawodíí bee Jesus ch'iidn hainihyood. ¹⁶ La'ihíí nayídaantaahgo gádaañii, Yaaká'gé' godiy'gho be'ígóziníí nohwíí ch'í'nah ánle'. ¹⁷ Áiná' Jesus, áí nñee natsídaakesíí yígó's'igo gáyíññii, Nñee ílch'í' t'ekédaas'aníhíí dabíí ílch'í' nanádaagon'kaadyúgo da'izlí hileeh; nñee da'á' naháztaaníí dabíí íl'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh at'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabíí ích'í' naná'idziidyúgo hagoshá' yebik'ehíí bínágon'aa' doleel? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóód daashíidoññiihíí bighá ádishñii. ¹⁹ Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadn bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'aniigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitahyú alk'iná' nant'aa. ²¹ Nñee n'ldzili yenagon'kaad doleelíí alk'iná' dahyoné'go bigowá yínadéz'íyúgo, dawahá bíyéehíí doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nñee bitisgo n'ldzilihi bich'í' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagon'kaadíí ya'okíí n'íí bich'á' náyidinñiiigo

nnee yitah'iniih. ²³ Hadn doo bil gonsht'ii dahñ shich'i' got'ii'hi at'éé; hadñ doo bil dała'á ná'áshdle' dahñ shich'á' ts'iltiigo áile'. ²⁴ Spirit nchq'í nnee yiyi'gé' háyáána' tú ádihyú aanádaal, hayú hanayóolii yíka ntaago; áiná' doo hagee dahíi bigha gánii, Shigowayú hagé' níyáá n'íiyú nádésdzá. ²⁵ Bigowá n'íi nlt'éégo nágolzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áík'ehgo spirits gots'idi daanchq'i yil nakai, bíi bitisgo daanchq'ihí, áí gowá yune' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee ítséná' át'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yakti'ná' la' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyihñii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sírlíigo nñbe' n'íi biyaa gozhqó doleel. ²⁸ Áiná' Jesus gánii, Hadñ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yidits'ago yikisk'eh at'ééhñ, ángo biyaa gozhqó doleel.

²⁹ Nnee láago dała'adzaaná' Jesus gánii nágodidzaa, Dázhq nchq'go daalinolt'íli: godiyihgo be'ígózinii yíka daadéz'ii; áiná' be'ígózinii doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'i' be'ígózh alzaahíi zhá. ³⁰ Jonas nnee Nínevehgee daagolínii bich'i' be'ígózh alzaahíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, daalinolt'íli bich'i' be'ígózh doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijii isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhñ hiziiigo daalinolt'íli yaa yakti'go, Shíi shitisgo daanchq' ni', didonii: án dázhq nzaadgé' nyáá, Sólomon bigoyá' yidits'ihgo; áiná' k'adíi Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagolii n'íi daahiziiigo nnee daalinolt'íli yaa yadaakti'go, Nohwii nohwitisgo daanchq' ni', daadidonii; Nínevehgee daagolínii Jonas yakti'go daidezts'aaná' binchq'ii yich'á'zhq'go ánádaasdzaa; áiná' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadñ ik'ah kq'ii yidiltaadgo nagont'i'yú nyil'taah da, dagohii doo táts'aa yil yaa nyi'aah da, áiná' ik'ah kq'ii biká' dahnásilt'áahyú daach'ilt'aah, áík'ehgo hayii ha'áhikáhíi áí kq'ii daayo'ii doleel. ³⁴ Kináá'íi kits'í bikq'i at'éé: kináá nlt'ééyúgo kits'í dahot'éhé bikq' golini at'éé; áiná' doo nlt'éé dayúgohii kits'ihii dahot'éhé dilhiki at'éé. ³⁵ Áík'ehgo ádaagots'idzaa, dahyúgo kiyi' ná'dindíin n'íi kich'á' dilhii nádleeh. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dilhigo baa dahgoz'aq dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíin doo, ik'ah kq'ii bich'á'idindíinhii k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yakti'ná' Phárisee nlinihi, Shi ináá, bilñii: áík'ehgo Jesus itah iyaago nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'hii k'ehgo dá doo táadígise itah iyaago nezdaago Pháriseehii bil diyagot'ee lé'e. ³⁹ Jesus gábilñii, Nohwii Phárisees daanolini, idee lá'ii its'aa biká'yú zhá táadaalgis; áiná' nohwii'yú

aadaach'ihiniⁿⁱihíí lá'íí daanch'íí zhá begoz'aq. ⁴⁰ Nohwíí doo daagonokáni da, hadn nohwits'í áyílaahn shá' da'án nohwiyi'ihíí aldó' áyílaa? ⁴¹ Dawahá nohwíí biyi'gé' nlt'éehíí nnee bá daadohné'; áík'ehgo dawahá nohwá nlt'éé doleel. ⁴² Phárisees daanołini, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, lá'íí rue holzéhi, lá'íí t'oh itah at'éehíí dágonenanyú ilk'é'nilgo dała'a Bik'ehgo'ihinań baa nádaahné', áiná' nlt'éégo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoł'ee da, Bik'ehgo'ihinań bił'ijóóníí doo baa natsídaałkees da: áí bee ádaanoł'ee doleel ni', lá'ihíí doo baa daayohah dago. ⁴³ Phárisees daanołini, nohwá góyéé doleel! nohwíí Jews ha'ánałséh nagoznil yune' nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbihyú itah dahnasółtaqgo zhá, lá'íí nahi'niih nagoz'aqyú nohwich'í' ádaach'iniigo nohwíł daagozhóó. ⁴⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi lá'íí Phárisees daanołini, daanołshoqo ádaagonł'ini, nohwá góyéé doleel! le'ch'izhjeegíí doo daat'ij dahíí ga'ádaanoł'ee, áí le'ch'izhjeegíí biká' ch'ich'ihikáh, dá doo bídaagoch'ıksiného.

⁴⁵ Ła' Jews bich'í' begoz'aaníí nlt'éégo yígółsini Jesus gáyihni, İlch'ígó'aahíí, ágánniyú nohwíí aldó' ánohwilnii. ⁴⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí nlt'éégo bídaagonokáni, nohwíí aldó' nohwá góyéé doleel! heel ndaazi nnee biká' dahda'ohołheeh, áiná' nohwihíí dázhó da'ayáhago ndi doo bich'odaahnii da. ⁴⁷ Nohwíí nohwá góyéé doleel! nohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi nadaistseedi le'shijeegíí biká' dahat'ihíta bee bínadaach'ılnihií ádaagołe'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íí ánadaat'ijł n'íí nohwíł dá bik'ehgo ch'í'nah ádaał'ij: daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidíí nadaistseed, nohwíí le'shijeegíí biká' dahat'ihíta bee bínadaach'ılnihií ádaagołe'. ⁴⁹ Áí bighá Bik'ehgo'ihinań bigoyaq'íí gánniid lé'e, Binkááyú nada'isiidíí lá'íí shinadaal'a'a koch'í' daadish'aa, lá' nadaach'ıltsed doleel, lá'íí biniidaagoch'idile' doleel: ⁵⁰ Áík'ehgo ni'gosdzán alzaagé' godezt'igo Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi dawa bidil nada'ijóóhíí, daałinolt'ijłíí bik'izhi' didot'aał, ⁵¹ Ábel zesdijgé' Zekariás zesdijzhi' nnágot'igo, Zekariásií bech'okqahíí biká' dahnási'nihií goz'aaníí lá'íí kih biyi' da'ch'okqahíí bigizhgee daztsaq lé'e: da'anii ádaanohwıłdishni, daałinolt'ijłíí bik'izhi' didot'aał. ⁵² Begoz'aaníí nlt'éégo bídaagonokáni, nohwá góyéé doleel! nohwíí igoyaq' bich'í' bená'igisé nádaadołtaq: nohwíí doo ha'alkáh daná' nnee ha'akáh doleel n'íí t'aqzhi' ádaanołsi. ⁵³ Jesus ágáníiná' begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi lá'íí Phárisees daanlíni bá daagoshchijđgo ląqgo nayídaadikid: ⁵⁴ Yá nakída'il'áago, k'izé hadzii daanzigo, dahat'ihíta yik'izhi' daidi'aahíí bighá.

12

1 Díí bee ánágot'íílná' nnee doo náhóltag dayú dała'adzaago dázhó daahíjizhná' Jesus bitsilke'yu iłtsé gáyílnii nkegonyaa, Phárisees daanlíni binchó'íi bání benilzoolé ga'at'éhi baa daagonoısaą, ái nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'ini at'éé. 2 K'ad dawahá bil le'izkaad n'íi ch'í'nah ádolnii; la'íi k'ad dawahá nanlı' n'íi bígózıhgo ádolnii. 3 Áík'ehgo godilhiıyú hat'íi daadolnii n'íi got'ıızhı' didots'ııı; kii biyi' yune' dataąnégo hat'íi daadolnii n'íi kii biká'gé' didots'ııı. 4 Shit'ekéhiı, gádaanohwıldishnii, Hayıi kits'ıi nadaıktseedná', bikédé'go doo hago ádaanéh dahıi doo bédaaldzid da. 5 Shıi nohwı nadaagoshıi' hadn bédaaldzid: ich'izishiiniı bikédé'go ch'iidn biko' diltı' yuyaa kaa o'ılkaadı áń bédaaldzid; gánohwıldishnii, áń bédaaldzid. 6 Ya' dlq'dichiné ashđla'i zhaali lich'é naki izlııgo nahıniıh gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihı'nań dała'a ndi doo yaa yınah da. 7 Nohwitsizıl dawa alı'iná' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaaldzid da: dlq'dichiné doo alı'ıde bitisgo da'inoııı da. 8 Gánádaanohwıldishnii, Dahadı nnee binadzahgee, Áń bígonsı, shııniıhń, shıı nnee k'ehgo Niyááhıı Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıniı binadzahgee ágadıldishnii: 9 Áiná' hadn nnee binadzahgee, Áń doo bígonsı da, shııniıhń, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'a yaaká'yú daagolıniı binadzahgee, Doo yıgólı da, bilıdidishnii. 10 Dahadı shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nchq'go shaa yaktı' ndi binchq'ıi bá da'izlıné ánádolnii; áiná' dahadı Holy Spirit nchq'go yaa yaktı'ń binchq'ıi doo bá da'izlıné ánálne' at'éé da. 11 Jews ha'ánásehıı, la'íi nadaant'aahıı, la'íi aasıniıı binadzahgee ndaanohwıdel'aago, hago'at'éégo sha' hasdziıh, dagohıı hat'ıısha' dishnii gádnii, doo daanoııı da: 12 Holy Spirit da'ái bik'ehen'áągee biyi' hat'ıi daadolniihıı nohwı ch'ıgó'aah ndi at'éé.

13 Nnee dała'at'ééhıı la' Jesus yich'ı' hadziigo gánıı, İlch'ıgó'aahıı, shik'ısn hat'ıi nohwıyéé doleelıı lahzı' shaa no'ne', bilnii. 14 Jesus gábilnii, Dawahá nanohwınt'ogıı hadn nohwá ilı'ı'ishle'go hashıktıı? 15 Áıgé' Jesus gánádo'niı, Daagonoısaą le', dawahá dayúwehégo ádáhádaakt'iiniı baa daagonoısaą: kiyééhıı ląą ndi doo ái bee ch'ihınaa da. 16 İlch'ıgót'aahgo na'gonı'ıı yee yich'ı' hadziigo gáyılnii, Nnee izisgo it'iiniı ląągo na'ınkt'ıh: 17 Dabıı gáldı'nii, Hago áshnéh, shınešt'áıı doo hayú bá nágost'ąą da. 18 Áıgé' gánadı'nii, Hago áshnéhıı bígonsı: dawahá bá gowa shıyééhıı nanágohishniiıgo nchaago ánágoshđlehgó, shınešt'áıı la'ıı dawahá shıyééhıı ákóne' oshnii. 19 Shiyı'siziiniı gábilıshnii, Shiyı'siziiniı, dawahá nıyééhıı da'kwıı legodzaayú dáıik'ehyú

ilk'eyihiniil; áik'ehgo hanányoł, ináá, idláš, nił gozhóq le'.
 20 Áiná' Bik'ehgo'ihinań gábiłniiid, Doo gonyáá da; díi t'é' niyi'siziinií nińókeed: dawahá níyééhíi ilk'ehiniilíi hadń bíyéé doleel áiná'? 21 Hadń dabízhá nzhooníi zhá ádáhát'íigo ilk'eyihiniilná' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee doo nzhóq da, án nneehń ágát'éé.

22 Jesus bitsilke'yu gáyihniid, Ái bighá gánohwiłdishni, Nohwi'ihina'íi doo baa daanohwiłgoyéé' da le', hat'íishá' hisháq doleel, daanołsiqo; dagohíi nohwits'í doo baa daanohwiłgoyéé' da le', hat'íishá' ágoshdle', daanołsiqo. 23 Ki'ihina'íi idán bitisgo ilíni at'éé, kits'ihíi diyágé bitisgo ilíni at'éé. 24 Gaagé baa natsídaalkes: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ilk'edaayihiniilíi bá gowa goz'áq da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinań bá da'diiné': nohwíi dlo' bitisgo da'inołi! 25 Nohwitahyú hadń daahohneezíi yaa natsekeesíi zhá bee ayáhágo ndi hadag ndińséhgo ádidle' gá? 26 Áik'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná, hat'íi bighá la'ihíi baa daanohwiłgoyéé'? 27 T'oh dénzhónéhíi baa natsídaalkes, hago'at'éégo nadaanse'íi: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízigo at'éé lę'e ndi, doo díi t'oh dénzhóné ga'at'éégo ik'e'isdlaa da, nohwíłdishni. 28 Áik'ehgo t'oh díi jii nołseehíi, áigé' iskaq daadidliidíi ndi Bik'ehgo'ihinań nń'éégo bik'e'islaaná'; ái t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihinań nohwik'e'islaa, nohwíi nohwi'odla' ayáháhi. 29 Áik'ehgo hat'íi da'iidaq shihíi dagohíi hat'íi da'iidlaq shihíi zhá doo baa natsídaalkes da, doo nohwiini' háh da le'. 30 Ni'goszán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ái zhá itisgo hádaat'ii: áiná' hat'íi bidn daanołinií Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa nohwá yígółsi.

31 Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníi itisgo biká hádaakt'ii, áigé' díi dawahá ałdó' nohwíyéé doleel. 32 Doo nédaaldzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahíi, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa bilakt'áhgee daanliinií itah daanołiigo nohwá ngon'áq, ái bił goyilshóq. 33 Dawahá nohwíyééhíi nohwaa nahiniil le', tédaat'iyéhíi baa daanołné'; bestso bisis doo sa'i hileeh dahíi nádaado'aaah, yaaká'zhi' ilínihíi doo éđiłhi nádaado'aaah, ákú da'in'iihíi doo keda'in'iih dayú, la'ihíi doolé doo nohwich'á' da'iyáq dayú. 34 Dahayú nohwił ilíni sinilyú ái zhá baa natsídaalkes doo. 35 Ik'eda' soldlaago t'alkoná' nohwikq' daadilti' le', 36 Nnee binant'a' ni'i'nehgee k'ad nadáhgo yiba' naháztaqahíi k'ehgo ádaanoł'ee le'; nadzáágo dáádítłh nýinłts'igo dagoshch'i' yá ch'ida'itiih doleel. 37 Nadaal'a'á binant'a' nadzáána' daadéz'iihíi biyaa gozhóq doleel: da'anii gánohwiłdishni, ik'e'idleego, Dinołbił,

yilniigo yich'i' iikaah. ³⁸ K'ad t'é'ís'ahzhi' godeyaayú, dagohíí hadiyeskaayú biká daadél'jigo nadzááyúgo, áí nadaal'a'á biyaa gozhóó doo. ³⁹ Díí bídaagonoŋsi, nnee bigowaŋ golííníí da'os'ah in'jhií hígháhgo yígóŋsiyúgo yiká déz'jii doleel ni', áík'ehgo bigowaŋ doo ch'í'nódzjís át'éé da. ⁴⁰ Nohwíí aldó' t'aŋkoná' ilch'i'daanok'ee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánsdháh, doo ndaashokíí dagee.

⁴¹ Peter gábilnií, SheBik'ehń, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee yáñti'íí, ya' nohwíí zhá nohwá ánnii née, dagohíí dawa bá ánnii née? ⁴² Jesus gáníí, Hadń begondljiigo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowaŋhíí yebik'ehgo nbiljii n'íí, dahagee idán nana'níhghée idán nayinih. ⁴³ Na'iziidíí binant'a' ábilniiyú át'jigo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóó doleel. ⁴⁴ Da'anjiigo gádaanohwíldishnií, nant'án hat'íí bíyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbilteeh doo. ⁴⁵ Áíná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idildi'niiyúgo; isdzáné ła'íí nnee nada'iziidíí nadainkaad nkegonyaayúgo, iyaa ła'íí idlaago bil nágodezyizyúgo; ⁴⁶ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'jii dagee, doo nyokíí dagee nadáhgo nbihilgeesh, áigé' hayíí doo da'odlaa dahíí bich'i'zhineégo nilteeh. ⁴⁷ Áí na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí yígóŋsi ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ilch'i'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. ⁴⁸ Áíná' na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí doo yígóŋsi dahíí, nábi'diltsas dávik'ehyú adzaayúgo ndi, dé't'ih nbi'diltsas doleel. Hadń łaágo baa hi'né'íí, án łaágo bínadokik; hadń nnee łaágo yá'nné'yúgo, án łaágo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí ko' ni'gosdzán biká'zhí' nkedinshniilgo niyáá: alk'iná' dilthi' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ni'gosdzán biká'zhí' ilch'i'gont'ééhíí nkeniiné' daanoŋsi née? Dah, nohwíldishnií; nnee ilk'ídaashniilyú níyáá: ⁵² Kodé' godezt'igo ashdla'i kih dała'á biyi' daagoljiyúgo, taagi yich'i' nakil'éé doleel, dagohíí naki yich'i' tak'éé doo. ⁵³ Nneehń biye' yil nanágonkaad doo, biye'n bitaa yil nanágonkaad doo aldó'; ła'íí isdzán bi'isdza' yil nanágonkaad doo, bi'isdza'n bimaá yil nanágonkaad doo aldó'; isdzán yá'iyéhn yil nanágonkaad doo, isdzán bá'iyéhn yil nanágonkaad doo aldó'.

⁵⁴ Jesus nnee dała'at'ééhíí yich'i' hadziigo gánniid, O'í'áh biyaayú yaak'os dahnankse'go daal'jiyúgo dagoshch'i' gádaadohnií, Nagoktji łaa; áík'ehgo da'ágánágot'jil. ⁵⁵ Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleel łaa, daadohnií; áík'ehgo ágánágot'jil. ⁵⁶ Nohwíí nnee nzhóni ádaagonoŋini, yaak'os ła'íí ni'gosdzán hago ágonéhíí bídaagonoŋiná', hat'íí bigha k'ad ágonéhíí doo bídaagonoŋsi da? ⁵⁷ Hat'íí bigha doo

dánohwíí nohwí'at'e' hago'at'ée shíhíí bídaagonoŋsɪ dashə'?

⁵⁸ Hadn̄ naa dahgoz'aaníí nant'an̄ yaa bił hi'ashyú dagoshch'ɪ' bił ilk'ínágonkđóq̄h; dahyúgohíí aayanáltihíí yaa nidok't'eelgo at'ée, áík'ehgo aayanáltihíí aasitini yaa niltéehgo, aasitiiníí ha'ánikt'e'. ⁵⁹ Doo ch'ínánódáh át'ée da, dá ąął na'ín̄nilgo zhá, nildishn̄ii.

13

¹ Áíná' ła' n̄nee áígee dała'at'éeéhíí Jesus yił nadaagoln̄i'go gádaayih̄n̄ii, Ƽa' n̄nee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidihíí ła'íí Bik'ehgo'ih̄i'nań yaa dainé'íí bidihíí bił nanádisgeed lę'e. ² Jesus gádaabil̄n̄ii, Ya' áí n̄nee Gálileegé' daagolíníí n̄nee ła'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo binchə' ye'ádaat'eehíí bighə biniidaagodeszaa daanoŋsɪ née? ³ Dah, nohwíłdishn̄ii: áíná' nohwíí daanohwinchə' doo bich'ą'zhɪ' ádaaŋe' dayúgo, nohwíí ałdó' áí k'ehgo nanoŋe'. ⁴ Dagohíí łaħ n̄nee tsebiits'ádaħ hilt'éhi Silóamgee tséé ilk'ehist'ini n̄neezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí ła'ihíí Jerúsalemgee daagolíníí bitisgo binchə' ye'ádaat'eehíí bighə adzaa daanoŋsɪ née? ⁵ Dah, nohwíłdishn̄ii: áíná' nohwíí daanohwinchə' doo bich'ą'zhɪ' ádaaŋe' dayúgo, nohwíí ałdó' áík'ehgo nanoŋe'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nanágonl̄i'go gáníí, Ƽa' n̄nee bidasts'aa hentíiníí biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lę'e; áík'ehgo n̄neehń áí fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'jigo nyáá ndi doo ła' da łaą. ⁷ N̄nee bidasts'aa hentíiníí bá yaa nádéz'iiníí gáyih̄n̄ii, Kú dín'j̄i, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí biká nádisht'j̄iigo taagi łegodzaa, t'ah doo ła' nádish'aa da: k'ínk'é; hat'íí bighə o'áá doleeł, doo bah dahnándah daná'? ⁸ Áík'ehgo gáníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áík'ehgo o'áágo łenágodáhgo nzhəq, áík'ehgo dahat'íhita bich'ɪ' int'aaníí bił k'enádishdlee: ⁹ Áík'ehgo bah dahnisdeeyúgo nkt'ée: dahyúgohíí k'ídńk'i. ¹⁰ Jews daagodn̄ksiníí bijj̄i Jesus ła' Jews ha'ánátséh goz'ąą yunę' ilch'ígó'aah lę'e.

¹¹ Áígee ła' isdzán spirit nchə'i kah naghaago ábılsini biyi' golj̄iigo tsebiits'ádaħ bił łegodzaahi itah lę'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'ídídəq̄hi da. ¹² Jesus yiłtsąągo yich'ɪ' ánj̄iigo gáyih̄n̄ii, Isdzán, kah nan̄naahíí bich'ą' ni'doltj̄i. ¹³ Yiká ndel̄n̄iigo dagoshch'ɪ' isdzánhíí ilk'ínádezđəq̄d, áík'ehgo Bik'ehgo'ih̄i'nań náshilzihgo bich'ɪ' ahénsj, n̄ii lę'e. ¹⁴ Áígee Jews ha'ánátséh yebik'ehń hashkee, Jesus Jews daagodn̄ksiníí bijj̄i ná'ilzihíí bighə, áík'ehgo n̄nee dała'at'éeéhíí yich'ɪ' hadziigo gáníí, Gostán iskaązhɪ' na'iziidíí bee goz'ąą: áí gostán iskaaníí biyi' nádaanohwidilzihyú nohołkáh, doo godilziníí bijj̄i da. ¹⁵ Jesus hananádziigo áí n̄neehíí gáyih̄n̄ii, Ni, nzhəq ádn̄'ini,

nohwíí dała'á nołtjigo godilziníí bijjii nohwimagashi dagohíí nohwitúlgayé dahast'ooníí k'eda'ol'adgo túyú daadołqoz góya'? ¹⁶ Díí isdzánihíí, Abraham bich'á'gé' bi'dishchini, Satan dahbihest'qoggo tsebiúts'adah bił łegodzaahi, godilziníí bijjiišhą doo k'e'it'ad da née? ¹⁷ Ágánniidná' nnee Jesus yich'í' daagot'iiníí ádaa yádaaniidzjii: áiná' nnee la'ihíí dawa bił daagozhqó, Jesus dázhqó nł'éeego adzaahíí bighą.

¹⁸ Áigé' Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí hago'at'éehíí? Hat'íí bił łisht'a nshné' baa nagoshni'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dázhqó ałch'íséhi náidn'aągo bikíyaayú k'eidnláá; aí ch'il dázhqó nchaahi siljigo bich'ádaaz'aahíí biyi'yú dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagozlaahíí k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. ²⁰ Áigé' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí hat'íí bił łisht'a nshné'go baa nagoshni'? ²¹ Isdzán ik'áán taadn ha'okáągo bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo aął dahńdilzoolíí k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí át'éé. ²² Jesus Jerúsalemyú higaalgo kłh nagoznilyú la'íí daagotahyú ilch'ígó'aah lé'e. ²³ Ła' bich'í' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáhągo hasdáhikáh doleel née? Gáyihniid,

²⁴ Ágołch'óshigo ch'ígót'í' ch'inołkáh bich'í' dahdaanołdoh: łąągo ha'akáh hádaat'jii doleel ndi ch'éh ádaat'jii doleel, nohwildishnií. ²⁵ Bigową golíiníí nádidáhgo dáádítłh nohwich'ą' da'ditłjhná' da'dányú nasozjigo dáádítłhíí ndaanołts'igo gádaadołniil, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntłj; nohwich'í' hadziigo gádaanohwildonniil, Hagé' nołkaihi shj, shíí doo nohwídaagonsj da: ²⁶ Áiná' gánádaadoł'niil, Nińáál da'iidaą ni', nohwida'itinyú ilch'igon'aah ni'. ²⁷ Áiná' gánohwıldidonniil, Hagé' nołkaihi shj doo nohwídaagonsj da, nohwildishnií; yúwehzhj' nołkáh, daanohwigha nchq'go ádaakt'ini. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, la'íí dawa Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íí Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'aą yune' naháztaągo daal'jigo, áiná' nohwíí nohwich'ą' da'detaągo, daalchag la'íí nohwiwoo' łidaadołk'ash doo. ²⁹ Nnee ha'i'áh biyaadé'go, la'íí o'i'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, la'íí hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee goz'aą yune' dahnaháztaą doo. ³⁰ Nnee la' iké'yú daanłj n'íí da'ıltsé doleel; la' da'ıltsé daanłj n'íí iké'yú doleel.

³¹ Da'ái bijjii la' Phárisees daanłinihi baa hikaigo Jesus gádaayihni, Kogé' dahnnáh; Hérod nizilhee hát'jii. ³² Jesus gábihni, Ti'i, aí ba'íí k'ehgo nłini gádaadołni, Díí jii la'íí iskaą shíí ch'iidn nnee biyi'gé' ch'inihisood, la'íí ná'iszihi; nakiskaągo áníita shinasdziid aął ashłeh. ³³ Da'ágát'éé

ndi díí jji lá'íi iskaꝯ lá'íi nakiskaꝯgo da'ái k'ehgo hish-gaał: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá dat-saah dávik'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem nílni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi natsínłtseedíi, lá'íi nich'í' daahi'aadíi tséé bee nabida'tsisínłne'íi; tazhik'áné bi'aadíi bit'ats'in bitł'ááh yuńe' bizhaazhé onáyiniłí k'ehgo nichaꝯgháshé doo ałch'idn lináhishniłł hasht'íi ndi doo hádaakt'íi da ni! ³⁵ Nik'ihíi yó'agodot'aaꝯ: da'aniigo gádaanohwiłdishni, Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaahń ba'ahégosini at'éé, daadołnihiłí bijji zhá nadaashłtséh.

14

¹ Łah Jews daagodnłsiníi bijji Jesus Phárisee nant'án nílni bigowa yuńe' iyaꝯyú óyáágo, dé'at'éégo daayinł'íi lẹ'e. ² Jesus lá' nńee nádaanilzołi yiłtsaa. ³ Áík'ehgo nńee begoz'aaníi nłt'éégo yídaagolsini lá'íi Phárisees daanłni yich'í' hadziigo gáyihni, Ya' godilziníi bijji na'ch'ilziihgo goz'aa née, dah née? ⁴ Doo hadń bich'í' hanadzii da lẹ'e. Áík'ehgo nńee kah yaa nagháhihíi náidnłqozgé' náilziih, áigé' onáyí'aad. ⁵ Áigé' gánádaabiń'niid, Hadń godilziníi bijji bitúlgayé dagohíi bimagashi o'í'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'í' hanáidishood ya'? ⁶ Áigee doo hadń hananádzii da lẹ'e.

⁷ Nńee kú neheskaihił hagee nńee itisgo ádaat'eehił dahnádaadinibihgee dahnihebiłgo yiłtsaꝯná' ilch'ígót'aahgo na'gon'íi yee hadziigo gáníi, ⁸ Ni'í'nehgee da'idaꝯyú nńáh, niłnńiidyúgo, nńee itisgo ádaat'eehił dahnádinibihyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nńee nitisgo at'éhi, Kú nńáh, biłdo'niid n'íi; ⁹ Áík'ehgo nńee bá da'idaaníi nich'í' nigháhgo gánikdidoniłgo at'éé, Ai dahsínđaageehíi díi nńeehiłi baa goń'aah; ádaayándzigo dá'ich'í'égee goz'aaꝯgee dahńdaał. ¹⁰ Kú nńáh golzeego naa ch'ínihit'áꝯgo akú nýaago dá'ich'í'égee goz'aaꝯgee dahńdaał; áík'ehgo nńee bá da'idaaníi nýáágo, Shit'eké, yúdahgee dahńdaał, niłniigo, kú neheskaihił bińáał itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadń itisgo ádeštijhń ádaagoch'olba'go ádolniłł; áiná' ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolniłł.

¹² Jesus nńee bá da'idaaníi ałdó' yich'í' hadziigo gáyihni, Nigowaꝯee ha'iz'aaꝯgo da'idaꝯyúgo, dagohíi o'í'áꝯgo da'idaꝯyúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íi, dagohíi ízis da'it'iinił na'ashhahgé' daagolínił zhá, Kú nohołkáh da'olsaꝯyú, biłnńii da; ágándzaayúgo ni ałdó', Kú nńáh, nádaanildo'niili at'éé, t'aaꝯzhi' ni nich'í' naná'doho'nił. ¹³ Ná da'idaꝯyúgo tédaat'iyéhił, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, lá'íi bińáá édaagodiníi, Da'olsaꝯyú nohołkáh, daabiłnńii doo: ¹⁴ Áík'ehgo niyaa gozhóꝯ doleeł; aí doo hat'íi nich'í'

nanádaihi'n̄iil dahíi bigh̄a: n̄nee n̄kt'éhi nanezna'íi naadikaihíi bij̄i nich'í' nanádo'n̄il.

15 N̄nee la' Jesus yil iyaaníi díi yidezts'aago gábil̄n̄ii, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee goz'aq̄ yune' hadn̄ bán̄ yiyaa doleehíi biyaa gozh̄o doleel. 16 Jesus gábil̄n̄ii, N̄nee la' íziso bá da'id̄aago, n̄nee l̄áago, Kú da'ols̄ayú nohołkáh, yih̄n̄iid l̄e': 17 Áigé' da'idaaníi biká' ngonyáágee binal'a'á gáyil̄n̄ii, Hayíi, Kú nohołkáh, daabild̄n̄iidíi, Yushdé', daabil̄n̄ii; alk'iná' aq̄l á'ilzaa. 18 Áiná' n̄nee dala'á daant̄jigo, Doo akú disháh da, daan̄ii nkegonyaa. N̄nee da'ilt̄séhíi gán̄ii, Ni' nagohéhn̄ii ni', ái nish'íyú díyáá: shá ch'igon'aah, nánoshk̄aah. 19 La'ihíi gánádo'n̄iid, Shíi magashi bena'ib̄aasé gonenan nahéhn̄ii ni', ái b̄inshtááhyú díyáá: shá ch'igon'aah, nánoshk̄aah. 20 La'ihíi al̄dó' gánádo'n̄iid, Shíi shi'aad gozlj̄i ni', ái bigh̄a doo akú nsháh da. 21 Nal'a'á binant'a' ái n̄neehíi hat'íi daan̄iihíi yil̄ nagosni'. Nant'ánhíi bágóch̄j̄dgo binal'a'á gáyil̄n̄ii, Ti'i, dahale, k̄ih goz̄n̄ilíi biyi' da'itinyú, k̄ih bigizh ch'énádaagozt'i'yú n̄nee tédaat'iyéhíi, baa dahnagoz'aaníi, doo nadaakai dahíi, la'íi bináá édaagodinií, Yushdé', daabil̄n̄ii. 22 Áigé' nal'a'áhíi binant'a' gáyil̄n̄ii, Shinant'a', áshil̄n̄iihíi alk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'aq̄. 23 Nant'ánhíi binal'a'á gáyil̄n̄ii, Ti'i, da'itinyú la'íi k̄ih bin̄aayú ch'il l̄edaant'i'yú nihiyóod, áik'ehgo shigow̄a yune' ch'il̄a doleel. 24 N̄nee, Kú da'ols̄ayú nohołkáh, ch'éh ádaabild̄n̄iidíi shi'idán̄ doo daayol̄ih at'éé da.

25 Jesus n̄nee l̄áago yil̄ nál̄seek: ái yich'í' adzaago gáyil̄n̄iid, 26 Dahadn̄ shaa nyááhn̄ bitaa, bimaa, bi'aad, bich̄agháshé, bik'isyú, bilahk̄íyú, la'íi dabíi bi'ihina' ndi shit̄isgo bil̄ nzhooníi, án̄ doo shiké' higaakíi át'éé da. 27 Dahadn̄ bitsi'ihna'ááhíi doo dahidit̄j̄hgo shiké' dahdigháh dah̄n̄, doo shiké' higaakíi át'éé da. 28 Nohwitahyú dahadn̄ yúdahyú nil'aago ilk'e'isht'íi nziyúgo, án̄ il̄tsé ndaahgosh̄a' da'kwíi ileeh sh̄ihíi yołtag, dá b̄inil'aq̄ sh̄i aq̄l ash̄l̄ézh̄i' nzigo? 29 Dahyúgohíi k̄ih bit'ááh l̄édn'aahíi aq̄l áyíilaaná' hat'íi áile'ihíi doo aq̄l áile' yínés'aq̄ dayúgo, n̄nee bináá doo aq̄l áile' dahíi baa daadloh nkegonyaa, 30 Gádaan̄iigo, Ái n̄neehíi it'íi nkegonyaa ndi doo aq̄l áile' yínés'aq̄ da. 31 La'íi nant'án, nant'án la' yil̄ nagonłkaad doleelyúgo, il̄tsé ndaahgosh̄a' yaa natekees, shisilááda gonenango doo náhóltag dayú la' nant'ánhíi bisilááda nadin doo náhóltag dayúhi bil̄ nagonshkaad dávik'eh sh̄i, nzigo? 32 Dahyúgohíi, yil̄ nagonłkaadíi t'ah n̄zaadgé' hikaahná', bá ch'in̄iíh nadai'aahíi bidázh̄i' daidil'aa gádaayild̄n̄iihgo, l̄t'eké náodleeh. 33 Áik'ehgo nohwitahyú dahadn̄ biyééhíi dawa bil̄ nzhoq̄híi bigh̄a doo yich'á'hígháh hát'íi dah̄n̄, doo shiké' higaakíi át'éé da.

³⁴ Ishíih nkt'éé, ndi ishíih doo nk'óózh da silíyúgo, hat'íi bee nk'óózhgo ánálne'? ³⁵ Lúí bichan ndi bíl nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkáad. Hadn bijeyi' golínií íyést's'aa le.

15

¹ Tax bich'í' nadaahi'níikíi lá'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi dawa Jesus yídaayést's'aa go yich'í' nihikáh lé'e. ² Phárisees daanlíni lá'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'íichíhi Jesus yída'íltahgo gádaanii, Ái nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yich'í' nihikáh, lá'íi yíl da'ayaqa.

³ Áík'ehgo Jesus ích'ígót'aahgo na'goni'íi yee yíl nagolní' gáníigo, ⁴ Nohwitaahyú lá' dahadn dibelíi dała'á gonenadín da'izlíiyú yinoyolgo, dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'adin ngost'áihíi dakú nyiníilshá', áiná' dała'á bich'á' ch'a'oyááhíi yíka ntaah, dá náidnktíizhí'? ⁵ Náidnktíiná' yaa bíl gozhógo biwosyú dahítteeh. ⁶ Bigowayú nádzáago bit'eké lá'íi ba'ashhahgé' daagolíníi dała'áyíilaago gádaayíihíi, Shíł nohwíl daagozhó le'; shidibelíi ch'a'oyáá n'íi náidktíih. ⁷ Da'áik'ehgo aldo' nnee dała'á nchog'o at'ééhn binchog' yich'á'zhí' adzaahn, ngost'adin ngost'ái nnee daanjog daanzigo binchog' doo yich'á'zhí' ádaane' dahíi bitisgo yaaká'yú baa kol daagozhó doleel, nohwíldishníi.

⁸ Isdzán lá' zhaali béshligai be'alzaahi gonenan nainilgo, dała'á baa ch'a'oltog'yúgo, kog' yidíltaadgosha' nágolshóhgé' yiká déz'íi, danáidn'aaqzhí'? ⁹ Náidn'aaaná' bit'eké lá'íi ba'ashhahgé' daagolíníi dała'áyíilaago gádaayíihíi, Shíł nohwíl daagozhó le'; zhaali shich'a'oltog' n'íi nádi'aa. ¹⁰ Da'áik'ehgo aldo' nnee dała'á nchog'o at'ééhn binchog' yich'á'zhí' adzaahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi bináál gózhog doleel, nohwíldishníi.

¹¹ Jesus gánádo'níid, Lá' nnee biye' naki golíi lé'e: ¹² Iké'gee nagháhihíi bitaa gáyihíi, Shitaa, dawahá níyééhíi lahzhí' shíyéé doleekíi shaa nne'. Áík'ehgo bá ík'íiyíné'go yaa yiné'. ¹³ Da'kwíi iskaqa hik'e iké'gee nagháhihíi dawahá bíyééhíi dała'áyíilaago nzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú análowolgo dawahá bíyéé n'íi aqa ch'ayishchíih. ¹⁴ Dá aqa ch'ayishchíiná' áígee shiná' góyéégo daagodeyaa lé'e; áík'ehgo dawahá yídn níigo nkenyaa. ¹⁵ Nnee lá' áígee daagolíníi yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bí'idán dák'azhá yiyaa ndi nnee doo lá' bá'diné' da. ¹⁷ Ídínagoszígdo gádíldi'níi, Shitaa yánada'iziidíi láago bí'idán daagolíi, ik'e'an naznilgo, áiná' shihíi shiná' dák'azhá shizilheel! ¹⁸ Shíi nádishdáhgo shitaa bich'í'yú nádésdzá, áík'ehgo gábíldishníih, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íi ni nich'í' nchog'o asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashíich'íiníi

bik'eh sitíj da: nánada'iziidí k'ehgo nashín'teeh. ²⁰ Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah n'zaadgé' nádaahná' bitaa biltsáago baa ch'ozbaadgo bich'í' nádilwod, bizénáschidgo bizts'os lé'e. ²¹ Biye' gábilnii, Shitaa, yaakáz'zhí' bich'í', la'íi ni nich'í'nch'og'o asdzaa, doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíjda. ²² Áíná' bitaahíi yánada'iziidi gádaayilnii, Diyagé dáz'ho itisgo nlt'éhihíi kú ndaanoltsoosgo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daado'aa, kee aldó' bá ádaagole': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íi nádaadolt'e'go bá daazol'hee; áík'ehgo daahiidaago nohwil daagozhó' le': ²⁴ Díi shiye' daztsaa nsí n'íi t'ah hínaa láá; ch'a'otkizh n'íi nádiltíj. Áík'ehgo bil daagozhó' nkegonyaa. ²⁵ Biye' iltsé nagháhihíi k'edolzaayú naghaa n'íi nádaal: án k'ijh yit'ahzhí' nnyááná' bésh dilwoshé bee idot'aahná' da'ch'ilzhishgo yidezts'aa. ²⁶ Nada'iziidi la' yiká ánniidgo nayidilkid, Hat'íi bigha ágot'íj? ²⁷ Gábilnii, Nidizhé nádzáa; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íi bá zesdij, nidizhé dánlt'éé nt'éégo baa nadzáahíi bigha. ²⁸ Áík'ehgo bágóchijidgo doo ha'agháh dahíi bigha bitaa bich'í' ch'ínyáago, Ha'ánnáh, bilniigo nábokaa lé'e. ²⁹ Bitaa yich'í' hadziigo gábilnii, Doo alch'idé legodzaa da nich'oshniigo áshilniihíi dawa bikísk'eh ánsht'ee ni'; ndi gant'ízi zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa n'teeh da, shit'eké bil shil daagozhó' le'at'éhi: ³⁰ Áíná' díi niye', bizháan da'adzaahíi yil anákeelgo dawahá níyéé n'íi aal ch'ayishchijná' nádzáayú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íi bá zínhij. ³¹ Bitaa gábilnii, Shiye', ni nil gonshij, shíyéehíi dawa níyéé. ³² Nohwil daagozhó', nohwil gonedlijgo dá bik'eh go'íj: díi nidizhé daztsáago daandzi n'íi hínaa; ch'a'otkizh n'íi nádiltíj.

16

¹ Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzi, Lah n'nee ízigo it'ini la' n'nee bána'iziidihíi bíyéehíi dawa yinádéz'ijgo nyinkij lé'e; áí n'nee ízigo it'ij n'íi gádaabilch'inii, Níyéehíi yinádéz'iiníi dawahá nich'á' da'izl'ij áil'ij. ² Áík'ehgo bána'iziidíi, Yushdé', yilniiidgo gábilnii, Hat'íi láá daanilch'iniigo naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shíyéehíi shá beda'izoh n'íi shaa nán'aah; k'adíi dawahá shíyéehíi doo shá binádí'ij da. ³ Na'iziidíi gádildi'nii, Hago laa ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'ij n'íi shich'á' nágodn'aa: doo nagoshgeed bik'eh da; idóshkeedyúgohíi ádaayánsdzj. ⁴ Shíi hago ashne' bígonsj, kodé' ch'ináshidolt'e'go n'nee bitashaa doleelgo. ⁵ Áík'ehgo binant'a'íi yaa hadais'aa n'íi, Yushdé', daayilniigo, da'iltséhihíi gábilnii, Shinant'a' da'kwíi naa ha'áa? ⁶ Mazhíiíi da'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'áago, nii. Áík'ehgo

gánáyildo'niid, Dagoshch'i' ndaahgo ashdladin zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'íłchíí. ⁷ Ła' gánáyildo'niid, Nihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gáníí, T'poh naghái ízis nchaahíí dała'á gonenadín dádeskadgo. Áík'ehgo gánáyildo'niid, Tsebídín zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'elchíí. ⁸ Nant'án bána'iziidná' bich'i' nach'aahn, Gonyááyú ándzaa ląą, yłnii: díí jji ni'gosdzán biká' ágot'ee zhínée nakaihíí daakinolt'ijhíí, idindíín zhínée nakaihíí bitisgo daagoyáá. ⁹ Ni'gosdzán biká' ízis it'iiníí bee nohwit'eké ádaagołdle'; áík'ehgo ásdijđgo dahazhí' daagoljyú nohwá ch'ídaadotijł, nohwikłdishnii. ¹⁰ Hadń da'ayáhągo ágot'eehíí ndi begondljigo nayik'i'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí ałdó' begondljigo nayik'i'iziid doleel: hadń ayáhągo doo bik'ehyú át'ée dayúgo dązhq itisgo doo bik'ehyú át'ée da doleel. ¹¹ Áík'ehgo ni'gosdzán biká' it'iiníí doo nzhqoggo ádaanołsđ dayúgo, hadń yaaká'yú it'iiníí nohwaa yiné' áiná'? ¹² Ła' bíyéhi doo bá nzhqoggo ádaanołsđ dayúgo, hadń dánohwíí nohwíyéehíí nohwaa yiné' áiná'?

¹³ Doo hadń binant'a' naki da: dała'a bił nchq'ná' ła'ihíí bił nzhq doleeki at'éehíí bighą, dagohíí dała'á yotą'ná' ła'ihíí yich'olaa doleeki at'ée. Bik'ehgo'ihí'nań ła'íí it'iiníí dała' doo hago'at'éeego bá na'ch'iziidi at'ée da. ¹⁴ Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'ínihi, díí dawa daidezts'aqaná' Jesus yaa yádaakti'go yaa daadloh lę'e. ¹⁵ Áík'ehgo gáyihłniid, Nńee binadzahgee daanołshqo ádaanołjđ ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwijjı yune'íí yígółsđ: nńee hat'íí itisgo ádaayonihíí, áí Bik'ehgo'ihí'nań bił nchq'. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ła'íí binkááyú nada'iziidíí ádaanihíí yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhi': áigé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nł'éeego baa na'goni'íí t'ah baa nadaagolni' goldoh, áík'ehgo nńee dała'á daantjıgee dązhq hádaat'jigo idéédaalnaa. ¹⁷ Yáá ła'íí ni'gosdzán biłgo bech'igonałhgo doo nyee da, áiná' begoz'aaníí dązhq da'ayáhągo ndi bech'igowáhgo nyee. ¹⁸ Dahadń bi'aad ył ikł'ínát'aazhgo ła'i ył nnaná'nááyúgo án nant'i' naghaa: ła'íí dahadń isdzán biką' yó'onáyłt'e'n ył nnaáyúgo áí nńee nant'i' naghaa.

¹⁹ Łah nńee ízisgo it'iiníí, nak'a' nł'éhi lichigo dotłizhi bidiyágé lę'e, dajjı biigha idán lán ilíiníí zhá yiyáni. ²⁰ Áí nńee bich'ígót'i'gee ła' nńee idókeedi dá lóód zhąhi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istjı. ²¹ Nńee ízis it'iiníí iyaqagé' bán bizhool nanidéhíí shá dó'né' hadó' nzj lę'e: ła'íí licháné baa hikáhgo biká' lóódíí daayihnaad. ²² Nńee tét'yé n'íí daztsągo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí Abraham bijjılálzhj' idéyólta'go onádaabistjı lę'e: nńee ízis it'jı n'íí

aldó' daztsaago lehtj. ²³ Ch'iidntahyú dázho biniigonk'éégo hadag déz'jigo nzaadyú Abraham Lázarus idéyóltą'go yiltsaa. ²⁴ Áík'ehgo Abraham nawode yich'j' ánniid, Abraham, shi-taa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'j' n'páá, bilázhoozhíí tú bee náyólt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díí kọ'íí biyi' ny-eego shich'j' nagowaahíí bighą. ²⁵ Áíná' Abraham gábiłnńiid, Shiye', t'ah hinńááná' bínánłńih, dawahá nł'ééhíí nńyéeé ni', áíná' Lázarus doo hat'íí nł'éhi bíyéeé da ni': k'adíí án nł'éégo ábi'dilzj, áíná' nihíí k'adíí niniigonk'éé. ²⁶ Nohwíí nohwigizhgee dázho yúyahgo nalwozh aldó': áík'ehgo kodé' azhj' nach'idikáh doleeł n'íí doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé da; áíná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da. ²⁷ Áík'ehgo nńee ízis it'j' n'íí gánńiid, Shitaa, nánoshkaąh, Lázarus shitaa bigowayú n'páá: ²⁸ Shik'isyú ashdla'i golj; áí doo kúyaa góyéégo goz'ąą yuyaa dikáh da doleełhíí bighą Lázarus bił nagolńi'go n'páá. ²⁹ Abraham gábiłnńiid, Bíí Moses ła'íí Bik'ehgo'ih'i'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí yedaagoyilj; áí yídaayést'ąą le'. ³⁰ Ágánńiid, Dah, shitaa Abraham: áíná' dahadń daztsánihi bich'ą'gé' náń'ááyúgo shik'isyú bincho'íí yich'ą'zhj' ádaane' doleeł. ³¹ Abraham gánábiłdo'ńiid, Moses ła'íí Bik'ehgo'ih'i'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiiníí doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagolńi' ndi doo da'odłąą da doleeł go'j.

17

¹ Jesus bitsilke'yú gáyihńiid, Nakídintaahíí dábegolńe' go'j, áíná' hadń na'intaahíí bá góyéeé doleeł. ² Tsée be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídest'ł'oggo túnteel beh hilt'e'go bá nzhqo doleeł ni', díí doo ízisgo ádaat'ee dahíí dała'á ncho'go at'jigo doo áile' da doleełhíí bighą.

³ Ídáadaadesółt'j: nik'isn nich'j' ncho'go at'jyúgo bee bich'j' yánłti'; áík'ehgo, Shaa nágodin'áah, niłńiiyúgo baa nágodin'áah. ⁴ Dała'á jji gosts'idn nich'j' ncho'go ánádzaayúgo, gosts'idn nich'j' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niłńiiyúgo, baa nágodin'áah. ⁵ Jesus binadaal'a'á gádaabiłńii, Nohwi'odłą'íí dayúweh nohwá bínáhodaągo áńłs. ⁶ Áík'ehgo Jesus gádaabiłńii, Nohwi'odłą' mústard biyigé ga'at'ééyúgo ndi, díí tsj sýcamine holzéhi gádaabiłdołńii, Dáni nkeghadgé' hádnłts'oggo túnteel biyi'gee ik'endlée; áík'ehgo da'ánńiiyú ane' doleeł. ⁷ Nohwitahyú ła' bána'iziidíí bá nagodzjzyúgo, dagohíí magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáągo gáyihńiih née, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? ⁸ Dah, áíná' gáyihńiih, Shá á'ile', áige' ik'e'idleego shich'j' n'ííkáah, ąął iyąągé' ąął ishđłąąyúgo; bikédé'go ináá ła'íí idłąą. ⁹ Ya'

bana'iziidíí da'áyihniiyú adzaahíí bigha, Ahíyí'ee, yihnií née? Dah, nsj. ¹⁰ Nohwíí áldó' da'ánohwiłdı'niihíí dawa ádaasolaayúgo gádaadołnih, Nohwíí doo nił daandlıj dago ná nada'iidziid: hat'íí, Ádaale', nohwıłdı'niihíí zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'íí Gálilee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yune' oyáago nnee gonenan lóód doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, áí da'anahyú nazijgo, ¹³ Daadilwoshgo gádaani, Jesus, Nant'an, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus áí nneehíí yıltsaago gádaayihni, Daadołkáhgo okaqah yedaabik'ehi bich'i' ch'í'nah ádaadołdle'. Hikahná' nlt'éé nádaasdlj lé'e. ¹⁵ Áí nnee dała'á nábi'dilziihíí yígolsıj dgo t'aazhi' Jesus yaa nadzáá, nádziihíí Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhi' hayaa adzaa, Ahíyí'ee, yihniigo: án Samáriagé' gólinihi. ¹⁷ Áígé' Jesus gábihni, Gonenan nádaadziihná' ngost'áihíí hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahgé' nneehihi t'aazhi' nadzáá, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahénzigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínáál, ni'odla'íí nlt'éégo ánániidlaa, yihni.

²⁰ Phárisees daanlíni Jesus nayıdaadiłkidgo gádaayihni, Da'os'ah Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleełí kú bengowáh? Jesus gánıí, Doo hwit'ijgo kú bengowáh da: ²¹ Kúnko dín'ıj! dagohıí, Nláhyú nláh! doo daach'inıi da: Bik'ehgo'ihí'nań ak'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyihni, Shıí, nnee k'ehgo Niyááhıí bijjı dała'á nách'oltséh hádó' daanolsıj doleeł, ndi doo ndaahołtséh át'éé da goldohıí dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadeł'ıj, dagohıí, Kú daadeł'ıj, daanohwiłch'inıi doo: áiná' akú dołkáh hela', bike' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'ıí bee yáa dáłázhinéégé' lahzhinéégo bee got'ıj nágodleeh; áik'ehgo shıí, nnee k'ehgo Niyááhıí, ánsht'ee doleeł ch'í'nah áshi'delzaahıí bijjı. ²⁵ Dab'ıltsé lággo shiniigodılne'go daakinolt'ıj kú doo hádaashit'ıj da doleeł. ²⁶ Noe t'ah golıjına' ágot'ee n'ıí k'ehgo shıí, nnee k'ehgo Niyááhıí, nánsdháhıí bijjı áldó' ágágot'ee doleeł. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eełı yiyi' oyaazhi' da'ch'iyaa ni', da'ch'idlqa ni', nnádaach'ılse' ni', la'ıí laa daagoch'ihniıłgo nnádaaze' ni', áígé' tú idezjoolgo aal tú bił daach'idesdziı'. ²⁸ Lot t'ah golıjına' áldó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyaa ni', da'ch'idlqa ni', nada'ch'ihihniıh ni', kaa nadaahi'niıh ni', k'eda'ch'idilee ni', la'ıí gowa ádaagoch'ile' ni'; ²⁹ Áiná' Lot Sódongé' ch'ínyááhıí bijjı kq' la'ıí tséé liko'i, brimstone holzéhi, yaaká'gé' náltáago aal daakowáá'. ³⁰ Shıí, nnee k'ehgo Niyááhıí, ch'í'nah ádideshdle'hıí bijjı áldó' ágágot'ee doleeł. ³¹ Áıı bijjı hadń bikih biká'yú dahsdaahn bikih yune' bíyééhıí siné'i, gódah yıká o'ánáodáh hela': da'áik'ehgo áldó' nnee k'edolzaahıí yiyi' naghaahn t'aazhi' ánáo'ne' hela'. ³² Lot

bi'aadn bínádaahñiih. ³³ Dahadn bi'ihina' yaa bil goyééhñ, áí bich'á' da'izlji hileeh; áiná' dahadn ádaayis'nahgo bi'ihina' da'izlji silji'n ihinaa doo ngonel'aa dahii yee hinaa doo. ³⁴ Shii gánohwiłdishñii, Áí bitlé' nnee naki dashteezhgo, dała'á nádilteehná' la'ii da'akú sitji doo. ³⁵ Isdzané naki lisht'a da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehná' la'ii da'akú sidaa doo. ³⁶ Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehná' la'ii da'akú sizji doo. ³⁷ Hayú, nohweBik'ehñ? daabiñii. Jesus gádaabiñii, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi dała'at'éé doleel.

18

¹ Da'ch'okaah nt'éégo doo kil iyeeh dago Jesus na'goni'ii bee ilch'igó'aahgo ² Gánñiid, Lah kih goznilyú yánáltihñ gólji, Bik'ehgoihina' doo yidnlsini da, nnee doo bil ilni da: ³ La' isdzán, itsaa nlíni, áígee golni dakozhá baa nadángo gábiñii, Shá ilk'igodnldqoh, nnee la' shik'enniihii bigha. ⁴ Dét'ihézhj', Dah, yilñii: ndi bikédé'gohii dabii gáididiñii, Bik'ehgo'ihina' doo dinsj da, nnee doo shil ilji da; ⁵ Da'ágát'éé ndi dii itsaahii ts'ishildjiihii bigha bá ilk'igodishdqoh; dahyúgohii kú nádáh nt'ééyúgo shiyihá. ⁶ Jesus gánádoñiid, Yánáltihñ doo dávik'ehyú at'éé dahñ ánniidii ídaayesóts'aa. ⁷ Bik'ehgo'ihina' nnee hayinilishá' dajji biigha la'ii datlé' biigha bich'i' ádaañiihii bich'i' idést'saago nzaad godihigháh ndi yá ilk'igodildqoh. ⁸ Dagoshch'i' yá ilk'igodildqoh, nohwiłdishñii. Da'ágát'éé ndi shii nnee k'ehgo Niyááhii nánsdzaagoshá', ni'goszán biká' nnee daashodlaanii la' daastséh shj? ⁹ Jesus nnee la' dážhó nshqo daanzigo dabii zhá ádaa da'odliigo, la'ii doo hadn yil da'óltagi da, ilch'igót'aahgo na'goni'ii yee hadziigo gáyilñii: ¹⁰ Lah nnee naki wá'yú da'ch'okaah goz'aa yune' o'áázh lé'e; dała'á Phárisee nlíni, la'n tax bich'i' nadaahiñii. ¹¹ Phárisee nlínihn ídá'okaahgo gánii, Bik'ehgo'ihina', shii la' nnee ádaat'eehii k'ehgo doo ánsht'ee dahii bigha naa ahénsj, áí aadaanch'i'ii, doo bik'ehyú ádaat'ee dahii, nant'i' nadaakaihii, dii tax bich'i' nahi'niñ ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shii dalán godilzinii biyi' nakidn dáshina' oshkaah, la'ii dawahn shiyééhii dágonenanyú ilk'é'nilgo dała'á Bik'ehgo'ihina' bich'i' nanáhishñii. ¹³ Áiná' tax bich'i' nahi'niñhn da'anahyú sizjigo bijjilázhj' nyinłts'j, dá doo hadag dighaalé gániiigo okaah, Bik'ehgo'ihina', shii shinchq' lanihi shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shii nohwił nadaagoshñi', Áí nneehñ gowayú onázdaa, Bik'ehgo'ihina' binadzahgee bízhá binchq' n'ii bich'á'né'ná' la' nneehii, dah: hadn itisgo ádestjiihn ádaagoch'olba'go ádolñii; áiná' hadn ádaagoch'olba'n itisgo at'éégo ádolñii. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'ihezñil lé'e, yiká ndaadilñiih daabich'ido'niigo: áiná'

Jesus bitsilke'yu daayiltsaago, Doo ágadaat'iji da, daabilnñiid. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayilñiigo, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aažhi' daahínóta' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliji, ñiigo. ¹⁷ Da'anñiigo gádaanohwíldishñii, Dahadn chagháshé ałch'íséhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileeh. ¹⁸ Łah nant'an Jesus nayidilkidgo gáyilñii, Iłch'ígó'aahíi nł't'éhi nłínihi, hago laą áshne'go ihí'naa doo ngonel'aą dahíi bee hinshnaa doleel? ¹⁹ Jesus gábilñii, Hat'íi bigha nnee nł't'éhi shiknñii? doo hadn nł't'éé da go'íi, dała'a zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'aą l'éehíi bigońsı go'íi, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'izilhee da, Doo ich'in'ijih da, Doo l'é'ch'ılchoo da. Kitaa la'íi kima ch'idnłsı. ²¹ Nñeehíi gábilñii, Ánii nashaagé' godezt'i'go ái dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus ái yidezts'aaná' gábilñii, Dała'a zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawa nıy'éehíi naa nahonihgo, zhaalihíi tédaat'iyéhíi bita'iníi, áik'ehgo yaaká'yú dawahá łán ilíni nıy'éé doleel: áiná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Ái yidezts'aaná' doo bił gozhóq da siliji: dážhó izis it'ijihíi bigha. ²⁴ Doo bił gozhóq da silijigo Jesus bigońsıdná' gáníi, Nñee izis da'it'iiníi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dážhó bá nyee! ²⁵ Łji bighán ha'íahíi bená'kadé bigha'í'ányú ch'égháhgo bá nyeená' izis it'iiníi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nñee ái daidezts'aaníi gádaanñii, Áiná' hadn zhá hasdabi'dilteeh? ²⁷ Jesus gáníi, Nñee dahat'ihíta doo layole' at'éé dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ layile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábilñii, Nohwíi nohwíy'éé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gánádaabikdo'ñiid, Da'anñii gádaanohwíldishñii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlijizhi' itah nlijihíi bigha bigowa, bi'aad, bik'isyú, bima, bitaa, dagohíi bichagháshé yich'á' dahnyáayúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi' ái bitisgo doo ałch'ıdn baa na'né' doleel, la'íi łahgo náhodeszaago ihí'naa doo ngonel'aą dahíi yee hınaa doleel.

³¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yił its'ákaigo gádaayilnñiid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi n'íi shíi, nñee k'ehgo Niyááhíi, shaa k'eda'ashchiiníi dawa begolne'. ³² Nñee doo Jews daanliji dahíi baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleel, yúyahgo shiniidaagodile' la'íi shik'ídaadihizheeh doleel: ³³ Hashída'ıltsaas doo, la'íi daashizilhee doleel, áigé' taagi jji hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'íi ñiigo aníihíi doo la' yıdaagońsı da: aníihíi baa ch'anani'igo doo bił ídaagozi da.

³⁵ Jesus Jéríko k'ad yaa higháhná', la' nnee bináá ágodini ídókeedgo itín bahyú sidaa: ³⁶ Nách'ókseehí yidezts'ąągo, Hat'íí láá ágodzaa, niigo na'ídiłkid l'é'e. ³⁷ Áík'ehgo gádaabılch'inii, Jesus, Názareshgé' gólíni, kúk'e higaal. ³⁸ Áík'ehgo nádıdılghaazhgo gáníí, Jesus, David biYe' nılíni, shaa ch'onbáah. ³⁹ La' ádn náłseehí bıl daadestehgo, Godnch'áad, daabıhıii, áiná' da'tiségo dilwosh, gánııgo, David biYe' nılíni, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáágo, Yushdé' bıl dokáh, nii: bit'ahzhı' nyááná' nayıdılkidgo ⁴¹ Gáyıhıii, Hat'íılá ná áshle' hánt'ıı gá? Nnee bináá ágodinıí gábiłhıii, SheBik'ehń, desh'ııgo ánáshıdle'. ⁴² Jesus gábiłhıii, Nináá nágódleeh, ni'odlā' nlt'éégo ánániidlaa. ⁴³ Dagoshch'ı' go'ıı nasdlııgo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihı'nań ba'ahénzıgo: áík'ehgo nnee dawa daayıltsąąná' Bik'ehgo'ihı'nań ya'ahédaanzı l'é'e.

19

¹ Jesus Jéríko yú ch'ínyáá l'é'e. ² Ákú la' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'ı' nadaahi'nııhıı da'tiséyú sitını, ízis it'ını golıı l'é'e. ³ Jesus holzeehń yıltséh hát'ıı; áiná' nnee daalıjzhgé' bíi alch'ıséhıı bighą ch'éh hıstéh nzı l'é'e. ⁴ Áík'ehgo náłseehıı yádn nádılwodgo Jesus ch'égháh doleelyú gashdla'á nan'áhi yıká'zhı' hayáá. ⁵ Jesus áıgee nyááná' hadag déz'ııná' gábiłhıii, Zacchéus, dáhale gódah ch'ınáh; díı jıı nich'ı' hasta' deyáá. ⁶ Áıgé' dáhalego gódah ch'ınádzago yaa bıl gozhógo gowayú yıl onát'aazh. ⁷ Nnee áı daayıltsąąná' bída'ıltahgo gádaanıı, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahń yaa hasta' oyáá. ⁸ Zacchéus nnyáágo Jesus gáyıhıii, ShiNant'a', dawahá shıyéehıı ihı'ge' tédaat'iyéhıı baa hıshııı; áiná' dahat'ihıta bee bich'ı' nashich'a'yúgo, díıdn dábitısyú da'ágánaółąągo bich'ı' nanádıhıshıı. ⁹ Jesus gábiłhıii, Díı jıı behasdách'ıgháhıı kogee naháztaanıı bee bá goz'ąą, Zacchéus aldo' Abraham bich'ą'ge' bı'dıshchını at'éégo. ¹⁰ Shıı, nnee k'ehgo Niyááhıı, nnee ch'a'onezdeehıı biká daadesh'ıı la'ıı hasdáhıshııhıı bighą niyáá. ¹¹ Nneehıı ídaayést'sąągo Jesus ıch'ıgót'aahgo na'gonı'ıı yee bıl nanádaagońı', Jerúsalemyú dá'azhą hıgháhıı bighą, la'ıı Bik'ehgo'ihı'nań nant'aa doleehıı dagoshch'ı' ch'ı'nah áıle' daanzıhıı bighą. ¹² Łah nnee ízıgo at'éhi nzaadyú óyáá, nant'án ábı'dılne'go, áıgé' nádáhgo. ¹³ Nnee gonenan bánada'ızııdıı, Yushdé', daayılhııııgo, bestso pounds holzéhi dał'ágo daantııııge yita'ızıııı gáyıhııııgo, Díı zhaalıhıı bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhı'. ¹⁴ Áiná' nnee áıgee daagolıınıı daabıch'ółahıı bighą ch'ıııı nadai'aahıı biké' odais'a' gádaanııgo, Díı nneehń doo nohwinant'a' hıleeh hádaahııt'ıı da. ¹⁵ Nant'án ábı'delzaagé' nádzáágo, Shánada'ızııdı zhaalı baa daasıııııı

yushdé' shá daabil_{do}ñiih, nii lẹ'e, dała'á daantíígee zhaali da'kwíí ádaizlaahíí bígonsíhíí bighą. ¹⁶ Da'íltse baa nyááhń gábil_{nii}, Shinant'a', nizhaalihíí gonenan itisyú ánáyíidlaa. ¹⁷ Áík'ehgo gáyil_{nii}, Nt'éeego shána'izíídi, nt'éeeyú ándzaa láą: da'ayáhá ndi nt'éeego shá ánlaahíí bighą gonenaágo kịh goznili bá nant'áágo ánishlẹ'. ¹⁸ Iké'gee nanádzááhń gáníí, Shinant'a', nizhaalihíí ashdla' itisyú ánáyíidlaa. ¹⁹ Áík'ehgo gáyil_{nii}, Nihíí ashdla'go kịh goznili bá nant'áá doo. ²⁰ Ła' nanádzáágo gáníí, Shinant'a', kóh nizhaali, bil isíídisgo ná sílmé' ní: ²¹ Nnee doo begónedzaą dahi nłíhíí bighą nénásdzid: hat'íí doo ninne' dahíí dahnné', hat'íí doo k'edínlaa dahíí náhigéesh. ²² Nant'ánhíí gábil_{nii}, Dáni niyati'íí bee ch'é'édent'ąą, nchọ'go shána'izíídi. Nnee doo begónedzaą dahi nshíjigo bígońsị, doo ni'niné' dahíí nádishné'hi, ła'íí doo k'edíláá dahíí náhishgeeshi: ²³ Hat'íí bighą áíná' shizhaalihíí doo shá ha'ánnil da, kú nánsdzaago binágodzaahíí bil hanañil doleel ní? ²⁴ Nnee bit'ahyú nadaaziiníí gáyil_{nii}, Bizhaali bich'ą' nadaadoñiilgo nnee bizhaali gonenanhn baa daanoñiil. ²⁵ (Nohwinant'a', án la' al'k'iná' gonenan bíyéé, daabil_{nii}.) ²⁶ Gádaanohwiłdishñii, Dakówa hat'íí kiyééhíí kaa nado'né' doleel; ła'íí doo hat'íí kiyéé dahíí, kiyéé lẹ'e ndi kich'ą' nadido'né' doleel. ²⁷ Áíná' díí daashich'ólaahíí, doo binant'a' hishłeeh hádaashit'jị dahíí, kú shidáhyú ndaaholt'e'go shináál nadaaktseed.

²⁸ Jesus ąął nagosni'ná' ádn dahiyaa wą'yú Jerúsalemyú. ²⁹ Béthphage ła'íí Béthany k'ad yaa higháná', dził Olives holzéhi si'ąagee nyáána' bitsilke'yu naki oyił'a', ³⁰ Gáyil_{nii}igo, Ti'i, nohwádneyú gotahyú doł'aash; dáha'ał'aashgee túlgayé zhaazhé dahastł'óqogo baa noł'aash, t'ah doo hwahá hadń yiká' dahndaahi da: áí k'e'ol'adgo kú nánołqos. ³¹ Dahadń, Hat'íí bighą k'e'ol'ad? nohwiłniyyúgo, gábil_{did}oñiil, NohwiNant'a' hát'jigo áhiit'jị. ³² Doł'aash, yil_{nii} n'íí dahazh'aazh, áík'ehgo Jesus dá ábil_{nii} n'íí k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa n'áázh. ³³ K'edaayi'adná' nnee áí túlgayé bíyéhihi gádaabil_{nii}, Hat'íí bighą túlgayé zhaazhé k'e'ol'ad? ³⁴ Gádaayil_{nii}, NohwiNant'a' hát'jigo áhiit'jị. ³⁵ Áígé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizłqozgo bidiyágéhíí biká' dahdaiheznílná' Jesus yiká' dainesdaa. ³⁶ Bil higaalyú bádnyú nnee bidiyagé yídaagosteel lẹ'e. ³⁷ Jerúsalemyú k'ad yaa higháhgo, dził Olives holzéhi si'ąagé' hayaa iditingee biké' náłseełí ízigo áná'ol'jłkíí daayiltsąąhíí bighą bil daagozhóqogo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo nádaadidilghaazhgo gádaan_{nii} nkegonyaa: ³⁸ Ízigo Nant'án, nohweBik'ehń bizhi' yee higaalń ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú ilch'j'gont'éé, da'tisé goz'ąagee idindíin. ³⁹ Nnee bináál ágot'jđdíí ła' Phárisees

daanlíni Jesus gádaayihíni, ilch'ígó'aahíí níníni, níké' náłseehíí, Doo daagonłch'aad da, daabihíni. ⁴⁰ Áíná' gádaayihíni, Áí doo daagonłch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'ínohwildishni.

⁴¹ Athánégé' higaalmá' kih gozníli yiltsaago yaa hichag. ⁴² Gáníigo, Díi jii ndi hat'íi bee niyi' ilch'ígont'éé doleełi bígońsjuugo nł'éé doleeł ni'! Áíná' naa ch'anal'í'. ⁴³ Nik'edaannihíi nínaa leedaagodigeedgo leezh nínaa leedn'aago doo hwaa ch'ígót'i' da doleełi bich'í' goldoh. ⁴⁴ Nkínádaanidil'eeh doo, ni la'íi nichagháshé niyi' daagolíníi; doo la' hayú tséé ik'idaanasdláago ádaanile' da; Bik'ehgo'ihí'nań naa nyááná' doo bígońsi dahíi bigha. ⁴⁵ Da'ch'okaał goz'aą yune' Jesus ha'ayáago akóne' baa nada'iníihíi ch'íinihiyood nkegonyaa lé'e; ⁴⁶ Gádaayihíniigo, Díinko bek'e'eshchii, Shikihíi kih biyi' da'ch'okaałhíi át'éé, áíná' nohwihíi daan'íihíi bigowa' ádaagosolaa laa. ⁴⁷ Dawa jii da'ch'okaał goz'aą yune' ilch'ígó'aah lé'e. Okaał yedaabik'ehi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi nnee itisgo nadaandeehi daabizilhee hádaat'íi. ⁴⁸ Ndi doo hago ádaabile' da: nnee nł'éégo bich'í' ídaayést's'aałhíi bigha.

20

¹ Lah da'ch'okaał goz'aą yune' Jesus nnee yil ch'ígó'aahgo nł'éégo na'gon'íi yaa nagolni'go okaał yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi Jews yánazíni baa hikaigo, ² Gádaabihíni, Hadń bik'ehgo ánánt'íi, nohwil nagolni', hadń naa godin'áago ánt'íih? ³ Jesus gádaabihíni, Shíi áldó' dał'á nanohwidishkid; ái shil nadaagołni': ⁴ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká'gé'go née, dagohíi nnee bich'á'gé'go née? ⁵ Lil yádaakti'go gádaalidi'ni, Yaaká'gé'go daan'nihyúgo gánohwidinih, Áíná' hat'íi bigha doo daaholdlaa da lán? ⁶ Áíná', Nnee bich'á'gé'go, daan'nihyúgo: nnee nohwil ledaats'ilne': John da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlii ni' daanzihíi bigha. ⁷ Áík'ehgo, Doo baa nadaagolni' da, daanii. ⁸ Jesus gánábildo'niid, Shíi áldó' hadń bik'ehgo ánásht'íihíi doo nohwil nagoshni' da. ⁹ Jesus díi ilch'ígót'aahgo na'gon'íi yee nnee yil nanagolni' nkegonyaa; La' nnee dasts'aa k'eidnláago bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aąná' lahyú ni' goz'aąyú óyáá, ákú sidaago nzaad begodigháhyú. ¹⁰ Da'nest'áagee ngonyáago la' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyi'a', binest'a' la' bá náyiné'go: áíná' dasts'aa bá yinádaadéz'inihíi nbida'eshtizhná' dá dílkqohgo onádaabis'a'. ¹¹ Bána'iziidíi la'ihíi onaayí'a': án áldó' nyída'eshtizhgo yiniidaagodezlaaná' dádílkqohgo onádais'a'.

12 Áígé' taagigee onaayíl'a: án aldó' yináda'desnihgo ch'ídaist'e'.
13 Dasts'aa hentííní b'yééhí, Hago ashle'? n̄ii. Shiyé' shil nzhónihi dish'aa: án zhà daayiltsaągo daidn̄s̄i doleel sh̄i.
14 Áíná' dasts'aa yinádaadéz'íni án daayiltsaąná' gádaakildí'n̄ii, Díi dasts'aa hentííní b'yéé doleelí át'éé: halaą, daazołdee, áige' b'yéé doleel n'íi daanohwíyéé doleel. 15 Áík'ehgo dasts'aa hentííní yiyi'gé' ch'ídaist'e'go daizes-h̄j̄í. Áíná' dasts'aa hentííní b'yéhi hago ádaabile'sh̄a'? 16 Án nádáhgo dasts'aa bá yinádaadéz'j̄í n'íi naitseedná' dasts'aa hentííní la'ih̄i yá ch'ínágohet'aah. N̄nee ái daidezts'aąná' gádaan̄iid, Begol̄neh hela'. 17 Áíná' yineł'j̄igo gádaabih̄nii, Áíná' díi bek'e'eshchiiní hat'íi golzeego ágolzee, Tséé k̄ih̄ ádaagole'íi yó'odaisne' n'íi, ilhagon'áagee da'iltsé si'aanú silj̄i? 18 Dahadn̄ ái tséé yiká' nágo'yúgo bizéigo ábile'; áíná' dahadn̄ ái tséé biká' nalt̄o'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel.

19 Da'áígee begoz'aanú ye'ik'eda'ilk̄ih̄i la'íi okaąh yedaabik'ehi itisyú nandeeh̄í, ilch'ígót'aahgo na'goni'i yee hadzii n'íi bíi ádaabih̄nigo yidaagoksh̄ih̄i bigh̄a ha'adaikt'e' hádaat'j̄i, ndi n̄nee dała'adzaahíi yédaasdzii'. 20 Daabinel'j̄igo anadaal'izi bich'j̄i' odais'a', n̄nee nzhóni ádaadil'j̄igo, Jesus biyati'íi bee daahiljizh daanzigo, nant'ánchañ baa daan̄teehgo baa yá'iti' doleelgo. 21 Áík'ehgo nabídaadilkidgo gádaabih̄nii, Ilch'ígó'aahíi, n̄t'éégo yán̄ti', la'íi da'áígee ilch'ígón'aahgo bídaagonlj̄i, n̄nee doo la' itisgo sín̄tj̄i da, dawa nich'j̄i' dálekt'ee, Bik'ehgo'ih̄i'nañ bich'j̄i'zhin̄éé goz'aanú da'aniigo baa ilch'ígón'aah: 22 Ya' Caesar bich'j̄i' nadaach'in̄iilgo begoz'aą née, dah dó'noli? 23 Áíná' nadaach'aahíi yígolsigo gádaabih̄nii, Hat'íi bigh̄a yashti'íi bee daashołjizhgo ádaashil̄dołnii? 24 Zhaali, penny holzéhi, la' shaa noł'aahgo nesh'j̄i. Hadn̄ be'ilzaa, hadn̄ bizhi' biká' dahgoz'aą? Caesar b'yéhi laą, daabih̄nii. 25 Jesus gánádaabildo'n̄iid, Caesar b'yééhíi Caesar baa daanołn̄iil, áíná' Bik'ehgo'ih̄i'nañ b'yééhíi Bik'ehgo'ih̄i'nañ baa daanołn̄iil. 26 N̄nee bináál Jesus anúih̄i doo bee daahiljizh át'éé da: áíná' t'aązhi' hanadzih̄i baa bil̄ díyadaagot'eego, doo hat'íi daan̄ii da lé'e.

27 Áígé' la' Sádducees daanl̄ini, nanezna' n'íi doo naadiikáh da daan̄ih̄i, Jesus yaa hikaigo nabídaadilkid, 28 Gádaan̄iigo, Ilch'ígó'aahíi, Moses gánúgo nohwá k'e'eshchj̄i lé'e, Ła' n̄nee bik'isn bi'aad yich'á' daztsaąyúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, n̄neeh̄n bik'isn n'íi bi'aad yil̄ nnádo'n̄eelgo bik'isn n'íi chagháshé bá ágodol̄n̄iil, n̄iigo. 29 Łah n̄nee ilk'isn gosts'idi daanlj̄i lé'e: ái da'iltséhíi nnáago bichagháshé doo la' dago daztsaą. 30 Bik'isn nakigeeh̄i isdzánh̄i yil̄ nnaná'náago

bichagháshé doo la' dago dananástsáá. ³¹ Taagigeehíí áldó' isdzánhíí yil nnaná'náágo dananástsáá; gots'idihíí dawa da'ágánáadaadzaa: bichagháshé doo la' dago nanezna'. ³² Dá'íké'yú isdzánhíí áldó' daztsáá. ³³ Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayíí bí'aad doleeł, ilk'isyú gots'idihíí dawa yil nadaaznaaná'? ³⁴ Jesus gádaabiñii, Nñee díí ni'gosdzán biká' nakaihíí nnádaalse', ndaagohiñiiłgo nnádaalse': ³⁵ Áíná' yaaká'go yil da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaalse' da, doo ndaagohiñiiłgo nnádaalse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagolíí; naadikaihíí itah daanliigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanlii. ³⁷ Nanezna'íí naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'í' dá'ígóziigo ágolaa, gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ, Abraham yokaqahñ, da'án Isaac, Jacob áldó' yokaqahñ, yiñiiigo yozhii. ³⁸ Án doo nanezna'íí yokaqahñ nlii da, daahiñaaahíí zhá: nñee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee t'ah daahiñaa.

³⁹ Áíge' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabiñii, Iich'ígó'aahíí, nlt'éégo hándzii. ⁴⁰ Áí bikédé'go nñee daaste'go doo hadñ nabínánłkid da. ⁴¹ Jesus gánádaabikdo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'inií áíná'? ⁴² David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchii gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilnñiiid, Shigan dihe'nazhinéégo sínadaa, ⁴³ Nik'edaanniihíí ni'isna' ashle'go nikel't'ááhyú niñilzhí'. ⁴⁴ David, sheBik'ehñ biñiiigo bozhíí, áík'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áíná'?

⁴⁵ Nñee dawa bídaayést'sáago Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, ⁴⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonołsáá, áí bidiyagé daanneezihii daagolíigo nakaigo, la'íí na'hiniih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo zhá bil daagozhóó, la'íí Jews ha'ánátséh nagoznil yune' nñee yánazini dahnádinbihyú itah dahnaháztaago, la'íí da'adaagee nñee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbihyú zhá itah dahnaháztaago bil daagozhóó. ⁴⁷ Áí isdzané itsaa daanliini bigowá yich'á' nádaagohi'aa la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okqah: áí itisgo biniigonlt'éégo bndaagodot'aal.

21

¹ Jesus hadag déz'iigo nñee ízis da'it'iiníí zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yiltsáá. ² Áíge' isdzán itsaa nliini tét'iyéhi zhaali naki doo ilíí le'at'éhi oyilkaadgo yiltsáá. ³ Áík'ehgo gáníí, Da'aniigo gádaanohwıldishñii, áí itsaa tét'iyéhíí nñee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴ Nñee ízis da'it'iiníí bizhaali Bik'ehgo'ihí'nañ yaa

daayiniilgo zhaali biyi' ohilkaadí biyi' yuyaa odaiheskaad: áiná' itsaahn' tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyikni oyilkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okqaah goz'aanii tsée dénzhónéhi la'íi dawahá dénzhónéhi ndaayihezniilí be'ágolzaahi yaa yádaakti'ná' Jesus gáníi, ⁶ Díi dao'iinií tsée ilká' dahnagozníilí doo la' ilká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel. ⁷ Áik'ehgo nabídaadilkidgo gádaabiñii, Ilch'ígó'aahíi, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágoné'go hat'íi bee bígózí doleel? ⁸ Áik'ehgo gábiñii, Ádaa daagonoldzaa, nnee la' ch'a'onohot'e' hela': ląágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshíi; alk'iná' Christ nádaakíi biká' ngonyáa, daaniigo: ái biké' dahdołkáh hela'. ⁹ Áíge' nagonłkaadíi la'íi ilch'i' nadaagont'ogíi baat'idaanołsi ndi doo ndaaldzid da: ái iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíi doo dagoshch'i' begolne' da. ¹⁰ Áíge' gánádaabiłdo'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'i' nanágonłkaad doleel, la'íi nnee dał'a'á binant'a' daagolínihíi aldo' ilch'i' nanágonłkaad doleel: ¹¹ Da'adzaayú ízigo ni' nagohi'naa doleel, shiná' góyéehíi benagowaa doo, la'íi nadaagont'ogíi iltah at'ééhíi benadaagowaa doleel; dázhó négodzidíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi yaaká'gé'go bee ádaagot'ii doleel. ¹² Ái dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiłtsoodgo nohwiniidaagodile' doleel, Jews ha'ánáséhíi bich'i' oidaanohwiłt'e' doleel, la'íi ha'ádaanohwiłkaad doo, la'íi shizhi' bee daanohwich'ozhíihíi bighą ízigo nant'an la'íi nant'ančan' biyahzhi' nádaanohwiłt'eeh doo, nohwaa yádaakti'go. ¹³ Dzaagee shá nadaagohi' doleel. ¹⁴ Doo iltsé hat'íi dishniih shíihíi baa natséskees dago nohwiini' ladaaké': ¹⁵ Shíi yati' nohwaa hishniil doo, góyáágo ádaanohwish'ii doleel, hayíi nohwaa dahdaagoz'aanii doo nohwitigo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íi, la'íi nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanohwiñil doleel; la'íi ádaaniigo nohwíi la' nadaanohwiłtseed doleel. ¹⁷ Shizhi' bee daanohwich'ozhíihíi bighą nnee dawa nohwik'edaannihi doleel. ¹⁸ Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíi dał'a'á ndi doo ch'a'odeel da doleel. ¹⁹ Daagoyéégo nohwich'i' na'idziid ndi hadag ádaanołt'ee, áik'ehgo nohwiyi'siziinií bídaagowa'. ²⁰ Jerúsalemyú siláada biñaa leednt'i'go daołiiyúgo, daagołchqohíi biká' ngonáhgo bídaagonołsi doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolíníi dził naz'aanii yich'i' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíníi ch'ínokáh; la'íi da'dányú daagolíníi Jerúsalem yune' dáko ha'aokáh hela'. ²² Ilk'inágodildqohíi goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiinií dawa begolne' doleel. ²³ Áígee goldohíi daaltsaaníi la'íi isdzané mé' daabiłbe'íi bá

góyéé doleel! Ni'gospdzán biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'i'íí áígee biniidaagodidolñiil. ²⁴ Bésh be'idiltlishé bee nabi'ditseed doo, la'íí nñee íltah at'éégo hadaazt'i'íí bi'isna' daanlii doo: doo Jews daanlii dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleel, doo Jews daanlii dahíí ʔʔ bengonyaazhí'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'égona'ái, la'íí ts'íksqósé biyi' godiyihgo be'ígóziníí hit'íí doo; ni'gospdzán biká' nñee íltah at'éégo hadaazt'i'íí hat'íí bigha ʔnágot'íí doo yídaagolsi dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel la'íí túnteel nádidáhíí diyat'éégo ʔnii doleel; ²⁶ Ni'gospdzán biká' hago ʔgonéh shihíí bik'e nñee natsídaalyiz doleel: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. ²⁷ Áígee ʔníita shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dázhó shich'ʔ'idindláádgo náshdaalgo daashidołtseeł. ²⁸ Díí benagowaahíí bee nkegonyaana' hadag yaa daanołt'ʔago hadag daadeł'íí; hasdánohwidi'ñiilíí biká' ngonyááhíí bigha. ²⁹ Iłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nagolñi'; Fig bitsinií la'íí tsi dawa daanoł'íí; ³⁰ Bit'ʔʔ nádaagodleełgo daal'íina' k'ad shii nágodleełgo bídaagonolsi. ³¹ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daal'íina' Bik'ehgo'ihina' nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonolsi doo. ³² Da'anii gádaanohwidishñii, Díí daalinołt'íí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwidéniidíí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáá la'íí ni'gospdzán bilgo bech'ígonáh doleel, áina' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁴ Ídáadaadesól'íí, daazhógo anákeelíí, bil nádaagodiyisií, la'íí ni'gospdzán biká' ʔgot'eehíí doo bee ádaanołt'ee da le'; ʔgádaanołt'eeyúgo dánohwinats'ʔʔná' áí bijii dánko bee nohwiká ngododaaki at'éé. ³⁵ Áí bijii be'ijizhé iłjizhíí k'ehgo nñee dawa ni'gospdzán biká' daagolíníí bee biká' ngowáh. ³⁶ Áik'ehgo dákozhá daadoł'íí la'íí da'olkaah, áik'ehgo nohwidziilíí nohwá ʔgolzaahíí bee áí ʔgone'íí dawa bich'ʔ'zhí' ádaalñe' doleel, la'íí shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, shidáhzhí' daadołsiil. ³⁷ Dajii biigha Jesus da'ch'okʔah goz'ʔʔ yune' iłch'ígót'aah; t'égohíí dził Olives golzéhi si'ʔʔyú bee náikáhyú onadáh l'é'e. ³⁸ Dázhó t'albi nñee dawa da'ch'okʔah goz'ʔʔyú nihikáh l'é'e, bídaayésts'ʔʔyú.

22

¹ Bán benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaníí, bitis hagowáh n'íí bee bíná'goniihgo holzéhi alhánégé' begogaal. ² Okʔah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jesus dáhago'at'éégo daayizilheego ch'éh yiká daadéz'íí; nñee yédaaldzidhíí bigha.

³ Áígé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'adahí itah nlíni. ⁴ Judas dahnyaago okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí la'íi bisilááda yánadaant'aahíi hago'at'éégo Jesus ch'iyí'aah doleeíi yaa yił yádaakti'. ⁵ Ái yaa bił daagozhóogo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'aa lé'e. ⁶ Judas bił dávik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'iyí'aahíi yiká déz'íi, nnee dała'at'ééhíi doo la' daná'.

⁷ Bán benilzoolé da'adíhgo bán álzaahi daadaaníi bijíigee ngonyáá, dibelíi zhaazhé zesdiigo Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'né', bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo. ⁸ Jesus Peter la'íi John oyil'a' gáníigo, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'adaaníi nohwá ilch'igole', da'iidaq doleeigo. ⁹ Áígé' gádaabiñii, Hayú ná ilch'igohiidle' hánt'íi? ¹⁰ Jesus gádaabiñii, Kih goznil yune' ha'a'aashgee la' nnee tús tú beyo'áli nohwaa higháh dolee; hayú goz'aa yune' ha'agháhíi biké' ha'a'aash; ¹¹ Áígee bigowa golíiníi gáyildoñiih, Ilch'igó'aahíi gániñii, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'aa, ákone' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníihgo shitsilke'yu bił da'ashaq dolee? ¹² Áik'ehgo ik'ehyú dahnágost'aa yune' alk'iná' dawa siñili bił nkáh dolee; ákone' nohwá ilch'igole'. ¹³ Ákú ó'áázh, áik'ehgo Jesus da'adaabiñii n'íi k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníihgo da'adaaníi ilch'idaizlaa. ¹⁴ Da'adaagee ngonyáágo bitsilke'yu biłgo dahdinezbih lé'e. ¹⁵ Gádaayihñii, Doo hwahá shiniigodilne'é díi bitis hagowáh n'íi bee bíná'goníihgo da'adaaníi dázhó nohwil daashaq hást'íi ni': ¹⁶ Doo naanášhdáa da, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'aa yú díi bee bíná'goníihíi begolzaago zhá, nohwildishñii. ¹⁷ Idee yee náidnkaago ya'ahénzigo oskaadgé' gáníi, Díi nádaado'aahgo daanołigee la' da'oldlaq: ¹⁸ Gánohwildishñii, Kogé' godezt'igo dasts'aa bitoohíi doo naanášhdláa da, Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleeíi begodeyaago zhá.

¹⁹ Áígé' bán náidn'aaago ya'ahénzigo oskaadná' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitazñiih gáníigo, Díi shits'í at'éé, nohwaa hi'né'hi: díi be'ánadaakt'íi, bee shínádaadoñihgo. ²⁰ Da'áik'ehgo aldo' da'ch'iyááníi bikédé'go idee beda'iskaáníi náidnkaago gáníi, Díi idee besikanihíi shidił nohwá idijookíi bee aníidégo Bik'ehgo'ihí'nań la'íi nnee biłgo lángont'aahi at'éé. ²¹ La' ch'ishí'aahíi kú bił ishaa, biká'da'adáné yiká' dahdésñii. ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shá ngolchíiníi shegodolñii: áiná' ch'ishí'aahíi bá góyéé dolee! ²³ Bitsilke'yu nakídaadiłkidgo nkegonyaa, gádaaıldi'niigo, Hadń nohwitahyú nlíni ágáne'?

²⁴ Łada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi baa ch'inii doo? daalıdi'nií lé'e. ²⁵ Jesus gádaabiñii, Doo Jews daanlii dahíi izisgo binadaant'a'íi isná adaayiksigo

yá nadaant'aah; ła'íi n̄ee yánadaant'aahíi ich'odaan̄ihi daaholzee. ²⁶ Ái k'ehgo doo ádaanoł'ee da: nohwitahyú ła' itisgo at'ééhíi dá'ik'é'yú nagmaahíi ga'at'éé le'; itisgo nandeehíi kánada'iziidíi ga'at'éé le'. ²⁷ Hayíihíi itisgo at'ééhíi, biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi née, ya' bána'iziidhíi née? Biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi go'íi. Áiná' shihíi nohwá na'iziidhíi k'ehgo nohwitah nshłi. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi nohwíi da'akú shł daanołi ni': ²⁹ Beshik'eh doleekíi shiTaa shaa gon'áání k'ehgo, benohwik'eh doleekíi nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdijhíi nohwł da'ashaą doleel, ła'íi nant'án dahsdaagee dahnadaasółtaą doleel, Israel nakits'adah hat'i'íi bá nadaanoł'aah doleel.

³¹ Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidinił hat'íi, t'oh naghái ch'ik'íhíi k'ehgo ádaanołwidoliłgo: ³² Áiná' ni ná osékaąd ni', ni'odł'íi doo bee yó'ogonáhgo da: shich'í' nnándzaago nik'isyú nłdzilgo ánádaandle'. ³³ Peter Jesus gáyih̄ni, SheBik'ehń, nił ha'ánshteeshgo, nił shidizideego ndi ałk'iná' naa ádinsht'aą. ³⁴ Jesus gánabiłdo'niid, Peter, tazhik'áné doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Án doo bígonsi da, shłdińnił, niłdishni. ³⁵ Jesus gádaabih̄ni, Nohwibestso bisis ła'íi izis bena'iltiníi ła'íi nohwikee ik'e'anhíi da'ádihgo odaanołwił'a'ná', ya' dahat'íhíta bídaanołdih lá née? Doo hat'íi da, daabih̄ni. ³⁶ Áigé' Jesus gádaabih̄ni, K'adíi hadń bibestso bisis ła'íi izis bena'iltiníi gólíníi daidoné': hadń bibeshbe'idiltishé da'ádiníi bi'íicho baa nahóniighgo ła' nayóhíi. ³⁷ Díi bek'e'eshchiiníi dá be'áshidilne' goz'aą, nohwłdishni, Begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dazhi' bił da'ch'ółtag l'é'e: hat'íi baa shak'e'eshchiiníi dawa begolne'go goz'aą. ³⁸ Bitsilke'yu gádaabih̄ni, NohweBik'ehń, dín'íi, kúnko bésh be'idiltishé naki silaa. Jesus gáníi, Dá'aął.

³⁹ Da'ch'iyáągé' ch'ínyáągo dzil, Olives holzéhi, si'ąayú onadáhíi k'ehgo akú onádaa; bitsilke'yu biké' onákai. ⁴⁰ Akú nyááyú gádaabih̄ni, Nakída'dintaahíi bídaanołdzil doleehíi bighą da'ólkaąh. ⁴¹ Tséé bee its'idesne'i hayú naltó' shihíi dávik'ehyú yich'á' nyááyú hilzhiizhgo okaąh gáníigo, ⁴² ShiTaa, ni hánt'íiyú ánagot'ílyúgo, díi hishdłą doleekíi shich'á'zhí' ánle': áiná' shíi doo beshik'eh da, ni zhą benik'eh. ⁴³ Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bił ch'í'nah adzaago, nłdzilgo ánabiidlaa. ⁴⁴ Dázhó biniigodelzaago dázhó nłdzilgo okaąh l'é'e: áik'ehgo bidihíi biká'zhí' dasta'go ni'yú nahikaad. ⁴⁵ Okąąhgé' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bił daagozhó dáhií yik'e da'ilhoshgo, yaa nyáągo, ⁴⁶ Gádaayih̄ni, Hat'íi bighą da'ólhosh? Nádołkáhgo, nakída'dintaahíi bídaanołdzil doleehíi

bigha da'olkaah.

⁴⁷ Jesus t'ah yahti'na' nnee baa nani'saa le'e, nnee Judas holzehi, nakits'adahii bił itah nlinihi, badn higaalgo, Jesus yit'ahzhi' nyaago yizts'os le'e. ⁴⁸ Jesus gabiñii, Ya' shii, nnee k'ehgo Niyaa'hi, shizaa nint'aago ch'ishin'aah nee? ⁴⁹ Jesus yit'ahzhi' naziinii hago agone' shihii bił idaagozigo gadaanii, NohweBik'ehn, ya' besh be'idiltshé bee da'ntsh née?

⁵⁰ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'ahi la' yóntshzgo dihe'nazhinéego bijaa naidngizh le'e. ⁵¹ Jesus, Dákozhi' ashle', daabiñii le'e. An bijaa'ii yedelniigo nayilzii. ⁵² Áigé' Jesus okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'ii siláada yánadaant'aahii, la'ii nnee yánaziinii nádaabidilteehgo baa hikaihi gadaayihii, Ya' besh be'idiltshé la'ii tsi be'idiltshé dahdaanoñiigo nánosaa nee, in'ijhi daach'iltsoodhi k'ehgo? ⁵³ Dawa jji da'ch'okaah goz'aq yune' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashole' da ni': k'adii bee nohwik'eh, godilhihi bee nohwinawod gozlii.

⁵⁴ Áigé' daayiltsoodgo onadaizt'e'go okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikihyú yił hikai. Peter da'anahgé' ike' higaal. ⁵⁵ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikih binaa le'dit'ijh yune' ih'gee dedaach'idishjeego ch'idinezbih, Peter akú itah nezdaa. ⁵⁶ Isdzán na'iziidii Peter ko'zhi' nezdaago yiltsaa, yine'ijgo gani, Din nneehñ Jesus yił na'aash ni'. ⁵⁷ Áiná' Peter isdzánhi gáyiñii, Dah, an doo bigonsi da. ⁵⁸ Áigé' det'ihé hik'e la' nnee biiltsaago ganabildo'niid, Ni aldó' ai itah nlii. Áiná' Peter nneehii gáyiñii, Doo ai itah nshlii da. ⁵⁹ Dala'a lenadihikeez hak'e la'ihii ganabildo'niid, Da'aniigo din nneehñ Jesus yił nlii ni'; Galileegé' nneehi nlii. ⁶⁰ Áiná' Peter nneehii ganayildo'niid, Shii hat'ii niigo anni shihii doo bigonsi da. T'ah yahti'go tazhik'áne anniid. ⁶¹ Áik'ehgo Jesus Peter yich'i' nanesne'go yine'iid. Peter Jesus, Tazhik'áne doo hwahá adi'niih daná' taadn, Doo bigonsi da, shildinniil, biñii n'ii yénalniih. ⁶² Áigé' ch'inyáago dazhó doo bił gozhó dago hichag le'e.

⁶³ Nnee Jesus yináadaéz'iinihi baa daadloh la'ii ndaabinhaal le'e; ⁶⁴ La'ii binaa nada'ist'i'go biniyú nádaints'ina' nayidaadikid gadaaniigo, Bik'ehgo'ihinañ binkáayú yan'ti'yúgo, hadn ninints'i shihii nohwil nagólni'. ⁶⁵ Dayúweh ncho'go yich'i' yadaakti'go daayoch'id le'e.

⁶⁶ Hayilkáayú nnee báyanii, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'ii begoz'aanii ye'ik'eda'itshíhi dala'adzaagé' yánadaaltihii bich'i'yú Jesus odaist'e'na' gadaabiñii, ⁶⁷ Ni Christ nlii nee? nohwil nagólni', Áiná' Jesus gadaabiñii, Shii nohwil nadaagoshni'yúgo doo daasholdlaa da doleel go'ii: ⁶⁸ La'ii shii nanohwídaadishkidyúgo doo shich'i' hanáadaoldziih

da, doo ch'ínadaashido'aa da go'íí. ⁶⁹ Kogé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binawodi dihe'nazhińéego shíí nńee k'ehgo Niyááhíí dahnshdaa doleeł. ⁷⁰ Dawa gádaabihńii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biye' ńlǐí née? Áík'ehgo gádaayihńii, Da'áígee ádaashiłdołńii. ⁷¹ Hat'ííshq' bighq' la' nńee baa yánánálti' doleeł? Alk'iná' dabií bizé' yee ánniıdhíı daadesiits'aq, daañii.

23

¹ Nńee dała'adzaahíı dawa nádiikaigo Pílate bich'ı'yú Jesus yil onaksáá. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaañiigo, Dín nńeehń déńchq'éego ilch'ígó'aahgo nńee ch'a'oyihılkaad, Caesar doo bich'ı' nadaahołńiıl da, nohwihńii la'ıı, Shíı Christ, ízigo nant'án nshłǐı, ńii. ³ Pílate Jesus nayıdıłkid gáyihńiigo, Ya' ni Jews ízigo binant'a'i ńlǐí née? Da'áígee ánnii, biłńii, Jesus. ⁴ Pílate okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíı, la'ıı nńee dała'at'éehíı yich'ı' hadziigo gánıı, Dín nńeehń doo nagont'og ye'at'éé dago bígosıłsııd. ⁵ Ndi dayúweh gádaañii, Gálileegé' ilch'ígó'aah godeyaa lé'e, Jews daagolǐıgee nńee dahot'éhé yil daagoshkish, áíge' kú bengonyaa. ⁶ Pílate díı yidezts'aqaná' na'odıłkid gánııgo, Ya' dín nńeehń Gálileegé' nagháhi née? ⁷ Hérod yánant'a'ıı yiyi' naghaa lágo yıgołsııd, áíge' Hérod bich'ı' obıdol'aad, Hérod k'adıı Jerúsalemyú naghaa lé'e.

⁸ Hérod Jesus yıltsaqaná' dázhq' yaa bił gozhq'q': láágo baat'inzihıı bighq' doo áńıná' yıltséh hat'ıı da lé'e; godiyihgo áná'ol'ııhıı la' hostséh nzigo. ⁹ Áík'ehgo na'odıłkidgo ńzaad godeyáá ndi Jesus doo hat'ıı biłńii da. ¹⁰ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíı la'ıı begoz'aaníı ye'ik'eda'ilchııhi bit'ah nazıı, baa dahdaagoz'aaníı yee nawode ádaañiigo. ¹¹ Hérod la'ıı bisiláadahıı Jesus yaa daadloho yedaandı't'ııh lé'e, áíge' dázhq' nł'éégo yik'e da'ılaago Pílate bich'ı'yú onádais'a'.

¹² Hérod la'ıı Pílate díı dabi'ıłtséná' dázhq' doo ilch'ı' at'éé da n'ıı, áńıta áı bijıı ıł'eké silıı lé'e.

¹³ Pílate okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíı la'ıı nadaant'aahıı la'ıı nńee dała'áyıılaago, ¹⁴ Gáyihńii, Dín nńeehń nńee ch'a'oyihılkaad daadołńiigo shaa bił nołkaihń nohwińáát nahódéłkid ndi baa yádaakt'i'ihıı doo da'ańii dago bi'at'e' nł'éégo bígosıłsııd: ¹⁵ Hérod bich'ı'yú odaanohwił'a' ni'; áıná' Hérod díı k'ehgo bígołsııd: doo hat'ıı yighq' zıdee bik'eh da, doo hago ánat'ııł da. ¹⁶ Áík'ehgo habı'ıłtsaasgé' ch'ínánshteeh. ¹⁷ (Da'adaqagee kogo goz'aq' lé'e, nńee la' ha'ásitıni bich'ı' ch'ínáltee.) ¹⁸ Nńee dála' nádidilghaazhgo, Áı nńeehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínánłtee, daañii lé'e: ¹⁹ (Nńee Barábbas holzéhi křh goznılıı biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, la'ıı nńee nastseedhıı bighq' ha'ábi'dolt'e'.) ²⁰ Nńee dała'adzaahıı

Pílate bich'í' hananádzii, Jesus ch'ínáyilteeh hat'íigo. ²¹ Áiná' nnee dawa daadilwoshgo gádaanii, Ts'ílna'áhi bíhołkałgo zodée, ts'ílna'áhi bíhołkałgo zodée. ²² Taadngee Pílate gánádo'niid, Hat'íi bigha, hat'íi bee ncho'go adzaago? Shí dín nneehń doo hat'íi yigha datsaah dago bigosłsłjđ: áik'ehgo hab'ıltsaasgé' ch'ínánshteeh. ²³ Áiná' nnee dała'at'éehíi nawode daadilwoshgo gádaanii, An ts'ílna'áhi bíhołkałgo datsaah dávik'eh: daadilwoshíi bee nnee dała'at'éehíi la'íi okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi itis okai. ²⁴ Áik'ehgo Pílate nnee dahádaat'iiníi begolne'go ngon'áá. ²⁵ Nnee nant'an agohet'aa nkegonyaa n'íi, nnee nastseedhíi bigha ha'ábi'dolt'e'ihíi ch'ínáinłtłj, nnee nádaabokeedhíi bigha: áigé' Jesus nneehíi dahádaat'ijyú ádaabile'go yaa yidin'áá. ²⁶ Silááda Jesus yıl dahnasááyú la' nnee Simon holzéhi, Cyrénegé' gólíni, k'edolzaagé' nadáti yiká ádaanniidgo ts'ílna'áhi yiká dahdaistaq, án Jesus bine'gé' yá yogheelgo higaal.

²⁷ Nnee dázhó ląągo biké' nalseel, isdzané ałdó' Jesus yaa chał daadilwosh lẹ'e. ²⁸ Jesus bich'í' adzaago gádaabiłni, Isdzané Jerúsalemgee daagonołni, doo shíi shaa daalchag da, dánohwíi la'íi nohwichagháshé baa daalchag. ²⁹ Isdzané doo da'ılchii dahíi, bibishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahíi, doo daabi'dilbe' dahíi biyaa daagozhó doleeł, daach'ididooniikíi dahadíi bijjı biká' ngowáh. ³⁰ La'íi gádaanii doleeł, Dził nchaa'i, nohwikázhi' nahigeeh le'; ch'ínálk'idíi, nohwik'i goziid le'. ³¹ Ch'il daadotłizhná' díi ye'ádaadzaayúgo, náhisgayúgohíi hago ágone'? ³² La' nnee naki ncho'go ádaadzaahíi bilgo kił onazáá lẹ'e, nadaaki'ditseedyú. ³³ Akú Cálvary golzeeyú kił nánzááyú ts'ílna'áhi bídaahaskał, nnee ncho'go ádaadzaahíi ałdó', Jesus ba'ashhahgé' dá'al'an, la' dihe'nazhińéego, la'íi be'eshganzhińéego.

³⁴ Jesus gáníi, ShiTaa, díi ncho'go ádaat'ijhíi bigha baa nádaagodín'aah; doo yídaagołsł dago ádaat'ij. Áigé' bidiyagéhíi ılta'isłniigo yigha da'diljoł. ³⁵ Nnee bit'ahgé' nazıigo daabinełjı. Nant'an daanliiníi ałdó' Jesus yaa yádaakti'go yaa daadloh gádaaniigo, La' nnee hasdádaayinıılna' bíi ałdó' hasdá'ádólteeh le'at'éhi, bíi Christ, Bik'ehgo'ihı'nań habiłtiiníi nliyyúgo. ³⁶ Silááda ałdó' bedaanıt'ijhgo nk'ózhi, vinegar holzéhi, bich'í' dahyıda'ołtsi lẹ'e, ³⁷ Gádaabiłniigo, Ni Jews ízisgo biNant'a'i nliyyúgo, dani hasdá'áńlteeh. ³⁸ Jesus bik'ehgee Greek, Latin, la'íi Hebrew k'ehgo k'e'eshchij lẹ'e, gágołzeego, DÍI JEWS ÍZISGO BINANT'A'I NLIJ.

³⁹ Nnee ncho'go ádaadzaahíi, áigee ts'ílna'áhi yídaayiskałíi dała'a beńdıt'ijhgo gábiłni, Christ nliı lẹ'eyúgo hasdánohwiléh, la'íi ni ałdó' hasdá'áńlteeh. ⁴⁰ Áiná' la'ihíi ái anıılhíi gáyıłni, Ya'

doo Bik'ehgo'ihinañ béndldzid da, ni áldó' dákoh niniigonkt'éé, dálet'eego nohwá ngot'áá? ⁴¹ Nohwíí da'ánohwidilne' dávik'ehyú ánohwidelzaa: áiná' dín nneehñ doo nagont'og ye'at'éhi da. ⁴² Áigé' Jesus gáyihñii, SheBik'ehñ, nant'ááyú nyaago shénálniih doleeł. ⁴³ Jesus gábihñii, Shíí da'aniigo gánildishñii, Díí jii dážhó gózhóq goz'aayú shil nlii doleeł. ⁴⁴ Dáha'iz'aagé' taagi nehenkéézgo dahot'éhé godilñil gozlii lé'e. ⁴⁵ Ch'ígona'ái bich'á'idindíiníí ásdjíd, kñh biyi' da'ch'okaqahíí biyi' yune' daadintsoozi ilk'edláád lé'e.

⁴⁶ Jesus nádidilghaazhgo gáníí, ShiTaa, shiyi'siziiníí naa nshné': díí yee ánniidná' dá'iké'yú nádeyol. ⁴⁷ Silááda yánant'aahi díí ánágot'jídíí yiltsaqaaná' Bik'ehgo'ihinañ yich'i' ahénzigo gáníí, Da'aniigo dín nneehñ nnee nlt'éhi nlii lé'e. ⁴⁸ Nnee daadéz'jigo ląágo dala'adzaahíí dawa ánágot'jiií daayiltsaągo bijiiłáhzhí' nádaints'iná' onáskai. ⁴⁹ Jesus yídaagołsiníí dawa la'íí isdzané Gálileegé' biké' hikai n'íí anahgé' nazjigo díí ánágot'jiií daayiltsaą lé'e.

⁵⁰ La' nnee Joseph holzéhi, nnee yánádaaltihíí itah nlini; nnee nlt'éhi, dávik'ehyú át'éhi nlii: ⁵¹ (Nnee yánádaaltihíí nadaagoshchjigo ánada'ol'jídíí Joseph doo hwaa itah ánát'jíd da:) án Jews daanlíni bikñh gozñil Arimathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihinañ nant'aa doleełíí ya'okíí lé'e. ⁵² Díí nneehñ Pilate yich'i' oyáá, Jesus bits'ihíí yiyókeedgo. ⁵³ Tsi'ilna'áhi yiká'gé' nanáidnktjigo nak'a'ligaihi yik'iyidesdz, áigé' tsébi'i'ángo ágolzaa yune' nyintjii lé'e, doo hwahá hadñ ákóne' nnilteehi da. ⁵⁴ Jews daagonłsiníí bijii bee nkegonyaago ilch'i'golne'íí bijii lé'e. ⁵⁵ Isdzané Gálileegé' Jesus yil hikaihíí tsébi'i'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'ihíí hago'at'éégo nniktjii shihíí daayiltsaą lé'e. ⁵⁶ Onákaiyú likągolchini la'íí ik'ah yil ilch'i'daizlaa; áigé' Jews daagodnłsiníí bijii hádaayoł, dąngot'aą lé'ehíí k'ehgo.

24

¹ Ái iskaą hik'e godilziníí bijii dážhó t'albigo tsébi'i'ányú likągolchini ilch'i'daizlaa n'íí odaizné', la'i áldó' yil hikai. ² Tsébi'i'ányú hikaigo tséé daadin'áá n'íí yó'olyiz lé'e. ³ Ákóne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehñ bits'ihíí doo hwaa da lé'e. ⁴ Hayúshą' daanziná' nnee naki bidiyagé dážhó bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazjii siljii: ⁵ Isdzané tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo nneehíí gádaabiññii, Hat'íí bigħa hñáhi nanezna'íí bitahyú hádaadeł'jii? ⁶ Án doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwiññii n'íí bėnádaakñiih shj, ⁷ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee binchq' daagolíníí baa shich'ilteehgo tsi'ilna'áhi biká' dastsaah, áiná' taagi jii

hileehgo naadiishdáh. ⁸ Áík'ehgo áí áńńí n'íí yénádaalńńiih. ⁹ Tsébi'i'áńgé' nákaíyú lats'adahíí ła'íí ła' Jesus biké' hikahíí áldó' bíł nadaagosńi'. ¹⁰ Mary Mágdalene, Jóanna, ła'íí Mary, James bimaá, ła' isdzáné bíłgo nadaal'a'á dúí yíl nadaagosńi'. ¹¹ Ndi daazhógo ádaañii daanzigo doo daayodlaą da. ¹² Áíná' Peter nádiidzaago tsébi'i'áńyú nádilwod; hayaa adzaago ákóńe' déz'jíd, nak'ą'ligai n'íí daazhógo sinilgo yiltsąą, áík'ehgo t'ąązhí' gowayú onádzaa, hagosąą' ágodzaa nżigo.

¹³ Da'ái bijjii ła' naki dilt'eego Jerúsalemhíí da'dányú gots'idi dahgostó'yúshigotah, Emmáus golzeeyú dezh'aazh. ¹⁴ Díí ánágot'jiihíi dawa yaa kíl nagolńi'go goldoh. ¹⁵ T'ah yádaakti'go kíl nagolńi' nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bíł dahiskai. ¹⁶ Áíná' daineł'jii ndi hadń át'íńńi doo bídaagołsjiid da alzaa lé'e. ¹⁷ Jesus gádaabiłńii, Hat'íílá baa kíl nagołńi' goldoh, doo nohwil daagozhógo dago? ¹⁸ Dała'a, Cléopas holzéhíhíí, gábiłńii, Ya' dání zhá Jerúsalemyú asta'ńyáhi, áńií áígee ánágot'jiihíi doo bigonłsji da née? ¹⁹ Hago ágolzaahi áldońńii? ńii, Jesus. Áík'ehgo gánádaabiłdo'ńiid, Jesus, Názařehgé' nłńihi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, dázhó ízisgo áná'ol'jiihí, biyati' nđzili, Bik'ehgo'ihí'nań ła'íí nńee dawa bińáálihi áłń'ńii. ²⁰ Áń dánohwíi nohwí'okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí nohwá nadaant'aahíí bąngot'aahgo bidizideego ndaistjii, áíge' tsj'ılńa'ahi yiká' daizes-hjii. ²¹ Áíná' nohwíi Israel hadaasıit'i'íi hasdánohwińiil ląą daandzi: n'íí dúí ánágot'jiił n'íí yúshdé' taagi jii siljii. ²² Nohwitahgé' ła' isdzáné nohwil diyadaagot'eego ádaanohwizlaa, áń dázhó t'albina' tsébi'i'áńyú okai ląą; ²³ Ndi Jesus bits'ihíi ákú doo hwaa da ląągo, t'ąązhí' nakai gádaañiigo, Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'j' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwiłńii, Jesus hińaa. ²⁴ ła' bíł nahikaihíi tsébi'i'áńyú okai, isdzáné da'ádaañii n'íí k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsąą da. ²⁵ Áíge' Jesus gádaabiłńii, Nohwíi nńee doo daagoyáni daanołńihi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí nadaagosńi'íi doo dáhah daaholdlaąąh da: ²⁶ Christ áík'ehgo biniigodilńe'go áíge' yee ízisgo at'ééhíi baa godidot'aalgo dábił'eh ląą née? ²⁷ Mosesgé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ádaañiíhíi dawa, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchiiníi dahot'éhé dabii baa k'e'eshchiiníi hat'íi golzeego ágolzeehíi yil nadaagosńi'. ²⁸ Gotah dezh'aazh n'íiyú dák'ad níkáh: Jesus bádń dayúweh dahiyaa nt'éégo, ²⁹ Níl nahátąą le', daabiłńiigo nádaabokąąh; alk'iná' o'i'ąą, k'ad t'łé' goleeł, daabiłńii. Áík'ehgo yil ha'ákaiyú yil nahátąą. ³⁰ Da'iyąągo bíł dinezbjłhgo bán náidń'ąągo ya'ahénzigo oskąądná' ilk'íyíné'go baa daizné'. ³¹ Áńiita áígee hadń át'jii shjiihíi nzhogo daayiltsąą; nt'éégo Jesus

dádaineł'ízhí' yitł'aa tsídaazghal. ³² Gádaakil'di'nii, Nohwijí dázhó dilthi' ngonoligo at'éé, itínyú nohwich'i' yałti'ná', án Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'eda'ashchiiní hat'íi niigo aníhíi baa nohwil nagolni'ná'. ³³ Áigé' dagoshch'i' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú łats'adahíi łá'íi nnee łá' ishah dała'adaat'eego baa n'áázh, ³⁴ Nt'éégo gádaabilnii, Nohwe-Bik'ehn da'anii naadiidzaa łá, Simon bich'i' ch'i'nah ádilzaa aldo'. ³⁵ Nnee áni n'áázhíi itínyú hago ágodzaahíi, łá'íi hago at'éégo Jesus bán ilk'iyiné'gee yinádaagosdzijidíi yaa nadaagosni'.

³⁶ Gádaaniiná' Jesus dabíi ái bitah sizij silijigo gádaayilnii, Ilch'i'gont'éehíi bee nohwich'i' goz'aa le'. ³⁷ Ndi bil díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsaa daanzigo. ³⁸ Jesus gádaabilnii, Hat'íi bigha tsídaadołyz? Hat'íi bigha na'odikidíi nohwiini' biyi' begoz'aa? ³⁹ Shigan łá'íi shikee daanel'íi, da'anii shíi ásht'íi: shídaadołnih, áik'ehgo bídaagonoljih; ch'iidn bits'í łá'íi bits'in doo golji da go'íi, daal'ij go'íi nkoh, shíi shits'í łá'íi shits'in golji. ⁴⁰ Ánniidná' bigan łá'íi bikee yil ch'i'nah áyílaa. ⁴¹ Dázhó bil daagozhóq łá'íi bil díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odłaa daná' Jesus gádaabilnii, Dahat'ihíta hidaqahíi łá' daasome' née? ⁴² Łóg sit'éedhíi łá'íi gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnné'go bináál yiyáá le'e. ⁴⁴ Áigé' gádaayilnii, T'ah nohwil nshijná' díi bee nohwil nadaagosisni' go'íi, Moses ngon'aa le'ehi shaa k'e'eshchiiní, łá'íi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiiní, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'aa, daanohwidishnii ni'. ⁴⁵ Áigé' Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiní hat'íi niigo aní shihíi bil idaagozigo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabilnii, Shíi Christ nshíni, shiniigodilne'go taagi jii hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchij, áik'ehgo dávik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ Łá'íi Jerúsalemgé' godezt'igo shizhi'íi bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'íi bitahyú, bidaanch'íi yich'á'zhí' ádaane'go bincho'híi bigha baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Díi daal'ij go'íi ákoh baa nadaagolni'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'áání nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísoltaa, yaaká'gé' nawodíi bee nohwaa gonyáázhi'.

⁵⁰ Áigé' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'a yil ch'ekai, Béthanyzhí, yádn ninyáágo, áigee hadag yaa dilniigo yá da'oskaad, Nohwiya gozhóq doleek, nii. ⁵¹ Yá da'oskaadná' yich'á' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'a daaboskaadgé' Jerúsalemyú onákai, dázhó bil daagozhóqo:

⁵³ Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ahédaanzigo da'ch'okqah goz'qá yun'e' dáda'okqah nt'éé lé'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihì'nañ yil nlii, Yati'íi Bik'ehgo'ihì'nañ nlii. ² Yati'íi dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihì'nañ yil nlii. ³ Án dawahá áyíílaa; án doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíi doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíi biyi' golíi; áí ihi'naahíi nnee yee daago'íi. ⁵ Got'iiníi godilhiyú idindláád; godilhiíi got'iiníi doo yitis nlii da.

⁶ Bik'ehgo'ihì'nañ nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Án Begot'ínihíi nnee yil nagolní'go nyáá, bíi bee nnee dawa da'odlaq doleeqgo. ⁸ John doo Begot'iiníi nlii da, áídá' Begot'iiníi yaa nagolní'go nyáá. ⁹ Da'anii Begot'ínihíi nnee ni'godzán biká' daagolíníi dawa bee daayo'íi. ¹⁰ Án ni'godzán nneehíi yitah silíi, án ni'godzán áyíílaa, ndi ni'godzán biká' nneehíi doo bídaagolsi da lèk'e. ¹¹ Dabíi áyíílaahíi yaa nyáá, áídá' dabíi hat'i'ihíi doo hádaabit'íi da. ¹² Áídá' hadíi hádaabit'iiníi, daabosdlaqadíi, Bik'ehgo'ihì'nañ bichagháshé daaleehgo yaa goden'áá: ¹³ Áí nádaagosdliiníi doo nnee hadaazt'íi bee da, doo kots'ihíi bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihì'nañ bits'á'dí' nádaagosdlii. ¹⁴ Yati'íi nnee silíigo nohwitahyú gólíi lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bilgoch'oba'íi la'íi da'anii ágot'éhi nlii, (Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' dała'áhi nliihíi bigha ízigo at'éégo bits'á'idindláád, áí bits'á'idindláádíi daahihíiltsaa ni'.)

¹⁵ John baa nagolní'go nádidilghaazh lèk'e gáníigo, Dín áldishnii ni', ágádéniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíi dashíntsé golíihíi bigha shitigo at'éé. ¹⁶ Dawahá yegoyihíiníi nohwaa hi'né', bilgoch'oba'íi dakiké'go nohwaa hi'nii. ¹⁷ Bik'ehgo'ihì'nañ yegosaaníi Moses biláhyú ngot'aq lèk'e, áídá' bilgoch'oba'íi hik'e da'anii ágot'éhi Jesus Christ yil nyáá. ¹⁸ Doo hadín Bik'ehgo'ihì'nañ yo'íi da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihì'nañ ádíbóltá'íi, án zhá ch'í'nah áyíílaa.

¹⁹ Jerúsalem golzeedí' okqah yedaabik'ehi hik'e Lévítes daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín láq ánt'ee? daabihniigo nabídaadiikidá' John gáníi lèk'e, ²⁰ Shíi doo Christ ánsht'ee da, doo nayil'í'go da da'aniiigo ádaa nagolní'. ²¹ Áídí' nayínáadaidíkid, Hadín ánt'éé gá? Elías nííi née? Dah, doo án nshlii da, nii lèk'e. Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú na'iziidihíi, ya' áí nííi née? Dah, niigo hadzii. ²² Gánádaayíldo'niid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwíł nagolní'go hadín daanohwides'a'íi bil nádaagohiilni'. Hant'é nniigo ádaa nagolní'? ²³ Áídí' gáníi, NohweBik'ehíi báđihyú ilch'ígodezdqngo ádaahle', dishniigo shíi

da'igolíyú dilwoshi nshíj, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ánii n'íi k'ehgo. ²⁴ Nnee na'ídaadikidihíí Phárisees daanlíni daabin'á'. ²⁵ Nabídaadikidgo, Doo Christ níj dadá', la'íi doo Elías dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíi níj dadá', nt'é bigha baptize án'ij? daanii. ²⁶ John bich'í' hadzii, Shihíi tú bee baptize ash'ij: áidá' la' nohwitahyú sizij, doo bidaagonoşj dahi; ²⁷ Da'án shikédí' hígháhíi shitisgo at'éhi, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítj da. ²⁸ Ái Bethábara golzeeyú Jórdan túnlíni hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

²⁹ Iskaa hik'e John Jesus bich'í' higaalgo yo'ijigo gánii, Daadeh'ij, dibelij biZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi áidí' higaal! Án ni'gosdzán biká' nnee bincho'íi da'ílii yilchiih. ³⁰ Díni ádishnii ni' gádéniid n'dá', Nnee la' shikédí' hígháh, án dashíntsé gólíhíi bigha shitisgo at'éé. ³¹ Dashíi ndi doo bígonsj da ni': áidá' Israel hat'íi bił ch'í'nah ágolne'híi bigha tú bee baptize ádaagoshle'go niyáa. ³² John yaa nagolni'go gánii, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'í' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hish'ij. ³³ Shíi ndi doo bígonsj da ni': áidá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'n shich'í' gánniid ni', Hadín Holy Spirit yaaká'dí' bich'í' nke'eníihgo biká' dahnezdaago hí'íni, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íi át'éé. ³⁴ Díi hiltşaa hik'e baa nagosisni', Díni da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' laa, dishniigo.

³⁵ Iskaa hik'e John bitsilke'yu naki yil nadaazi'; ³⁶ Jesus higaalyú ndaine'ij'go gánniid, Daadeh'ij, dibelij biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíi ágániigo daabidezts'aago Jesus yike' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aazhí' déz'ijigo biké' hi'ashgo yiltşaago gáyihii, Hant'é biká' hanohtaago aht'ij? Áik'ehgo gádaanii, Rábbi, (İlch'ígó'aahíi golzeego ágolzee,) hayú gonlij? ³⁹ Jesus gádaabilnii, Yushde' ákú dokáhgo bígonoşjih. Áik'ehgo yil okaigo hayú sidaahíi yídaagoşjid, t'ahbídi' gonenádn ledihikęęzyú nákaigo, ákú dá yil naháztaa lęk'e. ⁴⁰ Nnee nakihíi John ániíhíi daidezts'aanii, Jesus yike' ó'áázhíi dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi. ⁴¹ Andrewhíi ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáago gáyihii, Messías baa nt'áázh, ái Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áidí' Simon Jesus yaa yil n'áázh. Jesus Simon yine'ij hik'e gáyihii, Simon, Jona biye' níni, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaa hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáago, Shiké' hínáál, yihii. ⁴⁴ Andrew la'íi Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íi Philip aldo' áidí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáago gáyihii, Jesus, Joseph biye', Názareshdí' gólíni baa

nkai, Bik'ehgo'ihinañ yegos'aanú biyi' Moses bak'e'eshchijj lèk'ehi, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí aldó' bak'eda'ashchijj lèk'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábilñii, Hant'é nzhooníí Názarethdí' behagowáhshá'? Philip gánábikdo'niid, Ákú dot'aashgo bígonksíih. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'í' higaalgo yo'ijgo gáníí, Da'anii Israel hat'i'íí nlini kudí' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábilñii, Hagot'éégo shígonksí? Jesus gábilñii, Philip doo hwahá níká áñíí dadá', fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'íí ni'. ⁴⁹ Nathánael gábilñii, Ni ilch'ígó'aahíínlíni, Bik'ehgo'ihinañ biYe' nííí láá; Israel hat'i'ihí ízigo biNant'a' nííí láá. ⁵⁰ Jesus gábilñii, Fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'íí níkdishñii n'íí bighá shondlaá née? Díí bitisgo ágot'éhi hí'íí doleel. ⁵¹ Jesus gánábikdo'niid, Da'anii, da'aniigo gánohwikdishñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yáá ílts'á'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hadagodi' hayaago ildenánádikahgo daah'íí doleel.

2

¹ Taagi hileehíí bijj Gálileehíí biyi' Cána golzeegee ni'i'neh; ákú Jesus bááhi itah lèk'e: ² Jesus aldó' bitsilke'yu bílgo ni'i'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdjídá' Jesus báá gábilñii, Dasts'aa bitoo ásdjíd. ⁴ Jesus gábilñii, Shimaa, hago láá ánishléhgo ánnii? Shágoz'aanú doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báá nada'iziidíí gáyilñii, Hant'é daanohwikñiiyú dakú ádaat'íí doleel. ⁶ Áígee tús tséé álzaahi gostán sinil, Jews daanlíni daagos'aahíí k'ehgo yee táda'digisíí bighá, túsíí da'a'ágo nadin dagohíí tádin gallons dávik'eh lèk'e. ⁷ Jesus gádaabilñii, Túsíí tú bee hada'doľb. Áík'ehgo dáhalk'ílgo hada'desb. ⁸ Jesus gánádaabildo'niid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaaníí bich'í' dohkaah. Áík'ehgo odaiskáá. ⁹ Bik'ehgo da'idaaníí tú dasts'aa bitoo siljijhíí yizlñh, hadí' hídzid shihíí doo yígółsđ dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhá yídaagokš ndihíí,) bik'ehgo da'idaaníí nnee niinéhi yiká ánniidgo, ¹⁰ Gáyilñii, Nnee dawa da'idaá débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; ádí' dahádaat'íizhí' da'odlaáda' doo nzhqđ dahíí yita'ikaah: áída' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníita bitasínkáá. ¹¹ Áí Jesus dantsé godiyñhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áík'ehgo ízigo ye'at'éhi bee bígozjíd; ádí' bitsilke'yu daabosdlaáđ lèk'e.

¹² Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bíí hik'e báá, bik'isyú la'íí bitsilke'yu yil okai; ákú da'akwii bedahiskáá.

¹³ Bitis-hagowáh n'íí bíná'godinñhgo Jews daanlíni da'iyáahíí biká' ngonyáágo Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Ákú da'ch'okáah goz'áá yuné' nnee la' magashi, dibelñíí, hawúcho baa nadaahinñihi, la'íí zhaali ilkáh ch'ídaihinñiíí binasdzid yaa

naháztaago yiká nnyáá. ¹⁵ T'óół ikénásgisíi il'áyílaago dawa, dibelíi, magashita bilgo da'ch'okaqah goz'aq biyi'dí' ch'inihiyood; la'íi zhaali ikáh ch'ídaihiñiiki bizhaalihíi yayinkáá, áidí' zhaali yiká' ikáh ch'ínadainiikíi naz'aaníi nanyihesgo'. ¹⁶ Áidí' hawúcho baa nadaahiníihíi gáyilñniid, Díihíi ch'ídaahohñiik; shiTaa bikíhíi kñh biyi' na'iníihíi ádaago'e' hela'. ¹⁷ Nikíhíi dázhó godilzinií begoz'aq doleełgo dázhó hásh't'íihíi bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiinií bitsilke'yu yínádaalñii.

¹⁸ Áidí' Jews daanlíni gádaabiñni, Nt'é godiyihgo be'ígóziníi nohwil ch'í'nah ánle', díi ánánt'íihíi bigha? ¹⁹ Jesus gádaabiñni, Díi kñh biyi' da'ch'okaqahíi aqł nanádaagoñniilgo, taagi jñi hileehgo ánágoshdle'. ²⁰ Jews daanlíni gábiñni, Díi kñh biyi' da'ch'okaqahíi ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áidá' ni-híshá' taagi jñi hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíi bits'íhi kñh biyi' da'ch'okaqahíi k'ehgo yaa yakti'. ²² Jesus daztsaqadí' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é ñii n'íi yínádaalñii; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií la'íi Jesus áníi n'íi daayosdlaqad lék'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaaníi bijñi, Jesus akú itah nliigo nnee l'ágo daabosdlaqad, godiyihgo áná'ol'íihíi daayiltsaqadá'. ²⁴ Áidá' Jesus nneehíi doo yada'ohíi da, nnee dawa yígótsihíi bigha. ²⁵ Doo hadín nnee ye'at'ééhíi baa bil nagolñi' bik'eh da; dabíi nnee ye'at'ééhíi dawa yígótsihíi bigha.

3

¹ Nnee Phárisees daanliinií itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lék'e. ² Án t'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyilñni, Ni, Ilch'ígó'aahíi nlíni, doo hadín godiyihgo áná'ol'íihíi án'íihíi áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yil nliyyúgo zhá: áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ilch'ígó'aahíi nliigo bídaagonlzi. ³ Jesus gábiñni, Da'anii, da'aniiigo gánikdishñii, Nnee nágosdliyyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliinií itah nlii doo. ⁴ Nicodémus gábiñni, Hagot'éégo nnee nágodleeh, báyan siljídá? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? ⁵ Jesus gáníi, Da'anii, da'aniiigo gánikdishñii, nnee tú bee la'íi Holy Spirit bee nágosdliyyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aq yune' ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliinií kots'í át'éé, áidá' Holy Spirit bee gozliinií spirit at'éé. ⁷ Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, nildishñiihíi bigha. ⁸ Nyolíi da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolíi, hayúgo nyolíi doo bígonksí da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliinií ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábiñni, Hagot'éégo laq ágoñnihi? ¹⁰ Jesus gábiñni, Ni Israel hat'i'i yil

ch'ígó'aahi nílídá', díishá' doo bígonksí da? ¹¹ Da'anii, da'aniiigo gánidishnii, néé bídaagonlziníí zhá baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iiníí zhá baa nadaagohiilni'; áídá' baa nadaagosiilni'íí doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí baa nohwił nagosisni' ndi doo shondlaą dadá', yaaká'yú ágot'eehíí baa nohwił nagoshni'yúgo hagog'éeego shondlaą? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bił ogoyáá da, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí zhá, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshłj.

¹⁴ Moses da'igoljyú t'íish dahyidnłtjłhíí k'ehgo, shíí aldó' nnee k'ehgo Niyááhíí dahshidi'dolteek: ¹⁵ Hadín shosdlaądihíí ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hiıaa doleehíí bighą.

¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań ni'gosdzán biká' nnee dázhó bił daanzhọqhií bighą biYe' dała'áhi yaa yintłj, áík'ehgo dahadín bosdlaądihíí doo da'ilj hileeh da, áídá' ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hiıaa doleek. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'gosdzán biká'zhí' nkeyinł'a'íí ni'gosdzán biká' nnee doo yił ch'ígóweh doleehíí bighą nkeyinł'a' da, áídá' ni'gosdzán biká' nnee bíí bee hasdádokaahíí bighą.

¹⁸ Hadín bosdlaądíí doo bił ch'ígódeeh da: áídá' hadín doo bosdlaąd dahíí ilk'idá' bił ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dała'áhi doo yosdlaąd dahíí bighą. ¹⁹ Díí bighą nnee bił ch'ígódih, begot'iiníí ni'gosdzán biká' begonyáá, áídá' nnee doo got'iiníí bił daanzhọq da, chagołheek zhá bił daanzhọq, nchọ'go ádaat'eehíí bighą. ²⁰ Dahadín nchọ'go at'éé lək'eyúgo, got'iiníí bił nchọ', bi'at'e' nchọ'íí doo bígozłjł hat'j dahíí bighą, doo got'jyú ch'égháh hat'j da. ²¹ Hadín nł'éeego at'éehíí, bi'at'e'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éégo bígozłjł doleehíí bighą got'jyú ch'égháh.

²² Áí bikéd'go Jesus, bitsilke'yu biłgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú déł'ihézhj' yił naháztąą lək'e.

²³ John aldó' Aenon golzeeyú baptize ágot'j, Sálimhíí bit'ahyú, akú tú ląąhíí bighą: áígee nnee nehaskaigo baptize ádaaszaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteek dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu ł'íí Jews daanłini ł' okąqłzhin'éego táko'digisíí yaa ładaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áídí' John yaa hikaigo gádaayihni, Ich'ígó'aahíí nłini, nnee Jórdan túnlíni hanaayú bił na'aash n'íí, baa nagolni' n'íí, án kú naghaa, baptize ádał'jgo nnee dawa bich'j' nihikáh. ²⁷ Áík'ehgo John gáníí, Nnee doo hant'é yót'j at'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá. ²⁸ Nohwíí shídaanołsigo, Shíí doo Christ nshłj da, dishnii ni', dabínségo bidol'aadi nshłj. ²⁹ Ishkiin niinéhíí na'ilíhn yił niinéhíí, bíí niinéhi at'éé: niinéhíí bit'ekéhíí, bíyést'sąągo sizjgo, bizhii yidits'ago dázhó bił gozhọq: áí k'ehgo shíí aldó' dázhó shł gozhọq síłj. ³⁰ Bíí itisgo bá godigháh, áídá' shihíí

t'aazhi' shá godigháh. ³¹ Hadín yaaká'dí' nkenyááhíí dawa yitiso nlii: hadín ni'godsán biká'gee nliinií ni'godsán ye'at'éé, áik'ehgo dá ni'godsán biká' ágot'eehíí zhá yaa yakti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíí dawa yitiso nlii. ³² Án nt'é yo'iinií, nt'é yidezts'aanií, áí dawa yaa nagolni'; áídá' doo hadín bosdlaad da. ³³ Hadín yaa nagosni'íí bosdlaadíí, Bik'ehgo'ihí'nań da'anii laa niigo yiká' iskał. ³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań bides'a'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yakti': Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit doo yídaanel'aago baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' bił nzhoggo dawa yebik'ehgo yaidin'áá. ³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yosdlaadíí, ihí'naa doo ngonel'aag dahíí yee hińaa doo: dahadín doo yosdlaad dahíí ihí'naa doo yiłséh da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' biká'zhi' siné'.

4

¹ John biké' hikaahíí bitisgo Jesus biké' anátseehíí áyidedlaago, la'íí baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzigo Jesus yígolsjídá', ² (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áí'ji da, bitsilke'yu zhá,) ³ Judéadi' Gáíleeyú naadeszaa. ⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lèk'e. ⁵ Áígee kih goznilyú nyáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'áá n'íí bit'ahgee goz'áni. ⁶ Áígee Jacob bitúhahidleeł goz'áá. Jesus higaalgo isk'áhnyááyú hiyaago túhahidleełgee dahnezdaa. ⁷ Isdzán, Samáritan níni, tú haileehyú nyáá: Jesus, Tú shá ná'íłsjił, biłni. ⁸ (Bitsilke'yuhíí kih goznilyú hidán nadaihiłnihyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan nínihií gábiłni, Hant'é lá bighá ni, Jew níni, shíí Samáritan nshlíni tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliinií doo ilch'i'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábiłni, Hant'é Bik'ehgo'ihí'nań kaa yiné'íí, la'íí hadín, Tú shá ná'íłsjił, niłnihií bígonksjyúgo shí'ókeed doleeł ni', áik'ehgo tú bits'á'dí' ihí'náhi naa nizíid doleeł ni'. ¹¹ Isdzán gábiłni, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleełhií yúyah: áídá' hadí' tú bits'á'dí' ihí'náhi nádzniid? ¹² Nishá' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díí túhahidleeł nohwá ágólaago, bits'á'dí' bíí la'íí bichagháshé la'íí bimagashi da'idlaa ni'. ¹³ Jesus gánábíłdo'niid, Dahadín díí tú yodlaaníí dibá' nánádleeł: ¹⁴ Áídá' dahadín tú baa nsiidgo yodlaaníí doo dibá' nánáodleeł at'éé da; tú baa nsiidíí túhahidleełhií k'ehgo biyi'dí' tú hanánlii doleeł, dayúweh ihí'naa doo ngonel'aag dayú níli doleeł. ¹⁵ Isdzán gánábíłdo'niid, Díí tú áhnihií la' shaa nzíid, doo dibá' nánáshdleełgo da, la'íí doo kú nánshdáhgo tú hanáhishdleeł dahíí bighá. ¹⁶ Jesus gábiłni, Ti'i, níka' biká' nádndáhgo bił nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shika' da'ádih, biłni. Jesus gánábíłdo'niid, Shika' da'ádih, nihií da'anii ánni: ¹⁸ Nika' ashdla'adá' k'adyúgo bił na'aashíí doo níka' at'éé da:

díí da'anii ánnii. ¹⁹ Isdzán gábiñii, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi nliigo bígosíłsııd. ²⁰ Daanohwitaa n'íí díí dzilíí biká' da'okaqah ni'; áidá' nohwihí, Jerúsalemyú zhá nnee da'okaqahgo bá goz'aq, daadohñii. ²¹ Jesus gánábıldo'niid, Isdzán, shondlaq, dahagee díí dzilíí biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo daahohkaqah da doleeł. ²² Nohwíí nt'é daahohkaqah shihíí doo bídaagonıłsı da: néehíí nt'é daahohikaqah shihíí bídaagonlzi; hasdách'igháhíí Jews daanliiníí bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aniiigo da'okaqahíí biyi'siziiníí bee da'aniiigo shiTaa daayokaqah doleełíí kú begoz'áni at'éé: shiTaaahíí ágát'éégo da'okaqahíí yiká déz'ıı. ²⁴ Bik'ehgo'ihinañ spirit nliı, hadín daabokaqahíí biyi' siziiníí bee da'aniiigo daabokaqahgo dáıık'eh. ²⁵ Isdzán gábiñii, Messías, Christ holzéhi, hígháhgo bígonsı: án nyáágo dawa nohwıl nagolñi' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábiñii, Shíí nich'ı' yashti'ihíí án ánsht'ee.

²⁷ Áık'ehgo bitsılke'yu nákaigo isdzán bich'ı' yakti'húı bigha bıł díyadaagot'ee lék'e: áidá' doo ła' gánniid da, Nt'é bigha na'ıdnıkid? dagohíí, Nt'é bigha bıł ıłch'ı' yánłti'? ²⁸ Áık'ehgo isdzán bitús da'akú sı'aqadá' kıl goznilyú onálwodgo nnee yıl nadaagolñi', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásht'ııdıı yaa shıl nagosni'ıı daaholtséh: ánsħa' Christ at'ıı? ³⁰ Áık'ehgo kıl goznıldı' dahnádnzqa, bich'ı' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiıkááhdá' Jesus bitsılke'yu nádaabokaqah, NohwiNant'a', ináá, daabiñiiigo. ³² Áidá' gádaabiñii, Hidán hishaaníı doo bídaagonıłsı da. ³³ Bitsılke'yu gádaakıldı'niı, Hadín ła' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabiñii, Shin'a'án dabıı hát'ııyú ánásht'ııłgo, ła'ıı binasdziid bá łaashle'go shihidán át'éé. ³⁵ T'ah díı'ı daahiit'ııh yidziısh'a' int'aqzhı', daadohñii? Nohwıl nagoshñi', hadag ádaahnehgo daadeh'ıı; ıłk'idá' daadiigaago da'ıldlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ıłdlaadıı nest'án dála'áıle'go ihinaa doo ngonel'áni bich'ı' nahi'niıł: áık'ehgo k'e'dıleełıı ła'ıı ıłdlaadıı bıłgo dála' bıł daagozhóq doleeł. ³⁷ Díı beha'odziıhıı da'anii ágolzee, ła' k'e'dılee, ła'ıı ıłdlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daaholđlaadyú nohwıdél'a': nnee ła'ı k'ednláhi, binasdziid n'ıı daahısolđlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásht'ııd n'ıı dawa yaa shıl nagosni', niıhıı bigha kıl goznıldı' Samáritans daanlıni ıáágo Jesus daayosdlaad lék'e. ⁴⁰ Samáritans daanlıni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabiñii: da'áıgee sidaago naki beıskqa. ⁴¹ Biyati'húı bigha dayúwehégo ıáágo nádaabosdlaad; ⁴² Áı isdzánhıı gádaayıñii, K'adıı doo dániyati' zhá bigha da'osiıdlaad da, danéé da'dısiit'aqahıı bigha, ła'ıı da'anii ni'gosdzan biká' nneehıı hasdáyiñııłıı, áı Christ nliigo bídaagonlzi.

43 Nakiskaꞗ hik'e Gálileeyú onanádzaa. 44 Jesus ádaanagom̄i'go gán̄niid, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi dabíi bini'yú doo hadín bidn̄sini at'éé da. 45 Gálileeyú nyáádá' Gálileeyú daagolíníi bíl daagozhoggo k'édaabiñniid, Jerúsalemyú da'idaꞗgee ánát'j̄id n'íi dawa daayo'j̄i n'íi bigha: bíi aldó' da'idaꞗyú naaskai ni'go. 46 Áidí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyíílaa n'yú. Áígee nant'án la' biye' n̄nih lək'e, Capérnaum golzeegee. 47 Ái n̄neehíi Jesus Judéadí' Gálileeyú nyáágo ya'ikonziidá' yaa nyáágo náyoskaꞗd, Shiye' nánlziihyú n̄náh, yih̄niigo, dak'azh̄á datsaahi. 48 Jesus gábiñni, Godiyihgo be'idaagozini la'íi íziso ánágot'j̄iíi daah'j̄iyúgo zh̄á da'ohdlaꞗ. 49 Nant'ánhíi gábiñni, Shigowayú n̄náh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. 50 Jesus gábiñni, Nádn̄dáh; niye' h̄inaa, n̄t'éé násdl̄íi. N̄nee Jesus án̄íhíi yosdlaꞗdgo dahnasdzáá. 51 T'ah nádaaldá' bánada'iziidíi bidááh hikaigo bíl nadaagol̄ni', Niye' h̄inaa, daabiñniigo. 52 N̄neehíi na'ídn̄lkid, Da'kwíi bik'ehenkéézdá' t'ꞗzhi' bá nágodesdzaa lán? biñniigo. Gádaabiñni, Adꞗadá' hayaazhi' dała'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'íi bits'á' gonyáá ni'. 53 Bitaa yígóls̄j, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' h̄inaa, biñni ni': áik'ehgo osdlaꞗd, la'íi bik̄ih yune' naháztaaníi dawa aldó' da'osdlaꞗd. 54 Jesus Judéadí' Gálileeyú nyáádá' díi nakigee godiyihgo adzaa lək'e.

5

1 Díi bikédí'go Jews daanlíni da'iyꞗhíi begonyáádá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá. 2 Jerúsalemyú dibel̄j̄i nahiniih goz'aaníi bahgee túdahskaꞗ lək'e, Hébrew biyati'íi k'ehgo Bethésda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'ꞗꞗ. 3 Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihíi lꞗꞗgo, biñáá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihíi aldó', tú dihi'náhíi yiba' íla'at'éé. 4 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaníi yeh nadáhgo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhíi, nt'é yaa naghaa láš̄h̄i n'íi nádzii. 5 N̄nee la' tádin tsebii bíl legodzaago kah yaa naghago áígee sitīj̄i lək'e. 6 Jesus bo'j̄idá' dásitīj̄i go n̄zaad ogoyááhíi yígóls̄jgo gábiñni, Ya' nándzii hant'j̄i née? 7 N̄nee kah yaa naghahíi gábiñni, Tú nahi'naagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashíntse la' téh nádáh. 8 Jesus gábiñni, Nádn̄dáh, biká'sínt̄j̄ihíi dahnádn̄né'go dahnádn̄dáh. 9 N̄neehíi dagoshch'j̄' nádziigo yiká' sitīj̄i n'íi dahnýidnné'go dahnasdzáá: áí Jews daagodn̄siníi bijj̄i lək'e.

10 Áik'ehgo Jews daanlíni n̄nee nádziihíi gádaayih̄ni, Díi godilziníi bijj̄i: biká'ntéhíi anané'go doo begoz'ꞗꞗ da. 11 Áik'ehgo gábiñni, N̄nee náshilziihíi gáshih̄niid, Biká'sínt̄j̄ihíi

dahnádnne'go dahnádnndáh. ¹² Áídí' nabídaadilkid, Nnee daat'éhi, Biká'sínújihí dahnádnne'go dahnádnndáh, niñniid? ¹³ Nnee nádzihií hadín nábilzii shíhí doo yígótsi da: áígee nnee lááda' Jesus lahýúgo oyáá lək'e. ¹⁴ Díí bikédí'go da'ch'okąąh goz'aą yun'e' Jesus nnee nádzii n'íi yaa nyáágo gáyihii, Nht'éé násiñdlíi gádnii áko: nchọ'go ánáó'ne' hela', ágánándzaayúgo dánko da'tiségo nich'í' nágodiidáh. ¹⁵ Nneehíi Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilzihií Jesus at'íi, daayihii. ¹⁶ Díí daagodnksiníi bijii adzaahíi bighą Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'ii.

¹⁷ Áída' Jesus gádaabihii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. ¹⁸ Godilziníi bijii begoz'aaníi doo yikisk'eh at'éé dahíi bighą, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa yihiiigo Bik'ehgo'ihí'nañ yil dała' nliigo ádilzihií bighą Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'ii. ¹⁹ Jesus gánádaabikdo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshhiiníi, dashí zhą doo nt'é laoshéh át'éé da, shiTaa ánát'iiigo hish'iiníi zhą: shiTaa ánát'iihí k'ehgo shíi áldó' ánásht'ii. ²⁰ ShiTaa shíi biYe' nshhiiníi dážhó bil nshọ, dabíi ánát'iihí dawa shil ch'í'nah áyítsi: díi bitisgo áná'ol'iihí shil ch'í'nah áile'gee nohwił díyadaagot'ee doleeł. ²¹ ShiTaa nanezna'íi nádaayihihí'nañ k'ehgo shíi, biYe' nshhiiníi, áldó' hadíi hásh'tíiníi nádaabihishnah doleeł. ²² ShiTaa nnee doo la' yángo'áah da, shíi, biYe' nshhiiníi, dawa bándagosh'a'go shaidin'áą: ²³ Nnee dawa shiTaa daayidnshíi k'ehgo shíi, biYe' nshhiiníi, áldó' daashidnshí doleełhíi bighą adzaa. Hadín doo shidnshí dahíi shiTaa shides'a'n áldó' doo yidnshí da. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Hadín shiyati' yidits'agíi, la'íi shin'a'n yodlaaníi, ihí'naa doo ngonel'aą dahíi yee hiñaa doleeł, án doo bil ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihí'naazhí'go. ²⁵ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishnii, Nanezna'íi shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshhiiníi, shizhihií daidiits'ih doleełhíi baa gowáh, ilk'idá' kú begoz'aą: hadíi ái daidezts'aaníi daahinaa doleeł. ²⁶ ShiTaa ihí'naa dabíi biyi' nlihií k'ehgo, shíi, biYe' nshhiiníi, áldó' ihí'naa dashíi shiyi' nliigo shaa godin'áą; ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshhihií bighą nnee bá ndagosh'a'go shiTaa shaa godin'áą. ²⁸ Doo nohwił díyadaagot'ee da le': leyí' naznilíi dawa shizhii daidezts'aągo nádiikáhíi baa gowáh, ²⁹ Ái nádiikáhgee nht'éégo ádaadzaa n'íi yaaká'yú dahazhí' daahinaa doleeł; áída' nchọ'go ádaadzaa n'íi bil ch'ígódeeh. ³⁰ Dashíi shik'ehgo doo nt'é áoshéh át'éé da: diists'sagíi k'ehgo aayashti': dashíi hásh'tíiníi doo be'ansht'ee da, áída' shiTaa shides'a'n dabíi hát'íiníi zhą be'ansht'eehíi bighą aayashti'íi dávik'eh. ³¹ Dashíi ádaa nagoshni'yúgo, ádaa nagoshni'íi doo da'anii da.

³² Ła' shaa nagoln'i'í gólj; áí shaa nagoln'i'í da'aniigo bígonsj. ³³ John bich'i' oda'soła'a, án da'aniigo shaa nagosni'. ³⁴ Da'aniigo shaa na'goni'í doo nnee bits'á'dí' da: áídá' hasdánohwidi'niił doleelhií bigha ágánohwidishnii. ³⁵ John diltk'i'í hik'e bits'á'idindláadí k'ehgo at'éé lək'e: áík'ehgo bits'á'idindláadí biyi' dé't'ih nohwil daagozhqohgo ádaasoht'ijid.

³⁶ John shaa nagosni'í bitisgo shaa na'goni'í gólj: na'idziidí shiTaa łashle' doleelgo shaa yidin'áání, áí ánásht'ijlgo shiTaa shides'a'go shaa nagoln'i'. ³⁷ ShiTaa shides'a'n dabíi shaa nagoln'i'. Bizhiihií doo hak'i daadesołts'aą da, ánoliní doo hak'i daahołtsaą da. ³⁸ Biyati'í doo nohwiyi' gólj da: shíi shin'a'í doo daashohdłą dahí bigha.

³⁹ Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiní nzhqogo daahohshí; áí biláhyú dahazh'i' daahii'naa doleel daanołsigo: da'ái shaa nagoln'i'. ⁴⁰ Ndi doo shich'i' nohkáh hádaaht'ij da, dahazh'i' daahinołnaa doleelgo. ⁴¹ Nnee shidnłshí doo biká désh'ij da. ⁴² Nohwídaagonsj, Bik'ehgo'ihinań nohwil daanzhooní doo ła' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'í bee niyáá ndi doo hádaashoht'ij da: áídá' łá'i dabíi bizhi'í yee nyááyúgo, án zhá hádaaht'ij doo. ⁴⁴ Dánohwíi daakinołsiní hádaaht'ijdá', Bik'ehgo'ihinań dała'áhi bits'á'dí' idilziní doo hádaaht'ij da, áídá' hagot'éégo da'ohdłą? ⁴⁵ ShiTaa bińáał nohwik'izh'i' dish'aah doo daanołsij da le': Moses nohwik'izh'i' dez'aą, bada'ohhí n'íi. ⁴⁶ Moses daahohdłąyúgo shíi daashohdłą doleel ni', shaa k'e'eshchijhií bigha. ⁴⁷ Áídá' bíi k'e'eshchiiní doo daahohdłą dayúgo, hagot'éégo shiyati'í daahohdłą áídá'?

6

¹ Díi bikédí'go Jesus túsikaaní, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. ² Áígee nnee łáągo biké' onalsáą, godiyhgo áná'ol'ijhií kah yaa nakaihií yá ánát'ijhií daayo'ijgo. ³ Jesus dziłyú háyáá, akú bitsilke'yu yił dinezbj. ⁴ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godinihgo Jews daanlíni da'iyáąhíi biká' ngonyáá.

⁵ Jesus déz'ijgo nnee łáągo bich'i' náłseelgo yiłtsaądá' Philip gáyiłnii, Hagot'éégo bán nadaahiłniih, díi nnee dawa da'iyáągo? ⁶ Díi áníhií daazhógo Philip bebigozjhggo ánniid: dabíi hagot'éégo áile' yígółsj ndi. ⁷ Philip gábiłnii, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahaznii ndi dała'á ntijgo ayáhágo bita'isné' ndi, doo bínenoł'aą at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábiłnii, ⁹ Kú łá' ishkiin bán dijolé ashdla'i barley alzáhi yisné', lóg naki biłgo:

áídá' hagog'ée'go dawa bínel'aa, n'nee lánihíí? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyihñii, N'nee dinohbñh, daabil'dohñii. T'oh dázho l'áago l'ék'e. Áík'ehgo n'nee dinezbñ, ashdladn doo náhóltagyú áhóláni shñ. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzigo oskaqáda', bitsilke'yu yaa daizné', áídí' bitsilke'yu n'nee nadaaháztaaníí yitada'izñii; lógíí aldó' da'ái k'ehgo, dá daabil'hwiizhñí'. ¹² Dawa náda'isdjñdgo, bitsilke'yu gádaayihñii, Ch'ékaadíí nádaahohlá, doo la' da'ilíí hileehgo da. ¹³ Áík'ehgo aqł nádaihezlaago táts'aa nakits'adah hadaidesbñ, bán ashdla'i bits'á'dí' ch'ené'íí, n'nee yi'oh da'iyáqáhíí. ¹⁴ N'neehíí Jesus godiyihgo adzaahíí daayiltsaqáda' gádaañii, Án da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidihíí, ni'gosdzán biká'zhñ' hináhi.

¹⁵ Jesus n'nee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidlé'go yígołsñdá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'ñd. ¹⁶ O'i'ááyú bitsilke'yu túsikaqáyú onanákaí, ¹⁷ Akú tsina'eehíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bił dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godihñił gozljñdá' Jesus doo hwahá baa hináh da. ¹⁸ Tú nádidáh, adjñd nyolhíí bigha. ¹⁹ Taagi dagohíí dñ'i shñ dahgostoyú bił oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eehíí yich'í' higaal'go daayiltsaa: áík'ehgo tsídaadesyiz l'ék'e. ²⁰ Áídá' Jesus gádaabihñii, Shíí ásht'ñ, doo ndaaldzid da. ²¹ Áídí' bił daagozhó'ogo tsina'eehíí beh n'nah, daabil'hñiid: dagoshch'í' ni'zhñ' bił nda'iz'eel, deskai n'yú.

²² Iskaq hik'e n'nee túsikaaníí hanaayú naháztaaníí akú tsina'eehíí dała'á zhá si'aa n'go daayo'ñ, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eehíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'ñ. ²³ (Jesus bán ya'ihénzigo oskaqadíí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eehíí ndaahaz'eel.) ²⁴ Áík'ehgo n'nee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagołsñdá', dabíí tsina'eehíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bił oda'iz'eel, Jesus yika daantaago. ²⁵ Túsikaaníí hanaadí' baa hikaidá' gádaabihñii, Hch'ígó'aahíí, dadá' kú nyaa? ²⁶ Jesus bich'í' hadzii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwidishñii, Doo godiyihgo ánásht'ñhíí daah'ñ n'íí bigha shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldjñd n'íí zhá bigha ádaah't'ñ. ²⁷ Doo hidán da'ilíí hileehíí bigha nada'ohsiid da, hidán dahazhñ' ihí'naazhñ' nnel'aqahíí zhá hádaah't'ñ, shíí n'nee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa, bíyéé nshñjigo shebí'gózihgo shiká' izkał. ²⁸ Áídí' gádaabihñii, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziidíí nadaahiidziid? ²⁹ Jesus gádaabihñii, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'idziidi at'éé, án shíí shides'a'ñ daashohdla'ago. ³⁰ Áík'ehgo gádaabihñii, Godiyihgo be'ígóziníí daat'éhi nohwił ch'í'nah ánle'go daahiiltséhgo daanohiidlaq doleel?

Iltah áná'ol'íhíí daat'éhi án'íí? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íí da'igol'ííyú manna daayiyáá leh lèk'e: díínko bek'e'eshchiiníí k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyáá. ³² Jesus gánádaabikdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'né' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'. ³³ Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ihí'naán bits'á'dí' bánhi at'éé, án ni'gosdzán biká' nneehíí ihí'naa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabihni, NohweBik'ehn, díí bánhíí dayúweh nohwá dihi'né' le'. ³⁵ Jesus gádaabihni, Shíí bán be'ihí'naahíí nshlíí: dahadín shaa nyááhn doo shiná' holeeh at'éé da; shodlaáhn doo dibá' holeeh at'éé da. ³⁶ Iik'ida' gádaanohwíldéniid, Daashoh'íí ndi doo daashohdlaá da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíí dawa shaa hikáh; dahadín shaa nyááhn doo yó'ósht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' n'yáá, doo dashíí hásh't'ííyú ánásh't'íílgo da, ndi shin'a'n dabíí há't'ííyú ánásh't'íílgo niyáá. ³⁹ Díínko shiTaa shin'a'n há't'íí, shaa yinilíí doo la' shich'a'otkísh da, áidá' nnágodzaahíí bijíí dawa nádaabihishnah doleek. ⁴⁰ Díínko shin'a'n há't'íí, hadín shíí, biYe' nshliiníí, sho'iiníí la'íí shodlaaníí ihí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hináa doleek: áik'ehgo nnágodzaahíí bijíí nábihishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íí nshlíí, níihíí bighá Jews daanlíni baa daanet'íí lèk'e. ⁴² Áí gádaakí'dí'ni, Díín la' Jesus, Joseph biye', báá bitaa bílgo bídaagonlzhíí át'íí ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' n'yáá, níí áidá'? ⁴³ Áik'ehgo Jesus gádaabihni, Doo shaa daaneht'íí da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'a'n shich'í' ábíílaayúgo zhá: nnágodzaahíí bijíí nábihishnah doleek. ⁴⁵ Bik'ehgo'ihí'naán binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchíí gán'íígo, Dawa Bik'ehgo'ihí'naán bíl ch'ídaago'aah doleek. Dahadín shiTaa yidezts'áágo bits'á'dí' ígo'aaníí shaa hináh. ⁴⁶ Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'íí da, shíí bits'á'dí' nshliiníí zhá shiTaa yíłtsáá. ⁴⁷ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Shodlaaníí ihí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hináhi at'éé, ⁴⁸ Bán be'ihí'naahíí nshlíí. ⁴⁹ Bits'á'dí' daadesona'íí da'igol'ííyú manna daayiyáá n'íí nanezna'. ⁵⁰ Díínko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nnee yiyáágo doo datsaah da. ⁵¹ Shíí bán hináahíí, yaaká'dí' nkenyááhíí nshlíí: dahadín díí bánhíí yiyááyúgo dahazhí' hináa doleek: ni'gosdzán biká' nnee bán yee daahinaa doleekgo baa daanshné'íí shitsí' at'éé. ⁵² Jews daanlíni lahada'dit'ángo gádaakí'dí'ni, Hagot'éégo díí nneehíí bitsí' nohwaa yiné'go daahiidaá? ⁵³ Jesus gádaabihni, Da'anii, da'aniigo gádaanohwíldishnii, Shíí nnee k'ehgo Niyááhíí shitsí' daahsaágo, la'íí shidíł daahdlaáyúgo zhá ihí'naahíí nohwiyi' golíí. ⁵⁴ Hadín shitsí' yiyaaníí la'íí shidíł yidlaaníí ihí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hináhi at'éé; nnágodzaahíí bijíí nábihishnah

doleel. ⁵⁵ Shitsi' da'anii hidán át'éé, la'íi shidił da'anii hidlaanii át'éé. ⁵⁶ Hadín shitsi' yiyaanii la'íi shidił yidlaanii shiyi' golji, bíi aldó' biyi' gonshiji. ⁵⁷ ShiTaa hináhi shin'a'híi k'ehgo, la'íi shiTaa bee hinshnaahíi k'ehgo hadín shiyaanii shee hinaa doleel. ⁵⁸ An bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiyaa ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín díi bán yiyaanii dahazhi' hinaa doleel. ⁵⁹ Capernaum golzeegee ilch'ígó'aahgo áganniid, Jews ha'ánálséh goz'aq yune'. ⁶⁰ Łáago biké' hikaahíi ái daidezts'aqadá' gadaanii, Dázhó doo bigózi dahi yee anii; hadín ái yígótsi? ⁶¹ Biké' hikaahíi Jesus anihíi yaa yida'iltahgo yígótsi, áik'ehgo gadaabihni, Díi ádishnihi doo nohwil daabik'eh da née? ⁶² Shii, nnee k'ehgo Niyáahíi, dabínsé sídáa n'yú shil onágodzaago daashoh'iyúgo, nt'é daadohni? ⁶³ Spirit-híi ihinaa aayiné'hi at'éé; kots'ihíi doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'i' hasdzihií spirit hik'e ihinaahíi át'éé. ⁶⁴ Áídá' nohwitahyú la' doo da'ohdlaq da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíi doo daabodlaq dahíi, la'íi hadín ch'ibido'aahn yígótsi. ⁶⁵ Áik'ehgo gánadí'ni, Díi bigha gadaanohwidéniid, Doo hadín dabii bik'ehgo shaa hínáh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

⁶⁶ Díi bikédí'go biké' hikaah n'íi łáago t'aazhi' ádaadzaago, doo dayúweh yil nakai da lək'e. ⁶⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi gadaayihni, Nohwii aldó' shits'a' dahdohkáh née? ⁶⁸ Simon Peter gábihni, NohweBik'ehni, hadín bich'i' nkáhgo áídá'? Dani zhá yati' dahazhi' be'ihinaahíi bee yánti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihinaa hínáhi biYe' níigo, daahosiidlaqdggo da'aniigo bídaagonlzi. ⁷⁰ Jesus gánadaabildo'niid, Nohwii nakits'adah hoht'eehíi hanohwinil, ndi nohwitahyú dał'á ch'iidn nlii. ⁷¹ Ái Judas Iscariot, Simon biye' ayihni: an nakits'adah itah níni ch'ibido'aahn nlii.

7

¹ Díi bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaa: Judéayú doo naghaa da, Jews daanlíni daabizilheego hádaat'ihíi bigha. ² Jews daanlíni t'ohdahskán yune' náda'idihíi biká' ngonyáa. ³ Jesus bik'isyú gadaabihniid, Kodí' dahnáhgo Judéayú nínáh, ákú níké' hikaahíi aná'il'ihíi daayiltséh doleełhíi bigha. ⁴ Nnee shígózi le' nzinii doo dánant'i'ego anát'ijl da. Díi baa nannaayúgo, ni'goszán biká' nnee bil ch'i'nah ádnlzi. ⁵ Bik'isyú ndi doo daabodlaq da. ⁶ Jesus gadaabihni, Shii t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwii zhá da'ádzaagee nohwaa gowáh. ⁷ Ni'goszán biká' nnee nohwii doo nohwik'edaannih da; dénchó'go anádaat'ijl dishniigo baa nagoshni'híi bigha shii zhá shik'edaannih. ⁸ Dánohwízhá da'idáayú dohkáh: shii t'ah

doo shaa gowáh dahíí bighą doo dak'ad da'idaąyú déyáá da.
 9 Ágánniidá' da'akú Gálílee golzeeyú sidaa lẹk'e.

10 Bik'isyú da'idaąyú okaihíí bikédí'go, búi ǎdó' dánant'í'ego akú óyáá. 11 Da'idaągeee Jews daanlíni biká daadéz'íigo, Ánhíí hayú? daabihíí. 12 Nnee bitahyú ląągo baa daanet'íí lẹk'e: ǎ', Nnee nkt'éhi nlii, daanidá' ǎ'íí, Dah, nnee ch'a'oyiikaadi nlii, daanii. 13 Áidá' Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą doo ch'í'nah baa yádaakti' da.

14 Da'idaąahíí da'ihní'yú goldohdá' Jesus da'ch'okaąah goz'ąąyú óyáágo ilch'ígó'aah. 15 Jews daanlíni bił díyadaagot'ee gádaanigo, Hagot'éégo díí nneehíí dawahá yígótsi, doo ółtagyú nayaa dadá'? 16 Jesus gádaabihíí, Ilch'ígonsh'aahíí doo dashíí ádíshni da, shinǎ'a'n ǎníhíí át'éé. 17 Nnee ǎ' Bik'ehgo'ihí'nań dáhat'íhíí ǎnát'íił hat'íyúgo, ilch'ígonsh'aahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ǎ'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígótsi doleel. 18 Dahadín dabínik'ehgo yałti'íí dabíí ízisgo ádesti hat'íí: áidá' hadín binǎ'a'n ízisgo ágot'eehíí yá hát'íiníí, ǎn da'anii ǎníí, áik'ehgo ǎn biyi' lẹ'gochoohíí da'ádih. 19 Ya' Moses begoz'aaníí yee doo nohwá ngon'ǎǎ da née? Áidá' doo ǎ' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighą daashizołhee hádaaht'íí? 20 Nneehíí gádaabihíí, Ch'iidn niyi' golíí ląą: hadín nizilhee hat'íí? 21 Jesus gádaabihíí, Dalán ǎná'í'íidgee nohwil díyadaagot'ee ni'. 22 Moses círcumcise ádaanoht'ee'go yee nohwá ngon'ǎǎ; (ndi Moses doo bits'ǎ'dí' begodeyaa da, daanoht'ee n'íí bits'ǎ'dí';) áik'ehgo godilziníí bijii nnee círcumcise ádaahle'. 23 Godilziníí bijii Moses yegos'aaníí doo k'ích'ídziis da doleehíí bighą nnee círcumcise alzaayúgo, godilziníí bijii nnee bits'í dawa nkt'éégo ǎnashdlaahíí bighą shich'í' hadaashohkee née? 24 Doo da'ánoliníí zhǎ bee aayádaakti' da, áidá' da'anii ágot'eehíí bee aayádaakti' le'. 25 Jerúsalemgee nnee ǎ' gádaanii, Dín daayizilheego hádaat'íiníí shi ya'? 26 ǎn kú doo biini' hǎh dago yałti'go naghaa, áidá' doo nt'é daayihíí da. Nant'án daanlíni dín da'anii Christ nliigo yídaagolšid shi. 27 Áidá' díí nnee hadí' naghaa shihíí bídaagonłzi: Christ nyáágo hadí' naghaa shihíí doo hadín yígótsi da doleel. 28 Áik'ehgo Jesus da'ch'okaąah goz'ąą yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Shídaagonłsi, ǎ'íí hadí' nashaahíí bídaagonłsi: doo dashíí hásh'íigo niyáá da, shinǎ'a'n da'anii, ǎn doo bídaagonłsi da. 29 Shíí bígonsi; shinǎ'a'go bits'ǎ'dí' níyááhíí bighą. 30 Áik'ehgo ha'ádaabikt'e' hádaat'íí: ndi doo daabikt'ee doo doo hwahá bidizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bighą. 31 Nnee ląągo daabosdłąądo gádaanii, Christ nyáágo, díí nnee godiyihgo ǎná'ol'íhíí bitisgo ǎná'ol'íił doleel née?

³² Phárisees daanlíni nñee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'ikodaanzijidá', okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bilgo aasinilíí bich'í' odais'a', daabiltsoodgo. ³³ Jesus gádaabiññii, Dét'ihézhí' t'ah nohwil nashkai, áidí' shin'a'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú niyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaaħildi'nii, Díí nñee hayú doo baa nkáh dayú deyaago anii? Jews daanliiníí doo Jews daanlii dahíí bitahyú iltanáhosaa n'íí yich'í' deyaayú, doo Jews daanlii dahíí yił ch'ídaago'aahgo aníí shí? ³⁶ Nt'é níigo anii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: la'íí, Hayú niyááyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaaníí bennágódáhíí bijji, nñee ląągo ıla'adzaahíí bijji, Jesus hizí'dá' adııd hadziigo, Dahadíń dibá' siljııhń shich'í' nowáhgo odląą, nii. ³⁸ Dahadíń shodląąhń biyi'dí' tú hińáhi háljıı doleeł, Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. ³⁹ (Díí k'ehgo Holy Spirit yaa yakti', án hadíí daabodlaaníí bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwahá hadín baa det'aah dadá', Jesus ízigo ye'at'ééhíí doo hwahá ch'í'nah ábi'dilne' dahíí bighą.)

⁴⁰ Nñee ląągo díí yati'íí daidezts'aadá' gádaanniid, Díń da'anii Bik'ehgo'ihinań binkááyú Na'iziidíí át'ıı ląą. ⁴¹ La'íí gádaanii, Díń da'anii Christ nlii ląą. La'íí gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinííshá' gáníí, Christ David hat'i'íí bits'á'dí' goleeh, Béthlehem golzeedí' hígháh, David goljıı lək'egee? ⁴³ Áík'ehgo áígee Jesus bighą nñee ıłts'á'kai. ⁴⁴ La' daabiltsood hádaat'ıı ndi doo daabiltsood da.

⁴⁵ Aasinilíí okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Phárisees daanlíni bilgo yaa nákaigo gádaabiññii, Nt'é bighą doo daahołtsood da? ⁴⁶ Aasinilíí gádaabiññii, Doo la' nñee díí nñeehíí k'ehgo yakti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'niid, Ya' nohwíí ıldó' nohwich'í' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' la' nant'án daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdłąą née? ⁴⁹ Áidá' díí nñeehíí begoz'aaníí doo yıdaagołsı dahíí nchọ'ıı bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nlíni, (łah t'ł'é'yú Jesus yaa nyáá lək'e n'ıı,) gádaabiññii, ⁵¹ Bedaagosıil'aaníí k'ehgo ya' nñee dá doo daadihiıts'ıhé, la'íí dá doo ánát'ııhıı bídaagonłzıhé baa yáhiilti' née? ⁵² Áík'ehgo gánádaado'niid, Ya' ni ıldó' Gálileedí' nannaa née? Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi' dín'ıı, áík'ehgo bígonłsııh ndi at'éé: Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi doo la' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áidí' nñee dawa bigowayú nnáheskai lək'e.

8

¹ Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhó t'ahbi da'ch'okaqah goz'aayú nádzáá lək'e, akú nñee dawa baa ıla'adzaa; áík'ehgo

nezdaago bilch'ídaago'aah. ³ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo isdzán la' baa yił hikai, án nant'í' naghaago bígoziid lèk'e; áik'ehgo isdzánhíi iln'izhí' ndaist'e'dá', ⁴ Jesus gádaayihíi, Ilch'ígó'aahíi, díi isdzánhíi nant'í' naghaago, da'anii ánát'ijilgo bígoziid. ⁵ Ágádaat'iinii bíl ndaats'inolne' le'gá, niigo Moses nohwee ngon'áá ni', begoz'áni biyi': nihíi ánniyyúgo nt'é níi? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayihíi, dáhagot'éego izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'e'eshchijí lèk'e, doo yidezts'áá da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadilkidgo Jesus hizí'go gádaabihíi, Nohwitaahyú la' binchó' da'adíhíi ntsé idolne'. ⁸ Áígee hayaa ánádaago bigan yee leezh yiyi'yú k'ená'eshchijí lèk'e. ⁹ Nnee díi daidezts'ááda' binchó' daagolíníi yídaagolsjídgo, báyándí' áni nagháhíyú onáhezkai: áik'ehgo Jesus dasahn ch'íntlzh, isdzán bádihgee siziiníi bilgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá sizijigo yiltsáago yich'í' hadzii, Isdzán, nnee nchó' daanilniihíi hayú okai? Ya' doo la' nnee nił ch'ígonyíi da? ¹¹ Isdzánhíi gábihíi, SheBik'ehí, doo hadín da. Jesus gánábildo'níid, Shíi ndi doo nił ch'ígonoshheeh at'éé da: tí'i, nchó'íi bee ánáo'ne' hela'.

¹² Lah Jesus nnee gánádaayildo'níid, Shíi ni'gosdzán biká' nnee begot'iiníi nshijí: dahadíi shiké' higaahn doo chagolheelyú higaal da doleeł, áidá' ihi'naa be'idindláadíi bíyéé doleeł. ¹³ Phárisees daanlíni gádaabihíi, Dani zhá ádaa nagolní'; ádaa nagolní'íi doo da'anii da. ¹⁴ Jesus gábihíi, Dashíi ádaa nagoshní' ndihíi ádaa nagoshní'íi da'anii: hadí' níyááhíi la'íi hayú déyááhíi bígonsihíi bighá; áidá' nohwihíi hadí' níyááhíi la'íi hayú déyááhíi doo bídaagonolsj da. ¹⁵ Nohwihíi nnee k'ehgo zhá aayádaakti'; shihíi doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áidá' shíi aayashti'yúgo, aayashti'íi da'aniihi: shíi doo dasahn aayashti' dahíi bighá, shíi la'íi shiTaa shin'a'n bilgo aayáhiilti'. ¹⁷ Bedaagosol'aaníi biyi' nnee naki dálekt'éego yaa nadaagolní'yúgo da'anii golzeego dahgoz'áá. ¹⁸ Dashíi ádaa nagoshní', la'íi shiTaa shin'a'n aldó' shaa nagolní'. ¹⁹ Áik'ehgo gádaabihíi, NiTaahíi hayú? Jesus gánádaabildo'níid, Shíi doo shídaagonolsj da, shiTaa ndi doo bídaagonolsj da: shídaagonolsjyúgo shiTaa aldó' bídaagonolsj doleeł ni'. ²⁰ Jesus zhaali ilch'í'nihi'níi goz'áá yune' aníi, da'ch'okáah goz'áá yune' ilch'ígó'aahgo: áidá' doo hadín bíltsod da laa: bidizi'deehíi doo hwahá biká' ngowáh dahíi bighá. ²¹ Jesus gánádaabildo'níid, Shíi dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'ijí doleełgo t'ah nchó'go ánádaah'ijilgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da. ²² Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da, níihíishá', dabíi ádizildeego anii

née? ²³ Áídí' gádaayih̄nii, Nohwíí yáá bit'ááhdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ní'godszań biká' n̄nee daanołh̄j; shihíí doo ní'godszań biká' n̄nee nsh̄j da. ²⁴ Áí bigh̄a, T'ah nch̄'go ánádaaht'ij̄lgo nanoh̄ne', daanołhwildish̄nii: án nsh̄iiníí doo daahohdlaą dayúgo, t'ah nch̄'go ánádaaht'ij̄lgo nanoh̄ne' doleeł. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabikdo'n̄iid, Hadín ląá ánt'ij̄? Jesus gádaabih̄nii, Dantsé nohwil̄ nagosisn̄í'dá' ánsht'ee daanołhwildish̄nii n'íí, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah ląágo nohwich'í' hasdziih godziih, ląágo nohwaa yádaashti' doleeł: áídá' shin'á'ń da'an̄iigo, án shil̄ nagosn̄í'íí zh̄a ní'godszań biká' n̄nee baa bil̄ nagosh̄n̄í'. ²⁷ Jesus biTaa baa yałt'í'í doo yídaagołs̄i da. ²⁸ Jesus gánádaabikdo'n̄iid, Shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashołteehdá', án nsh̄ij̄híí bídaagonołs̄i ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshle' da; áídá' shiTaa shil̄ ch'ígon'ááníí bee yashti'. ²⁹ Shin'á'ń t'ah bil̄ nsh̄j; shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshik'e' da; dávik'ehn dá bil̄ bik'ehyú ánasht'ij̄l. ³⁰ Ágáníigo yałt'í'gee ląágo daabosdlaąd. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdlaądíí gádaayih̄nii, Shiyati'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'an̄ii shiké' hikaahíí daanołh̄j; ³² Áík'ehgo da'an̄ii ágot'eehíí bídaagonołs̄i doleeł, áídí' da'an̄ii ágot'eehíí ch'ídaanołhwińíí.

³³ Gádaayih̄nii, Abraham hat'í'í daandlíni ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiidl̄j da: áídá' hagot'éégo án̄nihi, Ch'ídaanołhwide'n̄iil, n̄niihíí? ³⁴ Jesus gádaabih̄nii, Da'an̄ii, da'an̄iigo gádaanołhwildish̄nii, Dahadín nch̄'go ánát'ij̄l níí nch̄'íí yisna' n̄lij. ³⁵ Isna' nliiníí doo dahazh̄í' binant'a' bigowa yune' gołj̄ da: áídá' biye'húí zh̄a dahazh̄í' bigowa yune' gołj̄. ³⁶ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ch'ídaanołhwiz̄nilyúgo, da'an̄iigo ch'ídaanołhwi'des'nil. ³⁷ Abraham hat'í' daanołh̄jigo nohwígons̄j; da'ágát'éé ndi daashizołhee hádaaht'ij̄, shiyati'íí doo hak'í nohwiyi' bá goz'ąą dahíí bigh̄a. ³⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' bígoł'ąąhíí bee nohwich'í' yashti': nohwihíí nohwitaa bits'á'dí' bídaagonoł'ąąhíí ánádaaht'ij̄l. ³⁹ Áídí' gádaabih̄nii, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabih̄nii, Abraham bich̄agháshé daanołh̄jyúgo Abraham at'íníí k'ehgo ánádaaht'ij̄l doleeł ní'. ⁴⁰ Áídá' k'adíí daashizołhee hádaaht'ij̄, shíí da'an̄ii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' disiits'áni baa nohwil̄ nagosh̄n̄í': díí doo Abraham ye'at'éé da ní'. ⁴¹ Nohwíí nohwitaa ánát'ij̄l k'ehgo ádaaht'ij̄. Áídí' gádaabih̄nii, Néé nant'í' na'ildeehíí doo bits'á'dí' daagosiidl̄j da; née nohwitaa dałá'á, áí Bik'ehgo'ihí'nań. ⁴² Jesus gádaabih̄nii, Bik'ehgo'ihí'nań daanołhwiTaa n̄lijyúgo, nohwil̄ daansh̄o doleeł ní': Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go niyááhíí bigh̄a; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihí'nań shin'á'. ⁴³ Nt'é

bigha'shiyati'íi doo bídaagonolsi da? Shiyati'íi doo ídaayełts'aa hádaaht'íi dahíi bigha. ⁴⁴ Daanohwitaa, ch'iidn nant'an, an hat'íi daanohłi, ák'ehgo nohwitaa nchog'go hat'íi k'ehgo ádaaht'íi: dantsé godeyaadi' nnee naikseedi nłi, bíi la'íi da'anii ágot'eehíi doo nahnkt'og da, da'anii ágot'eehíi doo la' biyi' golłi dahíi bigha. Lé'ılchoogo yałti'da' dabii ye'at'ehi yee yałti': lé'ılchóhi nłigo, lé'ichoohíi bitaa nłi. ⁴⁵ Áída' shíi da'anii ádishniihíi bigha doo daashohdłaa da. ⁴⁶ Hadín la' dENCHOG'GO ánasht'íi ch'ishinoh'áah? Áída' da'anii ádishniiyúgo, nt'é bigha doo daashohdłaa da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihinań bíyéehíi Bik'ehgo'ihinań biyati'íi yídests'aa: Bik'ehgo'ihinań doo bíyéé daanohłi dahíi bigha doo ídaayełts'aa da. ⁴⁸ Jews daanłini gádaabiłnii, Samáritan nłini, ch'iidn niyi' golłini, daanıl'niihíi da'anii ádaan'nii shi ya'? ⁴⁹ Jesus gánii, Ch'iidn doo shiyi' golłi da; áída' shiTaa dinısi, nohwihíi doo daashidinolsi da. ⁵⁰ Nnee daashidnłsiníi doo biká désh'íi da: dała'ánhíi zhá aı yıká déz'íi, an aayanálthi doleeł. ⁵¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishnii, Dahadín shiyati' yikisk'eh at'éehíi, da'itsaahíi doo yo'íi da doleeł. ⁵² Jews daanłini gánadaabiłdo'niid, K'adıi nıdaagosiilziid, ch'iidn niyi' golłihíi. Abraham daztsaa, la'íi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidíi nanezna'; áída' ni annii, Dahadín shiyati' yikisk'eh at'éehíi da'itsaahíi doo yolıh at'éé da, nni. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham daztsaa n'íi bitisgo ánt'ehi née? Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidíi nanezna' n'íi aldó': hadín ląá ánsht'ee nzi? ⁵⁴ Jesus gabiłnii, Shíi ádiłdinsziyúgo, ádiłdinszihíi doo nt'é da: shidi'dilzihíi shiTaa at'éé; an Bik'ehgo'ihinań daahohiıkąahń, daabiłdohnii: ⁵⁵ Áída' nohwíi an doo bídaagonolsi da; shíi zhá an bigonsi: Doo an bigonsi da, dishniiyúgo, nohwíi k'ehgo lé'ishchóhi yishłeeh: áída' shíi an da'aniigo bigonsi, biyati'íi bikisk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íi shee hayıłkaahíi yiłtséhggo bıł gozhóq ni': aı yiłtsaađá' bıł gozhóq ni'. ⁵⁷ Jews daanłini gádaabiłnii, Doo hwahá ashldadin nıł légódáh dadá', hagog'éégo Abraham híi lán? ⁵⁸ Jesus gádaabiłnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwıłdishnii, Abraham dabıntségo shíi ánsht'ee. ⁵⁹ Áık'ehgo tséé nádaayiheslaago daabohne' nt'éégo Jesus bits'aa ndest'ııdgo, da'ch'okąah goz'aađi' nnee biyi'di' ch'ináđzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bináá ágodıhggo gozłini sidaago yiłtsaa lék'e. ² Bitsilke'yu nabıdaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bigha díi nneehíi bináá ágodıhggo gozłi? Hadín nchog'go adzaa, díi nneehíi née, dagohíi báá hik'e bitaa née? ³ Jesus gádaabiłnii,

Díí n̄nehíí, ła'íí b̄áá hik'e bitaa doo nch̄'go ádaadzaa da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań áná'ol'ííhíí bee ch'í'nah alne'híí bigh̄a at'éé. ⁴T'ah got'íídá' shin'á'ń binasdzíídíí ásh̄le': t'é'gohíí doo hadín na'iziid da. ⁵T'ah ni'gosdzán biká' nashaadá' ni'gosdzán biká' n̄nee begot'iiníí nsh̄l̄íí. ⁶Ágán̄niídá' ni'zh̄í' hadnzhéégo bizhígíí leezyh yíl naidiziidgo n̄nee bináá ágodinihíí bináágee yídezhizh, ⁷Gábil̄niigo, Tí'i, tá'ńgisyú n̄n̄áh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo n̄neehíí tá'digisyú óyáá, áídí' go'íígo nadzá.

⁸N̄nee bit'ahdí' daagolíníí, ła'íí bináá ágodíhđá' daabo'íí n'íí gádaan̄ii, Díí n̄neehíí ídókeedgo sidad n'íí ya'? ⁹Ła'íí gádaan̄ii, Áń át'íí: ła'íí, Áń ga'ánolini at'íí, daan̄ii: bíí, Shíí ást'íí, n̄ii. ¹⁰Áík'ehgo, Hagot'éégo nińáá nágosdl̄íí? daabil̄n̄ii. ¹¹Gáníí, N̄nee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyílaago, shináá yídezhizhđá' gásh̄ln̄niid, Tí'i, tá'ńgis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shináá nágosdl̄íí. ¹²Áńhíí hayú? daabil̄n̄ii. Doo bígons̄í da, n̄ii.

¹³N̄nee bináá ágodíh n'íí Phárisees daanl̄ini yaa yíl hikai. ¹⁴Jews daagodn̄siníí bijíí Jesus gosht'ish áyílaago n̄nee bináá nágosdl̄íí l̄ék'e. ¹⁵Phárisees daanl̄ini nabídaadiłkid, Hagot'éégo nińáá nágosdl̄íí? Gádaayíln̄ii, Jesus gosht'ish shináá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosh'íí násisdl̄íí. ¹⁶Phárisees daanl̄ini ła' gádaan̄ii, Díí n̄neehíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi da lāa, godilziníí bijíí doo godn̄s̄í dahíí bigh̄a. Ła'íí gádaan̄ii, Hagot'éégo n̄nee Bik'ehgo'ihí'nań doo yidn̄s̄í dahíí godiyíhgo áná'ol'íí? Áík'ehgo bigh̄a ilts'á'kai. ¹⁷N̄nee bináá ágodíh n'íí gánádaayíldo'niid, Nihíí nińáá ánágodlaahíí nt'é bil̄n̄nií? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'íí bil̄dishn̄ii, n̄ii. ¹⁸Jews daanl̄ini n̄nee bináá ágodíh n'íí bináá nágosdl̄ííhíí doo daayodlāa dago b̄áá hik'e bitaa yiká ánn̄iido, ¹⁹Nayídaadiłkid, Ya' díí nohwizhaazhé bináá ágodíhgo gozl̄íí dohn̄ii n'íí née? Hagot'éégo go'íí k'adíí? ²⁰B̄áá hik'e bitaa gádaabil̄n̄ii, Díń nohwizhaazhé át'éégo bígonl̄z̄í, bináá ágodíhgo gozl̄íí ní': ²¹K'adíí hagot'éégo go'íí, hadín bináá ánágodlaahíí doo bígonl̄z̄í da: án goyaa sil̄íí; nahódaadołkid: dabíí ádáyáltí' le'. ²²B̄áá hik'e bitaa Jews daanl̄ini yédaaldzidhíí bigh̄a ádaan̄ii l̄ék'e: dahadín, Christ at'íí, n̄iigo baa nagoln̄i'yúgo Jews ha'ánáséhdí' ch'élt'e'go il̄k'idá' ndaagoz'aa l̄ék'e. ²³Áí bigh̄a b̄áá hik'e bitaa ágádaann̄iido, Áń goyaa sil̄íí; nahódaadołkid. ²⁴N̄nee bináá ágodíh n'íí yiká ánádo'niido, Bik'ehgo'ihí'nań zh̄a ba'ihéńnz̄í: díí n̄neehíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yidn̄s̄í dago bídaagonl̄z̄í, daan̄ii. ²⁵N̄neeh̄n̄ gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań doo yidn̄s̄í da sh̄íhíí, yidn̄s̄í sh̄íhíí doo bígons̄í da: da'ágát'éé ndi dała'á zh̄a bígons̄í, shináá ágodíh n'íí, k'adíí gosh'íí. ²⁶Phárisees daanl̄ini

gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo áníłaa? Hagot'éégo niñáá ná ánágodłaa? ²⁷ Nñeehn gádaabiłni, Iłk'idá' nohwił nagosiñi' ndi doo daashidołts'ąą da ni': nt'é bighą nohwił nanágoshni'? Ya' nohwíı áldó' biké' hikaahíı daahleełh née? ²⁸ Áídı' dénchọ'égo bich'i' yádaakti'go gádaani, Ni zhá biké' higaahíı nłıı dagá; néehíı Moses biké' hikaahíı daandlıı. ²⁹ Bik'ehgo'ihı'nañ Moses yich'i' yałti' n'go bídaagonłzi: áídá' díı nñeehíı hadı' naghaa shıhíı doo bídaagonłzi da. ³⁰ Nñeehn gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo hadı' naghaa shıhíı doo bídaagonokı da, áídá' shıñáá shá ánágodłaa. ³¹ Hadıın Bik'ehgo'ihı'nañ doo daayidnłsi dahıı doo bídaayést's'ąą dago bídaagonłzi: áídá' dahadıın Bik'ehgo'ihı'nañ yokaąhıı, ła'ıı án dábił bik'ehgo ánat'ııhıı Bik'ehgo'ihı'nañ bíyést's'ąą. ³² Ni'gosdzán álzaadı' yushdı' godezt'i'go nñee biñáá ágodıhgo gozlıı n'ıı go'ıı nasdıı t'ah doo golzee da. ³³ Díı nñeehıı doo Bik'ehgo'ihı'nañ bits'á'dı' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiłni, Nchọ'ıı zhá bił gosınilınihi, nohwił ch'ıdaagonsh'aah nihó'niı née? Áık'ehgo Jews ha'ánátséhdı' ch'ıdaabist'e'. ³⁵ Ch'ıdaabist'e'ıı Jesus ya'ikonziıdád' baa nyáágo gábiłni, Ya' Bik'ehgo'ihı'nañ biYe' hondłąą née? ³⁶ Nñeehn gánıı, Hadınhıı baa shıł nagolni', sheBik'ehñ, áık'ehgo hoshdląą doleeł. ³⁷ Jesus gábiłni, Iłk'idá' hı'ıı, nich'i' yałti'ıı án át'ıı. ³⁸ Nñeehn, SheBik'ehñ, noshdląą, niı. Áídı' yoskaąd.

³⁹ Jesus gánıı, Aayá'iti'hıı bighą ni'gosdzán biká'zhı' niyáá, hadıı doo daago'ıı dahıı daago'ıı nádaadleehıı bighą; áídá' hadıı daago'ıınıı biñáá ádaagodıh daaleeh. ⁴⁰ Áıgee Phárisees daanlıni ła' bit'ahyú nadaaziınıı díı daidezts'ąądád' gádaabiłni, Ya' née áldó' nohwiñáá ádaagodıh née? ⁴¹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Nohwiñáá ádaagodıhyúgo nohwinchọ'ıı ádıh doleeł ni': áídá' k'adıı, Daagohıit'ıı, daadohni; áık'ehgo nohwinchọ'ıı t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anıı, da'anıigo gádaanohwıłdishni, Dahadıın dibehıı ha'ánanıı ch'ıgót'i'dı' doo ha'ánádáh dadá' łahyúgo yıtısyú ha'ánádáhıı, án in'ııhi dagohıı aayihı'niıhı nlıı. ² Hadıın ch'ıgót'i'dı' ha'ánádáhıı dibehıı nanyoodi nlıı. ³ Ch'ıná'ıtıh yaa sidaahn bá yó'o'ıtıh; án bidibehıı yich'i' anııgo daidıts'ag: dabıı bidibehıı bizhi' yee yich'i' anııgo ch'ıyihıniı. ⁴ Dabıı bidibehıı ch'ıyihıniıldá', yadıh dahdigháh, áık'ehgo dibehıı biké' dahnádıts'ééh: bizhiıhıı yıdaagołsııhıı bighą. ⁵ Nñee doo yıdaagołsı dahıı doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnádıts'ééh; án bizhiıhıı doo yıdaagołsı dahıı bighą. ⁶ Áı Jesus bił ch'ıgó'aahgo ádaabiłniid; áídá' nt'é niigo anıı shıhıı doo

bił ídaagozi da. ⁷ Jesus gánádaabilido'niiid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwidishnii, Shíi ch'ígót'i'íi nshłji, dibelji ha'áná'niiłgee. ⁸ Dashíntsé híkaihií dawa da'in'ijhií la'íi aadaayihí'niiłki daanlii; ái dibelji doo daabidits'ag da. ⁹ Shíi ch'ígót'i'íi nshłji: hadín shíi shinkááyú ch'ínyááhií hasdádogaal, áik'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyaa doleeł. ¹⁰ In'ijhií in'ijhií bigha nadáh, la'íi na'iltseedhií bigha, dawahá da'ílii yilchiihií bigha: shihíi ko'ihí'na' daagolji doleełhií bigha niyáá, dázho bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíi bee daach'ihinaa doleeł. ¹¹ Shíi dibelji nanyoodii nł'éhi nshłji: dibelji nanyoodii nł'éhi bi'ihí'na' ndi bidibelji yá nyiné'. ¹² Hadíi na'iziidíi, doo dibelji nanyoodii nlii dahíi, doo dibelji bíyéé dahíi, ma'cho higaalgo yo'iidá' dibelji yits'á'yúgo nádilwo'i; áik'ehgo ma'chohií dibelji la' yil ndaadeeł, la'ihíi náhóseéh. ¹³ Na'iziidíi daazhógo na'iziidhií bigha, dibelji doo yaa bił goyéé dahíi bigha yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Shíi dibelji nanyoodii nł'éhi nshłji, shidibelji bídaagonsi, shíyéehíi shídaagolsi. ¹⁵ ShiTaa shígółshíi k'ehgo shíi aldo' shiTaa bígonsi: shí'ihí'na'íi dibelji bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibelji lahyúgo ha'ánsinil: ái aldo' bił nánishkáh, ái shizhiihií daidiits'ih doleeł; ái dała'ázhi' nádleeł, dibelji nanyoodii dała'á hileeł. ¹⁷ Shi'ihí'na'íi nniishné', nádidiishné' doleełgohií bigha shiTaa bił nshoq. ¹⁸ Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíi shinawodíi bee ndiishné', dashíi shinawodíi bee nádidiishné'. Díi shiTaa yee shá ngon'áá ni'.

¹⁹ Díi yati'híi bigha Jews daanlíni ilts'á'kai. ²⁰ Łáágo gádaanniiid, Ch'iidn biyi' golji, biini' ádił; nt'é bigha hídaayołts'aa? ²¹ La'íi gádaanniiid, Ch'iidn biyi' golínií doo díi k'ehgo yałti' da go'íi. Ya' ch'iidn nnee bináá ágodiníi yináá yá ánágodle' née?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'okaah goz'aanii Bik'ehgo'ihí'nań bá its'ágót'áá bee bíná'goniihgo da'idaagee ngonyáá. ²³ Da'ch'okaah goz'aagee Solomon bich'ínágohin'áá yune' Jesus anádaal lék'e. ²⁴ Jews daanlíni baa íła'adzaago gádaabilnii, Da'os'ahzhi' láá nohwil nagolni'go ánt'ee? Christ nliiyúgo dabígóziigo nohwil nadaagolni'. ²⁵ Jesus gádaabilnii, Nohwil nadaagosisni' ni', ndi doo daashohdlaq da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'ijhií dabígóziigo yee shaa nagolni'. ²⁶ Áidá' doo shidibelji daanohlii dahíi bigha doo daashohdlaq da. ²⁷ Shidibelji shizhiihií daidits'ag, ái bídaagonsi, ái shiké' anákah: ²⁸ Ihi'naa doo ngonel'aa dahíi baa daasiiné'; doo da'ílii daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoniił at'éé da. ²⁹ ShiTaa shainilíi dawa yitisko at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiniił yinel'aa da. ³⁰ Shíi hik'e shiTaa bilgo dała'á ndlii. ³¹ Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee

daabo_{hne}'go. ³² Jesus gádaabi_{hni}, ShiTaa bits'á'dí n_t'éégo áná'ol'í_{hí} doo a_lch'ídn nohwí ch'í'nah ash_laa da; hadí_{hí} bighá ndaashido_{hne}? ³³ Jews daanlíni gádaabi_{hni}, N_t'éégo áná'í_{l'}í_{hí} bighá doo ndaanin_{lne}' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dénch_o'go baa yáńtí'hí bighá; ni n_{nee} n_{lí}ni Bik'ehgo'ihí'nań áná'í_{l'}í_{hí} bighá. ³⁴ Jesus gádaabi_{hni}, Dilzini daanoh_{hí} nohwí_{dé}niid, golzeego nohwá begoz'aaní biyi' bek'e'eshch_í shí ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daasné'íi n_{nee} dilzini dai_{hni}igo yozhiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní doo k'ihzhí' ngot'aq dago; ³⁶ Ya' shíi shiTaa its'á'shíntí_ígo ni'goszán biká'zhí' nkeshin_{l'}a'íi, Bik'ehgo'ihí'nań nch_o'go baa yáńtí', daashido_{hni} n_{ee}; Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nsh_{hí}, dish_{ni}ihí bighá? ³⁷ ShiTaa ánat'í_{hí} k'ehgo doo ánasht'í_l dayúgo, doo daashohd_laa da. ³⁸ Áídá' be'ánasht'í_lyúgo, doo daashohd_laa da ndi, ánasht'í_lí daahohd_laa; áí bee shiTaa shiyi' golí_{hí}, la'íi shiTaa biyi' gonsh_{hí}í bidaagono_ls, la'íi daahohd_laa dolee_l. ³⁹ Áí bighá daabitsoodgo ch'éh ánáádaabi_{l'}í; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áídí' Jesus Jórdan túnlíni hanaayú onaanádzaa, John dantsé baptize ágólaa goz'aqzhí'; akú naghaa. ⁴¹ N_{nee} láágo baa heskaigo gádaa_{ni}, John doo godiy_hgo áná'ol'í_{hí} áyí_laa da: ndi John díi n_{nee}híi yaa nagol_{ni}' n'íi dawa da'aníi l_ék'e. ⁴² Áík'ehgo áígee láágo daabosd_laa.

11

¹ Béthany golzeegee n_{nee} la', Lázarus holzéhi, n_{ni}ih l_ék'e, áí k_{ih} goz_{ni}lgee Mary la'íi bik'isn Martha daagol_í. ² (Áń Maryhíi Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizil bee bikee yá k'eyí_ldee n'íi, áń bilah Lázarus holzéhi n_{ni}ih.) ³ Lázarus bilahkíi Jesus yich'í' yati' bá ot'áá, NohweBik'eh_n, n_l nzhóni n_{ni}ih, daayi_{hni}igo. ⁴ Jesus yidezts'aqadá' gáníi, Díi n_{ni}ihíi doo datsaahgo at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah á_ln_éhgo ágot'íi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah hileeh dolee_{hí} bighá. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn la'íi Lázarus bilgo bil daanzh_o. ⁶ Lázarus n_{ni}ihgo ya'ikonzi_ídá', da'akú sidaago naki bee náyiskaa l_ék'e. ⁷ Áí bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayi_{hni}, Judéayú náádookáh. ⁸ Áídá' bitsilke'yu gádaabi_{hni}, NohwiNant'a', da'ániid_égo Jews daanlíni n_l ndaazil_é'go hádaat'íi ni'; ndi ya' akú nádíndzaa n_{ee}? ⁹ Jesus gánádaabi_l'do'niid, Ya' da_{l'}a'á j_í doo nakits'adah l_éná_{dí}hikos da n_{ee}? Dahadín j_íhíi yiyi' naghayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díi ni'goszán biká' begot'iiníi yo'í_{hí} bighá. ¹⁰ Dahadín t'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yun_e' begot'iiníi á_{dí}híi bighá. ¹¹ An_{ni}idíi bikédí'go gánádaayi_l'do'niid, Nohwit'eké

Lázarus ihhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu gádaabiñii, NohweBik'ehń, Lázarus ihhoshyú nt'ée nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, ñiigo aníi: áidá' bitsilke'yuhí hánáyolgo ihhoshgo áyihñii láá daanzí lək'e. ¹⁴ Jesus áníta ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, ñiigo. ¹⁵ Da'ohdlaa doleełhí bigha doo ákú nashaa dahíi nohwá shí gozhóq; ndi halaq bich'i'yú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídyms holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayihñii, Néé aldó' akú dookáh, Jesus bil nadaan'ne' doleełgo. ¹⁷ Lázarus ilk'idá' le'sitijgo díi' bee yiskaayú Jesus nyáá lək'e. ¹⁸ Jerúsalemđi' nakidn dah-gostoyú shí Béthany goz'aa: ¹⁹ Áidí' Jews daanlíni láago Martha hik'e Mary bilah n'íi bigha bidag yádaakti'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'i' yich'i' ch'ínyáago yaa nyáá, Mary kih yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyihñii, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bíchónkeedíi naa yiné'go bígonsi. ²³ Jesus gábiñii, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábiñii, Nnágodzaahíi bijii nách'idikáhgee naadidodaalgo bígonsi. ²⁵ Jesus gábiñii, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihí'naahi nshíi: dahadíń shodlaayúgo daztsaa ndi, hínaa nádodleeł. ²⁶ Dahadíń hínaago shodlaaníi doo datsaah at'ée da. Ya' díi hondlaa née? ²⁷ Martha gábiñii, Ha'oh, sheBik'ehń: Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'godzáń biká' hígháhi níiigo hoshdlaa. ²⁸ Gánniidá' onádzaago dant'éhego bik'isn Mary gáyihñii, Ich'ígó'aahíi kú nyáago nokéed. ²⁹ Mary ái yidezts'aadá' dagoshch'i' nádiidzaago yich'i' oyáá. ³⁰ Jesus Martha baa nyáá n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kih goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaakti'go kih yune' yil naháztqa n'íi Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyáahíi daayo'ijgo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitijyú hichagyú deyaa shí, daañii lək'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyáadá' yiltsaago yiyahzhí' hayaa adzaa gáníigo, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ³³ Jesus Mary la'íi Jews daanlíni yil hikai n'íi bilgo daachago yo'iidá' biyi'siziiníi doo bil gozhóq da lək'e, ³⁴ Áik'ehgo gáníi, Hayú ndaasołtíi lán? NohweBik'ehń, yushdé' akú díi'ij, daabiñii. ³⁵ Jesus hichag lək'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bil nzhóq lək'e! daañii. ³⁷ Áidí' la' gánádaado'niid, Nnee bináá ágodini déz'ijgo ánáyiidlaa n'íi, díi nnee aldó' doo datsaah dago áyílaa doleeł lán shí ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitijyú nyáá. Tsébi'i'án yune' sitíi, tséé binásgee daaden'áago. ³⁹ Jesus gáníi, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaníi bilah Martha gábiñii, SheBik'ehń, k'adíi nchó' silíi go'ij, díi' yiskaadá' daztsaa n'íi bigha. ⁴⁰ Jesus gábiñii, Ondlaayúgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'

ízisgo ágot'eehíi hĩłtséh doleeł, ya' doo ágániłdėniid da lá née? ⁴¹ Áík'ehgo daztsaaníi sitijgee tséé binásgee daaden'aaníi yó'odaiz'aa. Jesus hadag déz'iidá'gáníi, ShiTaa, shidints'agíi na'ihėnsi. ⁴² Dábik'ehn shidints'ago bigonsi, ndi kú nnee nadaazihíi bigha ádėniid, shin'a'íi daayodłaa doleełhíi bigha. ⁴³ Áganniidá' adiid yiká ánii, Lázarus, aadí' ch'ínnáh, yihii. ⁴⁴ Nnee daztsaa n'íi bigan la'íi bikee nadik'a' bik'idaadesdizgo; binii aldo' nadik'a' bik'idesdizgo ch'inyaa. Jesus gadaabihii, K'eda'oh'ad, áik'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áidí' Jews daanłini ląągo Mary yil hikai n'íi, Jesus adzaahíi daayo'ijigo daabosdłaad lėk'e. ⁴⁶ Áidá' la', Phárisees daanłini yich'í' okaigo, Jesus anát'iidíi yaa yil nadaagosni'.

⁴⁷ Áík'ehgo okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanłini bilgo nnee yánadaaltihíi íla'adaizlaago gadaayihii, Hago ląą adaahi'ne'? Díi nneehíi godiyihgo aná'ol'ihíi ląągo anát'ijil. ⁴⁸ Dayúweh díi k'ehgo anát'ijlyúgo nnee dawa dánko daabodłaa doleeł at'éé; la'íi Romans daanłini nalséehgo nohwi'okaah goz'aaníi la'íi nohwini'íi nohwaa daagohet'aah. ⁴⁹ Áidí' aí adaanniidíi la', Cáiaphas holzéhi, aí łegodzaahíi biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini gadaabihniid, Doo nt'é bídaagonosi da, ⁵⁰ Nnee dała'a nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo, áik'ehgo zhá Jews daanłini dawa doo da'ílii hileeh da, aí doo nohwil bídaagozi da ląą. ⁵¹ Díi doo dabínik'ehgo aníi da: aí łegodzaahíi biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitijigo, Jesus Jews daanłini yá datsaah doleełi dabintsé yaa nagolni'; ⁵² Doo Jews daanłini zhá bá datsaah da, ndihíi Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé dawa ilts'a'yú nadaakaihíi dała'azhi' análnėhgo aldo' bá datsaah doleeł. ⁵³ Ái bijjidí' godezt'igo hagot'éego Jesus daayizilheehíi yee nadaagoshchii. ⁵⁴ Ái bigha Jesus doo dayúweh Jews daanłini bitah ch'ínnah naghaa da; ndi áidí' da'igolijyú ba'ashhahgee goz'ani biyi' kih goznil Éphraim golzeeyú óyaa, áígee bitsilke'yu yil naháztaą.

⁵⁵ Bitis- hagowáh n'íi bee bíná'godinłhgo Jews da'iyaałhíi bich'í' goldohdá', Jews daanłini ląągo okaah zhinéego ilch'í' adaach'idilne'híi bigha il'anidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaah goz'aa yune' nadaazi'go Jesus yiká daadéz'ijigo gadaakildi'nii, Nt'é daanohsi, da'idaayú hínáh doleeł shi ya'? ⁵⁷ Okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanłini, dahadín Jesus hayú naghahíi yígółsiyúgo bil nadaagolni'go yá ndaagoz'aa, daayiltsoodhíi bigha.

12

¹ Bitis- hagowáh n'íi bee bíná'godinłhzi' gostán yilkaah

godzihdá' Jesus Béthanyú nyáá, Lázarus daztsaádi' náyihilna' n'íi golíiyú. ² Áígee o'i'ááyú bá áda'ch'izlaago Martha koch'í' ndaahazkaá, Lázarus itah bíl da'ch'iyaa lék'e. ³ Mary ik'ah láni ílíní, spikenard holzéhi, dała'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhí' yaa yiziidgo bitsizíl yee k'eyildée: kíh yuñe' ik'ah líkağolchiníí dahot'éhé godideznag. ⁴ Áída' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nlíni, ch'íbido'aakíí gáníí, ⁵ Zhaalihíí tét'iyéhií bitah'i'níihíí bigha nt'é bigha díí ik'ah doo taagi gonenadín penny izlíigo nahazníi da? ⁶ Díí aníihíí doo tédaat'iyéhií yaa bíl goyéego anii da; ndi in'íihí nliihíí bigha anii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihilkaadíí náyihiniil. ⁷ Jesus gáníí, Ch'ík'eh at'íí: leeh shi'dilteehíí bi-jií doleełhíí bigha da'áik'ehgo nainé' nzhoo. ⁸ Tédaat'iyéhií dábi'ehñ nohwitahyú nadaakai; shihíí doo dábi'ehñ nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁹ Jews daanlíni láago Jesus ákú naghaago yídaagołsigo baa náńsáá, doo dá Jesus zhá bigha da, Lázarus daztsaádi' náyihilna' n'íi daayiltséhií bigha áldó'.

¹⁰ Áída' okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus áldó' zideego doleełíí yaa nadaagoshchíí; ¹¹ Bíí bigha Jews daanlíni láago Jesus daayosdlaądgo bits'á' daheskaihií bigha zideego hádaat'íí.

¹² Ái iskaą hik'e nnee láago da'idaayú híkaihií Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzíidá', ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí daayoniłgo, yidáázhí' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Hosánna: Israel hat'íí biNant'a' nlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaałíí bits'á'dí' gózhóq le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáago yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiníí k'ehgo, ¹⁵ Doo néndzid da, Sion bizhaazhé nílini: níń'íí, niNant'a' higaal, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bíl ídaagozi da: ndi Jesus ízisgo ye'at'ééhií ch'í'nah ágolzaadá, díí bak'e'eshchíí n'íi lá'íí ábi'dilzaahíí yínádaalnií. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaádi' náyihilna'go tsébií'í'ándí' ch'í'nah yilniiid n'dá' nnee bińáál ánagot'íí n'íi yaa nadaagosni'. ¹⁸ Godiyihgo ágodzaahíí ya'ikodaanzíihíí bigha nnee Jesus yidáázhí' onakśáá. ¹⁹ Áík'ehgo Phárisees daanlíni gádaakiłdi'nii, Doo hagot'éégo ládaahodle'go da laą; daadeh'íí, ni'gosdzán biká' nnee dawa bikié' dahnádnakśáá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni lá' itah náńsáá, da'idaągee da'ch'okaąhyú. ²¹ Ái Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áík'ehgo gádaabiłnii, Jesus daahihiltséh hádaahiit'íí. ²² Philip Andrew yil nagolni'yú óyáá: Andrew, Philip yil o'áázhgo Jesus yil nadaagosni'.

23 Jesus gádaabiñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah hileehíí bee biká' ngonyáá. 24 Da'aníí, da'aníigo gádaanohwídkishñii, T'oh nagháí biyigé doo leeze biyi' onehezdeego daztsaa dayúgo da'ágát'éeé nt'éé: áidá daztsaa'yúgo zhá binest'á' láá hileeh. 25 Dahadíí bi'ihí'na' bíl ilííhíí bi'ihí'na' bits'á' da'ílíí hileeh; áidá' dahadíí díí ní'gospdzán biká'gee bi'ihí'na' doo bíl ilíí dahíí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hiñaa doo. 26 Dahadíí shá na'iziidyúgo shiké' higaal le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíí akó' naghaa doleel: dahadíí shá na'iziidíí shiTaa bidnłshí at'éé. 27 Shi'yisizini doo bíl aníí da k'adíí; nt'éshá' dishñiih? ShiTaa, díí shich'í' ágonéhíí bits'á' hasdáshíłttee, dishñiih nées? Dah, díí shich'í' ágonéhíí bighá niyááhi at'éé. 28 ShiTaa, ízigo nizhi'íí ch'í'nah ánle'. Áík'ehgo yaaká'dí' hadziíhíí gánñiid, Ik'idá' ízigo nizhi'íí ch'í'nah áshłaa ní', áík'ehgo ch'í'nah ánánáshdle'. 29 Nnee bit'ahgee nadaaziinií la' áí daidezts'áago gádaanii, Ides'ñih: la'íí gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' hadzii. 30 Jesus gáníí, Díí hadziíhíí doo shíí shighá da, nohwíí nohwiğhą ánniid. 31 K'adíí díí ní'gospdzán biká' ágot'eehíí baa yá'iti': áík'ehgo ní'gospdzán binant'a' ch'idolt'eeł. 32 Shíí ní'dí' ts'ídag dahshidí'diiltıyúgo nnee dawa ích'ı'go ashdléh. 33 Hagot'éégo datsaah doleehíí bebígózihíí bighá ágánñiid. 34 Nnee gánádaado'ñiid, Begoz'aaníí biyi', Christ dahazhı' golıı, golzeego nées daasidiits'aa: nt'é bighá, Nnee k'ehgo Nyááhíí ts'ídago dahbidi'dolteeł, nñii áidá'? Nnee k'ehgo Nyááhíí nñiihíí hadín áłnñii? 35 Jesus gádaabiñii, Be'idindláádíí dé't'ihézhı' t'ah nohwá begot'ıı. Be'idindláádíí t'ah golııdá' bee nahkai, dahyúgo godiłhikíí nohwitis hileeh: dahadíí godiłhiyú naghahíí hayúgo higaalíí doo yígótsı da. 36 Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'ııdá', be'idindláádíí daahohdłaa, áík'ehgo idindláádíí bichagháshé daadołeeł. Jesus díí yee hadziidá' yits'á' nyáágo yits'aa nádest'ııd lék'e.

37 Godiyıhgo áná'ol'ııhíí láágo bináát áyılłaa ndi t'ah doo daabodłaa da: 38 Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gánñiid n'íí begolne'híí bighá ágodzaa, NohweBik'ehń, nadaagosiilñi'íí hadín yosdłaad? La'íí hadín nohweBik'ehń bigan binawodíí bíl ch'í'nah alzaa? 39 Áí bighá doo da'odłaa da, Esáias gánádo'ñiidhíí bighá. 40 Bináá ádaagodıhgo, la'íí bijıı daant'ı'izgo áyılłaa; dahyúgo bináá yee daayo'ıı, la'íí bijıı bee bíl ídaagozı, áík'ehgo shich'ı' ádaane'go nádaasziíh doleel. 41 NohweBik'ehń bits'á'idindláádíí yo'ııdá' yaa yałtı'go Esáias ágánñiid lék'e.

42 Da'ágát'éeé ndi nant'án daanlíni láágo Jesus daayosdłaad ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa

nadaagolni' da, Jews ha'ánálséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nań bíl nzhooní doo dázho hádaat'íi dadá' nnee bíl nzhooní zhá itisgo hádaat'íi.

⁴⁴ Jesus hadíid hadziigo gánniid, Dahadín shodlaahí doo shíi zhá shodlaa da, áidá' shin'a'ń ałdó' yodlaa. ⁴⁵ Hadín sho'iiníi shin'a'ń yo'íi. ⁴⁶ Be'idindláádíi nshíigo ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, dahadín shodlaahí doo godilhiyú naghaa le' at'éé da. ⁴⁷ Dahadín ádishniihíi yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíi, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishniigo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'íigo shiyati' doo nágodí'aah dahíi baa yałti'íi gólíi: yati' bee yásíłti'íi nnágodzaahíi bijíi baa yałti' doleek. ⁴⁹ Doo dashínik'eh yásíłti' da, shiTaa shin'a'ń nt'é dishniigo yashti'íi, nt'é dishniigo hasdziihíi shá ngon'áá. ⁵⁰ Díi bígonsi, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíi ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hínaa doleek: áík'ehgo shiTaa áshihniihíi bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaahíi dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yíts'á' biTaa yich'í' nádiidáhíi biká' ngonyáágo yígółsídá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíi bíl nzhogo dangonyáázhi' bíl nzhogo. ² O'í'ááyú da'ch'iyaađá' Simon biye', Judas Iscáriot holzéhi, Jesus ch'íbidí'aahgo ik'ídá' ch'iidn nant'án natsíbilkeesgo ábíłsi; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áágo yígółsi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań yíts'á'dí' nyáá, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' nádesdzaago ałdó' yígółsi; ⁴ Áík'ehgo da'iyaađí' nádiidzaago iká' bi'íihíi ídaa yidiltsooz; áidí' niibek'e'ildéhé náidnłtsoozgo ídináisti'. ⁵ Betádígisé biyi'zhí' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tádaizgizd' niibek'e'ildéhé binasti' n'íi bee yá k'edaayıldéh nkegonyaa. ⁶ Áidí' Simon Peter baa gonyáágo gábilni, SheBik'ehń, ya' shikee shá tánángis née? ⁷ Jesus gábilni, Nt'é bigha asht'íiníi k'adyúgo doo bígonłsi da, ndi bígonłsih ndi at'éé. ⁸ Peter gábilni, Shikee doo shá tánógis at'éé da. Jesus gánábildo'niid, Nikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nił gonsht'íi da. ⁹ Simon Peter gábilni, SheBik'ehń, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in ałdó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábilni, Dahadín ténálthí'íi bikee zhá táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizíi nt'éégo tanásgiz: nohwíi tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'íbidí'aahíi yígółsihíi bigha ágánniid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. ¹² Aał bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íihíi ánágodlaa, áidí' dahnánezdzaago gadaabilni, Nohwá ásdzaahíi bídaagonłsi née? ¹³ Ihch'ígó'aahíi la'íi nohweBik'ehń daashildohni: da'áígee ádaadohni ái; án nshíihíi bigha. ¹⁴ Shíi nohweBik'ehń la'íi nohwił ch'ígó'aahíi

nshlíni nohwiikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo nohwíí áldó' nohwiikee látádaahgigo dávik'eh. ¹⁵ Be'ol'jii doleelí nohwiñáá' ásh'aa, áík'ehgo nohwíí áldó' ágádaah't'jile'. ¹⁶ Da'anii, da'aniigo gádaanohtwídishnii, Na'iziidí doo binant'a' yitisgo at'éé da; hadín hil'a'íi bin'a'íi doo yitisgo at'éé da. ¹⁷ Díi bidaagonoksigo, be'anádaah't'jilyúgo nohwił daagozhóq doleel.

¹⁸ Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíi hanohwiníli bígonsi: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi begolne' doleelíi bigha, Hadín bán bíł hishaaní shich'í' got'jiih. ¹⁹ Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwił nagoshni', áík'ehgo be'ágodzaago da'an nshjigo daahohdlaq doleel. ²⁰ Da'anii, da'aniigo gádaanohtwídishnii, Dahadín de'a'n náidnkt'jyúgo, shíi áldó' náshidilteeh; hadín náshidnkt'jiihíi shin'a'a áldó' náidilteeh. ²¹ Jesus ágánniidá' biyi'siziiníi doo bíł gozhóq dago, nagoln'igo gáníi, Da'anii, da'aniigo gádaanohtwídishnii, Nohwíi la' ch'ishinoh'aah doleel. ²² Hadínshá' áyilnii daanzigo bitsilke'yu nádaakiné'jii. ²³ Bitsilke'yu la', Jesus bíł nzhónihi, Jesus bitilzhi' bínent'jii lək'e. ²⁴ Áík'ehgo Simon Peter ái nay'i'izhgizhgo gáyilnii, Nahódríkid, hadín áyilnii ái? ²⁵ Bitilzhi' bínent'jiiíi Jesus gáyilnii, SheBik'ehñ, hadín ánnii ái? ²⁶ Jesus gáníi, Ee'si'áágo baa dish'alíi, án áldishnii. Yee'iz'áago Judas Iscariot yaa yin'áá, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'áahíi náidn'ááda' ch'iidn nant'an, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábilnii, Nt'é ánle'íi dahale ánle'. ²⁸ Da'iyáago naháztaaníi nt'é bigha ágábilniiidíi doo la' yígoksiid da. ²⁹ Judas zhaali bizis nayi'aahíi bigha Jesus ágábilnii, daanzíi laq, Da'idaaníi bá hidán nayihniigo, dagohíi, Tédaat'iyéhíi nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníi laq daanzíi. ³⁰ Judas ee'ist'áahíi náidn'áahíi bikedí'go dagoshch'í' ch'ínyáá; áidí' t'é' gozlii.

³¹ Ch'ínyááda' Jesus gáníi, K'adíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehíi shíi shee ch'í'nah alne'. ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éehíi shíi shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ áldó' ízigo be'ánsht'eehíi dabíi ch'í'nah áidolíi, dagoshch'í' ch'í'nah áidolíi. ³³ Shichagháshé, dét'ihézhí' t'ah nohwił nashkai. Shiká daadeh'jii doleel; Jews daanlíni ádaabildéniidíi k'ehgo nohwíi áldó' gánohwídishnii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁴ Begoz'aaníi aníidéhi bee nohwá ngonsh'aah, kíł daanohtjooqo; dashíi shíł daanohtshoqhi k'ehgo nohwíi áldó' kíł daanohtjooq doleel. ³⁵ Díi bee shiké' hikaahíi daanohtjigo nnee dawa yidaagoksi doleel.

³⁶ Simon Peter gábilnii, SheBik'ehñ, hayú dínayaa? Jesus gábilnii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' nñáh da; áidá' ikedí'go shiké' nñáh doleel. ³⁷ Peter gábilnii, SheBik'ehñ, nt'é

bigha k'adyúgo doo níké' disháh da? Shíi nigha dasiitsaa ndi dábíkeh. ³⁸ Jesus gábiñii, Ya' shíi shigha dantsaah née? Da'anii, da'aniiigo gániidishñii, Tazhik'áné doo hwahá áñiih dadá', taadn doo bígonsi da shiññiih ndi at'éé.

14

¹ Doo nohwíí natsídaahiltó' da le': Bik'ehgo'ihí'nañ daa-hohdlaa, shíi áldó' daashohdlaa. ² ShiTaa golíyyú láago nohwiba' goz'aqa: doo ágát'éé dayúgo doo nohwil nagoshñi' da doleel ni'. Ákú nohwá ilch'i'goshléhyú déyáa. ³ Ákú nohwá ilch'i'goshlaadá' nánshdáhgo t'aqzhí' nohwil nádishkáh; hayú sídááyú nohwíi áldó' ákú nasóltaa doo. ⁴ Hayú déyááyú bídaagonksí, itínhíi áldó' bídaagonksí. ⁵ Thomas gábiñii, NohweBik'ehñ, hayú dínyaahíi doo bídaagonlzi dadá' hagot'éégo itínhíi bídaagonlzi? ⁶ Jesus gábiñii, Shíi itínhíi nshlji, da'anii ágot'eehíi, la'íi ihí'naahíi nshlji: shíi shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'éé. ⁷ Shídaagonksiyúgo shiTaa áldó' bídaagonksí doleel ni': kodí' godezt'i'go bídaagonksí, la'íi daahołtsaa. ⁸ Philip gábiñii, NohweBik'ehñ, niTaa nohwil ch'i'nah áne', áik'ehgo nohwil dádaabik'eh. ⁹ Jesus gábiñii, Philip, ya' nohwil nashkaigo nzaad ogoyáadá' t'ah doo shígonksíh da née? Hadín sho'iiníi shiTaa yo'ji; áidá' nt'é bigha, NiTaa nohwil ch'i'nah áne', nñii? ¹⁰ ShiTaa biyi' gonshlji, la'íi shiTaa shiyi' golji doo hondlaa da née? Yati' bee yashti'íi doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golíníi ánasht'íhíi dabíi ánýol'íi. ¹¹ ShiTaa biyi' gonshljiigo, la'íi shiTaa shiyi' goljiigo shondlaa: dagohíi ánasht'íhíi zhá bigha shondlaa. ¹² Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishñii, Hadín shodlaaníi ánasht'íhíi k'ehgo ánat'íi doleel; ánasht'íhíi bitisgo ndi ánat'íi doo; shíi shiTaa bich'i' nádésdzáhíi bigha. ¹³ Shizhi' hohshiigo nt'éhéta daahóhkeedíi nohwá łashé, shiTaa ízisgo ye'at'éehíi biYe' bee ch'i'nah ádolñii doleelgo. ¹⁴ Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá łashé'.

¹⁵ Nohwil daanshooyúgo bengoni'áanii bikisk'eh ádaanoht'ee. ¹⁶ ShiTaa hoshkaah doleel, áik'ehgo la' Kich'oníihíi nohwaa naadit'aah, án dahazhi' nohwil nlii doleel. ¹⁷ Án Spirit da'anii ágot'éhi ch'i'nah áile'hi; da'án ni'godzán biká' nnee doo hagot'éégo nágodí'aah da, doo daayo'ji da, doo yídaagołsí dahíi bigha: áidá' nohwíi bídaagonksí; nohwil nlii, la'íi nohwiyi' golíhíi bigha. ¹⁸ Nohwits'á' nádésdzáago doo dasahndi ádaanoht'ee da doleel: áidí' nohwich'i' nádishdáal. ¹⁹ Dét'ihézhí' ni'godzán biká' nnee doo nádaashíłséh da; da'ágát'éé ndi nohwíi daashołséh: shíi hinshnaahíi bigha nohwíi áldó' daahinohnaa doleel. ²⁰ Ái bijji shíi shiTaa biyi' nshlji, nohwíi shiyi' daanołji,

nohwiyi' begoz'aayúgo, dahádaah't'íhíí daahóhkeedgo nohwá ádaadolñiil. ⁸ Nohwinest'a' l'áago ánádaa't'íhíí bee shiTaa ízigo at'éehíí ch'i'nah ábi'dilzi; ák'ehgo da'aniigo shiké' hikaahíí daanohłji. ⁹ ShiTaa bił nshqohíí k'ehgo nohwíí shił daanohshqo: dayúweh shił daanohshqo le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehn bił nshqohíí k'ehgo bengoni'áaníí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dábik'ehn shił daanohshqo doleel. ¹¹ Shits'á'dí' ko'ijóóníí nohwiyi' daagolji doleelgo, la'íí dážhó nohwił daagozhóq doleehíí bigha be'ánohwidéniid. ¹² Díinko bengoni'áni at'éé, Shił daanohshooníí k'ehgo nohwíí aldó' hł daanohjqo doleel. ¹³ I'ijóóníí díí bitisgo at'éhi doo hadín ye'at'éé da, nnee bi'ihí'na' bit'eké yá nyiné'i. ¹⁴ Bengoni'áaníí be'ádaanoht'eeyúgo shi'teké daanohłji. ¹⁵ Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíí daanohwidishniigo daanohwoshíí da; na'iziidíí binant'a' ánát'íhíí doo yígótsi da: áidá' shi'teké daanohwidishniigo daanohwoshíí; shiTaa bits'á'dí' disiits'áá'íí dawa nohwił ígózigo ashlaahíí bigha. ¹⁶ Nohwíí doo hadaasisoltji da, shíí hanohwiheñil, nest'a' ánádaa't'íjlyú dahdohkáhgo nohwaa godini'áá, áí nest'a' daagolji nt'éé doleelgo; ák'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. ¹⁷ Díinko nohwá ngoni'áá, hł daanohjqo le'. ¹⁸ Ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, nohwik'edaanniihíí dabíntsé shik'edaanniihgo bídaagonótsi. ¹⁹ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bich'i'zhinéé daanohłjiyúgo, ni'gosdzán biká' nnee dabíí bich'i'zhinééhíí bił daanzhóni at'éé; áidá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo bich'i'zhinéé daanohłji da, ndi bits'á' nohwininil, áí bigha ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniih. ²⁰ Nohwich'i' hasdzii n'íí bínádaa'ñii, Na'iziidíí doo binant'a' yitigo at'éé da, nohwik'déniid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíí aldó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíí yikísk'eh ádaat'ee l'ek'eyúgo, nohwíí aldó' ádaadohniihíí yikísk'eh ádaat'ee doleel. ²¹ Shizhi'híí bigha díí dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'n doo yídaagótsi dahíí bigha. ²² Doo niyáágo bich'i' yádaasilti' dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleel ni'; k'adíí binchq'íí bigha doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. ²³ Dahadín shik'enniihíí shiTaa aldó' yik'enniih. ²⁴ Bitahyú áná'ol'íhíí doo hwahá hadín áile'hi ashlaa dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleel ni': k'adíí shíí hik'e shiTaa bilgo daanohwiłtsaago nohwik'edaannii. ²⁵ Dabíí bich'i' begoz'aaníí biyi' k'e'eshchiiníí, Doo nt'é bigha shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aaníí begolne'go ánágot'íjł. ²⁶ Kich'oniihíí, án shiTaa bits'á'dí' nohwich'i' dish'aa doleehíí nyáágo, Holy Spirit da'anii ágot'éhi ch'i'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí' nlíni, án shaa nagolni' doleel. ²⁷ Nohwíí aldó', dantsé

godezt'i'dí' nohwil nashkaihíi bigha shaa nadaagoḡni' doleel.

16

¹ Doo t'aazhi' nanánohohdéh da doleelhií bigha díi dawa bee nohwich'i' yadaasilti'. ² Jews ha'ánátséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleel: la'íi dahadíi nohwizes- hiinií Bik'ehgo'ihí'nañ bá ást'íi nzi doleelíi baa gowáh. ³ Ái shiTaa doo yidaagoksí da, shíi ndi doo shídaagoksí dahíi bigha ánadaat'íi doleel. ⁴ Díi baa nohwil nagosisni'íi baa gonyáágo, bínadaaḡniih doleelhií bigha nohwil nagosisni'n'. Iłch'ígons'h'aahgo godeyaadá' díi doo baa nohwil nagosisni' da ni', t'ah nohwil nashkai n'íi bigha. ⁵ K'adíi shides'a'n bich'i' deyaáa; áidá' doo la', Hayú dínyaa? daashíldohḡniigo nashídaadołkid da. ⁶ Díi baa nohwil nagosisni'híi bigha nohwijíi biyi' doo nohwil daagozhóq da daasolji. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aniiigo ánohwildishni; dahdisháhíi nohwá nzhqo: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oniihíi doo nohwaa hináh da; áidá' óyááyúgo zhá nohwich'i' dish'aa doo. ⁸ Án n'yáágo nch'ogo ágot'eehíi, nzhqogo ágot'eehíi, la'íi aayá'iti'íi ni'gosdzán biká' nḡee yił ch'i'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlaq dahíi bigha nch'ogo ágot'eehíi bił ch'i'nah ádaile' doleel; ¹⁰ ShiTaa bich'i' deyaágo doo nádaashołtséh dahíi bigha nzhqogo ágot'eehíi bił ch'i'nah ádaile' doleel; ¹¹ Díi ni'gosdzán binant'a' baa yá'iti'híi bigha aayá'iti'íi bił ch'i'nah ádaile' doleel. ¹² Łáágo t'ah nohwich'i' yashti' ndi k'adíiyúgo doo nohwil ídaagozi da. ¹³ Áidá' Spirit da'anii ágot'éhi ch'i'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehíi dawa nohwá yígósi doleel: doo dabínik'eh yałti' da doleel; nt'éhéta yidits'agíi zhá yaa yałti' doo: la'íi begoldohíi nohwil ch'i'nah áidolił. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eehíi náidiiné'go, yaa nohwil nagolni' doleelíi ízigo be'ánsht'eehíi nohwil ch'i'nah áidolił. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíi dawa shíyéhi at'éé. ái bigha shits'á'dí'go be'ágot'eehíi náidiiné'go nohwil ch'i'nah áidolił, déniid. ¹⁶ Dét'ihézhí' doo nádaashołtséh da: áidí' dét'ihézhí' nanádaashołtséh, shiTaa bich'i' deyaáhíi bigha. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaaḡni'ni, Dét'ihézhí' doo nádaashołtséh da: áidí' dét'ihézhí' nanádaashołtséh: la'íi, ShiTaa bich'i' deyaáhíi bigha, daanohwiłniihíi, nt'é niigo aníi? ¹⁸ Gádaanii, Nt'é niigo aníi, Dét'ihézhí', nihií? Néé doo bídaagonzi da nt'é niigo aniihíi. ¹⁹ Jesus nabídaadiłkid hádaat'iiigo yígósiigo gádaabiłni, Dét'ihézhí' doo nádaashołtséh da: áidí' dét'ihézhí' nanádaashołtséh, dishniihíi bigha nałídaadołkid néé? ²⁰ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishni, Daahchag, la'íi chaal ádaanoht'eedá' ni'gosdzán biká' nḡee bił daagozhóq doleel; doo nohwil daagozhóq da doleel, áidá' doo nohwil daagozhóq dahíi nohwil daagozhóq

nádaadodleeł. ²¹ Isdzán ilchiigo doo bił gozhóq da, ilchiige ngonyááhí bigha: áídá' ishchíhí bikédí'go, ni'gosdzán biká'zhí' nnee yishchíhí yaa bił gozhóqo, nniih n'íi doo yínálniih da. ²² Áík'ehgo doo nohwil daagozhóq da k'adí: ndi nádaanohwiltsaago nohwil daagozhóq doleeł, doo hadín nohwil gozhóóní nohwits'á' náidoné' át'éé da. ²³ Ái bijii doo nashídaadołkid da doleeł. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwidishnii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bidaahóhkeedí nohwaa daayiné' doleeł. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheyaa: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dážhó nohwil daagozhóq doleeł. ²⁵ Díi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nagosisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi doo dayúweh bee nohwil nadaagoshni' dahíi baa gowáh, áídá' dabígóziigo shiTaa baa nohwil nadaagoshni' doleeł. ²⁶ Ái bijii shizhi' biláhyú da'óhkeed doleeł: shiTaa nohwá hoshkaqah doo daanohwidishniiigo da: ²⁷ ShiTaa dabíi bił daanohshoq, nohwil daanshoqhií bigha, la'íi shiTaa bits'á'dí' níyáágo daahosohdlaqadhíi bigha. ²⁸ Shíi shiTaa bits'á'dí' ni'gosdzán biká'zhí' nkeniyáa: k'adíi ni'gosdzán bits'á'dí' shiTaa bich'í' nádésdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Áníita dabígóziigo yánti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íi dee bee yánti' da. ³⁰ Dawa bígonłsiigo k'adíi bidaagosiilziid, doo hadín nanódiłkid bik'eh da: díi bee Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' nyaago daanosiidlaqad. ³¹ Jesus gádaabihii, Áníita da'osohdlaqad née? ³² Isaq, iltahosohkaigo danohțiiige gowayú onáhasohkaidá', shízhá dasahndi ch'ídishtish doleełi baa gowáh, ilk'idá' biká' ngonyáa: ndi doo dasahndi ch'íníłtizh da, shiTaa bił nash'aashíi bigha. ³³ Shíi shiláhyú ilch'í'gont'éehíi be'ádaanoht'ee doleełhií bigha díi bee nohwich'í' hasdzii. Ni'gosdzán biká' góyéégo nagowaahíi biyi' nahkai: áídá' nohwil daagozhóq le'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bitis silíi.

17

¹ Jesus díi aqł ánniidá' yaaká'yú déz'iiigo gáníi, ShiTaa, baa gowáh n'íi biká' ngonyáa; shíi, niYe' nshliimíi, íziigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah ánle'go, shíi aldo' íziigo ánt'éehíi ch'í'nah ánsłe'. ² Daahinaahíi dawa beshik'ehgo shá ngon'aa, hadíi shaa daadín'aqahíi dawa dahazhí' ihinaahíi baa daadinsh'aa doleełgo. ³ Díinko dahazhí' ihinaahíi át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihinań da'aníhi níłhíi nídaagolsi, la'íi shíi, Jesus Christ shíni'á'íi, aldo' shídaagolsi doleeł. ⁴ Ni'gosdzán biká' íziigo be'ánt'éehíi ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa díni'aa n'íi aqł ashłaa. ⁵ ShiTaa, k'adíi ni'gosdzán t'ah doo álne' dadá' íziigo nił be'ánsht'ee n'íi bee dani íziigo

be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánlé'. ⁶ Ni'gosdzán biká' nnee bitahdí' la' shaa nnilíí bich'í' nizhi' bigóziigo ashlaa: níyéé daanlii ni', shaa nnil; niyati' yikísk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá shaa dín'áqhíí ni nits'á'dí'go yídaagołsi. ⁸ Yati' shaa dín'áqhíí bee bich'í' yádaasilti'; áí nádaidnné, nits'á'dí' níyááhíí da'aniiigo yídaagołsi, la'íí shiín'á'íí daayosdlaqd. ⁹ Bá da'oshkaqh: ni'gosdzán biká' nneehíí doo bá da'oshkaqh da, áídá' hadíí shaa nnilíí zhá bá da'oshkaqh; áí níyéé daanliihíí bighá. ¹⁰ Shíyééhíí dawa níyéé, níyééhíí dawa shíyéé; áík'ehgo áí bee ízigo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshi'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'gosdzán biká' nashaa da doleel, áhíí ni'gosdzán biká' nakai, shihíí nich'í' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa nnilíí nizhi' binawodíí bee daahóntá', dała'á ndliihíí k'ehgo dała'á daanlii doleelgo. ¹² Ni'gosdzán biká' t'ah bíł nashkaidá', hadíí shaa nnilíí nizhi' binawodíí bee daahóshtá' ni'; binádaadesh'íigo doo la' ch'a'otłizh da, ndi da'ílií hileeh yá gozłini zhá, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne'híí bighá. ¹³ K'ad nich'í' nádesdzá; shil gozhóóníí dážhó bee bíł daagoyilshóq doleelíí bighá díí ni'gosdzán biká'zhí' bee yashti'. ¹⁴ Niyati'íí baa bíł nadaagosisni'; ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bighá ni'gosdzán biká' nnee bik'edaanniih. ¹⁵ Ni'gosdzán bits'á'nníí doo dishniigo oshkaqh da, áídá' nchó'íí bits'á'go ádaanksi, dishniigo oshkaqh. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'aniihíí nits'á'dí' begoz'aanií bee hadaanle': niyati' da'aníhi. ¹⁸ Ni'gosdzán biká'zhí' shidíń'á' n'íí k'ehgo, bíí ni'gosdzán biká'zhí' odaala'. ¹⁹ Bíí bighá godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí aldo' da'aníhi bee hadaadilne' doleelíí bighá. ²⁰ Doo dabíí zhá bá da'oshkaqh da, hadín díí nnee biyati'híí bighá daashodlaq doleelíí aldo' bá da'oshkaqh; ²¹ Áí dawa dała'á daanlii doleelgo; ni shiTaa nlinihíí shiyi' nlii, la'íí niyi' nshliihíí k'ehgo bíí aldo' dała'á daanliigo nohwiyi' daanlii doleel: shiín'á'go ni'gosdzán biká' nnee daayodlaq doleelíí bighá. ²² Ízigo be'ánsht'eehíí shaa nne'íí baa daasiiné'; dała'á ndliihíí k'ehgo dała'á daanlii doleelíí bighá: ²³ Shíí biyi' daanshliigo, ni shiyi' nliigo, díí nnee dážhó nt'éégo ádaabile'go dała'á daanlii doleel; áík'ehgo ni'gosdzán biká' nnee shidíń'á'go yídaagołsi doleel, la'íí nił nshoqhíí k'ehgo nił daanzhoqhíí aldo' yídaagołsi doleel. ²⁴ ShiTaa, hadíí shaa nnilíí hayú nashaayú bíł daanshlii doleelgo hasht'íi; áík'ehgo ízigo be'ánsht'eehíí shaa nne'íí daidołtséel, ni'gosdzán doo hwahá nni'taa dadá' nił nshoq lek'ego. ²⁵ ShiTaa, dážhó nt'éégo ant'ééhíí, ni'gosdzán biká'

n̄nee doo nídaagols̄i da l̄ék'e: ndi shíí nígons̄i, la'íí d̄íí n̄neehíí shiín̄l'a'go yídaagols̄i. ²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanádaagoshni' doleel; i'ijóni bee nił nshooníí biyi' daagolíí doleel, la'íí biyi' daansh̄l̄i doleel̄híí bigh̄a.

18

¹ Jesus ágán̄niidá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayáhago n̄l̄ini, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'ąązh̄i' yil okai. ² Judas, ch'íbi'aahíí, aldó' dégózhónégo goz'aaníí yígóts̄i: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yil onákah l̄ék'e. ³ Ákú silááda la'íí aasinilíí, okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, kq'nalbaahíí, kq'diltk̄ishíí la'íí benagonlkaadíí daayonilgo Judas yil hikai. ⁴ Jesus d̄íí bee bich'í' ágonéhíí dawa yígóts̄igo áí n̄neehíí yich'í' nyáágo gádaayil̄nii, Hadín biká hadaanohtaa? ⁵ N̄neehíí gádaabil̄nii, Jesus, Názarethdí' gól̄ini. Shíí án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'íbi'aahíí, aldó' itah sizij̄i l̄ék'e. ⁶ Shíí án ánsht'ee, daabil̄n̄niidá' dagoshch'í' t'ąązh̄i' deheskaigo ni'zh̄i' nanehezdee. ⁷ Jesus gánádaabil̄do'niid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názarethdí' gól̄ini, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánádí'ni, Shíí án ánsht'ee, daanohwilk̄éniid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, d̄íí n̄neehíí ch'ík'eh nádókáh: ⁹ N̄nee shaa n̄nilíí doo la' shaa ch'a'okáad da, aníí n'íí begolne'hú bigh̄a anii. ¹⁰ Simon Peter, besh be'idiltk̄ishé naitij̄ihíí hayidz̄iigo, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini yána'iziidíí bijaa dihe'nazhinéego naidn̄gizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyil̄nii, Nibízh be'idiltk̄ishé bisis biyi' onántij̄i: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdlaą ndi at'éé. ¹² Ádí' silááda la'íí binant'a' la'íí aasinilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiltsoodgo hidaayist'qo, ¹³ Ádí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlqoz; án Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híí áí legodzaahíí biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitij̄i l̄ék'e. ¹⁴ Cáiaphas Jews daanl̄ini yich'í' yałt'igo gán̄niid l̄ék'e, N̄nee dał'a' n̄nee dawa yá datsaahgo zh̄a nzhqo.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'i aldó': án okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini bigóts̄igo k̄ih yune' Jesus yil ha'a'aazh. ¹⁶ Ádá' Peter dáádít̄hgee sizij̄i. Ádí' Jesus bitsilke'yu la'ihíí, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini yígóts̄ini, ch'inyáágo, isdzán dáádít̄h yaa sitini yich'í' hadziigo Peter yil ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáádít̄h yaa sitini Peter gáyil̄nii, Ni aldó' la' áí n̄neehíí bitsilke'yu itah n̄l̄ij̄i ns̄i. Dah, shí doo áí nsh̄l̄i da, nii, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíí la'íí aasinilíí gozk'azíí bigh̄a deda'deshjeedgo nádaaniłdziilgo kq'zh̄i' nadaazi: Peter aldó' itah naniłdziilgo sizij̄i l̄ék'e.

19 Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíí la'íi ilch'ígó'aahíi yaa nabidíkid lék'e. 20 Jesus gábihñii, Ni'gosdzán biká' nṅee ch'í'nah bich'í' yádaashti' ni'; Jews ha'ánátséh nagoz'ḡḡ yune', la'íi da'ch'okaḡah goz'ḡḡ yune' dávik'ehn ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni íla'ánádaat'íhḡee; doo nt'é nash'ígo yashti' da ni'. 21 Nt'é bighḡ nashidń́kid áidá'? Hadíi daashidezts'aaníi nt'é daabildéniidíi yídaagołsi: ái nahódaań́kid. 22 Ágánñiidá' aasinilíi la', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonłts'í, gáníigo, Ya' áik'ehgo okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bich'í' yách'ílti' née? 23 Jesus gábihñii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shíł nagolní': áidá' da'aníigo hasdziyúgo nt'é bighḡ shónłts'í? 24 Ánnas, Jesus łest'ooḡo Cáiaphas, okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'í' oyił'a' ni'. 25 Simon Peter nániildziilgo sizíi lék'e. Gádaabilch'inii, Ni áldó' la' bit-silke'yu níłi daandzi. Dah, shí doo án nshłi da, nádo'niid. 26 Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi la', án Peter yijaa naidń́gizh n'íi bik'íi níni, gáníi, Ni née, dégózhóné goz'ḡḡgee ái nṅeehíi bíł nish'íi ni'? 27 Peter, Dah, nádo'niid; áígee tazhik'áné áñniid.

28 Cáiaphas bikih goz'ḡḡdí' yáná'itihé yune' Jesus odaizlóóz: dázhó t'ahbı́ lék'e; Jews daanlíni ákóne' ha'a'iikaiyúgo bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaḡee doo itah daahidlee da, okaḡah zhinéégo doo ilch'í'daandléh dahíi bighḡ daanzigo, doo ha'akáh da lék'e. 29 Áik'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'í' ch'ínyáágo gádaabihñii, Ái nṅeehíi hago láḡ adzaago bíł nohkai? 30 Jews gádaabihñii, Doo nchó'go adzaa dayúgo doo naa bíł nokáh át'éé da. 31 Pílate gánadí'ñii, Dánohwíi be-daagosol'aaníi bee baa yádaakti'. Jews daanlíni gánádaadi'ñii, Nṅee zideego begoz'aaníi doo bee daagosil'ḡḡ da. 32 Jesus hagot'éégo datsaah doleełi dabíi yaa nagolni' n'íi begolne'go ánágot'íł. 33 Pílate yáná'itihé yune' onanádzaago, Jesus yich'í' hadziigo gáyihñii, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' níłi née? 34 Jesus gábihñii, Ya' danínik'eh áñni née, dagohíi la' ágádaashihñiiigo níł nadaagolni'híi bighḡ áñni née? 35 Pílate gáníi, Ya' shíi Jew nshłi gá? Dani bíł hánt'i'íi la'íi ni'okaḡah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'ḡḡ: hago ándzaa áidá'? 36 Jesus gábihñii, Beshik'ehíi doo díi ni'gosdzán biká' begoz'ḡḡ da: beshik'ehíi díi ni'gosdzán biká' begoz'ḡḡyúgo, Jews daanlíni doo baa shi'delti dahíi bighḡ shinadaal'a'a nadaagonłkaad doleeł ni': n'íi beshik'ehíi díi ni'gosdzán doo bits'á'di' begoz'ḡḡ da. 37 Pílate gábihñii, Nant'án níłi láḡ ya'? Jesus gábihñii, Da'áígee áñni, Nant'án nshłihíi. Da'anii ágot'eehíi baa nagoshni' doleełi bighḡ gosilíi, la'íi ái bighḡ ni'gosdzán biká'zhı́ niyáá. Nṅee daantúígee da'anii zhinéé ádaat'eehíi

shiyati' yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánábíldi'nii, Da'anii ágot'eehí nñihíí nt'é golzeego ágolzee? Díí ánniidá' Jews daanlíni yich'í' ch'ínánádzaago gádaayihñii, Díí nñeehíí doo hago adzaa dago bígosíłsñid. ³⁹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaagee nñee ła' nohwá ch'ínálteehgo daagosol'ąą: áík'ehgo Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰ Nanádaadilghaazhgo gádaañii, Díí nñeehíí dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánłteeh. Barábbas-híí in'íłhi nłłi lek'e.

19

¹ Pílate añiigo Jesus habí'oltsaz. ² Silááda ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'ąą lek'e, ła'íí diyágé lichíí dot'izhi bá ádaagozlaa, ³ Áídí' bich'í' hayaa ánadaat'įigo, Gozhó le', Jews ízigo biNant'a' nłni! daañiidá' daayołts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádzaago nñee gádaayihñii, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosíłsñid, áí bidaagonol'si doleełhíí bighą nohwich'í' bił ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bi'íhíí nñeezi lichiiigo dot'izhi golįigo ch'ínyáá. Pílate gádaabihñii, Kú nñeehíí sizį nko! ⁶ Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí aasinilí daabiłtsąądá' nádaadilghaazh, Tsį'ılna'áhi bíhołkałgo zodée, tsį'ılna'áhi bíhołkałgo zodée, daañiigo. Pílate gánádaabiłdo'nii, Dánohwí tsį'ılna'áhi bídaahołkałgo daazołhée: shíí doo hago adzaa dago bígosíłsñid. ⁷ Jews daanlíni gádaabihñii, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bikísk'eh datsaah dávik'eh, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ádil'įhíí bighą.

⁸ Pílate díí yidezts'ąądá' dayúwehégo biini' hah silij; ⁹ Yáná'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyihñii, Hadí' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'í' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábihñii, Ya' doo shich'í' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohíí tsį'ılna'áhi bini'dilkałgo beshik'ehíí doo bígonłsį da née? ¹¹ Jesus gábihñii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí' doo naa godet'ąą dayúgo: áí bighą hadín naa shinkłtínií itisgo nchọgo adzaa. ¹² Áídí' Pílate ch'ínábłteeh hat'į: ndi Jews daanlíni nádaadilghaazhgo gádaañii, Díí nñee ch'ínánłteehyúgo doo Caesar bit'eké nłłi da: dahadín ízigo nant'an ádil'íinií Caesar yits'ą'zhįgo na'ídiltee.

¹³ Díí yidezts'ąądá' Jesus yil ch'in'áázhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee ángot'įł, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhíí bá ilch'í'golnéhíí bijį, gostán bik'ehenkéézyú shį: Pílate Jews daanlíni gádaayihñii, Kú nohwiNant'a' sizį nko! ¹⁵ Áídá' nádaadilghaazh, Zodée, zodée, tsį'ılna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabiłdo'nii, Ya' nohwiNant'a' tsį'ılna'áhi bíhishkałgo zis- héé née? Okąąh

yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaan̄ii, Caesar zhá nohwinant'a' n̄l̄j̄. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daan̄l̄ni yaa daabist̄j̄, ts̄j̄'ıl̄na'áhi yídaabik̄ałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidn̄t'e'go yil onals̄áá l̄ék'e. ¹⁷ Jesus dabíi bits̄j̄'ıl̄na'áhi yogheel̄go, itsits'in si'áni, golzeego ágolzéhi goz'aq̄zh̄i' bil nánz̄áá, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus ts̄j̄'ıl̄na'áhi yídaayisk̄ał, la'íi n̄nee naki aldó' ba'ashhahdí' ts̄j̄'ıl̄na'áhi bídaabi'deskał, Jesus ih̄n̄i'gee dahdaist̄j̄dá' n̄neehíi dá'ıl'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshch̄j̄, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni ts̄j̄'ıl̄na'áhi yiká' yíyisk̄ał. ²⁰ Jews daan̄liin̄i l̄áágo k'e'eshchiin̄i daayozhi'; Jesus ts̄j̄'ıl̄na'áhi bíheskałíi k̄j̄h gozn̄l̄ií dá'alhánégo goz'aq̄: áík'e'eshchiin̄i Hebrew, Greek, la'íi Latin k'ehgo k'e'eshch̄j̄ l̄ék'e. ²¹ Jews bi'ok̄aąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayih̄n̄i, Jews biNant'a' n̄l̄j̄, doo ágóléh da; Jews biNant'a' nsh̄j̄j̄ niigo ágóléh. ²² Pílate hanádzi, Nt'é ágoshlaahíi ilk'idá' ágoshlaa, n̄ii l̄ék'e.

²³ Silááda Jesus ts̄j̄'ıl̄na'áhi yídaiskaldá', bidiyágéhíi d̄j̄yú ilk'idain̄il, dánt̄j̄ígee dałá'a bíyéégo; iká'íh̄ií doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zh̄i' ngont'i'go hist'ool. ²⁴ Áík'ehgo gádaakild̄i'n̄ii, Díi doo k'ad ndaahiidz̄oos da, daazhógo bigh̄a da'doljołgo, hadín gonesnaahíi bíyéé doleek: díinko Bik'ehgo'ih̄i'nań biyati' bek'e'eshchiin̄i begolne'go ánágot'j̄j̄, Shidiyágéhíi ilta'is'n̄ii, shi'íh̄ií bigh̄a da'diłjoł. Áík'ehgo silááda díi ye'ánadaát'j̄j̄d.

²⁵ Jesus ts̄j̄'ıl̄na'áhi bíbideskałíi ba'ashhahgee báá la'íi báá bik'isn, Mary, Cléophas bi'aad, la'íi Mary Mágdalene naz̄j̄j̄ l̄ék'e. ²⁶ Jesus báá hik'e bits̄ilke'yu dałá'a bil nzhónih̄ií ba'ashhahgee naz̄j̄j̄go yilts̄aądá', báá gáyih̄n̄ii, Shimaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bits̄ilke'yu dałá'a siziin̄i, Kú nimaa! yih̄n̄ii. Áídí' godezt'i'go yil onát'aazh, bits̄ilke'yu bigowayú.

²⁸ Díi bikédí'go Jesus dawa aął alzaahíi yígól̄s̄j̄go, Bik'ehgo'ih̄i'nań biyati' bek'e'eshchiin̄i begolne'go gán̄ií, Dibá' sél̄j̄j̄. ²⁹ Áígee nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sik̄aą: tú daayilt'o'íi vinegar yee daiz'aądí' ts̄j̄ n̄neezi h̄yssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aągo, Jesus bizé'zh̄i' dahyída'n̄tsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óq̄zdá' gán̄ií, Aął alzaa: áídí' hayaa onot'aądá' dabíi biyi'sizini be'ogoyáágo áyílaa l̄ék'e. ³¹ Ih̄ch'j̄'golne'íi bij̄j̄j̄ l̄ék'e, áí godilzin̄i bij̄j̄j̄ (dázho nzhóq̄go godilz̄ihgo,) Jews daan̄l̄ni kots'í ts̄j̄'ıl̄na'áhi biká' dahnaz̄t̄j̄go doo bil dádaabik'eh dahíi bigh̄a bij̄ád daahot̄j̄hgo nanáhó'n̄ií, daayih̄niigo Pílate nádaayoskaąd. ³² Áík'ehgo silááda hikaigo Jesus ba'ashhahdí' ts̄j̄'ıl̄na'áhi bídaahiskałíi

dantséhíí bijád daayihetì', la'ihíí áldó'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsaago yídaagotsiidhíí bigha yijád doo daayihetì' da. ³⁴ Silááda la' ba'ask'eh yune' besh nneezíí oyiłgeed, áídí' dagoshch'ì' dił la'íí tú bił ha'ijool. ³⁵ Áí yo'ijhñ yaa nagolnì', na'goni'íí da'anii; da'aniiigo nagolnì'go yígólsj, nohwíí áldó' da'ohdlaa doleełgo. ³⁶ Díí be'ánágot'iidíí Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí, Bits'in doo la' k'e'iltqod da doleeł, ñiihíí begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí la'í áldó' gánadí'ñii, Hadín yighátsi'nłgeedíí án dainel'ijj doleeł.

³⁸ Díí bikedí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígo'aahíí nłíni, dánant'í'ego Jews daanlíni yénáldzidhíí bigha, án Jesus bits'ihíí yíyókeed: áík'ehgo Pilate baa godin'áá. Akú ñyáágo Jesus bits'ihíí naidnné'. ³⁹ Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyáá n'íí, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, aloes bił nadesdziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i shj yogheelgo nyáá. ⁴⁰ Jesus bits'ihíí nádaiddné'go nak'á'ligaihi yik'ídaiidesdiz, likagolchiníí biłgo, Jews daanlíni nnee ledaihiniiłhíí k'ehgo. ⁴¹ Tsj'ılna'áhi bíheskałgee dégózhóné goz'aa: áí biyi' tsébi'i'án ánídéhi goz'aa, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehi da. ⁴² Jews daanlíni ilch'í'golne'íí bijijhíí bigha, la'íí tsébi'i'án da'athánedí' goz'aañii bigha Jesus bits'í ákóne' ndaizné' lèk'e.

20

¹ Godilziníí bijijj Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilhíldá' tsébi'i'áányú Jesus le'sitijj n'íígee nyáá, nt'éégo tséé daadin'áá n'íí yó'ot'aaago yiłtsaa. ² Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íí, Jesus bił nzhqo n'íí, yiłgo yaa híłwodgo gáyihñii, NohweBik'ehñ tsébi'i'ándí' ch'ídaistijj ląá, hayú ndaistijj shíhíí doo bídaagonljz da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ihíí biłgo ch'ín'áázgho tsébi'i'áányú ó'áázh. ⁴ Dała' nátsidnłteel: ndi bitsilke'yu la'ihíí Peter yaa dilwod, tsébi'i'áányú dantsé híłwod: ⁵ Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'ijjgo nak'á'ligaihíí zhá akú siñilgo yiłtsaa, ndi doo ha'ayáá da. ⁶ Simon Peter ákú ñyáá dábike', án tsébi'i'án yune' ha'ayáágo nak'á'ligaihíí zhá siñilgo yiłtsaa, ⁷ Nak'á'ligai bitsits'in bik'ídesdiz n'íí dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'á'ligai la'ihíí bił siñil da. ⁸ Bitsilke'yu la'í tsébi'i'áányú dantsé híłwodíí áldó' ha'ayáágo yiłtsaago osdlaad. ⁹ Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí, Daztsaadí' naadiidáh doleeł, ñiihíí doo hwahá bił ídaagozjijh da. ¹⁰ Áídí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'áánee hichago sizijj: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébi'i'án yune' déz'ijj, ¹² Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyagé daakigaihi, Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiłtsaa, la' nés'aa n'íígee sidaago, la'íí dés'eez n'íígee.

13 Gádaabiñii, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábiñii, SheBik'ehñ nádaidntij ląą, hayú ndaistij shihí doo bígonsi da. 14 Ágánñiidá' t'aazhí' adzaago Jesus sizijgo yiltsaa, ndi Jesus at'ijhí doo yigoksiid da. 15 Jesus gábiñii, Isdzán, nt'é ląą bigha nchag? Hadín biká dín'ij? Ái ni' goz'aaní dégózhónégo ágólsiní at'ij ląą nzigo gáyihii, Jesus bits'ihí nádnktij lək'eyúgo, hayú nktij shihí shil nagoln', áik'ehgo nadishné'. 16 Jesus, Mary, biñii. Mary lediidaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, biñii; shilch'ígó'aahíi golzeego ágolzee. 17 Jesus gábiñii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shi-Taa bich'ij' dahnádishdáh dahíi bigha: áidá' shik'isyú bich'ij' nnáhgo shá bil nadaagoln', ShiTaa, nohwíi áldó' nohwíTaa, Bik'ehgo'ihinañ hoshkaahñ, nohwíi áldó' Bik'ehgo'ihinañ daahohkaahñ bich'ij' nádésdzá. 18 Áik'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayihii, NohweBik'ehñ hish'ij, áidí' ábiñii n'íi yil nadaagosni'.

19 Da'ái bijij o'i'áayú, godilziníi bijij, Jesus bitsilke'yu íla'adzaa lək'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíi bigha dáádítihí da'dentáádá' Jesus bitahyú sizijgo daayiltsaa, nt'éégo gábiñii, Iłch'ij'gont'ééhíi bee nohwich'ij' goz'aa le'. 20 Ágánñiidá' bigan la'íi ba'ask'ehgeehíi yil ch'í'nah ayíílaa. Bitsilke'yu beBik'ehñ daayiltsaa dá' bil daagozhoo. 21 Jesus gánádaabikdo'niid, Iłch'ij'gont'ééhíi bee nohwich'ij' goz'aa le'. ShiTaa shides'a'híi k'ehgo nohwíi áldó' daanohwidish'aa. 22 Ágánñiidá' yiká'zhí' deyołgo gádaayihniid, Holy Spirit nohwaa det'aa: 23 Dahadín binchó'híi bigha baa nágodenoh'aa hii, ái binchó'íi baa nágodet'aa; dahadín binchó'híi bigha doo baa nágodenoh'aa dahíi, binchó'íi t'ah yegoyiljí.

24 Thomas, nakits'adahíi itah nlíni, Dídymus holzéhi, Jesus nyáádá' doo áígee itah sidaa da lək'e. 25 Bitsilke'yu la'ihíi bil nadaagoln', NohweBik'ehñ daahiiltsaa, daabiñiiigo. Thomas gáníi, Bigan biyi' besh bikisk'eh nagoz'aa hii hish'ijyúgo zhá, besh odaaz'aa n'íi yune' nadishñiihgo, la'íi ba'ask'ehgee o'i'án yune' nadishñiihyúgo zhá oshdląą doleeł.

26 Tsebíi yiskaa hik'e Jesus bitsilke'yu kih yune' naháztaą lək'e, k'adíi Thomas bilgo: áígee dáádítih da'dentáą ndi Jesus akóne' bitahyú sizijgo nanádaayiltsaa go gábiñii, Iłch'ij'gont'ééhíi bee nohwich'ij' goz'aa le'. 27 Áidí' Thomas gáyihii, Dzaą bedenñihgo shigan nń'ij; yushdé' dahdenñihgo sha'ask'ehgee o'i'án hii nabik'ínñiih; doo odląą dahíi doo nlijgo da, ondląą le'. 28 Thomas gábiñii, SheBik'ehñ, Bik'ehgohinshnahñ nlij ląą. 29 Jesus gábiñii, Shi'ijhíi bigha shosíndlaąd: hadín doo sho'ij da ndi shodlaaníi biyaa gozhoo doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu binááł godiyihgo áná'ol'ííhí ląágo áyíílaa, ła' díí naltsoosíí biyi' doo bak'e'eshchíí da: ³¹ Áídá' Jesus, Christ nłíí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłíí daahohdłąą doleelgo; áídí' daahohdłąągo bizhi'íí biláhyú daahinońnaa doleelhíí bighą díí bak'e'eshchíí.

21

¹ Díí bikédí'go túsikaaníí Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah áná'delzaa; díí k'ehgo ch'í'nah áná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídyms holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, ła'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztaą lək'e. ³ Simon Peter gádaabińńii, Ha'ishleehyú déyáá. Yıl nakaihíí gádaabińńii, Néé áldó' ákú nił nkáh. Dahiskaigo dagoshch'í' tsina'eelíí yiyi' okai; áí bit'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴ Hayołkaaldá' Jesus tábaąyú sizíí; áídá' bitsilke'yu Jesus at'ííníí doo yídaagolsí da. ⁵ Jesus gádaabińńii, Shichągháshé, lóg ła' hadaasolee née? Dah, daabińńii. ⁶ Gánádaayíldo'ńiid, Tsina'eelíí dihe'nazhinéégo lóg behaidlehé nanest'ólihíí tédaałkaad, áík'ehgo ła' hadaahlee. Áídí' áí tédaiskaad nt'éégo lóg dážhó ląáhíí bighą doo hagot'éégo hadaiktíí bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dała'á Jesus bił nzhónihíí Peter yich'í' gáníí, NohweBik'ehn át'íí ląą. Simon Peter hadín át'ííníí yaa idezts'aądá', na'idziid bighą bi'íí ádayidiltsooz n'íí ánágodlaago tayi' yáhít'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu ła'ihíí, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg bee halk'ilgo daidołshoolgo, tsina'eelíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, dała'á gonenadín da'des'eezyú sh.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsíid diltki'go, lóg ła'íí bán biłgo kọ'ká' sinilgo daayiltsaą. ¹⁰ Jesus gádaabińńii, Łóg hadaasolee'íí ła' deda'nońńii. ¹¹ Simon Peter, tsina'eelíí yiyi' oyáágo, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg nchaahíí bee halk'ilgo tábaązhí' nyidenłshóod, lógíí dała'á gonenadín biká'yú ashldadin taagi: lóg dážhó ląá ndi lóg behaidlehé nanest'ólihíí doo odláád da. ¹² Jesus gádaabińńii, Yushdé' da'ohsaą. Bitsilke'yu daaste'go doo ła', Hadín ánt'íí? daabińńii da, beBik'ehn át'íígo yídaagolsíídhíí bighą. ¹³ Áídí' Jesus bán náidmné'go bita'izné', lóg áldó'. ¹⁴ Díí biłgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah ádelzaa, daztsaądí' naadiidzaahíí bikédí'go.

¹⁵ Aął da'iyaaądá' Jesus Simon Peter gáyilńńii, Simon, Jonas biye' nłíni, ya' díí bitisgo nił nshoqó née? Peter gábińńii, Ha'oh, sheBik'ehn; shíł nzhóóníí bígonksí. Jesus gánádo'ńiid, Shidibelíí bizhaazhé shá biza'hiníí. ¹⁶ Nakidngee Jesus gánábiłdo'ńiid, Simon, Jonas biye' nłíni, nił nshoqó née? Peter gábińńii, Ha'oh, sheBik'ehn, shíł nzhóóníí bígonksí gádnii. Jesus gánábiłdo'ńiid, Shidibelíí shá biza'hiníí. ¹⁷ Taadngee

gánábikdo'niid, Simon, Jonas biye' nílini, nił nshqo née? Peter doo bił gozhóq da, taadn, Nił nshqo née? biłniidhíi bigha. Áík'ehgo Peter gábiłni, SheBik'ehń dáwa bígonłsı gádnii; shıł nzhóónıı bígonłsı. Jesus gánábikdo'niid, Shidibehıı shá biza'hinııł. ¹⁸ Da'anıı, da'anııgo gánıldishni, Ánıı nannaadá' dani ák'ená'idléehgo, dahánt'ııyú nanna ni': hastiin sínıııgohıı ıłts'á' dahdnııhdá', la' n'ıı ná ágole'go, doo hant'ıı dayú ni-dıłteeh doo. ¹⁹ Dıı Jesus yee ánnıid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihı'nań ızisgo ye'at'éehıı ch'ı'nah ádolniıłgo. Ágánnıidá' Peter, Shiké' hınááł, yıni. ²⁰ Peter t'aqzhı' déz'ııdgo, Jesus bitsılke'yu bił nzhónihıı biké' higaalgo yıłtsaa; án da'iyáá n'ııgee Jesus bitıldı' yınentııdá', SheBik'ehń, hadııhıı ch'ını'aaah doleeł? nniid lek'e. ²¹ Peter biłtsaa dá' Jesus gáyıni, SheBik'ehń, láı nneehń hago annéh áıdá'? ²² Jesus gábiłni, Hasht'ııyúgo nánisdzaazhı' hııaa, hant'é naninłt'og áızhı'? Nkú shiké' hınááł! ²³ Áı bitsılke'yu dała'á doo datsaah da, ch'ınıihıı Jesus yıł nakaihıı bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biłniid da; daazhógo, Hasht'ııyúgo nánisdzaazhı' hııaa, hant'é naninłt'og áızhı', biłniidá'. ²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'ınıihıı bınááł dıı dawa ánagot'ııł lek'ehıı yaa nagolnı'dı' yak'e'eshchıı ıldó': yaa nagosnı'ıı da'anııgo bıdaagolnı. ²⁵ La'ıı ląágo ıldó' Jesus ánát'ııd; áı dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'godzán biká' doo hayú bá goz'aa da doleeł shı nsı.

THE ACTS OF THE APOSTLES

1 Theóphilus nílni, alk'iná' Jesus ánát'íhíí lá'íí ilch'ígó'aah nkegonyaahíí dawa naltsoos biká' ashlaa, 2 Binadaal'a'á hahešnilií Holy Spirit binkááyú bíł ch'ídaagóz'aaná' yaaká'yú onádzaazhí' áí naltsoos biyi' baa nagosisni': 3 Jesus biniigodelzaahíí bikédé'go dizdin yiskaaníí biyi' binadaal'a'á bich'í' ch'í'nah ánádil'íh, da'anii hínaago yídaagóksíhíí bigha, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań bilalt'áhgee bégóz'aaníí bich'í' zhinéégo ágot'éhíhíí baa yil nadaagolni': 4 T'ah yil naháztaqaná' gádaabiłnii, Jerúsalem bich'á' daadołkáh hela' shiTaa aníhíí begolzaazhí', áí baa nohwil nagosisni' n'íí. 5 John da'anii tú bee baptize áil'íí ni'; áiná' nohwíí da'kwíí yiskaągo Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolniił. 6 Łaahikaiyú nayídaadilkid gádaaniigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíí naahidziidgo ánáńdle' née? 7 Áíge' Jesus bich'í' hananádzii, Hagee ágone'ihíí nohwíí doo hago'at'éégo bídaagonołsı bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. 8 Holy Spirit nohweh hiyáago nohwinawod goleeh: áígee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú lá'íí ni'gosdzán nánel'aąyú shaa nadaagolni' doleel. 9 Aął yaa hadzii'íí bikédé'go binadaal'a'á t'ah daineł'íigo dahbi'didiltiigo yaak'os biyi' yune' bíł ogoyáá. 10 Bíł ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'íigo nnee naki bidiyagé daahigaihi bit'ahgé' daahizi'go; 11 Gádaabiłnii, Gálıleegé' nnee daanolíni, hat'íí bigha yaaká'yú daadel'íí? Díí Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábí'doltiigo daal'iiníí da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. 12 Áíge' binadaal'a'á dził Ólıvet golzeegé' Jerúsalemzhi' nákaí, áí da'áthání, Jews daagodnłsiníí bijji oná'ıldahíí ga'áhosahyú goz'aą l'é'e. 13 Nákaíyú dák'ehéyú nágost'aą yune' onákai, áígee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, lá'íí Judas, James bik'isn, naháztaą. 14 Kóne' áí dawa isdzané łá', Mary, Jesus bimaá, lá'íí Jesus bik'isyú bíłgo dała'á daabiini'go da'okąąh l'é'e. 15 Áiná' Jesus daayodlaaníí dała'án gonenadínhíí biká'yú nadin shı dała'adzaagee Peter da'ılni'gé' hizi'go gáníí, 16 Nnee daanolíni, shik'íiyú, Judas, Jesus ha'ádaizt'e' n'íí yágo'iiníí, doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go baa nagolni' n'íí, áí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí baa nagolni'íí begolne'hi at'éé. 17 Judas nohwitah nliigo bíí bíłgo Jesus bá nada'iidziidgo baa godet'aą ni'. 18 Áí nnee nchq'go adzaahíí bidená bich'í' nahesnilíí bee ni' nagohesnii', áíge' ts'iyaa nago'go bibid desdohgo bich'í haago'. 19 Díí

Jerúsalemgee daagolíníí dawa yídaagolsigo ni'ihíí dabíí biyati' k'ehgo Akéldama daayihni, áí Díl Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíí biyi' gát'éégo bek'e'eshchíí, Golíí n'íígee dénoch'égo yó'ogolne'go, doo hadn' gólíí da doleel: la'íí, Na'iziid n'íígee la' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghaaná' nnee la' bíł nahikai ni', ²² John nnee baptize ádail'ígé' godezt'i'go Jesus nohwich'á' onábi'doltíízhí', áí nneehíí la' hanábi'doltéeh, án Jesus naadiidzaahíí yo'iiníí bíí áldó' bíł baa nadaagohiilni' doleel. ²³ Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bársabas holzéhi, iké'yú bizhi'íí Jústus holzee, la'íí Matthías bíłgo. ²⁴ Áíígee da'okáqahgo gádaañii, NohweBik'ehń, ni nnee bijíí dawa bígonksí, díí nnee naki halzaahíí hayíí hánktiiníí nohwil ch'i'nah ánle', ²⁵ Judas dabíí bá goz'aayú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íí, ninal'a'á nlií n'íí yich'á'zhí' adzaa, áík'ehgo nnee hánktiiníí áííí nneehíí doleel. ²⁶ Dahadn' halteehíí bee bígoziíhíí ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltíí: án nadaal'a'á itah silíí, lats'adah zhágo ni'.

2

¹ Péntecost-híí bijíí Jesus daayokáqahíí dała'á daabiini'go dałaháíí dała'adzaa. ² Dahíko yaaká'gé' nawode nch'iidhíí k'ehgo áhíłts'áágo naháztaq yuñe' dahot'éhé bengonyáá. ³ Kq' izaad ga'at'éhi ilts'á'go adzaago dała'á daantíígo biká'zhí dahíłtki'go bíł ch'i'nah ádelzaa. ⁴ Holy Spirit bee baa daagodest'aqgo yati' iltah at'éhi yee yádaakti'go nkegonyaa, Holy Spirit áí k'ehgo yádaabiylti'. ⁵ Áíná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihí'nań daidnksíni, ni'gosdzán nanel'aqge' Jerúsalemyú nádaagosdle' lé'e. ⁶ Díí baa ch'iniiná' nnee láágo dała'adzaago hago laq ágodzaa daanzí, dała'á daantíígo bíí biyati' yee yádaakti'go da'dezts'aq'híí bighq. ⁷ Dázhq bíł díyagodzaago gádaahíłdi'nii, Sq'a, aishq' dawa Gálileegé' nneehíí ádaañii? ⁸ Áíná' hago'at'éégo dánohwíí daanohwiyaati'íí yee yádaakti'go daadiits'ag? ⁹ Párthians, Medes, Élamites, la'íí nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, ¹⁰ Phrygia, Pamphylia, Egypt la'íí Líbya Cyréne binaayú i'angé' ledaadiltíni, la'íí Romegé' dé't'ih hasta' hikaihi, Jews la'íí nnee Jews bi'okáqahíí k'eh da'okáqah daazlíni, ¹¹ Cretes la'íí Arábians daanlíni, dánohwíí daanohwiyaati' yee yádaakti'go Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ánát'ííhíí yaa nadaagolni'go daadiits'ag. ¹² Áík'ehgo dawa bíł díyadaagodzaa la'íí hago laq ágodzaa daanzigo gádaahíłdi'nii, Díishq' hago ánágot'ííhíí? ¹³ La'íí daazhógo déyaadaadlohgo gádaañii, Díí nneehíí wine áníidéhi daayodlaqgo ádaañii. ¹⁴ Áíná' Peter lats'adahíí yil daahizí'go nnee dała'adzaahíí yich'i' hadzii, Nnee

Judagé' la'íí Jerúsalemgee daagonoĥni, díí ádishñiihíí nĥ'éeġo hodaayisólts'aągo nohwil ıdaagozi le': ¹⁵ Díí nñeehíí bił nádaagodiyaís ádaanołsi ndi doo ágát'ée da, ánaazhą ngost'ái bik'ehenkééz la'. ¹⁶ Áiná' Joel, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí díí ánágot'ijłhíí dabi'iltseńá' yaa nagosni' ni' gánñiidgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágodoniił, nñee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleel: nohwiye'ke la'íí nohwitsi'ke dawa ágodoniiłhíí shá yaa nadaagolni' doleel, nñee áńi nakaiyehíí bił ch'í'nah ádaagol'ij doleel, hastiyúhíí nadaayeel doleel: ¹⁸ Áí benagowaaná' nñee shánada'iziidií la'íí isdzané shánada'iziidií shiSpirit baa daadish'a' doleel; áík'ehgo ágodoniiłhíí shá yaa nadaagolni' doleel: ¹⁹ Yáá biyi' íziso ánágot'ijłhíí ch'í'nah ádesħiił, ni' biká' godiyihgo be'ígóziníí, áí dił, kq', la'íí lid aad k'ehgo at'éeġo aldó' ch'í'nah ádesħiił: ²⁰ Dá doo nohweBik'ehń nadáhíí bijji, dázhq gonk't'éehíí bijji biká' ngowaa daná' ch'ígona'áihíí diłhíł doleel, t'é'gona'áihíí dił doleel: ²¹ Áiná' hadń Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'íí yee yiká áńiihń hasdádogaal. ²² Israel hat'í'íí daanoĥni, díí yati'íí ıdaayesólts'aą; nohwíí bídaagonołsi go'íí, Jesus Názařehgé' nłni, Bik'ehgo'ihí'nań nohwińáal Jesus binkááyú íziso áná'ol'ijłhíí la'íí godiyihgo be'ígóziníí ánáyo'ijłgo nohwich'į' bee bígóziġo áyíłaa: ²³ Áí Jesus- híí Bik'ehgo'ihí'nań dabíntse yaa natsekeesgo yaa nagoshchijigo nohwaa híłtjiġo nñee begoz'aaní doo yikisk'eh ádaat'ee dahíí nohwíí ádaabikdoĥniigo tsj'ilna'áhi yídaayiheskałgo daayizes- ĥíí: ²⁴ Áiná' Jesus nezgaigo da'itsaahíí Bik'ehgo'ihí'nań nłáhyú áyíłlaaná' nábihil'na': da'itsaahíí doo dayúweh botą' bik'eh dahíí bighą. ²⁵ David Jesus yaa nagolni'go gáníí, SheBik'ehń dawahn sháđnyú hish'ij; shinawod shá ágótsiłhíí bighą shigan dihe'nazħinéġo nłji: ²⁶ Áí bighą shijí bił gozhqó la'íí sizaa gozhqógo yashti'; la'íí án zhą ba'oshłiġo shits'í hanayoł doleel: ²⁷ Shiyi'siziiníí ch'iidntahyú doo nyinoné' at'ée dahíí bighą, Dilzini Nłni nýyéehíí diłdzidihíí bich'ą'zħi' áńtsi doleel. ²⁸ Hago'at'éeġo ch'ihinaa doleeki shił ch'í'nah áńłaa; shił nłjiġo dázhq shił gozhqógo áshıtsi. ²⁹ Nñee daanoĥnií, shik'íyú, bich'ą'gé' daagosiidłni David holzéhi, doo siste' dago da'aniigo baa nohwil nagosni', daztsaągo ilch'į'nniltji ni', ilch'į'nniltji n'íí diłji t'ah dzaągee begoz'aą. ³⁰ David Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nłji ni', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bitł'a dahdidilniigo gábiłniid, Nich'ą'gé' hadaališchiiníí la', Christ holzéhi, benik'eh n'íí yebik'ehgo ádishiił, nñiigo yígótsi; ³¹ Áík'ehgo áí dabi'iltse yígótsiġo Christ nábi'dihil'na'híí baa nagolni' gánñiidgo, Biyi'siziiníí ch'iidntahyú doo yó'oyone' da,

la'íi bits'ihíi doo diłdzid da. ³² Dúí Jesus-híi Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na'híi daanohwigha nohwinááł ágodzaa. ³³ Ízigo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéégo sidaago, la'íi Holy Spirit higháh doleełi biTaa bee bángon'áągo dúí daal'ijihíi la'íi daadołts'agii bíi áyíílaa. ³⁴ David yaaká'yú doo bił ogoyáa da; ndi dabii gánii, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyilnñiid, Shigan dihe'nazhinéégo sínđaa, ³⁵ Ni'ina'íi benik'eh silijigo nikełt'ááhyú nininilzhí'. ³⁶ Ái bigha Israel hat'i'íi dawa da'aniigo dúí yídaagołsi le', Jesus-híi tsj'ihna'áhi bídaahesołkał n'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Christ nliigo nohwá áyíílaa. ³⁷ Nnee dúí daidezts'aaná' bił daagoshch'ii' lé'e, áigé' Peter la'íi la' nadaal'a'áhii yich'í' gádaañii, Nnee daanołiiníi, nohwik'íiyú, hago ádaahii'ne'? ³⁸ Peter gádaabiñii, Nohwinch'íi bich'á'yúgo ádaañe'go dałá'a daanołijige Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolne', nohwinch'íi nohwá da'izliji alne'híi bigha, áik'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleeł. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwii dúí bee nohwángot'ąą la'íi nohwii nohwich'á'gé' daakidiłchiihíi, la'íi doo daanohwik'íi dahii áldó' bángot'ąą, dahadń Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń ich'í' yojíihíi. ⁴¹ Hadii bił daagozh'ógo biyati' nádaidné'íi baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijii nnee taadn doo náhółtag dayú shj Jesus daayodlaaníi yedikai. ⁴² Ái nnee nadaal'a'á bee bił ch'ídaago'aahii, la'íi kł daanliigo, bán nihi'né'íi, la'íi okąąhíi dayúweh nłdzilgo yaa nakai. ⁴³ Dałá'a daantijigo daidnłsigo ndaaldzid: izigo anágot'ijihíi la'íi godiyihgo be'ígóziníi nadaal'a'á binkááyú bee anágot'ijii. ⁴⁴ Jesus daayodlaaníi dawa dałahágee naháztąą, dawahá dałaházhi' daabiyéégo; ⁴⁵ Daabiyééhíi baa nadaahazniigo hadii yídaadiníi yitaada'iznii. ⁴⁶ Dajii biigha dałá'a daabiini'go da'ch'okąąh goz'ąą yune' dałá'anát'ijh, bił daagozh'ógo, doo ilch'í' yaa daagoch'igo da daabigowayú kł náda'idijh lé'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ahédaanzigo nnee dawa bił dádaabik'ehgo ádaat'ee lé'e. Áigé' la' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú hayii hasdákaihií dajii biigha ináhihkah lé'e.

3

¹ Ha'iz'ąągé' hayaazhi'yú Peter la'íi John biłgo da'ch'okąąh goz'ąąyú dezh'aah lé'e. ² Nnee dágozlijigé' doo naghaa dahi dajii biigha da'ch'okąąh goz'aaníi ch'iná'itijihíi Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'iltééh lé'e, da'ch'okąąh goz'ąą yune' ha'áhihíi yídókeedgo; ³ Peter la'íi John biłgo da'ch'okąąh goz'ąą yune' hi'ashgo yiltsąągo, Dahat'ihíta shaa nohné', niigo yídókeed. ⁴ Peter la'íi John biłgo nnee sitiiníi da'as'ah daayinéł'ijná' Peter gánii, Nohwinł'ijii. ⁵ Nnee sitiiníi hat'ihíta shaa daayiné' nziigo yinel'iid. ⁶ Áiná' Peter gánii,

Shihíí béshligaihíí ła'íí óodo doo ła' nashné' da; ndi hat'íí bigonshlǵǵ'ihíí naa nshné': Jesus Christ Náza'rethgé' gólíni bizhi' binkááyú nádnnahgo dah nnáh. ⁷ Bigan dihe'nazhínéé yiltsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'ǵ' bikee ła'íí bikegod bílgo nǵdzil daazlǵǵ. ⁸ Hadag yáhlwo'dgo hizǵ', áigé' dahnyaagé' da'ch'okaqah goz'aq yuné' Bik'ehgo'ihí'nań yich'ǵ' ahénzǵigo higaal ła'íí yáhlwo'go Peter ła'íí John bílgo yil okai. ⁹ Higaalna' Bik'ehgo'ihí'nań yich'ǵ' ahénzǵigo nnee dawa daabo'ǵǵ: ¹⁰ Da'ch'okaqah goz'aanii ch'íná'itǵh Dénzhóné holzéhi bahgee ídókeedgo sitǵǵ n'íí át'ǵǵigo nnee yídaagolsǵ: áik'ehgo hago'at'éégo bich'ǵ' ágodzaahíí daanzǵigo bíl díyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nnee doo nagháhi da n'íí Peter ła'íí John bílgo dayúweh yota'na' nnee ła'ágo bich'ǵ' nádnkǵigo bíl díyadaagot'eego baa dała'adzaa ch'ínágohin'áqgee, Sólonon's holzéhi. ¹² Peter nnee dała'adzaahíí yiltsaana' yich'ǵ' yaht' gánǵigo, Israel hat'i'i daanołini, hat'íí bigha nohwil díyadaagot'ee? Hat'íí bigha dánohwíí nohwinawodíí bee dagohíí dánohwíí njoqhií bee díí nneehíí naghaago ánáhiidlaa daanołsǵigo da'os'ah daanohwineł'ǵǵ? ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham, Isaac, Jacob ła'íí bich'á'gé' hadaahidelchǵǵhíí daayokaqahń, biYe' Jesus ízigo at'éégo áyíílaa; Pílate baa daadeso'aqago ch'ínábíłteeh hat'ǵǵ, ndi nohwíí, Doo hádaahiit'ǵǵ da, daadołnii, Pílate bináal. ¹⁴ Dilzini, Nł'éégo Ánat'ǵǵlǵí, Doo hádaahiit'ǵǵ da, daabíłdołniiina', Nnee yizes-híni nohwá ch'ínánołteeh, daabíłdołnii ni'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'ehń daazesołhǵina', án Bik'ehgo'ihí'nań daztsaqgé' nábihil'na'; áí dawa nohwináal ánágot'ǵǵ ni'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodłaqgo díí nnee daał'iinií ła'íí bídaagonołsiní nǵdzilgo ánábíidlaa: bí'odł'ǵ'íí díí nneehíí doo hayú baa dahgoz'aq dago ánábíidlaa, daanohwigha nohwináal. ¹⁷ Shik'íyú, doo bídaagonołsǵyú ádaalɗzaa dago bígonsǵ, nohwá nadaant'aaahíí aldo'. ¹⁸ Áiná' díí k'ehgo Christ biniigodilné doleeł, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí dab'íłtsená' yaa nadaagolnǵ' n'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'íílaa. ¹⁹ Áik'ehgo nohwincho'íí bich'á'yúgo ádaalne', áigé' Bik'ehgo'ihí'nań bich'ǵ' dahdołkáh, áik'ehgo nohwincho'íí nohwá k'ená'ildéh, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' nohwil gozhóóníí begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áigé' Jesus Christ nohwich'ǵ' náidil'aa doleeł, án al'ká'na' baa nohwil na'gosni' ni': ²¹ Án ni'gosdzán alzaagé' yushde' godezt'ǵigo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi daadilzini dab'íłtsená' yaa nagolnǵ' n'íí begolne'go dawahá ilch'ǵ'nágodle'híí begonyaazhǵ' yaaká'yú gólǵǵ. ²² Moses daanohwitaa n'íí da'aniigo gáyihniid, Nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań nohwe Bik'ehń binkááyú Na'iziidíí nohwá hailteeh, shíí hashiltínií k'ehgo; án ádaanohwilniihíí

dawa nlt'éégo ídaayesółts'aą doleel. ²³ Díí k'ehgo doleel, dahadn'ń áí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú Na'iziidíí doo íyést's'aą dahń nnee bitahgé' da'ízlíí doleel. ²⁴ Samuel golííge' yushde' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí dawa yádaakti' n'íí díí bijííyúgo ánágot'ííhíí dabí'íłtsé yaa nadaagoln'i' ni'. ²⁵ Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí n'íí bich'á'gé' hadaahłsholchíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bich'í' hadzii, Nich'á'gé' daalideshchiinihíí la' binkááyú ni'gosdzán biká' í'angé' ledaadłchiinihíí dawa biyaa gozhóó doleel, niigo daanohwitaa n'íí yíl lángodest'aą n'íí nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus, hayíłt'íígo da'íłtsé nohwich'í' oyił'a' ni', dała'á nołt'íígo ncho'go ágot'eehíí bich'á'yúgo ádaanołt'eego nohwiyaá gozhóó doleelhíí bigha nohwich'í' oyił'a' ni'.

4

¹ Peter la'íí John bíłgo nnee t'ah yich'í' yádaakti'ná' okaąh yedaabik'ehi, siláada da'ch'okaąh goz'aaníí yinádaadéz'íni binant'a' la'íí Sádducees daanlíni baa hikai, ² Áí hadaashkee lé'e, Peter la'íí John bíłgo nanezna'íí Jesus binkááyú naadiikáh doleel, daaniigo, nnee yíl ch'ídaago'aahíí bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íí Peter la'íí John bíłgo daayíłtsoodgo ha'ánezhteezh iskaązhi': alk'iná' o'i'ááhíí bigha. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee láągo Peter la'íí John bíłgo biyati' daidezts'aaníí daayosdłaad; ashdladn doo náhółtag dayú shí da'osdłaad. ⁵ Iskaą hik'e Jews binadaant'a'íí, Jews yánazíni la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi Jerúsalemyú dała'adzaa, ⁶ Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ánnas holzéhi, Cáriaphas, John, Alexánder, la'íí okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'íí dawa aldó' dała'adzaa lé'e. ⁷ Díí nneehíí Peter la'íí John bíłgo da'ahn'íígee daayineskeego nayídaadłkid, Hat'íí binawod, hadń bizhi' bee díí ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bíł nliigo yábiyíłt'íígo gádaabihíí, Nnee bánadaanołt'aahíí la'íí Israel hat'íí bánasozínií, ⁹ Nnee doo nagháhíhíí bich'osii'ni'íí, díí nnee hago at'éégo nábi'dilziíhíí bigha díí jii nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíí la'íí Israel hat'í'í dawa bídaagonołs'le', Jesus Christ, Názarethgé' gólíni, tsí'ılna'áhi bídaahesołkał n'íí, daztsaągé' Bik'ehgo'ihí'nań nábihil'na' n'íí, án bee díí nnee nlt'éé nasdliigo nohwidáhyú sizíí. ¹¹ Díí tséhíí k'ih ádaagołe'íí daanołni yó'odaasołne' n'íí ilhagon'aagee da'íłtsé si'aaníí silíí. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadń hasdakołteehe'íí gólíí da, díí yáa das'aaníí bitł'áahyú hizhííhíí bee hasdáhikáh doleelíí dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aą da. ¹³ Peter la'íí John bíłgo nnee doo da'ółtag dahi, débaagoch'oba'íí daanlii ndi doo bíł daagoyéé dago yádaakti', nnee nadaant'aahíí

yídaagolsjĩdgo bił díyadaagot'ee; áík'ehgo Jesis yił nakai n'íi yínadaagolsjĩd. ¹⁴ Nñee nábi'dilziihíi bit'ahgé' sizjĩgo daayo'jĩhíi bighą doo hat'íi nádaado'níid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'íi John biłgo ch'inoł'aash daayilnñiidná', dasahn ilch'j' yádaakti', ¹⁶ Díi nñeehíi hago ádaahiidle'? Godiyjĩhgo ágodzaahíi binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolíníi dawa yídaagolsj; nohwíi doo daahohiidłą da daan'níihíi doo bik'eh da, daanjiigo. ¹⁷ Nñee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, haląą gádaabikdo'níih, Án bizhi'íi bee hadn bich'j' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áík'ehgo yushdé' daayilnñiigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíi ilch'ínánágonol'aah hela', daabilnñiigo bándagoz'ąą. ¹⁹ Áiná' Peter la'íi John biłgo gádaabilnñii, Bik'ehgo'ihinań binadzahgee nohwíi nohwich'j' ídíłts'ąągo née, dagohíi Bik'ehgo'ihinańgo née, hayíi dávik'ehíi bendaagonol'aah. ²⁰ Nohwíi hayíi hiit'iiníi la'íi dihiits'agíi baa nagohiiln'hi at'éé. ²¹ Nñee nadaant'aahíi, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabikdo'níidná' nádoł't'aash daabilnñiid; nñee dawa ágodzaahíi bighą Bik'ehgo'ihinań ba'ahédaanzjigo doo hago at'éégo ádaile' da. ²² Nñee nábi'dilziihíi dizdinhíi bitisyú bił łegodzaahi. ²³ Peter la'íi John biłgo ch'ínát'áázhná' yił nakai n'íi yich'j' onát'aazhgo okąąh yedaabik'ehi yánadaant'aahíi la'íi Jews yánazíni ádaabilnñii n'íi yaa nadaagosni'. ²⁴ Ái daidezts'ąąná' Bik'ehgo'ihinań bich'j' da'okąąhgo gádaanñii, NohweBik'ehń, yáá, ni'gospdzán, túnteel la'íi daabiyi' daagolíníi dawa Bik'ehgo'ihinań nłjĩgo áńłaa; ²⁵ David, nánal'a'á, binkááyú yánłti'go gánñii ni', Hat'íi bighą doo Jews daanłji dahíi hadaashkee, la'íi nñee dawahá doo begolne' dahíi yaa natsídaakees? ²⁶ Ni'gospdzán biká' ízigo nant'an daanliiníi ilk'izh'j' ádaadzaa, la'íi nñee yánadaant'aahíi dał'a'adzaa, Bik'ehgo'ihinań la'íi Its'áinłtini, Christ holzéhi, biłgo yich'j' náda'nziidgo. ²⁷ Da'anjiigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'ánłtini, yich'j' náda'nziidgo Hérod la'íi Póntius Pílate, doo Jews daanłji dahíi, la'íi Israel hat'íi'íi biłgo dał'a'adzaa, ²⁸ Nigan binawodíi la'íi niini' be'ágodonñihíi dab'íłłtsé bengón'ąą n'íi yee ádaane'go dał'a'adzaa. ²⁹ K'adíi nohweBik'ehń, nowhenadaago'aahíi hóyínłłts'ąą, áík'ehgo nánada'idziidíi niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwinłsji, ³⁰ Dahdnłłhgo na'ílziih; la'íi niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íi binkááyú godiyjĩhgo be'ídaagoziníi la'íi ízigo ánágot'jĩhíi ánán'jĩł le', da'okąąhgo daanñii. ³¹ Aął da'oskaądná' dał'a'adzaagee godihes'naa; áigé' Holy Spirit bee baa daagodest'ąągo Bik'ehgo'ihinań biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da l'é'e. ³² Nñee łąągo da'osdłąqdíi biini' dał'a'a, bijíi dał'a'a nasdłji: daabiyéehíi doo dasahn shíyéé daanzi

da; ndi dawahá dałaházhí' daabiyéé l'é'e. ³³ Nadaal'a'á dayúweh beBik'ehń Jesus daztsaaǵé' naadiidzaahíí dážhó nł'éeǵo yaa nadaagolńi', Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí zhá bitisgo biká'zhí' at'éeé daazliǵ l'é'e. ³⁴ Tédaat'iyéhií bitahyú doo ła' da silǵi: hayíí bini' dagohíí bikih daagolíníí baa nadaagohezńiigo, bich'á'ǵé' daayist'ıǵdıí ³⁵ Nadaal'a'á bádńgee ndaayihezńil: áǵé' hayíí tédaat'iyéhií hat'íí yıdaadiníí daant'ıǵǵee yitah da'izńii. ³⁶ Joses, nadaal'a'á Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yakt'ıí ye'at'éhi golzeego áǵolzee,) Cýprusǵé' Levi hat'ı'ıí nłini, ³⁷ Ni' bíyééhií baa nagohezńiigo zhaali baa hi'né'ıí nadaal'a'á bádńgee nyiné'.

5

¹ Áiná' nńee ła', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphıra holzéhi, biłgo ni' baa nadaagohezńii, ² Bi'aad yígółsǵo zhaali baa hi'né'ıí ła' t'aqzhí' yota'na' ła' zhá nadaal'a'á bádńgee nyiné' l'é'e. ³ Áík'ehgo Peter gáníí, Ananías, hat'ıí bigħa ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, nanılaago Holy Spirit bich'ı' nashínch'a', ni' bich'á'ǵé' zhaali naa hi'né'ıí lahzhi' t'aqzhí' hóntǵ'go nńné'? ⁴ Doo hwahá nahıńiih daná' nıyéé ni' ya'? Nahezńiihií bikédé'go zhaali naa hi'né'ıí dáni benik'eh ni' ya'? Hago at'éeǵo tsídínkeezgo dıí bee ándzaa? Doo nńee bich'ı' nashínch'a' da, Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' nashínch'a'. ⁵ Dıí yati'ıí Ananías yidezts'aqana' náǵo'go daztsaa: nńee dawa yaat'ıdaanzihíí tsıdaadesyız. ⁶ Nńee áńií nakaiyéhií nádikaigo ch'id bił daizdis, áǵé' ch'adaabizyıǵyú lehdaabistıı. ⁷ Áǵé' taadn ledihikeezyú shı nńee daztsaanıí bi'aad áǵodzaahıí doo yígółsı dago ha'ayáá. ⁸ Peter gáyıńii, Shił nagolńı', gáholǵaǵo izliǵo ni' nohwaa nagohezńii néé? Áǵé' gánıí, Ha'aa, akohgo izliǵi. ⁹ Peter gánabiłdo'ńiid, Hat'ıí bigħa Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nabınołtaahgo bich'ı' godeso'aq? Isaa, nika' lehdaistiinií ch'ıgót'ıyú nadaazi, áı ni áldó' ch'ıdaanılteeh. ¹⁰ Áík'ehgo dagoshch'ı' Peter bádnyú náǵo'go daztsaa: nńee áńií nakaiyéhií ha'ákaigo isdzán daztsaaǵo yıdaagołsııd, áǵé' ch'adaabizyıǵyú bika' le'sitıı n'ıí bahgee lehdaistıı. ¹¹ Nńee da'osdłǵadıí dała'anát'ııhií tsıdaadesyız l'é'e, ła'ıí hayıí yaat'ıdaanzihıí áldó' tsıdaadezyız. ¹² Nńee bitahyú godiyıhgo be'ıdaagozinıí lǵaǵo, ła'ıí izisgo ánadaagot'ııhií nadaal'a'á binkááyú ánagot'ııı; (Sólomon bich'ınáǵohin'áǵee dała'á daabiini'go dała'anát'ııh. ¹³ Jesus doo daayodłǵa dahıí ndaaldzidgo doo yéhikai da ndi nńee nł'éeǵo baa natsıdaakees. ¹⁴ Nńee dayúweh lǵaǵo ła'ıí isdzané biłgo Jesus daayodlaanıí yénáhikai;) ¹⁵ Áík'ehgo daanezǵaihií da'intinyú ch'ınádaı'ńilgo biká'da'astiné ła'ıí ch'id bika'

nazhjeed, Peter higaalɔ bichagosh'oh zhá ndi biká'zhì' áone' daanzigo. ¹⁶ Jerúsalem binaayú kɪh nagoznɪlgé' aldó' nnee láágo daanezgaihíí lá'íí nnee spirits daanchɔ'íí biyi' daagolíníí yɪl nihikáh, áí dawa nádaadziih lé'e. ¹⁷ Okàqah yebik'ehi da'tiséyú sitini yɪl nakaihíí dábilgo (Sáducees daanlíní,) dázhɔ hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayiltsoodgo ha'áná'ilka'á yune' ha'ádaaskaad lé'e. ¹⁹ Tɪ'é'yú Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'ágee ch'íná'itɪhíí yá ch'íntáágo ákú yɪl ch'íkai, áígé' gábilnii, ²⁰ Ti'i, da'ch'okàqah goz'aayú dolkáh, áígee nasozijgo díí nlt'éego ihì'naahíí baa yati'íí dawa nnee baa bil nadaagoñi'. ²¹ Díí daidezts'aaná' hayɪlkaayú da'ch'okàqah goz'aq yune' ha'ákaigo bil ch'ídaago'aah. Okàqah yebik'ehi da'tiséyú sitini yɪl nakaihíí bilgo hikaigo nnee yánadaaltihíí lá'íí Israel hat'i'i yánaziiníí da'áyíílaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'í'a'. ²² Áíná' aasitini ha'áná'ilka'áyú okai, n'íí nadaal'a'á n'íí doo hwaa da lé'e, áígé' nákaigo nadaagosni', ²³ Gádaaniigo, Ha'áná'ilka'áyú nlt'éego o'ogęęzná' aasitini dáádítɪhgee t'ah nazijná' baa nkai ndi ch'ídaasiitaa hik'e doo hadn' ákone' naháztaa da laq. ²⁴ Okàqah yebik'ehi da'tiséyú sitini lá'íí silááda da'ch'okàqah goz'aaníí yinádaadéz'ini binant'a' lá'íí okàqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díí daidezts'aaná' hagoshá' at'éego laq dayúweh bá daagowáh daanzí lé'e. ²⁵ Lá' nyáágo gádaabilnii, Nnee ha'ádaasołkaad n'íí da'ch'okàqah goz'aq yune' nazij, nnee yɪl ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áík'ehgo silááda da'ch'okàqah goz'aaníí yinádaadéz'ini lá'íí binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yɪl nakai: nnee tséé bee daanohwiñé' doleełhi at'éé daanzigo ndaaldzidhíí bigha. ²⁷ Yɪl nakainá' nnee yánadaaltihíí naháztaaqee yɪl hikai baa yá'ití'híí bigha: áígee okàqah yebik'ehi dá'tiséyú sitini nabídaadilkid, ²⁸ Gáníigo, Díí yízhíhíí bee ilch'ínágonofaah hela', daanohwiñniigo nohwá ndaagosiit'aa ni', n'íí kú lá Jerúsalem dágoz'aq nt'éego bil ch'ínánágonofaah, lá'íí áí nnee zesdiiníí nohwíí nohwik'izhì' daado'áhgo ádaat'ij. ²⁹ Peter lá'íí nadaal'a'á lá'ihíí bilgo hadaaszigo gádaanii, Nohwíí Bik'ehgo'ihì'nañ da'áníyú ádaant'eego dábil'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus tsɪ'ílná'áhi bídaahesołkaalɔ daazesołhij n'íí daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihì'nañ daayokàqah daztsaaqé' nábihil'na'. ³¹ Án Nant'an lá'íí Hasdá'iiníí nliigo Bik'ehgo'ihì'nañ ábíílaago bigan dihe'nazhineégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i binchɔ'i bich'á'zhì'go ádaile'go binchɔ'íí bich'á'gé' baa nádaagodet'aqahíí bigha. ³² Díí ánágot'ijhíí daahiit'ijigo baa nadaagohiilni'; Holy Spirit aldó' yaa nagolni', áí Holy Spirit- híí hayíí Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' yikísk'eh ádaat'eehíí yaa daidez'aq ni'. ³³ Yánadaaltihíí áí daidezts'aaná' bil daagoshch'iigo,

nadaaitseed hádaat'ijgo yendaagoshchij l'é'e. ³⁴ Áíná' Phárisee la' nnee yánádaaltihí itah nlini, Gamáriel holzéhi, begoz'aanii ilch'ígó'aahi, nnee dawa nht'éégo baa natsekeesi hizigó, Díi nneehíi dé't'ihézhí' nlahyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áíná' gáníi, Israel hat'i'íi daanoóni, díi nnee hago ádaale'íi baa daagonoŋsaa. ³⁶ Doo ániná' nnee la' Theúdas holzéhi ízisgo at'éhi ídeshchijgo nnee láágo díjgo nanadínyú shí béhikai ni': án zesdijgo bikísk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhosaaqo begoldoh n'íi doo hat'íi da silij ni'. ³⁷ Ái bikédé'go Judas, Gálileegé' gólíni, nnee tax nahi'nii'íi doleełhíi bigha daaholtag ni'ná' nyáá, án áldó' nnee láágo íts'áinnil: án áldó' daztsaa, áigé' bikísk'eh ádaat'ee n'íi dawa íltanáhosaaq ni'. ³⁸ K'adii gánohwíldishnii, Díi nneehíi doo baa nałkai da, doo nadaanołt'og da: díi begoldohíi nnee bich'á'gé' bee ánágot'ijl l'é'eyúgo, doo hat'íi da hileeh: ³⁹ Áíná' Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' l'é'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíi dánko Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nadaagonołkaadgo nohwígózi. ⁴⁰ Nnee yánádaaltihíi Gamáriel aníihíi bíl dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayilniigo ánakai, áigé' Jesus bizhi'íi bee yánánáti' hela', daabilniiná' ndaabinestsaz, áigé' onádaabis'a'. ⁴¹ Áík'ehgo yánádaaltihíi yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híi bigha ádaayágošhyú ádaats'izlaa l'é'e ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nht'éégo ádaat'eego yídaagołshíi bigha bíl daagozhó' l'é'e. ⁴² Dajji biigha da'ch'okaaq goz'aa yune' la'íi daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolni'go yaa ilch'ídaago'aah l'é'e.

6

¹ Áíná' Jesus daayokaaq'íi láágo silijiná' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaakti'íi doo bíl daagozhó'go Hebrews daanlíni gádaayilniiid, Dajji biigha ch'iyán na'niihgee nohwíi nohwitahyú isdzané bika' nanezna'ihíi doo yich'í' zhineé ádaat'ee da l'é'e. ² Áík'ehgo nakits'adáhií nnee Jesus daayokaaq'íi dawa yushdé' daayilniiid, áigé' gádaayilnii, Ch'iyán nadaahii'niihíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nadaagolni'íi doo k'ihzhí' ndaagont'aa bik'eh da. ³ Áík'ehgo, nohwik'íiyú, nnee gots'idi, nht'éégo baa yádaakti'íi, Holy Spirit ye'ádaat'eehíi, daagoyááníi nohwitahgé' hadaałniił, ái nnee díi na'idziidíi yedaabik'ehgo ádaahiidle'. ⁴ Áíná' nohwíi dágodest'iyú da'ohiikaaq la'íi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa yádaahiilti' doleeł. ⁵ Ádaaniihíi nnee dawa bíl dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dážhó nđzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'íi Nicolás, Jews bi'okaaq'íi yenyáhi, Ántiochgé' gólíni, hadaiheznil. ⁶ Ái hadaisnilíi nadaal'a'á yidáhzhí' yil nnikaigee

yiká' ndaadesniigo yá da'oskaqad. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokaqahíí láágo bínahiikai; okaqah yedaabik'ehi aldó' láágo odlaanii yikisk'eh ádaat'ee lé'e. ⁸ Stephen, dázhó ndzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, ízisgo ánágot'ííhíí lá'íi godiyihgo be'idaagozinií nnee bitahyú ye'áná'ol'íí. ⁹ Nnee lá', Libertines daaholzéhi, lá'íi Cyrénegé' lá'íi Alexándriagé' daagolíni, lá'íi nnee Cilíciagé' lá'íi Asiagé' nakaihi ha'ánátséhíí bitahgé' Stephen yil ladaadit'ah nkegonyaa. ¹⁰ Áiná' Stephen goyáágo lá'íi Holy Spirit yábiyilti'go nneehíí doo lá' bitisgo hadziih da lé'e. ¹¹ Áík'ehgo nnee lá' yich'í' na'daaheznilgo gáyihni, Nadaalch'aago Stephen baa yádaalti', áík'ehgo gádaanii, Moses lá'íi Bik'ehgo'ihinañ nch'og'go yaa yahti'go daadihiits'ag. ¹² Áíge' nnee Stephen yik'edaannihíí, Jews yánazini, lá'íi begoz'aanii ye'ik'eda'ik'híhi, lá'íi nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiltsood, áíge' nnee yánádaaltihíí yil yaa hikai. ¹³ Nnee nadaach'áhi yil hikai, áík'ehgo gádaanii, Díi nneehni díi godiyihgo goz'aanii lá'íi begoz'aanii dawahn nch'og'go yaa yahti'; ¹⁴ Gániigo daadihiits'ag, Jesus Názareshgé' gólíni díi godilzilgo goz'aanii nagohilkaad, lá'íi Moses nohwá yengon'áá n'íi lahgo ánáyidle'. ¹⁵ Nnee yánádaaltihíí dawa Stephen da'is'ah daine'íígo binii Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi biniihíí k'ehgo at'éégo daayiltsaq.

7

¹ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábilni, Ádaaniłch'iniihíí da'anii née? ² Stephen gáníí, Nnee daanołni, shik'íyú, nnee báyán daanołni, shídaayesólts'aq; nohwitaa n'íi Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámiaiyú gólíi ni'ná' Bik'ehgo'ihinañ bich'á'idindláád nlíni bich'í' ch'í'nah ádelzaa, ³ Áígee gábilniid, Nini' lá'íi nik'íi bich'á' dahnnángo ni' nil ch'í'nah áshle'yú nnáál. ⁴ Áík'ehgo Abraham Kaldéans binige' dahnyaago Charran golzeegee golíi lé'e: bitaa daztsaana' díi ni' biyi' daagonołizhí' Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo onágódle' lé'e. ⁵ Áiná' ni' bíyéehíí doo lá' baa gon'áá da, doo ndi dałahndi nch'idel'eezgo da: áiná' bichagháshé doo lá' da ndi bíi lá'íi bich'á'gé' daalideshchiinihíí daabiyéé doleelgo yágon'áá lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bich'í' hananádiigo gánniid, Nich'á'gé' daalideshchiinií ni' doo yídaagołsi da n'íi yiyi' daagolíi doleel; áígee nnee ni' daabiyéehíí isná ádaabidle'go díidn gonenadín legodzaazhí' biniidaagonk'éé doleel. ⁷ Nnee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishle' doleel; aí bikédé'go áíge' ch'ékáhgo dzaagee daashokaqah doleel, ni

lẹ'e, Bik'ehgo'ihinañ. ⁸ Áíge' Bik'ehgo'ihinañ circumcísion
 bee Abraham yil lángot'aq: áík'ehgo Abraham biye' Isaac
 gozliigo tsebii behiskaanií bijii círcumcise áyíílaa; áíge'
 Isaac biye' Jacob gozlii; Jacobhíi biye'ke nakits'adah
 daagozlii, áí bich'á'gé' nakits'adahyú nnee hat'i' silii. ⁹ Jacob
 biye'kehíi daabidizhé Joseph daayołch'ijigo, yik'edaanniihgo
 Egytyú baa nadaaheznii: áiná' Bik'ehgo'ihinañ bil nliigo,
¹⁰ Bich'í' nadaagont'ogii bigha dawa yich'á' binkíi, áíge'
 Pháraoh, Egypt yánant'aahíi, yil nzhoggo la'ii binadzahgee
 goyáago Bik'ehgo'ihinañ ábilsj; Pháraohíi Egypt dahot'éhé
 la'ii bikih biyi' daagolínii yánant'aago ábíílaa. ¹¹ Egypt
 la'ii Cánaanyú dahot'éhé shiná' góyéego daagodeyaa:
 áígee daanohwitaa n'ii bich'iyá' n'ii bich'á' ádaasdiigo
 biniidaagont'éé lẹ'e. ¹² Egytyú nadá' gólíi láago Jacob
 yaat'inzíiná' daanohwitaa n'ii da'ítsé ákú odais'a' lẹ'e.
¹³ Iké'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshlii n'ii shíi
 ánsht'ee, daayilniigo bídaagołsjiid; la'ii Joseph bik'ii Pháraoh
 yígółsjiid. ¹⁴ Áíge' Joseph bitaa la'ii bik'ii dawa bilgo gots'idin
 ashdla' hilt'eego yiká'o'ila', ¹⁵ Áík'ehgo Jacob Egytyú o'ínil,
 ákú Jacob daztsaa, la'ii daanohwitaa n'ii aldó' da'ilké'go
 nanezna', ¹⁶ Áí dawa Síkyemyú onádaiheznilgo ilch'í'ndaahi'niil
 goz'aq yune' da'ilké'go ladaahasnil, áí goz'aanií Abraham
 Síkem biye' Émmor biye'ke bich'á'gé' zhaali bee nagoheznii
 ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ Abraham bángon'áq n'ii begolne'ii
 alhánégé' goldohná' Abraham bich'á'gé' daakideshchiinihíi
 Egytgee láá silii lẹ'e. ¹⁸ Áiná' Egytyú la' nant'an nanáslíi, án
 Joseph doo yígółsja da lẹ'e. ¹⁹ Án nohwii hahiit'i'ii yik'edaanniih
 lẹ'e, la'ii daanohwitaa n'ii gadaayilniigo bándagoz'aq, Mé'
 daagozliihíi da'izliiyú ch'idaahołkaadgo da'akú nanne' le'.
²⁰ Áígee Moses gozliigo dázhó dénzhóné lẹ'e, án bitaa golíi
 yune' nadaach'ilteego taagi daahitaq: ²¹ Áíge' da'izliiyú
 ch'idaach'istiiyú Pháraoh bitsi' nábinliigo dabii bizhaazhé
 k'ehgo yihina'. ²² Egytyú daagolínii bigoyá'ii dawa Moses
 bil ch'et'áago dázhó nkt'éego yakti' la'ii nkt'éego ánát'ijil silii.
²³ Moses dizdin bil legodzaaná', shik'iiyú Israel hat'i'ii bich'í'
 dosháh nzi lẹ'e. ²⁴ Áík'ehgo la' inaghanaghaago yiltsaago,
 án yik'izhi' onálwodgo yil nałts'ihgo daztsaa: ²⁵ Shii hat'i'ii
 biniidaagont'éehíi biyi'gé' Bik'ehgo'ihinañ shich'oniiigo bil
 ch'idishkaahíi yidaagołsji shi nzi lẹ'e; ndi doo bídaagołsji da.
²⁶ Iskaa hik'e dabii hat'i'i naki ilch'í' dahnádilwo'go yiká'nyáá,
 nkenágeheltogod nziigo gadaayilnii, Ilk'isyú nołliiná' hat'ii bigha
 ihni'dołnih? ²⁷ Áiná' ba'ashhahgé' gólíni doo bik'ehyú ánáyo'ijil
 dahn Moses k'ihzhi' yenyilná' gánii, Hadn nohwinant'a'

la'íi nohwaa yałti'i áníłlaago ánt'íi? ²⁸ Adaąná' nnee Eýgyptian nłini zíníłhíhí k'ehgo shíi áldó' shiziniłhéé née? ²⁹ Díi áníłhíi bighą Moses dabíi hat'i'i yich'ą' halwodgo Mádiangee golíi ngohéyáá, áígee biye'ke naki gozłi. ³⁰ Áíge' dizdin łegodzaa bikédégo Dził Sína holzéhi binaayú da'izłiyyú ch'il diltłi' biyi'gé' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'íina' bíł díyagot'ee lę'e: ilhánégo yineł'íigo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihinań bich'í' hadzii, ³² Gáníigo, Shíi daanitaa n'íi Bik'ehgo'ihinań daayokaąahń nshłi, Abraham, Isaac la'íi Jacob Bik'ehgo'ihinań daayokaąahń nshłi. Moses tsídolyizgo ditłidgo doo ázhí' nádést'íid da. ³³ Bik'ehgo'ihinań gábiłnii, Nikee ádaandlee: ni' biká' sínzinií ni' godiyini at'éé. ³⁴ Eýptyú shichągháshé biniidaagonł'éégo hish'íi, ái hish'íigo ik'ídaadi'niłhíi dists'ag, ák'ehgo ái bich'ą' nshniłyú níyáá. Tíi, dák'ad Eýptyú nideł'a'. ³⁵ Dabíi Moses Israel hat'i'i doo hádaabit'íigo gádaanii n'íi, Hadń nohwinant'a' la'íi nohwaa yałti'íi áníłlaa? Da'ái Moses n'íi Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'í' ch'í'nah ádelzaa n'íi binkááyú Bik'ehgo'ihinań bides'a', nant'án nłiigo la'íi Israel hat'i'íi biniidaagonł'ééhíi yich'ą' yíniłgo bides'a'. ³⁶ Ái Moses n'íi ízisgo ánągot'íihíi la'íi godiyihgo be'ídaagoziníi Eýptyú la'íi Red Seayú ánat'íił ni'ná' Eýptgé' ch'íinilgo da'izłiyyú nanalse'go dizdin łegodzaa. ³⁷ Da'ái Moses- híi Israel hat'i'íi gádaayíłnii ni', Bik'ehgo'ihinań binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń nohwá habiłteeh, shíi hashiłtłiłhíi k'ehgo; án hódaaýesólts'ąą. ³⁸ Da'izłiyyú ha'ánálséh n'ná', díi Moses- híi Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi Dził Sína holzeeyú bich'í' yałti' n'íi la'íi daanohwitaa n'íi bigizhgee yałti'íi nłiigo yati' hináhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Án daanohwitaa n'íi doo bídaayést's'ąą hádaat'íi da ni', doo hádaabit'íi da, áiná' Eýptyúgo nádiikáhíi zhá bijíigé' hádaat'íi lę'e. ⁴⁰ Aaron gádaayíłnii, Hat'íhíta daahohiłkaąahíi nohwá ánle', ái nohwá go'íi doleeł: díi Moses Eýptgé' ch'ínohwiłil n'íi hago adzaa shiłhíi doo bídaagonłzi da. ⁴¹ Áiná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'íhíta yiyaa odaayihniłgo daayokaąah, dabíi ádaizlaahíi yaa bíł daagozhógo. ⁴² Ák'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhíi daayokaąahgo Bik'ehgo'ihinań dabiini'zhí' ch'ídaabizłil; Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi' k'e'eshchíłhíi k'ehgo, Israel hat'i'i daanołni, da'izłiyyú dizdin nohwee łedaagosdzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibelíi bizhaazhéta nadaaltseedíi la'íi dahat'íhíta shaa daahołnił lá née? ⁴³ Gowąolgai biyi' Mólok holzéhi daayokaąahíi nadaalnil, la'íi daahołkaąahíi Rémphan

holzéhi bits'iksqqsé k'ehgo be'ilzaahíí áldó' nadaahnil, díí be'ilzaago ádaasolaahíí daahokkqahgo: áík'ehgo Bábylon bitisyú ch'ínokáhgo ánohwishlé'. ⁴⁴ Daanohwitaa n'íí gowaqolgai biyi' da'okqahi Bik'ehgo'ihí'nań yíl daanliigo bebigózini da'izliiyú goz'aa, áí hago'at'éégo alnéhíí Bik'ehgo'ihí'nań Moses yíl ch'í'nah áyílaahíí k'ehgo alzaa. ⁴⁵ Daanohwitaa n'íí Jesus bá nant'aago Bik'ehgo'ihí'nań doo Jews daanlii dahíí bá ch'íneheyoodná' gowaqolgai biyi' da'okqahíí ní' daabiyéé gozliiyú daistsoozgo hikai, áí doo Jews daanlii dahíí David dánant'aa silijzhí' Bik'ehgo'ihí'nań daanohwitaa n'íí dábidáhgee ch'ídaaniheyood; ⁴⁶ David Bik'ehgo'ihí'nań yíl nzhqo silij, áík'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihí'nań yokaqahń yiyi' golij doleehíí bá ágóshlé' nzí lé'e. ⁴⁷ Ndi Sólomon holzhigo Bik'ehgo'ihí'nań kih yiyi' golíiníí bá ágólaa. ⁴⁸ Áiná' Da'tiséyú At'éhi kih dá nnee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' golij da; Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí gáníí n'íí k'ehgo, ⁴⁹ Yaaká'yú goz'aaníí biká'dah'asdáhá biká'gé' nansht'aahíí át'éé, ní'gosdzáńhíí biká' dahnádes'isíí át'éé: kih hago'at'éhi shá ágóle'? níí lé'e Bik'ehgo'ihí'nań: hayúshá' hanasólgo áiná'? ⁵⁰ Aishá' shiganíí doo dawa bee ashlaa da lé'e? ⁵¹ Doo nohwee daagondlii dahi, nohwijíí la'íí nohwijeyi' doo círcumcise ádaanoł'e'í dahíí k'ehgo doo daagodinołsini da, dawahn Holy Spirit bich'á'zhí'go ádaanoł'ee, daanohwitaa n'íí ánadaat'ijl n'íí k'ehgo nohwíí áldó' ánadaat'ijl. ⁵² Hagee daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nłt'éégo Ánat'ijlí yíghahíí dabí'itséná' yaa nadaagoln'íí nadaistseed; áí Nłt'éégo Ánat'ijlí nyee'íí biyi'zhí' ch'ídaasołtjigo daazesołhij. ⁵³ Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'gé'hi begoz'aaníí nohwaa daidez'aa ndi doo bikísk'eh ádaanoł'ee da. ⁵⁴ Nnee dała'adzaahíí Stephen áníhíí daidezts'aqaná' dážhó bíl daagoshch'ii'go biwoo nádaagai. ⁵⁵ Áiná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'idindláadíí la'íí Jesus Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhínéégo sizijgo yiltsaa, ⁵⁶ Áígé' gáníí, Yáá ilch'á' adzaago yaaká'yú nnee k'ehgo Nyááhń Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhínéégo sizijgo hish'ij. ⁵⁷ Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'í' nádnkij. ⁵⁸ Kih gozníí bich'á'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isne': tséé yee da'dilniihíí bidiyagé nnee áníí nagháhá, Saul holzéhi, dées'eezgee ndaayiheznil. ⁵⁹ Stephen t'ah nyída'ilne'ná' gáníigo oskaqd, Jesus sheBik'ehń, shiyi'siziiníí nádnné'. ⁶⁰ Hayaa adzaago nawode gánniid, SheBik'ehń, díí nch'ihíí dákoh bik'izhí' ádaaholé hela'. Ánniidná' daztsaa.

8

1 Stephen daabizilheehí Saul da'áígee bił dábik'eh lé'e. Áíge' godeyaago Jesus daayokaqahí Jerúsalemgee ha'ánátséhi biniidaagonkt'éego inaghanakai begodeyaa; áik'ehgo dawa iltanáhosaaqo Judéayú la'íi Samáriayú oheskai, nadaal'a'á zha da'akú naháztaq lé'e. 2 Nnee daagodnksini Stephen dat'eego yaa daachagná' ledaistij. 3 Áiná' Saulhíi Jesus daayokaqahí dayúweh binaghanakai, gowaahíi dala'a gon'áago nantaago, nnee la'íi isdzané daayiltsoodgo ha'áyilkaad lé'e. 4 Jesus daayokaqahí iltanáhosaa n'íi dahot'éhé anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. 5 Philip Samáriayú óyáá, aí biyi' kih goznilgee Christ yaa yił nadaagolni'. 6 Nnee ląágo Philip yakti'ihíi daidezts'aago la'íi godiyihgo anágot'ihíi ye'ánat'ihíi daayiltsaaqo, aníihíi dalekt'eego yaa natsídaakesgo bídaayésts'aq lé'e. 7 Spirits daanch'oi nnee ląágo biyi' daagolji n'íi daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesaa, la'íi ląágo daadi'il n'íi la'íi doo nadaakai da n'íi nádaabi'dilziih. 8 Áik'ehgo aí kih goznilgee dážhó kol daagozhóq lé'e. 9 Ái kih goznilgee nnee la' Simon holzéhi dab'íiltsená' nnee Samáriayú daagolíníi daabo'ni'go k'izéyoniki golji lé'e, nnee ízisgo at'éhi ádil'ijgo: 10 An nnee dawa bídaayésts'aq, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíi, nnee ízisgo ádaat'eehíi ndi gádaaniigo, Díi nnee Bik'ehgo'ihina' binawod bił nlii ląá. 11 Daabo'ni'go nzaad ogoyaahíi bigha nnee yédaaldzidgo daayidnksi lé'e. 12 Áiná' Philip, Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee begoz'aaníi nkt'éego baa na'goni'íi la'íi Jesus Christ bizhi' daayozhíigo yaa nagolni'go nnee la'íi isdzané daayosdlaqadgo baptize ádaasaa. 13 Simon dabiíi ndi osdlaqadgo baptize ábi'delzaa: áíge' Philip yił dahizh'aazhgo godiyihgo be'ídaagoziníi la'íi ízisgo aná'ol'ihíi yiltsaaqo bił díyagot'ee lé'e. 14 Jerúsalemgee nadaal'a'á nnee Samáriayú daagolíníi Bik'ehgo'ihina' biyati' nádaagodn'aq yaat'ídaanzjina' Peter la'íi John biłgo bich'i' odais'a': 15 Ákú n'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzigo yá da'oskaqad: 16 (BeBik'ehni Jesus bizhi' bee baptize ádaasaa ndi doo hwahá hadn la' Holy Spirit bee baa godet'aah da lé'e.) 17 Peter la'íi John biłgo biká' ndaadelniiigo Holy Spirit bee baa daagodest'aq. 18 Nadaal'a'á nnee yiká' ndaadezniiigo Holy Spirit bee baa daagodest'aqahíi Simon yiltsaaná' nadaal'a'á zhaali yaa náiné', 19 Gáníigo, Shíi aldó' díi beshik'ehgo shaa godinot'aah, áik'ehgo dáhayíi biká' ndaadeshniihíi Holy Spirit baa daadit'aah doleeł. 20 Áiná' Peter gábilnii, Bik'ehgo'ihina' bich'a'gé' aahi'né'íi nahashniih núnzihií bigha nizhaalihíi dábił da'izlji nleeh. 21 Bik'ehgo'ihina' binadzahgee nijíi doo bik'ehyú at'éé dahíi bigha díi anáhiit'ihíi doo hwaa ná

goz'aq da. ²² Nincho'íi bich'á'yúgo áñne'go onkaqah, áik'ehgo nijí biyi'gé' déñch'égo tsidínkeezíi da'izlíné da'ánadolñii. ²³ Ncho'go ágot'eehíi zhá niyi' begoz'aqago nincho'íi kñest'pogo bígosítsjíd. ²⁴ Áik'ehgo Simon gádaabiñii, Áshikdolñiihíi doo shich'í' be'ágone' dahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ shá honokqah. ²⁵ Peter la'íi John bilgo daayo'jii' n'íi yaa nadaagosni', la'íi Jesus biyati'íi yaa yił nadaagosni'ná' Jerúsalemyú onát'aazh; nát'aashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go ánágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'í' hadziigo gáyihñii, Dahnnángo yagiyú ñnáh, Jerúsalemgé' Gázazhí' intínhíi bich'í'go, da'izliyyú. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áigé' nñee Ethiópián eunuch nłini, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópiáns yánant'aahíi yiké'gee sitíni, dawahá lán ilíni Cándace bíyéehíi yebik'ehi, Jerúsalemyú okqahyú naghaagé' ²⁸ T'aazhí' nádaak lé'e, bitsinaghái bijad nakihíi yiyi' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíi goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyihñii, Tsinagháihíi ałhánégo bich'í' ñnáh. ³⁰ Áik'ehgo Philip bich'í' nádilwodgo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíihíi yidezts'aqago gáyihñii, Ya' ái hónzhiihíi bígonłsı née? ³¹ Ethiópián gáníi, Hago'at'éégo bígonsíni, dahadn shıł ch'ígó'aahyúgo zhá go'íi? Hasiinángo shit'ahgé' dahndaa, ñii. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi díi k'ehgo aníhi yozhíi lé'e, Dibeljí zideeyú ch'olqosíi k'ehgo, dagohú dibeljí bizhaazhé bilshéhíi yádngee sitjigo doo hat'íi níi dahíi k'ehgo bizé' doo ikch'á' ágole' da: ³³ Adaayágosiyú adaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadnshá' bich'á'gé' daakideshchiinihíi yaa nagolni'? Ni'gosdzán bich'á'gé' bi'ihí'na' nádiiné', ñiigo. ³⁴ Áigé' nñeehn Philip gánábikdo'niid, Nánoshkaqah, díi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi aníihíi hadn áikñiihíi? Dabíi adaayalti' née, dagohíi nñee la' yaa yałti' née? ³⁵ Áik'ehgo da'ái Bek'e'eshchiiníi biyi'gé' Philip yałti' nkegonyaago Jesus yaa yił nagolni'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'í' dahch'idikaigo nñeehn gáníi, Kú tú la' laq; hat'íi bighá doo baptize áshi'dilne' da doleel? ³⁷ Philip gáníi, Nijíi dawa bee ondlaayúgo ágáni'dilne'. Nñeehn gábiñii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nliigo hoshdlaq. ³⁸ Tsinaghái nnólgheed, nñiid: áigé' tú yiyi' o'áázhgo Philip nñeehn baptize áyíılaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazhgo Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirithíi dagoshch'í' Philip onábíıłtjı: nñee Ethiópián nłini doo hwaa nábiłtsaq da, ndi bil gozhógo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsaq: áigé' kñh nagoznilyú yati' baa gozhóni yaa nagolni'go naghaa, áigé' Caesaréa golzeezhí' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokaqahíí nagont'og yá hát'íigo la'íi naotseed yo'níigo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini yaa nyáá,
² Áígee gáyihñii, Damáscusgee Jews ha'ánáshíí bich'í' naltsoos shá ánle', áík'ehgo nnee la'íi isdzané hayíí Jesus yikísk'eh daahikahíí la' baa niyááyúgo hídaasht'óqgo Jerúsalemyú shi-naghadokah. ³ Áígé' Saul Damáscus golzeehíí bit'ahyú higaalgo, dahíko yaaká'gé' bich'í' nke'idindláád lè'e: ⁴ Áígee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'aa lè'e, gáníigo, Saul, Saul, hat'íi laq bigha shiniigonkt'éégo áshiñtsi? ⁵ Saul gáníí, Hadn ánt'íi, shiNant'a'? Áígé' nohweBik'ehñ gábiñii, Shiniigonkt'éégo áshiñtsinihíí shíí ást'íi, Jesus honszéhi: tsídik'ihíí bee nít's'íishgo'yúgo dayúweh t'aqzhí' hóntalyúgo dayúweh dáni ídída'nñi'. ⁶ Saul bíl díyagot'eego ditlídgo gáníí, SheBik'ehñ, hat'íi áshléhgo hánt'íi? Jesus gábiñii, Nádndáhgo kíh goznilyú nñáh, ákú hat'íi ánléhií baa niñ na'goni' ndi at'éé. ⁷ Nnee yiñ hikah n'íi doo hadaadzií dago nazjíná' yati' daidits'ag ndi doo hadn daayo'íi da lè'e. ⁸ Saul ní'gé' nádiidzaago bínáá ích'á'ágolaa ndi doo go'íi da lè'e: áík'ehgo bigan daach'otq'go Damáscusyú odaach'izlqoz. ⁹ Doo go'íi dago taagi be'iskaa, dáshiná' la'íi dádíbá'. ¹⁰ Damáscusgee nnee Jesus yokaqahñ Ananías holzéhi goljii lè'e; án Jesus bíl ch'í'nah ágolaago, Ananías, bíñii. Ananías gáníí, Kú sídáá, sheBik'ehñ. ¹¹ Jesus gábiñii, Nádndáhgo kíh bigizhyú itín Ts'ígodezdqh golzeege nñáh, áígee nnee Saul holzéhi, Társusgé' gólíni, Judas goljii'gee biká na'ínkíid: áígee án okaqah laq. ¹² Áígee nnee Ananías holzéhi ha'ayáágo, go'íi nádleeh doleehíí bigha ndelñiigo Saul bíl ch'í'nah ágolzaa lè'e. ¹³ Ananías gábiñii, SheBik'ehñ, án nneehñ Jerúsalemgee nnee daanokaqahíí nyeego yiniidaagodezlaahíí baat'ínsi ní': ¹⁴ K'adíí án kú hígháhgo hayíí nizhi'íi yeda'okaqahíí hídaikt'o'go baa godet'aa lè'e, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaañiigo. ¹⁵ Jesus gábiñii, Tí'i: án ích'á'níttini at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanlii dahíí, ízigo nadaant'aahíí, la'íi Israel hat'íi shizhi'íi yídaagołsi áiléh doleelgo: ¹⁶ Shíí shigha hago'at'éégo biniidaagonkt'éé doleehíí baa bíl ch'í'nah ágoshle'. ¹⁷ Áík'ehgo Ananías dahiyaago kíh yune' ha'ayáá; Saul yiká' ndelñiiná' gáníí, Shik'isn, Saul, Jesus nohweBik'ehñ, itinyú yushd'é' hínáátná' nich'í' ch'í'nah ádelzaahñ, gon'íi nándleeh doleelgo, la'íi Holy Spirit bee nagodet'aago nich'í' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'í' bínáá biká' siltsooz siljii lè'e n'íi yó'ózhóodgo go'íi násdljii. Áígé' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áígé' iyaaqo nalwod nasdljii. Damáscusgee Jesus daayokaqahíí yiñ naháztaqgo da'kwíishí be-hiskaa. ²⁰ Dagoshch'í' Jews ha'ánáshéh nagoznil yune' Saul,

Christ Bik'ehgo'ihinaan biYe' nlii, niigo yaa nagolni'. 21 Nnee daabidezts'aaii dawa bil diyadaagot'eego gadaanii, Dinsah' nneehn Jerusalemgee nnee Jesus bizhi' daayozhigo da'okaqahi naisteedn at'ii; ai bigha ku nyaa ni', idaitlo'go okaqah yebik'ehi itisyu nadaandeehi yich'i' yil dikahgo? 22 Aina' Saul dayuweh ndzilgo yakti'go Jesus da'anii Christ nlii laa, niigo Jews Damascusgee daagolinni doo bich'i' hanadaaszii dago ayilaa. 23 Laago hiskaanii bikede'go Jews daanliinii Saul daizilheego ndaagoshchii: 24 Aina' ndaagoshchiinii Saul yigoksid ni': daabizilhee hadaat'igo dajii biigha, dat'e' biigha kih goznili binaayu leda'dilt'ihgee daada'ditihii nzhogo yinadaadez'ii; 25 Aina' Jesus daayokaqahi t'e'yu leda'dilt'ihii bitis yuyaa godah ch'idaabileeh, tats'aa yiyi' dahsdaago. 26 Saul Jerusalemu nyaan' Jesus daayokaqahi yedighah hat'ii ndi bedaaldzid le'e, da'anii Jesus yokaqahn silii ndi doo daabodlaa dahii bigha. 27 Aina' Barnabas Saul edeidilt'igo nadaal'a'a yaa yil n'azhgo ganiigo yaa nagolni', Din nneehn higaalyu Jesus yo'igo bich'i' yakti' ni', la'ii Damascusgee doo biini' hah dago Jesus ya siziiigo yaa yakti' ni'. 28 Aige' Jerusalemu da'adzaayu yil nkedikai. 29 Aige' doo biini' hah dago Jesus ya siziiigo yaa yakti', Jews daanliinii Greek biyati' yee yadaakti'ii yich'i' yakti'go yil lahadaadit'ahn' daabizilhee hadaat'ii le'e. 30 Ai odla' bee ilk'iiyu yidaagoksidna' Caesarayu yil hikai, aige' Tarsusyuu onadaabis'a'. 31 Aik'ehgo Jesus daayokaqahgo ha'anasehii Judeayu, Galileeyu, Samariayu daagolinni bil nkenadaagodez'aago hadag ba nadaagodeyaa le'e, ai Bik'ehgo'ihinaan daidnisiigo dayuweh ba daagowahgo, la'ii Holy Spirit bidag adaat'eego, dazho laa silii. 32 Peter gotah anadaalgo Jesus daayokaqahi Lydda golzeeyu daagolinni ald' yaa nyaa. 33 Aku nnee Enas holzehi yaa nyaa, di'ilhii bigha sitiiigo tsebi legodzaahi. 34 Peter gayilnii, Enas, Jesus Christ nanilzih: nandahgo nitsesk'eh ilch'i' nandle'. Aige' dagoshch'i' Enas nadiidzaa. 35 Aik'ehgo Lyddagee daagolinni la'ii Sarongee daagolinni daayiltsaago Jesus yich'i' dahaskai. 36 Aige' Joppa golzeegee isdzan Jesus yokaqahn golii, Tabitha holzehi. Tabitha golzeeyu Dorcas golzeego agolzee: an nte'ego at'ehi, tedaat'iyehii yich'onihii. 37 Aina' an yoyahgo ndezgaa'go daztsaa, aige' bits'i' tadaizgizgo ik'ehyuu kih dahnagost'aq yune' ndaistii le'e. 38 Lydda golzeehii Joppa dabit'ahyu goz'aq, aik'ehgo Jesus daayokaqahi Peter aku naghaago yaat'idaanziiigo nnee naki yich'i' odais'a' nadaayokaqahyu, Doo n'ahgo da, dak'ad aku nnah, daabilniigo. 39 Aige' Peter dagoshch'i' yil onakaigo ik'ehyuu kih dahnagost'aqayu yil okai. Akone' itsaahii Pe-

ter yit'ahgé' daachago nazij, íicho la'íi diyagé Dórcas t'ah hinaaná' áyílaa n'íi dahdaayiníígo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'ínołkáh yihñnidgo, ch'ékainá' Peter hishzhizhgo oskaq̄d; áigé' its'í siné'zhì' déz'jìdná' gáníi, Tábitha, nádndáh. Áík'ehgo ch'ínghalgo Peter yiltsaqaaná' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'ì' dahdidilñiigo náidnłoqs; áigé' Jesus daayokaq̄híi la'íi itsaa daanliiníi dawa yushdé' daayihñnidgo gádaabiñii, Kú Tábitha náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidezdzlaadgo lanihi Jesus daayosdłaq̄d. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikagé yildzeshñ yil sikeego doo ałch'ídé hiskaq̄ da.

10

¹ Caesaréa golzeegee nñee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nłini, goljì lé'e. ² Án nñeehn godnłsini, la'íi yil naháztaaníi biłgo Bik'ehgo'ihì'nañ daidnłsì lé'e, tédaat'iyehíi yich'ì' odaagohijáhi, la'íi Bik'ehgo'ihì'nañ dá yokaq̄ah nt'éhi. ³ Ha'iz'aq̄agé' hayaazhì' taagi ledihikeezyúshì Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bił ch'í'nah ádelzaa, ái baa nyáago, Cornélius, bihñnid. ⁴ Yineł'jìdná' tsídolyizgo gáníi, Hat'íi ląáhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'áhíi bich'ì' hadziigo gábiñii, Bik'ehgo'ihì'nañ binadzahgee ni'okaq̄híi la'íi niłgoch'oba'íi bił nelą'. ⁵ Nñee Jóppa golzeeyú daadnł'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yil nánókáh: ⁶ Simon ikagé yildzeshñ yil sikee, bigowa túnteel sikaaníi bit'ahyú goz'aq̄: hago áñne' shìhíi yaa nił nagolnì'. ⁷ Bik'ehgo'ihì'nañ binal'a'á bich'ì' yałti' n'íi da'aazhì' ásdjìdná' Cornélius binal'a'á naki yich'ì' áññiid, siláada godnłsinihi dawahn naił'a'ihì ałdó'; ⁸ Áík'ehgo bił ch'í'nah ágolzaahíi dawa yaa yil nadaagolnì'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áigé' hiskaq̄ hik'e odais'a' n'íi kìh goznłlí yich'ì' ałhánégo hikahná' ha'iz'aq̄zhì' godeyaayú Peter kìh biká'yú okaq̄ah lé'e. ¹⁰ Dážhó shińá' siljigo dahat'íhíta hoshąq̄ nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bił ch'í'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'ì' ilch'á' ágodzaago yiltsaqa, hat'íishì ligaihi bich'ì' bił nkegonyáá, nadik'ą' ligaihi k'a'at'éhi, dijigé' daayota'go ni'zhì' yil nkedaistsooz: ¹² Ái biká'gee ba' iltah at'éhi, dziká'yú daagolíni, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo yiltsaqa. ¹³ Yaaká'gé' yałti' yidezts'aq̄ gáníigo, Peter, nádndáh; la' naltseedgo nnaá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníi, SheBik'ehñ, doodah, da'izlíné dagohíi doo daahidaq̄ago nohwá goz'aq̄ dahíi doo hwaa hishaq̄ da. ¹⁵ Yałti'íi náyidezts'aq̄ gáníigo, Bik'ehgo'ihì'nañ nł'éégo áyílaahíi doo da'izlíné bihñni bik'eh da. ¹⁶ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go bich'ì' ágodzaa: áigé' nadik'ą' ligaihi yaaká'yú bił onágodzaa. ¹⁷ Peter, shil ch'í'nah ágolzaahíi hagosha' ágot'eego shich'ì' ágot'jìd, nzińá' nñee Cornélius

daades'a' n'íí hikai, Simon hayú gólíí? daaniigo na'ódaadiikidgo ch'íítinyú nazí. ¹⁸ Ya' Simon, Peter addó' bizhi'n kú sidaa née? daaniigo na'ónadaadiikid. ¹⁹ Peter bich'i' ágodzaahíí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábihíí, Nnee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádnáhgo gódah ch'ínnáh. Bìl nádnákáh, doo t'aazhí' nt'éégo da: shíí kú odaasí'á'í at'éé. ²¹ Áík'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íí yich'i' gódah ch'ínyáágo gádaayihíí, Nnee bíka daanohtaahíí shíí ást'íí. Hat'íí bighá kú nołkai? ²² Gádaabihíí, Cornélius, siláada dalán gonenadín yinant'a' nłíni, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsini, Jews dawa nłt'éégo baa yádaakt'i, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á dilzini yaaká'gé'hi bich'i' hadziigo níka idol'áá niigo, bigowayú nńáhgo niyati' yidits'ihyú. ²³ Áík'ehgo Peter, Ha'alkáh, yłnńiid, áígé' da'akú bedaiskaq. Iskaq hik'e Peter ył onákai, la'íí la' odla' bee ik'isyú daanliiníí Jóppagé'hi addó' itah onákai. ²⁴ Áígé' náiskaqgee Caesaréa golzeeyú hikai. Áígee Cornélius bik'íiyú la'íí daabit'ekéhíí dała'áyíılaago biba' naháztaq. ²⁵ Peter t'ah bich'i' higaahná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhí' hayaa na'ádolt'e'go yokaqah nágodiidzaa. ²⁶ Áíná' Peter nábidnłqozgo, Hizíí: shíí addó' dani k'ehgo nnee nshłni ánsht'ee, biłhíí. ²⁷ Ilch'i' yakti'go ha'a'áázh, áígee ląágo biba' dała'ách'ít'éégo yłtsaq. ²⁸ Peter gádaayihíí, Nnee Jew nłni nnee lahgo hadaazt'i'íí ył na'aashgo, dagohíí yich'i' onadáhgo doo bee bá goz'aq da nohwíí bídaagonłs; ndi shíí Bik'ehgo'ihí'nań gáshihniigo shł ch'í'nah áyíılaa, Nnee da'izlıj ádaat'ee, dagohíí dénchq'go ádaat'ee, doo daabihni da. ²⁹ Áí bighá shiká odaasoł'a'ná' doo t'aazhí' ánsht'eego da, dagoshch'i' niyáá: k'adíí nanohwídishkid, hat'íí bighá shiká odaasoł'a' ląá? ³⁰ Cornélius gábihíí, Díí'i hiskaqaná' dákogee in'áazhí' dáshiná' oshkaqah ni'; áígé' ha'iz'aqgé' hayaazhí' taagi ledihikeezyú oshkaqah nt'éégo nnee bidiyagé bich'á'idindładi shich'i' sizíí ni', ³¹ Gáshihniid, Cornélius, Bik'ehgo'ihí'nań ni'okaqahíí yidezts'aq, la'íí tédaat'iyéhíí baa ch'onba'íí yee nínálnih. ³² Áík'ehgo nnee Jóppla golzeeyú daadnł'áágo Simon, da'án Peter holzéhi, ył nánókáh; Simon, ikágé yłdzehń, ył sikee, bigowá túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'aq: án nyáágo nich'i' yakti' doleeł. ³³ Áí bighá dagoshch'i' níka o'í'aad ni'; nłt'éégo ándzaago nyaa. K'adíí daanohwigha dała'ánt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee, Bik'ehgo'ihí'nań hago'at'éégo nángon'áq shłhíí dawa daadnts'ihíí bighá. ³⁴ Peter yakti' nkegonyaago gánńiid, Bik'ehgo'ihí'nań nnee dałekt'eego yaa natsekees bígosıłsıj: ³⁵ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí daantıjgee dahadń Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsiníí la'íí nłt'éégo at'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań bíl dábik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nań

biyati' Israel hat'i'i bich'i' bił o'ol'a'ii bidaagonoŋsi, Jesus Christ binkááyú nkegohen'áágo yá'iti': (án dawahá yebik'ehń nlii:) ³⁷ Da'ái yati'ii John, Baptize ádaanohwi'dolne', niigo yaa yakti'ii bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bidaagonoŋsi dishni; ³⁸ Bik'ehgo'ihinań Jesus Názařeth golzeegé' gólíni, Holy Spirit la'ii binawodii bee baa godin'áágo its'áyinkíi: áigé' nlt'éégo anát'iilgo anádaal l'é'e, la'ii ch'iidn yisná ádaabiłsini n'ii nádaailziil; Bik'ehgo'ihinań yilniłhií bigha. ³⁹ Jews daabini'yú la'ii Jerúsalemyú dawa ye'anát'iilíi nohwíi nohwináal anágot'iil; án ts'iłna'áhi yidaayiheskałgo daizes-hii: ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jii hileehgo Bik'ehgo'ihinań nábihil'na'ná' ch'i'nah hit'iigo ábíilaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'i' da, áiná' nohwíi daahihiltséh doleelgo Bik'ehgo'ihinań hadaanohwihezniłi nohwich'i' Jesus daztsaągé' naadiidzaahii bikédé'go bił da'iidaa n'ii Bik'ehgo'ihinań nohwich'i' ch'i'nah hit'iigo ábíilaa. ⁴² Jesus gánohwiłniigo nohwá ndaagoz'aa, Yati' baa gozhóni nnee baa bił nadaagohni', la'ii bich'i' gáshikdołniih, Daahinaahii la'ii nanezna'ii yaa Yakti' doleelgo Bik'ehgo'ihinań haiyikíi. ⁴³ Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'ii dawa án yaa nadaagolni'go gádaanniid, Án bizhi'ii bee dahadń bodlaago ba'okiihn bincho'ii da'izliné doleel. ⁴⁴ Peter t'ah dii yaa yakti'go hayii daidezts'aanii dawa Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ⁴⁵ Círcumcise ádaabi'deszaahii bitahgé' Jesus daayodlaanii Peter yił hikaihií bił díyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanliini da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'aahii bigha. ⁴⁶ Holy Spirit-hii yati' la'i yee yádaakti'go ádaabiłsiigo la'ii, Bik'ehgo'ihinań bich'i' ahédaandzi, daanniigo daidezts'aa. Áik'ehgo Peter gánii, ⁴⁷ Hadń dii nnee dánohwií k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aanii doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áik'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolniil, niigo yee yángon'áá. Áigé' gádaabiłni, Da'kwíi hiskaązhi' kú nohwitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'a la'ii Jesus bee ilk'iiyú daanliinii Judéayú daagolíinii, doo Jews daanlii dahii Bik'ehgo'ihinań biyati' aldo' nádaagodn'aągo yaat'idaanzí. ² Áik'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee círcumcise ádaaszaa zhińéé daanliinii doo bił daabik'eh dago ³ Gádaabiłni, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bił da'ináa láá. ⁴ Áik'ehgo Peter hago'at'éégo anádaagot'iilíi ilké' nyinilgo yaa yił nadaagolni' nkegonyaa gániiigo, ⁵ Jóppa golzeeyú sídáágo oshkaąhgo shił ch'i'nah ágolneh nkegonyaa: Hat'iishí ligaihi shich'i' bił nkegonyáá,

nadik'ą' ligaihi dijigé' daayotą'go shich'i' yil nkedaistsoozgo hiltsaą: ⁶ Da'as'ah neł'iidgo ái biká'gee ba' iltah at'éhi, dzilká'yú daagolini, ch'osh la'ii dló' nadaakaigo hiltsaą. ⁷ Yati' desiits'ąą gáníigo, Peter, nádndáh, nałtseedgo nnáa. ⁸ Áíná' gádėniid, SheBik'ehń, doodah, da'izlíné dagohii doo daahiidaągo nohwá goz'ąą dahii doo hwaa izaashné'i at'éé da. ⁹ Yati'ii yaaká'gé' gánáshido'niid, Bik'ehgo'ihinań nł'éégo áyílaahii doo da'izlíné biłnńii bik'eh da, nii. ¹⁰ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go shich'i' ágodzaa: áigé' nadik'ą' ligaihií yaaká'yú bił onágodzaa. ¹¹ Áigé' dagoshch'i' nńee taagi Caeserea golzeegé' shich'i' hil'aad ląáhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshıłnńiid, Ákú bił nádńkáh, doo t'ąązh'i' nt'éégo da. Odlą' bee ilk'isyú daanliinii gostán áldó' biłonáhiikai, áigee nkaigo nńeehii bigową yune' ha'áhiikai: ¹³ Áik'ehgo nohwil nagosni' hago'at'éégo bigową yune' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi sizijigo yiltsaągo gábiłnńiid, Nńee la' Joppa golzeeyú daadn'áa, Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; ¹⁴ Án ni la'ii bił nahántaanii biłgo yati' bee hasdádołkahii yaa nił nagodolnih. ¹⁵ Áik'ehgo bich'i' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'ąą, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'ąą n'ii k'ehgo. ¹⁶ Jesus ánií n'ii, John tú zhá yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwii Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolniil, nohwilnńii n'ii bėnashńiih. ¹⁷ NohweBik'ehń Jesus Christ daahosiidłąądná' Bik'ehgo'ihinań Holy Spirit nohwaa daizné'ii bíi áldó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shii doo hat'ii bee inshłiį dago, doo doodah dishńii da ni'. ¹⁸ Ái daidezts'ąąná' doo hat'ii ndaado'nńii da, áíná' Bik'ehgo'ihinań ya'ahėdaanzigo gádaanńii, Áik'ehgo nńee doo Jews daanliį dahii áldó' binchó'ii yich'ą'zh'i' ádaaszaayúgo ihinań doo ngonel'ąą dahii Bik'ehgo'ihinań baidin'ąą. ¹⁹ Stephen zesdjihií bikédé'go Jesus daayokaąhií biniidaagodeszaahii bighą ilch'ą'yú oheskaihií, la' Phenice golzeezh'i', la'ii Kýprus golzeezh'i', la'ii Antioch golzeezh'i' oheskai, dá Jews daanliinii zhá Bik'ehgo'ihinań biyati' yee yich'i' yádaakti'go. ²⁰ La'ii nńee Kýprus golzeegé' la'ii Cyréne golzeegé' daagoliiinii Antioch golzeeyú hikainá' nńee Greek biyati' yee yádaakti'ii yich'i' yádaakti', Jesus nohweBik'ehń yaa yil nadaagolni'go. ²¹ Bik'ehgo'ihinań yil daanliįgo nńee ląágo da'osdłąądgo Bik'ehgo'ihinań yich'i' dahaskai. ²² Jesus daayokaąhií Jerúsalemgee ha'ánátsėhií ái yaat'idaanzigo Bárnabas Antiochyú odais'a'. ²³ Ákú nýaáyú Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'ii ye'ánát'iihií yiltsaągo bił gozhó'ó lė'e, Nohwi'odłą' nłdzilgo bee nasolįigo nohweBik'ehń doo bich'ą'zh'i' ánadaahołne'

da, daayilniigo yidag yádaakti'. ²⁴ Bárnabasń nnee nlt'éhi nlii, Holy Spirit ye'at'éhi, la'íi bi'odla' nldzili: áik'ehgo nnee ląągo Bik'ehgo'ihinań daayosdlaąd. ²⁵ Áigé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yika ntaayú óyáá: ²⁶ Ákú yaa nyáągo Ántiochyú yił nat'áázh. Áigee Jesus daayokaąhíi yił ha'ánálséhgo dała'á legodzaa, áik'ehgo nnee ląągo yił ch'idaagoz'ąą. Ántiochgee Jesus daayokaąhíi da'itsé inashood daahosze'. ²⁷ Ái benagowaana' nnee Bik'ehgo'ihinań binkáayú yádaakti'íi Jerúsalemgé' Ántiochzhi' hikai. ²⁸ Ái la' Ágabus holzéhi hizig'o, Holy Spirit yábiyilti'go, Ni'gosdzán dahot'éhé shina' góyéego begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'an nliina' díi begolzaa. ²⁹ Inashood daantii'gee dayídaanel'ąągee Jesus bee bik'íiyú Judéayú daagolínii' bich'odaahi'nii daanzigo biini' ladaizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas la'íi Saul yaa daizné'gé' Judéayú inashood yánaziini' yich'i' odaizné'.

12

¹ Ái benagowaana' Hérod nant'an nliigo inashood la' yiniidaagonksi nkegonyaa. ² An bik'ehgo James, John bik'isn, besh be'idiltishé bee zesdii. ³ Ái Jews daanliinii bil dádaabik'ehgo yigolsiidná', Peter aldo' ha'alt'e'go yee nagoshchii lé'e. (Bán benilzoolé da'adihgo bán alzaahi daach'iyaaaná' díi be'ánágot'iił.) ⁴ Áik'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiltsoodgo ha'adaist'e', áigé' siláada dii'go sinili binádaadéz'iiigo baa neltii; Bitis-hagowáh bee biná'godinihgo bikédé'go nnee bináál ch'inádishteeł nziigo. ⁵ Peter ha'ána'ilka' yune' ásitiiiná' Bik'ehgo'ihinań bich'i' inashood ha'ánálséhíi dá bá da'okaąh nt'éé lé'e. ⁶ Iskaą hik'e Hérod Peter ch'inádishteeł nziłágo, ndi da'ái bit'é' besh hishbizhií naki bee hbi'dest'pogo siláada naki bigizhyú alhosh: siláada la'ihíi dáadítihgee yinádaadéz'ii lé'e. ⁷ Dahiko Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'inah ádelzaago ha'ásitii yune' ididezlaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahale nádndáh, bilniiid. Besh hishbizhií bigan bee lest'pó n'íi nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gánabiłdo'niiid, Nidiyágé ánágodle'go áde'it'ó, la'íi nikee na'ast'óné bee ná'nl'éés: áik'ehgo ágádzaa. Áigé' gánabiłdo'niiid, Iká' ninasti'íi idinánhtihgo shiké' nnańh. ⁹ Áigé' ch'inyáągo yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihinań binal'a'á ánát'iiłi da'anii bich'i' ánát'iiłi doo yigolsi da; áiná' daazhógo shil ch'inah ágodzaa nzi lé'e. ¹⁰ Siláada yinádéz'iini' iltséhíi la'íi iké'geehíi yitis ch'in'áázhná' kih goznili' bich'i'zhig'o besh dáadítihí yaa n'áázh; ái dabínik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'in'áázhgo kih bigizhyú itin yune' o'áázh; áigee dagoshch'i'

Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a bich'á' onádzaa. ¹¹ Peter dabíí idínágołziđgo gánniid, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a shich'i' yil'aadgo, Hérod bíla'tt'áhge' la'íí Jews daanliiní hago áshidilne'go ndaayolí n'íí yich'á' ch'ishinkt'ihgo bígosłs'đ. ¹² Díí yígołs'đná' John, da'án Mark holzéhi, bimaa Mary bigowayú óyáá; áígee ląągo dała'adzaago da'okąąh lẹ'e. ¹³ Peter ch'í'itinyú dáádít'ihí n'inyests'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádít'ihyú n'yaá. ¹⁴ Peter bizhihí yígołs'đgo dá doo yá ch'í'itiinhé bíl gozhóógo ha'ánálwodgo, Peter dáádít'ihgee sizij, niigo nnee ákone' naháztaaní yil nadaagosni'. ¹⁵ Niini' áđih née! daabiln'niid. Áiná' dayúweh ágáníí. Gánádaabildo'niid, Binádidzołhí zhá benagowaa. ¹⁶ Áiná' Peter dayúweh dáádít'ih n'inykts'i'; áíge' bá ch'ída'iztaągo daabiltsąąná' bíl díyadaagot'ee lẹ'e. ¹⁷ Dant'éhe naháztaą doleehí bighą nabída'igizh, áíge' hago'at'éego Bik'ehgo'ihinañ ha'áná'ilkage' ch'ibinktiiní yaa nagosni'. Áíge' gánniid, Díí ágodzaahí James la'íí odlą' bee nohwik'íyú baa bíl nadaagołni'. Áíge' dahnyaago lahyúgo onanádzaa. ¹⁸ Hayılkaą hik'e siláada bitahyú ch'inii hadndláád, Peter hago adzaa, daanniigo. ¹⁹ Áíge' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áík'ehgo siláada yinádaadéz'ij n'íí baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'ąą. Áíge' Judéage' Caesaréayú óyáágo da'áígee sidaa lẹ'e. ²⁰ Hérod, Tyre la'íí Sídongee nnee daagolíní yich'i' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'a, t'eké ádaisdlaago dałaházhi' dała'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'ąą le', daanniigo yich'i' yádaakti', nant'án bini' bich'á'ge' zhá da'iyąąhí bighą. ²¹ Áík'ehgo ch'ídaagoz'aaní bijij Hérod nant'án k'ehgo ik'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago nnee hikaihí nkt'éego yich'i' yałti'. ²² Áík'ehgo nneehí, Díí bich'i' da'ch'okąąhn bizhihí aníí, doo nnee da! daanniigo ndaadidilghaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihinañ zhá daach'idnłsini at'éé, doo nii dahí bighą dagoshch'i' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'ge'hi kah bik'izhi' ayíłaa: áíge' ch'osh bitsi daiyaągo bizes-hjí. ²⁴ Áiná' Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí dayúweh didezdaadgo nchaa silij. ²⁵ Bárnabas la'íí Saul bílgo, bighą daades'a' n'íí ąął ádaizlaaná' Jerúsalemge' John, da'án Mark holzéhi, yil nakai.

13

¹ Antiochgee inashood ha'ánálséhí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íí la'íí ilch'ídaago'aahí, áí Bárnabas la'íí Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yil daahina'n, la'íí Saul itah ha'ánakah lẹ'e. ² Dáshina' Bik'ehgo'ihinañ daayokąąhná' Holy Spirit gábilni, Bárnabas la'íí Saul shá nada'iziidgo bich'i' ádeñiid n'íí shá its'ánole.

3 Áík'ehgo dáshiná' náda'oskaádná' Bárnabas la'íi Saul yiká' ndaadesnii, áigé' odais'a'. 4 Áigé' Holy Spirit odaabis'a'go Selúciayú n'áázh; áigé' Cýprusyú bił oda'iz'eel. 5 Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánátséh nagoz'aq yune' Bik'ehgo'ihinań biyati' yaa yadaakti': John bich'odaanii l'é'e. 6 Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'in'áázh; áigee nnee Bar-Jesus holzéhi, Jew nlíni, bena'ich'aahíi iltah at'éégo ána'ol'íi, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziid ádil'ínihi, Paul la'íi Bárnabas baa n'áázh l'é'e. 7 Án nnee góyáni, nant'an nlíni, Sérgius Paulus holzéhi yił n'áázh; án Bik'ehgo'ihinań biyati'íi yidits'ih hát'íihíi bighq Bárnabas la'íi Saul yiká'ii'á'. 8 Áiná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi, (Élymas golzeehíi bena'ich'aahíi iltah at'éégo ána'ol'íi golzeegego ágolzee) nant'an dánko odlqá hileeh nzihíi bighq Bárnabas la'íi Saul yidáhzhí' yakti' l'é'e. 9 Áiná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyilti'go da'as'ah yine'íi, 10 Áigé' gáyilnii, Ni, ch'iidn bik'ehgo ánt'ini, dawahn nnee bich'i' nach'áhi, dawahn ncho'go ánt'éhi, nkt'éégo ágot'eehíi dawa doo nił nzhqo dahi, Bik'ehgo'ihinań bich'i' ts'ígodesdqh itínhíi digizgo ánsini, doo dayúweh ágánt'ii da le'. 11 K'adíi Bik'ehgo'ihinań nich'i' ná'diziidgo dét'ihézhí' nináá ágodihgo ch'ígona'ái doo h'íi da nleeh. Dagoshch'i' biná'oh golbaa gozlii, áigé' godiłhił bik'egonyáá; áik'ehgo hadn bidilqqsń yika nantaa nágodiidzaa. 12 Áigé' nant'an ánágot'íihíi yo'íiná', Bik'ehgo'ihinań biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íi baa yił díyagot'eego osdlqad. 13 Paul yił nakaihił bilgo Páphosgé' bił oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíi biyi' Pérga golzeezhí' hikai: áigé' John bich'á' Jerúsalemyú onádzaa. 14 Áigé' Pérgagé' yúweh ni' Pisidia golzeehíi biyi' Ántioch golzeeeyú onanáka, Jews daagodnksinił bijii ha'ánátséh goz'aq yune' ha'ákaigé' dahdinezbih. 15 Begoz'aaní la'íi Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi biyati' daayozhihíi bikédé'go Jews ha'ánátséhíi binadaant'a' bich'i' oda'is'a' gadaanigo, Nnee daanołni, shik'íyú, yati' la' nnee bich'i' bidag yadaakti' l'é'eyúgo dák'ad ágádaadołni. 16 Áik'ehgo Paul hizit'go na'ígizhná' gáníi, Israel hat'i'i daanołni, Bik'ehgo'ihinań daadinolsini, idaayesołts'aq. 17 Díi Isreal hat'i'i Bik'ehgo'ihinań daayokaqahń daanohwitaa n'íi hayiheznilgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagolii n'ná' nnee izisgo ádaat'eego áyílaa ni', la'íi binawod bee ni' Egyptgé' ch'íinil ni'. 18 Déncho'go ádaat'ee ndi yinádéz'iiigo da'izliiyú dizdinhíi hagee bił legodzaa. 19 Ni' Cánaan golzeegee nnee gosts'idyú hat'i'i doo hat'íi dago áyílaaná' bini' n'íi Israel hat'i'i dała'á daantúígee bíyéé doleekíi bebigozihiíi yá áyílaago ni' yá ilk'idaahosdzog.

²⁰ Áí bikédé'go aayádaaltihíí bánadaant'aago bá ágólaa, díídn gonenadínyú ashldadin legodzaayú shí, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áígé' ízisgo nant'an daayokeed; áík'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'i'íí nłını, Bik'ehgo'ihí'nań baa destııgo bánant'aago dizdin legodzaazhi'. ²² Áń k'ihzhi' nnáıńttııńá' David nant'an ánálzaa; án díí k'ehgo ánııgo yaa nagolńı', David, Jesse biye'hıı shıł dábik'ehyú át'ééhıı la'ıı dáhasht'ııyú ánát'ııhıı bıgosıısjııd. ²³ Díı nńee bich'á'gé' hadaalishchınıhıı bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań ngon'aání k'ehgo Israel hat'i'ı bá Hasdá'iınııhıı bá yııttıı, án Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinch'ıı bich'á'zhi' ádaakne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Israel hat'i'ıı dawa yich'ı' yaıtı' lé'e. ²⁵ John binasdzııd k'ad ąął áıle'ná' gánıı, Hadń át'ıı daashıdolńııh? Shıı doo án ásht'ıı da. Ndi shikédé'go higháhıhıı biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sıtıı da. ²⁶ Nńee daanołını, shik'ııyú, Abraham hat'i'ı daanołını, la'ıı nohwıtahgé' Bik'ehgo'ihí'nań daadınolıını, hasdách'ıkáhıı baa na'gonı'ıı nohwıı nohwıch'ı' alzaa. ²⁷ Jerúsalemyú daagolıınıı binadaant'a' dábıłgo Jesus doo yınádaagolıı da, la'ıı Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ádaanıı n'ıı, godılzınıı bıjıı dawahn náhójıı n'ıı doo bıł ıdaagozıı dahıı bighą ádaanıı n'ıı begolzaa, da'itsaahıı bee bá ndaagoz'ąągo. ²⁸ Hat'ıı bighą daayızılhééhıı doo yıdaagołıı da, ndi Pılate nádaayokąąh, zılhéé daayılniigo. ²⁹ Bek'e'eshchıınıı ąął begolzaaná' tsı'ılna'áhi bıká'gé' godah ch'ınádaıztııgo, tsébi'ı'án yune' ıłch'ı'ndaıztıı. ³⁰ Ndi daztsąągé' Bik'ehgo'ihí'nań nábihıl'na': ³¹ Áígé' láągo iskaągo hayıı Gálııleegé' Jerúsalemzhi' yıl hikaihıı yich'ı' ch'ı'nah ánádıl'ıı lé'e, áı k'adyúgo bınáál ánágot'ııdıı nńee yıl nadaagolńı'. ³² Yati' baa gozhónı baa nohwıl nadaagolńı', bich'á'gé' hadaalınelt'aanıı Bik'ehgo'ihí'nań bąngon'áą n'ıı k'ehgo, ³³ Jesus nábi'dıhıl'na'ıı, nohwıı bichągháshé daandlıınıı nohwá ye'ıılaa; psalm nakıgee aldó' bıyi' gánııgo k'e'eshchıı, ShiYe' nłıı, díı jııgé' nıtaa sıııı. ³⁴ Doo díıdzııd nanádleeł dago daztsąągé' náyihıl'na'ıı yaa nagolńı'go gánıı, Da'anııgo David bąngonı'áanıı nohwıı nohwaa nshné'. ³⁵ Psalm la'ıı aldó' bıyi' gánadı'nıı, Díızını Nłını nıyééhıı díıdzııdıı doo bee bąngon'áah da. ³⁶ Davidhıı naghaa n'ná' habınol't'ııhıı bá Bik'ehgo'ihí'nań yıghą bıń'a'ıı ąął áyıláahıı bıkéde'go, David daztsąągo bık'ıı n'ıı k'e'sınılıı bıtahyú nbi'deltıı lé'e, áık'ehgo nłdzıı; ³⁷ Ndi Bik'ehgo'ihí'nań nábihıl'na'ıı doo nłdzıı da. ³⁸ Áı bighą nńee daanołını, shik'ııyú, bıdaagonolıı le', díı nńeehń baa nohwıl nagolńı', binkááyú dénch'og'go ádaanoł't'ee n'ıı nzhoonıı bee nohwaa nágodıt'aahıı bighą: ³⁹ Hayıı án yodłąąhń dawahá bıyi'gé'

nt'éégo ch'íbilteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihinañ yegos'aanii Moses binkááyú ni'né'i doo dawa bee ch'íkólteehi at'éé da. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íi doo bee nohwich'í' ágonéh da doleehíi bigha baa daagonoŋsaa; ⁴¹ Saa, aadaadlohií daanoŋni, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daadoŋeek: nohwíi yoŋkaahíi biyi' hat'íhíta ashle', ái ashle'íi la' nohwil nagolni'yúgo ndi doo daaholdlaa da. ⁴² Jews daanliinií ch'ínákainá' doo Jews daanlii dahíi, Iké'gee godilziníi bijii da'áik'ehgo nohwil nanádaagodoŋnih, daabilniigo nádaabokaah. ⁴³ Áik'ehgo daŋa'ách'ít'éehíi aal tanách'osaana' Jews daanliini la'íi Jews bi'okaahíi yédikaihíi daidnŋsini lággo Paul la'íi Bárnabas yiké' dahiskai; ái bich'í' yádaakti' la'íi, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi dayúweh nt'éégo baa hoŋkaah, daabilniigo bidag yádaakti'. ⁴⁴ Áigé' godilzih hik'e kih gozŋilgee nneehíi dásdozhá dawa daŋa'adzaa, Bik'ehgo'ihinañ biyati' ídaayésts'aayú. ⁴⁵ Jews daanliini nnee daŋa'at'éehíi daayiltsaana' dázhó da'oŋch'íid lé'e, Paul ániíhíi doo áigee da, daanii la'íi nch'ogo yaa yádaakti'. ⁴⁶ Paul la'íi Bárnabas doo biini' hah dago gádaanii, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi nohwíi iltsé nohwich'í' bee yá'iti'go dábi'eh: ndi daanohwíi k'ihzhí' bídaasoyilgo dahazhí' ihinaahíi doo bik'eh sitii da daanoŋsi dago, ádándaagosot'aahíi bigha doo Jews daanlii dahíi bich'í'go dahsiikai. ⁴⁷ Ágáníigo nohweBik'ehñ nohwá ngon'aa, Doo Jews daanlii dahíi bá idindláadíi níligo haníitíi, ni'godszañ náhen'áayú nnee íltah at'éégo hadaazt'i'i ninkááyú hasdákáh dolee. ⁴⁸ Doo Jews daanlii dahíi díi daidezts'aana' bil daagozhógo Bik'ehgo'ihinañ biyati' ya'ahédaanzí lé'e: dahazhí' daahinaa doleeŋo nábidihesdlaahíi dawa da'osdlaad. ⁴⁹ Bik'ehgo'ihinañ biyati' Antioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. ⁵⁰ Ndi Jews daanliini isdzané daagodnŋsini nt'éégo bídaagozini, la'íi nnee nant'an daanliini ákú daagolíníi biini' yá ádaagozlaa, Paul la'íi Bárnabas biniidaagododle', daaniigo, áik'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. ⁵¹ Bikee leezeh yaa daayilháal, doo hádaabich'it'íi dahíi nnee bee bígózihíi bigha, áigé' Icóniumyú onanát'aazh. ⁵² Hayíi da'osdlaadíi bijii dawa yee bil daagozhó, la'íi Holy Spirit ye'adaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul la'íi Bárnabas bilgo Jews ha'ánátséh goz'aa yune' ha'a'áazhgo yádaakti', áik'ehgo nnee lággo da'osdlaad, la' Jews daanliini, la' Greeks daanliini. ² Áiná' Jews doo da'odlaa dahíi, doo Jews daanlii dahíi yil daagoshkishgo odla' bee ilk'íyú daanliinií bich'í' nch'ogo natsídaakeesgo ádaizlaa. ³ Da'áigee sikeego nzaad ogoyaago, doo biini' hah

dago Bik'ehgo'ihinañ yá yádaakti' lé'e, áik'ehgo godiyihgo be'ígózini la'íi ízisgo aná'ol'íli Paul la'íi Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihinañ anát'íilgo biyati' yee bilgoch'oba'íi da'anii at'éégo bigóziigo ayíílaa. ⁴ Áígee nnee daagolíníi ilk'ékai; la' Jews daanliiníi yil daagost'íid; la'íi Paul la'íi Bárnabas yil daagost'íid. ⁵ Doo Jews daanlii dahíi la'íi Jews daanliiníi bindaant'a' bilgo biní'da'dih'nh la'íi nbída'ihne'go ndaagoshchii, ⁶ Ái yídaagols'íidná' Lýstra la'íi Dérbe, Lycaónia biyi' kih nagoznilyú la'íi binaayú dahtsidinkii. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee di'ilihíi sidaa lé'e, dágozliiná' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ An Paul yakti'go yidits'ag: Paul da'as'ah bine'íigo bi'odla' golíigo nádziihgo bigols'íid, ¹⁰ Áik'ehgo, Nádnáhgo hizii, bilnii. Nnee di'ílín dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee da'at'ééhíi Paul adzaahíi daayiltsa'ana' Lycaónia biyati'íi yee nádaadidilghaazhgo gádaanii, Daadinlziníi nohwich'í' nken'áash, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. ¹² Bárnabasn Júpiter daayihni; Paulhíi, itisgo yakti'híi bigha Mercúrius daayihni. ¹³ Kih goznílii bádngée kih biyi' Júpiter bich'í' da'ch'okáahíi goz'aq lé'e; áígee Júpiter bich'í' okáah yebik'ehn magashi la'íi ch'il hishbizhgo alzaahíi ch'é'ítinzhí' la'ádaizlaa, magashihíi natseedgo Paul la'íi Bárnabas okáahgo baa hi'níi nziigo, nnee da'adzaahíi binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'a, Paul la'íi Bárnabas, díi yaat'ídaanzigo doo bil daanzhoo dago ák'e nada'ihidziiz nágodiidzaago, nnee da'at'ééhíi yitah anákeel lé'e, nawode gádaaniigo, ¹⁵ Nnee daano'íni, hat'íi láq bigha ágádaakt'ii? Nohwíi aldó' nohwíi k'ehgo nnee ndlíni ant'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'á'zhí' ádaahne'ná' Bik'ehgo'ihinañ hináhi daahokáah le', an yaa, ni'godsán, túnteel la'íi dawa biyi' daagolínihíi ayíílaahi at'éé: ¹⁶ An doo aníná' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'i dabiini'yú nadaakeego ayiltsi lé'e. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi be'ígózi doleekíi dawahn nohwich'í' ch'í'nah ayiltsi, nt'éégo nohwich'í' at'éé, nanágoztihgo la'íi ná'nt'ihgo nohwá ágótsi, ch'iyán la'íi ilgoyilshóóníi bee hwoi daandliigo anohwiksi aldó'. ¹⁸ Ái gánniidgo magashi nastseedgo bee daahohiikaah daanzí n'íi t'aqzhí' ádaadzaa, ndi dásozhá begolzaa. ¹⁹ Jews daanlíni Antioché' la'íi Icóniumgé' hikaihíi nnee la' yiini' yá ádaagozlaago Paul leyída'isne'go, daztsaq láq daanzigo kih goznil bitisyú ch'idaideshood. ²⁰ Áiná' ínashood binaayú naziiigo, nádiidzaago kih goznil yune' onanádzaa: áigé' iskaq hik'e Dérbeyú ó'áázh, Bárnabas bilgo. ²¹ Ái kih goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go láqgo da'osdla'adná' Lýstra, Icónium la'íi Antioch golzeeyú t'aqzhí' onákai, ²² Inashood

nldzilgo ádaile'go, yidag yádaakti'go, Dayúweh da'oldlaq le', daayilniigo, la'íi, Nyé'i daadihiits'ago zhá Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanliiní itah daahiidleeh, daayilniigo áldó'.²³ Dáshiná' da'okaaq'ago inashood ha'ánálséhií dawago yánazini yá hadaiheznlná' Bik'ehgo'ihinañ yada'okíhií yaa yidin'áq.²⁴ Pisidia yiyi' ch'in'áázhná' Pamphýliagee n'áázh. ²⁵ Pérgagee Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee yádaakti'gé' Attália golzee yuyaa onaná'aazh. ²⁶ Áigé' Ántiochyú t'aaqzhi' bil onada'iz'eel, áigé' odaach'is'a' ni', áigé' binasdziidíi qal ladaizlaahíi Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi yee baa daagodest'aaq ni'. ²⁷ Ákú nakainá' inashood da'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidíi dawa yaa yil nadaagolni', la'íi doo Jews daanlii dahíi odláqo yá yil ch'ida'iztaaníi áldó'. ²⁸ Da'áigee inashood yil naháztaqo nzaad godeyaa.

15

¹ La' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odlá' bee ilk'íiyú daanliini yil ch'idaago'aah, Moses yegos'aaníi bik'ehgo circumcise ádaanohwi'deszaayúgo zhá hasdákáh, daanliigo. ² Paul la'íi Bárnabas díi yaa yádaakti'go díyat'eego yil lahada'dit'áh, áik'ehgo Paul la'íi Bárnabas, la'ihíi áldó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'á la'íi inashood yánazini díi baa nahódaidiikidyú do'kah, daayilniigo hadaiznil. ³ Inashood ha'ánálséhií daabides'a'go dahdiikai; doo Jews daanlii dahíi Jesus yich'i' dahaskaihií yaa nadaagolni'go Pheníce la'íi Samária golzeeyú ch'ikai; odlá' bee ilk'íiyú daanliiní dawa yaa bil daagozhóq. ⁴ Jerúsalemyú hikainá' inashood ha'ánálséhií, nadaal'a'á la'íi inashood yánazini bilgo yaa hikaihií ba'ahédaanzigo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidíi dawa yaa yil nadaagolni'. ⁵ La' inashood Phárisees zhinéégo daagot'iiníi daahizigo gádaanniid, Da'anii circumcise ádaal'iigo dávik'eh, la'íi Moses yegos'aaníi bikisk'eh ádaano't'eego daan'niigo bándagosiit'aa. ⁶ Nadaal'a'á la'íi inashood yánazini díi yaa yádaakti'híi bighá da'adzaa. ⁷ Nzaad godeyaago lahada'dit'áhná' Peter hizigo hadzii, Nnee daano'ini, shik'íiyú, dá'ak'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, shíi shinkááyú doo Jews daanlii dahíi daidits'ago Jesus daayodlaq doleelgo Bik'ehgo'ihinañ nohwitahgé' hanáshíit'íi ni'. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ daakojíi dawa yígólsini Holy Spirit nohwíi nohwaa daadest'aaníi k'ehgo bíi áldó' baa daadest'aaqo bil'ijóóníi yee yil ch'i'nah áyilsi; ⁹ Nohwíi la'íi bíi bilgo dálekt'eego nohwaa natsekeesgo bi'odla' bee bijíi nlt'éégo ánádaisdlaa. ¹⁰ Áik'ehgo hat'íi bighá nohwíi la'íi daanohwita n'íi ch'éh ádaahiil'i n'íi, Jesus daayodláni doo Jews daanlii dahíi ladaile'go ádaakt'iigo

Bik'ehgo'ihinañ nabídaanoŋtaa? ¹¹ Jesus Christ nohweBik'ehñ dázhó bílgoch'oba'íí bee hasdáhii'níígo bíí áldó' da'áik'ehgo hasdákáhgo dahohiidlaa. ¹² Nñee dała'adzaahíí dawa doo hat'íí daahiŋts'ag daná' Bárnabas la'íí Saul yídaayésts'aa, hago'at'éégo doo Jews daanlii dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihinañ binkááyú godiyihgo ánágot'ííhíí la'íí ízigo áná'ol'ííhíí ánáda'ol'ííhíí n'íí yaa nadaagoln'i' l'é'e. ¹³ Aaŋ hadaasdziiná' James hadziigo gánniid, Nñee daanoŋini, shik'ííyú, shídaayéts'áá: ¹⁴ Símeon gáníí ni', Da'íłtséná' doo Jews daanlii dahíí Bik'ehgo'ihinañ bizhi' yee da'okaąhgo hayiniíí doleełhíí bigha yaa nyáá l'é'e. ¹⁵ Dáleł'eego Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí yaa nadaagosni'; díí k'ehgo k'e'eshchii ni', ¹⁶ Díí bikédé'go nádishdaalgo David bich'á'gé' hadaalışchínihií nadaant'ango ánádaashdle', kih ánágoch'idle' lehií k'ehgo; nagohezgo' n'íí dawa nágodisht'ííhíí, nł't'éégo nnágodish'aak: ¹⁷ Nñee la'ihíí áldó' Bik'ehgo'ihinañ hádaabit'íi doleełhíí bigha, la'íí doo Jews daanlii dahíí shizhi' bee daahojíihíí áldó', nii nohweBik'ehñ, díí dawa ánat'íi. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinañ ni'godszañ ágólzaagé' yushdé' godezt'i'go binasdziidíí yígółsı ni'. ¹⁹ Áí bigha shíí díí k'ehgo shíł dábik'eh, doo Jews daanlii dahíí Bik'ehgo'ihinañ bich'í' dahnáhikáhií doo hat'íí bigha bich'í' nadaagont'og bik'eh da: ²⁰ Díí zhá bee bich'í' k'eda'iilchii, Beda'okaąhíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'niil n'íí doo daałaą da, doo nant'í' nach'ikai da, la'íí dawahá bize'da'ist'ooníí la'íí dihiíí áldó' doo daałaą da. ²¹ Doo ániiná'gé' godezt'i'go kih nagoznílií dawagee hadn' Moses yaa nadaagoln'íí gólíí, Jews daagodnksiníí bijii Jews ha'ánáłséh nagoz'aa yuñe' Moses binaltsoos dawahn nádaahojíí. ²² Nadaal'a'á, ínashood yánazini, la'íí ínashood ha'ánáłséhíí dawa bílgo dabíí bitahyú nñee hádaiheznilgo Ántiochyú Paul la'íí Bárnabas yił daides'a'go bíł dádaabik'eh; áik'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi la'íí Silas, ínashood bitahyú nñee ádn nazinihií: ²³ Naltsoos díí k'ehgo k'e'eshchiinií yił odais'a': Odlá' bee nohwik'ííyú daandlíni, nadaal'a'á, la'íí ínashood yánazini bílgo, nohwíí doo Jews daanołii dahíí, Ántiochyú, Sýriayú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'ííyú daanoŋini, Gozhóó, daanohwih'nii. ²⁴ Doo hadn' ágádaabiln'nii da ndi, nohwich'á'gé' la' yati' yee nanohwinkł'ogo, Círcumcise ádaanohwí'dilne', la'íí Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh ádaanoł't'ee, daanohwihniigo nohwiini' nadaidezgeedíí baat'ídaandzi ni': ²⁵ Áik'ehgo dała'áhiidzaaná' nñee la' hadaahii'niił, áí Paul la'íí Bárnabas, nohwíł daanzhóni, ákú bíł nádaadn'aago daanohwigha nohwíł dádaabik'eh. ²⁶ Díí nñeehíí dásdozhá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' bee daabich'ozhihií bigha. ²⁷ Áik'ehgo Judas la'íí Silas

díí naltsoosíí bíł daadel'a', dá díí bek'e'eshchííhí k'ehgo dabíí nohwíł nadaagodolñih. ²⁸ Holy Spirit ła'íí nohwíí nohwíł dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá díí zhá bee nohwá ndaagosíit'aa; ²⁹ Beda'okaaquíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'nííł n'íí, ła'íí díł, ła'íí dawahá bize'da'ist'ooníí doo daasaa da, doo nant'í' nach'ikai da aldó': díí bich'á'zhí' ádaanoł'eego nzhq. Da'ái zhá nohwich'í' k'eda'shiilchíí. ³⁰ Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood dała'ádaizlaaná' naltsoosíí yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiiníí daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehíí bigha bíł daagozhq. ³² Judas ła'íí Silas, dabíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'i daanliigo, odlá' bee bik'ííyú łaágo yich'í' yadaakti', ła'íí ndzilgo bi'odla' goleehíí bigha yidag yadaakti' lé'e. ³³ Déł'ihézhí' naháztaa hik'e odlá' bee bik'ííyú nadaal'a'á bich'í' onádais'a', bíł daagozhq. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídaá ndizhq, nñid. ³⁵ Paul ła'íí Bárnabas aldó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'ídaago'aahgo ła'íí yaa nadaagolñigo, ła'ihíí aldó' łaágo ágadaat'íí ni'. ³⁶ Da'kwíí hiskaaníí ch'ígoyáá hik'e Paul Bárnabas gáyilñii, Noo', t'aažhí' nádotaash kñh gozñil n'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nagohiilñi' n'ííyú, odlá' bee nohwik'ííyú baa nanádaanotaa hagosha' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasñ John, da'án Mark holzéhi, ył dikáh hát'íí. ³⁸ Ndi Pauln doo ył dikáh hát'íí da, dabí'ilténá' Pamphýliagee bich'á' t'aažhí' ádeheltíí ni', doo dayúweh bich'odaanigo ył okai da ni'. ³⁹ Áí bigha ła', Ch'ík'eh, niiná' ła'íí, Dah, niigo yigha díyat'eego lahadit'áh, áí bigha ilk'é'áázh: Bárnabasñ Mark bíłgo bíł oda'iz'eel, Kýprus golzeeyú; ⁴⁰ Pauln Silas hayiltíigo dahn'áázh, odlá' bee bik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íí nohwíł daanlii, daabiñiigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sýria golzeeyú ła'íí Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánáséhíí bi'odla' ndzil hileehíí bigha ákú ch'in'áázh.

16

¹ Áíge' Paul Dərbeyú nanadzaa, Lýstrayú aldó': áígee Jesus yodłani sidaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nłini bimaa; áiná' bitaahíí Greek nlii: ² Án Lýstragee ła'íí Icóniumgee odlá' bee ilk'ííyú daanliiníí nł'éégo baa yadaakti'. ³ Paul Timothy ył di'aash hat'íigo círcumcise ábíłaa, bitaa Greek nliigo Jews ákú daagolíníí dawa yídaagołshíí bigha. ⁴ Kñh nagozñilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á ła'íí ínashood yánazini begoz'aaníí bá ádaizlaahíí bek'e'eshchíni baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleekíí. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánáséhíí bi'odla' ndzil daasilíi, ła'íí dajíi biigha bínáhíkah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee

yádaalti' da, biłniigo Phrygia la'íi Galatiayúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh nt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'íi da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahíi ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ Tl'é'yú Paul bił ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golíni sizij; án gábiłniigo náboqaq, Yushdé', kú Macedóniayú nnángo nohwich'onni. ¹⁰ Bił ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'í' Macedóniayú nkáh daaniidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nań ánohwilni ląą daandzigo. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'igozdqh Samothraciazhi' nohwil dahdez'eel, iskaq hik'e Neápolisýú nohwil naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philippizhi' ohiikai, ái Macedonia biyi' itisgo kih goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataągo da'kwii hiskaq. ¹³ Jews daagodnłsinii bijii túłini bahgee kih goznilgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okaqah goz'aq; áígee dinebigho isdzáné nihikáhii bich'í' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatiragé' golíni, nak'a' hichiigo dot'izhi' baa nahinihn, Bik'ehgo'ihí'nań yokaqhn, nohwidzts'aq: án Bik'ehgo'ihí'nań bijii ilch'a' áyúlaago Paul ánihi' nt'éégo yidezts'aq. ¹⁵ Án la'íi yił naháztaanii biłgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokaqahgo gánohwilni, NohweBik'eh' da'anii yodlaągo daashidohniyúgo, shigowayú nahisóttaq. Dayúweh yushdé' daanohwilniyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okaqah goz'aqyú hiikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' goliiigo o'ijn, biyisnahii zhaali yá ágole'n nohwaa nyáa: ¹⁷ Án Paul la'íi nohwii nohwiké' naghaa, dilwoshgo gániiigo, Díi nneehii Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú at'éhi bánada'iziidii ádaat'ee, hago'at'éégo hasdách'igháhii yaa nohwil nadaagolni'i. ¹⁸ Da'ágánat'ijigo ląągo iskaq. Ái Paul yik'etsézdijidgo t'aqzhi' adzaago spirit ncho'ii gáyilni, Jesus Christ bizhi'ii bee gánidishni, Biyi'gé' hannáh. Áík'ehgo dagoshch'í' hayáa. ¹⁹ Biyisnahii zhaali yá ádaile' n'ii bich'a' ásdijidgo yidaagotsiidná' Paul la'íi Silas yił ndaazdeelgo na'hinih goz'aqyú nadaant'an biyahzhi' ndaideshood, ²⁰ Áíge' nant'ančan daanliinii yaa yił hikaigo gádaayilni, Díi nneehii, Jews daanliini, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'ii nohwii Romans daandliini nádaagodiit'aago doo nohwá goz'aq dahii yee ilch'idaago'aah, ái bikisk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'aq da. ²² Áíge' nnee ląągo dała'adzaahii bik'i dahishjeed; áíge' nadaant'aahii Paul la'íi Silas bidiyagé' baa nadaihezdzi'zná' habída'iltsaasgo bá ndaagoz'aq. ²³ Aasinilii nádaabinestsazná' ha'ána'ilka' yune' ha'adaabisdeel, bena'igese nai'nili gádaayilniigo, Nt'éégo binádaadn'ii: ²⁴ Ágábiłnihi' bigha da'ihni'yú ha'ána'ilka' yune' da'obiláa, bikee o'i'án yune' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áíge'

t'É'ís'ahyú Paul ła'íi Silas Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąhgo ła'íi ya'ahédaanzigo da'do'aalgo ha'áshijeedí daabidezts'ąą l'é'e. ²⁶ Dágosile ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aaní dihes'naago dagoshch'í' dáádítíh dawa ch'ída'ezkęęz, ła'íi bësh hishbizhíi bełdaahest'óó n'íi k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igęsé nai'nílii ch'ínádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítíhíi ch'ída'astaągo yo'įigo ha'áshijeedí hahizkįį lą nzigo bësh be'idiltíshé hayiidzįzgo ídizildee niizįi. ²⁸ Áiná' Paul nádidilghaazhgo gáníi, Ín'dólníh hela': daanohwigha t'ah kú naháataą. ²⁹ Bena'igęsé nai'nílii, Kọ' shaa noł'aa, niigo ha'alwod, áiná' tsídolyizgo ditídná' Paul ła'íi Silas yiyahzhí' nágo', ³⁰ Áigé' yil ch'ékainá' gádaayihńii, Hago ashńéhgo hasdáshidilteeh? ³¹ Gádaabińii, Jesus Christ nohweBik'ehń hondlaąyúgo hasdáníteeh, ła'íi bíł nahántaanihíi aldó'. ³² Áigee án ła'íi yil naháztaanihíi dawa Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yich'í' yádaakti'. ³³ Da'ái bit'É' binída'desńihgee bá tádaizgiz; áigé' dagoshch'í' án ła'íi yil naháztaaní dawa baptize ádaabi'deszaa. ³⁴ Bigowayú yil onákaiyú yá da'dezné', áigé' án ła'íi yil naháztaaní dawa Bik'ehgo'ihí'nań daayosdlaądhíi bighą bíł daagozhóq l'é'e. ³⁵ Got'įį gozłįiná' nant'án iké'gee sińilíi aasińilíi akú odes'a', Nńeehíi ch'ínánót'aash, daaniigo. ³⁶ Bena'igęsé nai'nílii ádaaniihíi Paul yil nagosńi' gáníigo, Nant'án iké'gee sińilíi ínł'a', ch'ínánót'aashgo: áík'ehgo ch'ínól'aashgo nohwił gozhóqgo nádok'aash. ³⁷ Áiná' Paul gábińii, Nohwíi Romans ndlíni dá doo nohwaa yá'iti'é nńee bináál nohwída'ashtłizh, ha'áná'ilka' yune' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adíi dánant'í'é ch'ínánohwiléé née? Dah; dabíi kú nókáhgo ch'ídaanohwinoléé. ³⁸ Aasińilíi díi yati'íi nant'án iké'gee sińilíi yil nadaagosńi': ái Paul ła'íi Silas Romans daanliiníi yídaagosłįidná' ndaaldzid. ³⁹ Áík'ehgo akú hikaigo nł'Éégo yich'í' hanádaasdziiná' ch'ínádaabizlaago, Kįh gozńilgé' ch'ínól'aash, daabińii. ⁴⁰ Áík'ehgo ha'áná'ilka'gé' ch'ínát'aazh, áigé' Lydia bigowayú ó'áázh: odlą bee bik'íyú daanliiníi daayo'įiną' yidag yádaakti'ná' onát'aazh.

17

¹ Áigé' Amphípolisýú ła'íi Apollóniayú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, akú Jews ha'ánálséh goz'ąą l'é'e: ² Ákone' Paul ha'ayáá, da'át'íhíi k'ehgo, áigee Jews daagodnłsiníi bijįį Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi yaa yándaaltihgo taadn godilzih. ³ Christ biniigodelzaaná' daztsaągé' naadiidzaahíi dávik'ehyú adzaa, daayihńiigo nł'Éégo ch'í'nah ádaayłsigo yaa yádaakti'; áigé' gádaayihńii, Díi Jesus baa nohwił nagosńi'ń Christ nłįi. ⁴ Áík'ehgo ła' da'osdlaądgo Paul ła'íi Silas yihikai; Greeks daagodnłsini

lájago, isdzáné itisyú nandeehíí doo ałch'ídé ałdó' ádaadzaa da. ⁵ Áiná' Jews daanlíni da'olch'íidgo nnee nch'ogó' nadaakaihíí dałá'ádaizlaago nnee áígee daagolíníí yíl daagołkizh, Jason bigową ch'ída'isdzjiz, Paul ła'íí Silas nnee dałá'adzaahíí bich'í' ch'ídaanendzood daanzigo. ⁶ Doo hwaa da yídaagołsjiidná' Jasongo ła'íí odlą' bee ilk'íyú daanlíni ałdó' ła' bilgo nadaant'an bidáhzhí' ndaineyood, daadilwoshgo gádaaniiná', Díí nneehíí ni'gosdzán biká' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'íí kú n'áázhgo, ⁷ Jason k'íyó'níí lẹ'e: nant'an ła'ihíí nlii, Jesus holzéhi, daaniigo, áí dawa Caesar yegos'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee da. ⁸ Nnee dałá'adzaahíí ła'íí nant'an daanliiníí díí daidezts'aaná' doo bil dábik'eh da. ⁹ Jason ła'ihíí bilgo idánada'hes'nílná' nańdaabines'íid. ¹⁰ Odlą' bee ilk'íyú daanliiníí tł'é'yú Paul ła'íí Silas Beréayú odais'a': ákú n'áázhná' Jews ha'ánálséh goz'aą yune' ha'a'áázh. ¹¹ Jews áígee daagolíni Jews Thessalónicagee daagolíni bitisgo nłt'éego natsídaakees lẹ'e, Jesus baa na'goni'íí dážhó hádaat'ijigo nádaidnne'go Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníí dajji biigha yitah daadéz'ijigo daayozhíí lẹ'e, Jesus baa na'goni'íí da'anii shi daanzigo. ¹² Áí bighą lájago da'osdlaąd; isdzáné Greeks daanlíni itisyú nandeehíí doo ałch'ídé da, nnee ałdó' lájago da'osdlaąd. ¹³ Áiná' Thessalónicage' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihinań biyati' yee yakti'íí yídaagołsjiidgo, ákú náńsáągo, Beréagee daagolíníí yíl daagoshkizh lẹ'e. ¹⁴ Áík'ehgo odlą' bee ilk'íyú daanlíni dagoshch'í' Paul túnteel bich'í'go odais'a': Silas ła'íí Timothy da'áígee sikeená'. ¹⁵ Paul yíl okaihíí Áthenszhí' yíl niikai: t'aązhí' nádesht'aazhná' Paul gábihni, Silas ła'íí Timothy dagoshch'í' shaa no'aash le'gá shá bilđolhni. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíí bich'í' da'ch'okąąhíí dážhó lájago yo'ijigo biyi'siziiníí doo bil gozhóó da. ¹⁷ Áík'ehgo Jews ha'ánálséh goz'aą yune' Jews daanlíni ła'íí nnee daagodnłsini yíl łahada'dit'áh, ła'íí na'iniih nagoz'aąyú dajji biigha nákaahíí ałdó' yíl łahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyą' yaa nakaihíí, ła' Epicuréans daaholzéhi, ła'íí Stóics daaholzéhi baa hikai. Ła' gádaanii, Díí bizaagolánihií ląą hat'íí niih? Ła'ihíí, Bich'í' da'ch'okąąhíí doo bigózi dahi yaa nagolni' ngonolnii, daanii, Jesus yaa nagolni' ła'íí nanezna'íí naadiikáhíí yaa nagolni'híí bighą. ¹⁹ Daabiltsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yíl hikai gádaayihniigo, Ánídého ilk'ígót'aahíí baa nohwil nagolni'. ²⁰ Hat'íishí doo bigózi dahi baa nagolni'go da'nts'ag: áí bídaagonłzi hádaahiit'ij. ²¹ (Athensgee dasa' daagolíníí ła'íí nzaadgé' daagolji n'íí dawa daazhógo na'goni' ánídéhíí yaa nadaagolni'go dagohíí yídaayést'sąągo naháztąą.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú

sizijgo gáníí, Athensgee daagonońni, dážhó nohwił daagodiyih ląągo bigosłsijd. ²³ Hishgaalyú dawahá daaholkaąhíí daanesh'íí, la'íí da'olkaąhgee DILZINI DOO BÍGÓZINI BICH'Í' golzeego k'e'eshchiiníí hish'íí ni'. Áík'ehgo daaholkaąhíí doo bídaagonołsı dahíí baa nohwił nagoshni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ni'gosdzán la'íí dawahá biká' daagolíníí áyílaahn yaaká'yú la'íí ni'gosdzán biłgo yeBik'ehń nlijgo da'ch'okąąh nagoz'aaníí nnee áyílaahíí doo yiyi' goljíí da. ²⁵ Doo hat'íí yídn nlij dahíí bighą dawahá nnee ádaizlaahíí doo bee daach'okąąh da, dabíí nnee dawa ihí'naahíí, nádidzokíí la'íí dawahá yá ágółsłhíí bighą. ²⁶ Nnee dała'á bich'ą'gé' nnee iltah at'éego hadaazt'i' ni'gosdzán biká' dahot'éhé góljigo yá áyílaa, la'íí hazhı' daahinaahíí la'íí hayú daagolíníí yá ngon'ąą; ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yiká daadéz'íí doleelhíí bighą, baa deshaal daanzigo, dat'éé ndi dała'á ntjigo doo nohwich'ą' nzaadyú gólini at'éé da, ²⁸ Bee daahin'naa, la'íí bee nadaahiikai, la'íí binkááyú daagondlij; nohwitahgé' biyati' nzhónihíí la' gádaanihíí k'ehgo, Nohwíí da'anii bichagháshé daandlij. ²⁹ Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandlijgo, nnee dábiini'ihíí yee Bik'ehgo'ihí'nań ádaile', óodo dagohíí béshligaií, tséeta bee nlt'éego be'ilzaahíí áyílaahíí k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'. ³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo yidaagołsı daná' binchọ'íí doo yinel'íí da ni': ndi k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań nnee dahot'éhé gádaayihniigo bá ndaagoz'ąą, Nohwinchọ'íí bich'ą'yúgo ádaalne': ³¹ Nnee háyiktíníí ni'gosdzán biká' nnee dábiik'ehgo yaa yałti' doleelgo la'a jji ngon'ąąhíí bighą; áí da'anii ágodońihíí da'ái nnee daztsąągé' náyihil'na'íí bee nnee dawa yígółsigo áyílaa. ³² Nanezna'íí naadiikáhíí yaa da'dezts'ąąná' la' baa daadloł lẹ'e; la'íí, Baa nohwił nanagolnı' ndi at'éé, daanii lẹ'e. ³³ Áík'ehgo áígé' Paul ch'ínyáá. ³⁴ Nnee la' bíhikaigo da'osdłąąd: Dionýsius, Areópagite nlíni, la'íí isdzán Dámaris holzéhi, la'ihíí biłgo alđó'.

18

¹ Díí bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá. ² Áígee Áquila, Jew nlíni, Póntusgé' gólini yaa nyáá, áí bi'aad Priscilla biłgo da'ánihí Italygé' n'áázh, (Jews daanlíni Romegee daagolíníí, Daanohwigha ch'ínólkáh, niigo Cláudius ngon'ąąhíí bighą,) áík'ehgo Paul yaa nyáá. ³ Paul alđó' gowaąolgai ágole'íí nlijgo yıl daagoljigo yıl nada'iziid lẹ'e: (ái gowaąolgai ádaile'íí daanlij.) ⁴ Jews daagodnłsiníí bijji dawahn ha'ánátséh goz'ąą yune' Paul Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni yich'ı' yánadaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. ⁵ Silas la'íí Timothy Macedóniagé' n'áázhná' Paul dá yałti' nt'éé, Jesus,

Christ nlii, niigo Jews daanlíni yil nadaagolní'. ⁶ Jews daanlíni doo hádaabit'íi dahíi bigha dénch'ógo bidáhzhí' yádaakti'ná' Paul bidiyagé yiiháalگو gádaabihni, Dáhaago ádaaldzaa l'éyúgo dánohwíi nadaanohwink'og; shíi doo nashink'og da: kodé' godezt'i'go doo Jews daanlii dahíi bich'i' dahdisháh.

⁷ Áigé' dahnyaago nnee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqhñ, bigowayú óyáá; ái gowahíi Jews ha'ánálséh goz'aaníi dábit'ahgé' goz'aa l'é'e. ⁸ Crípus, Jews ha'ánálséh yinant'a' nlii, yil naháztaaníi dawa Jesus daayosdlaad; la'íi Córinthgee daagolíníi Paul biyati' daidezts'aaná' da'osdlaadgo baptize ádaaszaa. ⁹ Áigé' t'é'yú Jesus Paul bíl ch'i'nah ágólaago gábihni, Doo néndzid da, yáñti', doo t'aazhí' ánt'éé da: ¹⁰ Shíi nli nshliigo nnee doo la' nni'dolnih at'éé da: dzaagee shichagháshé láago daagolii. ¹¹ Áik'ehgo áigee goliiigo daládn legodzaagé' gostán dahitaa, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ích'igo'aah l'é'e. ¹² Áigé' Akéyagee Gállio nant'an nliiná' Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'i' nanakii, áik'ehgo yáná'itihéyú yil hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díi nneehñ begoz'aaníi doo yikisk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo nnee biini' yá ádaagoléh. ¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayihni, Nch'go ánágot'íi dagohíi nyee'yú ádzaahíi baa yádaakti'yúgo nohwíyést'sáago dávik'eh doleeñ ni', Jews daanoíni: ¹⁵ Áiná' yati', hizhíi la'íi benagosolaaníi zhá baa lahada'dok'áhíi bighayúgo, dánohwíi nadaanohwink'og; shíi díi k'ehgo ágot'eehíi doo baa yashti' at'éé da. ¹⁶ Áik'ehgo yáná'itihégé' ch'iyine'yood. ¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenes, Jews ha'ánálséhíi yinant'a', yil ndaazdéelgo yánáltihíi dahnándaahíi bádngée nyída'ashtlzh. Gállio ánágot'íidíi doo yich'i' zhinéé at'éé da ni'. ¹⁸ Díi bikédé'go Paul da'áigee sidaago nzaad ogoyáá, áigé' odlá' bee bik'íyú daanlíni yich'á' bíl o'i'éél Síriayú, Priscilla la'íi Áquila bílgo; Cenchréagee bitsizil yilshéeg; godnksigo ngon'aa n'íi bigha. ¹⁹ Áigé' Éphesusyú hikai, áigee Priscilla la'íi Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áiná' bíhíi Jews ha'ánálséh goz'aa yune' oyáago Jews daanlíni yich'i' yádaakti' l'é'e. ²⁰ Da'anahzhí' síndaa, daabihniiná', Dah, niigo, ²¹ Yich'á' dahnanásdzaa, gáyhniigo, Okaaqahgo da'idaayú dázho disháh hásh'íi, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íyúgo nohwaa nádishdáá. Áik'ehgo Éphesusgé' bíl oná'í'éél. ²² Caesaréayú bíl na'n'éelná' ínashood ha'ánálséh yúdag óyáago dét'ihézhí' yil yádaakti' l'é'e, áigé' yagi Antiochyú onanádzaa. ²³ Dét'ih ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahýúgo onanádzaago Galátia la'íi Phrygia golzeeyú ch'inyáá, ínashood dawa bi'odla' ndzil ánádaidle'go. ²⁴ Jew nlii, Apóllós holzéhi, Alexándriayú

gólíni, Éphesusyú nyáá; dázho nt'éégo yakti', Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinii nt'éégo yígótsi. ²⁵ NohweBik'ehñ bikísk'eh ch'ogaahí nt'éégo baa bil ch'ígót'áni; bijíi yune' dilkti'go, dawahn nohweBik'ehñ yaa yakti'go ilch'ígó'aah lé'e, John baptize ábi'delzaahí zhá yígótsi ndi. ²⁶ Áñ Jews ha'ánátséh goz'aq yune' doo biini' hah dago yakti' nkegonyaa; Priscilla la'íi Áquila daabidezts'aqaná' dasádnýú yil okaigo Bik'ehgo'ihinañ bikísk'eh ch'ogaahí nt'éégo doo hidziih dago bil ch'ídaago'aah lé'e. ²⁷ Akéyayú shil ido'eel nzina' odlá' bee bik'íyú daanlíni, Apólos akú deyaa, ndaadołteeh le'gá, daayihniigo inashood Akéyagee daagolíníi yich'i' k'eda'ashchij: akú nyáaná' inashood ilgoch'oba'íi bee da'osdlaqdíi nt'éégo yich'onii lé'e. ²⁸ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinii bee Jesus, Christ nlii, bil ch'r'nah ádaayisigo nnee bináál Jews daanliinii yil lahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

¹ Apólos Córinthgee sidaaná' Paul ni' bidazhineégo ch'inyáágo Éphesusyú nyáá; akú inashood la' yaa nyáágo, ² Gádaayihni, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'aq lánée da'osodlaqdná'? Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliinii doo hwaa baat'ídaandzi da. ³ Paul gáyihni, Hat'íshá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahí bikísk'eh, daanii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwinchó'íi bich'á'zhí' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shiké'gé' híghahíi, Jesus holzéhi, daaholdlaq, daayihniigo. ⁵ Díi daidezts'aqaná' Jesus nohweBik'ehñ bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áigé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aqgo yati' la'i yee yádaakti', la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti' lé'e. ⁷ Nnee nakits'adah shi hilt'ee lé'e. ⁸ Áigé' Paul Jews ha'ánátséh goz'aq yune' onadáhgo doo biini' hah dago yakti'go taagi dahitaq, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaní yaa yakti'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áiná' la' t'aqzhi' na'ádi'nilgo doo da'odlaq da lé'e, ái dałat'ééhíi bináál Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi nchó'go yaa yádaakti', ái bigha Paul, inashood bilgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajii biigha ilch'i' yánadaaltih. ¹⁰ Díi k'ehgo ádaat'jigo naki legodzaa; áik'ehgo Asia biyi' daagolíníi dawa, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehñ biyati' daidezts'aq. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ Paul binkááyú ízigo áná'ol'jikhí doo hwaa hit'jii dahi ye'ánát'jii: ¹² Báyayo dagohíi itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíi bich'i' onádaach'iniil, áik'ehgo kah yaa nakaihíi nádaabi'dilziih, la'íi nnee spirits nchó'i biyi' daagoljii n'íi hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai

nt'éhi nnee biyi'gé' spirits nchọ'i hadainiyoodíi daanlíni, Jesus nohweBik'ehń bizhi' yee ádaañiigo spirits nchọ'íi hadainiyood daanzigo gádaayihńii, Jesus, Paul yaa yakt'íhi, bee ná ngoni'áá. ¹⁴ Jews bi'okąąh yedaabik'ehi yánant'a'í, Sceva holzéhi, biye'ke gots'idihíi ádaat'íid lẹ'e. ¹⁵ Áiná' spirit nchọ'i gádaabihńii, Jesus bígonsj, Paul áldó' bígonsj; nohwíi hadń ádaat'íi shí? ¹⁶ Nnee spirit nchọ'i biyi' golínihíi nnee gots'idi yich'í' yaahilwodgo dawa yich'í' dahnadilwo'go yitis silíj, áík'ehgo gowaǵé' dádaałichiiigo biní'da'deznihgo ch'ínkíj. ¹⁷ Éphesusgee daagolíníi, Jews daanlíni ła'íi Greeks daanlíni díi yídaagołsijidńá' dawa tsídaadesyiz lẹ'e; áík'ehgo Jesus nohweBik'ehń bizhi' nnee dawa daidńsij nkegonyaa. ¹⁸ Nnee łąągo da'osdłaađíi neheskaigo nchọ'go ánádaat'íjł n'íi yaa nadaagolńi'. ¹⁹ Bena'ch'aahíi ye'ánádaat'íjł n'íi ła' binaltsoos dała'ádaizlaago nnee dawa binááł daidńlid: ái da'izłjłhíi daayołtag hik'e zhaali béshłigaihíi ashłladin doo náhółtagyú da'izlíni lẹ'e. ²⁰ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dayúweh bínágodaałgo itisgo at'éé silíj. ²¹ Díi ánágot'íjđíi bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáągo Macedóniayú ła'íi Akéyayú ch'idishaal nziggo gáníi, Ákú déyááhíi bikédé'go Romeyú áldó' dishaał. ²² Áíǵé' bich'odaañihíi naki, Timótheus ła'íi Erástus Macedóniayú odes'a'; búi Asiayú det'íhézhi' sidaa lẹ'e. ²³ Áiná' Jesus bikísk'eh da'ch'okąąhíi nnee dénchọ'go yaa hago'áá nkegonyaa. ²⁴ Ła' nnee Demétrius holzéhi, béshłigaihíi yitsidi nłini, kłh biyi' Diána daach'okąąhíi béshłigai bee be'ilzaago áile'i, án béshłigai daayitsidíi łąągo yich'í' nadaahi'niil lẹ'e; ²⁵ Án ái nnee ła'íi da'ágát'éégo binasdziidíi bilgo dała'áyíłlaago gádaayihńii, Shik'isyú, díi nada'idziidíi bich'á'ǵé' ízisgo da'it'íjłhíi bídaagonołsij. ²⁶ Díi daał'jł ła'íi daadołts'ag, Dawahá bich'í' da'ch'okąąhíi nnee ádaile'íi doo bich'í' da'ch'okąąh bik'eh da, niigo Paul, nnee łąągo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé áldó': ²⁷ Díi nohwinasdziidíi nohwich'á' daayilchọq; doo ái zhá da, ndi Diána, isdzán bich'í' daach'okąąhíi ízisgo at'éhi, kłh biyi' daach'okąąhíi doo ilíj da hileeh, ái Asia dahot'éhé ła'íi ni'gosdzán biká' nnee dawa daabokąąh n'íi bich'á'ǵé' ízisgo gos'ánihíi bech'ígowáh doleel. ²⁸ Díi daidezts'ąąńá' diyat'eego bádaagozhchijđgo nádaadilghaazh, Éphesusgee daagolíníi daayokąąhíi, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nłini at'éé, daañiigo. ²⁹ Áík'ehgo kłh goznilgee godikish gozłjigo, dała'ánách'it'íjłh goz'ąą yune' nádnkij, Paul ył nakaihi Gáius ła'íi Aristárkus, Macedóniagé' daagolíni, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee łąągo dała'adzaahíi bitahyú digháh hát'jł ndi ył

nakaihíí, Dah, daabiñii. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, aldó' bich'í' o'í'p'a', Dała'ánách'it'í'ih goz'ąą yuñe' donah hela', daabiñiiigo nádaabokąąh. ³² Nñee ła' kogo ádaañiiná' ła'íi ła'ngo ádaañii: áígee godikish; hat'íi bighą dała'ádaach'idzaahíi ła' doo yídaagoksíid da lẹ'e. ³³ Nñee ła' Alexánder holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziih, daabiñiiigo ádnyú nadaabizloqs. Án na'ígizh, nñee yich'í', Jews daanlíni bá yashti' nzigo. ³⁴ Ndi Jew nliigo yídaagoksíidná' dála't'ohe, Éphesusgee daagolíni daayokąąhíi, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nliini at'éé, daañiiigo daadilwoshgo nakidn ledihikeęez. ³⁵ Áíge' kįh goznilií begoz'aanú yek'e'eshchini nñee dała'at'ééhíi, Doo hago'aa da, yihñiidná' gádaayihñii, Éphesusgee daagonolíni, díi kįh goznilgee daagolínií, Diána, ízisgo at'éhi, daayokąąhgo hadn doo yígólsį da? Ła'íi be'ilzaahíi Júpiter bich'ą'ge' naltq'íi daayokąąhgo aldó' hadn doo yígólsį da? ³⁶ Díi doo da'anii da doo hadn ñii le' at'éé dahíi bighą doo daagonolch'aad dago dávik'eh, doo nats'ikees dahíi doo ádaakt'įi da. ³⁷ Díi nñee kú daanenoyoodíi dilzihgo nagoz'aanú doo daiłchqoh da, ła'íi isdzán be'ilzaahi daahohiikąąhíi doo nchq'ogo yaa yádaakti' da. ³⁸ Áík'ehgo Demétrius ła'íi da'itsidi yił nada'iziidií dahadn yaa yádaakti'go hádaat'įiyúgo, yáná'itihé ch'í'otąą, ła'íi aayádaakti'íi gólįi, akú łaa yádaakti' dávik'eh. ³⁹ Dayúweh ła' hádaakt'įiyúgo nñee yándaaltihíi ilch'í' hilñéh ndi at'éé. ⁴⁰ Díi jįi be'ánágot'įidhíi bighą nohwaa yáda'iti' ngolñii, hat'íi baa daagonch'aadihíi doo ła' da. ⁴¹ Díi yee gánñiidná' nñee dała'at'ééhíi, Nádaadołkáh, yihñiid.

20

¹ Godikish n'íi ąąłná', Paul ínashood yushdé' daayihñiiidná' yinádaadezhchid, áíge' yich'ą' Macedóniyú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolínií yitaaghaago yidag yádaakti'ná' Greeceyú ñyáá. ³ Akú taagi bedahitąą. Jews daanlíni benadaago'aaná' Sýriayú bił naadez'eel nt'éégo Macedóniyúgo ch'ínánóshdáh nzi lẹ'e. ⁴ Sópater Beréage' gólíni, Aristárkus ła'íi Secúndus, Thessalonícage' daagolíni; Gáius, Dérbege' gólíni, ła'íi Timótheus; Tíkakus ła'íi Tróphimus, Asiage' daagolíni, aí dawa yił deskai. ⁵ Ái Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztaą lẹ'e. ⁶ Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daahi'dąą ni', áíge' Philíppigé' Tróaszhi' ashdlai nohwee daizkąą nohwił dah'o'olgo; áígee naháatąągo gosts'idi nohwee daizkąą. ⁷ Godilzinii bijįi ínashood da'okąąhgo da'iyąągo dała'adzaaná' Paul iskąą dahnádishdáh nzigo dá yił yádaakti'go t'ẹ'ís'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágost'ąąyú dała'adzaa yuñe' ik'ah kq'i ląągo daadilthi' lẹ'e. ⁹ Akú nñee ánií nagháhi

Éútikus holzéhi biká'got'íné daadentáágee dahsdaago iilhaazh: Paul dá yakti' nt'éégo nneehíi gódah ch'inenlóól, aí taagi nágost'aaagé' lé'e, áigé' daztsaágo nádaintjij lé'e. ¹⁰ Áík'ehgo Paul gódah ch'ínyáágo hayaa adzaago yinazhchidná' gáníi, Doo hago nohwil ádaagot'ee da le'; t'ah hínaa. ¹¹ Paul wá'yúdag onádaaná' bán yehesdlaadgo da'iyáá, áigé' yil ilch'i' yánadaalti'go nzaad ogoyáá gost'iidzhí', áigé' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nnee ánii nagháhá gódah ch'inenlóól n'íi hínaago yil onákai, dázho bil daagozhógo. ¹³ Paul dab'iiltsé tsina'eekíi si'aaýú nkaigé' Ássosýú nohwil da'des'eel, ákú nkaigo Paul tsina'eekíi yiyi' dahndáah doleel, daandzigo: Paul dání' ákú higháhgo ngonlchíihíi bigha. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyáaná' tsina'eekíi yeh hiyáágo Mityléneyú bil nohwil da'iz'eel. ¹⁵ Áigé' nohwil dahna'iz'eelgo iskaá hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwil ch'ída'iz'eel; áigé' iskaá hik'e Sámosýú nohwil nada'iz'eel, áigé' Trogylliumgee dé't'ih naháataá; iskaá hik'e Milétusyú nohwil nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahíi biyi' doo nzaad begodigháh dahíi bigha Éphesus bitis bil ch'ída'i'eelgo ngon'áá: dávik'ehyúgo Péntecost-híi bijij Jerúsalemyú dáhah hikáhíi bigha. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazíni, Kú nólkáh, daabilniigo o'ila'. ¹⁸ Ákú hikainá' gádaayihni, Da'it'sé Asiagee níyáágé' godezt'i'go dawahn hago'at'éégo nohwitahyú gonshij n'íi bídaagonojsi, ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, lahgee shinaá túnáljíná' Jews daanlíni shenadaago'aahíi bee shich'i' nagont'ogo Bik'ehgo'ihina' baa na'isiid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhooníi doo la' t'aaqzhí' ánsi dago baa nohwil nadaagoshni'go nohwil ch'i'nah ashlaa ni', da'ánadaakt'ijyú la'íi daagotahyú, ²¹ Jews la'íi Greeks daanlíni, Nohwincho'íi bich'á'zhí'go ádaahne'ná' Bik'ehgo'ihina' bich'i'go ádaahneh, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehn' daaholdlaágo bada'ohíi, dishniigo baa bil nadaagoshni' n'íi aldó' bídaagonojsi. ²² Áík'ehgo k'adíi Holy Spirit nashihimaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'aa doleelíi doo bígonsi da: ²³ Ndihií ha'ánshteeh la'íi shiniigonkt'éé doleelíi shiba' goz'aa'go Holy Spirit shil nanágonih, kih nagoznilyú nashaayú. ²⁴ Áiná' aí doo shil hago'at'éé da, shi'ihina'íi doo shil ilj da, shil gozhógo shinasdziid lashlé zhá hásh't'íi, la'íi yati' Jesus nohweBik'ehn' shaa yiné'íi Bik'ehgo'ihina' bil goch'oba'íi nkt'éégo baa na'goni'íi aal baa nagoshni'go hasht'íi. ²⁵ Nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee begoz'aaníi baa nagoshni'go nashaa n'íi doo nádaashoht'séh dahíi bígonsi. ²⁶ Áík'ehgo díi jii gádaanohwildishni, Doo da'doht's'ag daná',

ch'a'onesoꝓdeeyúgo doo hat'íi nashinoꝓt'og da. ²⁷ Doo ła' t'aazhi' ánsi dago Bik'ehgo'ihina'nohwá ngon'áánii dawa baa nohwil nadaagosisni'hii bigha. ²⁸ Ádaa daagonoꝓdzaa, ła'ii inashood dawa bá daagonoꝓsaa, Bik'ehgo'ihina'naa daayokaahgo ha'ánásehií dabii bidil yee yist'iidii Bik'ehgo'ihina'naa bá da'dolné'; ái bináadae'íigo Holy Spirit ádaanohwizlaa. ²⁹ Díi bigonsi, nohwich'á' dahdiyaahii bikédé'go nnee ba'cho bégodzidi ga'adaat'éhi nohwitahyú híkángo inashood ndi k'izédaidihiniil doleel. ³⁰ Nohwii nohwitahyú ndi nnee ła' yati' doo da'anii dahii yee yádaakti' nkegoniigháh, inashood daanliini bich'á'zhi' yaa da'niigo, bíigo bikisk'eh dahikáh doleel. ³¹ Ái bigha ádaa daagonoꝓdzaa, t'é' biigha ła'ii jii biigha dá godezt'i' nt'éégo taagi legodzaazhi' shináá túnálijiná' dała'á noꝓigo nohwil ch'igonsh'aah n'ii bináadaa'niih. ³² K'adii, shik'íiyú, Bik'ehgo'ihina'naa ła'ii biyati' bilgoch'oba'ii baa nohwinshniil, ái yati'ii daanoꝓdzilgo ádaanohwile', ła'ii Bik'ehgo'ihina'naa báhadaadeszaahii bitahyú nohwiyéé doleeki nohwaa yiné'go yinel'aq. ³³ Béshligaihií, óodo, dagohii diyagé ła' daabiyéehii doo ádá hásh'ii da. ³⁴ Nohwii bídaagonoꝓsi, dashii ídee hinsh'naa ni', ła'ii bil nashkaihií dawahá bá ádaagonsi ni'. ³⁵ Díi k'ehgo nada'oꝓsiidgo doo daanꝓdzil dahii bich'odaa'niigo dá bik'eh nohwil ch'r'nah ashlaa, ła'ii Jesus nohweBik'ehná gánii n'ii bináadaa'niihgo nohwil ch'igonsh'aah ni', Dahadn hat'ii kaa yiné'yúgo ái doo dá baa gozhóq da, áiná' dahadn hat'ii baa ch'iné'yúgo, ái zhá itisgo baa gozhóq. ³⁶ Díi aꝓ yee yaakti'na' hilzhiizhgo dawa yił da'oskaqad. ³⁷ Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashoꝓtséh da, nihií bigha itisgo doo bil daagozhóq da. Áigé' tsina'eehií si'aayú yił nakai lé'e.

21

¹ Áigé' bich'á' nohwil da'iz'eelná' Cóos golzeezhi' ts'igozdoh nohwil oda'iz'eel, iskaq hik'e Rhodes golzeezhi', áigé' Pátara golzeezhi': ² Phenécia tsina'eehií dez'ili láq baa nkaigo beh hiikaigo nohwil dahna'iz'eel. ³ Áigé' Cýprus golzeehií nohwe'eshganzhinéégo hit'ii silijiná' nohwil ch'ida'iz'eel Sýriazhi', Tyreege nohwil nda'iz'eel: áigee tsina'eehií yogheeki nahi'niihii bigha. ⁴ Inashood baa nkaigo áigee gots'idi nohwee da'izkaq: ái Holy Spirit yádaabihilti'go Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabi'niigo. ⁵ Gots'idihii aꝓ nohwee nyínkáqaná' dahnádihiikai; inashood dawa bi'aad ła'ii bichagháshé bilgo kih goznilii bich'á'zhi' bil ch'inkai: ákú tábaayú daahiilzhiizhná' da'osiikaqad. ⁶ Bik'ehgo'ihina'naa nohwil daanlii doleel, daalhn'niiná'

tsina'eelí beh hiikainá' bíhíí gowayú onákai. ⁷ Tyregé' Ptolemáiszhi' nohwil da'iz'eel, áígee odla' bee nohwik'íyú bil ilch'i' yádaahiilti'go dala'á jji bil naháataq. ⁸ Iskaq hik'e Paul bil nahiiikaihií Caesaréazhi' nohwil onáda'iz'eel; áígee Philip, Jesus yá nagolni'i, gots'idi ha'nili itah nlini; bigowayune' ohiikaigo bil naháataq. ⁹ Bitsi'ke doo ndaane dahii dji'i, áí Bik'ehgo'ihina' binkááyú yádaakti' lé'e. ¹⁰ Áígee naháataqago dá'anah godeyaago Bik'ehgo'ihina' binkááyú yakti'i, Agabus holzéhi, Judéagé' nyáá. ¹¹ Nohwaa nyáágo Paul biziz náidnlaago dabii bikee la'ii bigan hiyist'ooná' gánniid, Holy Spirit gáníí, Jerúsalemgee Jews daanlini nnee dii sis biyéehii dii k'ehgo lidaabilt'ohgo doo Jews daanlii dahii yaa daabiltéeh dolee. ¹² Dii da'disiits'aqaná' nohwii la'ii nnee áígee daagolínii bilgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabih'niigo nádaahohikaq. ¹³ Paul gánniid, Hat'ii bigha daalchago shijii nniihgo ádaanoxi? Shii Jesus nohweBik'ehn bizhi'hií bigha Jerúsalemyú ha'anshteeh, la'ii dastsaahgo ndi shil dabik'eh. ¹⁴ Ch'éh ádaahn'ni hik'e gádaade'niid, NohweBik'ehn hat'ínií bikisk'ehyú ágodoñil. ¹⁵ Dii bikédé'go ilch'i'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Inashood la' Caesaréagé' daagolini bil ohiikai, áí Mnáson, Cýprusgé' gólni, doo ániiná' inashood silini, bigowayú bil nkai, án bil naháataq. ¹⁷ Áígé' Jerúsalemyú nkainá' odla' bee nohwik'isyú baa nkaihií bigha nohwa'ahédaanzii'. ¹⁸ Iskaq hik'e Paul bil ha'áhiikai James bich'i'; áígee inashood yánazini dala'adzaa. ¹⁹ Ilch'i' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlii dahii bitahyú Bik'ehgo'ihina' hat'ii áyílaahii dala'ágo ilké' gon'áago yaa yil nadaagosni'. ²⁰ Dii daidezts'aqaná', NohweBik'ehn ízigo at'éhi nlii, daanii, áígé' Paul gádaayih'niid, Isqa, nohwik'isn, Jews daanlini bitahgé' láago doo náhóltagyú da'osdlaq; áí dawa Jews bich'i' begoz'aanií dázho nlt'éégo yikisk'eh ádaat'ee: ²¹ Áiná' naat'idaanzii, Jews daanlini doo Jews daanlii dahii bitahyú daagolínihii, Moses nohwil ch'idaagos'aanii yó'odaado'laago nohwichagháshé doo círcumcise ádaal'ii da, la'ii nohwi'at'e' doo bikisk'eh ádaano't'ee da, bil'niigo bil ch'idaagon'áah, nídaago'siid. ²² Hago'at'éégoshá' ádaahii'ne'? Nnee láago dala'ane' dolee: kú nyaahii yaat'idaanziih go'ii. ²³ Áí bigha ádaani'n'niihii k'ehgo áne': nohwitahyú nnee dji'i godn'sinií yich'i' hadaagodile'go ndaagoz'aq lé'e; ²⁴ Ni aldo' godn'siigo bil ilch'i'da'dóldé'go bil nkáhgo ákú bá nadahinil, bitsits'in ligaiigo dai'shéhii bigha: dii bee nnee dawa bich'i' bigózi dolee, naat'idaanzii n'ii doo da'anii da, ndi begoz'aanií bikisk'eh ánt'éé. ²⁵ Áiná' doo Jews daanlii dahii da'osdlaqíi bich'i' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo,

Ágádaat'eehíí doo be'ádaanoht'ee da nzhoo, áiná' beda'okaqahíí nastseedgo nadn'ái yaa hi'niihíí, la'íí díí, la'íí dawahá bize'da'istl'ooníí doo daalsaa da, doo nant'í' nach'ikai da aldó'. ²⁶ Áík'ehgo Paul nnee díí'ihíí yíl okaigo iskaq hik'e godnksigo yíl ilch'í'áda'desdlaaná' da'ch'okaqah goz'aa yune' yíl okai, godnksigo ilch'í'ádaach'idle' aqł bengowáhíí bebígozjijhíí bigha, la'íí dała'á ntjigo dahat'ihíta Bik'ehgo'ihí'nań bá baa hi'né'híí aldó' bebígozjijhíí bigha. ²⁷ Gosts'idiskaaníí k'azhą aqł bengowáhná' Jews Asiagé' daagolíníí da'ch'okaqah goz'aa yune' Paul daayiltsaąná' nnee dawa yíl daagoshkishgo Paul yíl ndaazdeelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhná' gádaanniid, Israel hat'í'í daanołni, nohwich'odaahnii: Dín nneehń nnee dahot'éhé yíl ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'í'í la'íí begoz'aaníí la'íí díí goz'aaníí bich'ą'yúgo ádaanoht'ee, daayilniigo: dayúwehyú Greeks daanlíni aldó' da'ch'okaqah goz'aa yune' yíl okaigo díí godiyihgo goz'aaníí daayilchqod. ²⁹ (Dab'iltсэнá' kih goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yíl na'aashgo daabo'ij ni'go, án Paul da'ch'okaqah goz'aa yune' yíl o'áázh daanzij ni'.) ³⁰ Kih goznilgee nnee daagolíni dawa godikish nagodiidzaa ni', áigé' ilch'í' nádnkijigo dała'adzaa ni': áigé' Paul yíl ndaazdeelgo da'ch'okaqah goz'aa gé' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'itihíí dagoshch'í' daada'deztaą ni'. ³¹ Daabizilhee nkegonyaaná' siláada binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish gozljigo yaat'inzi: ³² Áík'ehgo dagoshch'í' siláada la'íí binadaant'a' bilgo nnee dała'adzaahíí yich'í' gódah ch'ínkij: áí nnee daayiltsaąná' Paul nyída'iz- haal n'íí dákehégo ádaisijid. ³³ Áigé' siláada binant'a'íí Paul yaa nyaágo biltsoodgo, Besh hishbizhíí naki bee líb'dolt'óh, ni; áigé', Hadń át'ij, hat'íí hago áyílaa? niigo yiká na'ódílkid. ³⁴ Nnee dała'at'ééhíí la' kogo ádaaniiná' la'íí lahgo ádaanii: áík'ehgo godńch'aadhíí bigha ch'éh yígolsijihgo at'ijigo, Siláada sinilyú bil dolkáh, niid. ³⁵ Gódah ch'í'itiinzhí' nyaáná' nnee láągo dała'at'ééhíí hadaashkeehíí bigha siláada dahdaabintjij. ³⁶ Nnee dała'at'ééhíí daadilwoshgo biké' náseeł, Daazołhee, daaniigo. ³⁷ Paul k'ad siláada sinil yune' yíl ha'akáhná' siláada binant'a'íí gáyilni, Nich'í' hasdziih née? Siláada binant'a'íí gáníí, Greek biyati' bee yánti' née? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee nílni née, da'ilk'ehená' nnee godikishgo díidn doo náhóltagyú nada'iltseedíí da'igozljijú oyinil n'íí ni née? ³⁹ Paul gáníí, Shí Jew nshij, Cilícia biyi' ízigo kih goznilíí Tarsus golzeegé' gonshlíni: nánoshkaqah, ch'ík'eh nnee bich'í' hasdziih. ⁴⁰ Siláada binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yilnńiidná' Paul gódah ch'í'itingé' dahsizijigo nnee dała'at'ééhíí yich'í' na'ígizh. Doo hat'íí náhists'aa daná' Hebrew biyati' bee yich'í' yałti' nkegonyaa.

22

¹ Nṅee daanoḱini, shik'íyú, ła'íí nibáyán daanoḱini, nohwiṅáál ádá hasdziihíí ídaayesoṭs'ąą. ² (Hebrew biyati'íí yee hadziigo da'dezts'ąąn'á dayúwehégo doo hat'íí náhists'ąą da: Paul gánṅiid.) ³ Shíí Jew nshłj, Cilícia biyi' kḱh goznilií Társus golzeegee gosilíí, ndi dzaągee díí kḱh goznilgee shi'dihiilṅa', begoz'aaniií daanohwitaa yikísk'eh ádaat'ee n'íí Gamáriel holzéhi shił ch'ígon'ąą, nohwíí ádaanołt'eehíí k'ehgo nłdzilgo Bik'ehgo'ihí'ṅań bá sízj'í ní'. ⁴ Nṅee ła'íí isdzáné Jesus yikísk'eh daayikahíí lıdaasht'ó'go ha'áná'ilka'á yuné' odaahiskaad ní', biniigonłt'éeego ádaansj, dak'azhą hishḱąągo. ⁵ Díí ánát'jđđí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini ła'íí nṅee yándaaltihíí shídaagołs: áí bik'isyú daanłini, Damáscusyú daagolínihíí, bá naltsoos shaa daiznil, áík'ehgo ákú níyáá, Jesus yikísk'eh daayikahíí áígee daagolíníí lıdaasht'ó'go Jerúsalemyú bił nshkáh, biniidaagodilṅe' doleehíí bighą. ⁶ Damáscusyú dak'azhą nsháhgo ha'iz'ąąyú shj, dahjko yaaká'gé' shich'j' nke'idindláád. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshihniigo idisiits'ąą, Saul, Saul, hat'íí ląą bighą shiniigonłt'éeego áshińłs? ⁸ Áík'ehgo gádéniid, Hadń ánt'j, shiNant'a'? Gánáshild'o'niid, Shiniigonłt'éeego áshińłsinihíí shíí ásht'j, Jesus, Názarethgé' gonshłini. ⁹ Bił hishkaahíí alđó' nke'dindláádíí daayiltsąą ndi izhii shich'j' yakt'íí doo daidezts'ąą da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéniid, Hago ląą áshṅe', sheBik'ehń? Jesus gáshihniid, Nádnđáhgo Damáscusyú ṅṅáh; ákú hat'íí ánłéhíí ąął baa nił na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Dázho ligaigo nke'idindláádihíí bighą doo gosh'j' da siljigo bił hishkaahíí Damáscusyú odaashizłoż. ¹² Ła' nṅee Ananías holzéhi, begoz'aaniií yikísk'eh nłjigo Bik'ehgo'ihí'ṅań yidnłsini, Jews áígee daagolíníí dawa nłt'éeego baa yádaakt'i, ¹³ Áń shaa nyáágo shit'ahgee hizj'go gáshihniid, Shik'isn Saul, go'j' nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'j' gosh'j' násisdłjigo Ananías yiltsąą. ¹⁴ Gánáshild'o'niid, Bik'ehgo'ihí'ṅań, nohwitaa n'íí daayokąąhń, hat'íínií bígonsj doleelgo hanitj, Nłt'éeego Anát'jđđí hłłséhgo, ła'íí bizhiihíí dints'jhg. ¹⁵ Hat'íí hí'ínií ła'íí hat'íí dints'agíí nṅee dawa án bá baa bił nagolń' doleel. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íí biba' síndaa? Nádnđáhgo nohweBik'ehń bizhi' bee bich'j' ánniigo baptize áni'dolṅéh, áík'ehgo nincho'íí yó'o'eel. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okąąh goz'ąą yuné' oshkąąh nt'éeego shił ch'í'ṅah ágolzaago, ¹⁸ Gáshihniigo hłłtsąą, Dahale, Jerúsalemgé' dagoshch'j' ch'í'ṅáh: shaa bił nadaagolń'íí doo hádaat'j' da doleehíí bighą. ¹⁹ Áík'ehgo gádéniid, SheBik'ehń, Jews ha'ánátséh nagoz'ąą dahot'éhé daanodlaaniií ha'áná'ilka'á baa hińł, ła'íí nbída'niłhaal

n'íí dabíí yídaagoksi: ²⁰ Ła'íí Stephen, ná nagoln'íí nlíni, bidil idezjoolná' bit'ahgé' sízjigo shil dábik'eh ni', hayíí daabizis-hiinihíí iká' daabi'íhíí bá binádesh'íí ni'. ²¹ Áíge' gánashildo'niid, Dahnnáh: nzaadyú doo Jews daanlij dahíí bich'í' nideł'a'. ²² Nnee dała'adzaahíí bídaayésts'aq l'e'e, ndi díí yee ánniidná' nádaadidilghaazhgo gádaanniid, Yúwehyú, daazołhee: nnee ga'at'éhihíí ni'gosdzán biká' doo hinaa bik'eh da. ²³ Nádaadidilghaazhgo iká' daabi'íhíí dahnadaí'ah, la'íí leezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitíni, Silááda sinilyú bil nołkáh, bilniiid, la'íí habída'ołhaałgo nahódaadołkid, hat'íí bigha baa daadilwoshíí bígonozjijh. ²⁵ Áiná' hdaabist'qona' Paul silááda dała'a gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziiníí gáyihniid, Nnee Roman nlíni doo baa yá'iti'í habi'łhaałgo ná goz'aq née? ²⁶ Silááda binant'a'i díí yidezts'aqaná' silááda binant'a' da'tiséyú sitíni yich'í' oyáago gáyihni, Hago áñne'go lán? díni nneehń Roman nlíni laq. ²⁷ Áík'ehgo silááda binant'a'íí Paul yaa nyáago gáyihni, Shil nagoln'í, ya' Roman nlij née? Paul gáníí, Ha'aa. ²⁸ Silááda binant'a'i gánado'niid, Roman nshiiníí ląągo bigha nahanilhi at'éé. Paul gáníí, Shíí dá Roman nshijigo gosilíni ánsht'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadikid n'íí bich'a' nádnkij: la'íí silááda binant'a'i aldó', Paul khist'ooníí, Roman nlijgo yigoksjidhíí bigha tsídolyiz. ³⁰ Iskqa hik'e silááda binant'a'i hat'íí bigha Jews daanlíni baa dahdaagoz'aaníí da'anii yigoksjih hat'jigo, k'ena'bí'ahná' okqaq yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí yándaaltihí, Dała' ałneh, daayihniid, áík'ehgo Paul yil gódah ch'í'áazhgo yándaaltihíí biyahzh'í' yil nn'áazh.

23

¹ Paul yándaaltihíí da'as'ah yineł'jiddná' gáníí, Nnee daanołni, shik'isyú, díí jizh'í' ngont'igo Bik'ehgo'ihí'nań shineł'jigo nłt'éégo ánsht'jil bígonsjigo hinshnaa. ² Okqaq yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziiníí, Bizadaakts'í, daayihni. ³ Áík'ehgo Paul gábihni, Dá'iká'gee zhá ligaigo análzaahi nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań nil hayaa nałts'í go'j: begoz'aaníí bee shaa yánłti'go dahsındaa née, áiná' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'éé dago nik'ehgo shi'dolts'í? ⁴ Bit'ahgee naziiníí gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań bi'okqaq yebik'ehi da'tiséyú sitíni nchq'go baa yánłti' née? ⁵ Paul gánado'niid, Shik'isyú, okqaq yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlij ląáhíí doo bígonsj da ni': nohwíí nohwihat'í' binant'a' doo nchq'go baa yádaakti' da le', niigo bek'eeshchij. ⁶ Nnee la' Sádducees daanlijgo la'íí Phárisees daanlijgo Paul yigoksjiddná', yándaaltihíí yich'í' gáníí, Nnee daanołni, shik'isyú, shíí Phárisee nshij,

Phárisee n̄líni biye' nsh̄ij̄: nanezna'íí naadiikáh hoshdlaq̄híí bigh̄a shaa yá'iti'. ⁷ D̄íí ánn̄iidná' Phárisees daanliiníí l̄a'íí Sádducees daanliiníí lahada'dit'áh nkegonyaa: áik'ehgo n̄nee da'at'ééhíí nakiyú ilk'ékai. ⁸ Sádducees, Nanezna'íí doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi dagohíí spirit ta doo l̄a' gol̄ij̄ da, daañii: áíná' Phárisees daanlínihíí, Áí gol̄ij̄, daañii. ⁹ Áik'ehgo nawode hagołdog: begoz'aaníí ye'ik'eda'alch̄ihi Phárisees yil̄ daagot'iiníí daahiz̄i'go gádaañii, Dín n̄neeh̄n̄ doo hat'íí nch̄o'íí ye'adzaa dago bídaagosiilz̄ij̄: spirit dagohíí Bik'ehgo'ih̄i'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' yak̄i' l̄é'eyúgo, doo Bik'ehgo'ih̄i'nañ bich'í' nadaagonlkaad da ndizh̄oq̄. ¹⁰ Lahada'dit'áh n'íí hagowáh nkegonyaaná' silááda binant'a' Paul dánko ilk'ídaach'idzijs he'at'éé nzigo, silááda, Ákú dol̄káhgo baa hadaanol̄teehgo nol̄jahyú bil̄ nádol̄káh, daayih̄n̄ii. ¹¹ Iskaq̄ t̄lé' hik'e Jesus Paul bit'ahgee siz̄ij̄ná' gán̄íí, Paul, bidag ánt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosín̄i'híí k'ehgo Romeyú aldó' shá nagol̄n̄i' doleel. ¹² J̄ij̄ goz̄lij̄ná' Jews daanliiníí l̄a' ndaagoshch̄ij̄go, Paul daayizes-h̄ij̄zh̄i' doo da'iyáago, doo da'idlaq̄ago ádándaagost'áq̄. ¹³ Ndaagoshchiiníí dizdin bitisyú hilt'ee l̄é'e. ¹⁴ Okq̄ah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi l̄a'íí Jews yánazini yich'í' okaigo gádaayih̄n̄ii, N̄łdzilgo ádándaagosiit'áq̄, Paul daazeld̄ij̄zh̄i' doo da'iidaq̄ dago. ¹⁵ Áik'ehgo nohwíí l̄a'íí yándaaltihíí bil̄go silááda binant'a'i bich'í' ch'ín̄ii daado'laah nohwaa yil̄ nol̄káhgo, dayúweh na'ídaadol̄kid k'a'at'éégo: nohwíí alk'iná' biba' naháataq̄, daazildeego dénohwit'ah dahiyaago. ¹⁶ Paul daazil̄heego yiba' naháztaaníí Paul bilah bizhaazhé yaat'ínz̄ij̄ná' Paul silááda sin̄ilyú yich'í' oyáágo yil̄ nagosn̄i'. ¹⁷ Áik'ehgo Paul silááda da'á'á gonenadín binant'a' l̄a' yushd̄é' yih̄niigo gáyih̄n̄ii, Dín n̄nee áníí naghah̄n̄ silááda binant'a' da'tis̄eyú sitini bich'í' bil̄ n'áash: yil̄ nagol̄n̄i' hat'ííhíí bigh̄a. ¹⁸ Silááda binant'a' yaa yil̄ n'aazhná' gán̄íí, Paul, ha'ásitini yushd̄é' shil̄n̄iidgo, Dín n̄nee áníí naghah̄n̄ hat'íí sh̄i n̄łdish̄n̄ii niñ̄iigo bich'í' bil̄ n'áash, shil̄n̄ii. ¹⁹ Áik'ehgo silááda binant'a' dasahn nabíid̄ikid yun̄e' obiil̄oq̄z, Hat'íí baa shil̄ nagol̄n̄i'go lán? bil̄n̄ii. ²⁰ Paul bidá'áh̄n̄ gán̄íí, Jews daanlín̄i iskaq̄ n̄nee yándaaltihíí bich'í' Paul bil̄ n'aash daanil̄n̄n̄ii, daañiigo ndaagoshch̄ij̄, n̄ł'éégo baa na'ódikidíí k'a'at'éégo. ²¹ Áíná' baa godeno'áah hela': n̄nee dizdin bitisyú hilt'éégo daazil̄heego yiba' naháztaq̄, Paul daizes-h̄ij̄zh̄i' doo da'iyáago, doo da'idlaq̄ago n̄łdzilgo ádándaagost'áq̄: áik'ehgo, Ha'aa, n̄n̄iihíí yiba' naháztaq̄. ²² Áik'ehgo silááda binant'a' n̄nee áníí naghah̄n̄, Shil̄ nagosín̄i'íí hadn̄ bil̄ nagol̄n̄i' hela', yih̄n̄iidná', Nádndáh, yih̄n̄iid. ²³ Áíge' silááda da'á'á gonenadín binant'a'

naki yushdé' yihniidgo gáyihni, Silááda naki gonenadín, la'íi hji bee silááda daanliinií gost'idin, la'íi silááda bésh yee nadaagonkaadíi naki gonenadín dagoshch'i' Caesaréayú dahnádiiséhgo áhléh, t'é'go ngost'ái bik'ehenkéézgo; ²⁴ Paul áldó' hji bil hiltéhíi bá ilch'i'hoéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchañ, baa bil nołkáh. ²⁵ Díi k'ehgo ániigo Félix yich'i' k'e'eshchijj: ²⁶ Shíi Cláudius Lysias nshlíni Félix nant'ánchañ, ízigo ánt'éhi, Gozhóó, nildishniigo nich'i' k'e'eshchiih. ²⁷ Díi nneehñ Jews daanlíni la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éégo Roman nnee nlij lááhií bigosíisjido silááda kú bil nshkaigo bich'á' ndaadihiiltij. ²⁸ Hat'íi bee baa dahgost'aaní bigonsi hasht'ijgo bá yándaaltihíi baa bil ni'áázh. ²⁹ Dabíi yenahas'aaní bik'izhi' baa dahgost'aá láágo bigosíisjid, ndi ha'ásitiinií dagohíi da'itsaahíi doo la' bee bángot'aá da. ³⁰ Díi nneehñ zideego yaa ndaagoshchiinií baa shil nagosni'ná' dagoshch'i' nich'i' o'á', hayíi baa dahdaagoz'aaní nináál baa nadaagodolnih bildishniigo bándagosi'aá. Da'ái zhá nich'i' k'e'shichijj. ³¹ Áik'ehgo silááda ádaabildo'niidhíi k'ehgo t'é'yú Antipatrisyú Paul yil okai. ³² Iskaá hik'e siláádahíi sinilyú nákaína' hji bee silááda daanliinií Paul yúweh yil okai: ³³ Ái Caesaréayú hikainá' nant'ánchañ naltsoos yaa daistsooz, Paul áldó' yaa yil hikai. ³⁴ Naltsoosíi yozhi'ná', Ni' hat'íi golzéhi biyi' gonlíni, niigo Paul nayidílkid. Cilíciagé' gólíigo yígolsjidná', ³⁵ Gáyihni, Naa dahdaagoz'aaní hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'aágee Paul silááda bináadaadéz'ijgo ngon'aá.

24

¹ Áigé' ashdla'isakaaníi bikédé'go okáah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, la'íi Jews yánazíni bilgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yádaalti'go yil hikai, án Paul bee baa dahgost'aaní nant'ánchañ yaa yil nagolni' doleelgo. ² Paul yiká ánniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gániigo, Nighá nohwini' ilch'i'gont'éé, la'íi nohwitahyú ncho' n'íi nt'éégo ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íi dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízigo ánt'éhi. ⁴ Nilgoch'oba'go ayáhágo nich'i' hasdzihií idínłts'aágo nánoshkaah. ⁵ Díi nneehñ baa nagont'ogíi nlijgo bídaagosiilziid, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolíinií yil daagołkizh, la'íi Nazarénes daanlij zhinéégo yásizini bídaagosiilziid: ⁶ Da'ch'okáah goz'aá yune' gołchogh nt'éégo bil ndaasiideel: nohwíi benagosiil'aaníi bee baa yádaasiilti' doleel ni'. ⁷ Ndi Lysias, siláada binant'a'ń, nohwaa nyáágo hagoshkéhégo nohwilák'e hayidziiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aaní naa hikáhgo, niigo ngon'aá: dá ni nahidníkidgo hat'íi bighá baa dahdaagosiit'aaníi dawa bigonksijh doleel. ⁹ Jews

daanlîni áldó' díí ánííhíí da'añii áníí daanniid. ¹⁰ Nant'ánchañ nabí'igizhná' Paul yañti' nkegonyaa gáníígo, Doo ałch'idn legodzaa dago díí hat'i'íí bá yánálthíí nńíígo bígonsíhíí bighą shíl gozhóqo ninadzahgee ádá hasdziih: ¹¹ Díí bígónsįhí, nakits'adah iskañaná' Jerúsaalem yúdag oshkaąahyú níyáá ní'. ¹² Áígee da'ch'okaąah goz'aa yune', la'íí Jews ha'ánátséh goz'aa yune', la'íí kįh goznilyú la' bíł laha'disht'áhgo doo hadń sho'įį da ní', la'íí nnee bíł daagodikishgo doo hadń sho'įį da ní': ¹³ Shaa dahgoz'aaníí daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áíná' díí nich'į' ádá nagoshni', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí, okaąah bee sahngo na'adí'ńilíí daabildi'ńiihíí, áí itah nshįį, bich'ą'gé' nnee sílíníí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaąah lé'e n'íí hoshkaąah, begoz'aaníí bee nohwá ngot'aa n'íí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí bek'e'shchiiníí dawa hoshdlaą: ¹⁵ Nńt'éégo ádaat'eehíí la'íí doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíí nanezna'gé' naadiikáh doleełíí áí nnee yiká daadéz'įhíí shíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú biká désh'įí. ¹⁶ Áígé' dawahn Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí nnee áldó' daashine'ńíígo nńt'éégo ánásh't'įįłgo bígonsį doleełhíí bighą nńdzilgo nabik'į'siidi. ¹⁷ Da'kwíí legodzaahíí bikédé'go tédaat'iyéhíí hat'ihíta baa daanshné'go, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkaąahgo hat'ihíta baa nshné'go bíł nít'į'íí bich'į' násdzaa. ¹⁸ Díí bee ánásh't'įįłná' da'ch'okaąah goz'aa yune' godnłsigo ilch'į' áde'dinshdlaago, doo shiñaayú nnee ląągo dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanlîni la' Asiagé' daagolíníí shaa hikai ní'. ¹⁹ Áí hat'ihíta bee shaa dahdaago'aayúgo niñáál shaa dahdaago'aago kú hikáhgo dávik'eh. ²⁰ Dagohíí yándaaltihíí shaa yádaakti' n'ná' hago'at'éégo nchọ'go ánat'įđdí shídaagolsįđdí, nnee kú nich'į' hikaihíí yaa nadaagolń'igo dávik'eh, ²¹ Díí dała'á zhą doo bíł dávik'eh da ní', bitahyú sízįígo nádidishghaazhgo gádéńiid n'ná', Nanezna'íí naadiikáhíí hoshdlaąahíí bighą díí jįį nohwiñáál shaa yá'iti'. ²² Áí Félix yidezts'aañá', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nńt'éégo yígolsįhíí bighą gáníí, Dét'ihégo Lýsias, siláada binant'a'íí, kú nyáągo bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áígé' siláada gonenadín binant'a'íí gáyihńii, Paul biñadín'įį, ndi lahgee dabií hát'įyú naghaa le', la'íí bit'eké baa nákañ nnizhọ, hat'ihíta yídn nliiníí baa nádainé'go nnizhọ. ²⁴ Da'kwíí iskaaníí bikédé'go Félix bí'aad Drusílla, Jew nłini, yił n'áázhgo Paul yiká o'iił'a', áík'ehgo Christ ch'odlaąahíí yaa yañti'go daidezts'aa. ²⁵ Dávik'ehyú ánách'ot'įhíí, la'íí ádaagoch'idzaaníí, la'íí yunáásyú kaa yá'iti'íí yaa yañti'go Félix ditlidgo tsídolyizgo gáníí, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dávik'ehgee níká ánádesħne' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yiká oná'il'aa nńt'éégo ilch'į' yañti', Paul

ch'ínánshteehíí bighą zhaali shaa yiné' shı nzi lé'e. ²⁷ Naki legodzaahíí ch'ígóyááná' Félix nant'ánchañ n'úígee Pórcius Féstus nant'ánchañ silij; áík'ehgo Félix Jews daanlíni bil dádaabik'ehyú ashne' nzigo Paul dáha'ásitij nt'ééná' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleekí biyi' nyááná' taagiskaanií bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Okąąh yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni la'íí Jews daanlíni ádn nazínihií Paul bee dahdaagost'aanií Féstus yaa yił nadaagolni'ná nádaayokąąh, ³ Paul Jerúsalemyú dol'áá, daabihniid, higaalgo daayizilheego ndaagoshchijiná'. ⁴ Áíná' Féstus gánniid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotą' ni', shíí dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áík'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíí bil nádóshkáh, áígee nneehń ncho'go adzaayúgo ch'ík'eh baa nadaagolni'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskaą, áíge' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaą hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bil nołkáh, nniid. ⁷ Ákú nyááná' Jews Jerúsalemgé' hikaihíí binaayú nadaazij, daazhógo ágolzeego, Doo alch'idn déncho'go adzaa da, daabihniigo baa dahdaagoz'ąą. ⁸ Paul ádá hadzii gáníigo, Jews yenagos'aanií, dagohíí da'ch'okąąh goz'aanií, dagohíí Caesar ndi doo hago ashłaa da. ⁹ Áíná' Féstus, Jews daanlíni bil dádaabik'ehyú áshneh' nzigo Paul gáyihni, Ya' Jerúsalem yúdag rńahgo ákú shináál naa dahgoz'aanií bighą naa yá'iti' hánt'ij née? ¹⁰ Paul gáníí, Caesar bá yánáltihíí bidáhgee sízij, da'áígee shaa yá'iti'go dábik'eh: Jews daanlíni doo déncho'go ánásh't'ijł dahíí nt'éégo bigonłsí. ¹¹ Ncho'go ánásh't'ijł lé'eyúgo hat'íí bighą dastsaaahgo ásdzaayúgo dastsaaahíí doo bich'ą' ch'a'oshgheed at'éé da; bighą shaa yá'iti'íí doo hat'íí dayúgo, doo hadń Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yałt'igo hasht'ij. ¹² Áík'ehgo Féstus, yił nant'an daanliinií ilch'į' yadaakti'ná' Paul gáyihni, Caesar naa yałt' hánt'ij, áík'ehgo án bich'į' nńáh doleel. ¹³ Da'kwí iskaaní ch'ígóyááná' Agríppa, ízigo nant'an nłini, la'íí Bernice bilgo Féstus, kozhį' nant'an silijhíí bighą, Caesaréayú yaa n'áázh. ¹⁴ Ákú sikeego ląągo bedaizkaąáná' Féstus Agríppa Paul yaa yił nagosni' gáníigo, Nnee la' dá ha'ásitij nt'ééná' Félix onádzaa ni': ¹⁵ Jerúsalemyú sídááná' Jews bi'okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí Jews yánazini, áí nneehń yaa shil nadaagosni', Bá ngono'aah, daaniigo. ¹⁶ Gádaabik'déniid, Nnee baa dahgost'aanií hayíí baa dahdaagoz'aanií doo baa yadaakti'égo, la'íí baa dahgost'ąąhíí bighą dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliinií doo áík'ehgo daagoz'ąą da.

17 Áík'ehgo baa dahdaagoz'aanii kú hikainá' doo nt'ah nsigo da, iskaꝞ hik'e yánálthíú dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nneehń bíł nolkáh, déniid. 18 Baa dahdaagoz'aanii daahizí'na' nchq'go ánágot'íłkí bee baa dahdaago'aa shí niizíí', ndi doo hwaa da: 19 Dabíí daabi'okaꝞhíú yaa lahada'dit'áh la'íú nnee la' Jesus holzéhi daztsaꝞ n'íú Paul yaa nagoln'i'yúgo, T'ah hińaa, niíhíú áldó' yaa lahada'dit'áh. 20 Díí k'a'at'ééhíú hago'at'éégo baa yashti' shíhíú doo bígonsí dago, Jerúsalemyú nńáh hánt'íi née, ákú naa yá'iti'yú? bíldéniid. 21 Áíná' Paul gáshíłniiid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni zhá shaa yałt'igo hasht'íí, áík'ehgo Caesar bich'í' o'a'zhí' binádaadeł'íí, daabíłdéniidgo bá ndaagosii'áá. 22 Agríppa Féstus gáyíłnii, Nneehń dabíí yałt'igo dists'íh hásh't'íí. Féstus gáníí, IskaꝞgo nts'íh ndi at'éé. 23 IskaꝞ hik'e Agríppa la'íú Berníce bíłgo baa da'oln'íigo n'áázh, silááda yánadaant'aahíú la'íú k'ih goznilgee nnee itisyú nadaandeehíí bíłgo dała'ánách'it'íh goz'áꝞ yune' yíł onalsáá, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yíł ha'ákai. 24 Féstus gáníí, Agríppa, ízisgo nant'án n'líni, la'íú kú neheskaihíí daanohwigha, díni nneehń daał'íi ako, dzaꝞgee Jews daagolíníi dawa la'íú Jerúsalemyú daagolíníi áldó' daadilwoshgo gádaashíłnii, Díni nneehń doo hińaa bik'eh da. 25 Áíná' bighá da'itsaahíú doo la' yee adzaa da ląꝞgo bígosíłs'íid, la'íú dabíí gáshíłniiid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni shaa yałt'igo hasht'íí, áík'ehgo ákú bich'í' dish'aago ngoní'áá. 26 Áíná' shinant'a' bich'í' doo hat'íi baa bek'e'eshchii da. Ái bighá nohwaa bíł ni'áázh, ni zhá Agríppa, ízisgo nant'án n'líni, naa bíł ni'áázh, áík'ehgo nahídaadelkidíí bikédé'go shinant'a' hat'íhíta baa bich'í' k'e'eshchii doleeł. 27 Ha'ásitiiníi hat'íi bee baa dahgost'aanii doo bígoziné dago deł'a'go doo shíł bik'eh da, shíi.

26

1 Agríppa Paul gáyíłnii, Ádá hadziihgo naa godet'áꝞ. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gáníigo: 2 Agríppa, ízisgo nant'án n'líni, Jews daanliiníi yee shaa dahdaagoz'aanii dawa díi jii nińáál bee ádá hasdziihíi baa shíł gozhq'q: 3 Jews daanlíni bi'at'e' la'íú lahada'dit'áhíú nłt'éégo bígonksíhíi bighá: nłt'éégo shíyínłts'áꝞ, nánoshkaꝞh. 4 Jerúsalemgee bíł nít'íi daagolíníi bitahyú ishkiin nshłjii ni', áigé' yushdé' godezt'igo hago'at'éégo hinshńaahíú Jews daanlíni dawa yídaagołs'i. 5 Doo áni shídaagołs'i da ni', shá hadaadziih hádaat'íiyyúgo, Phárisee nłjigo, Phárisees daandliiníi nohwí'okaꝞh itisgo daidnksiníi yikisk'eh hińaa ni', daashíłnii doleeł ni'. 6 Daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań bándaaagoz'áꝞ n'íi hoshdłꝞhíi bighá shaa yá'iti'go kú síz'íi: 7 Díi Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áánii begolne'go

nohwíí nakits'adahyú hahiit'i'íí dájji biigha dát'é' biigha nldzilgo Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaqah. Díí oshdlaaníí Jews daanlíni shaa dahdaagoz'aa, Agríppa, ízisgo nant'án rlníni. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íí naadaayihil'nahíí hat'íí bigha doo daaholdlaa hadaakt'íí da? ⁹ Jesus, Názareshg'e gólíni, bizhi' bich'á'zhí'go dashíí anásht'íígo dávik'eh nsí ni'. ¹⁰ Áík'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okaqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíí bik'ehgo Jesus daayokaqahíí láágo ha'áhalkaad ni'; la'íí natseedgo bándagot'a'íí, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. ¹¹ Jews ha'ánálséh nagoz'aa yune' lahgee biniidaagodinsí ni', Jesus nchq'go yaa yadaakti'go ádaashle' ni'; la'íí dázho bik'edaadinshniigo doo Jews daanlii dahíí bikih nagoznilyú ndi biniidaagodinsí ni'. ¹² Ágánásht'íígo okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aa, Ti'i ákú rnah, daashilnniidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízisgo nant'án rlníni, hishaalyú ha'iz'aaqo shíí la'íí bil hishkaahíí bilgo nohwinayú ch'ígona'ái be'idindláádíí bitisgo yaaká'g'e nohwich'i' nke'dindláád ni'. ¹⁴ Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshilniigo idisiits'áá, Saul, Saul, hat'íí láá bigha shiniigonkt'éego áshinlsí? Tsídik'ihíí bee nít's'i'ishgo'yúgo dayúweh t'aazhi' hóntalyúgo dayúweh dání idída'nni'. ¹⁵ Gádéniid, Hadń ánt'íí, shiNant'a'? Gáshilnniid, Shiniigonkt'éego áshinlsinihíí shíí ást'íí, Jesus honszéhi. ¹⁶ Nádndáhgo hizíí: díí bigha nil ch'i'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo haniktíí, hago'at'éego shinksaaníí la'íí hat'íí nil ch'i'nah ádidishdliikíí shá baa nagolní' doleelgo; ¹⁷ Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlii dahíí áldó' bich'á' niissteeh, doo Jews daanlii dahíí bich'i' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'íigo ánádaadle'go chagotheelge' idindiinzhí' ánáda'ne'go, la'íí Satan nadaabikaahíí bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' ánáda'ne'go binchq'íí bich'á'zhí' ádaile', la'íí daashodlaahíí bee hadaadeszaahíí bitah daanlii doleelhíí bigha bich'i' nidish'aa. ¹⁹ Áík'ehgo Agríppa, ízisgo nant'án rlníni, díí yaaká'g'e shil ch'i'nah ágolzaahíí da'áshilniiyú ásdzaa: ²⁰ Damáscusyú daagolíníí íltsé, áig'e' Jerúsalemyú daagolíníí, la'íí ni' Judéa dahot'éhé biyi'yú daagolíníí, la'íí doo Jews daanlii dahíí áldó' gadaaldishni, Nohwinchq'íí bich'á'yúgo ádaal'ne'go Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' ánádaal'ne', la'íí nohwinchq'íí bich'á'yúgo ádaaldzaahíí dábel't'eego ánádaakt'íí. ²¹ Díí bigha Jews daanlíni da'ch'okaqah goz'aa yune' shil ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íid ni'. ²² Díí jizhi' ngońt'igo Bik'ehgo'ihí'nań shich'onniigo kú síz'íí, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíí, ízisgo ádaat'eehíí bilgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí Moses be'ágone' daanii n'íí zhá baa

nagoshni'go gádaabildishnii: ²³ Christ biniigodilne' doleel, la'íi da'iktsé daztsaagé' naadiidáhíi nlii doleel, be'idindíinií Jews daanliinií la'íi doo Jews daanlii dahíi yił ch'í'nah áyılısı doleel. ²⁴ Ágáníigo ádá yałti'ná' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édił laq; láágo ígon'aaníi niini' édiłgo aníılaa laq. ²⁵ Paul gánádo'niid, Féstus, ízisgo ánt'éhi, doo shiini' édił da: da'anii ágot'eehíi shiini' golııgo baa yashti'. ²⁶ Ízisgo nant'an nlıni, díi baa yashti'íi bígonksı, doo hat'íi t'aqzhi' be'ansht'ee dago nich'ı' yashti'; díi dahot'éhé bígonksı; doo la' nagont'i' dayú ba'ánágot'ıidhíi bigha. ²⁷ Agrıppa, ízisgo nant'an nlıni, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi hondlaq née? Hondlaqgo nígonsı. ²⁸ Agrıppa Paul gáyılnii, Ínashood hishleehego dásdozhá shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánádo'niid, Doo dásdozhá da, da'anii odlanı nlii doleel, doo dani zhá da, áiná' díi jii daasidezts'aaníi dawa da'ansht'eehíi k'ehgo ágát'éé doleel, dishniigo Bik'ehgo'ihí'nañ hoshkaqah, díi hishi'dest'ooníi zhá dahgo. ³⁰ Paul ánniidná' ízisgo nant'an, la'íi nant'ancharń, la'íi Berníce la'íi yił naháztaaníi bıłgo nádiikai. ³¹ K'ihzhı'yú niikaigo gádaakıd'ıni, Dín nneehń bigha datsaahíi dagohíi bigha ha'a'istiinií doo ye'ánát'ıid da laq. ³² Agrıppa Féstus gáyılnii, Dín nneehń ch'ínádzá doleel ni', Caesar doo yaa ádet'aq dayúgo.

27

¹ Italyú nohwıl dahdez'eelgo nagot'aqaná' Paul, la' ha'áshijeedíi bıłgo siláada dalán gonenadın binant'a', Július holzéhi, bińadaadéz'ıi doleelgo baa ni'nıl, án siláada Augústus yánant'aahíi itah nlii. ² Tsina'eelí Adramýttiumgé' Asia bitábaq zhinéeyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwıl dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícagé' gólını, bıł dekai. ³ Iskaq hik'e Sídon golzeegee nohwıl nda'iz'eel; áıgee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'ı' nñahgo nht'éego ádaanıksı le', bihnıid. ⁴ Áıgé' nohwıl dahnáda'n'eelná' Cýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwıl ch'ıda'iz'eel, nohwich'ı'go nch'ıidhíi bigha. ⁵ Cilícia la'íi Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwıl ch'ıda'iz'eel, áıgé' Lýcia biyi' kñh goznılıí Mýra golzeezhi' nohwıl nda'iz'eel. ⁶ Áıgee siláada gonenadın binant'a' tsina'eeli Alexándriagé'ihı Italyú dez'éli yaa nyáago, Beh hołkáh, nohwıl nıid. ⁷ Dátáqadégo nohwıl da'o'olgo doo alch'ıdn nohweda'iskaq da, nohwich'ı' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhi' nohwıl ch'ıda'iz'eel, nch'ıidhíi bigha doo dayúweh nohwıl da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwıl ch'ıda'iz'eel; ⁸ Nohwich'ı' nagont'ogo tábaq zhinéé nohwıl

da'o'olgo Fair Havens golzeezhí' nohwił nda'iz'eel, kih gozñil Laséa golzeehíi bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogíi bigha, la'íi daagodnłsigo dáshiná' da'ch'okaañíi alk'iná' bitis ch'ígóyááhíi bigha il'o'ohíi bégódzid ni', áik'ehgo Paul gádaabihñii, ¹⁰ Shik'isyú, díi bígonsi, nohwił da'o'olyú tsina'eehíi la'íi daayogheehíi bich'í', nohwił dó' nohwich'í' nadaagont'og doleel. ¹¹ Áiná' siláada gonenadín binant'a'n, o'ohíi yebik'ehñ la'íi tsina'eehíi bíyéé gólíin zhá óyésts'aa, áiná' Pauln doo óyésts'aa da. ¹² Tsina'eehíi nná'i'olgee doo nohwehai bik'eh dahíi bigha ch'ilaaago gádaanii, Nohwił da'o'ol le', dáhago'at'éégo Pheníceyú niikáh, áígee nohwehai doleel, daanzigo; Pheníce áí Crete biyi' goz'aa, áígee tsina'eehíi nna'ol northwestzhigo la'íi southwestzhigo ch'ígót'i'. ¹³ Hayaagé' taađégo nch'iidná', nohwá íits'íid daanzigo, bésh ndaazíi tsina'eehíi bee dahast'ó n'íi ihnádaiz'aañá' Crete bibahyú bil ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihék'e tsina'eehíi hłch'í'cho bil hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode desch'iidhíi bigha tsina'eehíi doo hłch'í'dázhí' dahdi'eel da, dabiini'yú dez'eel lé'e. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni ałch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwił ch'ída'iz'eelgo tsina'eehíi ałch'íséhíi da'onanta tsina'eehíi nchaahíi bit'ahyú ndaiz'aa: ¹⁷ Áíge' tsina'eehíi nchaahíi biká'yú dahdaiz'aañá' bésh hishbizhíi nchaahíi tsina'eehíi bik'idesdz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowałgai biká' dastsoozíi nadaayintsoozná' nch'iidíi zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwił ilch'á' nách'ihíi bigha iskaa hik'e tsina'eehíi yoghélihíi la' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaa hik'e tsina'eehíi benadziidi dabíi yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái la'íi ts'iksóosé doo hwaa bee got'ii dago doo ałch'ideskaa da, la'íi díyat'éégo nohwił ilch'á' nách'ih, áik'ehgo doo hago'at'éégo hasdáhiikáh da laa daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul ihñ'íge' hizigo gáníi, Shik'isyú, shich'í' ídaayesółts'aa'yúgo, Cretege' doo nohwił dahda'n'eel dayúgo, doo díi k'ehgo nohwich'í' nadaagont'og da doleel ni', la'íi doo hat'íi ch'a'oné' da doleel ni'. ²² Áiná' gádaanohwiłdishñii, Bidag ádaanoł'tee le': doo la' daaholtsaah at'éé da, tsina'eehíi zhá da'izłłi hileeh. ²³ T'ýé'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ, bíyéé nshłłiñ la'íi hoshkaañh, binal'a'á yaaká'gé'hi shit'ahgé sizigo, ²⁴ Gáshihñiid, Paul, doo niini' hah da le'; Caesar bidáhgee sínzi doleel: la'íi bil nił da'o'ohíi dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nañ naa godin'áa. ²⁵ Áik'ehgo shik'isyú, bidag ádaanoł'tee le': Bik'ehgo'ihí'nañ hoshdlaaahíi bigha da'ashihñiihíi k'ehgo ágone'go bígonsi. ²⁶ Áiná' ni' táyi' dahgoz'aaníi biká'gee yónohwi'dilkaad doleel. ²⁷ Dí'ł'ts'adah ilkaahíi bit'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'gé' tsina'eehíi bil ilch'á'

nnáihñiiná' t'é'ís'ahyú shì nada'í'eehí ni' bich'ì'yú nohwil da'n'eel daanzì lé'e; ²⁸ Áík'ehgo hayaa tú yída'nes'áadgo nadin ilk'í'ch'idesniih, k'a'áhosah lągo yídaagołsìid: yunáasyú tú yínada'nes'áadgo k'adíí ashdla'adah ilk'í'ch'idesniih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tséé biká' hi'eehíi bighą bił daagoyé'égo besh ndaazíi tsina'eehíi bedahast'óníi dji' i nkedeznil, tsina'eehíi biké'nnáá yúyaa, áiná' jii góleeh, daaniigo da'okąąh. ³⁰ Nadaa'eehíi tsina'eehíi biyi'gé' hahiikeeh daanzigo, tsina'eehíi alch'íséhíi téh daayiheznil, besh ndaazíi tsina'eehíi badngé' nkedaayiniłi ádaagodil'iigo, ³¹ Paul siláada la'íi siláada gonenadín binant'a'íi gáyihñii, Díi nneehíi dá tsina'eehíi biyi' naháztaayúgo zhá daaholnaa. ³² Áík'ehgo siláada tsina'eehíi alch'íséhíi bedahdaahest'ooníi daayiheshgizhgo bił odaagohez'eel. ³³ K'ad hailkaahyú Paul nádaayokąąhgo gádaayihñii, Da'olsąągo nzhog, nda'ohíigo dáshiná' dji'ts'adahyú nohwiyolkaal. ³⁴ Áík'ehgo nádaanohwoshkąąh, da'olsąą, aí bee daanołdzilgo; nohwitsizil dała'á ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. ³⁵ Díi yee anñiidná' bán náidnné'go dawa bináal Bik'ehgo'ihinań áshogd yihniigo oskądna' ilk'íyıldlaadgo yiyąą nágodiidzaa. ³⁶ Áík'ehgo nnee la'ihíi yidag ádaat'eego dabíi aldo' da'iyáą. ³⁷ Daanohwighago naki gonenadín iká'yú gosts'idin gostán hiilt'ee, tsina'eehíi biyi'. ³⁸ Náda'isdjizhi' da'iyáána' t'oh naghái téh daayeskaadgo tsina'eehíi dáaldzólé silij. ³⁹ Got'ij gozljíná' ni'hú doo yídaagołsì da: ndi tú ónáníkáągo ténagohij'ąą daayo'ij, áígee nohwil ndaanó'eel daanzì. ⁴⁰ Áík'ehgo besh ndaazíi tsina'eehíi bee dahast'og n'íi daazhógo y'odaiskaadgo be'anáhot'aahíi bit'ól k'eda'iz'ahgo, la'íi tsina'eehíi bit'a' bádñ zhinéehíi hadag ádaizlaago nch'iid bich'igo tábaązhì' bił nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú lednlijige tsina'eehíi lehigo'go doo nahi'naa da silij; biké'dinnáágé'íi tú nádidáhíi nbihezti'. ⁴² Ha'áshijeedíi la' nada'dilkołh daanzigo, siláada nadaabiltseedgo ndaagoshchij, ⁴³ Áiná' siláada gonenadín binant'a'ń Paul doo zidee hat'ij dago, Dah, bilñiid; Hayíi nada'okog'íi tsina'eehíi bitisyú'an odaoljago táts'ada'okog, daayihñii: ⁴⁴ La'íi gáyihñii, Tsi nteelíi la'íi tsina'eehíi baa nahastog'íi bee hanaazhi' nada'okog. Áík'ehgo dawa ni'zhì' nádaaheskai.

28

¹ Tásts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aaní Melíta golzee lągo bídaagosilzjid. ² Nnee áígee daagolíníi k'ídaanzigo deda'deshjeedná', Yushdé' nádaanołdził, daanohwiłñiid, nagolthi nkegonyaa, la'íi gozk'azíi bighą. ³ Paul chizh la' náyihezlaago dayinnilná' t'íish bik'asda' golíni ndoogo áíge'

hayáágo Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nnee áígee daagolíníí t'íishíí Paul bigangé' nahitúgo daayit'aaaná' gádaakí'dí'nií, Díí nneehí nnee naitseedíí nííni láá, túnteel bich'á'ge' hína' ndi, doo hínaa bik'eh dahíí bighá datsaah. ⁵ Áiná' Paul t'íishíí dá k'ó' biy'izhí' nayíít'e'ná' Paul doo hago adzaa da. ⁶ K'ad nilzool shí daabo'níigo, dagohíí datsaah shí daanzigo biba' naháztaá; ndi nízaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'íiná' biini' lahgo ánádaizdlaago, Diyin nííi láá, daanzí. ⁷ Ní' táyi' dahgoz'áayú daagolíníí binant'a', Públius holzéhi áígee lá' bini' lé'e; án k'ínoho'níigo bigowayú taago nohweskaá. ⁸ Públius bitaa yóiyahgo nezgaigo chan dílé yaa naghaago sitíi: Paul baa nyáágo biká' ndel'niiná' bá oskaadgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nnee táyi' dahgoz'áayú daagolíníí lá'ihíí kah yaa nakaihií neheskaigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidn'isigo dawahá nohwá daayiheznil; lá'íí k'ad nohwíł da'dez'eelná' dawahá bídaandinihíí tsina'eelíí yih daiheznil. ¹¹ Taagi nohwedahit'aaaná' tsina'eelíí áígee behaihi, Alexándriag'éihíí, Cástor lá'íí Póllux beda'aszaahi bádngée nazíigo ádaaszaago bíł nohwíł da'dez'eel. ¹² Síracuse nohwíł nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaá. ¹³ Áíge' nohwíł léda'n'eelgo Rhégium nohwíł nda'iz'eel: áíge' iskaá hik'e hayaagé'go dez'ch'idgo iskaá hik'e Putéoliyú nohwíł nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlá' bee nohwik'íyú baa nkaigo, Nohwíł nahísóltáá le', daanohwíłniigo, bíł naháataá gots'idiskaá: áíge' Romeyú ohiikai. ¹⁵ Odlá' bee nohwik'íyú ákú daagolíníí hiikahgo nohwaat'ídaanzíiná' Ápiái Forum lá'íí Three Taverns golzeezhí' nohwiba' hikai; áí Paul yit'aaaná' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahéngigo bíł gozh'ógo hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' silááda binant'a' ha'áshijeedíí binádaadéz'iinií binant'a' yaa níil: ndi Paulhíí dasahn golíigo baa godet'aa, silááda lá' binádez'íigo. ¹⁷ Taagiskaaná' Paul Jews áígee daagolíníí yánazíni, Dała'ahnéh, daayihíi: dała'adzaaná' gádaayihíi, Nnee daanołni, shik'íyú, Jews daanliinií dagohíí daanohwitaa n'íí bi'at'e' doo hago ash'laa da ndi, Jerúsalemge' ha'ásít'íigo niyáágo Romans daanlíni baa shi'deltíi. ¹⁸ Shaa yádaakt'í'ná' bighá datsaahíí doo lá' dahíí bighá ch'ínádaashíiteh hádaat'íi ní'. ¹⁹ Ndi Jews daanliinií áí doo hádaat'íi dago, Caesar shaa yałti' hasht'íi, dishíi lé'e, bíł ní't'íí doo hat'íi bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áík'ehgo Israel hat'ííí bángot'áahíí bighá díí bésh hishbizhíí bee lísh'ídest'óohíí bighá dała'ánohwish'laa, nohwines'íigo, nohwich'í' yasht'igo: ²¹ Gádaabihíniid, Judéage' naltsoos naa nagolní'go doo lá' nohwaa hí'nil da, lá'íí nohwik'íyú áíge' kú neheskaihií doo lá' naa naagolní' da, doo lá' nch'ógo naa yałti' da.

²² Dahot'éhé díí okaqah bee sahngo na'ádi'nilihíí baa yá'iti'go bídaagonlzi: ni hago'at'éégo baa natsínkeesíí daadihiits'ih hádaahiit'íí. ²³ Bángot'aaníí bijíí nnee lą́ągo Paul dásidaayú dała'adzaa; t'albigé' o'i'ą́ązhi' Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí nlt'éégo yaa nagosni', Moses yegos'aaníí ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí k'eda'ashchiiníí bich'ą́gé' Jesus yaa nagosni'go biini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ ła' yaa yałti'íí daayosdłą́ąd, ła'ihíí doo daayosdłą́ąd da. ²⁵ Łahada'dit'áhgo Paul dałán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Holy Spirit binkááyú daanohwitaa n'íí da'aniiigo gáyılñniid, ²⁶ Díí hat'i'íí bich'í' nńáhgo gádaabiłñnih, Daadołts'ag ndi doo nohwıl ídaagozi da doleeł; daaneł'íí ndi doo da'anii daał'íí da doleeł. ²⁷ Díí nneehíí biini' daanyee' daazlii, doo da'diits'ag da daazlii, ła'íí daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo bińáá yee daago'íí doleeł ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleeł ni', ła'íí biini' yee bil ídaagozi doleeł ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasdziih doleeł ni'. ²⁸ Díí bídaagonołsi le', Bik'ehgo'ihí'nań bich'ą́gé' bee hasdách'igháhíí doo Jews daanlii dahíí bich'í' ol'a', nohwildishni, áhíí ídaadést'są́ą ndi at'éé. ²⁹ Díí yee hadziiná' Jews daanliiníí dą́zhó łahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú kłh yighą na'ihiniłíí yiyi' goł'íigo naki łegodzaa, ła'íí baa hikáhíí dawa ya'ahenzi ni', ³¹ Doo nanł'í' dago, nnee doo ła' tsíbıłđi dago Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa nagolni' ni', ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń yaa ilch'igó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'á nshlǐigo shich'í' ánniid, la'íí Bik'ehgo'ihí'naán bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshni'híí bigha its'áshi'doltji, ² (Da'ái Bik'ehgo'ihí'naán binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yakti'go dabíntsé yengon'áá, áí godiyihgo Bek'e'eshchiinú biyi' bek'eda'ishchji lèk'e), ³ Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihí'naán biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ yaa nagolni', án nnee k'ehgo nyáágo David linolt'ijlǐí nlii; ⁴ Jesus Christ daztsaadí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihí'naán biYe' nliigo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golǐigo: ⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'naán bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'áá, binal'a'á nshlǐi doleeǐgo, áik'ehgo Jesus bizhi'íí ba'ihégoṣi doleeḥíí bigha baa nagoshni'go, nnee itah at'éégo hadaazt'i'i daabodlaḥgo bikisk'eh ádaat'eego ashle': ⁶ Nohwíí aldó' Jesus Christ bíyéé daanohlǐi doleeǐgo nohwich'í' ánniid: ⁷ Daanohwigha Romeyú daagonohliiníí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'naán bil daanohshoogo báhadaadeszaahíí daanohlǐigo nohwich'í' ánniid: Bik'ehgo'ihí'naán nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le'. ⁸ Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnaán nohwigha ba'ihénsi, nohwi'odla' ni'godzáán biká' dahot'éhé baa ch'iniihíí bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihí'naán, biYe' baa yati' nt'éhi baa nagoshni'go, shijíí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhá nohwá oshkaḥ nt'éé shá yígótsi; ¹⁰ Díínko bigha dá oshkaḥ nt'éé, Bik'ehgo'ihí'naán bik'ehgo ániita dáhago'at'éégo nt'éégo nohwaa desháál. ¹¹ K'azhá daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'íí la' nohwaa nshné'híí bigha, áí bee ndzilgo daahodohsijl doleeǐgo; ¹² Díí áldishnii, nohwíí hik'e shíí bilgo nohwi'odla' da'ázhí' ilde'naágo bee hadag ádaakinlzi dolee. ¹³ Shik'ííyú, doo alch'idndi nohwich'í' disháh hásh'íígo ni' bídaagonoṣigo hasht'íí, doo Jews daanlii dahíí la'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihí'naán bich'í' hosi'lbááhíí k'ehgo nohwitahyú aldó' la' hodishbilhíí bigha, (ndi nashi'dintl'ogo t'ahkó goldoh.) ¹⁴ Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanliiníí aldó', daagoyááhíí hik'e doo daagoyáá dahíí aldó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bil nagoshni'go shá goz'áá. ¹⁵ Áik'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwi' nagoshni'go

dázhó hásh'tíí, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. ¹⁶ Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ídaayánsdzì da: áí Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, la'íí Greeks daanliiníí ałdó'. ¹⁷ Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nnee bich'ì' dábik'ehyú at'ééhíí ch'í'nah alzi, odlá' begodeyaadí' odlá' bengont'í'zhì': bek'e'eshchiiníí gánúhíí k'ehgo, Hadín dábik'ehyú at'ééhíí odlá' zhá yee hińaa doleeł. ¹⁸ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsì dahíí la'íí nchọ'íí ye'ánadaat'ííhíí dawa yich'ì' Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yaaká'dí' ch'í'nah alzi, áí nchọ'íí ye'ánadaat'ííhíí yee da'anii ágot'eehíí t'ąązhì' ádaayıłsì; ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań bebígózi doleełíí ch'í'nah alzaago yídaagołsì, Bik'ehgo'ihí'nań dabíí bıl ch'í'nah áyılshíí bighá. ²⁰ Ni'gosdzán alzaadí' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'ehi doo hit'íí dahíí nkt'éégo bigózi, dahazhì' binawod goliiníí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nliiníí nt'é áyílaahíí bebígózi; áí bighá áí nnee nchọ'go ánadaat'ííhíí doo nt'é bee bich'ì' ch'ídaagonowáh at'éé da: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yídaagołsì ndi doo daidnłsì da, doo ya'ihédaanzì dahíí bighá doo nt'é bee bich'ì' ch'ídaagonowáh at'éé da; áídá' da'ílinégo natsídaakees, la'íí biini' doo goyáá dahíí godilhił begoz'ąą daasilíí. ²² Ídił daagodzaągo doo daagoyáá da daasilíí, ²³ Nnee datsaahi, la'íí dló', la'íí dawahá bijad díí'igo nadaakaihíí la'íí nada'nagíí yeda'ile'go daayokąąh lék'e; áí bee Bik'ehgo'ihí'nań doo datsaah dahi bits'á'dindláádíí hik'e díí kogan be'ádaaszaahíí bılgo ildenáągo ch'ídaiznil. ²⁴ Áí bighá bijíí yune' nchọ'go zhá natsídaakeesgo dázhó nchọ'íí bich'ì' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą, daabits'íhíí ildenáągo doo daidnłsì da: ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' da'anii ágot'eehíí hik'e lé'ılchoohíí bılgo ildenáągo ch'ídaiznil, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyílaahíí zhá daidnłsigo daayokąąhdá' bíihíí doo daach'okąąh da; Bik'ehgo'ihí'nań zhá dahazhì' ba'ihégoł. Doleełgo at'éé. ²⁶ Áí bighá bits'í bee ídaayágosiyú ánadaat'ííł hádaat'ííhíí bich'ì' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą: isdzáné nnee bá álzaa n'íí isdzáné dabíí hł ídaayágosiyú ánadaat'ííł: ²⁷ Da'áik'ehgo ałdó' nnee isdzáné bá alzaa n'íí k'ihzhì' ádaizlaago, dabíí ilch'ì' biini' daama'; nnee dabíí hł ídaayágosiyú ánadaat'ííł, áí bighá nda'ıłsiihíí dabíí ích'ì' nadaayi'nıil, áí da'áígee dábik'eh. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo dayúweh yídaagołsì hádaat'íí dahíí bighá dázhó binatsekees daanchọ'íí yich'ì' Bik'ehgo'ihí'nań yó'odaabidez'ąą, doo ánách'ot'ííł dahíí ye'ánadaat'íí doleełgo; ²⁹ Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí behadaak'ıl, la'íí nant'ì' na'idaahíí, nchọ'go ánadaat'ííhíí, dawahá dayúwehégo ídáhadaat'iiníí, da'o'ni'íí; la' bíyééhíí ídáhadaat'iiníí ałdó' behadaak'ıl, la'íí its'izilheehíí,

lahadaadit'áhíí, nadaach'aahíí, bi'at'e' nchọ'íí, la'íí ch'inii daaniihíí áldó' behadaak'il; ³⁰ La' yinída'dilnigho ch'inii daanii, Bik'ehgo'ihinań yik'edaanniih, doo hadín daidnłsı da, ıdaa da'odlııgo dabıı ıdaa yadaaktı', dabıı nchọ'i adaile'go yıdaago'aah, daabishchijı n'ıı doo daidits'ag da, ³¹ Doo daagoyáá da, doo da'adaanııyú adaat'ee da, doo hadın bıł daanzhọ da, doo hadın yaa nádaagode'aah hádaat'ıı da, doo bıł daagoch'oba' da: ³² Bik'ehgo'ihinań nnee ágánádaat'ııhı da'itsaahıı bee yándaagoz'áago yıdaagołsı ndi, doo dabızhá ágánádaat'ııł da ndi nnee ágánádaat'ııhı bıł dádaabik'eh.

2

¹ Áı bigha nnee ńlını, ni hadın ánt'ee shıhıı, nnee la' baa yánłti'yúgo doo nt'é bee nt'éégo nich'ı' ch'ıgonowáh át'éé da; nnee la' baa yánłti'yúgo dani ıdıł ch'ıgondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'ééhıı bigha. ² Dıınko bıdaagonłzı, ágánádaat'ııhı Bik'ehgo'ihinań dabik'ehgo bándago'aah. ³ Áık'ehgo nnee ńlını, dani áldó' ágánt'ııdá' ágánádaat'ııhı baa yánłti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihinań doo nángo'aah da doleeł ńnzı gá? ⁴ La'ıı Bik'ehgo'ihinań bıłgoch'oba'ıı la'ıı nidag at'ééhıı hik'e ńzaadyú nágoho'aahıı ch'ıda'ızkaadıı doo bıł ónłtag da go'ıı; Bik'ehgo'ihinań bıłgoch'oba'ıı ninchọ'ıı bits'á'zhı' hınááłgo nelnááhıı doo bıgonłsı da gá? ⁵ Áıdá' nijıı nt'ızıı bigha la'ıı ninchọ'ıı doo bits'á'zhı' ánnéh hánt'ıı dahıı bigha, dani goyéé'ıı bee ıch'ı'godnt'áah, Bik'ehgo'ihinań bihashke' yıl ch'ı'ıtııhıı bıjıızhı'; áı bıjıı dabıı dabik'ehyú át'éégo nángo'aahıı ch'ı'nah ádolııł; ⁶ Bik'ehgo'ihinań nnee dała'á daantııgee da'ánádaat'ııł n'ıı dabik'ehgo biyaa gozhóónıı dagohıı biniidaagodile'ıı yich'ı' nahıııł. ⁷ Hadıı nt'éégo ánádaat'ııhıı yich'ı' dahdaanldọh nt'éégohıı Bik'ehgo'ihinań bits'á'dındláadıı la'ıı bıł dabik'eh doleełıı, la'ıı dahazhı' ihinaahıı yıká daadéz'ıınıı, ihina'á doo ngonel'áá dahıı Bik'ehgo'ihinań baa daidi'aah: ⁸ Áıdá' lahadaadit'áhgo lanakaihıı, la'ıı da'anıı ágot'eehıı doo yıkısk'eh adaat'ee da ndi nchọ'go ágot'eehıı yıkısk'eh adaat'eehıı Bik'ehgo'ihinań bihashke'ıı bee biniidaagodılne'. ⁹ Nnee dała'á daantııgee nchọ'go ánádaat'ııhıı bich'ı' goyéé'go godıgháh, la'ıı biniidaagonłt'éé doleeł, Jews daanliınıı ntsé, doo Jews daanlıı dahıı áldó'; ¹⁰ Áıdá' dała'á daantııgee nt'éégo ánádaat'ııhıı Bik'ehgo'ihinań bits'á'dındláadıı bıyéé doleeł, bıł dabik'eh doleeł, la'ıı ıłch'ı'daagont'ééhıı bıyéé doleeł, Jews daanliınıı ntsé, doo Jews daanlıı dahıı áldó': ¹¹ Bik'ehgo'ihinań binadzahgee nnee doo la' itisgo yistıı da. ¹² Hadıı Jews bich'ı' begoz'aanıı doo bit'ááhyú adaat'ee dago nchọ'go ánádaat'ııhıı begoz'aanıı doo bee bándago'aah da ndi da'ılıı daaleeh;

áídá' begoz'aaníi bitl'ááhyú ádaat'eego nchọ'go ánádaat'ííhí
 begoz'aaníi bee bándagot'aah; ¹³ (Áí begoz'aaníi dédaidits'agíi
 zhá doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee
 da, ndi begoz'aaníi yikísk'eh ánádaat'ííhí zhá dábik'ehyú
 ádaat'ee daabildi'nii doleeł. ¹⁴ Doo Jews daanlịi dahíi Jews
 bich'ị' begoz'aaníi doo yídaagoksi da ndi dabíi ye'ádaat'eehíi
 bik'ehgo áí begoz'aaníi áńíhíi yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'ị'
 begoz'aaníi doo yídaagoksi da ndi begoz'aaníi dabíi ídá ádaislaa:
¹⁵ Begoz'aaníi bijíi yune' dahgoz'aaníi ch'í'nah ádaayisi, nt'é
 nkt'éehíi dagohíi nchọ'íi dabíi yídaagoksi, ła'íi binatsekeesíi
 łahgo ánáyodliił, łahn nkt'éégo ánsht'ee ni' daanzị, áídá' łahnhíi
 nchọ'go ánsht'ee ni' daanzigo;) ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań
 yándaago'aahíi bijii yati' baa gozhóni baa nagoshni' n'íi
 áńíhíi k'ehgo bi'at'e' nadain'ịi' n'íi Jesus Christ biláhyú
 yándaago'aah doleeł. ¹⁷ Jew niłdi'niihíi, begoz'aaníi bikísk'eh
 ánsht'eego dábik'ehyú ánsht'ee nńzi, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań
 bee ída'ónđlii, ¹⁸ Áń hát'íiníi bígonsi nńzi, ła'íi begoz'aaníi
 bee nił ch'ígot'aahíi bigha hadíi dážhọ nkt'éégo ágot'eehíi
 zhá nił dábik'eh, ¹⁹ Bináá ágodiníi yágo'iníi nshlịi nńzigo,
 ła'íi godihíi biyi' nakaihíi bá'idindláádíi nshlịi nńzigo
 ída'ónđlii, ²⁰ Jews bich'ị' begoz'aaníi biyi' i'ígóziníi ła'íi
 da'anii ágot'eehíi begoz'aahíi bígonksídá' doo daagoyáá
 dahíi bił ch'ídaagon'áah, ła'íi mé' daanlịihíi k'ehgo doo
 hwahá yídaagoksih dahíi bił ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, ła' bił
 ch'ídaagon'áahíi nłini, dani ídił ch'ígot'aah née? Doo da'noh'ijh
 da nniigo ił ch'ígon'áahdá' in'ijh née? ²² Doo nant'ị' nahkai
 da nniigo ił ch'ígon'áahdá' nant'ị' nannaa née? K'eda'ashchín
 nił nchọ'dá' áí daach'okaaahgo nagoz'aayú nannaago in'ijh
 née? ²³ Ni, begoz'aaníi bee ída'ónđliihíi, begoz'aaníi doo
 bikísk'eh ánt'éé dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań doo nił ilii
 da go'ii. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi áńíhíi
 k'ehgo doo Jews daanlịi dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'íi
 nchọ'go baa yá'iti', nohwíi nohwicha. ²⁵ Begoz'aaníi bikísk'eh
 ánt'éeyúgo circumcise áni'delzaahíi ná ilii: áídá' begoz'aaníi
 doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa
 dahíi k'ehgo ánt'éé. ²⁶ Da'áik'ehgo nnee ła' doo circumcise
 ábi'delzaa da ndihíi begoz'aaníi áńíhíi k'ehgo at'éeyúgo, doo
 circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíi k'ehgo
 bił otag ya'? ²⁷ Nnee bits'í bee doo circumcise ádaabi'delzaa
 da ndi begoz'aaníi yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aaníi
 bek'e'eshchiiníi bígonsi ndi doo bikísk'eh ánt'éé dahíi ya'
 doo ch'í'nah ádaanile' da née? ²⁸ Nnee Jew nliigo gozlii ndi
 doo áí zhá bigha Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii Jewhi
 nlii da; ła'íi nnee bits'í zhá circumcise ábi'delzaahíi doo
 Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa

da: ²⁹ Áídá' bijíí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań yidnksiníí, áń da'anii Jewhi nlii; la'íí bijíí yune' circumcise ábi'delzaahíí da'anii circumcise ábi'delzaahi at'éé, biyi' siziiníí Bik'ehgo'ihí'nań bił goyilshóqo go áile'híí bigha, doo begoz'aaníí áńíhíí zhá bigha da; hadín ágát'ééhíí doo nnee zhá nł'éégo baa yádaakti' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nł'éé.

3

¹ Áík'ehgo Jew nłini nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíí hant'é ilíí? ² Dawa bee dázhó ilííhi at'éé: dantségee Jews daanliiníí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daadest'aąhi at'éé. ³ Ła' doo da'odlaą dayúgohíí? Ya' doo da'odlaą dahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań doo da'álch'iniiyú át'éhi át'éé da née? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantíígee łeda'ılchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'aniihi nliigo bígózi le'; bek'e'eshchiiníí Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' yakti'go gáníí, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleeł, la'íí dahagee dahadín ni'iltahyúgo bitis nnléeł, nii. ⁵ Áídá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhíí ch'í'nah áyilsiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihí'nań bidenáago nohwiniidaagodile'yúgo, ya' áí bigha doo bik'ehyú nohwich'í' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'ehyú át'éé dayúgo, hagot'éégo ni'gosdzán biká' nnee yándaago'áah doleeł? ⁷ Łé'ishchoohíí Bik'ehgo'ihí'nań da'aniiigo at'ééhíí ch'í'nah áyilsiigo ízigo at'ééhíí áí bee bígóziyúgo, nt'é bigha shíí nshch'í' k'ehgo shaa yakti'go shángo'áah? ⁸ (Ła' nnee nohwini'daadiłniigo nohwaa ch'inii daanii,) Nł'ééhíí bengowáhíí bigha nch'ó'go ádaahiit'íi le', daan'niiigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwiłniihíí bándagont'aahíí dábik'eh. ⁹ Áík'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daandliiníí itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlii dahíí nch'ó'íí bi'isna' daanliigo ilk'idá' ch'í'nah ádaasiidlaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiiníí gáníí, Doo hadín dábik'ehyú át'éé da, dah, dała'á ndi doo la' da: ¹¹ Doo hadín bił ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihí'nań yiká déz'íi da. ¹² Dawa k'ihzhí'go ádaasdzaa, dawa doo da'ilíi da daasilii; doo hadín nł'éégo ánat'íi da, dah, dała'á ndi doo la' da. ¹³ Bidayi'híí nnee le'sitíihi bił ch'í'otaąhi k'ehgo at'éé; bizaadíí bee k'izéda'dilteehgo yádaakti'; ch'osh bik'asda' yee na'iltseedhi bizé' yune' benagoz'aą: ¹⁴ Yati' be'okáahíí la'íí yati' koni'daadiłni'íí bizé' bee hadaalk'ik: ¹⁵ Da'dizołhéetłzhí' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'ılch'ó'hií hik'e iniidaagodile'íi benagoz'aą: ¹⁷ Nkegohen'ááníí begoz'aąhií doo yádaagołi da:

18 Bik'ehgo'ihinaan doo daidnłsi da, doo yaa natsidaakes da, nii, bek'e'shchiinii. 19 Jews bich'i' begoz'aanii aniihi nnee da'ai bit'aaahzhi' adaat'eehi yich'i' aniiigo bidaagonłzi: a'ik'ehgo nnee daantii'gee doo hagot'ee'ego idaa yanadaalti' da doleel, la'ii ni'gosdzan bik'a' nnee dawa Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee doo dabik'ehyu' adaat'ee dago bandaago'aaah doleel. 20 Nnee doo la' Jews bich'i' begoz'aanii yikisk'eh anati'ihii zha bigha Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dabik'ehyu' at'ee da: begoz'aanii aniihi bigha ncho'go anach'ot'ihii bigoch'iks. 21 Nnee Jews bich'i' begoz'aanii doo yikisk'eh at'ee da ndi hagot'ee'ego Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dabik'ehyu' at'ee doleeli' k'adii nohwil ch'i'nah alzaa, ai doo anida' begoz'aanii bek'e'shchiinii baa na'goni', la'ii Bik'ehgo'ihinaan binkaayu' nada'iziid n'ii yaa nadaagosni'; 22 Diinko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odlaago Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dabik'ehyu' ach'it'ee, da'odlaanii dawa agadaat'ee; nnee la' doo lahgo at'ee da, dawa dale't'ee: 23 Nnee dawa ncho'go adaadzaago Bik'ehgo'ihinaan izisgo ye'at'ehii dayich'i' nihikah; 24 Aida' bincho'ii bits'a'zhi' Christ Jesus ch'inadainil, a'ik'ehgo Bik'ehgo'ihinaan baa daach'oba'go dabik'ehyu' adaat'ehi daayihii, doo nt'e bigha nahi'ni da: 25 Bik'ehgo'ihinaan Jesus zideego bidiki' bee nnee bincho'ii ya nahi'ni doleelgo yil'aad, ai daayodlaago bincho'hii bigha baa nagodet'aa doleelgo; ai bigha Bik'ehgo'ihinaan dabik'ehyu' at'eehi nnee bich'i' ch'i'nah alzaa, an nzaadyu' badaagoho'aalgo nnee ncho'go anadaat'iidii doo yil otag da; 26 Bik'ehgo'ihinaan dabi' dabik'ehyu' at'eehi dii goldohii biyi' nnee bich'i' ch'i'nah alne'go, dishnii: dabi' dabik'ehyu' at'ehi nliigo ch'i'nah alne'go, la'ii dahadii Jesus yodlaahi' dabik'ehyu' at'ee yihii at'ee. 27 Iidaa ch'odliigo yach'ilti'ii hayu' begoz'aa? Doo hayu' begoz'aa da. Hant'e bigha? Ya' dakó nt'ee'ego anach'ot'ihii bigha Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee dabik'ehyu' ach'it'ee nee? Dah, ki'odla'ii zha bigha. 28 A'ik'ehgo dii bidaagosiilziid, nnee Jews bich'i' begoz'aanii doo yikisk'eh at'ee da ndi bi'odla'hii bigha Bik'ehgo'ihinaan dabik'ehyu' at'ehi bihii. 29 Ya' Bik'ehgo'ihinaan Jews daanliinii zha daabokaahi' nlii nee? Doo Jews daanlii dahii adó' daabokaahi' nlii ya'? Ha'oh, doo Jews daanlii dahii adó': 30 Bik'ehgo'ihinaan da'aa' nlii, a'ik'ehgo nnee circumcise adaabi'deszaahi' bi'odla'hii bigha Bik'ehgo'ihinaan dabik'ehyu' adaat'ehi daabi'ni doleel, la'ii doo circumcise adaabi'deszaa dahii adó' bi'odla'hii bigha dabik'ehyu' adaat'ehi daabi'ni doleel. 31 Agadaan'niigo begoz'aanii doo ilii dago adaahidle' nee? dah, da'anii doo agat'ee da, aida' begoz'aanii ndzilgo adaanlii.

4

1 Áík'ehgo Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'íí, nt'é daan'niigo baa nadaagohiilñi' doleeł? 2 Abraham dabií nlt'éégo ánát'jłhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'éhi yłñii lėk'eyúgo, áí bighą ída'odlíí doleeł ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ágát'éé da lėk'e. 3 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiinii nt'é nii? Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yosdlaąđ, áík'ehgo bi'odla'híí bighą dábik'ehyú át'éégo bá hótag lėk'e, nii. 4 Hadín na'iziidi bich'j' na'i'niikíí doo baa ch'oba'go nahi'niil da, ndi binasdziidhíí bighą bich'j' nahi'niil. 5 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ch'ínáyihiniilhi at'éé, hadín án yodlaąhíí bi'odla' bee dábik'ehyú át'éégo bá hótag, doo nlt'éégo ánát'jłhíí bighą da. 6 Da'áík'ehgo nnee doo nlt'éégo ánát'jłhíí bighą da Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'éégo bá yótagíí biyaa gozhóqo David ałdó' yaa k'e'eshchj, 7 Gániigo, Hadín doo bik'ehyú ánadaat'jł dahíí bighą baa nádaagodest'ąą, ła'íí binchq'íí bá k'e'oldeehíí biyaa daagozhqo le'. 8 Nnee binchq'íí nohweBik'ehń doo bá yótag dahíí biyaa gozhqo le', nii, David. 9 Ya' nnee circumcise ádaabi'deszaahíí zhą ágát'éégo biyaa gozhqo le' bıldı'nii née? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí ałdó' née? Abraham bi'odla'híí bighą dábik'ehyú át'éégo bá hótag lėk'e daan'nii. 10 Dadá' bich'j' ágót'éhi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. 11 Abraham circumcise ábi'deszaahíí biká'skałhíí k'ehgo bi'odla'íí bee dábik'ehyú át'ééhíí bebígózi, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' goljı ni'; da'odlaaní dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlij doleełgo; áí ałdó' dábik'ehyú ádaat'eehíí bá daahótag doleełhíí bighą: 12 Nnee circumcise ádaabi'deszaahíí ałdó' bitaa nlij, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhą bighą da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odla'ihíí yikísk'eh hikahíí bighą ałdó', án doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golínií átdishnii. 13 Bik'ehgo'ihí'nań Abraham ła'íí bits'á'dí' hadaakinolt'aaní ni'gosdzán daabiyéé doleełgo yee bąngon'ąą ni', ndi doo begoz'aaní yikísk'eh ádaat'eehíí bighą da, bi'odla'íí biláhyú dábik'ehyú ádaat'eehíí bighą. 14 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní yikísk'eh ádaat'eehíí zhą Bik'ehgo'ihí'nań yąngon'áaní daabiyéé doleełyúgo, odla'ihíí da'íliné hileeh, ła'íí Abraham bąngont'áaní doo íljı da hileeh: 15 Begoz'aaní goljıyúgo nnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaní da'ádıhyúgo begoz'aaní bil nach'ighaahíí áđih. 16 Áí bighą da'odlaaní zhą, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bąngont'áaní daabiyéé doleeł; Abraham

bits'á'dí' hadaakinolt'aaníi dawa Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yángon'ááníi daabiyéé doleeł; doo hadíi begoz'aaníi daayota'híi zhá da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaníi áldó'; áń daanohwigha da'ohiidlaaníi daanohwitaa nlii. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyihniigo bek'e'eshchii, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi bitaa níiigo ánishlaa, yihni.) Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yodlaqhíi bigha áyihniigo yángon'áá lək'e, Bik'ehgo'ihí'nań, nanezna' n'íi nádaayihil'nahíi, la'íi doo daagolji da n'íi daagoljiigo ádaile'íi níni: ¹⁸ Abraham hastiin nliigo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nań yodlaago án bits'á'dí' t'ah nyoholii, Nits'á'dí' láá doleeł, bikdo'niidhii k'ehgo nnee láago iltah at'éégo hadaazt'i'íi bitaa nlii doleełgo. ¹⁹ Abraham dała'á gonenadín hak'e shii bilogodzaago bits'í daztsaahíi k'ehgo adzaa, la'íi bi'aa, Sarah, doo iltah da, ágát'éé ndi Abraham ái doo yaa natsekees da, áidá' bi'odla' doo t'aazhi' bágodeyaa da lək'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bángon'ááníi doo t'aazhi' natsíná'ikeesgo yodlaa da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihenzigo bi'odla'íi nldzil silii; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadíi yee bángon'ááníi ye'ile'go yinel'aahíi Abraham da'anii yígólš lək'e. ²² Áik'ehgo bi'odla' goljihií bigha Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú át'ehi yihni. ²³ Áidá' áyihnihií doo dabii zhá bee bá k'e'eshchii da; ²⁴ Ndi néé áldó' nohwá bek'e'eshchii, néé Jesus nohweBik'ehń daztsaadi' naadiidzaago ábílaahii daahohiidlaaníi áldó' nohwá hótág doleeł; ²⁵ Jesus nohwi'at'e' nch'ohíi bigha zesdii, ch'ínánohwiniihíi bigha naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áik'ehgo da'osiidlaahíi bigha nohwinch'íi bits'á'zhi' ch'ínánohwinilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nkegohen'ááníi yee nohwine'íi: ² Jesus biláhyú nohwi'odla'íi bee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi goz'aá yune' hah'agóót'i'go nohwá alzaa áldó', ái biyi' yune' nasiudzii, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'éehíi lahdí' nohwíyéé doleełi ndaahóndliigo baa nohwił daagozhóq. ³ Doo da'ái zhá da, Christ bigha nohwiniidaagon't'éé ndi baa nohwił daagozhóq; koniigon't'éehíi kóni' k'eh ách'ítsiníi ákółšihíi bídaagonlzihií bigha; ⁴ La'íi kóni' k'eh ách'ítsiníi ko'at'e' n't'éégo áyíłš, la'íi ko'at'e' n't'éehíi Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'éehíi lahdí' kóyéé doleełi nch'ólíigo ákółš: ⁵ La'íi Holy Spirit nohwaidin'ááníi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bil daanjoqhíi nohwijii behalk'íthii bigha ái ndaahóndliihíi begolne', áik'ehgo doo baa yádaandzi da doleeł. ⁶ Doo hagot'éégo ích'odaahi'nii dadá', Bik'ehgo'ihí'nań t'ah doo daadinlzi dadá', da'áigee biká' ngonyáágo Christ nohwá

daztsaa. ⁷ Nnee dávik'ehyú át'ééhíí ndi doo hadín yá datsaah at'éé da; dagohíí ła' nnee nt'éégo at'ééhíí yá datsaah shíí. ⁸ Áídá' t'ah nch'ogo ádaant'eedá' Christ nohwá daztsaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjoqohíí nohwił ch'í'nah áyíílaa. ⁹ Áík'ehgo bidil bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ádaant'ee daasiidliigo, da'aniigo án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleel n'íí bits'á'nohwide'níí. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihí'nań bi'ina' daandliídá' biYe' daztsaa'íí bee bił k'íí nádaasiidlii lək'eyúgo, áí bitisgo bił k'íí daasiidliigo biYe' nohwiyi' hínaahíí bigha hasdánohwiido'níí. ¹¹ Doo áí zhá da, Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwił daagozhóq, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił k'íí nádaasiidlii. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'íid, nnee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzán biká' nch'ó'íí ła'íí nch'ó'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, nnee dawa nch'ogo ánádaat'ííhíí bigha: ¹³ (Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nch'ó'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'adíhyú nnee nch'ogo ádáat'íid ndi doo bándaaqot'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazhí' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lək'e, nnee Adam íksihíí k'ehgo doo da'íksih da ndi; Adam da'itsaah zhinéego nnee dawa yá sizíí lək'e, ndi ła' dogaał doleelíí ihí'ná zhinéego nnee dawa yá hizí'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo kainé'íí doo Adam íksihíí bił lekt'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, íksihíí bigha nnee ląágo da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, áídá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí ła'íí áí biláhyú kainé'íí, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee ląágo ihí'naahíí yaa daidez'aa. ¹⁶ Ła'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo áí nnee nch'ogo adzaa n'íí áile'íí bił lekt'ee da: áí nnee dała'á íksihíí bił ch'ígódeehgo áile', ndihíí ląágo nda'hésiídá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, íksihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dała'á binkááyú; áí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí dážó ch'ída'izkaadíí daayit'íih, ła'íí dávik'ehyú ágot'eehíí daazhógo kainé'íí aldo' daayit'íih, áík'ehgo dawahá yitis daanliigo daahinaa doleel.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dała'á íksihíí bigha nnee dawa baa yá'iti'go bił ch'ígódeeh; ła'íí nnee dała'á dávik'ehyú át'ééhíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee dawa dávik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleel, áí Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dała'á doo aldi'niiyú át'éé dahíí bee ląágo

doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilijj, da'áik'ehgo nnee dała'á áldi'niiyú át'éehíi bee láágo dávik'ehyú ádaat'eego ádaadolniił. ²⁰ Jews bich'ij' begoz'aanú bengonyáágo nda'iksiihíi láá silijj. Áídá' nda'iksiihíi láá silijjyú Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi itisgo láágo begoz'aq: ²¹ Nda'iksiihíi bigha da'itsaahíi bik'ehgo nagowaa lək'e, da'áik'ehgo dávik'ehyú ágot'eehíi bee Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi bik'ehgo nagowaa, la'íi nnee Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ihinań doo ngonel'aq dahíi yee daahinaa doleel.

6

¹ Nt'é daan'nii doleel áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi láágo begoz'aq doleelhíi bigha nchq'íi dayúwehyú baa nahiikai doleel née? ² Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchq'íi bich'ij' dasiitsaqadá' dayúwehyú nchq'íi biyi' nahiikai doleel? ³ Ya' díi doo bídaagonłj da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíi Jesus Christ bil dała'á daasiidlijgo, baptism bee án bil dasiitsaqahi at'éé. ⁴ Áik'ehgo lebi'doltijhíi k'ehgo baptism bee bil dasiitsaqadí' bíi bil lenohwido'niił: áik'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaqadí' naadiidzaahíi k'ehgo née áldó' nohwe'ina' áníidégo ánálzaahíi bikisk'eh hiidaalgo dávik'eh. ⁵ Áik'ehgo Jesus bil dała'á daasiidlijgo bil dasiitsaqadá' dabíi daztsaqadí' naadiidzaagee áldó' dała'á bil daandlij doleel: ⁶ Díinko bídaagonłzi, nohwinchq'íi be'adaant'eehíi dawa bil ch'ihideeh doleelgo, la'íi nchq'íi doo dayúweh bi'isna' daandlij da doleelhíi bigha nchq'íi be'adaant'ee n'íi tsi'ina'áhi biká' Christ bil binohwi'deskał. ⁷ Hadíi daztsaqahíi nchq'íi doo dayúweh bi'isna' nlij da. ⁸ Néé Christ bil dasiitsaqayúgo, bil daahinaa doleelgo daahohiidlaq: ⁹ Christ daztsaqadí' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonłzi; da'itsaahíi doo dayúweh botá' da. ¹⁰ Jesus nchq'go ágot'eehíi bigha daztsaq, dałandige qal layiilaago: áídá' hinaahíi Bik'ehgo'ihinań zhinéégo hinaa. ¹¹ Da'áik'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwi' áldó' nchq'go ágot'eehíi bich'ij' dasohtsaq, áídá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihinań bá daahinohnaa. ¹² Ái bigha nohwits'í datsaahíi doo nchq'íi bich'ij' bil ch'ínótijh hela', ágádaanoht'eeyúgo nchq'íi nohwebik'eh doleel, nohwits'í nchq'go hádaat'iinií doo bikisk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo la' ndi bee nchq'go ágot'eehíi bich'ij' bídaalnaa da le', doo bee nchq'go ádaanoht'ee da le': áídá' nnee nanezna'dí' naadiikaihíi k'a'at'éégo nohwinchq'híi bigha nanesona' ndi k'adíi hasdáhkaigo daahinohnaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań bich'ij' ídídaal'naa le', la'íi nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihinań bich'ij' bídaalnaa le', ái bee dávik'ehyú

ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aanii doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íi nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchq'íi doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áídá'? Begoz'aanii doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íi nohwebik'ehíi bigha ya' dayúweh nchq'go ánádaahiit'íi née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' díinko doo bídaagonoŋsi da née? Hadín bikísk'eh ádaanoht'ee doleełhíi bigha baa ídaadesoht'aayúgo, ái bánada'ohsiidhi at'éé; nchq'íi baa ídaadesoht'aayúgo da'itsaahíi nohwidahyú begoz'aq, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ baa ídaadesoht'aayúgo dábiik'ehyú ágot'eehíi nohwidahyú begoz'aq. ¹⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoŋsi, lah nchq'go ágot'eehíi bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'áanii nohwijíidí' bikísk'eh ádaanoht'ee daasolijí. ¹⁸ Áík'ehgo nchq'íi doo hagog'éégo be'ádaanoht'ee da daasolijíhíi bigha dábiik'ehyú ágot'eehíi bánada'ohsiidíi daasolijí. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózí da doleeł ni': nohwits'í la' bee nchq'go na'idáhi la'íi nchq'go ágot'eehíi dayúweh ilk'edaahit'íi hich'í' ídídaal'naa ni'; k'adíi da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dábiik'ehyú ágot'eehíi hich'í' ídídaal'naa le', áík'ehgo nkt'éégo hadaanohwidiléh doleeł. ²⁰ Nchq'go ágot'eehíi bánada'ohsiidá' dábiik'ehyú ágot'eehíi doo hagog'éégo be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaaht'íidíi k'adíi bik'ee ídaayádaanoht'ee nt'é bee daasoht'íid? Ágádaat'eehíi aalgee da'itsaahíi begoz'aq. ²² Áídá' k'adíi nchq'íi doo hagog'éégo be'ádaanoht'ee da, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bánada'ohsiidíi daasolijí, áík'ehgo nkt'éégo hadaanohwidile', ái aalgee yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi begoz'aq. ²³ Konchq'íi da'itsaahíi bidená nahi'niik, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ dahazhí' ihí'naahíi kaidoné', Jesus Christ nohwebik'ehñ biláhyú.

7

¹ Shik'íiyú, (begoz'aanii bídaagonoŋsini nohwich'í' k'e'eshchii,) begoz'aanii nnee dánehena'zhí' yebik'ehgo bídaagonoŋsi. ² Isdzán biká' t'ah hínaago yiké'zhí' nliigo begoz'aq; áídá' biká'íi daztsaayúgo dábiini'yú at'éé hileeh. ³ Áík'ehgo biká'íi hínaadá' la' nnee yil naná'náayúgo, nant'í' naghaa daayihíi doleeł: áídá' biká' daztsaayúgo dábiini'yú at'éé; áík'ehgo la' nnee yil naná'náayúgo doo nant'í' naghaa da. ⁴ Áík'ehgo shik'íiyú, Christ daztsaahíi bigha nohwíi bíl dała'á daasolijígo begoz'aanii doo nohwenábik'eh dago hich'í' dasohtsaq; la'ihíi bíyée daanoht'ee doleełgo, án daztsaadi' naadiidzáhi nlii, áík'ehgo nkt'éégo ágot'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bá ádaaahidle'. ⁵ Nchq'go be'ádaant'eehíi nohwebik'ehgo

daahi'naadá' begoz'aaníí nchọ'go hádaahiit'iiníí nohwiyi' hizí'go áyílaahíí nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nchọ'go ánádaahiit'ííhíí bighą da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'ąą ni'. ⁶ Jews bich'í' begoz'aaníí bi'isna' daandlíggo nohwotą' n'íí bits'ą'zhí' nane'na'go, k'adíí begoz'aaníí bits'ą'zhí' ch'ínánkai; doo begoz'aaníí íłk'idá' bek'e'eshchíí n'íí nanohwíłáágo Bik'ehgo'ihí'nań bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwíłáágo nada'idziid. ⁷ Nt'é daan'nii doleeł áídá'? Begoz'aaníí nchọ'íí bíł dáłekt'ee née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Begoz'aaníí da'adíhyúgo nchọ'íí doo bígonsį da doleeł ni': begoz'aaníí, Doo dawahá ídáhánt'íí da le', doo shíłnii dayúgo, dawahá ídáhách'ít'ííníí doo bígonsį da doleeł ni'. ⁸ Áí bengot'ááníí, Doo dawahá ídáhánt'íí da le', shíłniiigo dayúwehégo ídáhásht'íígo áshíílaa. Begoz'aaníí ánííhíí doo hwahá bígonsíłh dadá' nshchọ'yúgo ndi doo bígonsį dahíí bighą nchọ'íí shich'í' daztsáni k'ehgo at'éé ni'. ⁹ Łah begoz'aaníí doo bígonsį dago hinshnaa ni': áídá' bengot'ááníí bígosíłsįđá' nchọ'íí híína', áík'ehgo nchọ'íí baa nannaayúgo ndizohíí at'éé shíłniiigo shizes-hííhíí k'ehgo at'éé. ¹⁰ Áík'ehgo bengot'ááníí, da'ái ihí'naahíí shainé' doleeł n'íí, da'itsaahíí shá áyílaago bígosíłsįđ. ¹¹ Bengot'ááníí nashíłáágo nchọ'íí shich'í' nazhch'a', ła'íí bee shidizesđíí. ¹² Áík'ehgo begoz'aaníí díłzłh, ła'íí bengot'ááníí díłzłh, dábk'ehyú at'éé, ła'íí nł'ėhi at'éé. ¹³ Áík'ehgo ya' áí nł'ėhíhíí da'itsaahíí shá áyílaa née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Áídá' nehíłsíđá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaníí da'itsaahíí shángot'ąą, nchọ'íí da'anii nchọ'íí at'éégo bígózi doleełhíí bighą begoz'aaníí alzaa; áík'ehgo bengot'ááníí bíłáhyú nchọ'íí dážhọ itisyú nchọ'go hileeh. ¹⁴ Begoz'aaníí yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonłzi: áídá' shíí nchọ'go be'ánsht'eehíí bighą nchọ'íí bich'í' nashi'dehezni. ¹⁵ Nt'é bighą ánásht'ííhíí doo bígonsį da: doo hasht'ííyú ánásht'ííł da; áídá' shíł nchọ'íí be'ánásht'ííł. ¹⁶ Doo hasht'ííyú ánásht'ííł dago begoz'aaníí bee nshchọ'íí bígosíłsįđ, áík'ehgo begoz'aaníí ánííhíí nł'ée łąą, díshni. ¹⁷ Áík'ehgo doo dashíí ánásht'ííł da, ndi nchọ'í shiyi' golííníí ánát'ííł. ¹⁸ Doo nł'ėéhíí shiyi' golíí dago bígonsį (dashíí she'at'e'íí áłdíshni:) dábk'ehyú ánsht'eego hasht'íí ndi be'ánásht'ííhíí doo hagog'éégo be'ánásh'ne' da. ¹⁹ Nł'ėéhíí be'ánásht'ííłgo hasht'ííhíí doo be'ánásht'ííł da: áídá' nchọ'íí doo hasht'íí dahíí zhą be'ánásht'ííł. ²⁰ Doo hasht'ííyú be'ánásht'ííł dayúgo doo dashíí ánásht'ííł hasht'íígee nchọ'íí shiyi' golííníí ánát'ííł. ²¹ Díńko be'ánsht'eego bígosíłsįđ, nł'ėéhíí be'ánásht'ííł hasht'íígee nchọ'íí shidáhgee begoz'ąą. ²² Shíjí yune' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí nł'ée, ídíkđish'ni:

²³ Áídá' ídidistsaago díinko bigosílsíid, shits'í nchọ'go hádaat'iiníí shinatsékees ntl'ééhíí yíl nagonlkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchọ'íí bi'isna' nshlǐigo áshílsí. ²⁴ Nnee débaagoch'oba'ihíí nshlíni laa! Díí shijíí biyi' nchọ'íí shizilheehíí hadín yits'á'shítteeh? ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań zhá, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú láá, áí bighá Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsí. Áík'ehgo dashíí shinatsékeesíí bee Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'ee; áídá' shits'í be'ánsht'eehíí nchọ'íí zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áík'ehgo k'adíí Christ Jesus biyi' daanlíni, bighá bíl ch'ígódeeh doleelíí da'ádíh, áí doo bi'at'e' nchọ'íí yikísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhá yikísk'eh ádaat'ee. ² Christ Jesus biyi' nshlǐigo, Holy Spirit behinshnaahíí binawodíí nchọ'íí binawodíí bee dastsaah doleel n'íí yits'á' shinkǐí. ³ Jews bich'í' begoz'aaníí nchọ'go be'ádaant'eehíí bighá doo nalwod da silíí, áík'ehgo begoz'aaníí doo áyóléh át'éé da n'íí Bik'ehgo'ihí'nań áyíílaa, án dabíí biYe' nohwits'í nda'íksiihíí k'ehgo at'éégo nohwinchọ'híí bighá yinl'a', áík'ehgo nchọ'íí nohwits'í yiyi' golííníí bíl ch'ígódeeh doleelgo bángot'áá: ⁴ Néé doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehíí bighá begoz'aaníí dáíbik'ehgo anííhíí bikísk'eh ádaant'ee. ⁵ Hadíí dabíí bi'at'e' yikísk'eh ádaat'eehíí bits'í hádaat'iiníí zhá yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaat'eehíí Holy Spirit hádaat'iiníí yaa daabiini'. ⁶ Ko'at'e' nchọ'íí bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí da'itsaahíí bee ká goz'áá; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí ihí'naahíí la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee ká goz'áá. ⁷ Hadín bi'at'e' nchọ'íí yikísk'ehyú ágot'eehíí yaa biini'íí Bik'ehgo'ihí'nań yik'enníih: Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo ye'at'éé da, da'aníi doo áonéh át'éé da. ⁸ Áík'ehgo hadín dabíí bi'at'e'íí yikísk'eh ádaat'eehíí doo hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań yíl daagoyilshóni at'éé da. ⁹ Áídá' nohwíí doo nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit da'aníi nohwiyi' golííyúgo. Nnee la' Christ biSpirit doo da'aníi biyi' golíí dayúgo, án doo Christ bíyéé nǐí da. ¹⁰ Christ nohwiyi' golííyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinohnaa, dáíbik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíí bighá. ¹¹ Jesus daztsaádí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golííyúgo, Christ daztsaádí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golííníí biláhyú nohwits'í dastsaah doleelíí áldó' hínaago ánáidle'. ¹² Áí bighá, shik'ííyú, doo nt'é bighá nohwi'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da. ¹³ Dánohwíí

nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áídá' nohwi'at'e' nchọ'íí Holy Spirit bee nadaaktseedyúgo da'anii daahinohnaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań biSpirit nadaabiilaahíí dawa, áí da'anii Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daanlíni ádaat'ee. ¹⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daasiidlijj, áík'ehgo k'adíí doo isnah binant'a' yédaaldzidhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihinań bédaahiildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabiń'nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daandlijgo nohwijíi yune' Holy Spirit dabíí nohwíl nadaagolní': ¹⁷ Bichagháshé daandlijyúgo Bik'ehgo'ihinań bíyééhíí nohwíyéé doleeł, néé hik'e Christ biłgo; Christ bił nohwiniidaagonkt'ée lék'eyúgo, dabíí bił dała' ízigo be'ádaant'eego ádaanoht'edolniił. ¹⁸ Yunáásyú baa gozhóóníí nohwádihyú goz'aanii ch'í'nah ádolniił, áí baa natseskeesgo díí jjiigo nyee'i biyi' nashaahíí doo shił hago'at'ée da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihinań áyílaahíí Bik'ehgo'ihinań bichagháshé da'anii bíyéégo ch'í'nah ádolniihíí dážhọ yiká daadéz'jigo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíí doo nt'é da'íllí dago alzaa, doo hádaat'ijhíí bighą da, áídá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihinań bándaaagoz'ąą, ágát'ée ndi díńko Bik'ehgo'ihinań nyohíí; ²¹ Dawahá alzaahíí da'íllí hileeh di'nii ndi bits'ą'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihinań bichagháshé baa gozhọ́ doleełgo da'itsaahíí yits'ą'káhíí k'ehgo dawahá alzaahíí ałdó' da'íllí hileehíí yits'ą'dokah. ²² Dawa alzaahíí dała' bił na'dini'go ik'idi'nii, díí jji t'ah ágát'éeego bídaagonlzi. ²³ Áídá' doo áí zhą da, néé dó', Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daandlijgo ch'í'nah ádaanoht'edolniiłgo nohwits'í la'i análnéh doleełíí biba' ádaant'eedá' ik'ida'n'nii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíí ndi ik'ida'n'nii. ²⁴ Díí nkt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'nil: nkt'éhi ch'o'ijyúgo doo nt'é bighą nnach'ódlíí da: hadín nt'éhéta yiktsąyúgo nt'é bighą dayúweh nyihohíí doleeł? ²⁵ Áídá' nt'éhéta doo daahiit'jii dahíí ndaahóndliiyúgo, hada'ólñiigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'éeego doo daanldzil dagee Holy Spirit nohwich'oniih: nt'é bighą da'ohiikaąh doleełíí doo bídaagonlzi da ndi Holy Spirit dabíí nohwá okaąh, néé ch'éh ádaan'niihíí bighą ik'eda'n'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíí yá okaąh, Bik'ehgo'ihinań hát'jiihíí k'ehgo okaąhíí bighą Bik'ehgo'ihinań, kojíi yune' nantaahíí, Holy Spirit binatsekeesíí yígółsı. ²⁸ Díńko bídaagonlzi, hadíí Bik'ehgo'ihinań bił daanzhooníí, la'íi dabíí ngonłchijigo yiká ádaanñiidíí dawa dała' nkt'éeego bá ádaalne'go áyíłsı. ²⁹ Bik'ehgo'ihinań nnee bíyéé doleełíí dabíntségo yídaagołsı, áí biYe' yedaat'éeego ádaabidilne'go dabíntsé yengon'ąą,

biYe' bik'isyú láágo bíi dantsé nagmaa doleełhíi bigha.
³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bíyée doleełíi dabíntsé yídaagolsíníi
yiká ádaanniid: yiká ádaanniidíi binchq'íi yits'á'zhí'
ch'ínádaayiznil: lá'íi ch'ínádaayiznilíi ílch'í'daabi'dolniiłgo
yángon'áá. ³¹ Áík'ehgo nt'é daan'nii áidá'? Bik'ehgo'ihí'nań bíi
daagohiit'iiyúgo, hadínshá' nohwich'í' na'iziidgo nohwaa
gonłnee doleeł? ³² Bik'ehgo'ihí'nań dabíi biYe' ndi doo
t'aažhí' yota' dago daanohwigha nohwá nyinkúíníi, da'án
bíi dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'íi. ³³ Nnee
Bik'ehgo'ihí'nań yita'hazlaahíi hadín nt'é yik'izhí' yidi'aah?
Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú ádaat'éhi yihniidi at'éé. ³⁴ Hadín
nohwil ch'ídaagógheehgo nohwándaago'aah áidá'? Christ Jesus
doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaa, áidí' daztsaadí'
naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhińéego
dahsdaa, da'án aldó' nohwá ná'okaałhi at'éé. ³⁵ Hadínshá'
Christ bíi daanjqqhíi yits'á'zhí' ánohwile'? Doo hadín
da go'íi. Ya' nyee'íi biyi' hiikahíi Christ bíi daanjqqhíi
yits'á'zhí' ánohwile' née, ya' nohwich'í' nagont'ogíi née,
ya' nohwiniidaagonł'éehíi née, ya' shiná' góyéé'íi née, ya'
nohwidiyágé áđihíi née, ya' ngodzidíi née, dagohíi ya' bésh
be'idilłkishé bee nohwidizideehíi née? ³⁶ Bek'e'eshchiiníi
gáníigo, Níyée daandliłhíi bigha nadaanohwi'ditseedgo
o'í'ááh; dibelíi natseedgo bágoz'aałhíi k'ehgo nohwaa
natsídaats'ikees. ³⁷ Dah, díi dawa bee nohwich'í' anágot'íił ndi,
Christ bíi daanjqqhíi biláhyú doo adžaaýú itisgo daagonelnaa
da. ³⁸ Da'anii bígonsł, doo nt'é Bik'ehgo'ihí'nań bíi daanjqqhíi
yits'á'zhí' nohwinoníił at'éé da, da'itsaahíi ndi, ihí'naahíi
ndi, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ndi,
spirits nchq'íi binadaant'a'íi ndi, spirits binawodíi ndi,
dák'ad be'ágot'eehíi ndi, yunáásdí' nohwich'í' goldohíi ndi,
³⁹ Yudahyú ágot'eehíi hik'e yuyahyú ágot'eehíi ndi, nt'éhéta
alzaahíi ndi, díi dawa doo Bik'ehgo'ihí'nań bíi daanjqqhíi
yits'á'zhí' nohwinoníił at'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń
biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bíi daanjqq.

9

1 Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo létishchoo da,
da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíi yuńe' shil nagolni', 2 Doo
shil gozhq' da, shijíi dážhó nniih nt'éé. 3 Bígonedžaaýúgo
shik'íyú, bíi hat'í'íi, hasdakáh doleełhíi bigha Christ bits'á'dí'
shil ch'ígódeeh ndi nzhq' doleeł ni': 4 Ái Israel hat'í'íi daanlii;
Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanliigo baa daagodest'aa,
lá'íi Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíi yil daanlii, lá'íi
Bik'ehgo'ihí'nań bíi lándagost'aa, yegos'aaníi aldó' baa
daidez'aa, hagog'éégo da'okaał doleełíi baa daadest'aa,

4 ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań nt'éégo ágot'eehíi nohwíyée doleel daayihniigo yaa daagodez'aa; ⁵ Israel hat'i'íi ik'idá' nnee n'íi, Bik'ehgo'ihí'nań hadaabideznilíi, bits'á'dí' hadaakinolt'aa, ái bits'á'dí' Christ gozliigo nnee silji, án dawa yitis nlii, Bik'ehgo'ihí'nań nlii, dahazhi' ba'ihégoş le. Doleelgo at'éé. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'i'íi yángoń'áání doo edelniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaakinolt'aání Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'ihíi daanlii da: ⁷ ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aání doo dawa hadaiheznil da: áidá' Abraham gáyihniid, Niye' Isaac bits'á'dí' lideshchiinii zhá nichagháshé bildi'nii doleel. ⁸ Díinko ádishnii, Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aání doo ái zhá bigha Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bil otag da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yángoń'áání bik'ehgo hadaakinolt'aání, ái da'anii bichagháshé bil otag. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań gáníigo Abraham yángoń'áa, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golji doleel, nii lék'e. ¹⁰ Doo ái zhá da; áidá' Rebecca áldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hiltsaa silji, ¹¹ (Bik'ehgo'ihí'nań dabíi bik'ehgo nnee hadaayiniil, doo ánadaat'ijihíi bigha da, áik'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwahá daagoleeh dadá', ła'íi doo hwahá nt'éégo dagohíi nchogo ánadaat'ijil dadá', Bik'ehgo'ihí'nań Isaac hayitji bighanigoljihíi begolne' doleelgo,) ¹² Rebecca bil nagosni', Dantsé nagháhíi iké'yú nagmaahíi binal'a'a nlii doleel. ¹³ Bek'eeshchiinii gáníigo, Jacob shil nzhog ni', áidá' Esauhíi doo hasht'ji da ni'. ¹⁴ Nt'é daan'nii áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań doo dávik'ehyú at'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyihnii, Hadíi hádaasht'iinii baa daach'oshba' doleel, ła'íi hadíi hádaasht'iinii baa tídaasht'ii doleel, nii. ¹⁶ Áik'ehgo nnee nt'é hát'íini dagohíi nnee binawodíi doo bigha Bik'ehgo'ihí'nań habítji da, ndi bilgoch'oba'íi chí'nah hileehíi bigha. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi biyi' Pháraoh gáyihnii, Shinawodíi ninkááyú hit'ji doleelhíi bigha, ła'íi ni'gosdzán biká' dágoz'aa nt'éégo shizhi' bigózi doleelhíi bigha nant'aago ániishlaa, nii. ¹⁸ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dabíi hát'jiigo ła' yaa ch'oba', áidá' ła' bijii nt'izgo ádaile'. ¹⁹ Gáshihnii áidá', Nt'é bigha Bik'ehgo'ihí'nań t'ah nnee nchogo ánát'ijilgo yik'izhi' di'aah? Bik'ehgo'ihí'nań nt'é hát'íini doo hadín hago áyoléh at'éé da. ²⁰ Dah, nnee zhá níini, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań t'aazhi' bich'ji yánáñtíh? Ábi'deszaahíi ábílaahíi, Nt'é bigha gát'éégo áshiinlaa, yihni doleel née? ²¹ Nnee gosht'ish tús áile'íi gosht'ish dała'a sitłegi yee tús ílinihíi áile', ła'íi da'ái bee tús doo ílii dahíi yee áile', ya' ái doo áile'go goz'aa da née? ²² Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íi

la'íí binawodíí ch'í'nah áile' hat'íígo nnee bił ch'ígódeeh doleeł n'íí yá daagoho'aalgo nzaad godeyaa lək'eyúgohíí, nt'é daan'nii áídá'? ²³ La'íí dabíí bits'á'dí' íziso go'ot'eehíí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áile'híí bigha hadín áí iziso go'ot'eehíí dabíntsé yá ilch'ígolaahíí yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'ái daandlii, nohwiká ádaan'niidíí, doo Jews daanliiníí yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanlii dahíí yitahdí' aldó'. ²⁵ Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Doo shichagháshé daanlii da n'íí shichagháshé bildishnii doleeł, la'íí, Doo shil daanzhoq da n'íí shil daanzhoq bildishnii doleeł. ²⁶ La'íí, Shichagháshé doo daanohlii da, yilnii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihí'nań hinaahíí bichagháshé daanlii bildi'nii doleeł, nii. ²⁷ Esaias aldó' Israel hat'í'íí yaa yádaalti'go gáníí lək'e, Israel bits'á'dí' hadaakinolt'aaníí túnteel bahyú sáihíí k'ehgo lə́á ndi ayáhágo zhá hasdádokah: ²⁸ NohweBik'ehń dábik'ehyú ánát'íígo binasdziidíí aqł áile' doleeł, doo nt'ahgo da, án ni'gosdzán biká' nneehíí bándagot'áaníí dáhahgo bándagot'aahgo áile', nii ni'. ²⁹ Esaias dabíntséda' gánádo'niiigo, Bik'ehgo'ihí'nań nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánáisíid dayúgo, Sódongee daagolíníí k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', la'íí Gomórrah alzaahíí k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. ³⁰ Nt'é daan'nii áídá'? Doo Jews daanlii dahíí dábik'ehyú ádaat'ee doleełíí doo yiká ádáát'íid da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee daasilii, bi'odla' daagolííhíí bigha. ³¹ Áídá' Israel hat'í'íí begoz'aaníí biláhyú dábik'ehyú ádaat'ee doleełíí yiká ádáát'íid ndi áí begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'íid. ³² Nt'éshə' bigha? Doo bi'odla'íí yee yiká ádáát'íid dahíí bigha, áídá' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dábik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'éh yiká ádáát'íid. Áí Christ doo daayodlaq dahíí bigha tséé bigha nach'igeehíí daineztahíí k'ehgo ye'adaat'ee lək'e; ³³ Bek'e'eshchiiníí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań gáníígo, Isaa, Sion gee tséé bigha nach'igeehíí, tséé ts'iztalgo nach'ikaadíí nns'h'aah: hadín bodlaqahíí doo hant'é yik'ee ídaayándzı doleeł, nii.

10

¹ Shik'íyú, shijíí yune' dázhə hásht'íí, Israel hat'í'íí hasdádokahgo, la'íí áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań náhoshkaqah. ² Díí bígonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' dahdaandohgo hádaat'íí ndi hagot'éégo bich'í' ách'ít'ééhíí doo yídaagolsı da. ³ Hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nnee dábik'ehyú áile'íí doo yídaagolsı dago, dabíí dábik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáát'íidgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nnee dábik'ehyú áile'íí doo yaa ídaadest'aq da. ⁴ Christ ch'odlaqayúgo doo dayúweh Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ách'ít'ééhíí bigha dábik'ehyú

ách'ít'éé da, áídá' nnee dała'á daantíígee Christ daayosdlaádí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú át'éé doleel.

⁵ Begoz'aaní bikísk'eh at'éehíí bee dávik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'e'eshchíigo gáníí, Nnee begoz'aaní yikísk'eh ánát'ííí da'ái yee hińaa doo. ⁶ Odlá'íí bee dávik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'ena'ashchíigo gáníí, Nijíí biyi' yune' doo gánńii da, Hadínshá' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bíł godah ch'ínánt'ashgo:)

⁷ Ła'íí doo gánńii da, Yuyahgo o'í'án yuyaa hadínshá' digháh? (Christ daztsáadí' t'ąązhí' yił nat'aashgo.)

⁸ Áídí' bek'e'eshchiiníí nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlii, dá nize' yune', ła'íí nijíí yune' ndi begoz'ąą, nii: áí yati'íí ko'odłá' bee hasdách'ighah, áí zhá baa yáhiilti'; ⁹ Nizé'dí', Jesus sheBik'ehń hoshdlaą, nńiiyúgo, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań Jesus daztsáadí' náyihilńa'íí nijíí yune' hondlaąyúgo hasdámńáh doleel. ¹⁰ Nnee bijíí yune' odlaąyúgo dávik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; ła'íí bizé'dí' oshdlaą niigo hasdayááhi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Hadín bodlaąhíí doo hant'é yik'e ídaayándzı da doleel. ¹² Jews daanliiníí ła'íí Greeks daanliiníí dálełt'ee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo ła' łaigo ádaat'ee da: nohweBik'ehń dała'á nnee dawa yeBik'ehń nliigo, hadíí bich'ı' ch'oba' ádaanlihíí bíłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yiné'. ¹³ Áík'ehgo hadín nohweBik'ehń bizhi'íí yozhíigo yich'ı' ch'oba' ánniidíí hasdádogaal. ¹⁴ Áń hagot'éégo yich'ı' ádaanii, doo hwahá daayodlaąh dadá'? Hagot'éégo daayodlaąh, án doo hwahá ya'ikodaaniizıh dadá'? Hagot'éégo daidits'ıh, doo hadín bíł nadaagolńi' dadá'? ¹⁵ Hagot'éégo bíł nadaagolńi', ła' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiiníí gáníigo, Dahadín yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltödíí, yaa yałtı'go higaakíí ba'ihégoşı, áí nt'éégo ágot'eehíí nnee yaa bíł gozhóq doleelíí yaa nadaagolńi'! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaasdzaa da. Esaias gáníihí k'ehgo, NohweBik'ehń, hadín bíł nagosiilńi'íí yodlaą áídá'? ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dihiits'ago zhá nohwi'odłá' goleeh, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwił na'goni'go zhá dihiits'ag. ¹⁸ Áídá' na'idishkid, Ya' doo daidests'ąą da née? Ha'oh, daidests'ąą, ni'gosdzán biká' dágoz'ąą nt'éégo baa na'goni'íí begoz'ąą, ni'gosdzán náhin'ááyú biyati' daats'idests'ąą. ¹⁹ Áídá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'íí doo bíł ídaagozı da leł'e née? Dantsé Moses gáníí, Łahgo hat'i'íí, nnee doo bíł da'otag da daabiłch'iniihíí bee daanohwiłch'olch'ıigo ádaanohwishłe', ła'íí hat'i'íí doo daagoyáą da daabiłch'iniihíí bee hadaashohkeego ádaanohwishłe'. ²⁰ Áídí' Esaias doo biini' háh dago Bik'ehgo'ihí'nań yá yałtı'go gáníí, Nnee doo shiká hadaantaa da n'íí shídaagosııd; doo shiká nada'ódıłkid da n'íí

bił ch'í'nah ádishdlaa. ²¹ Áídá' Israel hat'i'í gáyihni, Nnee doo daashidits'ag dahíi ła'íi shidáhzhí' yádaakti'íi bich'í' iłts'á' dahdideshniigo o'iaah.

11

¹ Áík'ehgo na'ídishkid, Ya' Bik'ehgo'ihinań bichagháshé yó'oyılkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíi áldó' Israelite nnee nshłi, Abraham bits'á'di'go hashidolchij, Benjamin hat'i'íi bits'á'di' gosilji. ² Bik'ehgo'ihinań bichagháshé dabintsé yídaagołsinii doo yó'oyılkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiinii Elias yaa nagolni'íi doo bidaagonołsi da née? Bik'ehgo'ihinań yokąąhgo Israel yaa yałti'go gánii, ³ SheBik'ehn, nnee binkááyú na'iziidii nadaistseed, ła'íi naa hi'né'íi biká' dahi'niiki nagoz'ąą n'ii tadaayoznil; dashízhá isdziih, ła'íi shidizideego nadaagołchi', nii. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihinań nt'é biłnii? Nnee gosts'idi doo náhóltagyú idá'ásilsiid, doo Baal be'ilzaahii yich'í' nádaahilzhish dahíi. ⁵ Áík'ehgo díi goldohii biyi' nnee Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'go da'ayáhágo idá'áyiidlaago hayiheznil. ⁶ Biłgoch'oba'íi bee hayiheznilyúgo, doo nłt'éégo ánadaat'ijłhii bighą da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi yunáásyú doo ilji da doleeł. Áídá' nnee nłt'éégo ánát'ijłhii bighą hayiniilyúgo doo biłgoch'oba'hii bighą da: doo ágát'éé dayúgo nłt'éégo ánát'ijłhii yunáásyú doo ilji da doleeł. ⁷ Hago'at'éégo áídá'? Israel hat'i'íi yiká hádaat'iinii ch'éh yighą ádaát'iid; hayiheznilií zhá nádaidné', áídá' ła'ihii bińáá ádaagosdiid. ⁸ (Bek'e'eshchiinii gániihii k'ehgo, Bik'ehgo'ihinań ái da'alhoshgo nakaihii k'ehgo natsidaakeesgo ádaabizlaa, bińáá doo yee daago'ij dago, bijeyi' áldó' doo yee da'dits'ag dago;) díi jji t'ah ágádaat'ee. ⁹ Ła'íi David gánii, Bił daagonedliigo da'iyąąhii bee bánaki'íáago daabiłjizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhii k'ehgo, da'ái binchó'íi bee bich'í' nanáhi'niikle': ¹⁰ Bińáá doo nzhógo yee daago'ij dago alnéhgo doo daago'ij da le', biyil ndaazii bighą dahazhi' da'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkid áídá', Ya' Israel hat'i'íi nanihezdeehii doo nádaahidzji da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehii biláhyú doo Jews daanlii dahii hasdákai, Israel hat'i'íi hasdách'ikaihii danée zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'ij doleełhii bighą. ¹² Israel hat'i'íi nanihezdee n'ii biláhyú ni'gosdzán biká' nnee da'it'ijyúgo, ła'íi ch'éh ádaát'iidii biláhyú doo Jews daanlii dahii da'it'ijyúgo, ái bitisgo Israel hat'i'íi dawa Bik'ehgo'ihinań yich'í' ninábide'niiki biláhyú nnee dawa da'it'ij doleeł. ¹³ K'adíi doo Jews daanołji dahii nohwich'í' yashti', shii doo Jews daanlii dahii bich'í' shi'dol'aadgo

shinasdziidíí ilíigo ánsi: ¹⁴ Dáhago'at'éégo bił dała' hat'i'íi hasdách'ikaihíi danée zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íigo ádaashle'go la' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'i'íi yó'olkaadíi biláhyú ni'gosdzán biká' nnee Bik'ehgo'ihí'nań bił k'íi nádaasdlíiyúgo, ái Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ninábide'níiíishá' hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahi'nahíi k'ehgo at'éé. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíi Bik'ehgo'ihí'nań baa nané'íi diyíhyúgo, ná'ast'oodíi dawa áldó' diyíh: la'íi ch'il bikeghad diyíhyúgo, bits'ádaaz'aahíi áldó' diyíh. ¹⁷ Jews daanliiníi ch'il olive holzeehíi k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíi la' nehesto'yúgo, áidí' ni, doo Jew níi dahíi, ch'il olive da'ilíiyú hadajeehíi k'ehgo ánt'éhi, ái naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áik'ehgo olive bikeghad yenoseelíi ni áldó' bee nanlwodgo bee nkséétyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíi doo bich'í' ída'ónlii da. Ída'ónliiyúgo bínálnih, ni ikeghadíi doo nee hinnaa da, áidá' bíi bee hinnáa. ¹⁹ Ya' gánñii née, Shíi áígee onáshí'doltsiihíi bighá its'ádaaz'aahíi nahesto'? ²⁰ Da'anii ágát'éé, ndi ái doo da'odląą dahíi bighá nahesto', áidá' nihíi ni'odlą' zhá bee sínzji. Áik'ehgo doo bee ída'ónlii da, áidá' nzhógo godínsi: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań doo t'aqzhi' at'éé dago its'ádaaz'aahíi nayiheztó', áik'ehgo ídaa gondzáá, ni áldó' dánko ágánidolíi at'éé. ²² Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi la'íi bihashke'íi baa natsínkees: nanihezdeehíi bihashke' yiká'zhi' áile'; áidá' nihíi naa ch'oba', biłgoch'oba'íi da'áik'ehgo biyi' hináátyúgo: áidá' doo ágánt'éé dayúgo ni áldó' yó'onidi'aah. ²³ Jews daanliiníi, doo da'odląą dahíi doo dayúweh ye'adaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihí'nań zhá áik'ehgo ádaabile'go yik'e sitji. ²⁴ Olive da'ilíiyú hadajeehíi bits'á' nanideshgizhdá' ch'il olive nkt'éehíi biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nkt'éehíi dabíi bits'ádaaz'aahíi nahezto' n'íi biyi' onádaitsiihíi itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íiyú, doo ídaa da'ohdlíi da doleelgo díi doo bígózi da n'íi bídaagonoksih hádaanohwisht'ii, Israel hat'i'íi lahzhi' doo daago'ii da daasilii, doo Jews daanlii dahíi dawa ha'ádokahíi begolzaazhi'. ²⁶ Áik'ehgo Israel hat'i'íi dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníi gáníigo, Siondí' Hasdá'iiníi dogaal, án Jacob hat'i'íi doo Bik'ehgo'ihí'nań daidnłsi da n'íi daidnłsigo ádaabidolii: ²⁷ Bincho'íi baa nádaagodesii'ááda', da'ái ilk'idá' bándagosii'áá ni' yínadaalniih doleel, nii. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'i'íi k'ihzhi' ádaizlaa: áidá' daabitaa n'íi hadaiyiehznilhíi bighá Israel hat'i'íi bił daanzhoq. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíi koká ánniidyúgo doo lahgo áná'ne' da. ³⁰ Lah Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohdłąą da ni', áidá' k'adíi

Israel hat'i'í doo da'odlaꝥ dahí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'í nohwaa daadest'aa: ³¹ K'adí Israel hat'i'í doo da'odlaꝥ da, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'í nohwaa daadest'aaní biláhyú bíi addó' Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'í baa daadidot'aa. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dawa doo da'odlaꝥ dahí yich'i' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleelgo. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'í hik'e bil ígózíní bilgo lǎꝥgo ch'ída'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'i' godi'aahí doo hagot'éégo ba'ch'iilkáah da, bi'at'e'í doo hagot'éégo bígózí da! ³⁴ Hadínshá' nohweBik'ehñ binatsekeesí yígólsj? Hadínshá' nabineztáꝥ? ³⁵ Dagohí hadínshá' nohweBik'ehñ dant'éhéta yaa yiné', t'aaꝥhí' dant'éhéta baa náyiné' doleelhí bighá? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dí daagolí, lá'í dawa biláhyú daahinaa, lá'í dawa bá daahinaa, án dahazhí' ba'ihégoş doo. Doleelgo at'éé.

12

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'hí bighá nádaanohwoshkaꝥ, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa daach'iné'hí k'ehgo nohwí t'ah daahinohnaadá' nohwits'ihí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihí'nañ bil gozhóó, áik'ehgo daadinolsigo daahohkaꝥgo dávik'eh. ² Dí ní'gosdzán biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahí doo be'ádaanoht'ee da: áidá' dawa bee nohwinatsekeesí ánídégo análne'go lahgo ádaanoht'ee le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'íní nlt'éégo at'ééhí, bil goyilshóóní, lá'í dázho nzhooní bídaagonolsih. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'í biláhyú báyashti'go shaa godet'aa; áik'ehgo da'á notjige gádaanohwidishni, Doo itisgo ídaa daagonohdzaago da'á notjige Bik'ehgo'ihí'nañ odlá' daholáꝥgo nohwainé'í dávik'ehgo ídaa natsídaahkees. ⁴ Nohwits'í da'á ndi lǎꝥyú henláá ndi doo da'á dále't'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éégo nées hiidlaꝥ ndi its'í da'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bil da'á daandliꝥgo, lá'í its'í da'á ndi lǎꝥyú henlááhí k'ehgo daandliꝥgo ilch'odaahii'nii. ⁶ Nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'í nohwainé'í iltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú ya'ti' nohwaa det'áꝥyúgo haláꝥ nohwi'odlá' daholáꝥgo nohwainé'í dávik'ehgo bee yádaahiilti' le'; ⁷ Ła' bich'odaahii'niigo nohwaa det'áꝥyúgo haláꝥ ágánádaahiit'ijl le'; hadín ilch'ígót'aahgo baa det'áꝥyúgo nlt'éégo ilch'ígó'aah le'; ⁸ Hadín idag ya'ti'go baa det'áꝥyúgo áik'ehgo nnee yidag ya'ti' le'; hadín dawahá nayiniihí doo yaanchí' dago nayiniih le'; hadín dawahá yebik'ehí nlt'éégo nabidinkt'og le'; lá'í hadín lá' yaa ch'oba'í yaa bil gozhóógo ánát'ijl le'. ⁹ Da'anii nohwil'ijqo le', doo daazhógo

da. Nchọ'go ágot'eehíí bik'edaadinohñiih; nzhooníí zhá nldzilgo daahinohta'. ¹⁰ Líl daanohjọọ le', ík'íyú líl daanjọọhíí k'ehgo; daahidinolsigo nnee lá'íí ntsé sitjigo ádaanołsı le'; ¹¹ Doo nohwıl daagoyéé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijíí yune' diltñ'go ádaanohwıksı le'; nohweBik'ehń bá nada'ohsiid; ¹² Nohwáđihyú nlt'ééhíí ndaahóndliihíí bigha nohwıl daagozhọọ le'; nohwiniidaagonlt'éeyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkaah nt'éé le'; ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań daayokaahíí hant'é yídñ daanliiníí bitaadaahñiih; nohwista' nakáhíí baa nohwıl daagozhọọ le'. ¹⁴ Nohwik'edaannñiihíí biyaa gozhọọ le' daadohñiigo bá da'ohkaah; doo yati' bee daahohkáal da. ¹⁵ Bíl daagozhóóníí dába'ashhah nohwıl daagozhọọ le', lá'íí daachagíí áldó' dába'ashhah daachchag le'. ¹⁶ Dálek'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadisoñil da, débaagoch'oba'ihíí doo bináál ídaadołkaah da. Doo ídaa natsídaahkees da le'. ¹⁷ Dahadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déná ágánádaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá nlt'ééhíí zhá baa nahkai le'. ¹⁸ Bígonedzaa lek'eyúgo nnee dawa nkegohen'áago bíl daagonohñi. ¹⁹ Shił daanohshóni, hadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwá k'ena'né'íí biba' goz'ąago ádaagonołsı le': gáníigo bek'e'eshchjı, Goyéégo koch'ı' godish'aahi ánsht'ee, ík'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehń áñíí. ²⁰ Áí bigha, nik'enñiihíí shiná' siljıyúgo bá'nné'; dibá' siljıyúgo tú bá ná'ılsjñ: áík'ehgo ágánt'jıyúgo bitsit'á' tsiid dahnásıkaahíí k'ehgo ánle'. ²¹ Nchọ'íí doo nohwitis hileeh da le', áídá' nlt'ééhíí bee nchọ'íí bitis daahleeh.

13

¹ Nnee dała'á daantjıgee nadaant'aahíí bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihí'nań nadaant'aahíí dawa yebik'eh: nadaant'aahíí binawodíí Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áa. ² Áí bigha hadín nadaant'aahíí yits'á'zhı' at'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'ánihíí doo yikísk'eh at'éé da: áí ídándaağot'a'hi at'éé. ³ Nnee nlt'éégo ánádaat'jıhíí nadaant'aahíí doo yédaaldzid da, nchọ'go ánádaat'jıhíí zhá nadaant'aahíí yédaaldzid. Ya' nant'án doo béndzid hánt'jı da née? Nlt'éégo ánánt'jıł, áík'ehgo nzhoğgo naa yałti' doleeł. ⁴ Ninant'a' ná nlt'éé doleełhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań yá na'iziid. Nchọ'go ánánt'jılyúgo béndzid; doo da'ıljızhı' bésh be'idiltkishé dahyotjıł da: án Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú ánát'jıł dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yik'izhı' áile'. ⁵ Áí bigha nadaant'aahíí bikísk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' doo bits'á'zhı' ánádaht'jıhíí zhá bigha da, áídá' nlt'éégo ánádaht'jıłgo ídídaagonołjıhíí bigha áldó'.

6 Da'ái bigha tax nadaahohñiik: tax bich'i' nadaahi'ñiikíí Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidíí daanljiigo áí nayik'ída'iziid. 7 Áí bigha bich'i' nada'ohñiik le'at'éehíí dawa bich'i' nada'ohñiik: tribute bich'i' nadaahohñiik le'at'éehíí tribute bich'i' nadaahohñiik; tax bich'i' nadaahohñiik le'at'éehíí tax bich'i' nadaahohñiik; hadíí bédaaldzid le'at'éehíí bédaaldzid; hadíí daadinisj le'at'éehíí daadinoksj. 8 Nñee doo la' naa hayil'áa da le', i'ijóóníí zhá laa hadaaso'aa le': hadín la' bíł nzhqohíí Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí yikísk'eh at'éé. 9 Begoz'aaníí gáníí, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo nach'iltsee da, Doo ich'in'jij da, Doo lé'ch'ilchoo da, Doo dawahá ídáhách'it'ji da; áí begoz'aaníí la' aldó' dawa línáhi'ñilgo díinko begoz'aq, Nit'ahdí' gólíníí níl nzhqo le', dání ídíl njoqohíí k'ehgo. 10 Hadín bit'ahdí' gólíníí bíł nzhooníí doo yin'idilñííh da; áí bigha koł ijóóníí begoz'aaníí ye'iiláa. 11 Ła'íí goldohíí bídaagonoksj, k'adíí da'olhoshdí' ch'ínádaanohdziidíí biká' ngonyáá, hasdánohwidi'ñiikíí alhánídí' begoz'aq, dantsé da'osiidlaqadá' n'íí bitisgo. 12 T'é'híí k'ad bech'igonáh, k'ad haikáah: halaa, áí bigha chagołheel zhinéego ágot'eehíí nohwits'á'zhí' ádaahiidle', la'íí bésh diyagé idindláád zhinéegohíí ík'e daahiidleeh. 13 Nt'éégo hiidaal le', jjiigo ch'ogaahíí k'ehgo: doo nchq'íí bee nohwil daagonedljiigo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'i' nahiidaago da, nchq'íí doo bich'i' t'aqzhí' ách'it'éé dahíí doo be'ádaant'ee da, doo ilk'edaan'ñiigo da, la' bíyéehíí doo ídáhádaahiit'jiigo da: 14 Nohwits'í nchq'go hádaat'iiníí doo bee da'ohle' dahíí bigha doo nohwijíí yune' nchq'íí bágoz'aqgo ádaanoksj da, áidá' bésh diyagé benagonlkaadíí biyi' nasozijhíí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ biyi' nasozij.

14

1 Hadín bi'odla' doo nldzil dahíí bich'i' daanohshqo le', doo bíł ladaadoht'áhgo da. 2 Nñee la' bi'odla' golíníí hidán da'adzaahíí yiyaa, áidá' la' bi'odla' doo nldzil dahíí hidán hadaajeehíí zhá yiyaa. 3 Nñee hidán dawa yiyaañíí la' nñee doo dawa yiyaa dahíí doo da'ílinégo yaa natsekees da le'; la'íí nñee doo dawa yiyaa dahíí la' nñee dawa yiyaañíí aldó' doo da'ílinégo yaa natsekees da le': bíí aldó' Bik'ehgo'ihinañ nábinłtíni at'éé. 4 Nihíí hant'é nłjiigo la'i yána'iziidíí baa yánłti'go? Binant'a'íí nt'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid doleel, doo nt'éégo yána'iziidíí ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihinañ zhá binawod goljiigo sizjiigo ábile'. 5 Nñee la' la'jji la'ihíí yitisgo yidnłsj: la'íí dawa dałekt'eego yidnłsj. Nñee dała'á daantijee doo bíł nagokigo yaa natsekees da le'. 6 Hadín la'jji yidnłsjihíí nohweBik'ehñ yidnłsjgo at'ji; hadín la'jji doo yidnłsj dahíí

bíi áldó' nohweBik'ehń yidńsigo at'íi. Hadín hidán dawa yiyąąhíi nohweBik'ehń yidńsigo iyąą, Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo; nńee doo dawa yiyąą dahíi áldó' nohweBik'ehń yidńsigo at'íi, bíi dó' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo iyąą. ⁷ Nńee hínaayúgo doo dabíi ídebik'ehgo hínaa da, datsaahyúgo doo dabíi bik'ehgo datsaah da. ⁸ Daahin'naayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'íggo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'íggo daahiitsaah: áik'ehgo daahin'naa ndi dagohíi daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlıi. ⁹ Díi bighą Christ daztsąą, áidí' naadiidzaago naahí'na', nanezna'íi hik'e daahinaahíi bílgo yeBik'eh doleelgo. ¹⁰ Nt'é bighą nohwik'isyú baa yádaakti'? Nt'é bighą nohwik'isyú da'ílinégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzıih doleel. ¹¹ Bek'e'eshchiiníi gánıigo, NohweBik'ehń gánıi, Da'anii hinshnaago da'anii gádishńii, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhıışh, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaach'inzi doleel, ńii. ¹² Áik'ehgo daanohwigha dała'á daantıigeek Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ídaa nadaagohıilńi' doleel. ¹³ Ái bighą kodí' godezt'ı'go doo łaa yádaahiilti' da le': díi k'ehgo nko nohwiini' łaadaahiidle', doo nohwik'ııyú yighą nadokakıi bádıhyú begoz'aągo ádaahiidle' da, dagohıi dant'éhéta yenı'ılsıihıi doo bádıhyú begoz'aągo ádaahiidle' da. ¹⁴ Díi bígonsı, Jesus nohweBik'ehń shıł ígózıgo áshıłsı, hidánhıi doo nchọ' da; áidá' hadín hidán nchọ' nzıhıi bíi bich'í' nchọ'. ¹⁵ Nt'é nnaahıi bighą nik'isn bını'nńihyúgo doo koljıónıi be'ánt'éé da. Nt'é nnaahıi nńee ła' bee bıł ch'ıgonoghéh helá', án Christ bá daztsáni at'éé. ¹⁶ Nt'éhéta nńt'éé nńzi ndi, dénchọ'égo baa yá'iti'yúgo, doo be'ánadaaht'ııł da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee itah ch'ılııyúgo, doo nt'éhéta ch'yıąąhıi ła'ıi ch'idlaąhıi zhá bighą da; áidá' Holy Spirit binkáayú dábik'ehyú ách'ıt'ééhıi, ła'ıi kıl nkegohen'áąhıi, ła'ıi kıl gozhóhıi bighą itah ch'ılııhi at'éé. ¹⁸ Hadín díi ye'at'éégo Christ yána'iziidıi, Bik'ehgo'ihí'nań bıł dábik'eh, nńee áldó' bıł dádaabik'eh. ¹⁹ Áik'ehgo haląą nt'éhéta nkegohen'áągo áyıłsinıi biká hádaahiit'ıı le', ła'ıi nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahiidle'ıi biká hádaahiit'ıı le'. ²⁰ Doo nt'éhéta daahsąąhıi bighą Bik'ehgo'ihí'nań binasdziidıi daalchọq da. Hidán dawa nńt'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyąąhıi bighą ła' nanakaadyúgo, ái yee ni'ılsıih. ²¹ Itsı' nnaahıi dagohıi wine ndlaąhıi dagohıi dahago ánánt'ııłhıi bighą nik'isn nanakaadyúgo, dagohıi nt'éhéta nchọ'go ánát'ııłgo ábile'yúgo, dagohıi nt'éhéta bighą bı'odla' doo nldzil dago ábile'yúgo doo be'ánánt'ııł dago nzhọq. ²² Ni'odla' nldzil née? Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nńt'éégo

ánt'ééhíí bígonłsı le'. Hadín áík'ehgo ánát'ııhıı doo ídángot'aa dago biyaa gozhóq doleel. ²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahıı yiyaaıhıı, áı bigha ídángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'ıı dahıı bigha: doo ki'odla' be'ánách'ot'ıı dahıı ncho'go ánách'ot'ıı at'éé.

15

¹ Néé nohwi'odla' daanldzilıı, hadıı biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahıı bich'odaahi'nıı le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesıı bigha da. ² Áıdá' néé dała'á daantııgee nohwit'ahdı' daagolıınıı bá nıt'éé doleelıı baa natsídaahiikees le', bi'odla' ndzil hileehıı bigha. ³ Christ ndi doo dabızhá ídaa natsekes da ni'; bek'e'eshchiınıı biyi' biTaa gáyıııı, Hadıı bee daanich'o'ni' n'ıı shik'izhi' nasdlıı, ııı. ⁴ Doo ánııdá' Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiınıı bee nohwıl ch'ígót'aahıı bigha alzaa, nohwi'odla' ndzilgo áıle'go hadah ádaanohwıısgo, nohwádıhyú nıt'éhi goz'aanıı ndaahóndlıı doleelıı bigha alzaahi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihı'nań, kónı' k'eh ách'ıısgo ła'ıı ko'odla' ndzilgo áyıısinıı, dalet'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áh, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: ⁶ Áık'ehgo nohwinatsekes dała'ágo, nohwiyati' dała'ágo Bik'ehgo'ihı'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaahıı, ba'ihédaanohsı doleel. ⁷ Christ k'ınoho'nııhıı k'ehgo k'ıdaaloh'ıı, áık'ehgo nııee Bik'ehgo'ihı'nań ya'ihédaanzı doleel. ⁸ Gánohwııdishıı, Jesus Christ nııee circumcise ádaabi'deszaahıı binal'a'á silıı, Bik'ehgo'ihı'nań bits'á'dı' da'anııhıı baa bıł ch'ı'nah ágoléngo, ła'ıı daanohwitaa n'ıı Bik'ehgo'ihı'nań nt'é bee yángo'áanıı begolne' doleelgo: ⁹ Ła'ıı doo Jews daanlıı dahıı Bik'ehgo'ihı'nań bıłgoch'oba'ıı ya'ihédaanzı doleelgo; bek'e'eshchiınıı gánııgo, Dıı bigha doo Jews daanlıı dahıı naa bıł nadaagoshıı, ła'ıı nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsı doleel. ¹⁰ Gánadı'ıı, Doo Jews daanohlıı dahıı, Bik'ehgo'ihı'nań bichagháshé bıł nohwıl daagozhóq le'. ¹¹ Ła'ıı gánadı'ıı, Doo Jews daanohlıı dahıı dawa, nohweBik'ehń ba'ihédaanohsı le'; nııee dawa aldó' ba'ihédaanohsı le'. ¹² Esaias aldó' gánıı, Ch'il bikeghad bits'á'dı' hanajéedıı k'ehgo Jesse bits'á'dı' hanádaalochiınıı dała'á doo Jews daanlıı dahıı yá nant'aa doleelıı hígháh; án doo Jews daanlıı dahıı bada'ohıı doleel. ¹³ Holy Spirit binawod biláhyú nıt'éhi nohwádıhyú goz'aanıı ndaahohlııhıı itis odaazlıı doleelıı bigha Bik'ehgo'ihı'nań, nıt'éehıı ndaahohııgo ádaanohwıle'ıı, daahohdlaągo koł gozhóónıı ła'ıı ıłch'ı'gont'ééhıı nohwee halk'ıl le'. ¹⁴ Shik'ııyú, nıt'éehıı be'ádaanoht'eego, dázhó daagonohsaągo nohwııgonsı, ła'ıı ıł ch'ıdaagonoht'aahgo bıdaagono'aa. ¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo

shiini' hah dago la' nohwich'i' bek'e'shilchii', binadaadohni' doleelgo, Bik'ehgo'ihina'nan bilgoch'oba'ii shik'izhi' ayiilaahii bigha, ¹⁶ Okaah yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihina'nan yanada'iziid n'ii k'ehgo Jesus Christ ba' na'isiidgo Bik'ehgo'ihina'nan bits'adi' yati' baa gozhoni doo Jews daanlii dahii bil nadaagoshni', aik'ehgo doo Jews daanlii dahii Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihina'nan baa nanshniilgo naidiiniil doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'nan bana'isiidhii bigha Jesus Christ bilahyu ida'oshlii. ¹⁸ Christ shilahyu anati'ihii zha doo shiini' hah dago baa nagoshni' doleel, shinkaiyu doo Jews daanlii dahii Bik'ehgo'ihina'nan biyati'ii yikisk'eh adaat'eego adaiyisi, shinkaiyu yati'go hik'e anati'ihii go, la'ii ¹⁹ Godiyihgo be'igozinii hik'e igozisgo anagot'ihii Christ shinkaiyu anati'ihii go, la'ii Bik'ehgo'ihina'nan biSpirit binawodii shinkaiyu na'iziidgo Jerusalemii Ilirikamzhi' daagotahyu Christ nte'ee go baa na'goni'ii aal baa yasiti' ni'. ²⁰ Aik'ehgo Christ doo bigozii dayu yati' baa gozhoni baa yashti'go nabik'f'isiid ni', Christ ilk'ida' bigoziyu baa yashti'yugo, la' nnee kih bit'aaah si'aanii ayiilaahii bikagee na'isht'ihii k'ehgo ashne' doleel ni': ²¹ Aidai' bek'e'eshchiinii ganiigo, Hadin doo hwaha baa bil nagoni' dahii bil ch'ina' daaleeh: hadin doo hwaha ya'ikodaanzi dahii yidaagosi doo, nii. ²² Aik'ehgo yashti'go nashi'dintlogii bigha ch'eh nohwich'i' dishahgo ashti'ii ni'. ²³ Aidai' k'adii dzaagee doo hayu yananashtih dago, la'ii doo alch'ide legodzaa da nohwich'i' dishah hasht'ii go, ²⁴ Spainyu deyaago nohwini'gee ch'inshahgo daanohwidistseehi hasht'ii, aige det'ihenzi' nohwil daagozhogo nahetaa hik'e Spainyu naadeszaago shich'odaadohniil nsi. ²⁵ K'adii Jerusalemii Jesus daayokaahii bich'odaashniihyu deyaai. ²⁶ Macedoniayu la'ii Akelayu daagolihii bil daagozhogo Jerusalemgee Jesus daayokaahii tedaat'iyehii zhaali yich'i' daaile'. ²⁷ Da'anii yaa bil daagozhogo daaile'; ai da'anii baa hadais'ahi daanlii. Aige Jesus daayokaahii yaakadi' begoz'ani daabiyeehii lahzi' doo Jews daanlii dahii yaa daizne'hii bigha ni'gosdzan bikagee nandeehii la' yee yich'odaaniihgo dabik'eh. ²⁸ Dii aal ashlaago zhaali ba lenahesdlaahii baa daadeni'agee nohwaa deshaal, Spainyu deyaago. ²⁹ Nohwaa niyago Christ nte'ee go baa na'goni'ii bee gozhonii ch'ida'izkaadgo bee nohwaa nshahii bigonsi. ³⁰ Ai bigha shik'iiyu, Jesus Christ nohweBik'ehni, la'ii Holy Spirit bee kil daanjoohii bigha nanohwoshkaah, Bik'ehgo'ihina'nan sha nadaahohkaahgo daa' nohwil dahdaanshdoh le'. ³¹ Aik'ehgo Judeagee doo da'odlaa dahii doo hago adaashile' dago sha da'ohkaah; la'ii zhaali Jerusalemgee Jesus daayokaahii ba ila'ashlaahii yaa

bildaagozhóógo nádaidoné'go áldó' shá da'ohkqah; ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo shilgozhóógo nohwaa nsháh, la'íi nohwigotahgee dé't'ih nohwista' nsháhgo nohwil hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihí'nań be'ılch'ı'gont'ééhıı nohwil nliı le'. Doleelgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'ı' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánátséhıı yitahyú na'iziidihi: ² Áń Jesus daayokaqahıı k'ehgo nohweBik'ehń biláhyú k'ıdaahoh'ńii, la'íi shich'odaahńiih nohwińiiyúgo bich'odaahńiih: áń láníhi yich'odaazńı', shıı áldó' shich'ozńı'. ³ Priscılla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaahńii, Gozhóó, shá daabilđohńii. ⁴ Áı shigha goyéégo bich'ı' nadaagoyaa, dásdozhá shigha nanezna', áı ba'ihénsı; la'íi hayú doo Jews daanliı dahıı ha'ánátséhıı nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzı áldó'. ⁵ Áı bigowayú ínashood da'okaqahgo ıla'ánát'ıııı dawa áldó', Gozhóó, shá daabilđohńii. Epenétus, dázhó shıl nzhónihıı, Gozhóó, shá daabilđohńii, áń Akéyayú dantsé Christ yich'ı' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóó, shá daabilđohńii, áń nyeego nohwá na'iziid ni'. ⁷ Andronıkas hik'e Junia, bil hat'ı'ihı, bil ha'áshıjéd n'ıı, Gozhóó, shá daabilđohńii, áı Jesus binadaal'a'á itah daanliı, daach'ınksıni ádaat'ee, áı dashıntsé Christ yich'ı' dah hizh'ázhi at'éé. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehń biláhyú shıl nzhóni, Gozhóó, shá daabilđohńii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaahńii, la'íi Stákis shıl nzhóni, Gozhóó, shá daabilđohńii. ¹⁰ Apélles, Christ bil dávik'ehı, Gozhóó, shá daabilđohńii. Aristobúlus yıl daagolıınıı áldó', Gozhóó, shá daabilđohńii. ¹¹ Heródon, bil hat'ı'ihı, Gozhóó, shá daabilđohńii. Narcıssus yıl daagolıınıı, nohweBik'ehń daayokaqahıı, Gozhóó, shá daabilđohńii. ¹² Tryfına hik'e Tryfósa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhóó, shá daabilđohńii. Pérsis, bil daach'izhóni, nohweBik'ehń ląágo yána'iziidiı áldó', Gozhóó, shá daabilđohńii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehń habıktıınıı, Gozhóó, shá daabilđohńii, áń báqahıı, shıı áldó' shımaa bildishńii, Gozhóó, shá daabilđohńii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmes, Pátrobas, la'íi Hérmes, Gozhóó, shá daabilđohńii, nohwik'isyú yıl nakaihıı áldó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas la'íi Jesus daayokaqahıı yıl nakaihıı dawa, Gozhóó, shá daabilđohńii. ¹⁶ Daagodinolsıgo daalohts'os le'. Christ daayokaqahgo ha'ánátséhıı nagoznılıı, Gozhóó, daanohwińii. ¹⁷ Shik'ııyú, nadaanohwoshkqah, hadın nohwıl ch'ıgon'áqahıı yıdaago'ıqá n'ıı délahgota nohwıl ch'ıdaago'áahgo ılch'ınohwińıııı la'íi nohwich'ı' daagodılkishıı, daat'éhi ádaat'ıı

shihíí bídaagonolsijhgo bits'á'zhí' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhá yaa natsídaakees; áí nlt'éégo ádaanii ndihíí, la'íí nzhq̄q̄go hanádaadzih ndihíí doo daagoyáá dahíí k'izédaabidiníí. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eehíí nnee dawa yídaagolsihíí bigha nohwaa shil gozhóq̄; áídá' nlt'éégo ágot'eehíí zhá bich'í' daagonohsaq̄go, la'íí nchq̄'go ágot'eehíí doo bídaagonolsi dago hasht'íí. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań be'íłch'í'gont'ééhíí dak'adégo Satan nohwá yaa gonłneego bíledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé. ²¹ Timotheus, bil na'isiidíí, la'íí Lúcius, Jason, la'íí Sosípater, bil hat'í'ihí, Gozhóq̄, daanohwiłnii. ²² Shíí, Tértius, díí naltsoosíí Paul bá k'e'shíłchínihi, nohweBik'ehń biláhyú, Gozhóq̄, nohwiłdishnii. ²³ Gáius golíjgee sídáá, dzaq̄q̄gee ínashood íla'ánát'íj, án, Gozhóq̄, daanohwiłnii. Erástus, dzaq̄ k̄ih goznilgee zhaali yaa sidaahíí, la'íí Quártus, nohwił'isn, alđó', Gozhóq̄, daanohwiłnii. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshni'íí, áí Jesus Christ baa na'goni'íí bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihí'nań nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'í'go na'goni' doo bígózi da n'íí, áí Jesus Christ baa na'goni'íí, bee ch'í'nah silij, ²⁶ Áí k'adíí bígózigo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí k'ehgo nnee íłtah at'éégo hadaazt'í'íí dawa bil na'goni', daayodłaq̄hgo yikísk'eh ádaat'ee doleelhíí bigha, áí Bik'ehgo'ihí'nań doo benogowáh dahi yegos'aaníí bik'ehgo at'éé: ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, án zhá goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhí' ba'ihégosj le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshlǐigo Bik'ehgo'ih'nañ háshít'ǐigo shi'dokéed, ła'íi nohwik'isn Sosthenes, 2 Ínashood Corinthgee ha'ánátséhíi bich'ǐ' k'e'iilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzǐhgo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'i'nañ báhadaadeszaahíi daaleehgo daabi'dokéed, ła'íi dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú daayokaqahíi dawa bich'ǐ' k'e'iilchii, án dabíi beBik'ehñ ła'íi néé nohweBik'ehñ nliǐ. 3 Bik'ehgo'ih'i'nañ nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dí' ilgoch'oba'íi ła'íi ilch'ǐ'gont'ééhíi bee nohwich'ǐ' goz'aq le'. 4 Bik'ehgo'ih'i'nañ bilgoch'oba'íi Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híi bigħá dábi'ehñ oshkaqahgo nohwá ba'ihénsǐ; 5 Án dawahá yee nohwich'onǐi, yati' yee nohwich'onǐi, nohwigoyá' ndi nohwá ágótsǐ; 6 Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'íi nohwitahyú nǐdzilgo áyítsǐ: 7 Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íi doo ła' binohdǐh da; Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíi biba' ádaanoht'eedá': 8 Bik'ehgo'ih'i'nañ noǐdzilgo ánohwǐtsǐ doleel danágódzáázhǐ', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíi bijǐi doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aq da doleel. 9 Bik'ehgo'ih'i'nañ da'áníyú át'éé, án biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ bil ǐl daanohdlǐigo nohwich'ǐ' ánniid. 10 K'adíi nánohwoshkaqah, shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláyú dálekt'eego yádaakti' doleelgo, nohwitahyú doo ilts'á' ádaanoht'ee da doleelgo: áídá' nohwiini' dálekt'eego ła'íi dálekt'eego natsídaahkeesgo dálaházhǐ' be'ádaanoht'ee le'. 11 Shik'íyú, ilch'ǐ' nanádaagonǐkaad lǐq, Klóe yǐl naháztaaníi shǐl nadaagolni'. 12 Gádishniigo ádishni, ła', Shíí Paul zhinéé nshlǐ; ła'íi, Shíí Apóllós zhinéé nshlǐ; ła'íi, Shíí Céphas zhinéé nshlǐ, ła'íi, Shíí Christ zhinéé nshlǐ, daadohni lǐq. 13 Ya' Christshá' dákwihi daahohiikaqah néé? Ya' Paul tsǐ'ihna'áhi nohwá bíheskał néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanohwí'deszaa néé? 14 Bik'ehgo'ih'i'nañ ba'ihénsǐ, doo ła' baptize ádaanohwishłaa da, Críspus hik'e Gáius zhá; 15 Baptize ánohwishłaa yúgo dánko dahadíi gánii, Dabíi bizhi' yee baptize ágo'ǐi. 16 Áídá' Stéphanas bil daagolíníi baptize ashłaa áldó': ba'ashhah ła' baptize ashłaa shǐhíi doo bígonsǐ da. 17 Christ doo baptize ash'ǐigo shin'á' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shin'á': doo yati' goyááníi bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǐ'ihna'áhi baa na'goni'íi doo nt'é áile' da doleel ni'.

18 Tsɿ'ɪlna'áhi baa na'goni'íi ch'á'onehezdeehíi bich'í'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikaihíi nohwich'í'yúgo Bik'ehgo'ihí'nań binawod at'éé. 19 Bek'e'eshchiiníi gáníigo, Nnee daagoyáni bigoyá' da'ádɪhgo ádaashle' doleel, nnee bił ıdaagoziníi áldó' doo bił ıdaagozɪh dago ádaashle' doleel. 20 Nnee goyáni n'íi hayú lán? Begoz'aaníi ye'ik'e'ılchíhi n'íi hayú lán? Díi ni'gosdzán biká' ágot'eehíi ye'agodet'áhi n'íi hayú lán? Díi ni'gosdzán biká' igoyá'íi, Bik'ehgo'ihí'nań doo nt'é dago áyílaahi at'éé. 21 Bik'ehgo'ihí'nań góyáágo ngonłchíi lək'ehíi k'ehgo ni'gosdzán biká' nnee dabíi bigoyá'íi bee Bik'ehgo'ihí'nań ch'éh yídaagołsɪh, áídá' yati' baa gozhóni yaa yałt'íi, ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníi hasdáhi'níiłgo Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá. 22 Jews daanlíni godiyɪhgo be'ígózinihíi yiká hádaat'íi, la'íi Greeks daanlíni kogoyá' zhá yiká daadéz'íi: 23 Áídá' néehíi Christ tsɿ'ɪlna'áhi bíheskałíi baa nadaagohiılni', ái Jews daanlíni bidáh sizɪ, Greeks daanlíni bich'í'yúgo déba'odlohé; 24 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ádaanníidíi, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni dawa yich'í'yúgo Christ, Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi at'éé, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá' at'éé. 25 Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá'íi, ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íi yitiso goyáá; ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo nalwod da ndi, nnee binawodíi yitiso nalwodhi at'éé. 26 Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ádaanníidíi baa natsídaahkees; doo hołáago nnee bigoyá' bee daagonohsáa da, doo hołáago dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołáago ızisgo ágot'ee zhińéego gosolíi da: 27 Ndi Bik'ehgo'ihí'nań ni'gosdzán biká' nt'é doo góyáá dahíi hayiheznıl, daagoyááníi ıdaayádaandzigo áile'híi bighá; la'íi Bik'ehgo'ihí'nań doo daanłdzil dahíi hayiheznıl, nadaalwodíi ıdaayádaandzigo áile'híi bighá; 28 Ni'gosdzán biká' doo ızisgo ádaat'eego daagozliiníi, la'íi daach'ich'ólaahíi Bik'ehgo'ihí'nań hayiheznıl, doo begonáh dahíi hayiheznıl, dzaągee begoz'aaníi doo nt'é dago ch'í'nah áile'híi bighá: 29 Áík'ehgo nnee doo la' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ıda'odlíi da doleel. 30 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ánát'ıigo Christ Jesus bił dała'á daanohıi, án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań daagondzáago ádaanohwizlaa, dábik'ehyú ádaant'ee, la'íi godilzɪhgo ádaant'eego ádaanohwizlaa, án biláhyú áldó' hanádaanohwidihez'nıl: 31 Bek'e'eshchiiníi gáníihíi k'ehgo, Hadín ıda'odlíihíi nohweBik'ehń yee ıda'odlíi le'.

2

1 Shik'íiyú, nohwaa niyááda' Bik'ehgo'ihí'nań baa na'goni'íi ni'gosdzán biká' yati' dénzhóné la'íi kogoyá'íi doo bee no-

hwich'í' yashti'go niyáá da. ² Áídá' nohwił nashkai n'dá' Jesus Christ zhá, tsj'ılna'áhi bíheskał n'íi, baa yashti'go šiini' lashaani', la'ihíi doo nt'é da. ³ Doo nłdzil dago, nesdzidgo, la'íi dážhó deshtidgo nohwił nashkai ni'. ⁴ Shiyati'íi la'íi na'goshni'íi nnee goyáni biyati' ích'í' goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo la'íi binawod ch'í'nah ánsihgo yashti' ni': ⁵ Áík'ehgo nohwi'odla' nnee bigoyá'íi bich'í'zhinéégo doo bada'ohlíi dago, ndi Bik'ehgo'ihina' binawodíi bada'ohlíi. ⁶ Nohwitahtyú nnee Holy Spirit bee báyán daasiliiníi bich'í' igoyá' bee yádaahiilti', doo díi goldohíi bits'á'dí' igoyá'íi da, la'íi ni'gosdzán biká' nadaant'aahíi bigoyá'íi doo bee yádaahiilti' da, ái doo nt'é daaleeh da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihina' bigoyá' doo bigózi da n'íi, nanl'í'íi bee yádaahiilti', ái Bik'ehgo'ihina' ni'gosdzán dabintsédá' ngonłchíiigo yengon'áá lek'ehíi, ái bee Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' anáyet'iiníi biyi' bíł daandlii doleelhi' bigha. ⁸ Ái díi ni'gosdzán biká' nadaant'aahíi doo la' yígótsi da: yídaagołsiyúgo nohweBik'ehni' bits'á'dindláád nłni tsj'ılna'áhi doo yídaayołkał at'éé da. ⁹ Bek'e'eshchiiníi gáníihíi k'ehgo at'éé, Końáá doo yo'ij dahíi, kojaa doo id-its'ag dahíi, la'íi nnee bijíi yune' doo hwahá be'ogowáh dahíi, Bik'ehgo'ihina' hadíi ył daanzhooníi yá layiiláa, nii. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihina' biSpirit bee nohwich'í' ch'í'nah áyíilaa: Holy Spirit dawahá yineł'íi, Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' doo bigózi dahíi ye'at'éehíi ndi. ¹¹ Hadín nnee nliiníi nnee ye'at'éhi yígótsi? Nnee biyi'siziiníi zhá; da'áik'ehgo Bik'ehgo'ihina' ye'at'éhi nnee doo la' yígótsi da, dabíi biSpirit zhá. ¹² Áík'ehgo ni'gosdzán biká'gee spirit benagowahíi doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihina' nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'íi bídaagonłzi doleelhi' bigha. ¹³ Ái ałdó' bee yádaahiilti', doo yati' nnee bigoyá' ilch'ígó'aahíi bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwił ch'ígó'aahíi bee yádaahiilti'; Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí'go ágot'eehíi yaaká'dí' yati'íi bee nł'éégo ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áídá' nnee Bik'ehgo'ihina' biSpirit doo ye'at'éé dahíi Bik'ehgo'ihina' biSpirit bits'á'dí' ágot'eehíi doo náidiné' da: bíi bich'í'yúgo déba'odlohé: doo yigonłsi at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhá yígótsihíi bigha. ¹⁵ Ndi hadín Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígótsi, áídá' dabíi nnee doo Holy Spirit ye'at'éé dahíi doo yígótsini at'éé da. ¹⁶ Hadínshá' nohweBik'ehni' binatsekeesíi yígótsi, bíł ch'ígó'aah doleelgo? Doo hadín da. Áídá' néé Christ binatsekeesíi bídaagonłzi.

3

1 Shik'íiyú, Holy Spirit be'ádaanoht'eehíi k'ehgo

doo nohwich'i' yáoshti' at'éé da ni', ndi ni'gosdzán be'ádaanoht'eehí k'ehgo, ánigo ínashood daasolijhí bigha mé' daanojhíhí k'ehgo nohwich'i' yashti' ni'. ² Ibe' nohwá náda'sílsíjdíhí k'ehgo yati' dabígóziní bee nohwich'i' yashti' ni', itsí'í dah, áí yati' nyee'í at'éé: doo hwahá bídaagonósjh dahí bigha doo bee nohwich'i' yashti' da ni', dak'ad ndi doo bídaagonósj da. ³ T'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú la' bíyéehí idáhádaht'íj, ilch'i' daashohkee, la'í ilts'á'zhí' daahohkah, áí bigha t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee, la'í ni'gosdzán biká' nneehí k'ehgo t'ah nadaahkai go'í. ⁴ La' gánídá', Shí Paul zhinéé nshíj; la'í, Shí Apollos zhinéé nshíj, nii; áík'ehgo ni'gosdzán biká' ágot'eehí be'ádaanoht'ee go'í. ⁵ Paulhíshá' hadín? Apollosíshá' hadín? Nada'iziidí biláhyú da'osodlãdí zhã ndljí, nohweBik'ehñ néé dántíjgee binasdziid nohwaa din'ãáhí k'ehgo na'idziid. ⁶ Shíhí k'ediiláá, Apollosí yiyaa naná'nltsh: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ deshjeedgo áyílaa. ⁷ Áík'ehgo hadín k'e'dileehí dagohí hadín naná'nltshí doo nt'é nlij da; ndi Bik'ehgo'ihí'nañ deshjeedgo áile'í zhã. ⁸ K'e'dileehí la'í naná'nltshí bilgo dátãt'ee: la'í nnee daantíjgee binasdziidí bidená bich'i' nahi'niil. ⁹ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ da'la' bíl nada'idziidí daandljí: nohwí Bik'ehgo'ihí'nañ k'e'nlááhí la'í nayik'í'iziidí daanojhí, Bik'ehgo'ihí'nañ bikíh yit'íhí k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nnee góyáni kíh ágole'í kíh bit'ááh ledn'aahí áile', ágát'éégo shí Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'í shaa yiné'í bik'ehgo nohwi'odlã' bit'ááh ledn'aahí ashlaa, áídí' nnee la' yiká' hadag yit'íh. Áídá' nnee daantíjgee hagog'éégo ágole'í yaa goyáá le'. ¹¹ Nohwi'odlã' bit'ááh ledn'aahí ilk'idá' ágolzaa, álhí Jesus Christ, nnee doo la' ánágódle' at'éé da. ¹² Dahadín dí it'ááh ledn'aahí biká' ágole'í, óodo, béshigai, tséé lãá ílíni, ndilchi', t'oh, dagohí t'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; ¹³ Nnee daantíjgee binasdziidí ch'í'nah alne' doleeł: kaa yá'iti'í bijíjgee kq' bee ch'í'nah hileeh; nnee daantíjgee binasdziidí hago'at'ééhí kq' bee bígozjéh doleeł. ¹⁴ Nnee la' hadag ágolaahí t'ah goz'ãyúgo, bidená bich'i' nahi'niil doleeł. ¹⁵ Áídá' nnee la' binasdziidí aãnlid lëk'eyúgo, nt'é bich'i' nahi'niil le'at'éé n'í baa ch'a'one': ndi bíhí hasdábidleeh, kq' biyi' ch'ínyááhí k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bikíh biyi' daach'okãhí daanoht'eehí, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit nohwiyi' golíhí bídaagonósj ya'? ¹⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ bikíh biyi' daach'okãhí dénchõ'go áyílaa lëk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ da'íli hileehgo ábile' doleeł,

Bik'ehgo'ihinaan bikih biyi' daach'okaqahii godiyihii bigha, ai kihii nohwii daanohlji. ¹⁸ Nnee doo la' ich'i' nach'aa da le'. Nohwitahyu nnee la' ni'godzahn bigoyay' ye'at'ee ngolnii lek'eyugo, ai doo nt'e yigolsinii k'ehgo adodle', aik'ehgo goyaa hileeh. ¹⁹ Dii ni'godzahn biká' igoyai'ii Bik'ehgo'ihinaan bich'iyugo deba'odlohe at'ee: bek'eshchiinii gani, Nnee daagondzaa daanzinii nadaach'aago nadaagochi'ii bee Bik'ehgo'ihinaan daabiljizh. ²⁰ La'ii ganadi'nii, NohweBik'ehn nnee daagondzaa daanzinii binatsekeesii yigolsi, doo nt'e bee alne' dago. ²¹ Ai bigha nnee doo la' bada'ohi da le': dawaha nohwiyehi adaat'ee; ²² Paul, dagohii Apollos, Cephas, dagohii ni'godzahn, ihinaahii, dagohii da'itsaahii, dawaha k'adii daagolini, dagohii dawaha begonahi, dawa nohwiyehi adaat'ee. ²³ Aidá' Christ biyee daanohlji; Christ-hii Bik'ehgo'ihinaan biyee nlii.

4

¹ Christ yanada'iziidii la'ii Bik'ehgo'ihinaan bits'adi' doo bigozí da n'ii nte'ee go dainel'ii go yaa nadaagolnii daandligo nohwaa natsi'ikees le'. ² Aik'ehgo nnee nada'iziidii binant'a' da'abihniyu anati'ijlgo goz'aa. ³ Nohwii shaa yadaakti'yugo, la'ii nnee aayanaltihii shaa yahti' ndi, doo shil hago'at'ee da; shii ndi doo idaayashti' da. ⁴ Dench'ego asdzaahii doo bigonsi da, ndi ai bigha nte'ee go shich'i' ch'igowah doo dishnii da: aidá' nohweBik'ehn zha shaa yahti'. ⁵ Ai bigha doo hwaha biká' ngowah dadá' doo aayadaakti' da, nohweBik'ehn nadsaago zha, an dawaha godilhihi biyi' nanli' n'ii got'ijzhi' ch'i'nah aidoliil, la'ii nnee bijii yune' yaa natsidaakesii ch'i'nah aidoliil: aik'ehgo nnee daantii gee nte'ee go anadaat'ijl lek'eyugo, Bik'ehgo'ihinaan, Nte'ee go anadaat'ijl ni', daabihni doleel. ⁶ Shik'iiyu, shii hik'e Apollos bilgo nohwe'idaagono'aa doleelgo nohwich'i' adaayasiilti'; bek'eshchiinii aniihii bitisgo nnee doo baa natsidaahkees da doleelgo, la'ii nohwii nnee doo da'aa bee idaada'ohliida' la'ihii nohwil daanch' da doleelgo. ⁷ Hagot'ee go laa' laho ant'ee go sinlii? Nt'e laa' niyehi doo naa hi'ne'hi da lan? Naa hi'ne' lek'eyugo, nt'e bigha ida'onlii? Doo naa hi'ne'hii k'ehgo laa' ant'ee. ⁸ Iik'ida' dawaha daanohwiyee ya', iik'ida' hadaano'ldzil ya', nant'an k'ehgo nadaanoht'aa, daanohwidih ndi: nadaanoht'aahi dazho hasht'ii, nee aldó' nohwil nadaant'aa doleelhi bigha. ⁹ Nee, Jesus binal'a' daandliinii, Bik'ehgo'ihinaan ike'yu ch'inohwinil shi nsi, nnee natseedgo bandaagost'aa hii k'ehgo: ni'godzahn biká' daagoliiii, Bik'ehgo'ihinaan binal'a' yaaka'yu daagoliiii, la'ii nnee dawa daanohwine'ii go adaanohwi'deszaa. ¹⁰ Nee Christ bigha nnee deba'odlohe

daandlii, nohwihíi Christ binkááyú daagondzã daanohsi; néé doo daanldzil dahíi k'ehgo nohwaa nats'íikees, nohwihíi nadaanlwod daanohsi; nohwíi nnee daanochwidnksi, nééhíi daanochwich'ich'olaa. ¹¹ Díi jji t'ah shiná' la'íi dibá' daandlii, nohwidiyagé ádaadh, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwigowã ádaagodihgo da'ilíi nahiikai; ¹² Danéé nohwigan bee nada'idziid: daanochwoch'iid lèk'eyúgo bá da'ohiikaah; nohwiniidaagonksi ndi bich'i' dahdaandqoh: ¹³ Nchõ'go nohwaa yádaakti'íi biyaa gozhóó doleehíi bá hádaaahiit'ii: ni'gosdzán biká' dawahá nchõ'i ch'í'ídeehíi daandliihíi k'ehgo nohwaa nats'íikees, díi jji ndi nohwil ch'ídaagosdinihíi k'ehgo nohwaa nats'íikees. ¹⁴ Díi doo bik'ee ídaayádaanochwizhíi bighã nohwich'i' k'eshchii da, áidá' shichãgháshé shil daanzhooníi daanochwigo nohwil ch'ídaagonsh'aahíi bighã ádaanochwildishnii. ¹⁵ Christ bá nohwil ch'ídaago'aahíi gonenan doo náhóltag dayú gólíishã' ndi nohwitaahíi da'a: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagoshni'go nohwitaa sílji. ¹⁶ Ái bighã nádaanochwoshkãah, shedaat'ii le'. ¹⁷ Ái bighã Timotheus, nohweBik'ehñ biláhyú shizhaazhé shil nzhõõgo ba'oshlihi, nohwich'i' ol'a', Christ biláhyú shi'at'e'íi binádaagonolziigo áidoliil, dáhot'éhé ha'ánázehyú be'ilch'ígosh'aahíi k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzhíi bighã la' ídaada'odlii. ¹⁹ Ndi dét'ihégo nohwaa nsháh doleel, nohweBik'ehñ hát'íyúgo, áik'ehgo ái nnee ídaada'odliihíi doo biyati' zhã bigonsih da, ndi binawod golíyúgo bigonsih. ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníi doo dáyati' zhã yee ch'í'nah hit'ii da, binawodíi yee ch'í'nah hit'ii. ²¹ Hadíihíi be'ánsht'eego hádaaht'ii? Gish be'idilktishé hishtijigo nohwaa nsháh néé, dagohíi shil daanochwõõgo doo hashishkee dago nohwaa nsháh néé?

5

¹ Nohwitaahyú nant'i' na'ildeehíi be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inii, agat'éégo nant'i' na'ildeehíi nnee Bik'ehgo'ihinañ doo daayokãah dahíi bitahyú ndi doo hak'e begoz'ãã da, kotaa bi'aahíi ko'aago. ² Dázhõ ídaadokãah laã, baa daachag le'at'éhi, díi ye'ánat'ijhíi nohwitahti' ch'ilt'é' doleel ni'. ³ Doo nohwitaahyú nashaa da ndi dashiini' zhã bee nohwitaahyú nshii, áik'ehgo shináál ánagot'ijhíi k'ehgo ilk'idá' díi nnee ánát'iidíi baa yásilti', ⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi'íi bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shináál da ndi shiini' bee shináálhíi k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehñ binawod nohwil njiigo, ⁵ Nnee ágázaahíi Satan baa daadinoh'aah, bits'íi biní'diníh doleehíi bighã, áik'ehgo biyi'siziinií hasdagháh doleel, Jesus nohweBik'ehñ nadáhíi bijji. ⁶ Ídaada'ohdliihíi doo nzhõõ

da. Ya' bán benilzoolé da'ayâhâgo ik'áán nâst'óódíí dahot'éhé daabíndĩsohíshâ' doo bídaagonoŋŋi da née? ⁷ Nchọ'go ánádaaht'ĩĩí nohwitahyú begoz'aaníí bán benilzoolé doo ánídá' n'íí yó'odaahné'híí k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áík'ehgo ánídégo ná'ist'oodhíí k'ehgo daakeeh, bán benilzoolé da'ádĩhgo bán alzaahíí k'a'ádaanoht'ee doleel. Bitis-hagowáh n'íí bee bínádaahiilniihgo dibelĩĩ bizhaazhé zesdĩĩhíí k'ehgo Christ nohwá zesdĩĩ lẹk'e: ⁸ Áík'ehgo halaa, lenágodáhgo náda'idĩĩhíí da'áík'ehgo begoz'aa le', bán benilzoolé doo ánídá' be'alzaahíí doo daahiidaa dago, dagohíí bán benilzoolíí k'ehgo natsekees o'ní'híí la'íí nchọ'go ágot'eehíí bíl alzaahíí doo daahiidaa dago; áídá' bán benilzoolé dá'ádĩhgo bán alzaahíí nádaahiidĩĩh le', áí bánhíí nlt'éégo la'íí da'aniigo natsits'ikeesi golzeego ágot'ínihi. ⁹ Nant'ĩ' nakaihíí doo bíl nahkai da, nohwĩdĩshniiigo nohwich'ĩ' k'e'eshilchĩĩ ní': ¹⁰ Áídá' nant'ĩ' nakaihíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, daan'ĩĩhíí, dagohíí k'e'eshchín daayokaahíí doo ínashood daanlĩĩ dahíí doo ádáldishnii da; áí ádáldishnii lẹk'eyúgo, ni'gosdzán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bíl nahkai da doleel ní'. ¹¹ Áídá' gánohwĩdĩshniiigo nohwich'ĩ' k'e'eshchii, Nnee la' ínashood daayilniihíí nant'ĩ' naghaa lẹk'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'íiníí, k'e'eshchín yokaahíí, yati' ye'okáahíí, da'idlaa nt'ééhíí, dagohíí aháda'i'niihíí nliĩ lẹk'eyúgo, doo bíl nahkai da; ágádaat'eehíí doo bíl daohsaa da. ¹² Hant'é nashinlt'ogo yánáltihíí ádish'ĩĩgo doo ínashood daanlĩĩ dahíí baa yashti' doleel? Ínashood daanliiníí zhá baa yádaakti'go goz'aa. ¹³ Doo ínashood daanlĩĩ dahíí Bik'ehgo'ihí'nań zhá yánáltihíí nliĩgo yaa yádaakti'. Áík'ehgo nnee nchọ'go ánat'ĩĩíí nohwits'á' nolteeh.

6

¹ Nohwíí la' dahagot'éégo ilch'ĩ' gosol'aa lẹk'eyúgo, doo ídaa yágosĩ dago doo ínashood daanlĩĩ dahíí binadzahgee laa yałti' née, ínashood daanliiníí binadzahgee zhá laa yałti' le'at'éhi? ² Ínashood daanliiníí dahagee ni'gosdzán biká' nnee yaa yádaakti' doleelíí doo bídaagonoŋŋi da née? Ni'gosdzán biká' nnee baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aa dá', da'ayâhâgo goz'anihíí baa yádaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? ³ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíni baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonoŋŋi da gá? Áí ndi baa yádaahiilti'dá' ni'gosdzán biká' zhinéégo ágot'eehíí nlt'éégo baa yádaahiilti' go'ĩ. ⁴ Díí ni'gosdzán biká' zhinéégo dant'éhé bighá laa yádaakti' lẹk'eyúgo, nnee ínashood daanliini doo daidnŋŋi dahíí yaa yádaakti'go hanádaahnĩl née? ⁵ Díí bik'ee ídaa yádaanohdzigo ánohwishle'go ánohwĩdĩshnii. Ya'

nnee góyáání nohwitahyú doo ła' da née? Doo ła' bik'isyú hł dahnagos'ąągee yaa yałti' doleełi yik'eh sitji da née? ⁶ Áída' nnee ła' bik'isn biłgo łaa yałti'go, aayanáltihii doo inashood daanlii dahii binadzahgee łaa yałti'. ⁷ Áík'ehgo nohwitahyú dážhó dégochq'go goz'ąą, aayanáltihii binadzahgee łaa yadaakti'hii bighą. Áída' nt'é bighą doo ch'ík'eh ánánohwił'ijł da? Nt'é bighą doo ch'ík'eh nohwich'ij' nadaach'aa da? ⁸ Áída' nda'oksih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaat'ij da, bich'ij' nadaach'aa. ⁹ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahii Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aanii doo itah biyéé daaleeh dago doo bídaagonołsi da gá? Nohwich'ij' na'doch'aa hela': iké' na'idaahii, k'e'eshchín daayokaąhii, nant'ij' nakaihii, nnee daanliinii nnee yłgo doo bik'ehyú ádaat'ij dahii, ¹⁰ Da'n'ijłhii, dawahá dayúwehégo idáhadaat'iinii, da'idlaą nt'ééhii, yati' yeda'okáahii, ła'ii ahada'i'niihii, dii dawa Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aanii doo itah biyéé daaleeh da. ¹¹ Nohwii ła' ágádaanoht'ee ni': áída' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee ła'ii Bik'ehgo'ihinań daahohiikaąhii biSpirit biláhyú taadaanohwi'desgiz, bá hadaanohwi'deszaa, ła'ii dávik'ehyú ádaanoht'ee daanohwiłdo'niid. ¹² Dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo ła' ích'ij' shiltsood da áshi'dilne' da. ¹³ Hidán nohwibid bá át'éé, ła'ii nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihinań da'ála doo nt'é dago áiléh doleeł. Nohwits'ihii doo nant'ij' na'idahii bá át'éé da, ndi nohweBik'ehń bá át'éé, ła'ii nohweBik'ehń binawodii nohwits'í bá át'éé. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń naahi'na'go áyíłaa, née ałdó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanohwiłéh. ¹⁵ Ya' nohwits'í Christ bił dała'á daanliigo at'ééhii doo bídaagonołsi da gá? Áík'ehgo ya' Christ bił dała'á nliinii isdzán nant'ij' nagháhi bił dała'á ádišhdleh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da doleeł. ¹⁶ Ya' nnee ła' isdzán nant'ij' nagháhi ya'ádidiltijgo isdzánhii bił bits'í dała'á nadleełii doo bídaagonołsi da gá? Gániigo dahgoz'ąą, Nakihi bits'í dała'á nádodleeł. ¹⁷ Áída' hadín nohweBik'ehń ya'ádidiltijhii spirit dała'á át'éé. ¹⁸ Nant'ij' na'idahii bits'á' nadohkeeh. Nnee ni'łsih ła'ihii doo bits'í yee ni'ihłsih da; áída' dahadín nant'ij' nagmaahii bits'í yee ni'ihłsih. ¹⁹ Ya' nohwits'ihii Holy Spirit nohwiyi' golíinii bikih biyi' daach'okaąhii ádaat'eehii doo bídaagonołsi da gá? Nohwits'ihii Bik'ehgo'ihinań nohwaa yiné'ihii at'éé, doo daanohwii nohwíyéhi ádaanoht'ee da go'ii. ²⁰ Łán izliigo nadaanohwi'dehezniihii ádaanoht'ee: ái bighą Bik'ehgo'ihinań izisgo at'ééhii ch'í'nah ádaanołsi, nohwits'ihii ła'ii nohwiyi'siziinii bee, ái Bik'ehgo'ihinań biyéé.

7

1 Baa shich'ì' k'eda'shołchijì n'íí bee nohwich'ì' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá nł't'éé. 2 Áídá' dánko nant'ì' nakáhíí bighą nnee dała'á daantúíígee dabíí bi'aa goljí le', la'íí isdzáné dała'á daantúíígee dabíí biką' goljí le'. 3 Isdzán biką' yil nteesh hat'íyúgo nneehíí doo dah nii da le': la'íí nnee ałdó' da'áík'ehgo bi'aa áidolił. 4 Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'íł da le', ndi biką' bik'ehgo: nnee ałdó' da'áík'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'íł da le', ndi bi'aa bik'ehgo. 5 Doo íłch'ì' a'nohchì' da, dahagee dáshiná' ohkąąhgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go laa naht'aash, doo ágáhoht'íł dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'ííníí doo bidag ánoht'ee da doleełhíí bighą Satan nanohwíntaah doleeł. 6 Díí nohwil ch'ínsh'aahíí bighą nohwich'ì' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. 7 Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa ałdó' ádaat'eego hasht'íí. Áídá' nnee dała'á ntúíígee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' begoz'ąą, la' nadaanéedá' la'ihíí doo nadaanee dago. 8 Áík'ehgo doo nadaanee dahíí la'íí isdzáné itsaa daanliiníí gádaabıłdishnii, Shíí k'ehgo doo nadaahnee da ndizhọ. 9 Áídá' na'í'neehíí bich'ì' doo íłh'idildih dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhọ: nach'inéehíí shich'ì'yúgo doo nł't'éé da ndi na'í'neehíí bidáhzhì' ch'ilííyúgo dánko nant'ì' ch'idigháhíí itisgo doo nzhọ da. 10 Áídá' nadaaneehíí gádaałdishnii, doo shíí da, nohweBik'ehń gáyılñii, Isdzán biką' yil íłk'ínáot'aash hela': 11 Áídá' yil íłk'ínát'aazh lẹk'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí biką' yaa nánódáh: la'íí nnee bi'aa yil íłk'ínáot'aash hela'. 12 La'ihíí shíí gádaałdishnii, nohweBik'ehń doo gáníí da, La' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odlaą da ndi, biką' odláni yil goljígo bil dábik'ehyúgo, yó'ayót'e' hela'. 13 La'íí isdzán odláni biką' doo odlaą da ndi yil goljígo bil dábik'ehyúgo yó'ayót'e' hela'. 14 Nnee doo odlaą dahíí bi'aa bi'odla'híí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'go hakodilne'íí bee bich'ì' goz'ąą, la'íí isdzán doo odlaą dahíí biką' bi'odla'híí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'go hakodilne'íí bee bich'ì' goz'ąą ałdó': áík'ehgo nohwichągháshé da'ch'odlaązhì' bil da'otag doleeł, doo ágát'éé da lẹk'eyúgo doo da'ch'odlaązhì' bil da'otag da doleeł ni'. 15 La' doo odlaą dahíí nádilwod lẹk'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilahl, bi'aa dagohíí biką' bits'ą' nyááyúgo doo daabihest'ọ da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, Nkegohen'ąągo nahkai, daanohwilñii. 16 Isdzán, ínashood íłlını, díí baa natsínkees, ninkááyú nıką' dánko hasdábi'didołteel. Nnee, ínashood íłlını, díí baa natsínkees, ninkááyú ni'aa dánko hasdábi'didołteel. 17 Nnee daantúíígee Bik'ehgo'ihí'nań

baa daagodez'ąąhí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehń bich'į' ąńniidí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Ádishńiigo ínashood ha'ánátséh nagoznílí dawa baa goni'ąą. ¹⁸ Nńee ła' Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' ąńniidá' ilk'idá' círcumcise ábi'delzaa lá née? Ái shidíí doo k'ena'óshdéh nzi da le'. Nńee ła' Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' ąńniidá' doo círcumcise ábi'delzaa da lá née? Áń círcumcise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Círcumcise áko'delzaahíí dagohíí doo círcumcise áko'delzaa dahíí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áání bikísk'eh ách'ít'éeyúgo zhá ílíí. ²⁰ Nńee daantúígee Bik'ehgo'ihí'nań bich'į' ąńniidá' nt'é binasdziid lán shí n'íí dayúweh nayik'í'iziid le'. ²¹ Ya' nich'į' ąńniidá' isnáh nłíni ła née? Ái doo nił hago'at'éé da le': ndi ná ch'í'otaą lék'eyúgo ch'ínándáh. ²² Dahadín nohweBik'ehń bich'į' ąńniidá' isnáh nłíí ndi, nohweBik'ehń binadzahgee doo isnáh nłíni at'éé da: áidá' dahadín bich'į' ąńniidá' doo isnáh nłíí da ndi, Christ bi'isna' silíí. ²³ Lán izlíígo nadaanohwi'dehezńiíhi ádaanoht'ee; nńee zhá bi'isna' nádaahdleeh hela'. ²⁴ Shik'íyú, nohwich'į' ąńniidá' daanohtíígee hagot'éégo nohwich'į' goz'ąą lék'eyúgo, da'ágadaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nań bił daanohtíí le'. ²⁵ K'adíí ch'ikíí doo hwahá nńéh dahíí baa yashti', doo nohweBik'ehń yegos'aaníí bee da, ndi nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí shaa yiné'go shada'ohígo áshíílaahíí bigħą bee yashti'. ²⁶ Nagont'ogúí bengonyááhíí bigħą dahadín da'at'ééhíí k'ehgo naghaago bá nzhọọ shí nsí. ²⁷ Ya' nanńee née? Hagot'éégoshą' bił k'ínásht'aazh doo nńzi da. Ya' doo nanńee da née? Doo isdzán biká dín'įí da le'. ²⁸ Áidá' nńnaayúgo, doo isínłsi da; ła'íí na'ilíhn nńááyúgo doo isíih da. Áidá' hadíí hł nńádaasaaníí ni'gosdzán biká' nagont'ogúí bee bich'į' nagoz'ąą doleeł: ái bits'ą'zhį' daanoht'oshą' hasht'įí. ²⁹ Shik'íyú, goldohgo nohwá ngont'aaníí hileehgo ayáħągo godziih, nohwildishńiigo ádishńií: áik'ehgo kodí' godezt'igo hadíí bi'aa daagolíníí, bi'aa doo daagolíí dahíí k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehń bitisgo yaa natsídaakees dago; ³⁰ Hadíí daachagíí doo daachag dahíí k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bigħą daachagíí doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíí bił daagozhóóníí doo bił daagozhóó dahíí k'ehgo ádaat'ee le'; hadíí nada'ihńiíhíí doo nt'é daabíyééhíí k'ehgo ádaat'ee le'; ³¹ ła'íí hadíí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí nabik'í'iziidíí, doo ái zhá nabik'í'iziidhíí k'ehgo ádaat'ee da le', díí ni'gosdzán biká' benagowaahíí bech'ígowáhi at'ééhíí bigħą. ³² Doo nohwiini' łaą dago nohwá hasht'įí. Hadín doo nanńee dahíí nohweBik'ehń bich'į' zhińéégo ágot'eehíí zhá yaa natsekeesgo, nohweBik'ehń hagot'éégo yił goyíłshóógo áile'íí

yaa natsekees: ³³ Áídá' n̄nee nañeehíí ni'godzán bich'í' zhinéégo ágot'eehíí zhá yaa natsekees, hagot'éégo bi'aa yił goyilshóógo áile'go yaa natsekees. ³⁴ Isdzán nañeehíí hik'e isdzán doo nañee dahíí biłgo doo ɓet'ee da. Isdzán doo nañee dahíí nohweBik'ehń bich'í' zhinéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hagot'éégo bits'í hik'e biyi'siziinií godilzihgo at'éégo áyilsi doleelgo: áídá' isdzán nañeehíí ni'godzán bich'í' zhinéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hagot'éégo biká' yił goyilshóógo áile'íí yaa natsekees. ³⁵ Díí daanohwíí nohwá nzhóogo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá n̄t'ééhíí bighá, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíí bighá. ³⁶ N̄nee ɓa' bitsi' doo nniinéh hát'íí dahíí bighá, doo sitsi' bich'í' n̄t'éégo ánsht'ee da, nzi ɓet'eyúgo, ɓa'íí na'ilíhn bayánzhi' dahiyaayúgo, ɓa'íí na'i'neehíí bá n̄t'éé nziyúgo, áí doo hago'at'éé da, doo nchó'go ánát'íí da, ch'ík'eh nniinéh ndi nzhóo. ³⁷ Áídá' n̄nee ɓa' n̄dzilgo tsidezkeezgo, ɓa'íí doo nt'é daabini'qayúgo, dabií hát'íínií yitis nliigo, bitsi' doo nniinéh dago biini' layiiláa ɓet'eyúgo n̄t'éégo adzaahi at'éé. ³⁸ Áík'ehgo n̄nee bitsi' ɓa' n̄nee yaa yinkt'ííyúgo n̄t'éégo adzaa; áídá' doo ɓa' n̄nee yaa yinkt'íí dayúgo itisgo n̄t'éégo adzaa. ³⁹ Isdzán biká' danihi'náázhi' begoz'aaníí bee ɓibi'dezt'óo, ndi biká' daztsaqayúgo daazhógo naghaa, dabií hát'íínií yił niinéh doleel; nohweBik'ehń bił dábi'ehyúgo zhá. ⁴⁰ Ndi itsaa nliinií doo nnaná'náá dayúgo zhá bił gozhóo shi nsí: Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit áík'ehgo nashitsiyilkees shi nsí.

8

¹ K'eshchín daach'okqahgo hidán baa hi'niil n'íí baa yashti': daanohwigha hidán doo godiyih dago bidaagonlzi. Ndi shí itisgo gonsaq ch'inziyúgo itisgo da'ich'idolteel, áídá' ilgoch'oba'íí inashood n̄dzilgo ábile'. ² Dahadín shí itisgo gonsaq ch'inziinií, bigoch'ɓsi le'at'éhi doo ɓa' bigoch'ɓsi da. ³ Áídá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bił nzhóoyúgo, án Bik'ehgo'ihí'nañ bigótsi. ⁴ Áík'ehgo k'eshchín daach'okqahgo hidán baa hi'niil n'íí daach'iyaaquíí baa yashti', k'eshchín doo da'anii hiṅaa dago bidaagonlzi, ɓa'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daɓa'á zhá gólínií áldó' bidaagonlzi. ⁵ Yaaká'yú ɓa'íí ni'godzán biká'yú dant'éhéta daach'okqahíí, gods daaholzéhi, ɓáá ndi, (bich'í' daach'okqahíí ɓáágo, ɓa'íí nadaant'án ɓáágo daagoljí ndi,) ⁶ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ daɓa'á nohwá góljí, nohwiTaa, án bits'á'dí dawa daagoljí, ɓa'íí án bá daahin'naa; ɓa'íí nohweBik'ehń daɓa'á góljí, Jesus Christ, án binkááyú dawa daagoljí, ɓa'íí án binkááyú daahin'naa. ⁷ Da'ágát'éé ndi inashood doo dawa áí yidaagótsi da: áídá' kú begonyaazhi' ɓa' k'eshchín zhá daach'okqahíí yidaagótsi ni'; áí hidán godiyihgo at'éé

daanzigo hidán k'e'eshchín daach'okaqahgo baa hi'niil n'íi daayiyaaýugo, yunaásyú itisgo doo daanldzil nazij da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihinañ bit'ahgo nohwinoníil át'éé da: daahiidaayúgo doo ái bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee itisgo daanjog da, dagohíi doo daahiidaayúgo doo ái bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee itisgo daanchog da. ⁹ Áidá' ídaa daagonohdzaa, nohwi'odla' daanldzilhií bigha hidán k'e'eshchín baa hi'niil n'íi daahohyaayúgo, dánko nnee bi'odla' doo daanldzil dahíi la' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'éé da bigonksini, k'e'eshchín náda'okaqahé yune' nnaago nnee la', bi'odla' doo ndzil dahíi no'iyúgo, dánko doo hago'at'éé laq nzigó bii aldó' yiyaa dolee; ¹¹ Áik'ehgo shí itisgo gonsaa nnzihíi bik'izhi' ái nnee bi'odla' doo ndzil dahíi dánko ch'a'otlzh, án Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odla' doo ndzil dago doo bik'ehyú ágot'eehíi dávik'ehyú át'éé nzigó ádaabinołsigo bich'i' nchogó ánádaah'tiigo Christ bich'i' nchogó ánádaah'tiil hileeh. ¹³ Áik'ehgo hidán hishaahíi bigha shik'isn nanago'yúgo, dánnágodzáazhi' doo itsi' náoshdaa at'éé da, shik'isn doo nanashgéeh hasht'ij dahíi bigha.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'a itah nshlij da gá? Ya' doo dawahá shá bil ch'i'otaa da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú shinasdziid daanohlij da gá? ² La' bich'i' doo Christ binal'a'a nshlij dayúgo, nohwii nohwich'i' ái nshlij go'ij: nohweBik'ehñ biyati' bee nohwich'i' yashti' n'íi biláhyú hasdánohwido'nihíi bigha Christ binal'a'a nshlijgo shigózi. ³ Díi bee ádayáshti', hadín nashidilkidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'a daandliiníi da'iidaago doo nohwá goz'aa da gá? ⁵ Ya' isdzán ínashood daanlíni bil ndaan'nehgo bil nahiikaigo doo nohwá goz'aa da gá, la' nadaal'a'ihíi, nohweBik'ehñ bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíi k'ehgo? ⁶ La'ii ya' shíi hik'e Barnabas zhá behihi'naahíi bigha doo na'idziid da ndi doo hago'at'éé dago nohwá goz'aa gá? ⁷ Hadín dabíi na'iznilgoshá silááda nlij? Hadín dahts'aa k'eidnláago binest'á'ii doo yiyaa dashá? Hadín dibelij yinádez'iiníi bibe' doo yidlá dashá? ⁸ Ya' dashíi zhá ádishnii gá? Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi aldó' aníi go'ij. ⁹ Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi Moses binkáayú nohwich'i' alzaahíi gánigo bek'e'eshchij, lch'ihgee magashi t'oh naghái ny'i'leesií doo bizé' na'ikt'éh da, nii. Ya' díi dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníi néé? ¹⁰ Dagohíi néé nohwaa natsekeesgo aníi néé? Da'anii nohwá bek'e'eshchij: nnee nágodzizíi nest'án nyoholigo nágodziz, la'ii lch'ihíi aldó' t'oh naghái nyoholigo at'ij. ¹¹ Áik'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'á'di' nht'éehíi

bee nohwil ch'ídaagosii't'aa'dá', ni'gosdzán biká' nandeehíí nohwaa daanohné'yúgo, ya' nohwil dík'eh ádaagot'ee née? ¹² Ła' nnee dant'éhéta bídaandihíí nohwaa daanohné' daanohwiłniigo bá goz'aa'yúgo, ya' néehíí doo ágádaan'niigo nohwá goz'aa da gá? Da'ágát'éé ndi doo hak'i ída'ónkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonłt'og da doleełhíí bighą dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kih biyi' da'ch'okaqahíí biyi' dilzihgo ádaagot'eehíí nayik'ída'iziidíí hidán Bik'ehgo'ihinań baa hi'niłhíí łahzhí' daayiyaaqahíí ya' doo bídaagonłsı da née? Ła'íí dawahá beda'okaqahíí biká' dahi'niłłgee nada'iziidíí hidán Bik'ehgo'ihinań áígee baa hi'niłhíí łahzhí' daayiyaaq áldó'. ¹⁴ Áík'ehgo hadín yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'íí da'ái yits'á'dí' yedaahinaago nohweBik'ehń bándagoz'aa. ¹⁵ Shíí áldó' díí bee shá goz'aa ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adií doo ágádaashohle' dishniigo nohwich'ı' k'e'eshchii da: doo shich'ı' nahi'niłłgo da yati' baa gozhóni baa yashti'go be'ánsht'eehíí shits'á' náidoné' át'éé da, dahyúgohíí shina' shizes-hıı ndi nzhqo. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo áí bighą ída'oshdlii da: áí na'idziidíí shaa det'aaqahíí bighą dáshini'aa'yú áshłéhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyéehíí bee shich'ı' goz'aa! ¹⁷ Díí na'idziidíí dashíí háshł'ııgo ánasht'ıılyúgo, bighą shich'ı' nahi'niłł: áídá' dashíí doo hasht'ıı da ndi ashłe'yúgo, díí na'idziidíí shaa det'aaqahíí bighą ashłe'. ¹⁸ Nt'é shich'ı' nahi'niłł áídá'? Díınko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo áí bighą nahi'niłł da, áík'ehgo yati' baa gozhóni yaa yałti'íí nshłııgo, áí bighą shich'ı' nahi'niłłgo shá begoz'aa ndi doo be'ánasht'ııł da. ¹⁹ Nnee doo łá' binal'a'á nshłıı da ndi, nnee dawa binal'a'á nshłııgo ádeshdlaa, nnee łáągo Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą. ²⁰ Jews daanliini bich'ı' Jew nneehíí k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanliini Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą; Jews bich'ı' begoz'aanií yikísk'eh ádaat'eehíí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aanií yikísk'eh ádaat'eehíí Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą; ²¹ Jews bich'ı' begoz'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą, (Bik'ehgo'ihinań yegos'aanií doo bikísk'eh ánsht'ee da doo dishni da, ndi Christ yegos'aanií be'ánsht'ee.) ²² Doo daanłdzil dahíí bich'ı' doo nłdzil dahíí k'ehgo ádeshdlaa, doo daanłdzil dahíí Christ bich'ı'go honshbııhíí bighą: nnee dawa bich'ı' dabíí k'ehgo á'denszi ni', dahagot'éégo łá' hasdakáh doleełhíí bighą. ²³ Áík'ehgo be'ánasht'ııł, yati' baa gozhónihíí bighą, áí bits'á'dí' shíí áldó' nohwilgo itah shiyaa gozhóq doleełhíí bighą. ²⁴ Iłhanách'idikahgee dawa hadíí iłhandeskaihií dała'a aadilwodíí gonłłéé goz'aaqahíí doo bídaagonłsı da née?

Áík'ehgo daagono_meehíí bigha nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzéhíí dawahá bee ídaagodzaa, ch'ah hobííhíí daayo_lbííhíí bigha. Áí ch'ah hobííhíí da'as'ah hicho_qhi ndi ágádaat'ííh; áídá' nééhíí doo hicho_qhi daahon_lbííhíí bigha ádaahiit'ííh. ²⁶ Áík'ehgo hayú na'ídzogíí doo bígonsí dahíí k'ehgo doo hishwo_l da; na'ín_lts'iníí da'adzaayú dí_lts'íhíí k'ehgo doo dí_lsts'íh da; ²⁷ Áídá' shí_lts'í há_l'ííníí dawa baa gonsaa, na'ín_lts'íhíí k'ehgo shí_lts'í ts'íyaa bí_l onasts'í beshik'ehíí bigha: doo ágásht'íí_l dayúgo yatí' baa gozhóni baa yásí_ltíhíí bikédí'go dánko shíí ndi ch'ínáshí'dí_lt'e'.

10

¹ Shik'íyú, díí bídaagono_sí hasht'íí, daanohwítáa n'íí dawa yaak'os yit'ááh náseel lék'e, la'íí túnteel yiyi' ch'íná_sáá lék'e; ² La'íí dawa yaak'os yit'ááh la'íí túnteel yiyi' ch'íná_sáágee baptize ádaako'deszaahíí k'ehgo binant'a', Moses holzéhi, yí_lgo da_l'á daazlí; ³ La'íí dawa yaaká'dí' hidánéhi daayiyaa lék'e; ⁴ La'íí dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayid_laa lék'e; Bik'ehgo'ihí'naán áí túhíí tsee biyi'dí' hálíígo áyí_llaa, Christ áí tseehíí k'ehgo at'éé: Christ áí n_leehíí dá'aanákahyú yí_l daan_líí lék'e. ⁵ Áídá' lání Bik'ehgo'ihí'naán doo yí_l daagoyí_lshó_q da lék'e: áík'ehgo da'igolíyú neznaago ádaabí'deszaa. ⁶ Díí ánágot'íí_l n'íí yee nohwí_l ch'ígó'aahíí bigha ánágot'íí_l lék'e: áí n_lee nch_q'go ágot'eehíí hádaat'íí lék'ehíí k'ehgo doo hádaahiit'íí da dolee_lhíí bigha. ⁷ Áí la' k'e'eshchín daayoka_qah lék'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiíníí gánííhíí k'ehgo, N_lee dah dínezbí_lhgo da'iyaa, la'íí da'id_laa, áídí' náádikaahgo gotaa_l lék'e. ⁸ La' nant'í' nakai lék'ehíí k'ehgo hala_q doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhó_ltagyú hilt'eego da_l'á jíí neznaa lék'e. ⁹ La' Bik'ehgo'ihí'naán nayídaantaah lék'ehíí k'ehgo hala_q néé doo Christ nabídaantaah da le', ágádaaszaahíí bigha ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabistseed. ¹⁰ La' Bik'ehgo'ihí'naán yaa daanet'ííhíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaaszaahíí na'altseedíí nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwí_l ch'ídaago'aahíí bigha bich'í' ádaagosdzaa; la'íí nohwá bek'e'eshchíí, bí_lts'á'dí' bídaagon'aa dolee_lgo, néé begoldohíí bengont'íííí bee nohwaa gonyáá. ¹² Áík'ehgo hadín sízíí nzíhíí ídaagodzaa le', dánko nadoka_lhíí bigha. ¹³ N_lee dawa da_lahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí a_ldó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'naán da'áníyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígót'í'go nohwá ágoléh, bich'í' dahdaano_ldoh dolee_lgo. ¹⁴ Áí bigha, dázhó shí_l daanohshóni, k'e'eshchín daach'oka_qahíí

bits'á'zhì'go ádaahne'. ¹⁵ Nnee daagoyáni bich'ì' yashti'híi k'ehgo nohwich'ì' yashti; daanohwíi diínko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' siziidíi bee daach'okqáahíi ba'ihédaandzigo da'ohiikáahdá' daahiidlaahíi, ya' ái doo Christ bidil bee itah daandlii da gá? Bání nadaahii'né'dá' nádaahidiíhíi, ya' ái doo Christ bits'íi bee itah daandlii da gá? ¹⁷ Bání da'áahíi k'ehgo néé hiidlaa ndi da'á daandlii, bání da'áahíi nádaahidiíhíi bigha. ¹⁸ Israel hat'i'íi ánadaat'íhíi baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okqáahgo baa hi'niiki lahzhì' nádaidiíhíi, ya' do ái bee itah daandlii da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áidá'? K'eshchín da'aníihi nlii néé? Hidán k'eshchín baa hi'niikíi godiyh néé? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokqáah dahíi hant'é daayokqáahíi yaa ndaahiniíi ch'iidn yaa daahiniíi, doo Bik'ehgo'ihí'nañ da: doo ch'iidn bitah daanohíi hasht'íi da. ²¹ NohweBik'ehñ bi'ide' bee da'ohdlaadá' lahyúhíi ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlaah da: dilzihgo nohweBik'ehñ bil da'ohsaadá' lahyúhíi ch'iidn doo hagot'éégo bil da'ohsaq da. ²² Ya' nohweBik'ehñ nohwich'ì' hashkeego ádaanzìi néé? Ya' néé bitisgo nadaanlwod néé? ²³ Dawahá shá bil ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bil ch'í'otaq ndi doo dawa shi'odla'íi ndzilgo áile' da. ²⁴ Doo dakózhá nkt'éhi idáhách'ít'íi da le', áidá' nnee la'i nkt'éhi bá hách'ít'íi le'. ²⁵ Dant'éhéta itsi' nanáhi'niihgee nahiniíhíi daahsaq, hishaq shi, dagohíi doo hishaq da shi daanohsigo doo biká na'ídaadołkidgo da: ²⁶ Ni'gosdzán la'íi biká' daagolíníi dawa nohweBik'ehñ bíyéehíi bigha dawa daahiidaago dávik'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlaq dahíi la' shigowayú íinááyú nñáh nohwiñii lék'eyúgo, la'íi akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'ì' nniikáahíi daahsaq, hishaq shi, dagohíi doo hishaq da shi daanohsigo doo biká na'ídaadołkidgo da. ²⁸ Áidá' la', Díi hidán k'eshchín baa hi'nili at'éé, nohwiñiiyúgo, daohsaq hela', nohwił nagolni'híi nbigha, la'íi ch'iyaaqgo doo dávik'eh da nzihíi bigha: ni'gosdzán la'íi biká' daagolíníi dawa nohweBik'ehñ bíyéehíi bigha dawa daahiidaago dávik'eh: ²⁹ Ch'iyaaqgo doo dávik'eh da nñzihíi bigha doo dishniigo ádishnii da, áidá' nnee nił nagolni'íi ch'iyaaqgo doo dávik'eh da nzihíi bigha: gánñii shi, Hidán dawa shá bil ch'í'otaqadá' nt'é bigha la' nnee hidán doo dawa bil ch'í'otaq dahíi shaa néit'íi? ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaqadá', nt'é bigha ba'ihénsigo hishaq n'íhíi bigha nchog'go shaa yá'iti'? nñii shi. ³¹ Áidá' gánohwidishnii, Da'ohsaagee la'íi dant'é ádaahleehgee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoš doleehíi bigha ádaah'íih. ³² Jews daanliiníi hik'e doo Jews daandlii dahíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokqáahgo ha'ánálséhíi nohwiğha nanánóhdéh hela': ³³ Shíi dawa ánasht'íihíi bee nnee dawa bil

goyilshóq hásh't'íí, doo dashíí zhá n't'ééhíí ídáhásht'íí da, ndi láni n't'ééhíí bá hásh't'íí, yee hasdádokah doleełgo.

11

¹ Shíí Christ be'esh'ííhíí k'ehgo nohwíí aldó' sheda'ol'íí le'.
² Shik'ííyú, nohwa'ihédaansí, dawa bee shénádaaħniihíí bigha, la'íí n't'é nohwił ch'íní'áá n'íí dánohwił nagosisn'i'híí k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíí bigha. ³ Áídá' díí bídaagonołsı hasht'íí, Christ n'nee daant'íígee yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nliı; la'íí n'neehíí isdzáné yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nliı; la'íí aldó' Bik'ehgo'ihí'nań Christ yá sizııgo bitsits'inhíí k'ehgo nliı. ⁴ N'nee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsóozdá' okaqahyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałt'yúgo, bitsits'in doo yidnłsı dago ánát'ııł. ⁵ Áídá' isdzáné bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago okaqahyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałt'yúgo, bitsits'in doo yidnłsı dago ánát'ııł: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo at'éé. ⁶ Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deńtsóoz dayúgo bitsizıl k'ínógéesh: áídá' isdzán bitsizıl k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee ídaayándzıyúgo bitsits'in bina'deńtsóoz le'. ⁷ N'nee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nań be'ilzaahíí nliıgo ízısgo ye'at'ééhíí ch'í'nah áyılshíí bigha: áídá' isdzánhíí n'nee ízısgo ye'at'ééhíí ch'í'nah áyılśı. ⁸ N'nee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíí n'nee bits'á'dí' alzaa. ⁹ La'íí n'nee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí n'nee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Áí bigha isdzán bitsits'in bina'deńtsóoz bik'eh, áí bika' yidits'agıı bebígózıhíí bigha, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolínıí daabo'ııhíí aldó' bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehń binadzahgee n'nee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádıhgo, la'íí isdzán aldó' doo hagot'éégo hileeh da, n'nee da'ádıhgo. ¹² Isdzán n'nee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo n'nee isdzán bits'á'dí' goleeħgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. ¹³ Dánohwíí díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago Bik'ehgo'ihí'nań yokaqahíí dábik'eh née? ¹⁴ Da'ádaant'eehíí bee nohwił ch'ígót'aah, n'nee bitsizıl n'neezyúgo yik'ee ídaayándzı. ¹⁵ Áídá' isdzán bitsizıl n'neezıı bee ba'olnııhi at'éé: bitsizılıı bitsits'in bik'eńłtsóoz doleełgo baa hi'né'. ¹⁶ Áídı' n'nee la' díí bigha lahadaadit'áh hádaat'ııyúgo, díıńko bee bıł nadaagołnı', ádishnıı n'íí k'ehgo ádaant'ee, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánáłséhíí dawa aldó' yikísk'eh ádaat'ee. ¹⁷ Áídá' díí bee nohwił nagoshnı'ıı n't'éégo ánádaaht'ııł doo hagot'éégo nohwiłdishnıı da, la'ánáht'ııhıı bits'á'dí' doo n't'éé daahleeħ da, da'ıtısgo nchq' daahleeħ.

18 Dantsé baa yashti'íí díinko, ínashood da'okaqah yune' íla'ánáht'íhgee ílts'á'yú daahohkahgo nohwa'íkonsi; áshilíihíí lahzhí' hoshdláa. 19 Hadíí da'anii da'odlaaní nohwitahyú bebídaagozi doleelíí bighá ílts'á'yú daahohkahíí nohwitahyú begoz'áa doo. 20 Dalahágee íla'ánáht'íhgee nohweBik'ehń doo da'anii dilzihgo bá da'ohsáa da go'íí. 21 Áídá' da'idaagee dahale dánohwíí nohwi'idánehi daahsáago nohwa'íkonsi, nnee la' doo hwahá da'iyáa dadá': áí bighá la' shiná' daanlii, la'ihíí láágo da'idláa. 22 Ya' nohwigowa nagoz'áa yune' doo da'ohsáa da gá? Dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahgo ha'ánáséhíí doo bil da'otag da née, la'íí nohwitahyú tédaat'iyéhíí ídaayádaandzigo ádaahle' née? Nt'é nohwildishnii áídá'? Ya' díí bighá nohwa'ihénsigo yashti' doleel gá? Dah, doo áík'ehgo nohwaa yashti' da. 23 Nohwitahyú nashaadá' nohwil ch'ígoní'áa n'íí nohweBik'ehń shil ch'ígon'áni at'éé, áí díinko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaannihíí bílák'edaabistíídá', da'ái bit'égee bán náidn'áa: 24 Áídí' ya'ihénzigo oskaqadá' ík'édainzé'go gánniid, Nkóh, daohsáa; díí shits'í at'éé, nohwá nehestó'i: díí bee shínádaadohíhgo ánádaah't'íí. 25 Da'iyaaníí bikédí'go da'ágát'éégo idee beda'iskaaníí náidnkáago gánniid, Díí idee besikaaníí shidil bee áníidégo Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bilgo lángot'aaníí at'éé: náda'ohdlíhgee bee shínádaadohíhgo ánádaah't'íí. 26 Díí k'ehgo bán nádaahdlíhgee, la'íí díí k'ehgo idee bee náda'ohdlíhgee, nohweBik'ehń daztsaaníí ch'í'nah ádaanołsi, nádzáázhi'. 27 Áí bighá hadín doo godnłsi dago díí bán yiyáayúgo, dagohíí díí nohweBik'ehń bi'ide' bee idláyúgo, nohweBik'ehń bits'í la'íí bidil yich'í' nihesíí. 28 Áík'ehgo nnee dawa ídinel'íígo zhá bán yiyáa la'íí idee bee idláy le'. 29 Hadín doo dá bik'ehyú at'éé dadá' iyáayúgo la'íí idláyúgo, áí bee dabíí góyéégo ích'í'godot'áál, da'anii nohweBik'ehń bits'í doo yidnłsi dahíí bighá. 30 Áí bighá nohwitahyú láni doo nadaalwod da la'íí kaa yaa nakai, la'íí láni da'ílhosh. 31 Néé da'anii ídaadinel'íí lək'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleel. 32 Áídá' nohwaa yá'iti' lək'eyúgo nohweBik'ehń nohwil ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsi, ni'gosdzán biká' nnee doo bil nohwil ch'ígódeeh da doleelíí bighá. 33 Áí bighá, shik'íyú, da'ohsáagee íla'ánáht'ííhyú ílba' nasóohtáa. 34 Nnee la' shiná' silíí lək'eyúgo gowayú iyáa le'; áík'ehgo íla'ánáht'ííhíí doo nohwil ch'ígódeeh da. La' biká nadaashídołkid n'íí náńsdzáago hasht'egodeshíí.

12

1 Shik'íyú, k'adíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hí'né'íí hagot'éégo at'éé shíhíí bídaagonłsih hasht'íí. 2 Bik'ehgo'ihí'nań

doo daahohkqaah dadá' k'eshchín doo yádaakti' dahi daahohkqaahgo ch'a'onátsáá ni'íi bídaagonoŋsi. ³ Ái bigha díi bídaagonoŋsih dázho hásh't'íi, nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit binkááyú yahti'yúgo doo Jesus bił ch'igodini at'éé nii da go'íi: la'íi nnee la' Holy Spirit binkááyú yahti'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehñ nlii, nii. ⁴ Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íi iltah at'éé ndi Holy Spirit dała'áhi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'idziidíi iltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehñ dała'áhi. ⁶ Iltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ya nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ dała'áhi nnee bíyééhíi dawa biláhyú iltah at'éégo na'iziid. ⁷ Nnee daantíígee Holy Spirit binkááyú na'iziidíi baa daagodet'aa, nnee dawa bá nzhoo doleelgo. ⁸ Áik'ehgo la' Holy Spirit binkááyú yati' góyáni baa daagodet'aa; la'ihíi da'ái Spirit-híi binkááyú yati' bee koł ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihíi odla' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihíi da'ái Spirit binkááyú ná'hilziihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íi godiyihgo ána'ol'íiigo baa daagodet'aa; la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'go; la'íi spirits hago'at'éhihíi yidaagoŋsiigo; la'íi Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózí dahíi yee yádaakti'go; la'íi yati' doo bígózí dahíi niigo aníhíi yaa nanádaagolni'go baa daagodet'aa; ¹¹ Díi dawa Spirit dała'áhi bits'á'dí' kaa daahi'né', da'ái Spirit-híi dáhat'íígee nnee daantíígee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í dała'á ndi laayú henláá, la'íi laayú henláá ndi kots'í dała'áhi at'éé: Christ aldó' da'ágát'éé. ¹³ Áik'ehgo Holy Spirit dała'áhi bee daanohwigha dała'ázhí' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliiníi dagohíi doo Jews daandlii dahíi, isnáh daandliiníi dagohíi doo isnáh daandlii dahíi; Holy Spirit dała'áhihi bits'á'dí' daahiidlaga ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í dała'áhi laayú henláá, doo dała'á zhá da. ¹⁵ Kokeehíi, Shíi doo kogan nshlii dahíi bigha doo kots'í itah nshlii da, nii lék'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁶ La'íi kojaahíi, Shíi doo kōnaa nshlii dahíi bigha doo kots'í itah nshlii da, nii lék'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? ¹⁷ Kots'íhíi dawa kōnaa nliiyúgo hago't'éégo ch'idits'ag? Kots'íhíi dawa kojaa nliiyúgo hago't'éégo ich'ilchiih doo? ¹⁸ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi hát'íihíi k'ehgo kots'í laayú henlááhíi daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahíi dała'áyúgo, hago't'éégo its'í hileeh áidá'? ²⁰ Áidá' kots'í laayú henláá ndi kots'íhíi dała'áhi. ²¹ Áik'ehgo kōnaahíi doo hago't'éégo koganhíi, Doo hánesht'íi da, yihniih da; la'íi kotsits'inhíi doo hago't'éégo kokeehíi, Doo hánesht'íi da, yihniih da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í laayú henlááhíi doo nalwod da ngolniihíi ákóne' itah nliigo zhá kots'í gólíi: ²³ Nohwits'í laayú henlááhíi

la' dá'ich'i'go baa natsídaahiikes ndi, áí la'ihíi bitisgo nlt'éégo bil da'ónltag; nohwits'í ląayú henlááhíi doo hagot'éégo nel'íi bígonedzaą dahíi dayúwehyú nlt'éégo bil da'ónltag. ²⁴ Áídá' nohwits'í ląayú henlááhíi daadilkọọhyú hit'ijigo alzaahíi doo bil da'ónltag da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dawa dała' ladaayiznil, doo bil da'ónltag dahíi dabíi nlt'éégo áyíłsi: ²⁵ Áík'ehgo nohwits'í ląayú henlááhíi doo ilk'edaadi'niih da doleel; áídá' nlt'éégo ádaaħilzi doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań dała'ázhi' ladaayiznil. ²⁶ Áík'ehgo dała'á biniigonlt'éé lẹk'eyúgo dawa yil biniidaagonlt'éé; dagohíi dała'á daach'idnłsi lẹk'eyúgo dawa yaa bil daagozhọọ doleel. ²⁷ Áík'ehgo nohwíi itah Christ bits'í daanohlji, la'íi dała'á daanohtijgee ląayú henlááhíi daanohlji. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań díi k'ehgo ínashood daanliiníi bitahyú nyiinłil lẹk'e, dantségee bindaal'a'á daanliigo, nakigeehíi binkááyú yádaakti'go, taagigeehíi ilch'ígó'aahgo, iké'geehíi godiyihgo áná'ol'ijigo, ná'ilziihgo, ich'oniigo, nant'an daanliigo, la'íi Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózi dahíi yee yádaakti'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nań bindaal'a'á daanlii née? Ya' dawa binkááyú yádaakti' née? Ya' dawa ilch'ígó'aahíi daanlii née? Ya' dawa godiyihgo ánáda'ol'ijil née? ³⁰ Ya' dawa nná'daahilziihgo baa godet'ąą née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózi dahíi yee yádaakti' née? Ya' dawa nt'é niigo aníihíi yaa nanádaagolni'go baa godet'ąą née? ³¹ Áídá' Holy Spirit bits'á'dí kaa hi'né'íi itisgo at'ééhíi zhá hádaaht'ij le': áídí' díinko itisgo ágot'éhi nohwil ch'í'nah ágóshléh.

13

¹ Nnee daanliiníi nlt'éégo yádaakti'íi la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolínihíi biyati' bee yashti'shą' ndi, shil'ijóóníi da'ádihyúgo besh dilwoshé áhiłts'agíi, dagohíi besh be'idot'alé ħdiildilgo áhiłts'agíi k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti'íi shaa godet'ąąshą' ndi, nt'é doo bígózi da n'íi dawa bígonsishą' ndi, dawa shil'ígózi shą' ndi, la'íi shi'odla'íi bee dził ląshj godihí'niil lẹk'e ndi, shil'ijóóníi da'ádihyúgo shíi doo nt'é nshlii da. ³ Dawa shiyéehíi tédaat'iyéhíi baa hishniłshą' ndi, la'íi shidi'didlidgo baa idinsht'ąą lẹk'e ndi, shil'ijóóníi da'ádihyúgo shíi doo nt'é bee hisht'ij da. ⁴ Koł ijóóníi nyéé lẹk'e ndi nzaadzhí' bidag ách'ít'éé, la'íi koł goch'oba'; la' bíyéehíi doo idáhách'ít'ij da; doo ida'ch'odlii da, doo ich'idilkąąh da, ⁵ Koł ijóóníi doo nchọ'go ách'ít'ij da, doo dashízhá ch'inzi da, doo dágóshch'ij' bągoch'ilchijih da, doo dénchọ'ého baa nats'itsikes da; ⁶ Doo nchọ'go ágot'eehíi baa koł gozhọọ da, áídá' da'anii ágot'eehíi zhá baa koł gozhọọ; ⁷ Dawa bidag ách'ít'éé, dawa ch'odlaą,

nł'éeíí dawa nch'ohí, dawa bich'i' dahch'idnłdoh. ⁸ Koł ijóóní doo ádíh da: yunáasyú ágone'íi baa nagolnı' lək'e ndi bech'ígonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózi dahíi bee yách'iltı' lək'e ndi bengowáh; bee koł ígózinıi bech'ígowáh. ⁹ K'adíi łahzhı' zhá bídaagonłzi, hik'e yunáasyú ágone'íi łahzhı' zhá baa nadaagohılını'. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihı'nań ngonłchıíhıi dawa łalzaagee, doo dayúweh łahzhı' zhá bídaagonłzi da doo, áídá' dawa nohwıl ídaagozi doleeł. ¹¹ Chagháshé nshıııdá' chagháshé k'ehgo yashtı' nı', chagháshé k'ehgo doo gonsáá dago natséskees nı': áídá' nnee sılıı hik'e chagháshé k'ehgo ánsht'ee n'ıi shıts'á' bee yó'ogoyáá nı'. ¹² K'adyúgo kát'íné doo nzhoggo biyi' got'ıı dahıi biyi' daadet'ııhıi k'a'at'ée, áídá' biká' ngonyáágo daahnel'ııhıi k'ehgo nzhoggo got'ıı doleeł: k'adyúgo łahzhı' zhá bígonsı, áídá' biká' ngonyáágo dawa bígonsı doleeł, dashıi shígózihıi k'ehgo. ¹³ Áık'ehgo ki'odłá', hik'e nł'éeíí nch'ohohıhıi, ła'ıi koł ijóónıi bıłgo, díi taagihıi begoz'ąą; ndi koł ijóónıi itisgo at'ée.

14

¹ İ ijóónıi be'adaanoht'eego biká hádaaht'ıı, ła'ıi Holy Spirit bits'á'dı' kaa hı'né'ıi hádaaht'ıı, ndi Bik'ehgo'ihı'nań nohwinkááyú yałtı'ıi itisgo hádaaht'ıı. ² Hadın Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózi dahıi yee yałtı'ıi doo nnee yich'i' yałtı' da, ndi Bik'ehgo'ihı'nań zhá yich'i' yałtı': nnee doo ła' yígólşı dago; áídá' doo bígózi dahıi biyi'siziınıi yee yaa yałtı'. ³ Áídá' hadın Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú yałtı'ıi nnee yich'i' yałtı', nnee bi'odłá' nłdzilgo áile' doleełgo, ła'ıi yidag yałtı'go, ła'ıi yıl goyılshóógo ánádaahıle'go. ⁴ Hadın yati' doo bígózi dahıi yee yałtı'ıi dabıi bi'odłá' nłdzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú yałtı'ıi ínashood ha'ánátséhıi bi'odłá' nłdzilgo ádaile'. ⁵ Daanohwıgha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózi dahıi yee yałtı'go hádaanohwıshı'ıı, ndi Bik'ehgo'ihı'nań nohwinkááyú yałtı'ıi itisgo nohwá háshı'ıı: hadın Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú yałtı'ıi hadın yati' doo bígózi dahıi nt'é nıigo anııhıi yaa nanágolnı'yúgo zhá nł'ée, ínashood ha'ánátséhıi bi'odłá' nłdzilgo áile' doleełhıi bıghá. ⁶ Shik'ııyú, Holy Spirit shinkááyú yati' doo bígózi dahıi yee yałtıgo nohwaa nıyááyúgo, doo nt'é bígonolşıh at'ée da, Bik'ehgo'ihı'nań shıł ch'ı'nah áyıláahıi nohwıl ch'ı'nah ádaashıe'yúgo zhá, dagohıi bígonsıhıi nohwıl nagoshıı'yúgo zhá, dagohıi Bik'ehgo'ihı'nań shinkááyú yałtı'yúgo zhá, dagohıi nohwıl ch'ıgonsh'aahıyúgo zhá. ⁷ Be'idaadot'áté, áı tsıólta ła'ıi béshts'qoséta, doo daahınaa da ndi anııhıi dıts'ag, áídá' doo áıgee anıı dayúgo, hagot'éeego nt'é idot'átéhıi bídaagoch'ıksı? ⁸ Ła'ıi silááda bibéshdılwoshé

doo áígee aníí dayúgo, hadínshá' nagonkkaadhíí bigha ilch'í'ididle'? ⁹ Nohwihíí ágádaanoht'ee, yati' doo bigózi dahíí bee yádaakti'yúgo, hagog'éégo nt'é daadohñiihíí yádaagołsi doleel? Daazhógo da'ilijzhí' yádaakti'. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' yati' iltah at'éégo doo álch'idé da shá' ndi, dawa bigózi go yádaakti'. ¹¹ Áík'ehgo yati' doo bigonsi dayúgo, nnee aníihíí nnee lahgo hadaazt'i'híí k'ehgo bich'í' ánsht'ee doleel, la'íí da'áík'ehgo shich'í' at'éé doleel. ¹² Áík'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí dážhó hádaah't'iiigo, ínashood ha'ánátséhíí bi'odla' nkdzilgo ádaile'íí itisgo hádaah't'ii, áík'ehgo bee nada'ohsiid. ¹³ Áík'ehgo hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yahti' lək'eyúgo, nt'é niigo aníihíí yaa nanágołni'híí bigha okaqah le'. ¹⁴ Yati' doo bigózi dahíí bee oshkaqah lək'eyúgo, shiyi'siziiníí okaqah ndi nt'é dishniigo ádishñiihíí doo bigonsi dago, doo shiini' bee oshkaqah da. ¹⁵ Hagolá ashne' áidá'? Shiyi'siziiníí bee oshkaqah, la'íí bigonsigo oshkaqah aldó'; shiyi'siziiníí bee idish'aał, la'íí bigonsigo aldó' idish'aał. ¹⁶ Dagohíí niyi'siziiníí zhá bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénzzyúgo, nnee Christ doo hwahá nt'éégo yigołsiid dahíí onkaqahgo ánniihíí doo yigołsi dadá', hagog'éégo, Da'anii doleelgo at'éé, nii doleel? ¹⁷ Nt'éégo ihénzigo onkaqah ndi nidits'agíí doo bich'odaasínni' da. ¹⁸ Daanohwigha nohwitisgo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yahti'go Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi: ¹⁹ Ágát'éé ndi ínashood ha'ánátséhgee goneznán doo náhółtag dayú yati' doo bigózi dahíí bee yashti'shá' ndi, yati' ashdla' yádaagołsiníí nnee la' bee bil ch'igonsh'aahíí bigha bee yashti'íí itisgo shil nt'éé. ²⁰ Shik'íiyú, nohwil idaagozi zhinéégo doo chagháshé k'ehgo zhá be'ádaanoht'ee da le': áidá' nchó'íí zhinéégo mé'híí k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwil idaagozi zhinéégo nnee báyań daasilijhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí biyi' gáníigo bek'e'eshchíí, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'íí nnee nanid'íí biyati' bee díí nneehíí bich'í' yashti' doo; ágát'éé ndi doo daashidits'ag da doleel, nii, nohweBik'ehń. ²² Áík'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí godiyihgo be'igóziníí at'éé, aí da'odlaaníí doo bá alzaa da, áidá' doo da'odlaq dahíí bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yati'íí doo da'odlaq dahíí doo bá alzaa da, áidá' da'odlaaníí bá alzaa. ²³ Áík'ehgo ínashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti' lək'eyúgo, la'íí nnee la' Christ doo hwahá nt'éégo yádaagołsiid dahíí, dagohíí doo da'odlaq dahíí hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadih, daanohwiñii doleel go'íí. ²⁴ Áidá' dawa Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti' lək'eyúgo, la' nnee doo odlaq dahíí, dagohíí

Christ doo hwahá nkt'éégo yígóksjíd dahíí hah'ayááyúgo, binch'ó'íí bíł ch'í'nah áile', la'íí yá'iti'íí yidezts'aahíí bighá ídinél'íí doo: ²⁵ Áík'ehgo bijíí biyi' nain'í' n'íí ch'í'nah áyíílaago, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' hishzhiihgo yokaqah doleel, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nań nohwil nlii lá, niigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áidá', shik'íyú? Íla'ánáht'íhgee daanohtíígee la' ido'aal, la' ilch'ígó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti', la' bíł ch'í'nah ágólzigo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíí nt'é niigo aníhíí yaa nanágolni'. Áí dawa ínashood nldzilgo nazii doleelhií bighá ánádaaht'íił le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti' lék'eyúgo, naki dagohíí taalt'éégo zhá begoz'aq, áí bitisgo dah, dáliké'go yádaakti' le'; la'íí nt'é niigo aníhíí dała'a yaa nanágolni' le'. ²⁸ Áidá' nt'é niigo aniihíí yaa nanágolni'íí doo hak'i dayúgo, doo yádaakti' dago nkt'éé, ha'ánázéh yune', ích'í' yádaakti'go zhá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' yádaakti'go nkt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íí naki dagohíí taalt'éégo yádaakti' le', la'ihíí nt'é daanniigo yádaakti'íí yaa natsídaakees le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíí nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bíł ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yakti'íí dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yakti'íí nohwá bíł ch'í'otaa, dáliké'go, daanohwigha bídaagono'aah doleelgo, la'íí daanohwigha nohwil daagoyilshóq doleelgo. ³² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íí ídaa daagodzaago dálik'eh. ³³ Godikishíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé da, áidá' nkegohen'ááníí zhá, Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaahíí, ínashood daanliiníí, ha'ánáséhgee ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázéh yune' isdzané dant'éheego ádaat'ee le': doo ákóne' yádaakti' dago bágoz'aq; da'dits'ago bágoz'aq, begoz'aaníí aldo' aníhíí k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yídaago'aah hádaat'íyúgo yil nadaanneehíí gowayú nayídaadilkid le': isdzané ha'ánázéh yune' yádaakti'yúgo bik'e ídaayágosj. ³⁶ Ya' ádishniihíí doo nohwil dálik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí nohwíí nohwits'á'dí' begodeyaahi daanohsj née? Dagohíí dánohwízhá nohwaa hi'né'i daanohsj née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti', dagohíí Holy Spirit be'ánsht'ee nzjyúgo, nohwich'í' k'e'eshchiihíí nohwe Bik'ehń yegos'ánihi at'éehíí yígótsj doleel. ³⁸ La' nnee díí doo yígótsj hát'íí dahíí, dayúwehégo doo yígótsj da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yakti'íí dázhó hádaaht'íi, la'íí Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíí bee yakti'íí dah doo daabildohni da. ⁴⁰ Ha'ánázéh yune' doo godikish dago la'íí ilch'í'daagodinołsigo goz'aaníí k'ehgo ánádaaht'íił le'.

15

1 K'adíí shik'íyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisnì' n'íí nohwil ch'í'nah ánánáshdle'; áí nágodoh'ąą n'íí, áí bee ndaasozij; 2 Da'ái bee hasdánohwidi'niił, baa nohwil nagosisnì' n'íí bínadaañiihgo daahonohta'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniigo da'osohdlaąd da. 3 Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwidéniidgo, Christ nohwinchọ'híí bighą daztsąą, Bik'ehgo'ihì'nań biyati' bek'e'eshchiiní k'ehgo; 4 Áídí' lehiiltij, taagi hileehíí bijij naadiidzaa, Bik'ehgo'ihì'nań biyati' bek'e'eshchiiní k'ehgo. 5 Áídí' Céphas bo'ij lẹk'e, áídí' binal'a'á nakits'adahíí alđó' daabo'ij lẹk'e: 6 Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanlínihií, ashdlá' gonenadín bitisyú dała' daabo'ij lẹk'e; áí dásdozhá dawa díí jii t'ah daahinaa, áídá' la' da'ilhaazh. 7 Áí bikédí'go James bo'ij lẹk'e; áídí' nadaal'a'á dawa alđó'. 8 Da'iké'yú shíí alđó' hiłtsąą ni', doo gonshleeh dagee gosilijhií k'ehgo. 9 Nadaal'a'á dawago shíí doo bił ótag dahíí nshij, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jii bik'eh da, Bik'ehgo'ihì'nań daayokaąąhgo ha'ánátséhíí góyéégo bich'í' nagosh'áá lẹk'ehíí bighą. 10 Bik'ehgo'ihì'nań biłgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: biłgoch'oba'íí bee shaa godet'aaní doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasízid: áídá' doo shíí ást'ij da, Bik'ehgo'ihì'nań biłgoch'oba'íí shil nliiníí át'ij. 11 Ágát'éé ndi shíí dagohíí la' da'des'a'íí nohwich'í' yadaakti' ndi, díí k'ehgo yadaahiilti'go da'osohdlaąd. 12 Christ daztsąądí naadiidzaago baa na'goni'dá', hagot'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohni? 13 Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: 14 La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwil nadaagohiilni'íí doo ilij da silij, la'íí nohwi'odla'íí alđó' doo nt'é da silij. 15 Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihì'nań doo Christ naadiidzaago áyíílaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihì'nań baa léda'ilchoogo nohwígózj, Bik'ehgo'ihì'nań Christ naadiidzaago áyíílaa, daan'niihíí bighą. 16 Nanezna'íí doo naadikáh da lẹk'eyúgo, Christ alđó' doo naadiidzaa da: 17 La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odla' doo ilij da; áík'ehgo nohwinchọ'íí t'ah biyi' nahkai. 18 Áík'ehgo Christ bił dała'á daanlijgo da'ilhaazhíí alđó' ch'a'ondéeh. 19 Dadíí ni'godsžán biká'gee daahin'naago zhá Christ bee nt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. 20 Áídá' da'anii Christ daztsąądí naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlij. 21 Áík'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo.

22 Adam bits'á'dí' n̄nee dawa nanne'híi k'ehgo Christ bił dała'á daanliiníi dawa nadaahi'naa doleel. 23 Áídá' n̄nee dała'á daant'íígee naahikáh doleel, Christ dantsé naadiidzaahíi n̄lii; ái bikédí'go Christ daabíyééhíi áldó' naadikáh, dabíi nádzáágo. 24 Nadaant'aahíi dawa, ła'íi yedaabik'ehgo binawod daagolíi n'íi dawa Christ da'ílíi yilchiihíi bikédí'go, án bilakt'áhgee begoz'ąą n'íi biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, yainadí'aahdá' goldohíi bengodogaal. 25 Christ be'ina'íi dawa bikelt'ááh nni'n̄ilzhi' yebik'eh doleeli at'éé. 26 Da'ík'é'yú be'ina' da'ílíi yilchiihíi ái da'itsaahi. 27 Bik'ehgo'ihí'nań dawahá Christ bikelt'ááhzhi' nyinnil. Áídá', Dawahá bikelt'ááhzhi' nni'n̄il, niidá' hadíi bikelt'ááhzhi' dawahá nyinnilíi doo itah n̄lii dahíi n̄t'éégo bígózi. 28 Dawahá biyahzhi' alzaadá', Bik'ehgo'ihí'nań dawahá biYe' biyahzhi' áyíílaa n'íi biYe' áldó' dabíi biyahzhi' ádedlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dawa yebik'eh doleel. 29 Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íi n̄t'é bighą ádaat'íi? Nanezna'íi doo naadikáh dadá' n̄t'éshą' bighą bá baptize ádaabi'dilne'? 30 Ła'íi n̄t'éshą' bighą dawa jii da'o'aalgee négodzidíi bidahzhi' nasiidzii? 31 Shik'íiyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shil gozhóphi' bighą gánohwíldishnii, Dawa jii da'itsaahíi bee shich'í' goz'ąą. 32 N̄nee ni'gosdzán biká' zhineehíi yadaakti'híi k'ehgo yashti'go gádishnii, Dziłká'yú bégódzidi daagolíiníi Ephesusgee bił nadaagonskkaad lək'eyúgo, n̄t'é bee hisht'íi, nanezna'íi doo naadikáh dadá'? Ła' gádaanii, Haląą da'idąą le', da'idłąą le': hiskáą dahiitsaahíi bighą. 33 Nohwich'í' nadoch'aa hela'; n̄nee daancho'ihíi bił nach'ikaiyúgo n̄t'éégo ách'ít'ééhíi yilchoqh. 34 Ch'ínádaanohdziid, n̄t'éégo ihí'naahíi baa nánohkáh, ncho'go ánádaahne' hela'; nohwitahyú ła' Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagolsi da: bik'ee idaayádaanohdzi doleelíi bighą ádaanohwíldishnii. 35 Áídá' n̄nee ła' na'ídaadilkid, Hagot'éégo nanezna' n'íi naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleel? daaniiigo. 36 Ni, n̄nee doo gonyáni, n̄t'éhéta k'edíílaahíi ntsé datsaahíi k'ehgo alne'yúgo zhą hajéeh: 37 Hant'é hajéedíi doo ái ga'at'éhi k'edíílaa da, k'edilzíi zhą k'edíílaa, t'oh naghái dagohíi łahgo at'éhíhíi shi: 38 Hant'é hajéedíi Bik'ehgo'ihí'nań dabíi hát'íiyú áile', áik'ehgo k'edilzíi dała'á n'ąągo hajéedgo iltah at'éégo ánołigo áile'. 39 Its'í doo dawa leł'ee da: ła' n̄nee bits'í, ła'íi dawahá nadaakaihíi, ła'íi łóg, ła'íi dló' áldó'. 40 Its'í ła' yaaká'yú daagolíi, ła'ihíi ni'gosdzán biká' daagolíi: yaaká'yúhíi be'ízisgo at'éhi doo ni'gosdzán biká'yúhíi be'ízisgo at'éhi leł'ee da. 41 Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo áldó' bits'á'dindláád, ts'ıłsqqsé dásahngo bits'á'dindláád; ts'ıłsqqsé dała'á n'ąągo

lahgo at'éégo bits'á'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íí naadikáhíí áldó' ágát'éé. Its'í k'edilzií k'ehgo lehi'né'íí hichq̄q̄h, its'í lahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichq̄q̄hi da. ⁴³ Its'í doo ilíígo lehi'né' n'íí ízísigo at'éégo nádidáhgo alñe': doo nalwodgo lehi'né' n'íí binawod golíígo nádidáhgo alñe'. ⁴⁴ Dá ni'godzáń biká'gee kots'íhíhíí lehi'né' n'íí yaaká'dí'go kots'íhíhíí bee nách'ididáh. Kots'í ni'godzáń biká'gee golíí, la'íí yaaká'dí'go kots'í gólíí. ⁴⁵ Gáníígo bek'e'eshchíí, Dantsé nñee alzaahíí Adam holzéhi hiñaa silíí; Adam iké'yúhíí spirit be'ihí'ñaahíí silíí. ⁴⁶ Áídá' its'í yaaká'dí' gólííníí doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'godzáń biká' gólííníí ntsé begonyáá, áníta its'í yaaká'dí' gólííníí begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nñee alzaahi ni'godzáń bits'á'dí' nlií, leezh bee alzaa: iké'gee nñeehíí yaaká'dí' nyáá, án nohweBik'ehń nlií. ⁴⁸ Ni'godzáń biká' nñee leezh be'ádaasaaahíí, dantsé nñee leezh be'alzaahíí k'ehgo ádaat'ee: la'íí yaaká'yú daagolííníí, nñee yaaká'dí' nyááhíí k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ Nñee leezh be'alzaahíí k'a'ádaandlíígo daagosiidliíhíí k'ehgo yaaká'dí' nñee áldó' k'a'ádaandlíí doleel. ⁵⁰ Shik'ííyú, díí nohwił nagoshñi', nñee daanliiníí bits'í hik'e dił biłgo Bik'ehgo'ihí'ñań bilakt'áhgee daanliiníí doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleelíí ihí'ñaa doo ngonel'aa dahíí doo bíyéé daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isaa, doo bigózi da n'íí nohwił ch'í'nah ashle'; doo daanohwigha da'íilwosh da doleel, áídá' lahgo ádaant'eego ánohwi'dilñe' doleel, ⁵² Dagoshch'í', ch'inesk'ońíí k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé áńíí doleel, la'íí nanezna' n'íí its'í doo hichq̄q̄híí bee naadikáhgo ádolñií, la'íí néé lahgo ádaant'eego ánohwi'dilñe' doleel. ⁵³ Díí its'í hichq̄q̄híí its'í áníidéhi doo hichq̄q̄h dahíí ik'eyidleeh doleel, la'íí díí its'í datsaahíí its'í áníidéhi doo datsaah dahíí ik'eyidleeh doleel. ⁵⁴ Áík'ehgo díí its'í hichq̄q̄híí doo hichq̄q̄h dahíí ik'eyiidlaago, la'íí díí its'í datsaahíí doo datsaah dahíí ik'eyiidlaago, gáníígo bek'e'eshchiiníí begolñe' doleel, Da'itsaah n'íí baa gonezñaago doo nt'é da silíí. ⁵⁵ Da'itsaahíí nííni, ninawod bee nohwicháá n'íí hayú begoz'aa? Da'itsaahíí nííni, gonñéé n'íí hayú goz'aa? ⁵⁶ Nohwinchq̄'híí bigha da'itsaahíí nalwod; la'íí begoz'aaníí biláhyú nchq̄'íí nalwod. ⁵⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'ñań ba'ihégoñ, án nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú da'itsaahíí baa daagonlñéehgo ánohwile'. ⁵⁸ Áí bigha, shik'ííyú, shił daanohshóni, ndzilgo nasozií, doo bits'á' daadiho'náhgo da, da'ákozhá ląágo nohweBik'ehń bá nada'ohsiid, nohweBik'ehń biláhyú bá nada'ohsiidíí doo da'íílnéhi at'éé dago bídaagonksíhíí bigha.

16

1 K'adúí nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi zhaali bá ndaahohńiihíi bee nohwich'í' yashti': Galatiayú ínashood ha'ánátséhíi gábildishńii n'íi k'ehgo nohwíi áldó' ágádaahne'.
 2 Godilziníi bijíi dábíkehń dała'á nohtíigee Bik'ehgo'ihinań danelt'eego bee nohwich'ozni'híi k'ehgo zhaali la' k'ihzhí' ndaahohńiiłgo ilch'í' ndaahohńiił, áík'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohńiił da doleeł.
 3 Áík'ehgo akú níyáágo nnee la' nzhqo daadohńiihíi naaltsoos baa daanońiił, ái zhaali baa daasoné'íi Jerusalemyú daidiiné'híi bigha akú daadish'aał.
 4 Shíi áldó' akú disháh dábíkehýúgo, akú bił dishkah.
 5 Macedóniayú ch'ínsháh shí: Macedóniayú ch'íníyáágo nohwaa deshaał.
 6 Akú dét'ihézhí' nohwíł nahashtá shí, dagohíi da'akú sheehai shí, áík'ehgo dahayú dahnáádishdáhyú bee shich'odaahńii doleeł.
 7 Akú ch'ínsháhgo doo dét'ihézhí' nohwistsééh hást'íi da, áidá' nohweBik'ehń há't'íyúgo nohwíł nahashtá hást'íi.
 8 Pentecost bengonyáázhi' Éphesusgee siidáa doo.
 9 Nt'éégo na'isiidíi dahot'éhé bee shá ch'ín'táá, la'íi shich'í' nadaagonkaadíi ląá.
 10 Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanołsi da le': nohweBik'ehń binasdziidíi nayik'í'iziid, shíi na'isiidhíi k'ehgo.
 11 Doo hadín da'ílinégo baa natsekees da le': áidá' bich'odaahńiiigo bił gozhóógo shich'í' dowáh: bíi hik'e shik'isyú la' áldó' shaa hikáhíi nhoshíi.
 12 Nohwik'isn Apollos holzéhi, nohwik'isyú la' biłgo nohwaa hikáh dážhó hást'íi ndi k'adyúgo doo digháh há't'íi da; ndi bá ch'ígót'í' gozłíigo nohwich'í' digháh ndi at'éé.
 13 Daadeh'íi, nohwi'odlą'íi bee ndzilgo nasozíi, báyan k'ehgo ádaanoht'ee, nadaatłwodgo nadaasozíi le'.
 14 Dawa ánadaaht'íiłíi hł daanoħjooqo ánadaaht'íił le'.
 15 Shik'íyú, Stéphanas bigowa dągoz'ąą nt'éégo Akéyágee dantsé da'osdląadgo bídaagonołsi, la'íi ínashood daanliiníi yinádaadéz'íigo yaa ádaadest'ąą,
 16 Nnee ágádaat'eehíi hik'e nohwich'odaanńiihíi, la'íi Bik'ehgo'ihinań bánada'iziidíi dawa daadohts'ago nánohwoshkąąh.
 17 Stéphanas hik'e Fortunátas la'íi Akéyas hikaihíi baa shíł gozhóó: nohwíi doo nohkáh dagee ái hikai.
 18 Shiyi'siziiníi hanáyołgo ádaashiilaa, la'íi nohwíi áldó' ágádaanoħwislaa: nnee ágádaat'eehíi daadinoołsi go ba'ihédaanoħsi.
 19 Asiagee ínashood ha'ánátséhíi dawa, Gozhóó, daanoħwiłńii. Áquila hik'e Priscilla la'íi bigowa yune' ha'ánátséhíi áldó' dawa nohweBik'ehń binkááyú, Gozhóó, daanoħwiłńii.
 20 Christ biláhyú nohwik'íyú daanliiníi dawa, Gozhóó, daanoħwiłńii. Daagodinołsi go daaħohts'os le'.
 21 Shíi, Paul, Gozhóó, nohwíłdishńiihíi dashíi shigan bee k'eshiłchíi.

²² N̄ee la' doo Jesus Christ nohweBik'ehń bił nzhq̄o dayúgo, bił ch'ígodíni at'ée. NohweBik'ehń nánídáh. ²³ Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íi bee nohwił goz'ąą le'. ²⁴ Christ Jesus binkááyú shił ijóóníi bee nohwich'ı' goz'ąą le'. Doleełgo at'ée.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłını, ła'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihí'nań daayokaąhíi Corinthgee ha'ánaśséhií bich'į' k'e'iilchii, ınashood daanliiníi dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíníi biłgo: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íi ła'íi bits'ą'dí' ilch'į'gont'ééhíi bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégośi le', án bits'ą'dí' aatét'íi begoz'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań dawa bee hadag ánágodle'íi; 4 Áń góyéégo nohwich'į' nagowaagee hadag ádaanohwiłsi, nńee dant'éhéta bee bich'į' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híi bighą, danée Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiłsihíi bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ biłgo dánohwiniigonłt'éé nt'ééhíi k'ehgo Christ nłdzilgo hadag da'ánohwiłsi nt'éé. 6 Néé nohwiniigodilńe' lęk'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleelhií ła'íi hasdánohwinił doleelhií bighąhi at'éé, ái nohwiniigonłt'ééhíi k'ehgo nohwíi alđó' nohwiniigonłt'ééhíi bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiłsi, ła'íi néé hadag ánohwi'dilńe' lęk'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleelhií ła'íi hasdánohwinił doleelhií bighąhi at'éé. 7 Nłdzilgo nohwaa da'óndlii, díńko bígonłzihíi bighą, néé nohwiniigodilńe'híi k'ehgo nohwíi alđó' nohwiniigodilńe' ndi Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiłsihíi k'ehgo nohwíi alđó' Bik'ehgo'ihí'nań hadag ádaanohwiłsi doleel. 8 Christ biláhyú nohwik'íiyú daanołhni, Asiayú góyéégo nohwich'į' nagoyaahíi bídaagonłsi háhiit'įi, dážhó góyéégo nohwich'į' nagoyaahíi bighą nohwinawod dásdozhą asđiđgo daahiitsaah łaą niidzi: 9 Da'itsaahíi bee nohwá ngot'ąą niidzi, áidá' danée doo ida'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań nanezna'íi nádaayihii'na'íi ba'óndlii doleelhií bighą nohwich'į' ágodzaa. 10 Áń góyéégo da'itsaahíi yits'ą' nohwińil áidí' yits'ą' nánohwińil: ła'íi ágánánohwidle' doleelgo ba'óndlii; 11 Nohwíi alđó' nohwi'okaąhíi bee nohwich'odaahńii, áik'ehgo nńee łaągo nohwa da'oskaąđgo hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ozńi'íi nńee łaągo ba'ihédaanzı doleel. 12 Díi baa nohwiłgozhóó, díńko nohwijíi yune' bígonłzi, ni'gosdzán biká' nńee bitahyú ła'íi itisgo nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'ańiigo, doo daazhógo da ánáhiit'įi, doo ni'gosdzán biká'dí' igoyą'íi bee da, Bik'ehgo'ihí'nań

biłgoch'oba'íi binkááyú ánáhiit'íi. ¹³ Daahohshííhíi la'íi dá bee nohwil ídaagoziníi zhá baa nohwich'í' k'e'íilchii; áí dahot'éhé baa nohwil ídaagozi doleelgo hasht'íi; ¹⁴ Ilk'idá' lahzhi' nohwidaagonoŋi n'íi k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwil gozhóóhíi k'ehgo nohwíi aldó' nohwaa nohwil gozhóó doleel, Jesus nohweBik'ehrn nádáhíi bijii. ¹⁵ Áí da'aniigo bigonsíhíi bigha ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwil daagoyilshóó doleelgo; ¹⁶ Macedóniayú hishaalyú la'íi t'aazhi' náshdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áíd' Judeayú shich'odaahniigo disháhgo ni'. ¹⁷ Ya' daazhógo ádishniigo ágádishni lą néé? Ya' ni'godzán biká' nnee k'ehgo nagoshchi' néé, ya' shil nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, dishni néé? ¹⁸ Dah, áídá' Bik'ehgo'ihinań da'anii nlihií k'ehgo doo nohwil nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, nohwil'nii da. ¹⁹ Silvánus la'íi Timotheus hik'e shíi biłgo Bik'ehgo'ihinań biYe', Jesus Christ, nohwitahyú baa nohwil nadaagosiilni'íi doo bil nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, nii da, áídá' án dávik'ehn, Ha'oh, nii. ²⁰ Dávik'ehn Bik'ehgo'ihinań nt'é niigo yengon'áádá' Christ, Ha'oh, da'anii nii ni', la'íi án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihinań ba'ihégoŋi doleelgo. ²¹ Bik'ehgo'ihinań néé hik'e nohwíi biłgo Christ bil dała'á daandliigo ndzilgo ánohwilsihi at'éé, la'íi da'án hadaanohwidilaahi at'éé; ²² Áń nohwiká' da'izkałhíi k'ehgo bíyéé daandliigo nohwígóziigo áyíllaa, la'íi nohwijíi biyi' Holy Spirit nohwaidin'áá, áí Bik'ehgo'ihinań nohwilniigo yengon'ááníi begolne'go ch'í'nah hileeh. ²³ Díi da'anii ádishniigo Bik'ehgo'ihinań shá yígółsiigo biká ádishni, doo nohwil daagozhóó dago ánohwishle' doo hasht'íi dahíi bigha doo hwahá Corinthyú náshdáh da. ²⁴ Doo nohwe'odla' bee nant'aahíi k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áídá' nohwil daagozhóó doleelgo nohwil nada'izdiid; nohwi'odla'íi ilk'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwil daagozhóógo ádaanohwishle'go da shiini' lašłaa. ² Doo nohwil daagozhóógo ánohwishlaayúgo hadín lą shil gozhóógo áshile', nohwíi zhá gónko doo nohwil daagozhóógo ánohwiishłaa n'íi? ³ Áí bigha áik'ehgo nohwich'í' k'eshilchíi, nohwaa niyáágo nohwíi shil daagoyilshóó le'at'éhi doo shiini' bídaadołniíhgo da; díi da'anii nohwá bigonsi, nt'é baa shil gozhóóni nohwíi aldó' baa nohwil daagozhóó doleel. ⁴ Nohwich'í' k'eshilchíidá' doo shil gozhóó da ni', shijíi doo nkehen'áá da ni', la'íi hishchag ni'; doo nohwiini' daadishnihií bigha da, áídá' dázhó shil daanohshoogo baa nohwil nagoshni'híi bigha. ⁵ Dahadínta bin'i'nihiyúgo, doo dashízhá shich'í' at'íi da,

áídá' daanohwigha nohwich'í' at'íí, ndi doo yóiyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishñii hasht'íí da. ⁶ Nnee ágát'ééhíí lǎágo noht'eego biniidaagodohlaa n'íí da'áígee dábik'eh. ⁷ Áík'ehgo bich'í' ánádaahne'go binchọ'húí bighą baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołsi, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dńnko dážhọ itiségo ts'iyaa ábile'. ⁸ Áík'ehgo nohwil daanzhooníí bil ch'í'nah ádaahle'go nádaanohwoshkaąh. ⁹ Nt'é nohwil déniiidíí bikisk'eh ádaanoht'ee shi bígonsiíhíí bighą nohwich'í' k'e'eshilchíí. ¹⁰ Dahadíń nchọ'húí bighą baa nádaagonoh'aahíí shíí alđó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ąáyúgo nohwíí nohwighą asht'íí, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dńnko ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwich'í' na'iziidíí bídaagonłzi. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú níyáádá' nohweBik'ehń shá ch'ínťąą, ¹³ Áídá' shik'isn Titus akú doo hak'i dahíí bighą shiyi'siziiníí biyi' doo ilch'í'gont'éé da ni'; áík'ehgo áidí' bits'ą' dahdiyaago Macedóniayú dahnaadiisdzaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégołsi, án dąkozhą Christ binkááyú nagonł'néhgo ánohwilłsi, la'íí nohwinkááyú bígozigo adilzi, aí likągolchihíí k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíí hasdákáhíí la'íí doo hasdákáh dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' Christ yee likągolchihíí k'a'at'éégo ndlii: ¹⁶ Hadíí doo hasdákáh dahíí bich'í'yúgo golchiníí da'itsaah áidoliilíí k'a'at'éégo ndlii; áídá' hadíí hasdákáhíí bich'í'yúgo híí golchiníí ihí'naa áidoliilíí k'a'at'éégo ndlii. Hadíń lǎá díí yinel'ąą? ¹⁷ Lǎágo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yadaakti', áídá' née doo ágánt'ee da; née Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'aniiigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihí'nań nohwinł'a'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

¹ Ya' nohwich'í' ídaayanáhiilti'go godeyaa née? Ya' naltsoos née nł'éégo nohwaa nagolń'íí hádaahťií née, dagohíí nohwits'ą'dí' la' naltsoos ágát'ééhíí háhiit'íí née, la' ágádaat'ííhíí k'ehgo? ² Nohwíí naltsoos nł'éégo nohwaa nagolń'íí k'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwijíí biká' bek'e'eshchii, nnee dawa daayozhíigo yidaagołsi: ³ Nohwíí naltsoos Christ yaa nagolń'íí née áhiidlaahíí daanohłiigo bígózi, doo ink bek'e'eshchii da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biSpirit bek'e'eshchii, doo tséé nteelíí biká' da, ndihíí nnee daabijíí biká' k'e'eshchii. ⁴ Christ binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań ba'óndliihíí bighą án'ni: ⁵ Dant'é bíniil'ąąhíí doo née nohwits'ą'dí' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań zhą bits'ą'dí' benagowáhi at'éé; ⁶ Áń ánídégo nohwá ngon'áání baa nagohiilńi'go bíniil'ąągo ánohwilaa; doo

yati' bee nohwá ngon'áání zhá baa yáhiilti' da, áídá' nt'é ñiigo aníhíi yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yakti'go: Jews bich'i' begoz'aaníi da'itsaahíi bee nñee bángot'aa, áídá' Holy Spirit-híi nñee ihí'naa yaa daidi'aah. ⁷ Begoz'aaníi tséé biká' k'e'eshchiiníi da'itsaahíi áile' ndi dážhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'i'i Moses binii' bits'á'dindláádíi bighá ch'éh daayine'íi, bits'á'dindláádíi bech'ígonáh doleel ndi; ⁸ Ái ndi ágádzaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aaníi dážhó itisgo bits'á'dindláád doleel go'íi. ⁹ Da'itsaah áile'go begoz'aaníi bits'á'dindláád lèk'eyúgo, dávik'ehyú áile'go begoz'aaníi itisgo bits'á'dindláadi at'éé. ¹⁰ Da'aníigo begoz'aaníi lah bits'á'dindláád n'íi, k'adíi doo bits'á'dindláád da silíi, la'i bitisgo bits'á'dindláádhíi bighá. ¹¹ Begoz'aaníi bech'ígonyáá n'íi bits'á'dindláád lèk'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíi bitisgo bits'á'dindláád go'íi. ¹² Ái ndaahóndliigo dabígóziigo yáhiilti': ¹³ Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, án Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíi édíhíi doo daayítséh dago biniizhí' nná'ítsos: ¹⁴ Daabiini' bee doo daago'íi da silíi; áík'ehgo díi jii ndi doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e bíi bílgo lánгон'áni daayozhíigo binatsekeesíi biná'isti' n'íi t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. ¹⁵ Díi jii ndi Moses binaltsoos daahojíigo binatsekeesíi t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagolsíi da. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehñ bich'i' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íi k'ihzhí' yó'oltsoos. ¹⁷ NohweBik'ehñ Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehñ biSpirit nliígee daanohwigha nohwíl ch'íotaq. ¹⁸ Daanohwigha, nohwini doo bináda'isti' dago, kát'íné biyí'zhí' daadinéel'íhíi k'a'at'éégo nohweBik'ehñ bits'á'dindláádíi daanéel'íi, áík'ehgo án bits'á'dindláádíi nohwits'á'dindláádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'ehñ biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

¹ Áík'ehgo díi na'idziidíi Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'híi bighá nohwaa dain'áágo nyee ndi dahnldoh; ² Nadaant'i'go nchó'go ágot'eehíi doo be'ánt'ee da, doo lé'iilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo bee nahiich'aa da; ndi biyati' da'aníihíi ch'í'nah ánlzi, áík'ehgo nñee da'á daant'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'áígee yáhiilti'go yídaagolsí. ³ Yati' baa gozhóni baa nagohiilni'íi hadín bich'i' bená'isti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíi zhá bich'i' bená'isti'hi at'éé: ⁴ Ni'godzán biká' ágot'eehíi yebik'ehi, ch'iidn nant'án, doo da'odlaq dahíi biini' yíleda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éhi, baa na'goni'íi bits'á'dindláádíi doo bee bich'i' got'íi hileeh dahíi bighá.

⁵ Doo néé ídaanagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'ehń nlíni zhá baa nagohiilni'; áídá' néehíí nohwá na'idziidíí ndlji, Jesus bigha. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań, Chagołheelyune' idindláád le', nniidíí nohwijíí yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláádíí bídaagonlzihíí bigha, áí Jesus Christ binii biká'zhi' hit'ji. ⁷ Néé tus gosht'ish be'alzaahíí k'ehgo ánt'ee ndi áí lán ílínihíí nohwiyi' golji, ínawod dázhó k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi bígózi doleehíí bigha. ⁸ Íltah at'éédi' nohwich'j' nagont'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagog'éégo ánágot'jil shihíí doo bídaagonlzi da ndi biyah daanldoh; ⁹ Nohwiniigodnłsi ndi doo y'ónohwidi'aah da; nkínohwidest'e' ndi doo nohwizeshij da; ¹⁰ Jesus bi'ihí'na'íí nohwiká'zhi' hit'ji doleehíí bigha, Jesus adzaahíí k'a'at'éégo néé ndi dávik'ehn da'itsaahíí bee nohwich'j' goz'aa. ¹¹ Nohwits'í dadotsaakíí ndi Jesus bi'ihí'na' bee ch'í'nah doleehíí bigha t'ah hin'naa ndi Jesus bigha nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'aa. ¹² Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'híí bigha da'itsaahíí bee nohwich'j' goz'aa, áídá' áí bigha nohwihíí ihí'naahíí nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaadhíí bigha bá yashti', niigo k'e'eshchij; néé áldó' da'ágát'éégo ohiidlaa, áík'ehgo ágádi'niigo bá yáhiilti'; ¹⁴ Díí bígonlzi, hadín Jesus naadiidzaago áyíílaa n'íí, néé áldó' Jesus bílgo nádihiikáh ánohwile' doleel, áídí' dabíí binadzahgee nnohwidonil, nohwíí bílgo. ¹⁵ Ádaagodzaahíí dawa nohwíí nohwicha ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí an'odaazlihií nnee bitahyú dayúweh nołseełgo ba'ihégosiníí áldó' dayúweh nołseeł doleel, Bik'ehgo'ihí'nań dázhó ba'ihégosil doleelgo. ¹⁶ Áí bigha doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajji bígha nohwiysiiziiníí ániidégo ánálniil. ¹⁷ Dét'ih nohwich'j' nadaagont'ogíí dázhó nohwaa gozhóóníí doo ngonel'aa dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ich'j'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'iiníí doo néel'ji dadá' doo hit'ji dahíí zhá néel'ji; dawahá hit'iiníí bech'ígowáh; áídá' doo hit'ji dahíí dahazhi' begoz'aa.

5

¹ Díínko bídaagonlzi, ni'gosdzań biká' nohwits'í bee gowałgai k'ehgo biyi' daagondliiníí nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań áyíílaahíí, yaaká'yú dahazhi' goz'áni nohwá goz'aa. ² Kogee díí nohwits'í bee nahiiikaidá' ík'edaan'ńíí, yaaká'yú biyi' daagondlii doleehíí bídih daandliigo ík'edaahihiidléh hádaahiit'jigo: ³ Ík'eda'iidlaayúgo dádaałinchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíí bigha hádaahiit'ji. ⁴ Díí nohwits'í gowałgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondliigo, nohwich'j' badaagont'ogíí bigha ík'edaan'ńíí: nohwits'í diyagé k'a'at'éégo doo ídaadihi'niilgo da,

ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'ijhí bighą, áík'ehgo ihi'naahí da'itsaahí yidag hadogáál. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí áí bighą ilch'í'nohwilaa, la'íí Holy Spirit nohwaidin'áá, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań ilk'idá' ánniidí da'anii begolne'go nohwil ch'í'nah hileeh. ⁶ Áí bighą dá bik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'ihí nohwigowahí k'ehgo t'ah biyi' daagondlįigo nohweBik'ehn doo bil daagondlįigo bídaagonlzi ndi: ⁷ (Nohwi'odla'í zhá bee hiikaah, doo daahiit'iiní bee da:) ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwildishnii, nohwits'í bits'á'dí dahdiniikáhgo nohweBik'ehn bil ndaagondleehgo dážhó hádaahiit'ij. ⁹ Áík'ehgo nohwits'í biyi' daagondlįiyúgo, dagohí bits'á'yú daagondlįiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań bil daagoyihilzhó doleehí bighą nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidázhí nkáhgo nohwaa yá'iti' doleeł; nohwits'í biyi' daagondlįidá' ánadaahiit'ij n'íí dá bik'ehgo daanohwich'í' nahi'niił, nkt'éehí dagohí nchó'íta. ¹¹ Áík'ehgo nohweBik'ehn bégódzidí bígonlzihí bighą nnee bich'í' yáhiilti'go biini' bá ádaagoiidleeh; hago ant'eehí Bik'ehgo'ihí'nań yígółsi; nohwíí áldó' nohwijí naz'ąqdí' nohwídaagonłsi shi. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'í' ídaayanáhiilti' da, áidá' nohwee ída'ohí doleehí bighą nohwich'í' k'e'iilchii, áík'ehgo nnee koká'yú hago ádaanoliní zhá yee ídaada'odlí, áidá' kojíi yune' begoz'ánihí doo yee ídaada'odlí dahí bich'í' t'ązhi' hanádaahdzii doleehí bighą nohwich'í' k'e'iilchii. ¹³ Nohwiini' ádjih k'a'ánondlįiyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bá áhiit'ij: nohwiini' golįiyúgo nohwíí nohwichą áhiit'ij. ¹⁴ Dała'á, nnee dawa yá daztsą; áík'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonlzihí bighą Christ bil ijóóní nanohwiilaa: ¹⁵ Áń nnee dawa yá daztsą, hadín hińaahí doo dayúweh dabíí ídahi'naa da doleełgo, áidá' hadín bá daztsąqdí' naadiidzaahí yá hińaa doleełgo. ¹⁶ Áí bighą kodí' godezt'i'go nnee doo la' nnee at'éé zhinéego baa natsíhiikees da: Christ nnee zhinéego at'éego baa natsíhiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéego baa natsíhiikees da. ¹⁷ Áík'ehgo hadín Christ yił dała'á nasdlįi lęk'eyúgo, nnee ánídego ánábi'delzaa: dabíntsedá' ye'at'éé n'íí ął bech'ígoyáá; dawahá ánídego ánálzaa go'ij. ¹⁸ Díi dawa Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' begoz'ąą, án Jesus Christ biláhyú bik'íí ánadaanohwisdlaa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bil ilk'íí nádaasdlįihí baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ¹⁹ Díinko áldishnii, Bik'ehgo'ihí'nań Christ biláhyú nnee ni'gosdzán biká' daagolíní bik'íí ánáyidlaa, doo binchó'íí bá yił ołtag dago; la'íí nnee bik'íí ánáyidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ²⁰ Áík'ehgo Christ binal'a'á ndlįigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nádaanohwokąh:

Bik'ehgo'ihinań bik'íi nádaahdleeh, nohwil'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwiikaąh. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihinań dávik'ehyú át'éehíi be'adaant'ee doleehíi bighą Bik'ehgo'ihinań Christ, doo nchọ'go at'éé n'íi, néé nohwinchọ'íi biká'zhị' áile'go nchọ'go at'éégo áyíílaa.

6

¹ Néé áldó', Bik'ehgo'ihinań bił na'idziidíi ndliigo, bił goch'oba'íi doo da'íliizhị' nádaadohné' da le', nohwil'niigo nánohwiikaąh. ² (Bik'ehgo'ihinań gáníi, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíi nił ch'í'otaągee nidesiits'áą, hasdách'igháhíi bijii nich'osiini' ni', nii: isaą, dák'ad begoz'aa; díi jii hasdách'igháhíi nohwá begoz'aa.) ³ Doo hadín nohwiğhą nakaadgo da Bik'ehgo'ihinań bá na'idziid, bá na'idziidíi doo hadín yik'ígodi'áh da doleehíi bighą: ⁴ Áidá' néé Bik'ehgo'ihinań bá na'idziidíi dáhot'éhé bee nt'éégo ant'eego nohwígózi, nyéé ndi bidag ant'ee, nohwich'í' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, goyéégo nohwich'í' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwí'dinltsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahnádaa ndi, nyeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiná' góyéé ndi bidag ant'ee; ⁶ Dilkoqhgó ádinlzihíi bee Bik'ehgo'ihinań bá na'idziidíi nt'éégo ant'eego nohwígózi, nohwil' ígózinií bee, bágohii'aahíi bee, nohwil'goch'oba'íi bee, Holy Spirit bee, doo ádinl'íi dago nohwil' ijóóníi bee nt'éégo ant'eego nohwígózi, ⁷ Yati' da'aniihíi áh'nii, Bik'ehgo'ihinań binawodíi bee hin'naa, nt'éé zhinéégo benagonlkaadíi nohwigan dihe'na zhinéégo dahiitjii' lá'íi nohwe'eshgan zhinéégo dahiitjii' bee Bik'ehgo'ihinań nt'éégo bá na'idziidgo nohwígózi, ⁸ Hagee nnee daanohwidnłsigeegé dagohíi doo daanohwidnłsigeegé, nnee nt'éégo nohwaa yádaakti'gee dagohíi dénchọ'go nohwaa yádaakti'gee nłdzilgo nasiidzi; nahich'aahíi k'ehgo nohwaa natsídaakees ndi da'aniihíi be'ant'ee; ⁹ Doo nohwígózi da ndi lá'ihíi nt'éégo nohwídaagołs; k'azhą dahiitsaah ndi hin'naa láą; nohwin'idaadezñih ndi doo nanohwí'distseed da; ¹⁰ Doo nohwil' gozhóq da ndi nohwijíi biyi'dí' dávik'ehn nohwil' gozhóq; tént'iyé ndi nnee láągo hádaaldzilgo áidle'; nohwíyéé da'áđihgo ndi da'anii dawahá nohwíyéé. ¹¹ Corinthgeegé daagonohliinií, doo nt'é nohwits'á' nanl'ii dago nohwich'í' yáhiilti', nohwijíidí' dawa bee nohwich'í' bił ch'í'otaą. ¹² Néé nohwijíi yune' nohwíi nohwá goz'aa, áidá' nohwíi nohwijíi yune' doo néé nohwá goz'aa da. ¹³ (Shichagháshé bich'í' yashti'híi k'ehgo nohwich'í' yashti,) néé nohwijíi nohwich'í' ilts'á' át'éé, áik'ehgo bidenágo nohwíi áldó' nohwijíi nohwich'í' ilts'á' ádaahle'. ¹⁴ Doo da'odląq dahíi

hik'e da'odlaahíí doo bil lídaanohwi'dest'ḡḡ da le': dábik'ehyú át'ééhíí la'íí doo dábik'ehyú át'éé dahíí hagot'éégo hł t'eké daanlii? la'íí idindláádíí hik'e chagolheehíí hagot'éégo dała'á nlii? ¹⁵ Hagot'éégo Christ la'íí ch'iidn nant'án dálekt'eego natsídaakees? Hagot'éégo odlaahíí la'íí doo odlaa dahíí dała' natsídaakees? ¹⁶ Kłh biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaahíí la'íí k'e'eshchín hagot'éégo dálekt'ee? Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bikłńí k'ehgo daanohlii; Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Shíí áí biyi'gonshlii, la'íí bitahyú anáshdaak; shíí Bik'ehgo'ihí'nań nshłńihi daashokaah doleel, áí shichagháshé daanlii doleel. ¹⁷ Áí bigha bitahdí' hahkáh, sahngo nahkai, nii, nohweBik'ehń, dant'éhéta nchḡ'íí doo baa nahkai da; áík'ehgo nánohwidishnił, ¹⁸ Shíí nohwiTaa nshlii doo, nohwíí shiye'ke la'íí shitsi'ke daanohlii doo, nii, nohweBik'ehń, Dák'a'at'éhi.

7

¹ Shił daanohshóni, áí nohwá ngot'aadá', halaa nohwits'í la'íí nohwiyi'siziinił yłchḡḡhíí dawa ídaadihiłkḡḡhgo bits'á'yú nihiikáh le', áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bédaahiildzidgo daadinłzigo iłch'í'da'indle'. ² Nohwijíí biyi' nohwá goz'aago ádaahle'; doo hadín bich'í' dénchḡ'go ásiidzaa da, doo hadín dénchḡ'go áhiidlaa da, doo hadín bich'í' nahiich'aa da. ³ Díí doo nohwik'ídish'áhíí bigha ádishnił da; Nohwijíí biyi' daanohlii, dała' da'iitsaah doleelgo la'íí dała' daahin'naa doleelgo, iłk'idá' nohwıłdishnił ni'. ⁴ Doo shiini' hah dago nohwich'í' yashti', dázho nohwaa da'oshlíí: nohwiğha bidag ánsht'ee, néé nohwich'í' goyéégo nagowaa ndi dázho shıł gozhḡ'. ⁵ Macedóniayú niit'aazhdá' nohwits'í doo hanáyol da ni', iłch'idí' nagont'og ni'; nohwinaadyú nagonłkaad ni', la'íí nohwijíí biyi' néhiildzid ni'. ⁶ Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań, doo koł daagozhḡ' dahíí koł daagozhḡ'ogo ánádaakodle'íí, Titus nyááhíí bee nohwıł gozhḡ'ogo ánánohwiidlaa; ⁷ Doo án nyááhíí zhá bee da, áídá' án nohwaa bil gozhḡ'ogo ádaasolaahíí bee; shaa ch'íná daasoliigo, chaal nahkaigo, la'íí shaa daanohwiini'go Titus yaa nohwıł nagolni'dá' dázho itisgo shıł gozhḡ' ni'. ⁸ Naltsoos nohwich'í' ágoshłaa n'íí bigha dét'ihézhí' doo nohwıł daagozhḡ' dago bigosıłsıid, áí bigha doo shıł gozhḡ' da ni': da'ágát'éé ndi k'adíí doo shıł hago'at'éé da. ⁹ K'adyúgo baa shıł gozhḡ', doo nohwıł daagozhḡ' da n'íí doo bigha da, áídá' doo nohwıł daagozhḡ' dago nchḡ'go ánádaah'ııł n'íí bits'á'zhí'go ánádaasodzaahíí bigha: doo nohwıł daagozhḡ' da n'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí', áík'ehgo doo nt'é nohwits'á'né' da, nohwich'í' k'e'shıłchıłhıı bee. ¹⁰ Doo koł gozhḡ' dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi konchḡ'íí bits'á'zhí' ách'iné' ákole', áík'ehgo hasdách'ıgháh,

doo koł gozhóq dago ánakodle' da: áídá' ni'gospdzán biká' ágot'eehí zhinéego doo koł gozhóq dahí izilhéhi at'éé. ¹¹ Doo nohwil daagozhóq da n'íi, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi, ídaagonohdzaago ádaanohwizlaahíi baa natsídaahkees, doo hadín hagot'éégo bíł daagosol'ąą da hádaaht'įigo ádaanohwizlaa, nchq'íi bik'ee daasholch'iigo, Bik'ehgo'ihí'nań bédaałdzidgo daadinol'sigo, shídih daanohlįigo, dážhó baa daanohwiini'go, ła'íi doo bik'ehyú at'éé dahí biniidaagodoléhgo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'ąą dago bígózł. ¹² Naltsoos nohwich'į' ágoshłaa ndi nńee doo bik'ehyú at'éé dahí doo án bighą nohwich'į' k'e'shılchįi da, dagohíi nńee doo bik'ehyú bich'į' at'éé dahí bighą, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dážhó nohwaa daanohwiini'go bídaagonol'si doleelhíi bighą nohwich'į' k'e'shılchįi. ¹³ Ái bighą nohwíi nohwil daagozhóqohíi bighą néé ałdó' nohwil gozhóqo go ánohwi'deszaa: ła'íi ái bitisgo Titus biyi'siziini' nohwaa bíł nágojqodhíi bighą néé ałdó' dážhó nohwil gozhóqo go ánohwi'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'oshłigo Titus bíł nagoshni'íi doo bik'ee ádaayánsdzı da; áídá' dawa baa nohwil nagoshni'íi da'aniigo ádishniihíi k'a'at'éégo nohwaa da'oshłigo Titus bíł nagoshni'íi ałdó' da'aniigo bígózł. ¹⁵ ła'íi hagot'éégo da'ániyú ádaahdzaa, ła'íi hagot'éégo nohwiini' daahąhgo daadohtidgo nohwaa nyáá yénálniihíi bighą bijíi biyi'dí' itisgo bíł daanohshqo. ¹⁶ Ái bighą dawa bee nohwaa da'oshłihíi bighą shıl gozhóq.

8

¹ Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi Macedóniayú ínashood ha'ánáséhíi baa godet'aaníi bídaagonol'sigo háhiit'įi; ² Doo ałch'ídeyú bich'į' nadaagont'ogíi bee nabída'dintaahgee dážhó bíł daagozhóqo go, ła'íi dážhó tédaat'iyé ndi bijíi biyi'dí' ich'odaazni'go ndaizné'. ³ Díinko bá baa nagoshni', dáyídaanel'ąązhį' ła'íi itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíi hádaat'įigo; ⁴ Nádaanohwokąąhgo gádaanohwilni, Díi ndaasii'né'íi nádohné'go ínashood ła'ihíi bee bich'ohniih. ⁵ Ndaayiné' shį ndzı n'íi bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo nohweBik'ehń yaa ídaadest'ąą, áigeehíi néé ałdó' nohwaa ídaadest'ąą. ⁶ Áik'ehgo tédaat'iyéhíi bá zhaali lená'idlaago na'idziidíi nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áik'ehgo nohwitahyú łanle', bíłn'ni. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníi bee, nł'éégo yádaakt'íi, nohwigoyą golíini, nyee ndi hohkaahíi, ła'íi nohwil daanjooníi bee, áik'ehgo díi ich'odaahniihgo ndaanohné'íi bee ałdó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaanohwinkso'go nohwich'į' k'e'eshchii da, ndi ła' nyee go nayik'ída'iziidíi baa nohwil

nagoshni'go, nohwíí áldó' be'ágádaaht'eeyúgo, áí bee da'anii nohwíí da'ijóq shíhíí bígozjìh. ⁹ Jesus Christ nohweBik'ehń dážhó bílgoch'oba'íí bídaagonońsì, án dážhó háłdzil ndi nohwighą tét'iyé silij, tét'iyéhíí biláhyú nohwíí hádaakdzil daahleeh doleelgo. ¹⁰ Díí baa natséskeesíí nohwíí ch'ínish'aah: díínko nohwá nł't'éé, dała'á legodzaadá' begodeyaa n'íí ąął ádaahle', begodeyaadá' dážhó hádaaht'ijigo ádaaht'ij. ¹¹ K'adíí ąął ádaahléh; baa nohwíí daagozhóqogo begodigháhíí k'ehgo baa nohwíí daagozhóqogo áldó' ąął ádaahléh: nt'é daanohwíyéé shíhíí k'ehgo ndaanohné'. ¹² Nnee dabíí hát'ijhíí bighą nyiné'yúgo, bíyéé shíhíí k'ehgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł dábik'eh; nnee bíyéé da'ádijhyúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo nt'é yokeed da. ¹³ Ła'ihíí biyíl da'áłzolé doleelgo, áídá' nohwíí nohwíyíl daandaaz doleelgo doo dishniigo ádishnií da: ¹⁴ Áídá' la'ihíí biyíl nohwíyíl dáłekt'ee doleelgo dishniigo ádishnií, k'adíí nohwíyéé ląągo, la'ihíí yídijh daanliiníí áí bee bich'odaahniih, áídá' dahagee nt'é bídijh daanohlijyúgo, bíyééhíí bee nohwich'onáda'niih áldó'; áík'ehgo dawahá dáłekt'ee: ¹⁵ Díínko bek'e'eshchij, Hadín ląągo lenáyehezlaa ndi doo la' ch'ekáad da; hadín da'ayáhągo lenáyehezlaa ndi doo yídijh nlij da, nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégońsì, dánohwaa shiini'híí k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábíílaahíí bighą. ¹⁷ Titus doo náhohiikaąhíí zhą bighą nohwich'í' deyaa da; áídá' dabíí dážhó hát'ijigo nohwich'í' deyaa. ¹⁸ Ła' nohwik'isn Titus bíł nohwich'í' del'a', án ínashood ha'ánátséhíí dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yałti'go dážhó nł't'éégo bígózinihi; ¹⁹ Doo da'ái zhą bighą nohwich'í' del'a' da, áídá' ínashood ha'ánátséh nagozníłí bíł anáhiikaahgo hádaabistij, díí ilch'oniiigo na'idziidíí nohweBik'ehń ba'ihégońsìhíí bighą nabik'ída'idziid, la'íí ilch'odaahniiigo hádaaht'ijhíí nnee bíł ch'í'nah ádaagodle'go ádaahiit'ij: ²⁰ Díí zhaali ląągo lenádaahiidláhíí hagot'éégo nadaahii'niihíí bighą doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahiit'ij da: ²¹ Doo nohweBik'ehń binadzahgee zhą da, áídá' nnee dawa binadzahgee áldó' dábik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahiit'ij. ²² Nohwik'isn la'ihíí áldó' bíł nádaadel'a', án doo alch'índi nabínántaahgo ląągo nł't'éégo ánát'ijhgo bígoosiłzjid, án k'adíí díí na'idziidíí nayik'íziidgo dážhó hát'ij, bestso ndaahohnijgo nohwígonsihíí bighą. ²³ Hadín Titus yiká na'idíłkidyúgo, án shich'oniihíí át'éé, nohwá na'idziidíí ánt'ee: la'íí hadín nohwik'isyúhíí yiká na'ídaadíłkidyúgo, iltah at'ééyú ínashood ha'ánátséh nagozníłí bá nal'a'á daanlij, áí bee Christ ba'ihégońsì. ²⁴ Áík'ehgo dabíí bińáát la'íí ínashood ha'ánátséh nagozníłí daabińáát nohwí'ijóóníí bíł ch'í'nah ádaahle', la'íí nt'é bighą nohwaa óndliihíí da'añihi at'éé áldó' bíł ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Ínashood bich'odaahii'ñiihíí doo bee nohwich'í' k'e'eshchii da ndi nzhq̄: ² Ik'idá' hádaah'tiiníí bígonsj, áí bighq̄ nohwaa da'oshíígo Macedóniayú daagolíníí gádaaldishñii, Dała'á łegodzaadá' Akéyagee daagolíníí ik'idá' bestso lenádaañíígo begodeyaa ni', daaldishñii; áík'ehgo ich'odaahñiih dážhó hádaah'tíhíí bighq̄ ágádaane' hádaat'íi nkegonyaa. ³ Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'í' dáá'aad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'íłízhí' da doleelíí bighq̄; da'ádaaldishñii n'íí k'ehgo ik'idá' bestso ndaahezonił shj: ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bił nishkaigo doo ilch'í'daasolaa dayúgo, nohwee ída'óndlii n'íí néé (hik'e nohwíi biłgo) bik'ee ídaayádaandzi doleel. ⁵ Áí bighq̄ dáábik'ehyú ádishñiiigo shik'isyú shádih nohwich'í' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íi, dabíntsé ndaadeso'aa n'íi, ndaahohñíił doleelgo, áík'ehgo nohwijíídi' dážhó hádaah'tíiigo ndaahohñíił, doo baa daanohchí'go ndaanohné'go da. ⁶ Gánohwiłdishñii, Hadín ayáhágo k'e'dileehíi ayáhágo inł'aaahi at'éé; áídá' hadín łáągo k'e'dileehíi łáągo inł'ááhi at'éé. ⁷ Nñee daantíi'gee biini' łayiilaago ntsínkéézíi k'ehgo nyinoné'; doo nohwil' goshch'iigo da, dagohíi doo bídaanohwich'inyo'go da: hadín bił gozhóógo nyiné'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bił nzhq̄. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá nł'éehíi łáągo nohwá áile'go yinel'aa; bíđih daanohñiiníi łáągo dáábik'ehn nohwá áyılısı doleel, nł'éégo na'idziidyú dawa łáągo bich'odaahñiih doleelgo: ⁹ Gáníiigo bek'e'eshchij, Dahot'éhé nayiñiih; tédaat'iyéhíi yich'onii; nł'éégo at'ééhíi dahazhí' begoz'aa, ñii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, k'ediléhíi k'edilyíi yaa yiné'íi, da'án bán nohwainé'go daahsaa, áídí' k'eda'dolááhíi łáągo hadaajeehgo áile', da'án nł'éégo ádaah'teehíi łáągo nohwá inł'aa doleelgo áile': ¹¹ Dawahá bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwidolił, áík'ehgo łáągo ich'odaahñiih doleel, áí Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosiníi áidolił, néé nohwiláhyú. ¹² Díi zhaali ndaahohñíiłhíi ínashood hant'é yídaadił shíhíi baa daado'né', áídá' doo áí zhá da, ndi bitisyú an'odaazliłhíi k'ehgo alđó' nñee łáągo áí bighq̄ Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzı doleel. ¹³ Zhaali ndaahohñíiłi bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwil' da'aniigo bikísk'eh ádaanoht'eehíi nohwígózi doleel, áí bighq̄ łá'íi dabíi hik'e nñee dawa biłgo doo alch'ídn bich'odaasoni' dahíi bighq̄ nñee bich'odaasoni'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzı doleel; ¹⁴ Áí nñeehíi Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íi dážhó nohwijíi biyi' golíihíi bighq̄ nohwá da'okaaąhgo nohwaa daabiini' doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwainé'íi doo hagot'éégo baa nagoch'olñi' at'éé dahíi dážhó ba'ihégosj.

10

1 Shí Paul, Christ isht'egodnt'éégo lá'íi dawa yich'í' nzhqogo at'ééhíi k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkqah; lá' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwiñáályúgo dázho histe', áidá' doo nohwiñáá dayúgo zhá doo histe' da, daashihíi: 2 Áidá' nohwaa nánisdzaago nohwiñáályúgo doo nohwich'í' siste'go ádaashole' dago nádaanohwoshkqah, nnee lá' ni'gosdzán biká' zhinéégo be'ádaant'eego nohwaa natsídaakesíi doo bich'í' siste' da doleelhíi k'ehgo. 3 Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi doo nnee nadaagonkaadhíi k'ehgo nagonlkaad da: 4 (Benagonlkaadíi doo nnee zhinéégo da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi biláhyú nadaalwodgo nchq'íi binawodíi bil goz'aqgee da'ílíi yilchii;) 5 Dénchq'égo natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idilteehíi da'ílíi hilchii, nnee ídaada'odlíigo Bik'ehgo'ihí'nañ bígonsi daanihíi, daazhógo ádaaniiigo bits'á'zhí' ádaabiłsiníi áldó' da'ílíi hilchii, lá'íi natsígokeesíi dawa Christ daidits'ag doleelgo áhiidle'; 6 Daanohwidohts'ag daasoliidá', doo daanohwidits'ag dahíi dawa biniidaagondléhgo ndaagoshiilchii. 7 Dant'éhéta biká'dígo hit'iiníi zhá daaneł'íi née? Dahadíi Christ bíyééhíi nliigo ídaanatsekeesyúgo, díi yaa tsínádókees, Christ bíyééhíi nlihií k'ehgo née áldó' Christ bíyéé ndlii. 8 Ndzilgo nadaasozíigo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwiłsigo dahíi bigha nohweBik'ehn benohwik'ehgo ánohwilaa: ái dázho baa ída'oshlíigo díyat'éégo baa yashti' ndi doo ídaayánisdzihi da doleel. 9 Naltsoos nohwich'í' k'e'eshchiiníi bee doo tsínahwidishees hasht'íi da. 10 Díi k'ehgo nko ádaashilch'inii, Naltsoos yee nant'aago lá'íi nalwodgo áile'; áidá' nohwitahyú nagaayúgo ye'at'ééhíi doo nalwod da, biyati'íi doo nt'é da, daashilch'inii. 11 Nnee díi k'ehgo ánihií díi yídaagoksíi, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'í' k'e'iilchiihíi k'ehgo áhii'ne' doleel, akú nt'aashgo. 12 Hadíi nt'éégo ídeheshjeedgo ídaayádaakti'íi doo itah daandliigo háhiit'íi da, dagohíi doo bil kshhah áhii'ne' ndi háhiit'íi da: dabíi binatsekeesíi yee íldenáago ídída'nel'qahgo, lá'íi íldenáago kshhah ádaane'go doo daagoyáa da. 13 Nohwá nagoz'aaníi bitisgee doo bee ída'ondliigo ídaayáhiilti' da doleel, áidá' nagoz'aaníi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaidin'áaníi zhá biyi' na'idziid doleel, ái itah daanohlii. 14 Nohwíi daagonohliiyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagohiilni' ni'; áik'ehgo nohwá nagoz'aaníi itah daanohliigo, nohwich'í' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aaníi doo bitisyú det'aazh da: 15 Nohwá nagoz'aaníi bitisyúhíi, nnee lá' binasdziidíi, doo bee ída'ondliigo ídaayáhiilti' da; áidá' nohwi'odla' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidíi ndiiséhgo nihóndlii, 16 Ágát'ééyúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaníi áldó' biyi'

yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleeł, n̄nee ła' binasdziidíí danohwíntsé alzaa ła shíhíí doo bee ída'óndliigo da. ¹⁷ Hadíí ída'odlíigo yati'íí nohweBik'ehń zhá ye'ída'odlíí le'. ¹⁸ N̄nee n̄t'éégo ídaanagol̄n̄í'íí doo daach'idn̄łs̄łhi at'éé da, áídá' n̄nee nohweBik'ehń bíł dábik'ehíí zhá.

11

¹ Ayáhágo lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'í' yashti'íí nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'íí: nánohwoshk̄aah, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'íhóshn̄íí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwineł'ííhí k'ehgo: na'ílíhn bi'at'e' nzhooníí doo hwahá niinéhi bik̄a' dała'á doleełhíí k'a'at'éégo Christ bíyéé daadohleełhíí bigh̄a ílk'idá' baa nohwidini'áá. ³ Áídá' Eve t'íish bich'í' nazhch'a'go k'izé'bidest'íí n'íí k'ehgo, Christ da'aníigo nohwíł nzhq̄o n'íí yits'á'zhí' ádaanohwile' nol̄i ns̄igo shiini' h̄ah. ⁴ Dahadínta Jesus ła'ihí yaa yánánálti'go nohwaa nyááyúgo, dagohíí spirit nohwaa det'áa n'íí łahgo at'éhi ła' nohwaa det'áayúgo, dagohíí yati' baa gozhóni nagodo'áa n'íí łahgo at'éhi náágodo'áayúgo, nohwíł dádaabik'eh nol̄i ns̄i. ⁵ Christ binal'a'á dážh̄o itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'í'égee nsh̄łíigo natseskees da. ⁶ Doo bígonedzaago yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íí bígons̄i; díí dawahá bee nohwíł ch'í'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni doo bigh̄a nahi'n̄iil dago baa nohwíł nagosisn̄i'híí bigh̄a, nohwíí itisgo ádaanohwíłs̄i doleełgo shíí ídaagoch'iyoshba'íí bee isiih née? ⁸ Nohwá na'isiid doleełhíí bigh̄a ínashood ha'ánátséhíí nagoznili ła'ihíí zhaali bits'á' nádaadiné' ni'. ⁹ NohwitaHyú sídáádá' nt'éhéta bíđih nsh̄łí ndi doo hadín bee naníłt'og da ni': ndi Macedóniadí' shik'isyú shich'odaan̄ii ni': áík'ehgo doo nt'é bee nanohwiníłt'og da ni', áídí' doo dayúweh nanohwiníłt'og hasht'íí da. ¹⁰ Christ bits'á'dí' da'an̄ii ágot'eehíí shiyi' gol'ííhíí bigh̄a gádishn̄ii, Akéya golzeehíí biyi'yú díí ídaanagoshn̄i'íí doo hadín yida'dinoł'íh at'éé da. ¹¹ Nt'é bigh̄a? Ya' doo shíł daanoahshq̄ohíí bigh̄a da gá? Bik'ehgo'ihí'nań shá yígóts̄i, shíł daanoahshq̄ogo. ¹² Áídá' áí n̄neehíí, danéé nada'idziidhíí k'ehgo nada'idziid daan̄iihíí, doo da'an̄ii dago ádaan̄ii da ch'í'nah ashle'híí bigh̄a hāgot'éégo ánásht'ííhíí dayúweh ágánásht'ííł doleeł. ¹³ N̄nee ágádaat'ííhíí doo da'an̄iiigo Bik'ehgo'ihí'nań bá daades'a'ihíí daan̄l̄i da, n̄nee k'izédaidn̄iilgo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'íigo ádaadilzi. ¹⁴ Doo bigh̄a nohwíł díyagot'ee da le'; ch'iidn̄ nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú gólííníí bits'á'dindláádhií k'ehgo ánádil'íí. ¹⁵ Díí doo nt'é bigh̄a kol̄ díyagot'ee le'at'éé da, ch'iidn̄ bánada'iziidíí ndi n̄t'éé zhínéégo nada'iziidíí gol'íigo ádaadilzi; áí nchq̄'go ánádaat'ííhíí

bigha dánchọ'go bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanohwiłdish'nii, Doo hadín lógohi sho'núí da le'; áí k'ehgo natsídaahkees ndi hódashohts'ąą, shíí ąldó' dé't'ih ídeshkąąhgo yashti' le'. ¹⁷ Díí baa hasdziihíí doo nohweBik'ehnyegos'ąągo hasdzii da, lógohíí k'ehgo dązhó ídeshkąąhgo yashti'. ¹⁸ Nnee łąągo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yee ídaadilkąąhgo yádaakti', shíí ąldó' ídeshkąąhgo yashti' doleel. ¹⁹ Nohwíí, dązhó daagondząą daanohsigo, lódaagohíí nohwil daagozhóógo hódayasóhts'ąą. ²⁰ Hadíí nnee isnáh ádaanohwinłzi ndi, bestso nohwits'ą' ndaayihinił ndi, nohwits'ą' nda'iláh ndi, itiséyú ídehéstií ndi, dagohíí nohwitł'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. ²¹ Néé ágáhiit'iiyúgo doo bínldzil da ni' dishniigo ídaa yánsdzí. Áídá' dahadín doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkąąhgo yee yádaakti'yúgo, (lógohíí k'ehgo yashti',) shíí ąldó' doo siste' dago ídeshkąąhgo bee yashti'. ²² Ya' Hebrews daanłii néé? Shíí ąldó' áí nshłii. Ya' Israel hat'i'i daanłii néé? Shíí ąldó' áí nshłii. Ya' Abraham bits'ą'dí' hanádaanolt'iihíí daanłii néé? Shíí ąldó' áí nshłii. ²³ Ya' Christ yánada'iziidíí daanłii néé? Shíí dągóts'iidgo bá na'isiid (koni' áđihíí k'ehgo yashti'); daabinasdziidíí bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashídohtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánáshí'dilt'eeh, doo ąłch'ídndi dásdozhá daashizes- hii da ni'. ²⁴ Ashdladn Jews daanłini dízdin doleelzhi' dał'á áđihgo hashída'astsaz ni'. ²⁵ Taadn tsí bee hashída'is- haal ni', łądntséé yee daashohné' ni', taadn tsina'eełí shil nango' ni', dał'á ł'é' dał'á jii da'ilíne biká' shil dahna'eeł ni'; ²⁶ Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanłiiyú négodzidíí begoz'ąą, da'in'iihíí bigha négodzid, dashíí hat'i'íí bits'ą'dí' négodzid, doo Jews daanłii dahíí bits'ą'dí' négodzid, kii goznil yune' négodzidíí begoz'ąą, da'igoliiyú négodzidíí begoz'ąą, túnteel sikaayú négodzidíí begoz'ąą, shik'isyú daanłii ádaagodil'ini bits'ą'dí' négodzid; ²⁷ Nyeego na'isiidhíí bigha dązhó hiyaago łą'íí shikna'diinii'go, dadesh'iiigo iłkáhgo, shiná' náshdleehgo łą'íí dibá' náshdleehgo, da'ákozhá doo ishąą dago, łą'íí gozk'azíi biyi' diyagé da'áđihgo nashaa ni'. ²⁸ Áí łą'ihíí shich'í' ánágot'iid biiigo dábiká'zhi' dawa jii ínashood ha'ánátséhíí il'aniyú nagoznilií baa shiini'go nashaa. ²⁹ Nnee łą' doo nłdzil da néé? Shíí ąldó' ba'ashhah doo nłdzil da. Nnee łą' nchọ'go at'iiigo ábiile' néé? Áí bigha shá góchiiidgo bich'í' niidoo. ³⁰ Ída'oshdlíigo yashti'yúgo, doo nłdzil dahíí bil ch'í'nah daaleehíí ída'oshdlíigo baa yashti' doleel. ³¹ Jesus Christ nohweBik'ehn biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, án dahazhi' ba'ihégosini, doo łąshchoo dahíí shá yígótsi. ³² Damáscusyú nant'ánchaań, ízisgo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitini, bik'ehgo kii goznili Damascus holzéhi binaadyú asinilií

yi náadaadez'ii, shíi daashiltsood doleełgo: ³³ Áídá' táts'aa biyi' dahsidáágo kih goznílii binaadyú ledit'íhíi biyi' ch'í'ányú ba'ashhah yúyaa gódaah ch'íshíleego bits'á' hasht'ag.

12

¹ Ída'oshdlíigo yashti'íi dábik'eh, doo bits'á'dí' nt'é isht'íid da ndi. NohweBik'ehń shil ch'í'nah ágótsiníi, la'íi shil ígózigo áshílaahíi baa nagoshni' doleeł. ² Nnee la' Christ biyéehíi bígonsi, án díi'ts'adah legodzaadá' yaaká'yú taago nágot'áayú hadag bil ogoyáá; (bits'í beego shi, dagohíi bits'í ádiłgo shi, doo bígonsi da: Bik'ehgo'ih'nań yígótsi.) ³ Ái nneehíi (bits'í beego shi, dagohíi bits'í ádiłgo shi, doo bígonsi da; Bik'ehgo'ih'nań zhá yígótsi;) ⁴ Ni' gozhóóyú, paradise golzeeyú, hadag bil ogoyáadá' yati' doo hagot'éégo baa nagoch'olni' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yałti' goz'ąą dahi yidezts'ąą. ⁵ Ái nneehíi ba'oshlíigo yashti' doleeł: áídá' shíi doo ída'oshdlíigo yashti' da doleeł, doo bíníłdzil dahíi zhá bee ída'oshdlíigo baa yashti' doleeł. ⁶ Ída'oshdlíigo yashti' niizíi ndi doo shiini' ádiłgo ádishniih da; da'anii ádishniihíi bighą: áídá' doo ágádishniih da, shi'at'e' yo'iiníi dagohíi shid-its'agíi bitisyú nnee doo la' yee shaa natsekees da doleełhíi bighą. ⁷ Bik'ehgo'ih'nań doo alch'idn shil ígózigo áshílaa da, áik'ehgo doo bee itisgo ídeshkąą dahíi bighą nt'éhéta diwozhi shighń'ááhíi k'ehgo shits'í baa dahgoz'ąągo alzaa, Satan bits'á'dí' shich'í' yil'aadi dáshich'í' nagont'og nt'éégo, doo itisgo ídeshkąą da doleełhíi bighą. ⁸ Díi bighą nohweBik'ehń taadn ch'éh ch'oba' áłdéniiid ni', Shits'á' begonowáh, dishniigo. ⁹ Áídá' gáshíni, Shilgoch'oba'íi ná bínél'ąą: doo bíníłdzil dagee shinawodíi ninkáayú itisgo ch'í'nah alzi. Ái bighą doo bíníłdzil dahíi bee ída'oshdlíigo shil gozhóógo yashti' doleeł, Christ binawodíi shiká'zhí' doleełhíi bighą. ¹⁰ Doo bíníłdzil da lək'e ndi, golányú ánádaashilch'ido'niil ndi, nt'é hasht'íiníi bínshdił ndi, shiniidaagonłsi ndi, shich'í' goyéégo nagowaa ndi, Christ bighą díi bee shich'í' nagowaayúgo baa shil gozhóó: doo bíníłdzil dagee Christ binawodíi bee nanshwod. ¹¹ Biini' ádiłhíi yałti'híi k'ehgo yashti' ni' nohwíi bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíi nt'éégo shá yádaakti' le'at'éhi: doo nt'é inshíi da ndi nadaal'a'á la'ihíi ízisgo ádaat'eego baa natsídaahkeesíi ndi doo dábich'í'égee ánsht'ee da. ¹² Nohwitaahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyłgo be'ígóziníi, doo ágondziyyú, la'íi ízisgo ánagot'íhíi bee ánát'íidíi bee da'anii Bik'ehgo'ih'nań shides'a'go bídaagonłsi. ¹³ Ínashood ha'ánátséh la'ihíi nt'é bee iké'zhí' daasolii? Shíi doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', ái zhá bee iké'zhí' daasolii. Díi bighą shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díi taadngee

ilk'idá' nohwich'í' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleeł: doo nt'é nohwíyééhíí bighą asht'íí da, nohwíí zhá nohwighą asht'íí: chagháshé báą hik'e bitaa doo yá na'nonúí bik'eh da, ndi búi bichagháshé yá na'nonúigo dávik'eh. ¹⁵ Shił gozhóogo nohwighą shíyééhíí nohwá nnishné', dashíí ndi nohwá na'ídihishnił: itisgo shił daanohshoqhíí bighą nohwíí da'ich'í'go nohwíł daanshoq ndi. ¹⁶ Da'aniigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áidá', Nohwich'í' lé'ishchoogo ndaanohwiłsood ni', daashiłdohniı láą. ¹⁷ Ya' dahadíí nohwich'í' onádaash'aahíí bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nńáh biłdishniı ni', nohwik'isn dała'á bił oł'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíí ánsht'eehíí k'ehgo doo Titus at'éé da lán gá? Ya' shíí ást'íí n'íí k'ehgo doo Titus át'íí da lán née? ¹⁹ Díí án'niihíí bee ídáyáhiilti'go áhiit'íí daanohsı née? Christ bíyéé ndliigo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee án'niı: nohwíł daanohshóni, daanołdzilgo ádaanohwidle' doleełgo áhiit'íí. ²⁰ Hagoshą' ádaanoht'ee le' nsihíí doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hást'íí da, nohwíí áldó' doo ndaashokíihí k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoht'íí da shı: łahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaht'íí, ilch'í' hadaashohkee, itis hishleeł daanohsı, lída'ol'tah, ch'inii daadohniı, ídaadołkaąh, łá'íí nohwíł daagokish doleeł nolı nsigo shiini' hah: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnań nohwighą ídaayánsdzigo áshíłsı doleeł nolı nsı, nohwitahyú łáni ncho'go na'ídaago, nant'í' nakaigo, łá'íí ncho'íí doo yich'í' t'ąązhi' at'éé dahíí yee nda'ıksiihí doo hwahá yits'ą'zhi' ánádaa'ne' dahíí bighą doo shıłgozhóo da doleeł nolı nsigo shiini' hah.

13

¹ Díí nohwich'í' nanáshdaahíí biłgo taadn hileeh. Kaa dah-gost'ąayúgo naki dagohíí taagi bináál ánágot'íidíí da'ádaaniihíí bee bígózi. ² Nakidngee nohwaa niyáadá', nńee nda'ıksiih n'íí, łá'ihíí áldó', gádaabiłdéniiid, Nohwaa nánsdzaa lęk'eyúgo doo t'ąązhi' siitíí dago nohwiniidaagonł'éégo ánohwishłe'; k'adíí doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabiłdish'niı: ³ Christ shinkááyú yakti'go bee bídaagonoksihíí hádaht'ííhíí bighą ágádishniı, Christ nanohwik'í'iziidgee nłdzil, nohwiyi' binawod golíí. ⁴ Áń doo nłdzil dago tsı'ılna'áhi yiká' daztsąą ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí yee hińaa. Néé áldó' bił dała'á daandliigo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bił daahii'naa doleeł. ⁵ Ídaadini'íí, nohwi'odłą' daahohtą' shı; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golíigo doo bídaagonoksi da née? Nanohwidintaahíí bah nandeeyúgo Christ doo nohwiyi' golíí da bídaagonoksih. ⁶ Néé nanohwidintaahíí doo bah

nandéh dahíí bídaagonok̄s̄j̄ih ndi at'ée. ⁷ Doo nda'ok̄siih da doleelgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hoshkaq̄h; néé doo nlt'éeego nohwígózīhíí bigha ádish̄nii da, áidá' nohwíí nlt'éeéhíí be'ádaanoht'ee doleelgo, néé nanohwídintaahíí bah nandéh ngoln̄íí ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehíí doo hagot'éeego bich'í' na'idziid da, áidá' bá na'idziidyúgo zhá. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagol̄íí l̄ék'eyúgo nohwił daagozhóq̄: ła'íí dážhó nlt'éeego ádaanoht'eego nohwá háhiit'ij̄igo ohikaq̄h. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo in̄n̄iihgo bee nohwich'í' yashti' da doleel̄híí bigha: nohwi'odla' dayúweh nohwá binil̄seelgo hasht'íí, doo hayaa ádaanohwiks̄i dago nohweBik'eh̄n beshik'ehgo áshíílaa. ¹¹ Shik'ííyú, díí bee aq̄ł nohwich'í' k'e'shik̄chíí. Christ biláhyú n̄ldzilgo daanōk̄seel le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'á le', ła'íí nkegohen'áq̄go daagonoh̄j̄i le'; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ, il'ijóóníí ła'íí ik̄ch'í'gont'éeéhíí bits'á'dí'hi, nohwił n̄lij̄ le'. ¹² Daagodinōk̄s̄igo daalohts'os le'. ¹³ Inashood dawa, Gozhóq̄, daanohwil̄nii. ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'eh̄n bil̄goch'oba'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ bi'ijóóníí, ła'íí Holy Spirit bil̄ dała'á ánohwil̄s̄ihíí bee nohwich'í' goz'aq̄ le'. Doleelgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

1 Shíí Paul, des'a'íí nshlǐj, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsaǎdí' naadiidzaago áyíílaahi;) 2 Shíí hik'e odlǎ' bee shik'isyú bil nashkaihií dawa, Galátiagee ínashood ha'ánálséh nagoznǐlíí bich'í' k'eda'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'ǎ'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aǎ le', 4 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bik'ehgo nohwinchǒ'híí bighǎ Jesus n'ídeltǐj, díí nchǒ'go nagowaahíí yits'ǎ' nohwinííł doleeǎgo: 5 Kodí' hik'e dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dázhǒ ba'ihégoşǐ le'. Doleeǎgo at'éé. 6 Nohwiká ánniido Christ bilgoch'oba'íí biyi' onohwinil n'íí dagoshch'í' bits'ǎ'zhí' ádaasohdzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni lahgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihií baa shil díyagot'éé: 7 Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'ǎǎ da; áídá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaano hwile'hi la'íí Christ nlt'éégo baa na'goni'íí lahgo ádaile'go hádaat'íj. 8 Áídá' nées dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'íí lahgo at'éégo nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aał. 9 Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'niih, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'aǎ n'íí lahgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aał. 10 Ágádishniigo ya' nnee bil daanshǒǒ hileeh née, née Bik'ehgo'ihí'nań zhá bil nshǒǒ hishlee h née? Ya' nnee bil daagoyilshǒǒgo hasht'íj gá? Dah, t'ah nnee bil daagoyilshǒǒgo hasht'íjyúgo doo Christ bá na'isiido at'éé da. 11 Áídá' shik'íyú, yati' baa gozhóni baa nagoshni'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonokşǐjigo hasht'íj. 12 Doo nnee bits'ǎ'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shil ch'et'ǎǎ da, áídá' Jesus Christ shil ch'í'nah áyíílaahihi bee bígosíłşǐd. 13 Jews daanlíni bi'okǎǎhíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'ikodaanoşǐ, Bik'ehgo'ihí'nań daayokǎǎhíí ha'ánálséhíí nyeego biniidaagonlt'éégo shinagha nakai ni', da'ílíí hishchiigo ch'éh át'íj: 14 Jews daanlíni bi'okǎǎhíí bikísk'eh ánsht'eedá' dashíí bil hat'í'ihíí bil dáłedaahonsdzaahi bitisgo gonsǎǎ ni', bits'ǎ'dí' hadaałinelt'áni bi'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dázhǒ háshht'íj ni'. 15 Áídá' doo hwahá goshtee dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hashíłt'íj, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniídá', 16 BiYe' shil ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlíj dahíí bitahyú baa nagoshni' doleełhíí bighǎ shiká

ánniid; áidí' doo hadín dagoshch'í' baa bił nagoshñi' da ni':
 17 Ła'íi Jerúsalemyú dashíntségo Jesus binadaal'a'áhíi doo
 bich'í' oyáá da; áidá' Arabiayú óyáá ni', áidí' Damáscusyú
 nánsdzaa. 18 Áidí' taadn łegodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í'
 oyáá, ákú ashdla'adah bił sheiskaą. 19 Jesus binadaal'a'á
 ła'ihíi dała'á zhá hish'íi ni', nohweBik'ehń bik'isn, James
 holzéhi. 20 Bik'ehgo'ihí'nań shá yígółsı, doo lé'ishchoo dago
 díi bee nohwich'í' k'e'eshchiihíi. 21 Ái bikédí'go ni' Sýria ła'íi
 Cilícia daagolzeeyú niyáá; 22 Judéagee ha'ánázéh nagoznili
 Christ daayokąąhíi doo hwahá daashiłtséh dadá': 23 Díi zhá
 shaa ch'iniiigo daidezts'aą, Án nohwiniidaagodeláa n'íi, odlá'
 da'ílii yilchiigo ch'éh át'íi n'íi, da'án k'adii da'ái odlá' n'íi yaa
 yánáltih łaą, ch'inii. 24 Áik'ehgo shíi shighą Bik'ehgo'ihí'nań
 ya'ihédaanzı lęk'e.

2

1 Áidí' dji'ts'adah łegodzaago Jerúsalemyú Bárnabas ła'íi
 Titus bił onanáshkai. 2 Jerúsalemyú nádishdáh doleelíi shıł
 ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlii dahíi bitahyú
 yati' baa gozhóni baa yánáshtihíi ákú baa nadaagosisni', nnee
 nłt'éégo daach'idnłsiníi zhá dasahńdi baa bił nadaagosisni',
 doo ágásdzaa dayúgo dánko da'ílii'zhí' na'isiidhi at'éé, dánko
 da'ílii'zhí' na'sízid doleelhi at'éé. 3 Ákú Titus holzéhi bił
 nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabilniiid
 da, Greek nlii ndi: 4 Nnee ła' nohwik'isyú ádaadil'íiníi
 hah ádaabidines'iid, ái Jews bich'í' begoz'aaníi bee isnáh
 daandlii n'íi Christ bits'á' nohwinilhií yídaagółsıhgo, isnáh
 ánádaanohwidle'go hah ádaanest'iid: 5 Ái doo hodaayéelts'aą
 da ni', det'ihézhí' ndi; yati' baa gozhóni da'aniihíi dayúweh
 nohwitahyú begoldoh doleelhií bighą. 6 Nnee daach'idnłsiníi,
 (ágádaat'eeshą' ndi doo shıł hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań
 nnee dawa dáłekt'eego yaa natsekees;) ái nnee nłt'éégo baa
 ch'iniihíi díi baa yashti'íi doo hak'i ła' baa dahnágóst'aą
 golzeego shıł nagolni' da: 7 Ndihií Peter, nnee circumcise
 ádaabi'deszaahíi bich'í' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa
 det'aąhíi k'ehgo shíi, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa
 dahíi bich'í' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'aągo
 yídaagosiid; 8 (Bik'ehgo'ihí'nań, Peter nnee circumcise
 ádaabi'deszaahíi bich'í' yides'a'dá' binkáayú na'iziidíi,
 da'án shíi áldó' shinkáayú na'iziid, doo Jews daanlii dahíi
 bich'í' yánáshtihgo;) 9 Áik'ehgo James, Céphas, ła'íi John,
 nłdzilgo bi'okąąh yee ínashood yit'ááh naziiníi k'ehgo baa
 nats'gokeesíi, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi shaa det'aąhíi
 yídaagosiidá', bił dała' daasiidliigo Barnabas hik'e shíi hı

lák'edaadelniigo gádaanohwiłnii, Nohwíi doo Jews daanlii dahíi bich'i' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' dekai. ¹⁰ Díi zhá gánádaanohwiłdo'niid, Tédaat'iyehíi bínádaałniih; ái shijíi dawa bee biká hásht'íi ni'. ¹¹ Áidí' Peter Ántiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíi bighá dábiniizhi' áldéniid ni'. ¹² James odais'a'íi t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlii dahíi yił da'iyaa: áidá' ái nneehíi hikaidá' t'aazhi' áinzigo its'á'ideltii, circumcise zhińéego daanliini yénáldzidhíi bighá. ¹³ Áidí' Jews daanliini ła'ihíi Peter adzaahíi bighá bíi áldó' t'aazhi' ádaasdzaa lək'e, Barnabas ndi itah ágát'éé silii. ¹⁴ Ái nneehíi yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aniihíi doo bikísk'eh ádaat'ee dahíi bígosíłjídá' dawa bińáál Peter gáldéniid, Ni, Jew níi ndi doo Jews daanlii dahíi ádaat'eehíi k'ehgo ánt'éeyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bighá doo Jews daanlii dahíi dabíni'aaýú Jews ádaat'eehíi k'ehgo ádaanoht'eego nł't'éé, daabilnii ląá? ¹⁵ Doo Jews daanlii dahíi doo bik'ehyú ádaat'ee da, áidá' néé, Jews daandliigo daagosiidliini, doo ái k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díi bídaagonlzi, doo Jews bich'i' begoz'aaníi bikísk'eh ánách'ot'íiłhíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ách'it'éé da, áidá' Jesus Christ ch'odłaałhíi zhá bighá: áik'ehgo danée ndi Jesus Christ daahosiidłaał, Christ daahoiidłaałhíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú ádaat'ehi daanohwiłnii doleełgo, doo begoz'aaníi bikísk'eh ánadaahiit'íiłhíi bighá da: nnee doo ła' begoz'aaníi yikísk'eh ánát'íiłhíi bighá Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé da. ¹⁷ Áidá' Christ biláhyú nł't'éégo ádaat'ee daanohwił'idí'ni hadaahiit'íidá', néé Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi doo bikísk'eh ádaant'ee dago nohwigoziidyúgo, ya' ái bighá Christ nch'ó'íi bich'i' nohwelnaá néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odi'aaago baa yashti' níi nł't'éégo baa yánashtih lək'eyúgo, shíi nnee íksiihi nshliigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'i' begoz'aaníi doo bikísk'eh ánansht'ee dahíi bighá begoz'aaníi bich'i' dasitsáá, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań zhá bich'i' hinshnaa. ²⁰ Tsí'ılna'áhi biká' Christ bíł dasitsáá, ndi hinshnaa; áidá' doo shíi hinshnaa da, Christ shiyi' goliiigo án bee hinshnaa: k'adíi shits'í bee nashaahíi Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hoshdłaaago bee nashaa, án bíł nshoogo bi'ihí'na' shá nyinégo shá daztsaa. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi bee Christ nohwainktíini doo da'íł hosh'nií da: Jews bich'i' begoz'aaníi bee nnee dábik'ehyú ádaat'ee daasiliiyúgo, Christ daztsaałhíi shá' doo íłii da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohłini, doo daagonohsaa dahíi, hadín

lâá k'izénohwideznilgo da'aniigo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolií? Nohwíí nohwinadzahgee Jesus Christ tsì'ılna'áhi bíheskal n'íí, ya' yati' bee doo nohwıl ch'ı'nah alzaa da lán gá? ² Dıí zhá nanohwıadaadishkid, Ya' Jews bich'ı' begoz'aanıí bikísk'eh ádaanoht'eehıí bighá Holy Spirit nohwaa daadest'aą née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaąhıí bighá née? ³ Nt'é bighá áık'ehgo doo daagonohsą da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolií, n'ıí k'adıí dánohwıí ánádaht'ııhıí bee hadaanohwı'deszaa née? ⁴ Ya' da'ılıızhı' lâágo goyéégo nohwich'ı' nagoyaa lán gá? Da lán shı go'ıı. ⁵ Bik'ehgo'ıhi'nań Holy Spirit nohwaa daizné'ıí, la'ıı nohwıtahıú godıyıhgo ánát'ııhıí, ya' Jews bich'ı' begoz'aanıí bikísk'eh ádaanoht'eehıí bighá ánát'ıı née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlaąhıí bighá ánát'ıı née? ⁶ Da'anıi nohwı'odla'hıı bighá. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ıhi'nań yosdlaąd, áık'ehgo bı'odla'hıı bighá dáıık'ehıú át'éégo bá hótag lək'e. ⁷ Áı bighá dıı bıdaagonoıı le', nnee bı'odla' daagolıınıı áı da'anıi Abraham bıchągháshé daanlıı. ⁸ Doo Jews daanlıı dahıı Christ daayodlaąhıı bighá bıınchọ'ıı yıts'á'zhı' Bik'ehgo'ıhi'nań ch'ınádaabıdonıhıı dabıntsédá' Bik'ehgo'ıhi'nań bıyati' bek'e'eshchiınıı ch'ı'nah alzaa, áı dabıntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bıch'ı' yá'ıti' gánııgo, Nnee ııtah át'éégo hadaazt'ı'ıı dawa ni nınkááyú bıyaa gozhóq doleeł, nıi. ⁹ Áık'ehgo nnee Christ daayodlaąhıı hik'e Abraham, Bik'ehgo'ıhi'nań yodlaąhıı, bıłgo bıyaa daagozhóni át'éé. ¹⁰ Áıdá' Jews bıch'ı' begoz'aanıí bikísk'eh ádaant'eeıúgo zhá dáıık'eh daanzini dawa bıł ch'ıdaagosdıni ádaat'ee: gánııgo bek'e'eshchıı, Nnee daantııgee begoz'aanıí naltsoos besı'aanıı doo yıkísk'eh ádaat'ee dahıı, la'ıı doo ye'ánát'ıı dahıı bıł ch'ıgodını át'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ıhi'nań bıınadzahgee nnee doo la' Jews bıch'ı' begoz'aanıí yıkísk'eh át'ééhıı zhá bighá dáıık'ehıú át'ééhıı nht'éégo bıgózı, bek'e'eshchiınıı gánııhıı bighá, Hadın dáıık'ehıú át'ééhıı odla' zhá yee hınaa doleeł. ¹² Jews bıch'ı' begoz'aanıı, da'ohdlaąıúgo zhá hasdahkáh, doo nohwıhıı da, áıdá' gánohwıhıı, Begoz'aanıı ánııhıı bikísk'eh ádaanoht'eeıúgo dahazhı' daahohnaa doleeł. ¹³ Jews bıch'ı' begoz'aanıı bee bıł ch'ıgodını bıts'á'zhı' Christ bıdıhıı yee nadaanohwıhesnıı, dabıı nohwá bıł ch'ıgodııhıı silıı, gánııgo bek'e'eshchııhıı bighá, Hadın tsì'ılna'áhi bıká'dı' nahıtııhıı bıł ch'ıgodını át'éé, nıi: ¹⁴ Bik'ehgo'ıhi'nań Abraham yá hadzıı n'ıı Jesus Christ bıláhyú doo Jews daanlıı dahıı ałdó' daabıyéé doleełhıı bighá adzaa; la'ıı née Jews daandlıınıı, doo Jews daanlıı dahıı bıłgo nohwı'odla' bınkááyú Holy Spirit, nohwa'det'aą n'ıı, daanohwıyéé doleeł. ¹⁵ Shık'ııyú, nnee ánádaat'ııhıı baa

nohwil nagoshni'go nohwil ch'i'nah ashle'; nnee la' biyéehíí la' yaa yidin'áágo naltsoos bee niktsoozíí doo hadín yiká' nnánótíí at'éé da, dagohíí yínágo doo'aah at'éé da. ¹⁶ Abraham la'íí bits'á'dí' hadaakíchíhíí ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii. Hadaakíchíhíí láágo doo nii da, áídá' dała'á zhá ba'det'aa, nii, áí Christ. ¹⁷ Díínko áldishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bilgo la'det'aaníí Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ndzilgo áyíílaa, áídí' díí'i gonenadinhíí biká'yú tadin legodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníí yágon'áá lək'e; ndi áí yágon'ááníí Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Abraham bilgo la'det'aa n'íí doo yiká' nnánótíí at'ee da, áí Abraham ba'det'aaníí bee bich'í' ha'odzii n'íí doo da'ííí yólchíí at'éé da. ¹⁸ Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníí yágon'ááníí bikísk'eh ách'ít'éégo hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aaníí doo bits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áá n'íí zhá bee hasdách'igháh, áí Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aaníí nt'é bigha alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánádaat'ííí dahíí áí yee yídaagotííh doleehíí bigha, Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníí dała'á zháhíí ba'det'aaníí hígháh doleelzhí', Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí Abraham hat'i'íí det'íhéhí' yit'ááh nakai doleelgo yágon'áá; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aaníí yee nohwaa ndaagoz'aa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ bigizhgee sizíni binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníí doo dała'á yigizhgee sizíí da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizíí, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham dasahndi yich'í' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí ya' Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníí ba'det'aa n'íí yókáak néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da: begoz'aaníí be'ihí'naago nohwainé' lək'eyúgo, áí begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eyúgo dá bik'ehyú ádaant'ee doleel ní'. ²² Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee dawa nchog'o ágot'eehíí ha'ábisnil, nii, áík'ehgo Jesus Christ daayodlaahyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ídaabidoníígo ba'det'aa n'íí begolne'. ²³ Áídá' Christ daahohiidlaago hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'íótáá hileeh dadá', begoz'aaníí nohwebik'ehgo ádaant'ee ní', odlá'íí nohwá ch'íótáá silíízhí'. ²⁴ Begoz'aaníí lah nohwil ch'ígó'aahíí níí ní', Christ bich'í' nnohwiníí doleelgo, án daahohiidlaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaanohwiníí doleelgo. ²⁵ K'adíí odlá' nohwá ch'íótáá silíígo íkch'ígó'aahíí doo dayúweh nohwebik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohidlaahíí bigha daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanohíí. ²⁷ Nohwíí baptize ánohwí'deszaahíí bee Christ bil dała'á daasolííyúgo, diyágé ádaagoch'idle'híí

k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlii dagohíi Greek nlii doo daadohni da, isnáh nlii dagohíi doo isnáh nlii da, nnee nlii dagohíi isdzán nlii doo daadohni da; daanohwigha Christ Jesus bił dała'á daanohlii. ²⁹ Christ bíyéé daanohliiyúgo, Abraham bits'á'dí' hałinolt'aaníi daanohlii, Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham ya'den'áq n'íi nohwich'í' begolzaa.

4

¹ Díinko áldishni, chağhášé la' bitaa bíyééhíi bíyéé doleeł ndi t'ah doo nnyééhdá' isnáh nliihíi k'ehgo at'éé, bitaa bíyééhíi dawa yebik'eh doleeł ndi; ² Áídá' biłch'ígó'aahíi la'íi bíyéé doleełi yebik'ehíi binádéz'ii, hagee bitaa yee bángon'áqzhi'. ³ Da'ágát'éégo née chağhášé k'ehgo daandliidá', díi ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhinéégo dantsé ilch'ígót'aahíi isnáh ádaanohwiłsi ni': ⁴ Áídá' dábił'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' yides'a' lék'e, án isdzán bishchii, Jews bich'í' begoz'aaníi bit'ááhzhí' gozlii, ⁵ Nnee ái begoz'aaníi isnáh ádaabiłsiníi bidihíi bee nanáyihilniigo ch'ínáyinił doleełgo gozlii, née Bik'ehgo'ihí'nañ bichağhášé daandlii doleełgo. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bichağhášé daanohliihíi bigħa, biYe' biSpirit nohwijii yuñe' yides'a', Abba, shiTaa, niigo. ⁷ Ái bigħa doo dayúweh isnáh nílii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bizhaazhé nílii; bizhaazhé níliiyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bíyééhíi Christ biláhyú niyéé doleeł. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ doo hwahá bídaagonołsih dadá', bich'í' da'ch'okaqahíi daazhógo ádaat'éhi daahohkaqahgo bi'isna' daanohlii ni'. ⁹ Áídá' k'adíi Bik'ehgo'ihí'nañ bídaagosołsiidá', án nohwídaagosiídá' áldishni, hant'é bigħa dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhinéégo dantsé ilch'ígót'aahíi t'áqzhi' bich'í' ánádaahne'? Ái doo nłdzil da, la'íi da'ilínéhi ádaat'ee, ái bi'isna' daanohliigo hánadaah'tii née? ¹⁰ Lahgee godilziigo yołkaahíi, lahgee dahnáyit'ihíi, lahgee goldohíi, lahgee lenágodáhíi daadinolıi láq. ¹¹ Da'iliižhi' nohwitahyú na'isiid ni' nsigo láqgo natseskees. ¹² Shik'íiyú, ánsht'eehíi k'ehgo ádaanoht'ee doleełgo nádaanohwoshkaqah; shíhíi da'ádaanoht'eehíi k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'í' nch'ogo ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yashti'dá shits'í baa dahgoz'aqgo nohwaa niyáágo bídaagonołsi. ¹⁴ Shits'í baa dahgoz'aaníi bee nanohwi'dintaah ndi, doo da'ilínégo ádaasho'níi da, doo shits'á'zhí' ádaasohdzaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'híi k'ehgo ndaashidołti, Christ Jesus ndaadołtihi k'ehgo ndaashidołti. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwíi daagozhóq n'íi ya' doo binádaahniih da née? Dzaq nohwaa nagoshni', bigonedzaayúgo dánohwíi nohwińáa hadaasohniłgo shaa daasohnił doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo

nohwich'í' yashti'húí bigha ya' nohwik'edaadinshñiihgo ádishñii daanohsí née? ¹⁷ Áí nñeehíí, nohwil ch'ídaago'aahgo ádaadil'iiníí, nlt'éégo nohwich'í' yádaakti' ndi, doo da'anii nohwá nlt'éé da; áí bee shits'á' nohkáhgo ánohwile'go, bíí zhinéégo ádaanoht'ee daahleehíí bigha ádaanohwilñii. ¹⁸ Áídá' da'anii nlt'éégo ágot'eehíí bigha nnee nlt'éégo nohwich'í' yádaakti'ihíí nzhqo, dávik'ehn, doo dashíí nohwil nashkaigee zhá da. ¹⁹ Shichagháshé daanoht'ee, isdzán ilchúigo bíí nádi'nñiihíí k'ehgo nohwá shiniinágonkt'éé, Christ bí'at'e'íí beádaanoht'ee daasolijzhí', ²⁰ Nohwíí nohwaa shil nagokihíí bigha dá'ad hadó' akú nohwil daanshíí le' nsí, áík'ehgo iltah at'éégo bee nohwich'í' hadaasdzi' doleeł ni'. ²¹ Shil nadaagoñi', nohwíí, Jews bich'í' begoz'aaníí be'ádaanoht'ee hádaaht'iiníí, begoz'aaníí ánííhíí doo bídaagonołsí da gá? ²² Díík'ehgo nko bek'e'eshchíí, Abraham biye'ke naki lék'e, dała'á isdzán isnáh nlínihíí bizhaazhé, la'ihíí isdzán doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhé bílgo. ²³ Isdzán isnáh nlínihíí bizhaazhéhíí chagháshé dandaagohileehíí k'ehgo gozłií, áídá' doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhéhíí Bik'ehgo'ihí'nań da'ánííhíí k'ehgo begoln'ehgo gozłií. ²⁴ Díí da'anii ánágot'ííihíí bee nohwil ch'ígót'aahi ádaat'ee: díí isdzáné nakihíí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee lángot'aq lék'ehíí nakiyú ágot'éhi yá nazíí; dała'á Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehíí nyilchíhi, án dził Sinai golzeegee ngot'aaníí yá sizíni. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizíí, án dakú ni' biká' Jerúsalemhíí yaa nagolñi', án bichagháshé bílgo isnáh daanlínihi. ²⁶ Áídá' Jerúsalem yaaká'yúhíí doo isnáh nłií da, áí née daanohwimaa nłií. ²⁷ Gáníigo bek'e'eshchíí, Nił gozhóqo le', doo ilchíí dahíí nlíni, nichagháshé da'ádiníhi; nił gozhóqo nnlwosh, doo nił nádi'diníih dahíí: isdzán biká' da'ádiní n'íí isdzán biká' golíni n'íí bitisgo bichagháshé ląá. ²⁸ Shik'ííyú, Abraham ba'det'aq n'íí k'ehgo Isaac gozłií, née áldó' da'ái k'ehgo Abraham bichagháshé daandłií. ²⁹ Áídá'go ágot'eehíí k'ehgo, chagháshé ndaagoleehíí k'ehgo bí'dizhchiiníí, Holy Spirit binawodíí bee bí'dizhchiiníí yiniigodnłsí, dá'ad ndi da'ágágot'ee. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' hant'é níí gá? Gáníigo bek'e'eshchíí, Isdzán isnáh nlíni bizhaazhé bílgo ch'ínenyóód; isnáh nlíni yishchínihíí bitaa bíyééhíí doo bíyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhéhíí zhá bíyéé hileeh. ³¹ Áík'ehgo shik'ííyú, née isdzán isnáh nlíni doo bichagháshé daandłií da, isdzán doo isnáh nlíni dahíí bichagháshé daandłií.

5

1 Christ ch'ínánohwiñilhíí bigha nłdzilgo nasozíí, Jews

bich'í' begoz'aaní doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'ąązhi' bee ík'ínadaadohgisgo da. ² Shíí Paul gánohwíldishñii, Circumcise ádaanohwi'deszaa lẹk'eyúgo, nohwíí Christ doo nohwíl daant'é da. ³ Nñee dała'á daanohtjigee circumcise ádaanohwi'deszaahíí gádaanohwíldishñii, Jews bich'í' begoz'aaní dážhọ dawa bikísk'eh ádaanoht'eego goz'ąą, doo lahzhi' zhá da. ⁴ Nohwíí dahadínta begoz'aaní bikísk'eh ánsht'eehíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ánsht'ee daanohsinií, Christ nohwich'í'yúgo doo nt'é dago ádaanołsi; Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí doo hádaaht'jii dago bits'ą'zhi' ádaahdzaa. ⁵ Néé Holy Spirit biláhyú daanohwi'odłą' bee dávik'ehyú ádaant'ee doleelíí nohwá laalnéhíí ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bił dała'á ch'ilijyúgo, circumcise áko'deszaa dagohíí doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odłą'íí ko'ijóóníí bee ch'í'nah hileehíí zhá iljí. ⁷ Ihách'ideskaihií k'ehgo nłt'éégo hohkeel ni'; hadín ląą nohwíl godishkish lán, da'anii ágot'eehíí doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adíí? ⁸ Hant'é k'ihzhi' ádaanohwizlaahíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ánniidíí doo bits'ą'dí'gohi at'éé da. ⁹ Bán benilzoolé da'ayáhągo ik'áán nást'ódíí dahot'éhé daabíndiksołhíí k'ehgo doo nzhọọ dahíí da'ayáhągo bitah dench'aadgo dawa daayilchọọh. ¹⁰ NohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'oshíí, lahgo ilch'ígót'aahíí dá baa natseskeesíí k'ehgo nohwíí aldó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleel: hadín nohwíl daagodikishíí, án baa yádotih. ¹¹ Shik'íiyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishñiiigo nashaa lẹk'eyúgo, doo shiniidaagoch'inłsi le'at'éé da. Ágádishñiiigo nashaa lẹk'eyúgohíí, tsj'ilna'áhi doo baa yashti' le'at'éé da, áik'ehgo Jews daanliinií doo dayúweh shich'í' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadín nohwíl daagodikishíí nohwits'ą'zhi' nó'níł dadó'. ¹³ Shik'íiyú, dawa bił ch'í'ótąąhíí bich'í' nohwí'dokeed ni'; áídá' doo áí bighą nchọ'go ánádaaahit'jiiigo nohwá bił ch'í'ótąą daanołsi da, ndi hł daanohjóógo hł ch'odaahñii. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní dawa díinko yati' dała'áhi bee lalzaa; Nit'ahdí' gólíinií nił nzhọọ le', dání idił njoọhíí k'ehgo. ¹⁵ Áídá' dat'ógo ilch'í' daadołghashyúgo, ilch'í' nadaagonołkaadyúgo, ídaa daagonohdzaą, dánko ąął daalołghal ako. ¹⁶ Díí gánohwíldishñii, Holy Spirit bee hohkaah le', áik'ehgo nohwits'í nchọ'go hádaat'iinií doo beda'ol'jii da. ¹⁷ Ko'at'e' nchọ'íí Holy Spirit yich'í' nagonłkaad, la'íí Holy Spirit ko'at'e' nchọ'íí yich'í' nagonłkaad: díí doo ilch'í' lẹt'ee da; áí bighą doo dahádaaht'jiiyú ánádaaht'jiił da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwiylaaayúgo, Jews bich'í' begoz'aaní doo bit'ááhyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchọ'íí díinko bebigozjiih,

nant'i' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, nch'ogo natsíts'ikeesíí, nch'ói doo bich'i' t'aqzhi' ách'ít'éé dahíí, ²⁰ K'e'eshchín daach'okqahíí, ígonlgaashíí, ik'ech'innihíí, la'ch'idit'áhíí, dawahá idáhách'it'iiníí, ha'ishkeehíí, ilch'i' nagoch'inlkaadíí, ilts'á'zhi' ádaach'it'eehíí, la'íí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhi'go ilch'ídaago'aahíí, ²¹ La' bíyééhíí idáhách'it'iiníí, its'izilheehíí, kol nágodeyisíí, nch'ói baa goch'iniliiiníí, la'íí díí ba'ashhah aldó' nch'ogo ánádaat'ijíí: da'adá' baa nohwil nadaagosisni' n'íí baa nohwil nanádaagoshni', díí ye'ánádaat'ijíí Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bíyéé daaleeh da. ²² Ádá' nest'á' ch'il yiká' nánt'ihíí k'ehgo díinko Holy Spirit bits'á'dí'go begoz'áni at'éé, kol ijóóníí, kol gozhóóníí, kol nkegohen'ááníí, bágoch'oho'aahíí, dawa bich'i' ch'izhóóníí, ko'at'e' nlt'ééhíí, kegondlijídíí, ²³ Kojíí yune' isht'egodnt'ééhíí, ídaa goch'idzaaníí: ágádaat'eehíí begoz'aaníí bits'á'dí' doo bándagot'aa da. ²⁴ Christ bíyéé daanliiníí bi'at'e' nch'ohíí bil daanzhogo yiká hádaat'ijí n'íí ts'i'lna'áhi yídaayeskahíí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadéltijí da le', doo nch'ói bich'i' daakil'aa da le', doo la' bíyééhíí idáhádaahiit'ijigo nch'ogo laa natsídaahiikes da le'.

6

¹ Shik'íyú, nnee la' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasoziiiníí, án baa daach'ohba'go bich'i' yádaakti'go t'aqzhi' nlt'éégo nkenánoholteeh; ni aldó' dánko áik'ehgo nanídi'notaahi at'ééhíí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'i' nadaagowaagee lli ch'odaahni le', áí bee Christ yegos'aaníí beda'ol'ijí doleeł. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo siho ánsht'ee da, nzjyúgo, ích'i' nach'áhi at'éé. ⁴ Ádá' nnee da'á daantijígee ye'ánat'ijíí hago'at'ééhíí ídine'ijí le', áik'ehgo dabíí bi'at'e' nzhogoyúgo, áí yaa bil gozhóq doleeł, doo la'i nnee ye'ánat'ijíí bigha da. ⁵ Nnee dabíí biyíl dahyoweelhi k'ehgo nnee daantijígee bi'at'e' doo nzhog dayúgo dabíí nabilt'og. ⁶ Hadín Bik'ehgo'ihina'na' biyati' baa bil ch'ígót'aahíí, bíyééhíí nlt'éhíí dawa lahzhí' hadín bil ch'ígót'aahíí yaa yihinił le'. ⁷ Doo ích'i' nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihina'na' doo hagot'éégo bich'i' na'ich'áhi at'éé da: nnee nt'é k'edileehíí da'ái náyihigéshi at'éé. ⁸ Hadín bi'at'e' nch'ói yee k'edileeyúgo ídíl ch'ígódeehi at'éé; ádá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaaká'yú dahazhi' ihina'na' yink'áni at'éé. ⁹ Nzhoggo ánádaahiit'ijíí doo bik'e hijkáh da le': dayúweh ágádaahiit'ijyúgo nlt'éégo da'inlt'aa. ¹⁰ Áik'ehgo nohwá ch'ígót'aadá' halaq nnee dawa bich'i' nlt'éégo ánádaahiit'ijí le', ndi nnee Bik'ehgo'ihina'na' daayodlaqgo bichagháshé daanliiníí

itisgo ádaanzì le'. ¹¹ Díí nchaago k'e'shchiiníí dashíí nohwich'ì' k'eshilchíni daah'ìí. ¹² Nnee dabíí zhà n't'éégo daabineł'ìígo hádaat'iiníí circumcise ádaanohwi'dolneh daanohwiłnii; Christ bits'ılna'áhi yaa yádaakti'yúgo dánko biniidaagont'ée doleehíí bighà ádaanohwiłnii. ¹³ Dabíí circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaníí doo dawa yikísk'eh ádaat'ee da; áidá' nohwíí da'ádaanohwiłniigo circumcise ádaanohwi'deszaahíí yee ídaa da'odlíigo yádaakti'híí bighà circumcise ádaanohwi'dolniilgo hádaat'ìí. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlíigo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehń ts'ılna'áhi yiká' daztsąhíí zhà bee ída'oshdlíigo yashti'go Bik'ehgo'ihí'nań áshłsì le', áí bee ni'gosdzán biká' ágot'eehíí daztsąhíí k'ehgo shich'ì' at'éé, ła'íí shíí aldo' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dasiitsąhíí k'ehgo bich'ì' ansht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bıl dała'á daanohłiyyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo íłi da, ndi ánídégo ánádaanohwi'deszaahíí zhà íłi. ¹⁶ Díí ádishniihíí yikísk'eh daahikáhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ilch'ì'gont'ééhíí ła'íí bılgoch'oba'íí bee yich'ì' goz'ąą le', áí da'anii Israel hat'í'íí daanłiigo Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daanłi. ¹⁷ Kodí' godezt'í'go díí bighà doo hadín nashinł'óg da le': ilk'idá' Jesus nohweBik'ehń bighà shid shiká'zhì' hit'ìí. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bılgoch'oba'íí daanohwiyi' yun'e' begoz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, áí Christ Jesus daayodlaągo biyéé daanliiníí, bich'í' k'e'eshchii: ² Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aą le'. ³ Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ, ba'ihégoş, án yaaká'yú nagoz'aągee nohwiyi'siziiníí bá gozhóogo dawa nohwainé', Christ biláhyú: ⁴ Áń biláhyú ni'gosdzán doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihí'nañ hanánohweznil, bińáál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aą da doleełgo: ⁵ Bichagháshé daandlii doleełgo hanánohwidí'ńúłgo nohwá ngonłchíí, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íigo yaa bił gozhóo, ⁶ Ízigo biłgoch'oba'íí ba'ihédaandzi doleełgo, áí nohwiká'zhí' áyílaago, biYe' bił nzhóni biláhyú: ⁷ Áń bidikíí bee nch'íí bits'á'zhí' nanánohwi'diheznii, nohwinch' n'íí bighą nohwaa nágodet'aą, Bik'ehgo'ihí'nañ biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí bik'ehgo; ⁸ Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhí' áyíłsı, daagondzaągo la'íí dawahá bídaagonlzigo ánohwıksı; ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íiníí doo bigózi da n'íí nohwił ch'í'nah áyílla, da'án bił gozhóogo hat'íihí k'ehgo án ngonłchíí: ¹⁰ Goldohíí biká' ngonyáago yaaká'yú ágot'eehíí la'íí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dawa Christ yebik'ehgo dała' áile': ¹¹ Áń biláhyú áldó' nt'é nohwíyéé doleełíí nohwaa det'aą, dabíí hát'íigo dawa łayıl'íihí k'ehgo nohwádihyú nohwá ngonłchíí: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidlaądíí, nł'éégo daahii'naahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'éhi nnee daayidnksı doleełgo. ¹³ Nohwíí áldó' yati' da'anihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohweznil daasidohts'aądá' daahohdlaą ni': daahosohtlaądá' Holy Spirit bee nohwángon'aą n'íí bee nohwiká' izkałhíí k'ehgo bee nohwígózi, ¹⁴ Áí bee Christ bidikíí bee nohwá nayihesnii n'íí nohwíyéé silijzhí', nt'é yengon'aą n'íí da'aniigo nohwíyéé doleełgo bídaagonlzı, án ízigo ye'at'éhi ba'ihégoş doleełgo. ¹⁵ Áí bighą Jesus nohweBik'ehń daahohdlaągo, la'íí ínashood dawa nohwił daanzhóogo ba'ikonizııdá', ¹⁶ Da'ákozhá Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwa'ihénsı, nohwá da'oshkaąhgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehń yokaąhíí, Jesus biTaa ízigo ye'at'ééhíí, daagonohsaągo ádaanohwile'go

nohwá oshkaqah, la'íi Bik'ehgo'ihinañ dabíi nohwíl ch'í'nah ádidle'go bídaagonoŋsi doleełgo aldó' oshkaqah: ¹⁸ Nlt'éégo ágot'eehíi daahohlíi doleełhíi bigha nohwíká ánniidíi bídaagonoŋsi doleełgo, la'íi ínashood daanliiníi bíłgo ízigo ágot'eehíi behaldzili nohwíyée doleełíi aldó' bídaagonoŋsi doleełgo nohwíjii yune' nohwíl ch'í'nah ágóŋsi doleełhíi bigha nohwá oshkaqah, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihinañ binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhíi k'ehgo, nées daahohiidlaaníi nohwá siné'go bídaagonoŋsi doleełhíi bigha nohwá oshkaqah; ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ binawodíi bee Christ daztsaadi' naadiidzaago ayíilaadá' yaaká'yú bigan dihe'nazhinée dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íi, spirits binawodíi, dak'a'at'ééhíi, la'íi yedaabik'ehíi dawa bitisgo, doo díi goldohíi zhá biyi' da, ndi yunaásyú goldoh doleełíi aldó' biyi', íltah at'éégo daabizhi' daawójíihíi dawa bitisgo sitíigo ayíilaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nyiné', la'íi ínashood dawa yá sizíigo bitsits'inhíi k'ehgo at'éégo aldó' ábíilaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiníi, bits'í nliigo bełalzaa, án bee dawa íltah at'éégo layił'íih.

2

¹ Begoz'aaníi doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíi bee, la'íi nohwinchó'íi bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihinañ nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinchó'íi biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá bech'ígót'i'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchó'íi binant'a', án Bik'ehgo'ihinañ doo daidits'ag dahíi bitahyú na'iziidíi bikísk'eh hohkaah ni': ³ Nées aldó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' nchó'go hat'íiníi bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bíłgo hat'íiyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliidá' nchó'go ádaant'ee n'íi bigha Bik'ehgo'ihinañ nohwiniigodilé'íi nohwich'í' begoz'aq ni', nnee la'íi ádaat'eehíi k'ehgo. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ, bíłgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dázhó bíł daanjoq lék'ehíi bigha, ⁵ Nohwinchó'íi bee nane'na' n'dá' Christ bíł dała'á daasiidliigo daahii'naago ánánohwidlaa, (bíłgoch'oba'íi bee hasdáhkai;) ⁶ Bíł dała' naadihiikaigo ánohwilaa, la'íi Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'aqgee bíł naháataqago ánohwilaa: ⁷ Áik'ehgo yunaásyú goldohíi biyi' Bik'ehgo'ihinañ Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bíłgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíi ch'í'nah áidoliil. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ bíłgoch'oba'íi bee hasdáhkai, nohwi'odla'íi biláhyú; doo dánohwíi ádaant'íi da: Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdziidíi bee da, áik'ehyúgohíi dánko nnee la' ída'odlíi hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ nanohwik'ída'iziidíi daandlii, Christ Jesus biláhyú nlt'éégo ánadaahiit'íi doleełgo ánohwilaa,

áik'ehgo bikísk'eh hiidaal doleelgo Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngonłchíí lək'e. ¹¹ Ái bigha díí bənadaañhiih, doo Jews daanołhíi dago daagosolíi, circumcise ádaabi'deszaahíi, doo circumcise ádaanołwi'deszaa dahi daanołwiłnii, ái circumcisonhíi nnee bigan zhá bee kots'í nabik'ísdziidi; ¹² Áídá' Christ doo bídaagonołsı da ni', nanidi' daanołhíigo doo Israel hat'i'íi daanołhíi da, Bik'ehgo'ihinañ nt'é yee yágon'áá n'íi doo nohwíi nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'i' da ni', ni'gosdzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihinañ doo bił daanołhíi da ni': ¹³ Łahn' nzaadyú daanołhíi ni', ndi k'adíi Christ Jesus bíyéé daasolíigo, Bik'ehgo'ihinañ bit'ahgo ánadaanołwizdlaa, Christ bidihíi bee. ¹⁴ Án nohwá ilch'ı'gont'ééhíi nlii, da'án Jews daandliinií l'a'íi doo Jews daanołhíi dahíi dał'a'á ádaanołwizdlaa, l'a'íi nohwigizhgee bigha ilts'á'zhı' ádaant'ee n'íi k'ihzhı' áyíılaa, nohwigizhgee tséé bee ilt'íníi k'ihzhı' áyíılaahíi k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aaníi biyi' iltah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'íi bigha ilk'edaadin'nii n'íi Christ bits'í bee k'ihzhı' áyíılaa; áidi' nnee naki n'íi dał'a'á ánáyiidlaahíi k'ehgo néé Christ bee dał'a'á ánánohwidlaa, áik'ehgo nkegohen'áá nágosdlii. ¹⁶ Néé naki hat'i'íi daandlii n'íi tsı'ılna'áhi biláhyú dał'a'á daasiidliigo, Bik'ehgo'ihinañ bił k'íi nádaasiidlii, áik'ehgo ilk'edaadin'nii n'íi ałł bengonyáa: ¹⁷ Nzaadyú daanołhíi n'íi, ilhánégo daandliihíi biłgo Jesus nkegohen'ááníi yaa nołwił nagolnı'go nyáa. ¹⁸ Án bigha daanołwigha Holy Spirit dał'a'áhi biláhyú nołwiTaa bich'ı' ha'áhiikáhgo ha'ágót'i'go nohwá alzaa. ¹⁹ Ái bigha k'adíi doo łahdi' nnee daanołhíi da, doo nnee łahgo hat'i'ı daanołhíi da, áídá' nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíi bił dał'a'á hat'i'ı daasolíi, Bik'ehgo'ihinañ bichágháshé daasolíi; ²⁰ Jesus binadaal'a'á l'a'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziid n'íi kıh bitł'ááh łedn'aahíi k'ehgo daandliigo, biká' nołwi'destł'ihíi k'ehgo ádaanołt'ee, Jesus Christ dabíi hágon'áágee tséé dantsé sı'áni nliigo; ²¹ Án biláhyú dágoz'aá nt'éégo ładaasnilgo alne', nołweBik'ehñ biláhyú godiyıhgo kıh biyi' da'ch'okałhíi goleeł: ²² Án biláhyú nohwíi ałdó' itah nołwi'destł'ı, Bik'ehgo'ihinañ yiyi' ngoléełhíi bigha ágolne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Ái bigha shíi Paul, Jesus Christ bigha, l'a'íi nohwíi ałdó' doo Jews daanołhíi dahíi nołwigha ha'ásítíi, ² Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'íi nołwił ch'ı'nah ashłé'go shaidin'ááníi ba'ikodaanołsı lán shı: ³ Doo bígózi da n'íi shıł ch'ı'nah áyíılaago shıł ígoziid; (ilk'idá' ayáhágo nołwich'ı' bek'eshiilchíigo nołwił nagosisni' ni'; ⁴ Ái daahohshúígee

Christ ye'at'ééhíí doo bígózì da n'íí bígosíłsìjìdìí nohwíí bídaagonołsì doleeł,) ⁵ Áí doo ánídá' goldohíí biyi' ni'gosdzán biká' nnee doo hwahá bíł ch'í'nah ádaalne' da ni', áídá' k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á la'íí binkááyú yádaakti'íí daadilzi'ihíí Holy Spirit bee bíł ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daanli' dahíí, Jews daanliiníí bíłgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ágot'eehíí dała' daabiyéé doleeł, dała' Christ bíł dała'á daanli'igo bits'í dała'á daanli' doleeł, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań Jews daanliiníí yángon'ááníí Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanli' dahíí aldó' daabiyéé doleełgo bíł ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Áí yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí shaa yiné'íí bee, binawodíí shinkááyú na'iziidgo. ⁸ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí doo ízigo at'éé dahíí dawa shíí dábich'i'gee siit'íí ndi doo Jews daanli' dahíí bitahyú Christ bee nohwiya daagozhóóníí doo bígonołsìjh at'éé dahíí baa yashti'go Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí shaa det'ąą; ⁹ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań Christ biláhyú dawa áyílaahíí, ni'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'i'go ngonłchííníí doo bígózìgo áyíłsì da n'íí, hagot'éégo at'ééhíí shíí nnee dawa bíł ch'í'nah ashł'ego shaa det'ąą; ¹⁰ Áík'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nłíni biláhyú spirits binadaant'a'íí la'íí binawodíí yaaká'yú nagoz'ąągee Bik'ehgo'ihí'nań bigoyą' iltah at'éhi yídaagołsì doleeł, ¹¹ Áí dahazhì' goz'áni Bik'ehgo'ihí'nań yengon'ááníí bik'ehgo łayiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú: ¹² Áń daahohiidłąągo doo daasiite'go da, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'i'. ¹³ Áík'ehgo nohwi'ghą goyéégo shich'i' nagoyaahíí bighą doo hayaa ádaanoht'ee da le', áí bee lán da'nohli'j. ¹⁴ Díńko bighą Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa bich'i' hishzhíízh, ¹⁵ Áń bichągháshé yaaká'yú daagolíníí hik'e ni' biká'yú daagolíníí dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízigo ye'at'éhi ch'í'nda'izkaadhíí bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziiníí nalwodgo nohwá áile' doleełgo nohwá daahoshkąąh; ¹⁷ Nohwi'odłą' bee Christ nohwijíí biyi' yune' golí' le'; áík'ehgo i'ijóóníí bee nohwikeghad golí'igo nłdzilgo sozi'igo, ¹⁸ Nohwíí ínashood dawa bíłgo Christ bi'ijóóníí nanigodí', ts'í'nanigodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíí bee nohwił bígózì doleełgo; ¹⁹ La'íí Christ bi'ijóóníí, be'ígózì yitis nel'ąą ndi, bídaagonołsì doleełgo, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleełgo nohwá da'oshkąąh. ²⁰ Daahókeedíí la'íí natsídaahiikeesíí dawa bíí zhą yitis nel'ąągo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, ²¹ Dabíí zhą Christ Jesus biláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliiníí dawa ya'ihédaanzigo

daayidnłsı doleel, doo nnágont'i'go da. Doleelgo at'éé.

4

1 Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehń bighą ha'ásítííní nánohwoshkaąh, nohwíká ánniidíí bikísk'eh nłdzilgo hohkaah le', 2 Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwijíí yuné' isht'egodnt'éégo, nızaad bádaagohoh'aal le', lıl daanohjooogo ilch'ı' hadag ádaanoht'ee le'; 3 Holy Spirit bee dała'á ádaanolsıgo ilch'ı'gont'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelgo nyeego nabik'ıda'ohsiid. 4 Christ biláhyú dała'á daanohlji, Holy Spirit aldo' dała'á, da'áık'ehgo aldo' daanohwigha ihı'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaahołíí doleelgo nohwíká ánniid; 5 NohweBik'ehń dała'á, nohwi'odlą' dała'á, nohwibaptism dała'á, 6 Bik'ehgo'ihı'nań dała'á, daanohwigha nohwiTaa, án dawa yitigo nłnı, dawa yıl nłnı, daanohwigha nohwiyi' golıni. 7 Bik'ehgo'ihı'nań bilgoch'oba'ıı iltah at'éhi dała'á daantjıgee nohwaa daizné', Christ nohwainé'ıı k'a'aholąągo. 8 Áík'ehgo gádi'nıı, Wą'yú bil onágodzaad' isnáh daanljı n'ıı ląągo yadıh onádzzaago, nnee yaaká'dı'go yaa daagodez'ąą lək'e. 9 (Wą'yú bil onágodzaa ch'ınııyúgo, lahn' áıdı' ni'gosdzán yuyaa bil nkegonyáhi lán shı. 10 Bil nkegonyááhıı da'án yaaká'yúhıı nızaadyú dábitiséyú bil onágodzaahi at'éé, ąął laile' doleelhıı bighą.) 11 Bik'ehgo'ihı'nań nnee yaa daizné'ıı iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daanljıgo yaa daagodez'ąą; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhónı yaa nadaagolnı'go; la'ıı la' ínashood yınádaadéz'jıgo bil ch'ıdaago'aahgo; 12 Ínashood hadaadeszaago nłt'éégo Bik'ehgo'ihı'nań yá nada'iziid doleelgo, yati' baa gozhónı baa na'gonı' doleelgo, la'ıı ínashood dawa Christ bits'ı nlınıı nłdzilgo ádaile'go baa daagodest'ąą: 13 Áík'ehgo daanohwigha nohwi'odlą' bee dała'á daahıidleeh, Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nłt'éégo bídaagonljıh, nnee báyán hıleehıı k'ehgo néé Christ bits'ı daanljıgo án bee báyán daahıidleehgo Christ ye'at'ééhıı dawa be'ádaant'eego daahıidleeh: 14 Doo dayúweh chągháshé daanljıhıı k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ıgót'aahıı bee doo ilts'á' nohwił anágoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ıdaago'aahıı yee nohwíká daadihésbjh, k'ızé'daanohwidılteeh hádaat'ıınıı, áı doo idaayılts'ąą da le'; 15 Áıdá' lıl daanjooogo da'anıı ágot'eehıı bee yádaahiiltı' le', kotsits'in kots'ı yebik'ehıı k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bil dała'á daandleehgo án biláhyú daanldzéel le': 16 Nohwits'ı ląągo ilghadaadıt'ąąhıı la'ıı its'id bee daalotą'ıı góljı, dawa nłt'éégo nadaakıdziidyúgo nłt'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'ıhıı daanljıgo dabıı

bee daalónta', la'íi hìl daanjooníi bee néé Christ bits'íhíi daandliiníi nchaa daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehíi biláhyú hasdziihgo gánohwiłdishnii, Kodi' godezt'i'go doo Jews daanlii dahíi da'ílinégo natsídaakesgo hikaahíi k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesíi yee doo daago'íi da, doo bił ídaagozi dahíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ihí'naahíi yits'á'zhi' ádaat'ee, bijíi biyi' chagołheel benagoz'ąąhíi bigha: ¹⁹ Bijíi nt'iz siliiigo nchq'íi doo yich'i' t'ąązhi' ádaat'ee dago yaa ádaadest'ąą, nchq'go ánadaat'íihíi zhá bił daant'ee daasilii. ²⁰ Áidá' nohwihíi ágagot'eehíi doo Christ bits'á'dí' bídaago'ąą da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanołsi lęk'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíi nohwil ch'ídaagoz'ąą lęk'eyúgo: ²² Doo ánídá' nchq'íi be'ádaanoht'ee n'íi yó'odaagodoh'aah, ái k'izé'idilteehgo nchq'íi zhá hát'íigo da'ílii hileeh; ²³ Nohwinatsekeesíi, nohwiyi'siziiníi biłgo ánídégo nohwá ánáolne'; ²⁴ Ánídégo be'ádaanoht'eehíi ádaagohdle', ái Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo dávik'ehyú át'éégo la'íi da'anii dilzihgo alzaa. ²⁵ Áik'ehgo léda'olchoohíi yó'odaagodoh'aah, dała'á nohtiiige nohwit'ahdí' daagolíiníi da'anii ágot'eehíi yee hìl nadaagołni': nnee bits'í dała'á ndi ląayú henlááhíi k'ehgo néé iltah át'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'i'. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee dénchq'égo ágot'eehíi yeh nohoł'é' hela': hadaashohkeehíi bił ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'an doo bá goz'ąągo ádaagonołsi da le'. ²⁸ Hadín in'íihíi doo dayúweh in'íih da le': áidá' dabíi bigan yee nł'éégo na'iziid le', hadín nt'é yidih nliiníi la' yaa yiné' doleełhíi bigha. ²⁹ Yati' nchq'íi doo la' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áidá' yati' nł'éhi zhá, hadag ádaakole' doleełgo, hadíi daidits'agíi bee biyaa gozhq'q' doleełhíi bigha. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań biHoly Spirit doo bił gozhq'q' dago doo ádaanołsi da le', án bee nohwiká'iskał, ch'inánohwi'niihíi bijizhi'. ³¹ Nohwił daagoshch'íihíi, nohwínágochiihíi, hadaashohkeehíi, hagołdohíi, nchq'go yádaakt'íi, la'íi da'oh'ni'go natsídaahkeesíi dawa bee nohwits'á' gonogháh: ³² Łaadaach'ohba' le', laatédaaht'ii le', Bik'ehgo'ihí'nań Christ bigha nohwinchq'híi bigha nohwaa nágozez'ąąhíi k'ehgo nohwíi alđó' laa nádaagodenoht'aah le'.

5

¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bił daanzhónihíi daanołiiigo Bik'ehgo'ihí'nań beda'ol'ii; ² Christ bił daanjoq'hi k'ehgo hìl daanołjoq'go hohkaah, án likagolchiníi Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąhgo baa hi'né'híi k'ehgo zesdiigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ya'ádet'ąą. ³ Áidá' nant'í' na'idaahíi, nchq'go natsits'ikeesíi, dawahá dayúwehgo ídáhách'it'iiníi,

dała'á ndi doo bída'oltah da, ínashood Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaago doo ágádaat'j̄j̄ bik'eh da; ⁴ Ílkóhgo yati'í, yati' da'ílinéhí, dawahák'e ách'in̄ihí doo ádaadoh̄nii bik'eh da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ahíyí'e daabikdoh̄niigo n̄t'ée. ⁵ Díí bídaagonōs̄j̄, hadín nant'j̄j̄ nagmaahí, nch̄o'go at'éeéhí, dawahá dayúwehégo idáhát'íní, áí da'íliné daayokaq̄ahí, áń Christ bilakt'áhgee begoz'aaní, da'ái Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaní doo itah biyéé da doleeł. ⁶ Dahadín biyati' da'ílinéhí izanōt'é' hela': áí biḡh̄ dabíi zh̄á daabik'ehí Bik'ehgo'ihí'nań biniigodilé'í yiká'zh̄j̄ áile'. ⁷ Áík'ehgo ágádaat'eehí doo itah daanōh̄j̄j̄ da le'. ⁸ Łah chagołheel zhińéé daanōh̄j̄j̄ ni': k'adyúgo nohweBik'ehń binkááyú idindláád zhińéé daasolj̄j̄: áík'ehgo got'ini biyi' hikahí k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit n̄nee nayik'íziidyúgo, n̄t'éeego ágot'eehí, dávik'ehyú ágot'eehí, ła'íi da'aniigo ágot'eehí biyi' begoz'aągo áile'); ¹⁰ NohweBik'ehń hant'é bil goyilsh̄ōq̄ doleeł bídaagonōs̄j̄j̄. ¹¹ Doo chagołheel zhińéégo da'ílinégo ánadaat'j̄j̄hí k'ehgo ánadaat'j̄j̄ da, áidá' ágánágot'j̄j̄hí n̄nee bil ch'f'nah ádaanōs̄j̄go bigózi le'. ¹² Nagont'j̄yú ánadaat'j̄j̄hí bích'iltahyúgo ndi bik'ee ídaayágōs̄j̄. ¹³ Dawahá ch'f'nah alzaahí idindláádíi bee bigózi: dawahá hit'ini idindláádíi bee hit'j̄j̄. ¹⁴ Áík'ehgo gánúgo dahgoz'aą, Iłhoshí, ch'ínándzíd, dasínsaądí nádndáh, Christ niká'zh̄j̄ idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éeego hohkahí baa daagonohsaą, n̄nee doo daagoyáá dahí doo k'ehgo da, áidá' daagoyáni hikahí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díí yołkaahí biyi' doo nzh̄ō dahí zh̄á begoz'aq̄ahí biḡh̄ goldohí il̄j̄j̄go ádaanōs̄j̄. ¹⁷ Ídaa daagonohdzaą le', nohweBik'ehń nohwá hát'íní bídaagonōs̄j̄j̄. ¹⁸ Wine nohwil nádaagodołhis hela', áí dénch̄o'go kodilteehi at'ée; áidá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ılgo n̄ldzilgo bee nasozj̄j̄ le'; ¹⁹ Siní Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégōsiní, ła'íi ínashood biyini bee ilch'j̄j̄ da'doh'aał le', nohwil daagozh̄ōgo nohwij̄j̄ biyi'dí' nohweBik'ehń bich'j̄j̄ da'doh'aał le'; ²⁰ Dávik'ehń Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa bich'j̄j̄ dawahá ba'ihédaanōs̄j̄ le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań daadinōs̄j̄go daakidohts'ag le'. ²² Isdzané daanōh̄inií, daanōhwik̄a' daadohts'ag le', nohweBik'ehń daadohts'agú k'ehgo. ²³ N̄nee bi'aa yá sizij̄j̄go bi'aahí bitsits'ini at'ée, Christ ínashood dawa yá sizij̄j̄go bitsits'ini at'éeéhí k'ehgo: ínashood daanliinií dawa Christ bits'í n̄lj̄j̄go áí hasdá'iin̄i at'ée. ²⁴ Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agú k'ehgo isdzané daanliinií áld' dawahá bee bik̄a' daidits'ag le'. ²⁵ Da'an̄ii ínashood daanliinií łąą ndihí Christ biláhyú dała'á at'ée, Christ áí bil nzh̄ōgo ya'ídet'aq̄ahí

k'ehgo n̄nee daanoh̄iiníí, daanohwi'aa nohwil daanzhōq le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisíí k'ehgo áí ínashood dała'á át'ééhíí Christ biyati' yee taayigisgo ídáhaididle'híí bighą ya'idet'ąą, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idil̄hı̄lgo da, dant'éhéta dénchō'éhíí da'ádih; áídá' dilzihgo, dánkt'éé nt'éégo, bits'ą'dindláád siljigo ídaayi'né' doleelhíí bighą ya'idet'ąą. ²⁸ Da'ágát'éégo n̄nee bi'aa bil daanzhōq le', dabíí bits'ihíí k'ehgo. Hadín bi'aa bil nzhooníí dabíí ídıl njóni at'éé. ²⁹ N̄nee doo ła' dabíí bits'í bil nchō' da; áídá' nkt'éégo áyıl̄sı̄go bil nzhōqgo yinádéz'j̄i, nohweBik'eh̄n ínashood dawa dabíí bee dała'á nliigo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyıl̄sı̄, ³⁰ Néé dała'á daantj̄ı̄gee Christ ła' bits'í daandlj̄ı̄híí bighą, bitsı' hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Áí bighą n̄nee bitaa hik'e báą bilgo yits'ą' dahdigháhgo bi'aa yíhiigháh doleel, áík'ehgo naki dilt'ee n'íí dała'á nádleeh doleel. ³² Díí dážhō doo bigózini at'éé da: Christ hik'e ínashood łaą ndihíí Christ biláhyú dała'á at'éhi ádishn̄ii. ³³ Áídá' dała'á daanohtj̄ı̄gee gádaanohwı̄ldishn̄ii, Nohwi'aa nohwil daanzhōq le', dabíí ídıl njōq̄híí k'ehgo; ła'íí isdzáné biką daayidnksı̄ le'.

6

¹ Chągháshé daanoh̄lini, nohwitaa nohwimaa bilgo daadohts'ag le', nohweBik'eh̄n bil dała'á daanoh̄lj̄ı̄híí bighą: ágádaanoht'eego nkt'éé. ² Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aaníí dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishhı̄l nohwih̄nı̄idíí díinko dahgoz'ąą, Nitaa nimaa bilgo dınksı̄ le'; ³ Áík'ehgo niyaa gozhōq doleel, ni'gosdzán biká' n̄zaadyú hinnáá doleel. ⁴ N̄nee daanoh̄iiníí, nohwichągháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyol̄chj̄ı̄ da: áídá' nohweBik'eh̄n bik'ehgo nohwichągháshé doo dávik'ehyú ádaat'ee dagee bich'ı' yadaaktı'go bil ch'ídaagonoh'aahgo bihołnaa. ⁵ Nada'ohsiidíí, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidíí da'ánı̄ıyú ádaanoht'ee, daadohtıdá' nohwiini' dahąhgo, nohwijı̄ı da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíí k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhá ágádaanoht'ee da, doo n̄nee bil daagonol̄shōq̄hı̄ı zhá bighą da; áídá' Christ bánada'ohsiidíí daanoh̄lj̄ı̄go nohwijı̄ıdı' Bik'ehgo'ihı'nań dahát'ı̄ıyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éhéta ádaal̄ı̄inií Bik'ehgo'ihı'nań bá ádaal̄ı̄ıhı̄ı k'ehgo nohwil daagozhōqōgo ádaal̄ı̄ı, doo n̄nee bá ádaal̄ı̄ıhı̄ı k'ehgo da: ⁸ Díí bídaagonol̄sı̄, n̄nee nkt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihı'nań da'áık'ehgo nkt'éégo bich'ı' nahı̄nı̄ı, isnáh nliinií dagohı̄ı doo isnáh nliı dahı̄ı. ⁹ Nohwı̄ı nant'án daanoh̄linií, nohwá na'iziidı̄ı da'áık'ehgo bich'ı' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwı̄ı al̄dó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólj̄ı̄ bídaagonol̄sı̄; án

doo n̄nee i'ʼanigo yaa natsekees da. ¹⁰ Iké'yúhíí, shik'íyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíí bee ndzilgo nasozij. ¹¹ Besh diyagé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'í' nach'aagee ndzilgo nasozij doleelhíí bighą. ¹² Doo n̄nee daanliiníí bich'í' nadaagonlkaad da, áídá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'gosdzán biká' chagołheehíí binadaant'a'íí, ła'íí spirits daanchq'íí yúdahyú gólíni bich'í' nadaagonlkaad. ¹³ Áí bighą besh diyagé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', nagont'ogíí bijij nasozij doleelhíí bighą, ák'ehgo ąął ádaasolaago t'ah nasozij doleel. ¹⁴ Da'anii ágot'eehíí bee nohwizis ádaagohdle'go nasozij, ła'íí dábik'ehyú ágot'eehíí bee besh nohwitíl naztaągo ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ąąhíí nohwiikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odlą' bee nohwinadłh dahdaadohtijh, áí bee k'aa' diktł'i ch'iidn nant'án yidik'ohíí daanołtsees doleel. ¹⁷ Áídí' besh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', ła'íí besh be'idiltłishé Holy Spirit nohwainé'íí dahdaadohtijh, áí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkąąh nt'éé, nohwijíídí' dahot'éhé bee da'ohkąąhgo Bik'ehgo'ihí'nań bída'dohkeed, daadeh'įįgo ínashood dawa doo hagee ngont'įgo da bá da'ohkąąh; ¹⁹ Shíí ąłdó' shá da'ohkąąh, Bik'ehgo'ihí'nań yati' shizayinił le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bígózł da n'íí ch'í'nah ádaashłe' doleelgo, ²⁰ Shíí, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíí bighą dahshi'destł'qoggo ha'ásítł; doo siste' dago dáyashti' le'at'ééhíí k'ehgo yashti' doleel shá da'ohkąąh. ²¹ Hago ánasht'įłłí ła'íí hago ánsht'eehíí bídaagonołsł doleelgo Tikikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondłįįgo nohweBik'ehń yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolni' doleel: ²² Áń nohwich'í' hił'áad, hago ádaant'eehíí bídaagonołsł doleelhíí bighą, ák'ehgo nohwijíí yil daagoyilshq' doleel. ²³ Ik'íyú daanlíni ikł'į'gont'ééhíí bee bich'í' goz'ąą le', ła'íí i'įjóóníí odlą' bilgo ąłdó' bee bich'í' goz'ąą le', áí dawa Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bits'ą'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń da'anii bil daanzhooníí dawa Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee bich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

¹ Shíí Paul ła'íí Timótheus bilgo Jesus Christ bánaidziidíí, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolínihíí bich'í' k'e'iilchii, ínashood yináadaadéz'iiníí ła'íí tédaat'iyehíí nlt'éégo áyílsiníí aldó' bich'í' k'e'iilchii: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aą le'. ³ Dahagee nohwínáshñiihgee nohwich'í' Bik'ehgo'ihí'nań hoshkqaąhń ba'ihénsi, ⁴ Dábik'ehn daanohwigha nohwá oshkqaąhgee shil gozhógo nohwá oshkqaąh, ⁵ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadı' díí jjiizhí' bee shich'odaahñigo ngohenyááhí ba'ihénsi; ⁶ Díí nlt'éégo bigonsi, nohwijíí biyi' nlt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíí Jesus Christ nádáhíí bijji aął łaile' doleeł: ⁷ Shijíídí' shil daanohshoqhií bigha daanohwigha díí k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásitíídá' ła'íí yati' baa gozhóni yashti'go bá sízíídá' shíí hik'e nohwíí aldó' lahdí' Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee nohwiká'zhí' at'éé. ⁸ Jesus Christ bits'á'dí'go i'ijóóníí bee shil daanoh shoqgo daanohwigha nohwaa ch'íná nshkímíí Bik'ehgo'ihí'nań shá yígótsi. ⁹ Díí bigha nohwá oshkqaąh, nohwil idaagoziigo ła'íí daagonohsaągo nohwil'ijóóníí dážhó ch'ida'izkaadyú nohwá bínághodáh; ¹⁰ Áík'ehgo nlt'éégo ágot'eehíí zhá nohwil dábik'eh doleeł; ła'íí nohwijíí bil da'aniiigo doo nohwaa dahdaagoz'aą dago daahinohnaa doleeł, Christ nádáhíí bijjiizhí'; ¹¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo at'ééhíí ch'í'nah hileehgo, ła'íí án ba'ihégozi doleełhíí bigha dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíí bee nlt'éégo áná'ol'ííhíí an'odaazliigo ánádaaht'íilgo nohwá oshkqaąh. ¹² Shik'íiyú, shich'í' ágódzaahíí yati' baa gozhóni yunáasyú be'ánágon'aą doleełhíí bigha shich'í' ágódzaahíí bídaagonolsi hasht'íí; ¹³ Áík'ehgo Christ bigha ha'ásitííhíí siláada ízisgo nant'án yánada'iziidíí ła'íí nnee dahot'éhé dádaagolíí nt'éégo shídaagolsiid; ¹⁴ Ha'ásitííhíí bigha nohweBik'ehń biláhyú shik'isyú daanliiníí ląágo bi'odla' daanłzil daasilii, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, ła'íí doo biini' daaháh dago yee yádaaktí'. ¹⁵ Ląágo shídaayéstsaąhíí bigha shik'edaanniihgo, dagohíí ilch'í' nadaagonłkaadgo nnee ła' Christ yaa nadaagolní'; ła'ihíí nlt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolní': ¹⁶ Ilch'í' nadaagonłkaadgo Christ yaa nadaagolní'íí daazhógo ádaañii, ha'ásitíí ndi dayúweh shich'í'

nagont'og le' daasho'ńıgo: ¹⁷ Áídá' ła'ihı́ı bıl daanshoqhíı bigha Christ yaa nadaagolnı', yati' baa gozhónı bá sızıgo nshı'deltı́ıhı́ı yıdaagolsı́ıhı́ı bigha. ¹⁸ Hago'at'éeego áídá'? Doo hago'at'ée da, da'ádzaayú ndı, daazhógo ádaanıgo ndı, dagohı́ı da'anıgo ádaanıgo Christ baa na'gonı'; áık'ehgo shı́ı shı́ı gozhóq, ła'ı́ı dayúweh shı́ı gozhóq doleel. ¹⁹ Nohwi'okaqahı́ı ła'ı́ı Jesus Christ biSpirit shich'onı́ıhı́ı bee shiyaa gozhóq doleelgo bıgonsı́ı, ²⁰ Doo ıdaayánsdzı da doleel, áídá' doo shiini' hah dago shıts'ı binkááyú Christ ba'ihégoşı n'ı́ı k'ehgo dák'ad ndı ba'ihégoşı doleelı́ı shı́ı dawa bee hasht'ı́ıgo bikádesh'ı́ı, t'ah hinshnaad' dagohı́ı dasıtsaą ndı. ²¹ Shı́ı hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasıtsaayúgohı́ı ihı́ı'naa doo ngonel'aa dahı́ı hisht'ı́ıh. ²² Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'ihı́ı'nań bá na'isiidı́ı binest'a' golı́ıhı́ı k'ehgo dayúweh ıdaagowa': áídá' hadı́ı nágodish'aahı́ı doo bıgonsı́ı da. ²³ Díı nakıgo goz'aanı́ı dážhó baa natséskees, dahdisháhgo Christ bıl hishleeheı́ı dážhó hasht'ı́ı; áı itısgo shı́ı nzhqo: ²⁴ Áídá' dayúweh hinshnaahı́ı itısgo nohwá nzhqo. ²⁵ Áık'ehgo díı bıgosı́ıtsı́ıd, dayúweh hinshnaago daanohwıgha nohwıl daagonshı́ı doleelgo, nohwi'odla' nıdzılgo ła'ı́ı bee nohwıl daagozhóqgo dayúweh nohwá daagowahı́ı bee nohwich'odaashnı́ı doleel; ²⁶ Áık'ehgo nohwaa násdzaahı́ı bigha Jesus Christ binkááyú shaa nohwıl daagozhóq doleel. ²⁷ Dáhagot'éeego shich'ı́ı godeyaayúgo, Christ nı́ı'éeego baa na'gonı́ı'ı́ı bikı́ısk'eh ádaanoht'eego ádaanoşı: áık'ehgo nohwaa niyaágo nohwısh'ı́ı, dagohı́ı doo nohwaa niyaá da ndı, dálekt'eego natsı́ıdaahkeesgo ła'ı́ı. dała'á daanohwiini'go yati' baa gozhónı ch'odlaanı́ı bá nıdzılgo nasoziigo, ła'ı́ı nıdzılgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ıkonşı doleel; ²⁸ Nohwik'edaannı́ıhı́ı doo bédaaldzıd da: áı bee díıńko yıdaagolsı́ı, áı da'ılı́ı daadoleelı́ı ádaat'ee, nohwıhı́ı hasdákaihíı ádaanoht'ee, áı Bik'ehgo'ihı́ı'nań bits'a'dı'hi. ²⁹ Christ daahohdlaągo nohwaa godet'aa, áídá' doo daáı zhá da, bá nohwiniidaagonkt'éeego aldó' nohwaa godet'aa; ³⁰ Shı́ı ła'ı́ı nohwı́ı dálekt'eego nohwi'odla' bee nadaagonlkaad, ágát'éeego nagonshkaadı́ı daashoh'ı́ı ni', ła'ı́ı t'ah nagonshkaadı́ı sha'ıkodaanoşı.

2

¹ Áık'ehgo Christ bıl dała'á daandlı́ıhı́ı bee bidag ádaant'eego, ła'ı́ı hı́ı daanjoqhíı bee hı́ı goyılshóqgo, ła'ı́ı Holy Spirit bıl daandlı́ıgo, łaadaach'oba'go, ² Nohwinatsekees dała'á ádaanoşı, dálekt'eego hı́ı daanohjóq le', dała'ágo natsı́ıdaahkees, nohwiini' dała'á le', áı bee shı́ı gozhóqgo ádaashınoşı. ³ Łaanahkaihíı dagohı́ı itısgo ádesoh'ńılı́ı doo nohwiıahyú begoz'aa da le'; áídá' daanohtı́ıgee ı́ıdaa daagoch'ı́ıyolba'go nı́ıee ła' nohwiıısgo

nlt'éégo baa natsídaahkees le'. ⁴ Dała'á daanohtjige doo daanohwízhá ídaa natsídaahkees da, nnee la'ihíí áldó' baa natsídaahkees le'. ⁵ Christ Jesus binatsekeesí be'ádaanoht'ee le': ⁶ Án Bik'ehgo'ihí'nań nlii ndi Bik'ehgo'ihí'nań yil dała'á nliigo doo yotą' da ni': ⁷ Áídá' áí íts'ą'zhí' áyíídlaago kána'iziidhíí át'ééhíí k'ehgo ya'ídet'ąągo nnee bits'í yee gozlii. ⁸ Áídí' nnee k'ehgo nyáágo ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh at'éégo da'itsaah yune' ch'ínyáá lęk'e, tsj'ihna'áhi biká'. ⁹ Áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań dážhó da'itiséyú binesdaa, la'íí hizhihíí dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyíílaa: ¹⁰ Áík'ehgo yaaká'yú la'íí ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán bitl'áahyú gólíníí áldó', dawa bich'í' daahilzhiish doleel, Jesus bizhi' hójííge; ¹¹ La'íí hadíí yádaakti'íí daantjige Jesus Christ dawa yeBik'ehn nlii daanii doleel, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ba'ihégoš doleelhíí bighą. ¹² Áík'ehgo shil daanoahshóni, doo dáshináál zhągo da, ndi k'adii doo shináál dadá' ndi, dávik'ehn da'dohts'ag n'íí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań daadinolšigo daadohtlidgo daanohwíí hasdánohwidi'niihíí ladaahle'go nabik'ida'ohsiid le': ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań bil goyilshóóníí hádaaktjige la'íí be'ádaanoht'eego ánohwilšihíí bighą nohwiyi' na'iziid. ¹⁴ Doo nt'é bee nadaadoht'jii dago, la'íí doo lahadaadoht'áh dago baa nahkai le': ¹⁵ Áík'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíí la'íí doo nchọ'go natsídaahkees dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé doo nt'é bighą nohwil daach'iteh dahíí bee ch'í'nah ídaadinolzi, nnee daanchọ'go ádaat'eehíí la'íí dabíí zhą daabik'ehgo ádaat'eehíí bitahyú ni'gosdzán biká' nohwits'ą' dindláád; ¹⁶ Yati' be'ihí'naahíí nnee dawa bich'í' bil dahdaadohni; áík'ehgo doo ch'éh itah nniyáá dahíí bighą, la'íí doo da'ílii'zhí' na'siziid dahíí bighą shil gozhóq doleel, Christ nádahíí bijii. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhéta baa hi'né'híí k'ehgo nohwi'odla' baa hiné'dá' shíí baa ídensht'ąągo shidił áldó' baa hiné'yúgo, baa shil gozhóq doleel, la'íí daanohwigha nohwa'ashhahdí' shil gozhóq doleel. ¹⁸ Da'áihíí bighą nohwíí áldó' nohwil daagozhóq le', sha'ashhahdí' nohwil daagozhóq le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'ehn ba'oshhíigo dák'adégo Timótheus nohwich'í' dish'aa, nohwa'ikodaaniisjiihíí shil goyilshóq doleelhíí bighą. ²⁰ Dzaągeee án zhą dała' bil natséskees, án zhą nohwá nlt'ééhíí hát'jii. ²¹ La'ihíí dabíí nadaabi'dint'ogíi zhą yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíi doo yaa natsídaakees da. ²² Ndihií Timótheus nlt'éégo ánát'jilgo bídaagonolš, nnee biye'híí k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshą' shich'í' ágot'ee doleelíí bígosíłsjiidgo, dagoshch'í' nohwich'í' dish'aa doleel. ²⁴ La'íí shíí áldó' déti'hégo nohwich'í' disháhgo

nohwe Bik'ehń ba'oshłíí. ²⁵ Epaphrodítus, shik'isn, bił na'isiidi, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bá silááda bił nshłíni, nohwich'í' nádish'aago dábik'eh shí nsi, án shich'í' daadisoł'a' n'íí, áik'ehgo hadíí bíđih nshłiiníí shaa yihiniłgo shich'ozni'. ²⁶ Áń nohwaa ch'íná sillí, ła'íí nńiihgo ba'ikodaanohsihíí bighą biini' łaá. ²⁷ Yóiyahgo nńiih ni', dasdozhą daztsąą, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'ozbaad; doo dabií zhą da, shíí alđó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'éé dayúgo doo shíł gozhóq dahíí da'itiségo doo shíł naagojoo da doleel ni'. ²⁸ Áik'ehgo dážhó háshł'íigo nohwich'í' deł'a', nádaaholtsąągee nohwil daagozhóq doleel, áik'ehgo shíí dá shíł dégots'íid doleel. ²⁹ Áí bighą nohweBik'ehń biláhyú dážhó nohwil daagozhóqogo nádaadolteeh; nńee ágádaat'eehíí daadinołsi; ³⁰ Áń Christ yána'iziidhíí bighą dasdozhą daztsąą, bi'ihí'na' doo yaa bił goyéé dago, hagot'éégo shich'odaahńii doleel n'íí ąął shá áyíłaa.

3

¹ Iké'zhí'go shik'ííyú, nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhóq le'. Da'ái baa nohwich'í' k'ena'ishchihíí doo shá nyee da, nohwíí nohwá nzhoo. ² Góse k'ehgo daanliiníí baa daagonohsąą, nchog'go ánádaat'íłłí baa daagonohsąą, hadíí bikágé naiłgésíí, ła'íí nohwikágé nadaaholgeés daanohwiłńiihíí alđó' baa daagonohsąą. ³ Néé da'anii circumcise ádaabi'deszaahíí daandłíí, Holy Spirit binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikąąh, Christ Jesus zhą baa da'óndlii, danée nohwí'at'e'íí doo bee ídaa da'ohiidlii da. ⁴ Áídá' shíí bighane goł'igo ída'oshdlíí. Nńee ła' nt'é yee ída'odłííyúgo, shíí itisgo at'éehíí bighą ída'oshdlíí: ⁵ Gosil'íidí' tsebiískąągo circumcise áshi'delzaa ni', Israelite nshłíni, Benjamin hat'ííí bits'ą'dí', Hebrew nshł'igo shimaa hik'e shitaa biłgo Hebrew daanłíí ni'; Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí baa yách'ilti'yúgo bikísk'eh ánsht'eego Pharisee nshł'ni'; ⁶ Jews da'okąąhíí dahot'éhé bee oshkąąhíí baa yách'ilti'yúgo, ínashood daanliiníí biniidaagonł'éégo ádaansí ni'; Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bik'ehgo dábik'ehyú ánsht'eehíí baa yách'ilti'yúgo, doo shaa dahgoz'ąą da ni'. ⁷ Ndihií áí dawa bee sist'íid n'íí Christ bighą shich'í' doo nt'é da nasdl'íhíí k'ehgo baa natseskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehń bígonsihíí dážhó íł'íhíí bighą dawahéhíí shich'í' doo nt'é da nasdl'í: án bighą dawahéhíí k'ihzhí' nyiiné'híí bighą bił ch'ígódéehíí k'ehgo bił oshtag, bidená Christ hisht'íi doleelhíí bighą, ⁹ Ła'íí Christ bił dał'a' nshł'igo shígóz' doleelhíí bighą, doo Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eehíí bighą dashíí dábik'ehyú ánsht'ee da, áídá' Christ hoshdląąhíí binkááyú zhą dábik'ehyú ánsht'ee,

ái dábik'ehyú ách'ít'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé, ko'odlǎ'íí bee: ¹⁰ Christ bígonsíih hasht'íí, la'íí binawodíí daztsaǎdí' naadiidzaahíí bee ch'í'nah alne'íí bígonsh'aah aldó', ba'ashhahdí' shiniigonlt'éé doleelgo, la'íí án datsaahdá' át'éé n'íí k'ehgo ánsht'eego hasht'íí; ¹¹ Hagot'éégo bígonedzaayúgo zhá nanezna' n'íí naadiikáhgee shíí aldó' itah deshleeelgo hasht'íí. ¹² Shíí doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dážhó nzhqǎ hishleeah da, ndi ágánsht'ee doleelhíí bighǎ dayúweh baa hishaal, Christ yighǎ hashiktííníí laashle' doleelgo. ¹³ Shik'íyú, shíí áí doo hwahá laashle' dago bígonsí: áídá' shiké' nnaáyú ágot'eehíí baa yishnahdá' dała'ágo goz'áni zhá baa hishaal, shádihyú ágot'eehíí zhá bich'í' dahnshdǎhgo, ¹⁴ Ngont'i'gee na'desdzogíí bich'í' hishwoł, áí Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bighǎ nohwich'í' aníhíí honshbíih doleelhíí bighǎ. ¹⁵ Áík'ehgo halaa, Holy Spirit bee bayán daasiidliíníí shíí ánsht'ee dishniihíí k'ehgo baa natsídaahiikes le': áídá' dant'éhéta lahgo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'í'nah áile' ndi at'éé. ¹⁶ Ágát'éé ndi ilk'idá' bídaagosiilzjidíí nldzilgo daahontǎ'go bikísk'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'íyú, dała' daanoahlíigo shedaal'íí, nohwíí bikísk'eh ihí'naahíí nohwá ádaasiidlaa, áiyikísk'ehyú ádaat'eehíí daaneł'íigo bídaagonołsi le'. ¹⁸ (Nnee láni Christ bits'í'lna'áhi yik'edaanníihgo nadaakaihíí baa nohwilmanágosh'nih, k'adíí shináátú nálíídá' nagoshni': ¹⁹ Áí bendaagoyaago da'ílíí daadoleel, bibidíí binant'a' ádaayıłsi, bik'ee idaayágołsi doleel n'íí yee ídaada'odlíí, ni'godzán biká' ágot'eehíí zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áídá' nées nohwini'íí yaaká'yú goz'aa, áíd' Hasdánohwiníihíí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí bikádaadét'íí: ²¹ Dawa dabíí yebik'ehgo áyılsgo binawodíí yee yinel'aahíí k'ehgo, nohwits'í baagoch'oba' n'íí dabíí bits'í bits'á'dindíhíí k'ehgo lahgo ánáidle' doleel.

4

¹ Áík'ehgo shik'íyú, dážhó shıl daanoahshóni, nohwaa ch'íná nshlíí, baa shıl gozhóni daanoahlíí, nohwíí ch'ah hobíihíí k'ehgo hosılbaahíí shá daanoahlíí, dážhó shıl daanoahshóni, nohweBik'ehń biláhyú nldzilgo nasozíí. ² Euódias nánoshkaah, Síntiki aldó' nánoshkaah, nohweBik'ehń biláhyú nohwiini' leł'ee le', dishniigo. ³ Dani nił naki disht'éhi, ni aldó' nánoshkaah, díí isdzáné bich'odaanníih, áí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bíł nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihíí bíł nada'isiid n'íí aldó' bíłgo, dawa naltsoos be'ihí'náhi biyi' bizhi' dahnagoz'aa. ⁴ Dábik'ehn nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhóle': ágánánohwıłdish'nii, Nohwıl daagozhóle' le'. ⁵ Dawa bich'í' daanoahshooníí nnee nohwá

yídaagolsi le'. NohweBik'ehñ ałhánedí' nádaał. ⁶ Doo nt'é bighą nohwiini' ląą da le'; áídá' ihédaanohsigo dawa bighą Bik'ehgo'ihí'nañ nádaahokąąh, nt'é hádaaht'iinii bił nadaagołni'go bídaahohkeed. ⁷ Áík'ehgo ilch'i'gont'ééhí Bik'ehgo'ihí'nañ kaa yiné'í bígoch'iksiní bitisgo at'éhi nohwijí hik'e nohwinatsekeesí biyi' goljigo nt'éégo áyisj, Christ Jesus biláhyú. ⁸ Iké'yúhí, shik'íyú, nt'éhéta da'aniihí, nt'éhéta dilziní, nt'éhéta dávik'ehyú at'ééhí, nt'éhéta doo nchq' zhinéé dahí, nt'éhéta dázhq' nzhooní, nt'éhéta nt'éégo baa ch'iniihí; dázhq' nt'ééyúgo, ba'ihégoši bik'ehyúgo, dí baa natsídaahkees. ⁹ Shits'ą'dí bídaagosoksjidgo nádoné'í dawa, shits'ą'dí da'desots'ąą n'í ałdó', la'í be'ánsht'eehí daah'j' n'í, dí k'ehgo ádaanoht'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ilch'i'gont'ééhí kaa yiné'í nohwił nlij doleeł. ¹⁰ NohweBik'ehñ binkááyú dázhq' shil gozhqó, k'adí ániita zhą shaa nohwił nádaagoyéé; da'anii shaa nohwił daagoyéé ni', ndi doo hagog'éégo bídaanełąą da ni'. ¹¹ Doo nt'é bíđih nshlij dishni da; hagog'éégo hinshnaahí shil da'ákohgo bígołąą. ¹² Débaagoch'oba'ągo hinshnaahí bígosisjid, dawahá shich'i' ch'ída'izkaadgo hinshnaahí ałdó' bígosisjid: da'ádzaayú la'í dawa bee, ná'ch'ikđihí la'í shiná', dawahá ch'ída'izkaadí la'í dawahá bíđih nshlijhí baa shil ch'ígót'ąą. ¹³ Christ shinawod shá ágótsini biláhyú dawa ashłehgo bínensh'ąą. ¹⁴ Ágát'éé ndi shich'i' nagont'ogee shich'odaasoni'í nt'ééyú ádaahdzaa. ¹⁵ Áídá' Phílippigee daagonohni, yati' baa gozhóni dantsé begodeyaago Macedóniad' dahdiyaadá, ínashood ha'ánátséh nagoznili doo la' shich'ozni' da, nohwí zhą shich'odaasoni', ilđenągo ládaadih'né'í zhinéego. ¹⁶ Thessaloníca golzeegee sidáadá' ndi bíđih nshlijhí bighą zhaali bee shich'onadaahni ni', doo dałandi zhą da, nakidn ni'. ¹⁷ Doo nt'é shaa hi'né' hásht'j' bighą dishni da: ląągo nohwá ínagodáhgo nohwich'i' goldohí zhą nohwá hásht'j'. ¹⁸ Bíđih nshlij n'í shaa hi'né' dázhq' bitisgo ląągo: da'áígee dáshik'eh, shich'i' ádaasolaa n'í Epaphrodítus shainnil, ái Bik'ehgo'ihí'nañ baa bi'niihí likągolchini at'éégo dá bił bik'eh, bił gozhqógo náidmné'hi at'éé. ¹⁹ Bik'ehgohinshnañ nt'é bíđih daanohtinií Christ Jesus dawa ch'ída'izkaadgo hágoldzilí bee nohwá ágoléh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ da'ái nohwiTaa ba'ihégoši le', dahazh' doo ngonel'ąą dayú. Doleełgo at'éé. ²¹ Ínashood daantj'gee Christ Jesus biláhyú, Gozhqó, shá daabiłdohni. Nohwik'isyú bił naháshtaaní, Gozhqó, daanohtiwii. ²² Ínashood dawa, Gozhqó, daanohtiwii, Caesar yił daagolíni ái zhą bitisgo. ²³ NohweBik'ehñ Jesus Christ biłgoch'oba'í daanohtigha bee nohwich'i' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, la'íi nohwik'isn Timótheus bilgo, ² Colósse golzeegee ínashood daanliiníi la'íi Christ biláhyú nohwik'íyú bada'óndliihíi bich'íi k'e'iilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ílch'íi'gont'éehíi bee nohwich'íi goz'aq le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwicha ba'ihéndzigo dávik'ehn nohwá ohiikaqah, ⁴ Christ Jesus daahohdlaago la'íi ínashood dawa nohwil daanzhogo ba'ikondzihií bigha, ⁵ Yaaká'yú nohwiba' goz'aaníi ndaahohíhií bigha ágádaanoht'ee; aí ndaahohíhií yati' baa gozhóni, yati' da'aníhi bee ík'idá' daadesots'aq ni'; ⁶ Aí yati'íi nohwitahyú didezdláadhíi k'ehgo ni'gosdzán dágoz'aq nt'éégo didezdláad; nohwíi daadesots'aqgo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi da'aníigo bídaagonokshíi bijjídí' godezt'igo nt'éégo ádaanohwoliíhií k'ehgo bíi aldó' nt'éégo ádaabolií: ⁷ Aí yati'íi Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bil na'idziidi, bits'á'dí' bídaago'aq, án nohwá Christ yána'iziidi ba'óndliihíi nlii; ⁸ An Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóóníi aldó' baa nohwil nagolni' n'. ⁹ Aí bigha aí ba'ikonihidziíníi bijjídí' godezt'igo aldó' dá nohwá ohiikaqah nt'éégo godeyaa, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íiníi bídaagonokshíi bigha daagonohsaq, la'íi yaaká'dí'go í'ígóziníi dawa bee nohwil ídaagozigo ánohwiléhgo nohwá ohiikaqah; ¹⁰ NohweBik'ehń dá bil bik'ehyú hohkaahgo, la'íi ánádaaht'íi dawa bee bil daagonokshógo, nt'éégo bá nada'ohsiidgo nest'a' ch'il yiká' nant'íhií k'ehgo nt'éégo da'noht'íi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwil'ígóziníi noseeigo aldó' nohwá ohiikaqah; ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo binawodíi dawa bee daanozdilgo, aí bee nohwil daagozhógo nyee ndi bidag ádaanoht'eego bádaagohoh'aalgo; ¹² La'íi Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ba'ihédaanohsigo nohwá háhiit'íigo ohiikaqah, án bits'á'dindláadíi biyi' ínashood bíyéé doleelíi néé aldó' nohwíyéé doleelgo ládaanohweslaa: ¹³ An chagotheel binawodíi bits'á'zhí' nohwiníldí' biYe' bil nzhónihi bilakt'áhgee daanliiníi yitah nohwinil: ¹⁴ An bidikíi bee nohwincho'íi bits'á'zhí' nanánohwi'dihesni, nohwincho'híi bigha nohwaa nágodet'aahgo: ¹⁵ An Bik'ehgo'ihí'nań doo hit'íi dahń ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabíntségo gozlíni: ¹⁶ An

dawahá áyíílaa, yaaká'yú ágot'eehíí lá'íí ni'godzáń biká'yú ágot'eehíí, hit'iiníí lá'íí doo hit'íí dahíí, nant'án dahnazdaahíí, dawa yedaabik'ehíí, spirits binadaant'a'íí, lá'íí inawodíí ndi; dawahá án biláhyú alzaa, lá'íí bá alzaa: ¹⁷ Áń dawahá dabíntsé nlií, dawahá án bee daałotą'. ¹⁸ Ła'íí ínashood dawa bits'íhíí k'ehgo nliigo, án bitsits'inhíí k'ehgo yebik'ehi nlií: án dantsé godeyaahíí nlií nanezna'íí bitahdí' dantsé náhi'na'i nlií; dabíí zhą dawa bee da'tiséyú nlií doleełgo. ¹⁹ BiTaa dabíí ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíigo bił dábik'eh; ²⁰ Ła'íí tsj'ılna'áhi biká'gee biđil idezjoolíí bee nkegohen'áání nohwá goz'ąągo áyíílaago, ni'godzáń biká' ágot'eehíí dawa lá'íí yaaká'yú ágot'eehíí dawa Christ bee Bik'ehgo'ihí'nań dabíí ách'í' nł'éeego ánáyidle'go alđó' bił dábik'eh. ²¹ Áídí' nohwíí lah nchọ'go ánádaahł'íhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'zhí' ádaanoht'ee ni', lá'íí nohwinatsekeesíí bee bik'edaadinohńiíh ni', ndi k'adíí bik'íí ánádaanohtwidłaa ²² Christ bits'í daztsaaníí bee; áík'ehgo nohwíí hadaanohtwidłaa ²³ Dayúweh da'ohđłąhíí bee nalwodgo nłdzilgo nasozijyúgo, hasdách'igháhíí yati' baa gozhóni nohwił nadaagolń'íí ndaahokíhíí doo bits'ą'zhí' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ágát'éeego daanohtwidłaa; áí yati' baa gozhóni daadesots'aaníí yáá bit'ááhgee nnee dawa bee bich'í' yá'iti'íí; áí yati' baa gozhóni baa nagoshń'igo shíí, Paul, hashi'doltj; ²⁴ K'adíí nohwá shiniigonł'éeéhíí baa shił gozhóq, ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nłni, yá biniigodilńe'íí t'ah lá' éđjhií shíí shits'í biniigonł'éeéhíí bee laashłe': ²⁵ Ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nłni, bá na'isiidgo hashi'doltj, áí na'idziidíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwił shaidin'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dawa baa nagoshń'igo; ²⁶ Áí doo bigózi da n'íí doo ánídá' goldohíí lá'íí daalnoł'íhíí bits'ą'zhí' nanł'í' ni', ndi k'adíí nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bił ch'í'nah ádelzaa: ²⁷ Áí bich'í' Bik'ehgo'ihí'nań doo Jews daanlií dahíí bitahyú doo bigózi da n'íí dážhó lán íłni bigóziigo áile'go ngon'ąą, áí Christ nohwiyi' golj, án nohwiyi' goljigo Bik'ehgo'ihí'nań baa gozhóqyú itah daahłeehgo ndaahokíhi at'ée: ²⁸ Christ Jesus biláhyú nnee dał'a daantjige Holy Spirit bee bayán daazliigo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' bił nkáh doleełhíí bighą Christ baa nagohiłni', nnee dał'a daantjige baa daahii'niigo, lá'íí dawa bee daagondząągo bił ch'ígont'aahgo: ²⁹ Áí bighą dážhó na'isiid, Christ Jesus binasziidíí nalwodgo shinkááyú na'iziidíí bee dahnshđh.

2

¹ Dázhò nohwaa shiini'híí bídaagonòsìgo hasht'íí, Laodicéa golzeeyú daagolíníí áldó', lá'íí nnee dawa doo hwahá daashiltséh dahíí ndi baa shiini'; ² Bijíí hadag ádaanzìgo lìl daanjooníí bee daalotà'go bá hásh't'íí, lá'íí doo bìl nagoki dago bìl'ígózíníí ch'ída'izkaad doleel'go, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, lahn' doo bee bigózì da n'íí, áí Christ at'éhi, yídaagòsìjìhgo bá hásh't'íí; ³ Igoyà' lá'íí il'ígózì lán ílíni án bilakt'áhzhì' begoz'aa. ⁴ Doo hadín yati' k'izé'idilteehíí bee nohwich'ì' nach'aa da doleelhíí bighà ádishnii. ⁵ Doo shits'íhíí bee nohwił nshlìjì da ndi shispirit bee nohwił nshlìjì, áík'ehgo dawa daagodinoòsìgo goz'aa'ahíí k'ehgo ádaa'jìgo, lá'íí Christ nłdzilgo daahohdla'ago bígonsiníí baa shìl gozhòó. ⁶ Christ Jesus nohweBik'ehń nádaagodo'aa'dá' daahosohdla'adhíí k'ehgo bikísk'eh hohkaah le': ⁷ Áń bee nohwikeyhad golìgo bee daanołseel le', lá'íí nohwił ch'ígót'aa'ahíí k'ehgo nohwi'odlà' nalwod holeehgo dázhò ba'ihédaano'hsì le'. ⁸ Ídaa daagonohdzaa, dá ni'gosdzán biká'gee kogoyà'ihì, lá'íí yati' da'ílinéhi k'izé'idilteehíí yee isnáh ádaanihodléh hela', áí dá nnee bi'at'e' n'íí ye'adaat'éhi, dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhà bee ilch'ígót'aah n'íí, doo Christ ye'adaat'éhi da, nnee ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsaa. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi dawa Christ biyi' golìjì. ¹⁰ Áń, spirits binadaant'a'íí hik'e binawodíí dawa yánant'aahn, bìl dała' daano'hlìjìgo hadaano'hwí'deszaa: ¹¹ Áń biyi' daano'hlìjìgo áldó' nohwił circumcison doo nnee bigan bee alzaa dahíí bee circumcise ádaano'hwí'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaano'hwí'deszaahíí bee nohwił nchò'go be'ádaanoht'ee n'íí dawa nohwaidn'nilì at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihí'nań, Christ daztsaa'dí' naadiidzaago áyílaahíí, binawod bada'olíhíí bighà baptism bee Christ bìl lenohwido'nil, da'ái bee áldó' bìl naadohkai. ¹³ Nohwił nchò'go be'ádaanoht'eego lá'íí doo circumcise ádaano'hwí'deszaa dago nanesona' lèk'e, ndi nda'hołsìhíí dawa yee Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa nágodin'á'ago Christ bìl daahino'naago ánánohwidlaa; ¹⁴ Christ tsì'ılna'áhi bíheska'dá' Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíí bighà naltsoos nohwee nniltsooz n'íí Bik'ehgo'ihí'nań tsì'ılna'áhi yíheskałgo k'ihzhì' áyílaa; ¹⁵ Áí bee spirits binadaant'a'íí lá'íí binawodíí yitis silìjìgo ch'í'nah hit'jìgo áyílaago yaa nágonesnaa. ¹⁶ Áí bighà da'áko'hayú dahadín hadíí daahsaaníí bee nohwída'iltah hela', dagohíí godiyiníí bijjì dagohíí dahnáyitjìhíí dagohíí Jews daagodn'siníí bijjì, daadinòsìgo nohwiłnii hela': ¹⁷ Áí yunáasyú ágodon'ılı bichagosh'oh zhà ádaat'ee; áídá' da'aníihíí Christ be'ágodon'ılı. ¹⁸ Da'áko'hayú hadín, ídaago'ch'iyolba'go

noligo, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daahohkaah le', daanohwiñiyúgo daadohts'ag hela', án daahobjih le' at'éé n'íi nohwich'í' nawoch'aa hela', nnee ágát'éehíi shil ch'í'nah ágolzaa ñiihíi, dabíi bi'at'e' nchq'híi k'ehgo binatsekeesíi bee doo nt'é bigha doo sihgo at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'éehíi Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníi, doo yota' da; ínashood dawa Christ bits'í nlii, áik'ehgo Christ bits'í ndzilgo áyílsj, ái dásizj nt'éégo ilghadaadit'aaníi hik'e its'id bee lídaadest'oggo Bik'ehgo'ihinañ nokseelgo áyílsj. ²⁰ Dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dantsé baa ilch'ígót'aah n'íi bits'á'zhí' Christ bilgo nanesona' lək'eyúgo, nt'é bigha t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehíi nohwebik'ehgo daahinohñaahíi k'ehgo díinko begoz'aaníi bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínlchi'ela'; nli'hela'; dahnne'ela'; ²² Ái dawa da'ilíi daaleeh;) ái begoz'aaníi dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'dí'go ilch'ígót'aahíi ádaat'ee. ²³ Ái ánádaach'it'ijhíi goch'iyáágo noligo dá hádaach'it'ijigo da'ch'okaaah, ídaagoch'iyolba'go noligo, la'íi kots'í bin'ch'idilñihgo da'ch'okaaah; ái dážhó doo ilíi dadá' dá kots'íhíi zhá bil ilíi.

3

¹ Christ bil naadohkai lək'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihinañ dihe'nazhinéégo dahsdaahíi bits'á'dí'go ágot'eehíi zhá hádaacht'ijigo bikádaadeh'íi le'. ² Yaaká'dí'go ágot'eehíi zhá baa nohwiini' le', doo ni'gosdzán biká' ágot'eehíi da. ³ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bits'á'zhí' nanesona', Bik'ehgo'ihinañ biyi' nohwi'ina'íi nádes'íi, Christ bilgo. ⁴ Christ, nohwi'ina' nliiníi, ch'í'nah nasdlijigo nohwíi aldó' bil nohwits'á'dindláádgo daanohwidoltseel. ⁵ Ái bigha ni'gosdzán biká' nchq'go ágot'eehíi hádaacht'iiníi nohwijíi biyi' daagolíníi daazołhee; nant'í' nahkaihíi, nchq'zhinéégo be'ádaanoht'eehíi, nohwits'í nchq'go hat'íiníi, nchq'go natsídaahkeesíi, la'íi dawahá dayúwehégo ídáhádaacht'iiníi, ái da'ilíiné daayokaaahíi at'éé, ái dawa daazołhee: ⁶ Ái nchq'go ágot'eehíi bigha nnee dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihinañ bihashke'íi bee bich'í' goldohi at'éé: ⁷ Lahn' ái k'ehgo nohwíi aldó' nahkai ni', ái k'ehgo daagonohlii n'dá'. ⁸ Áidá' k'adii díinko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíi, nohwágochijhíi, da'oh'ni'íi, nchq'go aayádaakt'íi, yati' dénchq'éhi yee yádaakt'íi, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo ánídá' nchq'íi be'ádaanoht'ee n'íi, la'íi nchq'go ánádaacht'ijíi n'íi bilgo yó'odaasohné'dá' doo ilch'í' léda'olchoo da; ¹⁰ Áníidégo be'ádaanoht'eehíi ánádaagohdlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ

ánohwilaahíí dayúwehégo bídaagonoŋsih, la'íí bedaanoh'eego ánádaanohwide': ¹¹ Ágádaach'it'eehíí nnee Greek nlíni dagohíí Jew nlíni, circumcise ábi'delzaahíí dagohíí doo circumcise ábi'delzaa dahíí, lahdí' nnee dagohíí Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohíí doo isnáh nlii dahíí doo i'ánigo baa natsíts'ikees da, áidá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'íí án biyi' dawa dała'á daanlii. ¹² Áík'ehgo nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nań hadaanohweznilgo báhadaadeszaahíí daanohlíni la'íí bíl daanohshóni, íánádaago'íhíí k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'í' ch'izhóóníí, koŋ goch'oba'íí, ídaagoch'iyolba'íí, kojíí yune' isht'egodnt'éehíí, la'íí bágoch'oho'aakíí ádaagohdle'; ¹³ Iłch'í' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yił h'iltahyúgo laa nádaagodenoh't'aah: Christ nohwinch'o'híí bigha nohwaa nágodin'aahíí k'ehgo nohwíí aldo' laa nádaagodenoh't'aah. ¹⁴ Díí dawa bitisgo i'ijóóníí ádaagohdle', áí dawahá daahota'go dawa laile'. ¹⁵ Áidí' Christ bits'á'dí' iłch'í'gont'éehíí nohwíí biyi' yebik'eh le', dała'á nádaasohdliigo áí bich'í' nohwíká ánniid ni'; la'íí ihédaanohsí le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' golíigo baa hł nadaago'ni'go bigoya'íí dawa bee hł ch'ídaagonoh't'aah; la'íí nohwíí biyi'dí' nohweBik'ehn bich'í' ihédaanohsigo da'doh'aał, siníí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégo siníí, la'íí ínashood biyinií bee da'doh'aał. ¹⁷ Dá yádaati' shí ndi, dant'éhéta baa nahkai shí ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehn bizhi' biláhyú ánadaaht'íił le', dabíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bich'í' ihédaanohsigo. ¹⁸ Isdzané daanohlíni, daanohwiká' daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehn bíl dábi'k'eh. ¹⁹ Nnee daanohlíni, daanohwi'aa nohwił daanzho le', doo bich'í' nohwił daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chagháshé daanohlíni, nohwitaa, nohwimaa bílgo da'ánohwiłniyú daadohts'ag le': áí nohweBik'ehn bíl goyiłshóó. ²¹ Nnee daanohlíni, nohwichagháshé doo bíl daadohtehgo bídaagoyolchii da, ágádaanoht'eeyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidíí, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidíí da'ánohwiłniyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nnee bíl daagonoŋshóóhíí zhá bigha da; áidá' nohwíí da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihí'nań daadinoŋsihíí bigha ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shíhíí dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehn bá ashle' daanohsigo, doo nnee zhá bá ashle' daanohsigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhíí bigha nohwíyée doleekíí nohweBik'ehn nohwaidoné' doleelgo bídaagonoŋsi: Christ nohweBik'ehn bá nada'ohsiidhíí bigha. ²⁵ Áidá' hadín doo bik'ehyú át'éé dahíí binch'o'íí zhá bich'í' nanáhi'niil: Bik'ehgo'ihí'nań nnee doo

iʼanigo yaa natsekees da.

4

1 Nantʼán daanohlíni, nohwánadaʼiziidí bichʼíʼ dábikʼehyú ánádaahʼíí, łaʼí doo iʼanigo baa natsídaahkees da leʼ; nohwíí áldóʼ yaakáʼyú nohwiNantʼaʼ golíigo bídaagonosí. 2 Dá daʼohkaḡah ntʼéé, ihédaanohsigo daadehʼíí; 3 Néé áldóʼ nohwá daʼohkaḡah, Bikʼehgoʼihiʼnań nohwá chʼígótʼiʼgo nohwá beʼágodoliíhí bighḡ, Christ baa naʼgoniʼi doo bígozí da nʼíí, bighḡ haʼásitííní, baa yáhiiltiʼ doleeḡo: 4 Áí nnee bichʼíʼ chʼíʼnah ashleʼgo baa yashtiʼ leʼatʼééhí kʼehgo baa yashtiʼ doleeḡo shá daʼohkaḡah. 5 Doo daʼodlaḡ dahíí bitahyú ídaa daagonohdzaḡo nadaahkai, goldohíí ílíggo ádaanohsigo. 6 Dábikʼehn nohwíł gochʼobaʼgo yádaaktiʼ, íshíh kʼehgo bee nohwiyaʼi daadilʼqshgo nnee daantíígee hagotʼéégo bichʼíʼ hahdziíhí bídaagonosí doleeḡo. 7 Hago ánshtʼeehí dawa Tíkikas yaa nohwíł nadaagolniʼ doleeł, án nohweBikʼehn bílahyú nohwikʼisn nohwíł daanzhóni, Bikʼehgoʼihiʼnań yánaʼiziidi begondlíhi, bíł dałaʼ naʼisiidi nlii: 8 Án nohwichʼíʼ deʼáad, hago ádaanohtʼee shíhí yígotsíhí bighḡ, łaʼí nohwíí yíł daagoyíshqó doleeḡo; 9 Onésimus, shikʼisn shíł nzhóni, begondlíhi, áldóʼ nohwichʼíʼ deʼáad, án nohwitahdʼi nlii. Dzaḡee ánagotʼíhí dawa yaa nohwíł nadaagolniʼ doleeł. 10 Aristárkas, bíł haʼáshítézhí, Gozhqó, daanohwíni, Marcus áldóʼ, Bárnabas bílah bizhaazhé níni, (án íkʼidáʼ łaʼ nohwíł nadaagosniʼ nʼ: nohwaa nyaayúgo bichʼíʼ kʼíí daanohdzi leʼgá. 11 łaʼí Jesus, Justus holzéhi, áldóʼ, Gozhqó, daanohwíni. Áí zhá nnee circumcise ádaabiʼdeszaahí bitahyú Bikʼehgoʼihiʼnań bíłaktʼáhgee begozʼánihí bá bíł nadaʼisiid, áí shíł daagoyíshqó. 12 Épaphras, nohwitahdʼi níni, Christ yánaʼiziidi, Gozhqó, daanohwíni; án dábikʼehn bíjí dawa bee nohwá okḡah, nłdzilgo nasozíigo, Bikʼehgoʼihiʼnań nohwá hátʼííní beʼádaanohtʼeeego, íłchʼídaanohwidilneʼ doleeḡo nohwá okḡah. 13 Díí bá bígonsí baa nagoshniʼ, dázhqó nohwaa daabiiniʼgo, łaʼí Laodicéayú daagolííní, Hierápolisý daagolííní áldóʼ yaa daabiiniʼ. 14 Luke, izee níni, nohwíł daanzhóni, Demas bíłgo, Gozhqó, daanohwíni. 15 Christ bílahyú íkʼisyú Laodicéayú daagolííní, Gozhqó, shá daabíłdohnii, łaʼí Nímphas áldóʼ, ínashood bíkíh yuneʼílaʼánadaatʼíhí bíłgo, Gozhqó, shá daabíłdohnii. 16 Díí naltsoos nohwitahyú hojíídáʼ Laodicéayú haʼánázéh yuneʼ áldóʼ hojíí leʼ; nohwíí áldóʼ Laodicéadí naltsoosíí áldóʼ daahohshí. 17 Arkípas shá gádaaldohnii, Hantʼé nohweBikʼehn nasdziidi naa yinéʼíí ánleʼ leʼgá, doo dahgo da. 18 Shíí Paul, dashíí shigan bee, Gozhqó, nohwichʼíʼ kʼeʼeshchii. Haʼásitííní

bínádaa^miih. Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi bee nohwich'i'
goz'ąą le'. Doleelgo at'ée.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus bílgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánátséhíí bich'í' k'eda'iilchíí: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'.
 2 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikaąąh.
 3 Nohwi'odla'hií bighą nt'éégo ánádaaht'íííí, nohwił ijqohíí bighą nyeego nada'ohsiidí, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ nádáhíí ndaahokíhíí bighą dayúweh dahdaanołdqhíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa daahohiikaąąhgee dábik'ehn bínádaahiilniłh;
 4 Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bíł daanołshóni, Bik'ehgo'ihí'nañ hanánohwehesnilgo bídaagonłzj.
 5 Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo yati' zhą bee nohwich'í' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod goljigo Holy Spirit nohwinkááyú yakti', áidí' da'aníihi bídaagosoksiid; nohwitahyú nahiikaidá' nohwíí nohwiğą hago ánádaahiit'ííł lán shj n'íí bídaagonoksi.
 6 NohweBik'ehñ hik'e néé bílgo nohwedaanoł'tee daasolij; doo ałch'idéyú nohwich'í' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwił daagozhóqo yati' nádaagodo'ąą:
 7 Áík'ehgo Macedóniagee la'íí Akéyagee Jesus daayodlaaníí dawa nohwíí nohwí'at'e' daineł'jigo nohwikisk'eh ádaat'ee daasilij.
 8 Macedóniagee la'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yídaagosijid, doo da'áígee zhą da, ndi íłts'á'yú ałdó' Bik'ehgo'ihí'nañ daahohdlaąhíí bígoziid; áí bighą doo hagot'éégo nt'é daan'nií bik'eh da.
 9 Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabií nohwaa nadaagolni', la'íí nohwíí k'e'eshchín bits'á'zhj' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhi hik'e da'aníihi bá nada'ohsiid;
 10 La'íí án biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', án daztsąqdí' naadiidzaago áyíłaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ hashkeego nohwiniidaagodiléhíí yits'á' nohwiñili at'éé.

2

1 Shik'íyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonoksi.
 2 Philippi golzeegee ík'idá' nchq'go nohwich'í' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonoksi, ndi áí bikedí'go nnee nohwich'í' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'.
 3 Ílch'í'gont'aahíí doo

lé'ichoohíí bits'á'dí'go da, la'íí doo nchọ'go natsí'ikeesíí bits'á'dí'go da, doo nnee bich'í' nahich'aago da: ⁴ Áídá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nań bikhábik'ehgo nohwá ngon'áá, áík'ehgo nnee doo bił daagoyilzhó'go da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwijíí nayintaahíí zhá bił goyilzhó'ohíí bighá yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. ⁵ Nohwíí nohwá bídaagonońsı, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaahiit'ıigo bił yaa na'siiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yígóńsı: ⁶ Doo nnee daanohwidnńsıhíí biká daadéet'ıigo da, doo daanohwidinońsıgo da, la'íí áldó' doo daanohwidnńsıgo da, Christ binal'a'á daandlıhíí bighá nohwída'dokeed le'at'éhi, áídá' doo ágádaan'ni da, áík'ehgo doo nadaanohwinł'og da. ⁷ Áídá' nohwitahyú nahiikaidá' nł'éégo ádaanohwinzi ni', isdzán bichagháshé nł'éégo áyılńsıhíí k'ehgo: ⁸ Dázhó nohwıl daanohsho'ohíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwıl nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íí daandzihíí bighá. ⁹ Shik'ííyú, nada'iidziid n'íí, góyéégo nohwich'í' nadaagowaa n'íí bínadaahniih: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwıl nadaagohiilni'dá' doo nadaanohwinł'og da doleeńhíí bighá t'é'gee hik'e jııgee nada'iidziid ni'. ¹⁰ Akú, Jesus daahohdłaqhíí, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinłzıgo ádaant'eego, dávik'ehyú ádaant'eego, la'íí doo hadín nt'é nohwik'izhi' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonońsı, Bik'ehgo'ihí'nań áldó' nohwá yígóńsı: ¹¹ Díí áldó' nohwá bídaagonońsı, nnee bichagháshé yich'í' yádaakti'híí k'ehgo, néé áldó' dańa'á notıigo nohwıl daagozhó'go ádaanohwidle' ni', la'íí nohwıl ch'ídaagosiit'aq ni', ¹² Bik'ehgo'ihí'nań bik'eh sohtıigo daahinońna le', daanohwiń'niid, án bilakt'áhgee la'íí bits'á'dindláádıí goz'aq yune' daanohwokéed. ¹³ Díí áldó' bighá Bik'ehgo'ihí'nań dába'ihédaandzi nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwıl nadaagohiilni' n'íí nádaago'aqadá', doo nnee biyati'híí k'ehgo da ndi da'ani Bik'ehgo'ihí'nań biyati'híí bighá nádaagodo'aq, áí yati' daahohdłaqhíí nohwiyi' nł'éégo na'iziid. ¹⁴ Nohwíí, shik'ííyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqhggo ha'ánáńséhíí bedaanok'ee daasolıı, áí Jews daanliiníí biniidaagodnńsıhíí k'ehgo nohwíí áldó' nohwitahyú daagolíníí nohwiniidaagodnńsı: ¹⁵ Jews daanliiníí bik'ehgo Jesus nohweBik'ehń zesdıı, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí áldó' nadaitseed, la'íí néé nohwiniidaagodnńsı; áí Bik'ehgo'ihí'nań doo yılgoyılshó' da, la'íí nnee dawa yich'í' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanlıı dahíí bich'í' yádaahiilti'go hasdákáh doleeńhíí doo hádaanohwit'ıı dahíí bighá dabıı bincho'ıı ląágo ádaayoliı;

áík'ehgo áníita Bik'ehgo'ihí'nań hashkeego biniidaagodiléhíí biká'zhí' ádaile'. ¹⁷ Shik'íyú, dét'ih nohwits'á' ohiikai, k'adíí doo daahiit'íí da ndi nohwííí bee dała'á daandlií, la'íí k'azhá nádaanohwiłtséh. ¹⁸ Áík'ehgo ch'éh nohwich'í' nádńkáhgo ádaahiit'íí, shíí Paul, doo ałch'ídndi nohwich'í' nádishdáh hást'íí, ndi ch'iidn nant'án t'azhí' daanohwotá'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáágo bińááí nł'éhishá' ndaahóndlii? Nt'éshá' bighá nohwíł daagozhóó doleeł? Nt'éshá' bighá dant'é hobíhíí nohwaa hit'áah doo? Nohwíí nohwichá go'íí. ²⁰ Nohwíí nohwichá ídaada'óndlii, la'íí nohwíí nohwichá nohwíł daagozhóó.

3

¹ Dázhó nohwa'ikodaanihiidzií hádaahiit'ííhíí bighá dasahndi Athensgee siikeehíí nohwíł dábik'eh; ² Áík'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilti'go bił nada'idziidi, án nohwi'odłá' nłdzilgo ádaanohwile'go la'íí nohwidagyałti'go nohwich'í' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'í' nagowaahíí bighá nńee doo la' bi'odłá' yits'á'zhí' anńee' da doleełhíí bighá nohwich'í' odaasiil'a': dánohwíí bídaagonołsi goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwá goz'áá. ⁴ Da'anii akú nohwíł naháataądá' nohwíł nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'í' nagowaa doleełgo; áí begolzaago bídaagonołsi. ⁵ Na'íntaahíí dánko nanohwíneztaąd noli dant'éhéta bee, áík'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíí da'íłłízhí' hileeh noli nsigo dázhó nohwa'ikoniisií hashł'íígo nohwi'odłá'íí bígonsíhíí bighá la' nohwich'í' oł'a'. ⁶ K'adíí Timótheus nohwits'á'dí' nohwaa nadzáágo nohwi'odłá'íí, nohwíł'ijóóníí biłgo dázhó nł'éeégo yaa nohwíł nagolńi', nł'éeégo dábik'ehn nohwínadaahńiih ląą, la'íí née k'azhá nádaanohwiłtséhíí k'ehgo nohwíí k'azhá nádaanohwiłtséhgo nohwíł nagolńi': ⁷ Áík'ehgo shik'íyú, née nohwich'í' nadaant'ogee la'íí góyéégo nohwich'í' nagowaagee nohwíí nohwichá nohwíł nádaagojooł, nohwíí nohwi'odłá'híí bighá: ⁸ K'adíí da'anii daahin'ńaa, nohweBik'ehń binkááyú nłdzilgo nasozíhíí bighá. ⁹ Bik'ehgohin'ńaahíí binadzahgee dázhó nohwichá nohwíł daagozhóó, áík'ehgo hagot'éégošhá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwichá ba'ihédaandzi doleeł? ¹⁰ Tł'égee hik'e jíígee dáda'ohiikaął nł'éeé, nádaanohwiłtséh hádaahiit'ííhíí bighá, nohwi'odłá'íí la' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shíhíí nł'éeégo nohwá ánálnee'go hádaahiit'íí. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí, án nohwiTaa nłíni, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwich'í' nkáhíí nohwá ilch'ígole' ndi at'ée. ¹² Lłł daanohjoóníí la'íí nńee dawa nohwíł daanzhoóníí nohweBik'ehń dayúweh

nohwá ígohiigháhgo áyíłsí le', néé nohwich'í' ádaant'eehíí k'ehgo: ¹³ Jesus Christ nohweBik'ehń nńee báhadaadeszaahíí yíl nakáhgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa binadzahgee nohwíjii doo baa dahgoz'ąą dago, ła'íí nchq'íí da'ádíhgo godilzihgo ánohwile' doleelíí bighą ágádaanoht'ee.

4

¹ Díí áldó', nohwik'ííyú, nádaanoahwohiikaąąh, ła'íí Jesus nohweBik'ehń biláhyú nohwidag yádaahiilti', nohwił ch'ídaasiit'ąąhíí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bił daagonołshqógo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. ² Jesus nohweBik'ehń nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwił ch'ídaasiit'ąąhíí bídaagonołsi. ³ Bik'ehgo'ihí'nań hadaanoahwidile'go hádaanoahwit'ii, doo nant'í' nahkaigo da: ⁴ Dała'á notjigeeg nohwits'íhíí daadinołsigo, ła'íí nchq'íí doo bee ánádaaht'iił dago ídaa daagonohdzaą; ⁵ Doo Jews daanlii dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagołsi dahíí, ádaat'iihíí k'ehgo nchq'go hádaat'iiníí doo baa ádaadinoht'aah da: ⁶ Nńee doo nt'é bee ła'ihí yich'í' na'iziid da le': díí k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa nohweBik'ehń yiniidaagodile'go ík'idá' nohwił nadaagosiiłni'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo nchq'go ádaant'ee doleelgo daanoahwokéed da, áídá' daagodinlzí doleelgo daanoahwokéed. ⁸ Hadín díí yati'íí doo íłj dago yaa natsekeesíí, doo nńee yich'í' at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, Holy Spirit nohwaa daidez'aaníí, án doo íłj dago yaa natsekees. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dabíí ík'idá' lił daanoahjqógo nohwił ch'ídaagoz'ąą: áík'ehgo nohwik'isyú nohwił daanzhqógo doo hagot'éégo ágánánohwiłdish'niigo nohwich'í' k'e'eshchii bik'eh da: ¹⁰ Macedóniageeg nohwik'isyúhíí da'anii dawa nohwił daanzhq; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanoahwohiikaąąh; ¹¹ ła'íí nkegohen'ąągo daagonohliigo bídaagono'aah, nohwinasdziidíí dánohwíí nádaanoahwínt'og le', dánohwíí nohwigan bee nohwinasdziidíí ádaat'ii le', ádaanoahwił'nii n'íí k'ehgo; ¹² Ágádaanoht'eeyúgo doo nohwitahyú daanlii dahíí daanoahwidnłsi doleel, ła'íí doo nt'é bídiłh ádaanoht'ee da doleel. ¹³ Shik'ííyú, da'íłhoshíí hago'ádaat'ee shíhíí bídaagonołsihgo hasht'íí, doo daachag da doleelíí bighą, dahazhí' ihí'naa doo ndaayohíí dahíí daachagíí k'ehgo. ¹⁴ Jesus daztsaąd' naadiidzáhi daahohiidlaąyúgo, da'ái k'ehgo áldó' hadíí Jesus daayodlaągo da'íłhoshíí Bik'ehgo'ihí'nań Jesus biłgo yíl nakáhi at'éé. ¹⁵ Díí nohweBik'ehń ádaanoahwiłniigo ágádaanoahwił'nii, nohweBik'ehń nádzáago néé t'ah daahin'naago kú naháataaníí nanezna'íí doo dabíntsé nkáh da. ¹⁶ NohweBik'ehń áđjíd hadodzihgo dabíí yaaká'dí' bił

nkegowáh, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaak'á'yú da'tiséyú sitínihií hadziigo, Bik'ehgo'ihí'nań béshdilwoshé yee ánniido: áígee Christ daayodlaągo nanezna'ihí da'itsé naadikáh: 17 Áídí' néé t'ah daahin'naago kú naháataaní, áí bił dała' yaak'os biyi'zhí' nánohwidi'do'nił, áígee nohweBik'ehń baa nkáh, áídí' godezt'i'go dahazhí' nohweBik'ehń bił daandlii doleel. 18 Áí bighą díi yati'íi bee ildag yádaakti' le'.

5

1 Shik'íyú, hagee goldohíi, hagee yolkaakíi Jesus nádaakíi doo bighą nohwich'i' bek'e'eshchii da. 2 Dánohwíi ilk'idá' nlt'éego bídaagonołsi, nohweBik'ehń nádaakíi bijii in'iihií t'é'go naghaahíi k'ehgo nadáh. 3 Nkegohen'áą, daaníidá' isdzán bizhaazhé goleehgo bił nádi'diñihíi k'ehgo dągosike goyéego goldohíi bee baa godogaak; doo bee bits'á' gónáhgo da. 4 Áídá' nohwíi shik'íyú, doo chagołheelyú nahkai da, áik'ehgo ái bijiihií doo in'iihií k'ehgo bee nohwaa godogaak da. 5 Nohwíi dawa idindláád zhińéego, jii zhińéego ádaanoht'ee: doo t'é' zhińéego da, doo chagołheel zhińéego ádaant'ee da. 6 Áí bighą halaą, doo da'iilwosh da le', la' ádaat'eehií k'ehgo, áídá' daadéet'iiigo ídaa daagondzaą le'. 7 Hadíi da'ilhoshíi t'é'go da'ilhosh, hadíi bił nádaagodeyisíi t'é'go bił nádaagodeyis. 8 Áídá' néé, jii zhińéego daandliinií, halaą, ídaa daagondzaą le', nohwi'odla' la'íi nohwi'ijóóníi bésh nohwitíl naztaąhíi k'ehgo ádaagohiidle' le'; hasdáhiikáhíi ndaahóndliihíi bésh ch'ahíi k'ehgo ádaagohiidle' le'. 9 Nohwiniidaagodile'íi Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwá hát'íi da, áídá' nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'áą, 10 Áń nohwá daztsaąhíi bighą daahin'naa dagohíi nane'na' ndi dabíi bił daagondlii doleel. 11 Áí bighą dayúweh nohwił daagozhógo ádaalinołzigo hadag ádaalinołzi le', ilk'idá' ágádaanoht'eehií k'ehgo. 12 Nohwik'íyú, díinko nádaanohwohiikaąh, nohwitahyú nada'iziidíi nohweBik'ehń biláhyú nohwá naziigo nohwił ch'ídaago'aahíi daadinolołsi le'; 13 Nada'iziidhií bighą daadinolołsigo nohwił daanzhógo le'. Nkegohen'ááníi nohwitahyú begoz'ąą le'. 14 Shik'íyú, bił daagoyéhií, nada'ohsiid daabiłdohnii, bijii doo nłdzil dahíi bidag yádaakti', doo nłdzilgo nazii dahíi bich'odaahñii, la'íi nnee dawa bich'i' nlt'éego ádaanoht'ee, daanohwił'nñii. 15 Dahadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'dená ágánádaahdle' da, áídá' ilch'i' nlt'éego ádaanoht'ee, la'íi nnee dawa bich'i' nlt'éego ádaanoht'ee. 16 Dá nohwił daagozhógo nt'éé le'. 17 Dá da'ohkaąh nt'éé le'. 18 Dawahá bighą ihédaanołsi: díi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá

hát'íí, Jesus Christ biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'ąązhí' daahonohta' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yakti'íí, yaa yádaakti'íí doo da'ílínégo baa natsídaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanohtáh; nłt'éeégo ágot'eehíí nłdzilgo daahonohta'. ²² Áídá' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dawa bits'ą'zhí' ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'ą'dí' ilch'į'gont'éeéhíí, dabíí hadaanohwidóle'; nohwispirit-híí, nohwiyi'siziinií, nohwits'í bilgo dahot'éhé doo hagog'éeégo nohwaa dahnagoz'ąą dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaalzhi' Bik'ehgo'ihí'nań ádaanohwisį doleelgo nohwá oshkąąh. ²⁴ Nohwíká ánniidń da'áníyú át'éhi nliį, áń dawa łayile'. ²⁵ Shik'íyú, nohwá da'ohkąąh. ²⁶ Nohwik'íyú dawa daagodinolsįgo daahohts'os le'. ²⁷ NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwilńii, Díí naltsoosíi nohwik'íyú, ínashood daanlíni, dawa bich'į' daahohshíí. ²⁸ NohweBik'ehń Jesus Christ bilgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleelgo at'éeé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus bilgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánálséhíí bich'í' k'eda'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. 3 Shik'ííyú, dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihédaandzi doleełgo at'éé, aí dábik'eh, nohwi'odla' nchaa holeeł, la'íí dała'á notijgee dayúweh lł daanohjoołhí bighą; 4 Áík'ehgo ínashood Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhgo ha'ánálséhíí nagoz'ąą yuńe' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', iltah at'éégo bee nohwich'í' nada'idziidgee la'íí nohwich'í' nadaagontł'ogee bidag ádaanoht'eehí la'íí nohwi'odla' nłdzilgo bee nasozijhíí bighą: 5 Díí bee Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú nohwaa yałt'igo bígózi, bíí bilaktł'áhgee goz'ąą yuńe' ohkáhíí bik'ehgo sohtijgo nohwł ołtag, aí bá nasozijhíí bighą nohwiniidaagontł'éé: 6 Díínko Bik'ehgo'ihí'nań bił dábik'eh, hadíí nohwich'í' nada'iziidíí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go bich'í' naná'hi'nííhi at'éé; 7 Áídá' nohwíí nohwich'í' nadaagontł'ogíí la'íí néé bilgo dała' hadá'hiidzoł doleeł, Jesus nohweBik'ehń binal'a'á yaaká'yú daagolíni, dák'a'adaat'éhi bilgo yaaká'dí' yil ch'í'nah ádelzaahíí bijjii, 8 Hadíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yídaagolsi da lán shihíí, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehń nł'éégo baa na'goni'íí doo yikisk'eh ádaat'ee da lán shihíí, Bik'ehgo'ihí'nań kọ' dahdinahíí biyi' yiniidaagodoliik: 9 Doo nnágot'í' dago biniidaagodilńe'go bił ch'ígódeeh, nohwe Bik'ehń la'íí binawod bits'á'dindláádíí bits'á' bida'dentąągo biniidaagodilńe'; 10 Nádáhíí bijjii hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ ízigo ye'at'ééhíí ch'í'nah alńe', la'íí daabosdlaądíí dawa bił díyadaagot'ee doleeł, (baa nohwł nadaagosilni' n'íí daayosdlaądhií bighą). 11 Díínko bighą dábik'ehn nohwá da'ohiikąąh, Bik'ehgodaahii'naahíí nohwíká ánniidíí bik'eh sohtijgo nohwł ołtag doleeł, la'íí nł'éégo ágot'ee zhinéégo hádaaht'iinií la'íí nohwi'odla' bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá łaidoliik: 12 Áík'ehgo nohwiláhyú Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' ba'ihégosł doleeł, la'íí nohwíí alđó' Jesus biláhyú nohwa'ihégosł doleeł, Bik'ehgodaahii'naahíí la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

1 Nohwik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí lá'íí bich'í' íla'ádaahi'ne' doleelíí baa yádaahiilti'go nánohwohiikaqah,
 2 Spirit at'éé daach'iníihíí bee, yati' bee, dagohíí naltsoos nohwits'á'dí' daach'iníihíí bee, Christ nadáhíí bijjii ík'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohtsiyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo ląągo natsídaahkees da le'. 3 Doo hagot'éégo nnee lá' nohwich'í' nach'aa da le': áí bijjii doo hwaa baa gowáh da, ntsé nnee láni nanánihidéh doleelgo zhá, lá'íí nnee dážhó nchq'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án da'ílií hileeh doleelgo gozlíni; 4 Án Bik'ehgo'ihí'nań daabidi'níihíí lá'íí dawahá daach'okaqahíí dawa yich'í' na'iziidgo yitisgo ídéstjii doleel, Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaqah goz'ąą yune' Bik'ehgo'ihinań ídildi'niigo dahsdaa doleel. 5 Ya' doo bínadaahniih da, t'ah nohwił nashkaidá' díí baa nohwił nagoshni' ni'? 6 Dážhó nchq'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'ąązhi' botą'íí bídaagonoksi, ch'í'nah alne'íí t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. 7 Nchq'go ágot'eehíí doo bígózi da n'íí ík'idá' na'iziid: t'ąązhi' botą'íí k'ihzhi' alzaazhi' t'ąązhi' botą' doleel. 8 Áníta dážhó nchq'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án nohweBik'ehń biyol bee bidizołheel, nádaalgee bits'á'dindláádíí bee bidizołheel: 9 Áí nchq'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', án binawod goljigo godiyihgo be'ígóziníí lá'íí ízigo áná'ol'ijihíí k'ehgo áná'ol'ijii ágodil'ijii doleel, 10 Áí nchq'i ye'at'éhihíí na'ich'aahíí yil higháh, áí bee nnee nadaach'aa doleelgo; áí nneehíí da'anii ágot'eehíí bił daanzhooqyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'ijii dahíí bighą da'ílií hileeh. 11 Doo hádaat'ijii dahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań natsekees k'izé'idilteehíí biká'zhi' ádaile', áík'ehgo lé'ichoohíí daayodląą doleel: 12 Áík'ehgo nnee da'anii ágot'eehíí doo daayodląą dago nchq'go ágot'eehíí bił daanzhooníí dawa ch'iidn bikq' diltli' yuyaa bándagodot'aał. 13 Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań bił daanohtshóni, Holy Spirit hadaanohtsiyúgo lá'íí da'anii ágot'eehíí daahodląągo dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań hasdánohwińilgo nohwá ngon'ąą, áí bighą dábik'ehn nohwichą Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihédaandzi doleelgo at'éé: 14 Jesus Christ nohweBik'ehń bits'á'dindláádíí bił daanohtsiyúgo doleelgo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti'íí bee nohwiká ánniid. 15 Áík'ehgo shik'íyú, nłdzilgo nasozjii, nohwiyati' bee dagohíí nohwinaltsoos bee nohwił ch'et'ááníí daahohohtą'. 16 Jesus Christ nohweBik'ehń dabíí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa biłgo, bił daanjoołhíí, lá'íí biłgoch'oba'íí biláhyú dábik'ehn hadag ádaanohtsiyúgo lá'íí nzhooqgo ágot'eehíí nihóndliigo ádaanohtsiyúgo, 17 Án nohwijii yune' nkegohen'ąągo

ádaanohwĩsĩ, ła'íi nłt'éégo ánádaaht'ĩĩł hik'e nłt'éégo yádaakti' doleelgo nadaanołwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yúhíi, shik'íiyú, nohwá da'ohkqaah, nohweBik'ehń biyati'íi dagoshch'ĩ' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzĩ doleelgo, akú nohwitahyú ágot'eehíi k'ehgo bá da'ohkqaah; ² Ła'íi nnee dabíi zhá bik'ehgo ádaat'eehíi, ła'íi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bits'á' nohwide'niił doleelgo bá da'ohkqaah áłdó': nnee doo dawa bi'odłá' daagoljí da. ³ NohweBik'ehń da'áníiyú át'éhi nłĩ, án nłdzilgo nasozĩigo ánohwĩsĩ, ła'íi nchọ'íi bits'á'zhĩ' ánohwĩsĩ. ⁴ Hadíi bee nohwá ndaagosiit'qaahíi bikísk'eh ádaanoht'ee, ła'íi dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleelgo nohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehń nohwíi dawa bee Bik'ehgo'ihĩ'nań nohwĩł daanzhọọ ánohwĩsĩ le', ła'íi bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwĩsĩ le'. ⁶ Shik'íiyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú nłdzilgo nohwich'ĩ' hahiidziigo gádaanohwĩn'nii, Nohwik'isn, ínashood nłĩni, doo na'iziid dahíi, nohwĩł ch'ídaagosiit'aaní doo yikísk'eh at'éé dahíi bits'á'zhĩ'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíi bídaagonołsĩ, nohwedaanołt'eego nzhọọ: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'ĩ' nadaahi'níłé doo hadín bił da'iidąą da ni'; áidá' t'é'gee hik'e jĩĩgee nyeego nada'idziid ni', doo ła' nadaanohwĩnł'og da doleelhíi bighą: ⁹ Doo nohwá goz'ąą dahíi doo ái bighą ágádaahiit'ĩi da, ndi nohwedaanołt'ee doleelhíi bighą nohwĩn'ááládaahiit'ĩi ni'. ¹⁰ Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwĩn'nii ni', Hadín doo na'iziid dahíi doo iyąą da le'. ¹¹ Nohwíi ła' doo nłt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíi nadaanohwĩnł'og łaą. ¹² Nnee ágádaat'eehíi Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo bich'ĩ' hahiidziigo gádaan'niigo bidag yádaahiilti', Nłt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíi nohwihidán daahsąą. ¹³ Nohwíi shik'íiyú, nłt'éégo ádaanoht'eehíi bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díi naltsoosíi biyi' nohwiyati'íi nnee ła' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, ái nneehíi dabíidaagonohsĩgo bits'á'zhĩ' ádaanoht'ee, ái bighą ídaayándzi doleel. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohniihgo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíi k'ehgo bich'ĩ' yádaakti'go bił ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehń, bits'á'di' ilch'ĩ'gont'ééhíi, dabíi dábik'ehn dawa bee ilch'ĩ' gont'ééhíi nohwiká' áyĩłsĩ le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwĩł daanłĩ le'. ¹⁷ Shíi Paul, Gozhóó, daanohwĩłdishniigo dashíi shigan bee k'eeshchii, díi k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daasdzoł: ái k'ehgo k'eeshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehń

bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'i' goz'ąą le'.
Doleelgo at'ée.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwińilí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń shendaagoz'ąąhíí bighą binal'a'á nshłj; Jesus Christ biláhyú ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaahóndlii; 2 Timothy, odlą' bee da'anii shiye' nłni, bich'j' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bilgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' aatét'íí ła'íí ilch'j'gont'ééhíí bee nich'j' goz'ąą le'. 3 Macedóniayú déyáádá' ániłdéniiid n'íí k'ehgo nanánoshkąąhgo gánániłdish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' ła' nneehíí łałhgo at'éégo ilch'ígó'aahíí doo bee ilch'ídaagonoh'aah da le', nłdzilgo daabilnńii, 4 Yati' daazhógo alzaahíí ła'íí hadín hadaakínest'aaní doo ąąłzhj' baa na'gozńi' dahíí doo ídaayelts'ąą da le', daabilnńii áldó', áí łaągo łahadaagoch'ídit'áhgo áile', áí Bik'ehgo'ihí'nań kágon'áání doo łayłé' át'éé da, áí ko'odlą' zhą bee łaile'. 5 Áídá' kojíí biyi' nzhqogo, nł'éégo ánách'it'jłł bígoch'ıłsigo, ła'íí da'anii ch'odląąhíí bighą koł ijqo doleełgo koł ch'ídaagont'aah: 6 Áí ła' nnee k'ihzhj' ádaaszaago łahadaadit'áhíí doo nt'é be'alńéhi yaa yádaakti'íí daasilj; 7 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'áni yaa ilch'ídaago'aahíí daanljigo hádaat'j; ndihíí nt'é daaniihíí ła'íí nt'é nłdzilgo yaa yádaakti'íí doo yídaagołsı da. 8 Áídá' begoz'aaní nł'éhi áile' bídaagonłzi, dávik'ehyú ilch'ígót'aahyúgo, ła'íí bikísk'eh ánádaach'it'jłlyúgo; 9 Díí áldó' bídaagonłzi, begoz'aaní nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aaní yikísk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsı dahíí, nchq'go ádaat'iiníí, doo bíłdaagodiyjł dahíí, ni' biká' nandeehíí zhą bíłdaanzhqqhíí, bitaa hik'e bąą nadaiłtseedíí, ła'íí nnee nadaiłtseedíí bá álzaa, 10 ła'íí nant'j' nakaihíí, nnee dabíí ilch'j' biini' daamba'íí yee ídaadilchqohíí, nnee ch'a'odaayihiyeehíí, léda'ılchoohíí, yáná'iti' yune' nadaach'aahíí, ła'íí dahadínta da'anii ilch'ígót'aahíí yits'ą'zhj' ádaat'eehíí, áí dawa begoz'aaní bá álzaa; 11 Áí da'anii ilch'ígót'aahíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' baa gozhóni, biyati' nł'éhi ba'ihégosini at'éé, áí baa nagoshńi'íí shaa godet'ąą. 12 Christ Jesus nohweBik'ehń bich'j' ihénsj, án díí bighą bínensh'ąągo áshíłlaa, sha'olíhíí ła'íí bána'isiidgo áshíłlaahíí shıł ołtago ba'ihénsj; 13 Shíí dabíntségo Jesus nchq'go baa yashti' ni', biniigodeshłaa ni', ła'íí hoshch'iid ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, doo bígonsı dayú, ła'íí doo oshdłąą dayú ásh'jł lęk'ehíí bighą. 14 NohweBik'ehń

bilgoch'oba'íí shich'í' an'odaazlii, odla' la'íí i'ijóóníí Christ Jesus biláhyú nohwíyééhíí áldó' shich'í' an'odaazlii. ¹⁵ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlaągo dábik'eh, Christ Jesus nnee ncho'go ánadaat'ííhíí hasdáyihiniíhíí bigha ni'godzán biká'zhí' nyáá; shíí áí itah dázho itisgo ncho'ihíí nshlii ni'. ¹⁶ Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dázho shágoho'aakíí ch'í'nah áile'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nań shaa ch'ozbaad, áík'ehgo bikédí'go hadíí da'odlaąhgo ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee daahinaa doleehíí áldó' yágoho'aal doleehíí shágoho'aal n'íí bee bigózi doleehíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań shaa chozbaad. ¹⁷ Áík'ehgo ízisgo Nant'án, dahazhí' golínihi, doo datsaah dahi, doo hit'íí dahi, Bik'ehgo'ihí'nań dabízhá goyánihi, doo ngonel'aa dayú dahazhí' daabich'idnksí la'íí dázho ba'ihédaach'inzi le'. Doleelgo at'éé. ¹⁸ Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íí k'ehgo naa godensh'aahgo gánikdishnii, Áí naa nagolni' n'íí k'ehgo nkt'éégo nagonkáad le'; ¹⁹ Ni'odla' nkdzilgo hótą', la'íí nkt'éégo ánánt'ííhíí ádígonlzi le'; la' bi'odla' doo daayotą' dago daabi'odla' doo nt'é da silii, tsina'eekíí nihiltópdhíí k'ehgo: ²⁰ Áí Hyméneus la'íí Alexánder daaholzéhi itah; áí Bik'ehgo'ihí'nań doo ncho'go yaa yádaakti' dago yídaago'aah doleehíí bigha ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, bich'í' bidéhid, yiniidaagodilne' doleelgo.

2

¹ Áík'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkaąhgo, Bik'ehgo'ihí'nań yił daanliigo yá da'ohkaąhgo, la'íí ba'ihédaanohsigo yá da'ohkaąh le', daanohwikdishnii; ² Ízisgo nadaant'aahíí hik'e nnee yedaabik'ehíí dawa bá da'ohkaąh le'; nkegohen'ąągo k'ídaalón'niigo daahii'naa doleehíí bigha, Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaant'eego la'íí dawa daadinlziggo. ³ Ágát'éégo da'ohiikaąhíí Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwiiniíhíí bil nkt'éé la'íí bil dábik'eh; ⁴ Áń nnee dawa hasdáyihiniíhíí hik'e da'anii ágot'eehíí yídaagołsı hat'íí. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań dała'á nlii, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bigizhgee siziinií dała'á, án Jesus Christ, nnee siliiigo nyáhi; ⁶ Áń nnee dawa ádaidet'ąągo yá nada'iznil, nnee bincho'íí yits'áyíníłgo, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ąą n'íí biká' ngonyáągo ch'í'nah silii. ⁷ Áí baa yánashti'go hik'e bá shides'a'go, la'íí doo Jews daanlii dahi odla' hik'e da'anii ágot'eehíí bil ch'ígonsh'aahgo háshi'doltii; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) ⁸ Áí bigha dahayú nnee da'okąąhgo hasht'íí, bil daagodiyihgo bigan ts'idag yee dahdaadolnih, doo hadaashkeego da, la'íí doo biini' nakigo da. ⁹ Isdzáné

daanlíni áldó' da'ákoḡo ík'eda'asdlaa le', doo ídaada'odlígo da, ła'íi biini' daagoljigo ídaa daagodzaḡo; doo dábitszil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkoḡhé ła'íi diyáge łań ílínií yee ík'ena'asdlaago da; ¹⁰ Áída' nḡ'éego ánádaat'ijhí yee ík'eda'asdlaa le', (ágádaat'ijhí isdzáné Bik'ehgo'ihinań bikísk'ehyú ádaant'ee daañihíi dábik'eh.) ¹¹ Isdzán nlíni dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. ¹² Isdzán doo ła' nḡee yił ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nḡee doo yá nant'aa da doleel áldó', ndi dant'éhee at'éé le'. ¹³ Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíi ikédí'go ábi'delzaa. ¹⁴ Bich'í' na'dishch'a'íi doo Adamhíi da, áída' isdzánhíi bich'í' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihinań, Dah, biñihíi dáyitisyú ádzaa. ¹⁵ Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni iłchiigo biniigodilne' ndi dá yił ch'íhikáh, dayúweh da'odlaḡo, dawa bił daanzhoḡo, bił daagodiyḡo, ła'íi biini' daagoljigo daahinaayúgo.

3

¹ Díi da'añii ágolzéhi, Nḡee ła' ínashood yinádéz'iinií binasdziidíi háť'jyúgo aí na'idziid nḡ'éhi hat'j. ² Ínashood yinádéz'iinií, bishop holzéhi, doo hagog'éego baa dahgosit'aa dahíi nlii le', bi'aa dała'áhi, ádaagodzaḡ, biini' golíni, bi'at'e' nḡ'éhi, bista' nakáhíi bił nzhóni, ła'íi nḡ'éego iłch'ígó'aahíi nlii le'; ³ Doo idlaḡ dahíi, doo dagoshch'í' bágochijh dahíi, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíi; áída' kóni' k'ehgo at'ééhíi, nzhḡoḡo at'ééhíi, doo dawahá ídáhát'j dahíi nlii le'; ⁴ Áń bigowaḡee bichḡgháshé nḡ'éego yá nant'aa le', bichḡgháshéhií daabidits'ago, ła'íi daabidnłsigo; ⁵ (Nḡee bichḡgháshé doo nḡ'éego yá nant'aa dayúgo, hagog'éego Bik'ehgo'ihinań daayokaḡhgo ha'ánátséhíi nḡ'éego áyíłsđ doleel?) ⁶ Doo áńi ínashood silijhíi da, ágát'éhi nlii yúgo, itisdo da'íдолteełgo ída'odlíi lėk'eyúgo, dánko ch'iidn nant'án bángot'aḡhíi k'ehgo bángodot'aał. ⁷ Dayúwehyú áldó' doo ínashood daanlii dahíi nḡ'éego yaa nadaagolni'íi nlii le', doo ágát'éhi nlii da lėk'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleel, ch'iidn nant'án biłjizh yuñe' odotłish. ⁸ Tédaat'iyéhi nḡ'éego ádaayłsiníi, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagolj le', doo nakiyú yadaakti' dahíi, bestso doo yidáhzhí' nlii dahíi daanlii le'; ⁹ Nḡ'éego ánádaat'ijł yídaagolsigo iłch'ígót'aahíi da'ohiidlaaníi doo bigózi da n'íi daayotḡ le'. ¹⁰ Ái áldó' dantsé nabída'dintaah le'; áídí' doo baa dah daagost'áni da lėk'eyúgo, deacons daanlii doleel. ¹¹ Da'ágát'éego daabi'aahíi biini' daagolj le', doo ch'inii daañi dahíi daalij le', ídaa daagodzaḡo dawa bee daagondlii le'. ¹² Deacons daanlíni bi'aa dała'á le', bichḡgháshé ła'íi bigowaḡee dawa nḡ'éego yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanliigo nḡ'éego nada'iziidyúgo, nḡee

nɫ'éégo baa natsídaakeesihíí ɫá'íí Christ Jesus bits'á'dí' odlá'íí doo biini' daaháh dago yá sizííhíí daayosbaa. ¹⁴ Dét'ihégo nich'í' hisháát doleelíí bikádesh'íígo díí nich'í' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nɫ'éégo ách'ít'ééhíí bigonksííhíí bigha nich'í' k'e'eshchii; áí Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi daayokaahgo ha'ánáséhé at'éé, áí da'anii ágot'eehíí bee bíyah tsj n'áhi k'ehgo ɫá'íí bee nɫdzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bee da'ohiidlaahi dázho doo bigózi da n'íí da'anii daan'ni, doo hadín yigha na'idílkidgo da: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dávik'ehyú át'ééhíí ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabo'ij, doo Jews daanlij dahíí bich'í' yádaach'ílti', ni'godzán biká'zhí' bi'dodlaa, ízisgo idindláadíí biyi' yúdag obi'doltij lèk'e.

4

¹ Holy Spirit dábigózi go gáníí, Iké'yú goldohyú ɫá' odlá' yits'á'zhí' ádaane' doleel, spirits k'izéda'dilteehíí ɫá'íí ch'iidn bits'á'dí' ilch'ígót'aahíí hodaayéstsa; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí ínashood ídaadil'ijgo léda'ilchoo; binatsekeesíí bésh sidogíí bee bída'dinlidhíí k'ehgo ádaat'ee, áík'ehgo nɫ'éégo ádaat'eehíí dagohíí doo nɫ'éégo ádaat'ee dahíí doo yídaagolsj da silij; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí nnonéhela' daayihni, ɫá' hidán doo daahsaá da, daayihni áldó', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ áí hidánhíí áyílaago nnee da'anii ágot'eehíí yídaagolsigo daayodlaaníí ya'ihédaanzigo daayiyaayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bil dávik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíí dawa daanɫ'éé, áík'ehgo doo kihzhí' ádaile'go da, áídá' ya'ihédaanzigo daayiyaago dávik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí hik'e okaahíí bee nzhoogo alzaahíí bigha. ⁶ Jesus bee nohwik'íyú daanlíni díí ilch'ígót'aahíí bee bich'í' yánánkthiyúgo, Jesus Christ nɫ'éégo yána'iziidíí nlij doleel, yati' daahohiidlaahíí ɫá'íí nɫ'éégo ilch'ígót'aahíí bikísk'eh hináahíí bee nɫdzilgo ánítsj doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'eh dahíí, ɫá'íí sáan yati' daazhógo ádaagole'íí doo óyínkts'aa da: Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ánt'éé doleehíí bigha idínántaahgo bigon'áah. ⁸ Kots'í nɫzil doleehíí bigha idínách'intaahíí ayáhago ilij, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ách'ít'éé doleelgo idínách'intaahgo bigoch'il'aahíí, áí dázho dawa bee ilij, díí ihí'naahíí biyi' nɫ'éégo nohwá ngon'áá, ɫá'íí iké'gee ihí'naahíí biyi' áldó'. ⁹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodlaago dávik'eh. ¹⁰ Áí bigha nada'iidziid, ɫá'íí ncho'go nohwaa yádaakti'híí bigha nohwiniidaagonɫ'éé, da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bada'óndliigo, án nnee dawa hasdáyihiníí nlij, dahadíí da'aniiigo daabodlaaníí zhá itisgo.

¹¹ Dii ádishñiihíí nldzilgo ádaahnii, la'íi bee ilch'ígon'áah. ¹² Ání nanñaaahíi bigha doo sínte' da le'; niyati'íi, ni'at'e'íi, ni'ijóóníi, ninatsekeesíi, ni'odla'íi, nijíi biyi' nzhooníi bee nlt'éégo ánt'éé le', da'odlaaníi nedaal'íi doleełgo. ¹³ Akú níyáázhi' Bik'ehgo'ihinañ biyati' nnee bich'í' dayúweh daahónzhii, baa yánłti', la'íi bee ilch'ígon'áah. ¹⁴ Dabíntségo ínashood yánadaaziinií níká' daadesniidá' niyi' golíi doleełgo naa hi'né'íi dayúweh bee na'izíid le'. ¹⁵ Ánildishñiihíi dá baa natsínkees nt'éé; ái dá sínzíi nt'éégo ánánt'íi le'; áik'ehgo dayúwehégo ná goldohíi nnee dawa daano'íi doleeł. ¹⁶ Ídaagondzáá, ilch'ígon'áahíi baa gonyáá: ái k'ehgo dayúwehégo ánánt'íi yúgo hasdánñah, hadín nidits'agii áldó' hasdádogaal.

5

¹ Báyaní nłini doo bił ntéh da, áidá' nitaa nłini k'ehgo baa natsínkeesgo bidag yánłti'; nnee ánií nakaiyeehíi níkyú k'ehgo bidag yánłti'; ² Sáan daanłini nimaa k'ehgo ádaahón'ñiih, dilkoqohgo ádinłzigo isdzané ánií nakaiyeehíi nilahkúi k'ehgo ádaahón'ñiih. ³ Sáan itsaa daanłini, doo hagot'éégo bich'ogo'ñii dahíi daadínłsigo bich'onñii le'. ⁴ Sáan itsaa nłini bichagháshé, dagohíi biwóyeta, bich'íneta daagolíiyúgo, ái bigowaęee Bik'ehgo'ihinañ k'ehgo ihinaahíi yídaago'aah le', áik'ehgo bishchiinií bidená nanáda'ahi'niil le'; ái Bik'ehgo'ihinañ bił nlt'éé la'íi bił dábi k'eh. ⁵ Itsaa nłinihíi, dasahndi nagháhi, Bik'ehgo'ihinañ ya'okíigo dayúweh na'okeedgo na'okąah, t'é'gee la'íi jii'gee. ⁶ Áidá' gonedłiihíi zhá hádez'íi, hinaa ndi daztsáni k'ehgo at'éé. ⁷ Dii nldzilgo bee bił ch'ígon'áah le', áik'ehgo doo baa dahdaagot'aah da doleeł. ⁸ Dahadín bik'íi, dabíi bichagháshé zhá itisgo, doo nlt'éégo áyłsı da lék'eyúgo, doo oshdłą da ñiihíi k'ehgo at'éé, doo odłą dahíi bitisgo nch'ogo adzaa. ⁹ Isdzané la' doo hwahá gostádin bił łegodzaa dahíi, itsaa daanłini, doo itah bizhi' bá ágóle' da, la'íi biką' dałá' n'íiyúgo zhá itah bizhi' bá ágóle', ¹⁰ Nlt'éégo binasdziidíi bee baa na'goni' le', chagháshé daayinesąayúgo, baa hasta' nách'ikah hat'íiyúgo, ínashood bikee yá tádáigisyúgo, bich'í' goyéégo nadaagowahíi yich'odaaníiyúgo, la'íi na'idziid daanzhooníi dawa nayik'íiziid lék'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. ¹¹ Áidá' itsaa ánií nakaiyeehíi doo itah bizhi' bá ágóle' da: ái dánko nniinéh hádaat'íigo Christ yits'á'zhí' ádaane'; ¹² Áik'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihinañ bá na'isiid doleeł daanii n'íi k'ihzhí' ndaizné'híi bigha biniidaagodilñehíi bee bándaağodot'aal. ¹³ Gotahkaigo daazhógo anákeehíi yídaago'aah áldó'; doo ái zhá da, ch'inií daanii la'íi dawahá yaa yádaakti', doo bidildoo dahíi ndi, doo yaa yádaakti'

da le'at'éé n'íi ndi yaa yádaakti'. ¹⁴ Áík'ehgo díi hásh't'íi, itsaa ánií nakaiyehíi nnádaalse' le', bichagháshé ádaagole', bigową nł't'éégo ádaayılsı, áík'ehgo nohwits'á'zhı' ádaat'eehıi doo nohwaa ch'inıi ádaile' da doleeł. ¹⁵ İlk'ıdá' ła' Satan yich'ı'go ádaasdzaa. ¹⁶ Nnee ła' dagohıi isdzán ínashood nlıni bik'ıi itah itsaa nıııyúgo yich'onıi le', ínashood daanliinıi doo nadaabinł't'og da doleełhıi bighą; áík'ehgo itsaa daanlıni doo hagot'éégo bich'ogo'nıi dahıi yich'odaanıi doleeł. ¹⁷ Ínashood yánadaaziinıi nł't'éégo yik'ısk'eh nadaaziinıi nakidn da'ágánelt'eego daidınłsıgo bich'ı' na'ihıniıł, hadın yánadaaltihıi ła'ıi ilch'ıgót'aahıi nayik'ıd'ızıidıi da'ái zhá itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiinıi gánıi, Magashii t'oh naghái hayı'ıl'eesdá' bizé' doo bik'en'áah da. Ła'ıi áldó' gánıi, Hadın na'ızıidıi bich'ı' na'ı'niıłgo goz'aa. ¹⁹ Ínashood yásızini baa dahgosıt'aahıi doo óyénłts'aa da le', naki dagohıi taagi hilt'eego daayo'ıi lək'eyúgo zhá. ²⁰ Nchọ'go ánádaat'ııhıi dawa bıńáál bıł ntéh, ła'ihıi biini' daaháh doleełhıi bighą. ²¹ Bik'ehgo'ihı'nań ła'ıi Jesus Christ nohweBik'ehń, ła'ıi Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolınıi bitahasdlaahıi binadzahgee nawode bee gánıłdishnıi, Díi baa nich'ı' yashti' n'ıi bėnánłnıihgo baa nanńaa, nnee doo dała'á itisgo nił nzhọọ da, doo il'anigo baa natsınkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ıi yee yánáltih doleełgo nnee da'adza'ıi doo dagoshch'ı' biká' ndenłnıih da; nnee nchọ'go adzaahıi doo bıł dała' ánt'éé da; dılkoqohgo ádinłzi. ²³ Kodı' godezt'ı'go doo tú zhá nidłaa da, áıdá' ayáhágo dahts'aa bitoo nidłaa, nibid bich'ı' nzhọqohıi bighą, ła'ıi da'ákozhá dinnıihıi bighą. ²⁴ Nnee ła' ch'ı'nah nda'ıksıih, áík'ehgo dagoshch'ı' baa yá'iti' doleeł; áıdá' ła'ihıi binchọ'ıi doo dagoshch'ı' daahiıłtséh da. ²⁵ Da'ágát'éégo nnee ła' nł't'éégo ánát'ııhıi bik'ızhi' hit'ıi; doo hit'ıi da ndi, doo hagot'éégo nádil'ıi da.

6

¹ Isnáh daanliinıi binant'a' daanliinıi daidnłsı le'; doo ágádaat'ıi dayúgo Bik'ehgo'ihı'nań bizhi' ła'ıi bee ilch'ıgot'aahıi doo dilzi dago ádaile'. ² Ła' binant'a' ínashood daanlııyúgo, odlą' yee bik'ısyú daanlııhıi bighą doo yıtısyú ádestıi da le', áıdá' na'ıdziidıi bee bich'odaanıihıi ínashood Bik'ehgo'ihı'nań bıł daanzhoonıi daanlııhıi bighą dayúweh nł't'éégo yá nada'ızıid le'. Díi dawa ilch'ıgon'áah, ła'ıi bee bidag yádaanłti'. ³ Ła' nnee łahgo ilch'ıgót'aah lək'eyúgo, ła'ıi Jesus Christ nohweBik'ehń biyati' da'anıihıi ła'ıi Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo be'ách'ıt'éégo ilch'ıgót'aahıi doo bıł dávik'eh da lək'eyúgo; ⁴ Án doo nt'é yıgóltsı da ndi idılkaqah, ła'ıi na'ıdıłkid ła'ıi agodıt'áhıi zhá bıł nł't'éé, áı ła' bıyéehıi idáhách'ıt'iinıi áile', ła'ıi ilch'ı' nagonłkaadıi,

dénchɔ'ého aayá'iti'íí, la'íí nchɔ'go laadaagoch'odlíhíí áldó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehíí biini' daachɔɔdgo da'anii ágot'eehíí bits'á'zhí'go ádaaszaahíí dayúweh lahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ách'ít'éeéhíí bee ich'it'íí daanzi: ágádaat'eehíí doo bił nahkai da. ⁶ Ndihií Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ách'ít'éeéhíí la'íí koł dábik'ehyú ch'ihinaahíí da'anii bee ląágo ich'it'íí. ⁷ Doo nt'é ni'gosdzán biká' bił daagosiidlii da, áídí' da'aniigo daan'niigo doo nt'é ch'ídaan'ne' da doleel. ⁸ Nohwihidán la'íí nohwi'íí daagoljiihíí bighą nohwił daagozhó le'. ⁹ Áídá' hádaaldzil hádaat'iinií nabídaadintaahíí la'íí bánakí'íí'ááhíí yee nihidéh, la'íí doo daagoyaa dago la'íí iní'da'dilni'go nchɔ'go hádaat'iinií yee nihidéh, áí daabilchɔɔh, la'íí da'itsaahíí begoz'aa yune' odaabilkaad. ¹⁰ Bestso bidázhí' ch'ilííhíí nchɔ'go ágot'eehíí dawa bikeghad at'éé: áí la' ídáhádaat'iiigo odlą' yits'á'zhí' ádaane', la'íí ląágo doo bił daagozhóó dahíí yee iní'da'dilni'. ¹¹ Ndihií ni, Bik'ehgo'ihí'nań bána'iziidií nílni, ágádaat'eehíí dawa bits'ánlyeed; dábik'ehyú ánt'éé le', Bik'ehgo'ihí'nań be'ánt'éé le', ni'odlą' goljii le', ni'ijóó le', níni' k'eh áńsi, la'íí nijii yune' isht'egodnt'éé le'. ¹² Nohwi'odlą' bá nagonkkaad le', dahazhí' ihí'naahíí ndzilgo hóną', áí bich'í' ni'dokéed ni', áídí' ch'iláni bińáál ni'odlą' bee hándzii ni'. ¹³ Díí nawode bee ágániłdishnii, Bik'ehgo'ihí'nań dawahá daahi'naago áyíłsinii binadzahgee, la'íí Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi bińáál bi'odlą' nt'éégo yee hadzii n'íí áldó' binadzahgee; ¹⁴ Díí begoz'aanú bikísk'eh ánt'éé, doo hayú naa daats'idilhił dago, doo naa dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáázhi': ¹⁵ Áí bijii biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihí'nań ch'í'nah áile' ndi at'éé, án zhą Nant'an baa gozhóónii, ízigo nant'ánhíí bitisgo Nant'an, yedaabik'ehíí bitisgo yeBik'ehń; ¹⁶ Ihi'naa doo ngonel'aa dahíí da'án zhą bits'á'dí'hi at'éé, án idindláádii yiyi' goljii, doo hadín ákone' nowáhi at'éé da; án doo hak'e nnee bo'ii da, doo daabołséh at'éé da: án dahazhí' dilzi le', la'íí dahazhí' dawa yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹⁷ Nnee ni'gosdzán biká' hádaaldzilii gadaabilnii, Doo itisgo ídaadisohil da le', la'íí yee hádaaldzilii dá doo ba'olnízhí' doo ba'ohí da le', áídá' Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bada'ohí le', án biłgoch'oba'go dawahá nohwił dábik'ehyú doleehí ch'ída'izkaadgo nohwaa yihiníł. ¹⁸ Nt'ééhíí baa nahkai le', daabilnii, ląágo nt'éégo ánadaaht'iił, la'íí nohwiyééhíí la'dí' nadaahniih, la'íí ich'odaahnii le'; ¹⁹ Kih bit'ááh ledn'aahíí ndzilýugo kihíí ndzilgo goz'aa, da'áik'ehgo nt'éégo ánadaaht'iiýugo yunáasyú goldohyú ndzilgo nasozii doleel, áik'ehgo ihí'naa doo ngonel'aa dahíí bee daahinońnaa doo, daabilnii. ²⁰ Timothy, bee na'osdli'íí baa gonyáá, yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíí, la'íí yati' da'ílinigo

nadaagoch'ijaahíí bits'á'zhí' ánt'éé, ła'íí ígoł'ąągo bil'ígóziníí
ga'ánolini, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bits'á'zhí' ilch'ígót'aahíí,
aldó' bits'á'zhí' ánt'éé. ²¹ Ła' áí il'ígóziníí daayodł'ąągo da'anii
odł'á'íí yits'á'zhí' ádaaņe'go nda'ahiksiih. Bik'ehgo'ihí'nań
bil'goch'oba'íí bee nich'ł' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo shí Paul, Christ Jesus binal'a'á nshlíni, Christ Jesus biyi' ihinaahíi nohwá ngon'aáníi bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dázho shí nzhóni, bich'í' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa, Christ Jesus nohweBik'ehñ bílgo bílgoch'oba'íi, la'íi bits'á'dí' aatét'íi la'íi íkch'ígont'éehíi bee nich'í' goz'aa le'. ³ Nt'éégo ánasht'íilgo bígonsigo, daashitaa n'íi ádaadzaa n'íi k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bá na'isiid; án ba'ihénsigo shi'okaahíi bee nínádishníhgo, t'é'gee hik'e jiiíííe dá'oshkaah nt'éé; ⁴ Nináá tú n'íi bínáshníihgee k'azhá náníistséh, dázho naa shí gozhóó doleehíi bigha; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, ádí' nimaa, Eunice, da'anii bi'odla'íi bínádishníh, hik'e ni alóó' odla' da'ágát'éhi niyi' begoz'aaigo bígonsi go'íi. ⁶ Ái bigha díi bínánlníh hásh'tíi, níká' ndinshníidá' niyi' golíi doleelgo Bik'ehgo'ihinañ naa yiné' n'íi kó' nádnílaadgo díltí'híi k'ehgo dáhinaa nt'éégo ántsi. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ nohwiini' háhgo natsekes doo nohwaidin'aa da; ádá' natsekes nalwodíi, kol'ijóóníi, la'íi ídaagondzááníi nohwaidin'aa. ⁸ Áík'ehgo nohweBik'ehñ baa nagolní'go doo bik'e ídaayándzi da, shíi án bigha ha'ásítííníi alóó' shaa nagolní'go doo bik'e ídaayándzi da: ádá' ni alóó', Bik'ehgo'ihinañ binawodíi bee, yati' baa gozhónihíi bigha nyee'i niniigon't'éé le'; ⁹ Án hasdánohwiheznil, la'íi godiyíhgo bá na'ídziidgo hanohwiheznil, nt'éégo ánadaahiit'íhíi doo bigha da, ádá' dabíi bighanigolííhíi la'íi bílgoch'oba'híi bigha, ái Christ Jesus bee nohwaidin'aa lèk'e, ni'godszaán doo hwahá begodigháh dadá'; ¹⁰ Ái k'adíi ch'í'nah silíi, Jesus Christ Hasdánohwiheznilíi hit'íi silííhíi bee; án da'itsaahíi nohwá yó'oyiné', la'íi ihinaahíi la'íi doo da'itsaah dahíi yati' baa gozhóni bee got'íizhí' nyiné': ¹¹ Ái yati' baa gozhónihíi baa yánáshtihgo, la'íi doo Jews daanlíi dahíi bich'í' yides'a'íi la'íi bíl ch'ígó'aahíi nshíígo háshí'doltíi. ¹² Ái bigha goyéé'go shich'í' nagowaa, ndi doo ídaayánsdzi da, hadín hosisdlaadíi bígonsíhíi bigha, la'íi nt'éé bee ba'oshkíhíi Jesus nadahíi bijíizhí' shá yínadéz'íígo yínel'aaigo bígonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'á'dí' idesíníts'aa'íi ágádishníi n'íi k'ehgo hón'ta', Christ Jesus bíl da'á'á nííígo odla' hik'e í'ijóóníi bee hínaálgo. ¹⁴ Nt'éégo ágot'eehíi naa hí'né' n'íi, Holy Spirit nohwiyi' golííníi bee nt'éégo bínádíín'íi. ¹⁵ Asia golzeedí' daagolíníi dawa shits'á'zhí' ádaaszaa bígonksí, Phygéllus la'íi Hermógenes

aldó' itah. ¹⁶ NohweBik'ehń Onesíphorus bichagháshé bilgo yaa ch'oba' le'; án da'ilháné shil gozhógo ánashí'í, besh hishbizhíí bee daashidest'ógo ndi doo yik'e idaayándzı da: ¹⁷ Áídá' Romeyú nagmaadá' dážhó shikáhantaago shaa nyáá. ¹⁸ Áík'ehgo nohweBik'ehń nadáhíí bijıı baa ch'oba' doleel; án Éphesus golzeeyú doo áłch'íde shá áyılıaa n'ıı nłt'éégo bígonksı.

2

¹ Áík'ehgo shiye' nłnıhıı, niyi'siziinıı nanlwod le', Christ Jesus bilgoch'oba'ıı nainé'ıı bee. ² Nnee ląągo bıńáál ilch'ıgonı'áánıı, ni aldó' nnee bada'ónłıhıı bıł ch'ıgon'áahgo, bıı aldó' nnee la'ihıı yıl ch'ıdaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisiláada nłt'ééhıı nłııgo lahdi' nyé'i niniigonłt'éé le'. ⁴ Hadın nagonłkaadıı, siláada ábíılaahıı yıl goyılshógo doleelgo hat'ııhıı bighą doo siláada zhinéégo ágot'ee dahıı doo nanábinkłt'ogi at'éé da. ⁵ Hadın nadaagolzéégee itah nııgo, begoz'aanıı bikısk'ehyú át'ééyúgo zhą gonłneego ch'ah hobııhıı baa dot'aal. ⁶ K'e'dileehıı nyeeo na'iziidıı, dantsé inot'ııhıı bıyéé doleelgo goz'aą. ⁷ Adishnııhıı baa natsınkees; áík'ehgo nohweBik'ehń dawa nıl ıgózıgo ánilé'. ⁸ Jesus Christ bıńánłnııh, án David bits'á'dı'go nłni daztsaądı' naadiidzaa, yati' baa gozhónı baa nagoshnı'hıı k'ehgo: ⁹ Áı yati' baa gozhónı bighą shiniigonłt'éégo besh hishbizhi bee da'shidehest'og ndi, nchog'go at'ınihi k'ehgo; ndihıı Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ıı doo lest'og da. ¹⁰ Nnee Bik'ehgo'ihı'nań yitahaslaahıı aldó' Christ Jesus binkáayú hasdáyidoııłgo bits'á'idindláadıı bıyéé doleelhıı bighą dawa bee shich'ı' ágot'ee ndi bich'ı' dahnshdog. ¹¹ Dıı ágolzeehıı da'anıı ágolzéhi: Jesus bıł nane'na' lək'eyúgo bıł nádaahıı'naa doo aldó': ¹² Nohwiniigonłt'éé lək'eyúgo bıł nadaant'á doleel; áídá' doo bıdaagonłzı da daabıl'nııyúgo, bıı aldó' doo nohwıgonsı da nohwıhıı doleel. ¹³ Néé doo da'ohııdłą da lək'e ndi, bıhıı t'ah da'ágát'éégo da'ánııyú át'éé: áńııhıı doo lahgo at'éégo nádleeh da. ¹⁴ Ánıdishnııhıı nnee bıł nanádaagolnı', áıdı' nohweBik'ehń binadzahgee nłdzilgo gádaabıl'nıı, Yati' da'ılıné doo bighą lahada'doht'áh da le', áı doo nłt'éé holeeh at'éé da, ndihıı ódaayést'saanıı daabılchogıhıı zhą hıleeh. ¹⁵ Nłt'éégo baa nannáh, Bik'ehgo'ihı'nań binadzahgee nłt'éégo ánt'éé doleelhıı bighą, na'iziidıı doo idaayándzı bik'eh dahıı nłıı le', yati' da'anııhıı dáıık'ehyú bee ilch'ıgon'áah le'. ¹⁶ Yati' Bik'ehgo'ihı'nań doo bik'eh dahıı la'ıı da'ılınégo nagoch'ıjaahıı doo óyénłts'aą da: áı dayúweh doo daach'idnksı dago ádaakoliıł. ¹⁷ Áı biyati'ıı lóod kots'ı yıyaąhıı k'ehgo at'éé: Hymenéus la'ıı Philétus daaholzéhi, áı ágádaat'ee itah; ¹⁸ Áı

da'anii ágot'eehíi yil ndaahĩsiih, naneznadí' naach'idiikáhíi ilk'idá' bech'igonyáa daaniigo; áík'ehgo lani bi'odla' yil nadaagodesgeed. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinaan baa ilch'ígót'aahíi nldzilgo begoz'aa, kih bit'ááh iz'aaníi nldzilgo si'aaahíi k'ehgo, díi k'ehgo nkó biká' dahgoz'aa, NohweBik'ehñ hadíi bíyééhíi yígótsi, la'íi, Hadín Christ bizhi' yozhíihíi doo bik'ehyú ágot'ee dahíi yits'á'zhí' at'éé le'. ²⁰ Nnee haldzilíi bigowa yune' doo ts'aa óodo la'íi bésh ligai bee ádaaszaahíi zhá sinil da, tsí la'íi leeze bee ádaaszaahíi alód' sinil; la' nlt'éégo bighanigolíggo ádaaszaa, la'ihíi da'adzaahíi bigha ádaaszaa. ²¹ Dahadín ái nchog'o ágot'eehíi yits'á'zhí' at'éégo dilkoqohgo ádilziyúgo, ts'aa nlt'éégo bighanigolinihíi k'ehgo ábi'dolnii, Bik'ehgo'ihinaan bá hadelzaago, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaan bil nlt'éégo yil na'iziid doleeł, nlt'éégo na'idziidíi dawa bigha ilch'i'hilzaa. ²² Nchog'o ágot'eehíi aníi nakaiyehíi hádaat'ini bits'á'zhí'go ánnéh: áidá' dávik'ehyú ágot'eehíi, odla', ko'ijóoníi, la'íi ilch'i'gont'ééhíi be'ánt'éé, bijíi biyi' daagozhóoníi nohweBik'ehñ yich'i' ádaaniihíi bil hikáh. ²³ Doo goyáá dago, doo nt'é yígótsi dago na'idíikidíi doo bil laha'dnt'áh da, ágádaat'eehíi ilch'i' hadaashkeego ádaabiléhgo bígonłsı. ²⁴ NohweBik'ehñ yána'iziidíi doo hashkeego goz'aa da; áidá' nnee dawa yich'i' nzhooníi, la'íi nlt'éégo ilch'ígó'aahíi, la'íi bini' k'eh nlii le': ²⁵ Bits'á'zhí' ádaat'eehíi yich'i' nzhoqogo yil ch'ígó'aah le'; Bik'ehgo'ihinaan, nchog'o ágot'ee n'íi yits'á'zhí' ádaabile' ndi at'éé shı, áík'ehgo da'anii ágot'eehíi yidaagołsı ndi at'éé; ²⁶ Áík'ehgo yidaagodokłsı, ch'iidn nant'an aníiyú ánádaat'ijłhíi bigha isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizh n'íi yiyi'di' hadokah doleeł shı alód'.

3

¹ Díi alód' bígonłsı le', nnágodáhyú négodzidíi begodigháh doleeł. ² Nnee dabízhá idił daanjóo doleeł, bestso ídáhádaat'ijı doo, ída'odliigo ídaayádaakti' doo, ídaadilkaaah doo, nchog'o aayádaakti' doo, bizhchiiníi doo daidits'ag da doo, doo ihédaanzı da doo, doo bil daagodiyih da doo, ³ Doo k'ídaanzı da doo, ádaaniihíi doo ádaane' da doo, daazhógo aadahdaago'aa doo, nchog'íi yisna' daanlii doo, bédaagodzid doo, nnee nzhoqogo ádaat'eehíi bil daanchog' doo, ⁴ Nada'ich'aahíi daanlii doo, dabízhá daabik'eh doo, itisgo na'ídi'nıl doo, Bik'ehgo'ihinaan bil daanzhoq le'at'éhi gonedliiníi zhá itisgo bil daanzhoq doo; ⁵ Dábiká'yú zhá ínashood daanliigo Bik'ehgo'ihinaan binawod doo biká'zhí' daahit'ijı da: nnee ágádaat'eehíi bits'á'zhí' ánt'ee. ⁶ Ái bitahyú nnee la' nadaach'áhi daanliigo gotahyú nadaakaigo isdzané doo daagoyáá dahíi, nchog'íi lággo ye'ádaat'éhi, isnáhgo ádaile'go ádaaniihíi da'anii

daanzigo ádaile', áí dabíí iltah at'éégo nchọ'go natsekeesíí ch'a'odaabihiniil, ⁷ Dábik'ehn idaago'aah, ndihíí da'anii ágot'eehíí ch'éh yídaago'aah. ⁸ Jánnes la'íí Jámbrés daaholzéhi Moses yich'ì' nadaagonkaad ádaat'ee n'íí k'ehgo, áí nñeehíí da'anii ágot'eehíí yich'ì' nadaagonkaad, áí biini' daanchọ'go odla' yits'á'zhì' ádaat'ee. ⁹ Áídá' doo lą́ągo ladaayile' da: Jánnes la'íí Jámbrés doo goyáá dahíí nñee dawa bich'ì' ch'í'nah ádaasaa n'íí k'ehgo, áí nñee doo daagoyáá dahíí aldó' dawa bich'ì' ch'í'nah ádaadolniil. ¹⁰ Áídá' shíí shígosínłsłjłd, ilch'ígonsh'aahíí, she'at'e', bighą hinshnaahíí, she'odla', nzaadyú bągohish'aahíí, shłł ijóóníí, shíni' k'eh ánłsiníí, bígonłsł, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íí, la'íí góyéé'go shich'ì' nagowaa n'íí, Ántioch la'íí Icónium la'íí Lýstra daagolzeeyú shich'ì' ágodzaa n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis síłłhíí dawa bígonłsł: áí dawa biyi'dí' nohweBik'ehn ch'íshinłł. ¹² Da'aniiigo gádishniil, nñee dawa Bik'ehgo'ihí'nań bikisk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iiníí bini'daagoch'idile' doleel. ¹³ Áídá' nñee daanchọ'íí la'íí k'izéda'dilteehíí dayúwehégo ádaaniil, nadaach'aago la'íí dabíí aldó' bich'ì' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áídá' nihíí, bígonł'ąą n'íí la'íí ndzilgo osíndlaądíí dayúweh be'ánt'éé, hadín bits'á'dí' bígonł'aaníí bínálniihgo; ¹⁵ La'íí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí godilzini hosíndlaądgo hagot'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnaahíí nił ch'ígó'aahíí t'ah ánłts'ísédá' bígosínłsłjłd aldó' bínálniih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí dawa nñee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú k'eda'ashchłł, áí ilch'ígót'aahíí bee íłł, konchọ'íí koł ch'í'nah alne'íí bee, ilch'ì'kole'íí, la'íí dábik'ehyú ágot'eehíí koł ch'ígó'aahíí bee íłł. ¹⁷ Áí bee nñee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí ilch'ì'ilne', la'íí nłt'éégo ánádaat'łłhíí dawa yitis nel'ąą doleel.

4

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehn, hit'łłgo nadzáągo nant'aa doleelíí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtihi, án binadzahgee gánıdishniil; ² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee yánłti'; doo ngonąhgo da, da'adzaayú bił ch'ída'itì'yú la'íí doo bił ch'ída'itì' dayú; nchọ'go ágot'eehíí ch'í'nah ánłsł, bił daadntéhgo bidag yánłti', nyee ndi dayúweh bągó'áąłgo bił ch'ígon'áah. ³ Nñee da'anii ilch'ígót'aahíí dązhó doo hádaat'łł dago bengodogaal; áídá' yati' da'ílinéhíí dabíí bi'at'e' nchọ'íí bik'ehgo yıká na'ódaayılts'ì'go, áí bił ch'ídaago'aahíí yıká daadéz'łł doleel; ⁴ Da'anii ilch'ígót'aahíí yits'á'zhì'go ndaalyis doleel, yati' daazhógo ágolnéhi zhą hádaat'łł doleel. ⁵ Áídá' nihíí dawahá

bich'í' ídaagondzáá, nyéé'go nich'í' nagowaa lèk'e ndi bich'í' dahńdoh, yati' baa gozhóni baa yánłti'go na'izíid, na'idziid nainé' n'íi łanléh. ⁶ Shíi ilk'idá' da'itsaahíi k'ad baa shi'dilteeh, k'ad dah disháhíi kodí' begoz'ąą. ⁷ Shi'odł'ų'íi bighą nł'éeego nagonelkaad, ílhach'idikáhgee hishwolłíi k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa łashłaa, da'anii odł'ų'íi íłch'ígoni'ąą: ⁸ K'adíi dábik'ehyú ách'ít'éeeníi bighą ch'ah hobłłíi shá k'ihzhí' nnit'ą, ái nohweBik'ehń dábik'ehyú át'éeego kaa yánáltihíi shaa y'aaah, nadáhíi bijłł: doo dashízhą shaa hit'aaah da, nohweBik'ehń ch'í'nah ádilne'íi bíł daanzhọọgo yiká daadéz'iinii dawa yaa daayiníi ładó'. ⁹ Dáhadnłłíhgo shaa nnáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshłt'e', díi ni'godzán biká' ágot'eeeníi bíł nzhọọgo Thessalonía golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátaiyú óyáá, Titus holzéhi Dalmátaiyú óyáá. ¹¹ Luke zhą kú sidaa. Dahagee nnáhgee Mark bíł n'ásh: án shinasdziidíi bee dązhọ shich'oníhi at'ée. ¹² Tíkikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. ¹³ Ádíi dínyaago shi'íicho Tróas golzeeyú Cárpus bigowągee niłłsooz n'íi shá nłtsóos, naltsoos ładó', ikágé biká' k'eda'ashchłłgo ádaasaa n'íi, ái dązhọ hásht'łł. ¹⁴ Alexándler holzéhi, béshłłsogi nayiziidi, dązhọ nchọ'go áshíłaa: nohweBik'ehń án ánát'łłłíi bich'í' na'inił ndi at'ée: ¹⁵ Ni ładó' án baa gonyąą; nohwiyaťi' yich'í' nagonłkaad ni'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadín sha'ashhah sizłł da ni', nnee dawa yó'odaasidez'ąą ndi, Díi nchọ'ihíi doo biká'zhí' daaleeh da, dishłłiigo Bik'ehgo'ihí'nan bá náhoshkąąh. ¹⁷ Da'ágát'ée ndi nohweBik'ehń sha'ashhah sizłł ni', shinawod shá ágólłigo; yati' dawa yídaagodolsłłł, ł'íi doo Jews daanłł dahíi dawa daididots'łłł doleethíi bighą: áik'ehgo ndóicho bizé'dí' háshi'doltłł ni'. ¹⁸ NohweBik'ehń nchọ'go ádaat'łłłíi dawa bits'ą'dí' hashłłteeh ndi at'ée, ádíi yaaká'yú yebik'ehíi bengonyáázhi' shínádéz'łł doleel: án dązhọ ba'ihégołł le' doo ngonel'ąą dayú dahazhi'. Doleelgo at'ée. ¹⁹ Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhọ, shá bíłnłii, Onesíphorus bichągháshé bíłgo ładó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeeníi Milétum golzeegee nłłihgo sitłłdá' dahdiyáá ni'. ²¹ Dáhadnłłíhgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nnáh. Eubúlus, Púdens, Línus, ł'íi Claudia daaholzéhi, Gozhọ, daanłłii, odł' bee nohwik'íyú dawa ładó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehń niyi'siziinii yłł nłłi le'. Bíłgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bána'isiidíí ła'íí Jesus Christ binal'a'á nshłńi k'e'eshchii; díńko bighą shides'a', nńee Bik'ehgo'ihí'nań yitahaslaahíí bi'odłą' nđzil doleelgo ła'íí dayúwehégo da'anii ágot'eehíí yídaagołsłłh doleelgo, áí bee nńee Bik'ehgo'ihí'nań yikisk'eh ádaat'eego alńe'; 2 Áí bee dahazhí' ihí'naahíí yiká daadéz'į, áí Bik'ehgo'ihí'nań, doo lė'ılchóhi da, yee nohwá ngon'ąą lėk'e, ni'gosdzán doo hwahá nnit'aa dadá'; 3 Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'nah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań Hasdánohwińiikíí yengon'ąągo biyati' baa yashti'go shaa det'ąą; 4 Titus bich'į' k'e'eshchii, nohwi'odłą' dała'áhíí bee shiye' nłńi: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí nohweBik'ehń Jesus Christ Hasdánohwińiikíí biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' aatét'í ła'íí ilch'į'gont'éeéhíí bee nich'į' goz'ąą le'. 5 Díí bighą Crete golzeegee nninilt'į ni', dawahá doo ilch'į'hilzaa dahíí ilch'į'nle'go, kłh nagozńilíí dawago ínashood yá nazį doleelíí hahinííł, áńłdshńi n'íí k'ehgo: 6 Áí nńee doo hagot'éeego baa dahdaagosit'aa dahi daanłį doo, bi'aa dała'áhi, bichągháshé da'odłąągo, nchq'íí dagohíí doo daadits'ag dahíí doo daabiłd'ńi dahi zhą hahinííł. 7 Ínashood yinádéz'iiníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidíí nłįgo doo hagot'éeego baa dahgosit'aa dahíí, doo dabízhą bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idłąą dahíí, doo dagoshch'į' bągochłłh dahíí, bestso doo yidáhzhį' at'ée dahíí nłį le'; 8 Bahasta' nakahíí bił nzhooníí, nńee daank'éeéhíí bił nzhooníí, biini' golińíí, dávik'ehyú át'éeéhíí, godńsńińi, dabíí ádaagodzaaníí nłį le'; 9 Bił ch'ígót'ąą n'íí k'ehgo yati' ba'olńiíhíí nđzilgo yotą' le', áík'ehgo da'anii ilch'ígót'aahíí bee nńee yidag yałti' doleel, ła'íí yits'ą'zhį' ádaat'eehíí da'anii ilch'ígót'aahíí ył ch'í'nah ágole' doleel. 10 Nńee łáni yati' ył nakaihi, yati' da'íłiné ła'íí k'izé'idilkeehíí yee yádaakti', circumcise ádaanohwi'dolńe', daanohwińiíhíí itisgo: 11 Nńee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaakti' dago ádaabi'dilńe'go dávik'eh; áí nńeehíí doo bee ilch'ígót'aah bigonedzaą dahíí bestso hádaat'įhíí bighą yee ilch'ídaago'aahgo nńee bichągháshé biłgo ył nadaagodesgeed. 12 Ła' itah nłńi, yunáásyú ágone'íí báyo'iiníí gáníí, Cretedí' daagolíni dávik'ehn léda'ılchóhi, dzłká'yú daagolíni bėgódzidíí k'ehgo ádaat'éhi, bił daagoyéé'go daadichiníí daanłį, nńi. 13 Díí yaa nagolńi'íí da'anii. Áík'ehgo bił daadntéh, da'anii ilch'ígót'aahíí zhą daayodłąą doleelhíí bighą; 14 Jews daanłńi

yati' daazhógo ádaagole'íi, lá'íi nnee da'anii ágot'eehíi yits'á'yúgo ádaat'eehíi yendaagos'aanii doo daidits'ag da doleehíi bigha bil daadtéh. ¹⁵ Nnee biini' daanzhooníi nkt'éégo ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees: áídá' daanchó'íi lá'íi doo da'odlāā dahíi nchó'go ágot'eehíi zhá yaa natsídaakees; biini' daachóqđgo nt'é nkt'éégo at'éé dagohíi nchó'go at'éé doo yídaagoksi da daasilij. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bídaagonlzi daanii ndi ánádaat'ijihíi bee doo hádaat'ij dago bígóz, bik'edaach'inñih, lá'íi doo da'dits'ag da, lá'íi nkt'éégo ánádaat'ijihíi dawa doo yik'eh shijeed da.

2

¹ Áídá' nihíi, dawahá da'aniiigo ilch'ígót'aahíi bikísk'eh ilch'ígon'áah: ² Nnee bádaayánhíi gádaabilñnii, Nohwiini' daagolij le', daanohwich'idnksi le', ídaa daagonohdzaā le', nohwi'odlā, lá'íi nohwi'ijóóníi, lá'íi nohwini' k'eh ádaanołsiníi bee nkdzilgo nasozi le'. ³ Isdzáné bádaayánhíi gádaabilñnii, Nohwii'aldó' nt'é ánádaat'ijihíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ daadinoksi le', doo ch'inii daaniihíi daanohij da le', idlāāhíi doo bik'e isnáh daanohij da le', nzhooníi zhá bee ilch'ídaagonoh'aah le'; ⁴ Isdzáné áni nakaiyehíi biini' daagolijgo bika' lá'íi bichāgháshé bil daanzhóqđgo yił ch'ídaagonoh'aah le', ⁵ Daagoyáágo, biini' lá'íi ánádaat'ijihíi daanzhóqđgo, gowa zhá yaa daabiini'go, bika'íi daidits'ago, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo nchó'go baa yati' da doleehíi bigha, ái dawa yił ch'ídaagonoh'aah, daabilñnii. ⁶ Nnee áni nakaiyehíi aldó', Nohwiini' daagolij le', daabilñnii. ⁷ Dawahá bee nkt'éégo ánách'ot'ijihíi bikísk'eh ch'ogaakii bee ch'í'nah ádinlzi le': da'áígee ilch'ígon'áah, gonyáágo lá'íi da'anii ánniiigo, ⁸ Yati' dávik'ehíi doo bee naa dahgosit'aa dahíi bee yánti'; hadín yits'á'zhí' at'ééhíi yik'e ídaayándzi doo, doo hagog'éégo nchó'íi yee naa yałti' dahíi bigha. ⁹ Na'iziidíi daanohíni, nohwinant'a' daadohts'ag le', lá'íi dawahá ádaahle'gee nohwinant'a' bil dávik'ehyú ánádaat'ijil le', daabilñnii; doo nohwinant'a' t'āzhi' bich'í' yánádaakti'go da; ¹⁰ Doo da'noh'ij da, dawahá bee nohwaa daach'okíhíi ch'í'nah ádaanołsi; dawahá bee Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiniihíi baa ilch'ígót'aahíi nzhoqđgo nohwik'izhi' hit'ij doleehíi bigha, daabilñnii. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee nnee dawa hasdákáh doleelgo bich'í' ch'í'nah alzaa. ¹² Ái Bik'ehgo'ihí'nañ doo bikísk'eh ihí'naa dahíi lá'íi ni'gosdzán biká' dawahá nchó'íi hádaahiit'iiníi yó'odaant'aahgo bee nohwił ch'ígót'aah, lá'íi díi ni'gosdzán biká'gee daagondzaāgo, dávik'ehyú ádaant'eego, lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh daahii'naa doleelgo nohwił ch'ígót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ ízisgo at'éhi lá'íi

Jesus Christ Hasdánohwiníí bits'á'idindláádgo ch'í'nah hileehí bikáadaéet'íí, áí ndaahóndliigo nohwiya gozhóq; 14 Áí bidihí bee nanánohwesniigo nchó'íí dawa bits'á'dí' hanánohwihes'nilhí bighá Jesus nohwá n'ádel'tíí, lá'íí bíyéé daahiidleehgo nasdziid n't'ééhíí bich'í' dahdaandóh doleelgo nohwinchó'íí da'ádihgo ádaanohwiléhíí bighá áldó' nohwá n'ádel'tíí. 15 Díí bee bíl nadaagolní', bidag yán'tí', dawahá bee ník'ehgo bíl daadntéh. Nnee doo lá' hayaa ánóle' hela'.

3

1 Binant'a' lá'íí daabik'ehíí da'ádaaniiyú ádaat'eego yínádaalniigo ádaankí, binadaant'a' daadits'ago, lá'íí n't'éégo ánádaat'ííhí dawa dagoshch'í' ádaile'go, 2 Doo hadín nchó'go yaa yádaakti'go da, doo ílch'í' hadaashkeego da, áídá' nzhóqgo ádaat'eego, lá'íí nnee dawa bich'í' n't'éégo ádaat'eego yínádaalniigo ádaankí. 3 Néé áldó' doo daagondzää da ní', doo daadihiits'ag da ní', nohwich'í' na'deshch'a' ní', nchó'íí biká hágot'iiníí lá'íí gonedliiníí íltah at'ééhíí bik'eh isnáh daandlii ní', iyodaandzigo daahii'naa ní', lá' bíyééhíí ídáhádaat'íí ní', nnee bik'edaan'niih ní' lá'íí ílk'edaadin'niih ní'. 4 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiníí nnee yaa ch'oba'íí lá'íí bíl daanzhooníí ch'í'nah silíídá', 5 Nohwaa ch'oba'go hasdánohwiníí, doo n't'éégo ánádaahiit'ííhí bighá da, áídá' nohwinchó'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidlii, lá'íí Holy Spirit ánídégo ánádaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ hasdánohwiníí; 6 Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ Hasdánohwiníí biláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa daidez'ää; 7 Áík'ehgo bílgoch'oba'íí bee dávik'ehyú ádaanoht'ee nohwihniidgo, dahazhí' ihí'naahíí bee daahin'naa doleekí ndaahóndlii. 8 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, díí ádishniihíí dayúweh baa yánánltihgo hasht'íí, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daayosdlaádíí n't'éégo ánádaat'ííhíí dayúweh ye'ánádaat'íí doleel. Áí n't'éé lá'íí nnee bá nzhóq. 9 Doo daagoyää dago laha'dit'áhíí, hadaashchiiníí baa na'goni'íí, kíí nadaagonkaadíí, lá'íí begoz'áahíí bighá hadaashkeego laha'dit'áhíí doo baa nannáá da; áí doo ílíí da, doo nt'é bee alnéh da. 10 Nnee dabíí há'tííyú odlaaníí nakidn bich'í' yásín'tí'dá', doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; 11 Nnee ágát'ééhíí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' dahiyaago, doo bik'ehyú át'éé dago, dabíí ídángot'áni at'éé bígonkí. 12 Ártemas dagohíí Tíkikas nich'í' del'a'dá' dáhadnlíhgo Nicópolisyú shaa nnáh: akú shehaigo ngoni'áá. 13 Zénas, begoz'áni n't'éégo yígólsini, lá'íí Apóllós bílgo dahdi'aashyú bich'oníhgo doo nt'é yídih daanlii da le'. 14 Bíl ínashood daandliiníí n't'éégo nada'iziidgo yídaago'aah

le', áík'ehgo dabíí ídeedaahi'ṅaa, ła'íí dawahá yídìh daanliiníí yich'odaan̄ii doleeł. ¹⁵ Nṅee bił nahashtááníí dawa, Gozhóó, daanil̄nii. Bił dała' da'ohiidlaągo bił daanjooníí, Gozhóó, shá bil̄n̄ii. Daanohwigha Bik'ehgo'ih̄i'ṅań biłgoch'oba'íí bee nohwich'ṭ' goz'ąą le'. Doleełgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

1 Shíí Paul, Jesus Christ bigha ha'ásítini, la'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dázhó nohwil nzhóni, bil nada'idziidi, bich'í' k'e'iilchii, 2 La'íí Ápphia nohwil nzhóni, Arkípas, Christ bigha bil siláada daandlíni, la'íí ínashood nigowagee íla'ánát'íhíí aldó' bich'í' k'e'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'ígont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. 4 Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsí, dávik'ehn nénashñiih oshkaahgee, 5 Jesus nohweBik'ehñ la'íí ínashood dawa nil daanzhóogo bada'ónkiigo na'ikonsíhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsí; 6 Ni'odla'íí baa nagolní'go Christ bíyéé daandlíhíí bigha nlt'éégo ágot'eehíí daanohwíyéehíí dawa nnee dayúweh yídaagolsí doleel, dishniigo ná'oshkaah. 7 Ni'íj'óhíí bigha dázhó nohwil gozhóó, bidag ant'ee aldó', shik'isn, ínashood bijíí yune' bil daagozhóogo ánadaasíndlaahíí bigha. 8 Áík'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dávik'ehyú ánléh, nildishniigo nich'í' hasdzii doleel ni', 9 Ndi'íí shil nzhóhíí bigha nánoshkaah, shíí Paul, nnee báyán sílíni, k'adíí Jesus Christ bigha ha'ásítini. 10 Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkaah, án ha'ásítíígo odla' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees sílíí: 11 Doo ánídá' nich'í'go doo ílíí da ni', ndihíí k'adíí nich'í'go la'íí shíí aldó' shich'í'go lán ílíni sílíí: 12 Dázhó shijíí sí'aa'dí' shil nzhóni nich'í' nádé'á'; áík'ehgo naadn'teeh: 13 Dashíí bil sikeego shil gozhóó doleel ni', yati' baa gozhónihíí bigha ha'ásítíígee ni dahdá' shich'oníi doleel ni': 14 Ndi'íí hago ánásht'ííí doo nil nlt'éé dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áídá' dání hánt'ííyúgo zhá. 15 Dasa' naa nadáhíí bigha dé't'ih nits'á' dahnyaa lán shí; 16 Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsínkees da, áídá' aí bitisgo nik'isn nil nzhóhíí k'ehgo baa natsínkees; shíí ndi áík'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áík'ehgo baa natsínkees, nohweBik'ehñ biláhyú nik'isn nlií. 17 Nit'ekéhíí k'ehgo shil ónltagyúgo, naashídn'teehíí k'ehgo án naadn'teeh. 18 Doo bik'ehyú nich'í' at'éé da lék'eyúgo, dagohíí naa hayil'ááyúgo, aí shíí shiká'zhí' áne'; 19 Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'íí, dashíí na'hishñii: nihíí niyi'siziiníí da'anii bee shaa hán'aa ndi, aí doo bí'ishtah da. 20 Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehñ biláhyú shil gozhóogo áshííle', Christ biláhyú shijíí yune' ágoniidégo ánáshíídle'. 21 Díí nich'í' k'e'eshchiihíí bikísk'eh ánnéhgo nígonsí, la'íí bitisgo

ndi ánnéhgo nígonsi. ²² Shíí áldó' akú hayú nshdaayú shá ilch'ígole': shá da'ohkaqahíí biláhyú ch'ínánshdáhgo nohwaa nánshdáh nsí. ²³ Épaphros holzéhi, Christ Jesus bigha bíl ha'áshítézhí, Gozhóó, nohwilñii; ²⁴ Marcus, Aristárkas, Demas, ła'íí Lucas daaholzéhi, bíl nada'isiidi, áldó' ágádaanohwilñii. ²⁵ Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íí bee niyi'siziiní bich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo áníidá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí biláhyú daanohwitaa n'íí doo alch'idn iltah at'éégo yich'í' yakti' da lèk'e, ² Áídá' díí iké'yú yolkaahíí biYe' binkááyú nohwich'í' yakti', án dawahá bíyéé doleełgo nyinntíni, án binkááyú ałdó' ni'gosdzán áyíilaahi; ³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí bee án ałdó' bits'á' idindláád, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éé, biyati' nalwodíí bee dágoz'ąą nt'éégo nłt'éégo áyíłsigo hadag áyíłs; dabízhą nohwinchq' íí nohwá yidnłkqodá', da'itisé goz'ąayú Ízigo At'éhi bigan dihe'nazhińéego dahnesdaa; ⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłjhií bighą bizhi' baa yin'ąą, bizhi'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabizhi'íí ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíí yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i ła' gáyihńniid da go'íí, Shiye' nłłí, díí jjiđí' nitaa síłłí. Ła'íí doo hak'i gánńniid da ałdó', Bitaa nshłj doleeł, bíihíí shiye' nłj doleeł. ⁶ Ła'íí dantsé gozłinihíí ni'gosdzán biká'zhi' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yakti'go gáníí, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí dawa daabokaąah le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yaa yakti'go gánádo'ńniid, Binadaal'a'á spirits daanłjigo ánáyiidłaa, bá nada'iziidíí kq' dahdinahíí daanłjigo ánáyiidłaa. ⁸ Áídá' biYe'híí gáyihńni, Bik'ehgo'ihí'nań nłłíníí, doo ngonel'ąą dayú dahazhi' nant'áá doleeł; dązhq' nłt'éégo nant'áá. ⁹ Nzhqogo ágot'eehíí nł nzhqo, nchq'go ágot'eehíí nł nchq'; áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinńaahíí hadín nł nakaihíí bitisgo nł goyılshq'ohíí bee hanidıłaa. ¹⁰ Ła'íí gánábıldo'ńniid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gosdzán nín'ąą; yááhíí nigan bee ánłaa. ¹¹ Áí bech'ıgowáh; nizhą da'áık'ehgo ánt'éé; áí dénchq' daaleeh, diyágé dénchq' hileehíí k'ehgo; ¹² Áí ch'id iłhanéılzaahíí k'ehgo iłhaníńłeeh doleeł, ła'íí łałgo ádaat'ee daaleeh: áídá' nihíí da'ágánt'éé, ła'íí doo ngonel'ąą dahíí bee hińnáá doleeł, yihńii. ¹³ Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i ła' gáyihńniid da go'íí, Shigan dihe'nazhińéego sínđaa, ni'ina'íí nikelł'ááhyú niníńilzhi'. ¹⁴ Áí dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhíí daanłjishą', nńee hasdádokahíí yinádaadéz'jı doleełgo odaas'a'ihí?

2

¹ Áí bighą nt'é daadisiits'aaníí dawa baa daagondząągo dábik'eh, dahyúgohíí danko baa daadihi'ńah.

² Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binkááyú hasdzihií da'anii dázhq̄ n̄dzilgo, la'íí nchq̄go ádaach'it'eehií la'íí doo da'ch'idits'ag dahíí da'ái bee koch'í' nanáhi'núíngo; ³ Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíí itisgo n̄t'ééhíí doo hádaat'íí dayúgo; áí hasdách'igháhíí nohweBik'ehñ dantsé ánniid ni', áídí' hadín daabi'dists'aaníí áldó' da'anii daaniigo yaa nohwil nanádaagolñi'; ⁴ Bik'ehgo'ihinañ áldó' da'anii niigo godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ágólaa, ízisgo áná'ol'ííhíí, íltah at'éégo godiyihgo áná'ol'ííhíí áldó', la'íí dabíí bik'ehgo Holy Spirit kainé'íí bee hasdách'igháhíí yaa nanágoñi'. ⁵ Ni'goszán begonáhíí baa nagohiilni'íí Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo yedaabik'eh doleełgo yaa godin'aq̄ da. ⁶ Lah dahgoz'aq̄gee la' gáníigo yaa nagolñi', Nnee daat'éégo nt'é bighq̄ baa natsínkees nt'éé, nnee nliiníí daat'éégo nt'é bighq̄ bi'nádín'íí? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníí dé't'ihézhí' dábich'í'yú at'éégo ánlaa; ízisgo at'éégo la'íí daach'idn̄sigo bá ágonlaa, nant'ánch'ah bik'edín'aq̄híí k'ehgo, la'íí dawahá ánlaahíí yebik'ehgo n̄nt̄íí. ⁸ Dawahá yebik'ehgo bit'ááhyú n̄nné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyint̄íídá', dała'á ndi doo ágodihgo da yebik'ehgo nyint̄íí ni'. Áídá' k'adíí dawahá yebik'ehíí doo hwahá daahiiltséh da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'íí, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dé't'ihézhí' dábich'í'yú at'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí bee nnee dała'á daant̄íígee bá da'itsaahíí yil̄h doleełgo biniigon̄t'éégo daztsaq̄; áí bighq̄ nant'ánch'ah bik'edot'aq̄híí k'ehgo ízisgo at'éégo la'íí daach'idn̄sigo bá ágólzaa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ bighq̄ dawahá daagolíníí, dawahá áyíílaahíí bichagháshé l̄áq̄go bits'á'idindláád goz'aq̄ yune' ha'áyihiñilgo, hasdách'igháhíí begodeyaago yebik'ehíí biniigodil̄néhíí bee dázhq̄ n̄t'éégo ábidoliilgo dábik'eh. ¹¹ Hadile'íí la'íí hadaadeszaahíí dała'á yits'á'dí' daanlii: áí bighq̄ doo yik'e ídaayándzigo shik'ííyú daayil̄ni, ¹² Gáníigo, Shik'ííyú naa bil̄ nadaagoshni' doo, daanokaq̄híí íla'at'ééyú na'ihénsigo ha'dish'aah. ¹³ Áídí' gánádo'niid, Dabízhq̄ ba'oshíí. Áídí' hananádzii, Kúnko, shíí hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihinañ shaa yinilíí bil̄ daanshíí. ¹⁴ Áík'ehgo áí chagháshéhíí bidil̄ hik'e bits'í daagolíhíí k'ehgo bíí áldó' ágádelzaa; bíí datsaahíí bee, da'itsaah yebik'ehñ, ch'iidn nant'án, da'íííí dolchiil̄ doleełhíí bighq̄; ¹⁵ La'íí hadín da'itsaah yeneldzidhíí bighq̄ bi'ihina' danes'aq̄dzhí' isnah daanliiníí hasdáyidonilgo. ¹⁶ Da'aniiigo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ye'ádaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzaa da; áídá' Abraham bits'á'dí' hadaakishchiiníí ye'at'éégo ádelzaa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bá na'idziidgee okaq̄h yebik'ehi da'tiséyú sitíni bilgoch'oba'go

la'íi begondlǐjǐdgo hileehíi bigha bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dávik'eh, nnee binchq'íi bá bidil yee nahiniil doleelgo. ¹⁸ Dabíi biniigodelzaagee nabídinestaqadhíi bigha, hadíi nabída'dintaahíi yich'odaanihi at'éé.

3

¹ Ái bigha shik'íiyú, Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíi daanohtíni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidíi, Christ Jesus, da'ohiidlaq daahiidleehíi bigha des'a'íi nłini, la'íi nohwi'okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini nzhqoggo baa natsídaahkees; ² Án habilitíni begondlǐjǐdgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihinań bichagháshé nt'éégo yinádéz'iiníi k'a'at'éégo. ³ Kǐh ágole'íi kǐh ágolzaahíi bitisgo daach'idnłshíi k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłshíi yik'eh sitíi. ⁴ Kǐh dała'á gon'áqgo nnee la' ádaagozlaahi at'éé; áidá' Bik'ehgo'ihinańhíi dawahá áyíilaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihinań yána'iziidi nłjigo, Bik'ehgo'ihinań bigowa biyi' nt'éégo na'iziidgo yunáasyú ch'í'nah doleehíi dabíntsedá' yaa nagolni' lək'e; ⁶ Áidá' Christ-híi Bik'ehgo'ihinań biYe' nłjigo Bik'ehgo'ihinań bigowa dágoz'aa nt'éégo nt'éégo yinádéz'íi; dangont'i'zhí' doo nohwiini' hah dago la'íi nohwił daagozhóqgo yaaká'yú dahazhí' ihinaahíi ndaahóndliihíi daahóntayúgo, née Bik'ehgo'ihinań bichagháshé itah daandlii. ⁷ Ái bigha Holy Spirit gáníihíi k'ehgo ádaanoht'ee, Díi jǐi biyati'íi daadohts'ago, ⁸ Da'igolǐyú Israel hat'i'íi nabídinestaqad n'dá' Bik'ehgo'ihinań doo bikisk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo doo nohwíjii ntłizgo ádaanohtsǐ da le': ⁹ Áígee daanohtwita n'íi nashídaanestaqadgo shídaagołsǐid, dizdin łegodzaahíi biyi' iltah at'éégo ánash'tíihíi daayiltsaa. ¹⁰ Ái bigha ái daaknolt'íihíi doo baa shil gozhóq dago gádéniid, Dávik'ehn bijíi biyi'dí' ndaahilsih, shikisk'eh ch'ogaahíi doo yídaagołsǐ da. ¹¹ Ái bigha shágóchǐidgo shit'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh at'éé da. ¹² Áik'ehgo ídaa daagonohdzaq, shik'íiyú, dah lək'eyúgo nchq'íi hik'e doo odlaq dahíi nohwíjii yune' bengonyáá lək'eyúgo, Bik'ehgo'ihinań hináhi dánko bits'á' dahdidohkahi at'éé. ¹³ Dawa jǐi ildag yádaakti', díi jǐi t'ah nohwich'í' bil ch'í'otaqadá'; dah lək'eyúgo nchq'íi k'izé'idilteehíi bee dánko nohwíjii ntłiz hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'íi danes'aaqzhí' daahóntayúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwíłdi'niidá', Díi jǐi biyati'íi daadohts'ago doo nohwíjii ntłizgo ádaanohtsǐ da le', Israel hat'i'íi Bik'ehgo'ihinań doo yikisk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo. ¹⁶ Ła' daidezts'aaqadá' doo yikisk'eh ádaat'ee da ni', áidá' Moses Egyptdí' ch'ínnilíi doo dawa ágádaadzaa da lək'e. ¹⁷ Daa

daat'éhi Bik'ehgo'ihinań doo bił gozhóq dago ádaayiksigo dizdin łegodzaa lán? Nnee ncho'go ánadaat'ijigo da'igolijyú nanezna' n'íi shi ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'i' Bik'ehgo'ihinań bit'pa dahdidilniida' gánniid, Shihá'idzoyune' doo ohkáh át'éé da? Doo da'odlaq dahii zhá ayilnii. ¹⁹ Áik'ehgo bidaagonlzi, doo da'odlaq dahii bigha doo akóne' okáhgo da.

4

¹ Ái bigha halaq baa daagondzaq le', dah lək'eyúgo Bik'ehgo'ihinań bihá'idzoyune' nkáh doleelgo nohwaa det'aq n'íi t'ah bił ch'íotaqada', nohwii la' dánko dábich'i' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yá'iti'; daanohwitaa n'íi aldó' bich'i' yá'iti' ndi daidezts'aanii doo daayosdlaq dahii bigha doo bich'odaazni' da. ³ Hadii da'osiidlaqadii zhá ái há'idzohii yune' ohiikáh, ái há'idzohii Bik'ehgo'ihinań ániigo gánniid, Shágóchiidgo shit'pa dahdidishniida' gádéniid, Shihá'idzoyune' doo okáh át'éé da: ni'gosdzán nnit'aqada' Bik'ehgo'ihinań ánát'ijii qal lalzaa ndi ánniid. ⁴ Lahgee gosts'idiskaanii bijii yaa yakti'go dahgoz'aq gániiigo, Gosts'idiskaanii bijii Bik'ehgo'ihinań binasdziid n'íi ni'inziidgo hanayoł lək'e. ⁵ Áidi' kú dahnágost'aq gániiigo, Shihá'idzoyune' doo okáh át'éé da. ⁶ Áik'ehgo la' t'ah akóne' okáhi bá goz'aq; áida' nnee dantsé bich'i' yá'iti' n'íi doo daayosdlaq dahii bigha doo hak'e ha'akai da: ⁷ Áik'ehgo nzaad ogoyáahii bikédigo lah jii Bik'ehgo'ihinań nnágon'aq, David binkáayú gánniidgo, Díi jii biyati'ii daadohts'ago doo nohwijii nt'izgo ádaanohtsi da le'. ⁸ Há'idzohii Jesus bee baa daagodez'aayúgo, bikédigo Bik'ehgo'ihinań lah jii doo gánadi'nii da doleel ni'. ⁹ Ái bigha Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daanliinii há'idzohii t'ah bá goz'aq. ¹⁰ Dahadiń há'idzohii yune' ha'ayáahii dabii binasdziid n'íi ni'inziid, Bik'ehgo'ihinań binasdziid n'íi ni'inziidhii k'ehgo. ¹¹ Ái bigha halaq, ái há'idzohii yune' ha'áhiikáhi bich'i' dahdaandoh le', doo ágáhiit'ijii dayúgo, doo da'odlaq da n'íi k'ehgo dánko nanádnkaahi at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihinań biyati'ii hináhi la'ii dážhó nalwodi at'éé, besh be'idiltishé dá'ikts'a' deniihii bitisgo denini at'éé, dagózhó yuyahyú na'gizh, koyi'siziinii, kospirit lenehenláayú, la'ii ilhadaadit'aanii iwoł lenehenláagee, akú aná'ogish, konatsekeesii la'ii kojii biyi' ágot'eehii koł ch'í'nah ayilsi. ¹³ Ni'gosdzán biká' daahinaahii dała'á ntiiige Bik'ehgo'ihinań doo bits'aq nant'i'hi at'éé da, áida' bił ilk'ídaandohii doo nté binadzahgee bił le'eskaad dago, dawahá bił ch'í'nah daanlii. ¹⁴ Áik'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihinań biYe', yaakáyú bił onágodzaahii,

nohwi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízisgo at'éhi nohwá sizijgo, halaq da'ohiidlaq daan'niihíí nǎdzilgo daahónta' le'.¹⁵ Nohwi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíí k'ehgo bíí áldó' dawa bee nabí'dinestaqad ndi doo hak'e ní'sii da. ¹⁶ Áí bigha halaq doo t'aazhi' daashijeed dago Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleelgo, la'íí dawahá doo bídaanel'aq dagee bílgoch'oba'íí bee nohwich'onii doleelgo.

5

¹ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sinilíí dała'á ntíígee nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihí'nań zhinéego ágot'eegee nnee yá sizijgo, Bik'ehgo'ihí'nań ye'okaqahgo dant'éhéta yaa yihiniilgo, la'íí nchq'go ánách'ot'ijihíí bigha ye'okaqahíí nayiltseedgo yaa yihiniilgo nniltjii: ² Áń hadín doo goyáá dahíí la'íí doo nǎdzilgo daahikáh dahíí yaa ch'oba'go nayik'í'iziidgo yígótsj; dabíí ndi doo nǎdzil dago bich'í' nágodidáhíí bigha. ³ Áík'ehgo nnee nda'íksiihíí bigha ye'okaqahíí nadailtseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa hiniilhií k'ehgo bíí ndi ní'íksiihíí bigha ágánát'ijhgo goz'aq. ⁴ Nnee doo la' dabíí ízisgo at'éego okqah yebik'eh nlijgo ha'idilteeh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań habiltíyúgo zhá, Aaron hayiltijhíí k'ehgo. ⁵ Áík'ehgo Christ áldó' dabíí ízisgo at'éego okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'idoltjii da, áídá' hadín, ShiYe' nííj, díí jiidí' nitaa síljj, bíhniidíí án habiltíj. ⁶ Lahgee dahnágost'aagee gábíhniid, Melkízedek okqah yebik'eh níí k'ehgo doo ngonel'aazhi' okqah yebik'ehi nííj. ⁷ Christ ní'gosdzán yiká' naghaadá' dázho chaal okqahgo bináá tú nadaazlij lék'e, da'itsaahíí bits'á'zhí' hasdábilteeh yinel'aqahíí náyokaqahgo yich'í' okqah, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yidnłshíí bigha bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bíYe' nlij ndi goyéego bich'í' nagoyááhíí bee bíTaa aníihíí yikisk'eh at'éego yígótsj; ⁹ Áík'ehgo dázho nł'éego ábí'delzaago hadíí daabí'dits'agíí hasdách'igháhi doo ngonel'aq dahíí begodeyáhi silij; ¹⁰ Áń, Melkízedek níí k'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nííj doo, bíhniigo Bik'ehgo'ihí'nań habiltíj. ¹¹ Áń ląágo baa nadaagohiilni' ndi nohwil nagoch'ilni'híí nyee, doo nł'éego daadohts'ag da daasolijhíí bigha. ¹² K'adyúgo ilch'ígó'aahíí daanohlij le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dabígózinéhíí dahadín nohwil ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaaníí nádaasohdlij, daanesoyáá ndi hidán nt'izíí doo daahsaq da laq. ¹³ Dała'á daantíjgo hadín ibe' zhá yidlaaníí dávik'ehyú ágot'ee zhinéego ilch'ígót'aahíí doo nł'éego yígótsj

da, mé' k'ehgo at'ééhíí bighą. ¹⁴ Áídá' hidán nt'izíí bádaayáńhíí bá álzaa, áí nlt'éégo ánádaát'įđhíí bighą hadíí nzhooníí hik'e hadíí nchọ'íí yıdaagolsįđ.

6

¹ Áí bighą halaą, Christ baa ilch'ígót'aahíí dantséhíí godezt'i'dí' yunáásyú dahnádihiikáhgo bádaayán bíł ch'ígót'aahzhį'go dahdihikáhgo nohwi'odlą' nłdzil hileeh; ánádaahiit'įđhíí da'ílnéhíí bits'ą'zhį' ádaahii'ne'dá' nohwi'odlą' bee Bik'ehgo'ihį'nań bich'į' dahsiikáhíí kįh bit'ááh ni'it'aahíí k'ehgo at'éé, áík'ehgo it'ááh nda'sit'aanii k'ehgo doo dayúweh áí zhą bee ilch'ıdaagont'aah da le'. ² Okąąh k'ehgo tach'idígisíí, okąąh k'ehgo koká' ndaach'idilńiihíí, nanezna'íí nádikáhíí la'íí Bik'ehgo'ihį'nań nnee dahazhį' yándaago'a'íí, áí zhą bee doo dákozahą ilch'ıdaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihį'nań yee nohwaa godin'ąáyúgo, bádaayán bíł ch'ígót'aahíí k'ehgo ilch'ıdaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni łahn yıdaagolsįđ n'íí, yaaká'dí' kaa hi'ne'íí daizłih n'íí, Holy Spirit baa godet'ąą n'íí, ⁵ Bik'ehgo'ihį'nań biyati' nlt'éhi, la'íí binawodíí bee ízisgo ánágot'įđhíí yunáásyú begoz'aanii daizłih n'íí, ⁶ Bits'ą'zhį' ádaadzaa lęk'eyúgo doo hagot'éégo binchọ'íí yits'ą'zhį' ánádaa'ne'zhį' bíł nnách'ikáhi at'éé da; bijíí yune' Bik'ehgo'ihį'nań biYe' tsį'ılna'áhi biká'zhį' yínáadaayiheskał la'íí baa yągosįgo ánádesdlaahíí bighą. ⁷ Ni' biká' nanágotłhgee łedihich'aadi' hadíń nlt'éégo ádaayılsiníí bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihį'nań bits'ą'dí' baa gozhóóníí hileeh: ⁸ Áídá' hosh hajéedyúgo ni'ihíí yó'odit'aah, dénchọ'go bá ha'idziizhį' zhą bá goz'ąą; didlidzhį' zhą bá onágót'i'. ⁹ Nohwił daanohshóni, áík'ehgo yádaahiilt' lęk'e ndi, nohwihíí doo áík'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosiilzįđ, hasdách'igháhíí bíł goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihį'nań dábik'ehyú át'éégo, bá nada'ohsiidíí doo yaa dınah da, la'íí bizhį'íí nohwıł nzhoqđhíí bighą bichągháshé bich'odaason'íí áí alđó' doo yaa dınah da; áí t'ah ágádaaht'įđ. ¹¹ Díńko nohwá hádaahiit'įđ, dałá'a notįđgee da'áík'ehgo ágádaaht'įđgo doo nohwıł nagoki dago yaaká'yú dahazhį' ihį'naahíí ndaahokíí le', nohwi'ihį'na' bengonyáázhį': ¹² Áídí' doo nohwıł daagoyéé da le', áídá hadíí bí'odlą' daagolįđgo la'íí nyee ndi yił dahildọhgo Bik'ehgo'ihį'nań bąngon'ááníí bíyéé doleekíí beda'ol'įđ le'. ¹³ Bik'ehgo'ihį'nań Abraham yich'į' hadziigo yąngon'ąđdá', dabíí bitisgo at'ééhíí doo la' dahíí bighą dabíí bee bit'á dahdidilńiiđgo, ¹⁴ Gábılńniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhóq doleelgo ánihosh'ńii, la'íí nits'ą'dí' láągo hanálinolt'įđgo ádishkiił. ¹⁵ Áík'ehgo Abraham nzaad godezt'i'go yidag at'éédá' nt'é bee bąngot'aanii begolzaa lęk'e. ¹⁶ Nnee da'anii

dabíi bitisgo at'ééhíi biláhyú bit'á dahnádaadidilñih: hagee lahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kot'á dahch'idilñiiyúgo lahada'dit'áh n'íi bengonoáh. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ, nñee yee yágon'áání bá begolne'íi yenagoshchiiníi doo lahgo ánáidle' dago dábigózigo bił ch'í'nah áyíłsı hat'ııgo, áı da'anii áńıgo bit'á dahdidilñii ni': ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nñee nt'é yee yágon'áągo, la'íi da'anii áńıgo bit'á dahdidilñiiigo, áı naki goz'ánihi doo lahgo ánáidle' da; áı bee hadag ánohwi'dilzi, néé Bik'ehgo'ihí'nañ bit'ááhzhı' daatsídihiikııhıi hasdáhiikáhi nohwádıhyú begoz'aaní ndaahóndliihıi nt'izgo daahóntą' doleełgo: ¹⁹ Áı ndaahóndliihıi bighą yaaká'yú godiyıhgo goz'ąą yune' bigizhgee da'denbáalıi bine'yú beha'ágót'ıi: ²⁰ Jesus ádıh ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkízedek okąąh yebik'eh n'íi k'ehgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini silii.

7

¹ Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízigo nant'án nlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú át'éhi bi'okąąh yebik'ehi nlii lək'e; án Abraham ízigo nant'án daanlíni yich'ı' nagonıkaadgo yaa gonesnaadi' nádaaldá' yidedeyaago, Niyaa gozhóq le', yihñiid; ² Áıgee ayihe'niliıi goneznányú ilk'ı'niliıi dała'ągo siñiliihiıi Abraham Melkízedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'ıi, Bíi nant'aahıi bits'ą'dı' nt'éégo ágot'éhi, golzeege ágolzee, iké'geehıi, Salemgee ízigo Nant'án, áı, Bíi nant'aahıi bits'ą'dı' ilch'ı'gont'éhi, golzeege ágolzee; ³ Bitaa, báądoo bigózi da, yits'ą'dı' dihezna'ıi la'ıi hadı' dihezna'dı', hazhi' neheña'zhi' aldo' doo bigózi da; áıdá' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' k'ehgo dahazhi' okąąh yebik'ehıi nlii. ⁴ Díi baa natsídaahkees, áı nñeehıi dázhq dák'a'at'éhi lək'e, Abraham, bits'ą'dı' daadihe'na'i, ayihe'niliıi goneznányú ilk'ı'niliıi dała'ągo siñilii yaa yinil lək'e. ⁵ Levi bits'ą'dı' hadaalışchiinıi bitahdı' okąąh yedaabik'ehi ádaabi'deszaahıi, bik'ıi daanlíni bíyéehıi goneznányú ilk'ı'niliıi dała'ągo siñilii, tithes holzéhi, bich'ı' nadaayinııłgo begoz'aaní bikísk'eh bānagoz'ąą lək'e, bik'ıi daanlíni aldo' Abraham bits'ą'dı' hadaalışchıi ndi: ⁶ Áıdá' Melkízedek, Levi bits'ą'dı' hadaalışchiinıi doo bitahdı' nlii da ndi Abraham tithes yaa yihñiil lək'e, la'ıi Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ ba'den'ąąhıi Melkízedek, Niyaa gozhóq le', bilñiid. ⁷ Díınko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadın itisgo at'ééhıi, da'ich'ı'go at'ééhıi, Niyaa gozhóq le', yihñihi at'éé. ⁸ Díi jııyúgo nñee nanne'go bágoz'aaní tithes bich'ı' nadaahi'nıiı, áıdá, Melkízedek t'ah hınaadá', dahazhi' hınaago baa na'gonı'ıi, tithes bich'ı' nadaahi'nıiı. ⁹ Gádishñii le'at'éhi, Levi, tithes bich'ı' nahi'nıiııı, Abraham Melkízedek tithes yich'ı' nayihezniliıi bee tithes nayihezniliıi ga'at'éé.

10 Melkízedek Abraham yidedeyaadá', Levi itah nliiníi ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'á'dí'go hínaahíi bigha. 11 Áík'ehgo Levi hat'i'íi bitahdí' okaqah yedaabik'ehíi bee dawa nlt'éé silíi lèk'eyúgo, (áígee Jews daanliiníi begoz'aaníi bee bángot'aq ni') hant'é bigha okaqah yebik'ehíi la' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'éehíi k'ehgo da? 12 Okaqah yebik'ehi dabíntségo goliiníi k'ihzhí' nánálteeh lèk'eyúgo hagot'éégo goz'aaníi áldó' lahgo anánálné'hi at'éé. 13 Hadín díi bee baa na'goni'íi lahgo hat'i'íi nlii, áí hat'i'íi bitahdí' dant'éhéta be'okaqahíi Bik'ehgo'ihí'nañ baa ch'iníi goz'aagee doo la' na'iziid da. 14 NohweBik'ehíi Juda hat'i'íi nliigo bigózi; áí hat'i'íi Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okaqah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. 15 Díinko dayúwehyú nlt'éégo bigózi, okaqah yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'éhi nánáslíi, 16 Án doo ni'gosdzán biká' begoz'aaníi bik'ehgo okaqah yebik'ehi silíi da, áídá' ihí'naa doo ngonel'aq dahíi binawodíi bik'ehgo okaqah yebik'ehi silíi. 17 Án baa na'goni'go gáníi, Doo ngonel'aq dazhí' okaqah yebik'ehi nííi, Melkízedek okaqah yebik'eh n'íi k'ehgo. 18 Begoz'aq n'íi doo nldzil dago, doo nt'é bee ánálnéh dago k'ihzhí' bengot'aq. 19 Begoz'aq n'íi doo nt'é nlt'éégo layiilaa da ni', áídá' itisgo nlt'éhi begodeyaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ ałhánégo bit'ahgo daahiidleeh. 20 Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidilnihiíi zhá bee Jesus okaqah yebik'ehi silíi: 21 (La'i okaqah yedaabik'ehihíi Bik'ehgo'ihí'nañ doo bit'a dahdidilniigo okaqah yedaabik'ehi daasilíi da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidilniigo Jesus okaqah yebik'ehi silíi; Bik'ehgo'ihí'nañ gábilniiid, Shiini' doo lahgo ánáshdle' da doleełgo shit'a dahdidishniigo gádishni, Doo ngonel'aq dazhí' okaqah yebik'ehi nííi, Melkízedek okaqah yebik'eh n'íi k'ehgo:) 22 Áík'ehgo ánídégo nohwángot'ááníi, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Jews daanliiníi bílgo lángot'aq n'íi bitisgo nlt'éhi, Jesus bee nohwá hizí'. 23 Okaqah yedaabik'eh n'íi nanne'go doo dayúweh okaqah yebik'ehi daanlii dahíi bigha láago daanlii ni': 24 Áídá' Jesus dahazhí' hínaago dahazhí' okaqah yebik'ehi nlii. 25 Áí bigha bíi binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ yaa hikáhíi dāngonel'aqazhí' hasdáyihiniíi, dábi'ehni yá ná'okaqahgo dahazhí' hínaa. 26 Okaqah yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá nlt'éé, dilzini, doo k'izé'át'éhi da, dāzhó nlt'éhi, nchó'go ádaat'eehíi yits'á'zhí' nliini, yaaká'yú ágot'eehíi bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; 27 Áí okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlíni dawa jii, ntsé dabíi nchó'go ánádaat'íiíi áídí' nnee nchó'go ánádaat'íiíi bigha dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okaqahgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa nanádaahi'niíi, áídá' Jesus doo ágánát'íi bik'eh da, dabíi Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ideltíidá'

dałahndigee dawa layiilaahíí bighą. ²⁸ Nnee doo daanldzil dago nda'ıksiih ndihíı okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanlıni daaleehgo begoz'aanıı bik'ehgo hahi'nııl; áídá' begoz'aanıı bikédı'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihı'nań bitł'a dahdidilnıhgee ánnıidıı k'ehgo biYe' haltıı, áń hadelzaa dahazhı'.

8

¹ Baa yádaahiiltı'ıı dııńko ádaaldı'nıı: Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitıni ágát'éhi nohwá nlıı, áń yaaká'yú Ízısgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhıneégo dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyıhgo goz'aanıı, gowałgai biyi' da'ch'okąąhıı da'anııhıı áń yiyı' na'iziid; áı biyi' da'ch'okąąhıı Bik'ehgo'ihı'nań ngonanı, doo nnee ngon'anı da. ³ Okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanliınıı dał'a ntııgeee Bik'ehgo'ihı'nań dant'éhéta baa hinégo ła'ıı dant'éhéta nadailtseedgo ye'okąąhgo baa hıniılgo hahi'nııl: áı bighą dıı okąąh yebik'ehıhıı áldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihı'nań yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Dıı nı'gosdzán biká' naghayúgo doo okąąh yebik'ehi nlıı da doleeł nı', begoz'aanıı bik'ehgo okąąh yedaabik'ehi ik'ıdá' Bik'ehgo'ihı'nań yeda'okąąhıı yaa daayihıniıhıı bighą: ⁵ Áı yaaká'yú da'ch'okąąhgo goz'aanıı bıł dáłekt'eego yiyı' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehıı bichagosh'ohıı k'a'at'éé: Moses k'ad gowałgai biyi' da'ch'okąąhıı ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihı'nań bıł ch'ıgó'aahgo gábılnııd, Dzıl biká'yú be'elzaago nıł ch'ı'nah ashłaa n'ıı da'áık'ehgo ádnlııł. ⁶ Okąąh yedaabik'eh n'ıı binadaasdziid n'ıı bitısgo at'éégo Jesus baa det'ąą, Bik'ehgo'ihı'nań hik'e Jews daanliınıı bıł łańgot'ąą n'ıı k'adıı ła'ihıı itısgo at'éhi Jesus bee nohwá hizı', áı łańgot'ąą n'ıı yee nohwáńgon'ąą n'ıı k'adıı itısgo at'éhi bengot'ąą. ⁷ Dantsé łańgot'ąą n'ıı ıłch'ı'zaa lék'eyúgo, iké'geehıı doo bálnagóst'aah da doleeł nı'. ⁸ Israel hat'ı'ı doo dawahá nkt'éé áıléh dago Bik'ehgo'ihı'nań yıgolsııdá' gánııd, Israel hat'ı'ıı Judah hat'ı'ıı bıłgo ániıdego bándagoonsh'aahıı begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'ádı' daadihezna' n'ıı bádıh hishaalgo Egypt golzeedı' bıł ch'ınánłséhıı bıjıı bąngone'ąą n'ıı doo ga'at'éhi da; áídá' bąngone'ąą n'ıı doo dayúweh ye'adaat'ee dahıı bighą doo dayúweh bıńadaadesh'ıı da nı', nıı, Bik'ehgo'ihı'nań. ¹⁰ Áı bech'ıgóyááhıı bikédı'go Israel hat'ı'ıı bıł łańadaagonsht'aah doleeł gádıshııgo, Begosıł'áanıı bıini' biyi' odaahıshıı doleeł, ła'ıı bıjıı biká' ádaagoshłe' doleeł, Bik'ehgo'ihı'nań bá nshıı doleeł, ła'ıı bıı shıchągháshé doleeł: ¹¹ Nnee dał'a ntııgeee bit'ahdı' gólıınıı ła'ıı bik'ısn doo yıł ch'ıdaago'aah da doleeł, Bik'ehgo'ihı'nań bıgonsı, daanıgo: nnee dawa, doo ızısgo ádaat'ee dahıı ła'ıı ızısgo ádaat'eehıı shıdaagolsı doleełhıı bighą. ¹² Doo bik'ehyú ánađaat'ııł da ndi baa ch'oshba' doleeł,

nda'iksiihíí lá'íí nchọ'go ánádaat'ííhíí doo dayúwéh bínádaashníih da doleeł, níi, Bik'ehgo'ihí'nań. ¹³ Ánídého lángont'aaníí begodeyaa, nńiidá' dantséhíí k'ihzhí' nńiiné'. Nt'é k'ihzhí' nńiiné'híí lá'íí sá'a hileehíí bech'ígowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aaníí ndi hagog'éeego Bik'ehgo'ihí'nań ch'okąąhíí dahgoz'ąą, lá'íí ni'gosdzán biká'gee da'ch'okąąh goz'aaníí gólíí lẹk'e. ² Gowąłgai biyi' da'ch'okąąhíí alzaa; dantsé goz'ąą yuné' ik'ah kọ'íí biká' dahnásíł'áhíí, lá'íí biká'idáné, lá'íí bán Bik'ehgo'ihí'nań bidáhgee nna'né'ihíí biká' dah sńil, áí godiyįhgo goz'áni holzee. ³ Nakigee dáádíłtsosíí bine'zhinéeego biyi' da'ch'okąąhíí nágost'ąą, áí da'tiséyú godiyįhgo goz'áni holzee; ⁴ Áí biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' líkągólchini didlidíí si'ąą, lá'íí tsįhón dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihí'nań bengon'áaníí besi'áni alđó' si'ąą, áí biyi' tús óodo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, lá'íí Aaron bigish bihitsoo gozłini, lá'íí tsée nteelíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí biká' dahgoz'áni sńil ní'; ⁵ Ła'íí bit'a' gólíńíí óodo be'alzaahi bits'á'idindláádíí tsįhón nel'ąąđí' nadaazı, áí Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba' begoz'aaníí biká'zhı' bit'a' bitisgo odaahezńilgo; áí k'adíí doo dawa nł'éeego baa nadaagohiilńi' bik'eh da. ⁶ Áí dawa ích'į'hilzaadá' okąąh yedaabik'ehi gowąłgai dantsé goz'ąą yuné' onakáh, Bik'ehgo'ihí'nań da'ch'okąąh zhinéeego nada'iziidgo. ⁷ Áídá' íke'gee nágost'ąą yuné' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhá dala'a lenágodáhgee ákone' onadáh, díł da'ádįh lẹk'eyúgo doo hagog'éeego ákone' owáh da; áí díłíí Bik'ehgo'ihí'nań yich'į' nnáyikáhgo ye'okąąh, dabíí ídá'okąąh lá'íí nńee nda'iksiihíí yá ná'okąąh: ⁸ Áí bee díńko Holy Spirit bíł ch'í'nah áyíłaa, gowąłgai biyi' da'ch'okąąhíí dantséhíí t'ah goz'ąądá', yaaká'yú godiyįhgo goz'aaníí da'aníihíí ha'ágót'yíí doo hwahá ch'í'ítįh da: ⁹ Áí benagowaadá' áí gowąłgai biyi' da'ch'okąąh n'íí yaaká'yú da'aníi da'ch'okąąh goz'aaníí be'elzaa lẹk'e; áígee nt'éhéta yeda'okąąhíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'ńiil lẹk'e ndi hadíń ák'ehgo okąąhíí doo hagog'éeego nł'éeego ábile' da, doo hagog'éeego nł'ée ch'ileehíí yígolsįh da; ¹⁰ Díí dahgoz'ánihíí da'ch'iyaaníí, da'ch'idlaaníí, da'okąąhgo tá'dígis yee íłtah ánáda'ol'ííhíí ni'gosdzán biká' ágot'éhi ye'ánáda'ol'ííhíí dahgos'ąą lẹk'e, dawahá nł'ée hileeh bengonyáázhi'. ¹¹ Áídá' Christ, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nńįgo, nzhọogo ágot'éhi begonáhíí yíl nyáá, yaaká'yú da'ch'okąąh goz'ąą itisgo at'éhi, itisgo nł'éhi, doo nńee áyíłaa dahi, ni'gosdzán biká'gee doo nt'é

bee alzaa dahi yiyi' okaqahii yee bik'eh; ¹² Ái godiyihgo goz'aq yune' Christ dalaandi ha'ayaa gee dawa layiilaa, doo gant'ize bidilii, magashi zhaazhe bidilii ha'ayiikaa da, dabii bidilii bee hasdach'ighahi doo ngonel'aa dahii nohwa agolaa. ¹³ Dooli bidil, gant'ize bidil, la'ii magashi zhaazhe bi'aadihii bi'ilch'iih nnee dancho'ii biká' nas'nilií hadakodile' lek'eyugo; ¹⁴ Dazho itisgo Christ, doo hayu baa daats'idilhií dago Holy Spirit dahazhi' nliinii bilahyu Bik'ehgo'ihinaan yaa idedet'aaqahii, an nohwinatsekeesii nohwa naidiilkooq, aik'ehgo doo nt'e bee alneh dahii doo dayuweh beda'ofii da, aida' Bik'ehgo'ihinaan hinahihii ba nada'dohsiid. ¹⁵ Dii bigha Bik'ehgo'ihinaan hik'e nnee bil langot'aanii anidéhi Christ nohwa siziinii nlii, an dazsaanii bee langot'aanii dantséhi begoz'aanii doo yikisk'eh adaat'ee dahii hasdayihinií, hadii yich'i' aniihii biyee nyidin'aanii doo ngonel'aa dahii yaide'aah doleehii bigha. ¹⁶ Hadin biyee goliinii hadin nt'e yaidi'aahii naltsoos ya ayilaa lek'eyugo, hadin ayilaahii dazsaayugo zha biyee doleel. ¹⁷ Ái naltsoos ayilaahii dazsaqada' begodolnii; aida' hadin ayilaahii t'ah hinaayugohii naltsoos doo nt'e da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinaan nnee dantsé yangon'aanii dil begodeyaa lek'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii dagon'aqgee Moses nnee dawa yaa yil nagosni'da' magashi zhaazhe la'ii gant'ize bidil, tu bil nadesziidgo, ighaa lichi'i dasdisgo adaaszaahii, ch'il hisop holzéhi beda'ist'ooqgo dil bee naltsoos la'ii nnee dawa yika' yilta', ²⁰ Ganiigo, Bik'ehgo'ihinaan nohwa ngon'aanii ilk'ida' begodeyaahii dii dilii be'igozii. ²¹ Da'agat'eeqo Moses gowalgai biyi' da'ch'okaqahii la'ii its'aa beda'okaqahii dawa dilii biká' yilta'. ²² Begoz'aanii bik'ehgo dasdozha dawaha dil bee hadaadelzaa; doo nt'e ye'okaqahii zedjii da lek'eyugo koncho'hii bigha doo kaa nagodet'aahi at'ee da. ²³ Yaaka'yu goz'aanii k'ehgo yeda'il'iinii agat'eeqo hadaadelzaago dabik'eh; aida' yaaka'yu agot'eehii nt'e yedaokaqahii ai bitisgo nte'ehii behadaadelzaago dabik'eh. ²⁴ Godiyihgo goz'aanii nnee adaagozlaahi yaaka'yu da'anii godiyihgo goz'aanii be'elzaahii yune' Christ doo ha'ayaa da; aida' yaaka'yu goz'aq yune' zha ha'ayaa, k'adii agee Bik'ehgo'ihinaan binadzahgee nohwa sizii: ²⁵ Okaqah yebik'ehi da'tiseyu sitini doo dabii bidil dahii yozilgo godiyihgo goz'aq yune' dala'á lenagodahgo onadah, aida' Christ doo agat'ii da, doo Bik'ehgo'ihinaan ya'ananidit'ah da; ²⁶ Aganat'iih lek'eyugo ni'godzan alzaadi' yushdi' godezt'igo biniinagodil'iih doleel ni': aida' goldohii ngonyaagee dalahndigee datsaahii bee ncho'ii yaa gonnee doleelgo nyaá. ²⁷ Nnee dalahndi datsaahgo bagoz'aq, ai bikedi'go baa ya'iti'go: ²⁸ Aik'ehgo

Christ dałahńdi Bik'ehgo'ihinań ya'ídelťij, nnee láągo binchq'íi yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleel, doo nchq'hú bigha da, áidá' bikádaadz'iiníi hasdáyiniilgo.

10

¹ Ádihyú nlt'éego goz'aaníi Jews bich'i' begoz'aaníi doo da'anii begoz'aą da, bichagosh'oh k'a'at'éego zhá, ái bichá hadíi dálenágodáhgee yeda'okaąhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinań yaa nádaayihiniilíi begoz'aaníi doo hadaadeszaago ádaabole' at'éé da. ² Ágádaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleel ni'; da'okaąhíi dałahńdigee hadaadeszaayúgo binchq'íi ádińgo yídaagotsi doleel ni'. ³ Áidá' ái yeda'okaąhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinań baa nádaahi'niilíi dálenágodáhgee nnee binchq'íi yénaaalniihgo ádaabilsí. ⁴ Dóoli la'íi gant'íze bidil konchq'íi doo yó'ine' at'éé da. ⁵ Ái bigha Christ ni'gospzán biká' nyáadá' gánniid, Ye'okaąhíi natseedgo naa hi'niilíi la'íi dant'éhéta ye'okaąhgo naa hi'niilíi doo hánt'ii da, áidá' shits'í shá ánlaa: ⁶ Didlidgo nich'i' nihi'niilíi, la'íi konchq'hú bigha na'itseedgo naa hi'niilíi doo baa nil gozhq' da, nniid. ⁷ Áik'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihinań, hadíi hánt'iiníi lashléhgo niyáá (naltsoos yisdisíi biyi' shaa k'e'eshchjiihíi k'ehgo.) ⁸ Gánniid, Begoz'aaníi bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niilíi, dant'éhéta ye'okaąhgo naa hi'niilíi, didlidgo nich'i' nihi'niilíi, la'íi konchq'hú bigha naa hi'niilíi doo hánt'ii da, doo baa nil gozhq' da, nniid bikédí'go ⁹ Gánado'niid, Bik'ehgo'ihinań, hadíi hánt'iiníi lashléhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'áaníi begodigháhíi bigha Bik'ehgo'ihinań hik'e Jews daanliiníi bilgo dantsé lángot'aą n'íi kihzhí' ngoden'aą. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań bik'ehgo Jesus Christ dałahńdigee dawa layiilaago bits'ihíi Bik'ehgo'ihinań yaa ídelťijhíi bee hadaanohwidezlaa. ¹¹ Okąah yedaabik'ehi dała'á ntúígee dawa jii Bik'ehgo'ihinań bich'i' zhińéego na'idziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaitseedgo bidilíi yeda'okaąh; da'ágádaat'ii ndi konchq'íi doo yó'ine' at'éé da: ¹² Áidá' Christ dałahńdigee Bik'ehgo'ihinań ya'ídelťij: nohwinchq'íi yá daztsaąhíi bikédí'go dahazhí' Bik'ehgo'ihinań dihe'nazhineégo dahnezdaa; ¹³ Kodí' godezt'i'go bik'edaanniihíi bikełt'ááhzhí' nni'nilzhí' yiba' sidaa. ¹⁴ Dałahńdi Bik'ehgo'ihinań ya'ídelťijhíi bee nnee hadaadeszaahíi dąngonyáázhi' dązhq' nlt'éego áyíílaa. ¹⁵ Holy Spirit ái nohwil ch'í'nah ágotsi, gánniidgo, ¹⁶ Ái yolkaakíi bikédí'go díi ngot'aaníi nnee bil ádaashle' doleel, nii, Bik'ehgo'ihinań; begosil'áaníi bijíi biyi' odaahishniil, la'íi biini' biká' ádaagoshle' doleel; ¹⁷ Binchq' n'íi la'íi

doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íi doo dayúweh bínashñiih da doleel. ¹⁸ Konchọ'húí bighą kaa nágodet'ąayúgo doo dayúweh konchọ'húí bighą be'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iné' da. ¹⁹ Áí bighą shik'íyú, itisgo godiyłhgo goz'ąą yune' doo daasiite' dago Jesus bidihí biláhyú ha'áhiikáh le', ²⁰ Da'denbáálíí ilk'ındlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'i'í ágólaa, áníidégo la'íi hińáhi, da'denbáálíí dishñiigo Jesus bits'í dishñiigo ádishñii; ²¹ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé bi'okąąh yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá silji; ²² Áík'ehgo nohwijíi díł biká' hista'go nchọ'go ánáhiit'jłł n'íi nohwá nádilkọqđgo, la'íi tú nzhóni nohwits'í bee tánąsgizgo, haląą nohwijíi dawa bee doo nohwił nagoki dago da'ohiidłąągo Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ah daahọdlee. ²³ Haląą doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi ndaahóndliihíi ndzilgo daahóntą'go dayúweh baa nadaagohiilni' le'; hadín nohwá ngon'áání da'aniigo aníi; ²⁴ Łaa daanohwiini' le', hł daanjọq doleelgo la'íi nł'téégo ánadaahitt'jłł doleelgo idag yadaahiilti' le': ²⁵ Ha'ánázéhyú íla'ánáhiit'jłłhíi doo t'ąązhi' bits'ą' shiijéed da le', nnee la' ágadaat'jłłhíi k'ehgo; áídá' idag yadaahiilti' le': alhánedí' goldohgo bídaagonłsídá' dayúweh idag yadaakti'. ²⁶ Da'anii ágot'eehíi bídaagosiiłzjídá' nchọ'go bídaagonłzi ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchọ'húí bighą doo dayúweh nohwaa nágodit'ąhgo goz'ąą da, ²⁷ Áídá' bee kaa yá'iti'íi dązhọ bégódzidi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kọ' k'ehgo díłti'í bik'edaanniihíi daabidilidíi zhą nohwá goz'ąą. ²⁸ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi Moses binkááyú ni'né'i doo yikísk'eh at'éé da n'íi, nnee naki dagohíi taagita binadzahgee ánágót'jłđ yaa nadaagolni' lẹk'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zesdji lẹk'e: ²⁹ Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo nt'é dago áyíłsigo yiká' nayaahíi, la'íi díł bee Bik'ehgo'ihí'nań nnee yánton'ááníi ndzilgo alzaahíi, díł bee hadelzaahíi, doo yidnłsł dahíi, la'íi Holy Spirit bits'ą'dí' ilgoch'oba'íi begoz'aaníi nchọ'go áilñiihíi, nnee Moses binkááyú begoz'aaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bighą zesdjiłhíi bitisgo goyéégo bich'j' godigháhgo bágoz'ąą shj daanołsł née? ³⁰ Gánñiidíi bídaagonłzi, Goyéégo koch'j' godish'aahi ánsht'ee, shíi ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nań. Gánado'niid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíi yaa yałti'go yándaago'a' doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bilák'e ch'intłizhyúgo négódzid. ³² Bínadaałñiih, doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'go nohwijíi yune' odaadezdlaadá' góyéégo nohwich'j' nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich'j' dahdaanołđoh ni'; ³³ Łahgee nnee daanohwineł'jłłgee daanihóh'íid la'íi góyéégo nohwich'j' nagowaa ni';

lahgee biniidaagonł'éeéhíí bich'odaahniihgo nohwíí ałdó' nohwiniigonł'éeé ni'. ³⁴ Ha'ásítíídá' shaa tídaaht'ii ni', la'íí nohwíyéeé n'íí nohwaa hayi'nííł ndi nohwíł daagozhóq ni', yaaká'yú nohwíyéeéhíí itisgo nł'éhíí, la'íí doo ngonel'ąą dahíí gólíjgo bídaagonołshíí bighą. ³⁵ Áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bada'ohíhíí doo bits'ą'zhí'go ánáhne' da, daahonohta'yúgo nzhooníí nohwich'í' nanáhi'nííł. ³⁶ Nohwíni'k'eh ádaanołsi le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań áńíhíí ádaahdzaadá' nohwa'det'aaníí nohwíyéeé doleel. ³⁷ Dét'ihégo hadín hígháhíí dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadín dá bik'ehyú át'éeéhíí odlą zhą yee hinaa doo, áídá' nnee t'ąązhí' at'éeéhíí shiyi'siziiníí doo baa bił gozhóq da doleel. ³⁹ Ndi néé t'ąązhí' ádaat'eego ch'a'ondéh zhińéeéhíí doo itah daandlił da, áídá' hadíí da'odłąągo biyi'siziiníí hasdákáh zhińéeéhíí itah daandlił.

11

¹ Bench'ohóhíhíí da'anii begolne'go bigóziigo, la'íí hadíí doo hit'ij dahíí da'anii át'éeego bigózi, áí odlą' golzeego ágolzee. ² Doo áníídá' bádaayán n'íí daabi'odłą' golíjhií bighą nł'éeego baa ch'inii lək'e. ³ Ni'gosdzán Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odłą' golíjhií bighą bádaagonłzi, áík'ehgo dant'éhéta hit'iiníí doo hit'ij dahíí bee ádaaszaa. ⁴ Bi'odłą' golíjhií bighą Abel, Cain bitisgo nł'ehi Bik'ehgo'ihí'nań yaa nainé', Abel baa nainé'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa nagolni'go, Da'áígee ándzaa, nii lək'e; áí bee Abel daztsąą ndi t'ah nohwich'í' yałti'. ⁵ Bi'odłą' golíjhií bighą Énoch da'itsaahíí doo yígodołsił dahíí bighą yaaká'yú onábí'doltij; doo hak'i nádaach'ot'ij da, Bik'ehgo'ihí'nań onábiktijhií bighą; doo hwahá nábidí'dilteeh dadá' Bik'ehgo'ihí'nań yił goyiłshóqo baa ch'inii lək'e. ⁶ Ko'odłą' da'ádijhyúgo Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éeego bił goch'inłshóq da: hadín Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nsháh nziyúgo da'anii Bik'ehgo'ihí'nań gólíjgo yosdłąądgo zhą yich'í' nigháh, la'íí hadín nzhóqo haintaahíí nł'éeego ágot'eehíí bíyéeé áidoliłgo yosdłąądgo zhą yich'í' nigháh. ⁷ Bi'odłą' golíjhií bighą Noah hagot'éeego godegháhíí doo hwahá yígołsił dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bił ch'í'nah ágolaago tsídolyiz, áík'ehgo bichagháshé hasdáyiniłhat'ijhií bighą tsina'eehíí áyíłlaa; áí bee ni'gosdzán biká' nnee nchó'go ádaat'eehíí ch'í'nah áyíłlaa, la'íí ko'odłą'híí bighą nł'éeego ách'it'éeéhíí bíyéeé silij. ⁸ Bi'odłą' golíjhií bighą Abraham la' ni' nágost'ąąyú bíyéeé doleelyú obi'dol'a'dá' bikísk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shíhíí doo yígółsi da ndi. ⁹ Bi'odłą' golíjhií bighą ni' baa got'ąą n'yú dé't'ihézhí' Isaac la'íí Jacob biłgo gowałgai yee daagolij, ni' doo yídaagołsini n'íí yiká' daagolijhií k'ehgo; Abraham baa det'ąą n'íí da'ái Isaac

10 Abraham bádĩhyú yaaká'yú k̄ih nagozn̄ilí bitl'ááhgo izt'ini goliíní yiká déz'í, ái k̄ih nagozn̄ilí bik'ehgo'ihinañ nagoshchĩigo ágólaa. 11 Bi'odla' golĩhí bigha Sarah ndi binawod gozliigo hilsaą silĩ, áidí' bil̄ łegodzaahí bitisyú ch'ígóyáá ndi bi'imé' gozli, hadín baa yidin'ááhí ya'okíhí bigha. 12 Áik'ehgo n̄nee dała'á hastiin silĩigo k'azhá datsaahi ga'anolĩ ndi bits'á'dí hadaalışchiiní yáa biyi' ts'ĩsqosé la'íi tábąhyú sái dahdijahí ga'aholaągo daagozli, doo nách'otag at'éé dayú. 13 Ái dawa t'ah da'odlaągo nanezna', baa daadest'aaní doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee n̄zaadzhi' daayo'ĩigo yaa bil̄ daagozhógo begolne'go yidaagolsi lək'e, áik'ehgo gádaanniid, Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi n̄nee doo bigózini daandli, dá nakai nt'éhi. 14 Ágádaanihí bee n̄t'éego ndaagoléehí yiká hadaantaago bigózi. 15 Ni' yits'á' dahdikai n'íi dá yaa natsídaakes nt'éyúgo t'ąazhi' nakáhgo bá ch'í'otąą doleeł ni'. 16 Áidá' k'adíi yaaká'zhi'go ndaagoléehí hádaat'ii: ái bigha Bik'ehgodaahi'nañ bil̄di'niigo Bik'ehgo'ihinañ doo bik'e ádaayándzi da, akú k̄ih gozn̄ilí bá ilch'igolaahí bigha. 17 Bi'odla' golĩhí bigha Abraham, da'anii bi'odla' bigha nabídineztaądá', Isaac Bik'ehgo'ihinañ yaa yinkt'ii, Abraham bee det'ąą n'íi biye' dała'ahi Bik'ehgo'ihinañyá yizil̄hee nkegonyaa, 18 Án yaa yałti'go Bik'ehgo'ihinañ Abraham gáyih̄niid, Isaac binkááyú nits'á'dí' handóot'ii: 19 Abraham Bik'ehgo'ihinañ n̄nee daztsaą ndi náhi'naago ánáidléh yígósi, áik'ehgo biye' daztsaądí' nábi'dihil'na' ngonoligo baa nalt'ii. 20 Bi'odla' golĩhí bigha Isaac, Jacob la'íi Esau bich'í' ágone'íi yee yá oskaądgo, Nohwiyaą gozhó le', yih̄niid. 21 Bi'odla' golĩhí bigha Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'al'ango yá da'oskaąd; la'íi bigish bik'izhi' hayaa at'éedá' Bik'ehgo'ihinañ yoskaąd. 22 Bi'odla' golĩhí bigha Joseph datsaahdá' Israel hat'íi dahdekáh doleeł t'ah bidáhdá' yígósiigo yaa nagolni' lək'e; la'íi bits'in hago ádolnihí yee yágon'áą lək'e. 23 Daabi'odla' golĩhí bigha, Moses gozliidá' bitaa hik'e báą bil̄go mé' dénzhonéhi nlihi bigha nadaayin'ĩ'go taagi daahitą; nant'an yengon'aaní doo yédaaldzid da lək'e. 24 Bi'odla' golĩhí bigha Moses báyan silĩigo, Pharaoh bitsi'hí bizhaazhé bil̄ idi'niigo doo hat'ii da lək'e; 25 Nch'go ágot'eehí begonedlihi dé'tih itah at'éhi k'ihzhi' nayiné' lək'e, n̄nee Bik'ehgo'ihinañ biyéehí biniidaagonł'éezhi'go itah nágodin'áą lək'e; 26 Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' bich'í' nahi'nihi yiká déz'iiigo, Christ bigha bik'edaach'iniihi Egypt biyi'gee hágodzil goz'aaní yitiso ilĩigo yaa natsekes. 27 Bi'odla' golĩhí

bigħa Egyptdí' halwod, nant'án hashkee ndi doo yénáldzid da: doo ch'o'ij dahíi yo'ijhíi k'ehgo nyeehíi yich'ij' dahndq̄h. ²⁸ Bi'odla' golijhíi bigħa Moses bik'ehgo dáádítihíi yiká' dił yíłta', la'íi bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chağhášé dantsé nakaihíi naitseedíi nliinií Israel hat'i'ihíi bichaghášé dantsé nakaihíi doo naitseed da doleełhíi bigħa. ²⁹ Daabi'odla' golijhíi bigħa Israel hat'i'íi túsikaaní Red Sea holzéhi hanaayú nanádnksáá, ni'gosgaahíi k'ehgo ndi ch'ínánksáá, nnee Egyptdí' daagolíinií áldó' hanaadnkáh daanzij ndi aql odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odla' golijhíi bigħa Israel hat'i'i kij goznilií Jériko golzeegee binaad tséé hist'inií ledn'aahíi dała'á jjiigo dałahn lenadilséh gots'idiskaq̄zhij', ák'ehgo gots'idiskaq̄híi bijijj aql nandéeh lək'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'ij' nagháhi n'íi, bi'odla' golijhíi bigħa anadaal'izi baa n'áazhgo nzhónigo yich'ij' ádzaago, doo da'odlaq̄ dahíi natseedgee doo itah zedijj da lək'e. ³² Nt'é baa nanagoshni' doleeł? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi n'íi bilgo dawa baa nagoshni' hasht'ijj ndihíi doo bínel'aq̄ da: ³³ Ái daabi'odla' golijhíi bigħa lahgo nnee hat'i'i daayisnaa, dávik'ehyú ádaaszaa, bángot'aq̄ n'íi bich'ij' begolzaa, ndóicho bizé' bá iłch'ij' ágolzaa, ³⁴ Kq' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idiltkshé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilijj, nagonlkaadgee k'a'adaat'ee daasilijj, la'íi yił nadaagonlkaadíi bik'e dahtsidnkijj. ³⁵ Isdzáné bits'á' nanezna' n'íi bá nádaabi'dihilna'go baa na'nil; la'ihíi dahazhij' ihí'naahíi yenaadiikáhíi itisgo nkt'éégo yídaagołshíi bigħa doo daazhógo benádaadichiid hádaat'ijj dago goyéégo bich'ij' godest'aq̄go naztseed: ³⁶ La'ihíi baa daach'odloh, la'íi dá habída'ch'iltsaas nt'éé, la'ii lidaach'ist'q̄q̄, la'íi ha'adaach'ist'e': ³⁷ La'ihíi daach'olné', la'ihíi ilk'ídaabidich'iish, la'ihíi nabídaadi'nestaq̄d, la'ihíi bésh be'idiltkshé bee naztseed; la'ihíi dibelji hik'e gant'izé bikágé bidiyágé yee nakai lək'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, la'íi biniidaagodeszaago; ³⁸ Ái nneehíi ni'godzán biká' nneehíi bitisgo da'ilijj: da'igolijjyú la'íi dzilyú, dził bini'i'ányú la'íi leyi' da'o'ányú nakai lək'e. ³⁹ Ái dawa daabi'odla' golijhíi bigħa nkt'éégo baa na'goni' ndi baa det'aq̄ n'íi doo hwahá begolne' da lək'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ nohwáđihyú itisgo nkt'éhi yaa nohwá nagoshchijj, da'adaandihyúgo ái doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee láni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhq̄q̄go daanohwinełjiigo, nt'é ndaazgo daahiideekíi halaq̄ nlázhij' ndaano'né', la'íi nchq̄'ii dayúweh be'ánáhiit'ijjhlíi nlázhij' ndaano'né' áldó', áidí' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihí'nañ

nohwá ngon'ááníí bikísk'eh hiikeel le', ² Jesus, nohwi'odla' begodeyáhi la'íí aqal laile'i halaqa án zhá bich'i' daadéet'íí le'; án gozhóóníí bádihyú goz'aaquíí bigha ts'i'lna'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis silií, bik'e ídaayágosigo dahstíí ndi doo bil hago'at'éé da, áídí' Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaagee dihe'nazhínéégo dahnezdaa. ³ Nnee nch'ogo ádaat'eehíí bich'i' nada'idziid ndi yitis siliiníí, án baa natsídaahkees le', dah lək'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'íí nohwinatsekees doo ndzil da hileeh. ⁴ Nch'ó'íí bich'i' nadaagonońkaad ndi doo hak'i díł nohwiká' ndaashchii da. ⁵ La'íí chagháshé baa de'níihíí k'ehgo nohwaa de'níí n'íí baa daadisonah, gáníigo, Shiye', Bik'ehgo'ihí'nań doo alch'ídéyú ánánoń'ííł dayúgo, nł'éégo baa natsínkees, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nił destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań hadíí bil daanzhooníí ni'iksiihgee yiniidaagodnłsı, yil ch'ígó'aahíí bigha, bizhaazhé náidnłtííhíí dała'á ntíígee ni'iksiihíí bigha nádainłtsas. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nda'olsiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichagháshé daanołhííhíí bigha ágádaanołwıksı; hadín biye' goliíníí, biye' yiniigodnłsı, yil ch'ígó'aahíí bigha. ⁸ Áídá' nda'olsiihgee Bik'ehgo'ihí'nań nohwıl ch'ígó'aahíí bigha doo nohwiniinágodil'ííh dayúgo yútashchín nliiníí k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichagháshé daanołhíí da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bil ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsı. ⁹ Áídí' ni'gosdzán biká'gee daanołwitaahíí nł'éégo nohwıl ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsıgo daadinłzi; yaaká'dígo nohwiTaahíí itisgo daadinłziigo bikísk'eh ádaant'eego nł'éé go'íí, áík'ehgo zhá nł'éégo daahin'naa. ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nohwitaahíí dabíí hádaat'ííyú dét'íhézhi' hagee nda'iilziihgee zhá ádaanołwıl'ííh, áídá' yaaká'dígo nohwiTaahíí nohwá nł'ééhíí bigha ágádaanołwidnłsı, án godiyini ye'at'ééhíí k'ehgo néé aldo' godiyini be'ádaant'ee hileehíí bigha. ¹¹ Koł ch'ígó'aahgo akońiiníí doo koł gozhóógo akółsı dago koł na'dińi' ndi bikedí'go hadín baa bil ch'ígót'ááníí nł'ééhíí biyi' nołseełgo binest'a' golińhíí k'ehgo ilch'i'gonł'ééhíí be'at'éégo nł'éé hileeh. ¹² Áík'ehgo nohwigan nadaahezdaahíí hadag ánádaahdle', nohwigod daaditłidíí nł'iz ánádaahdle'; ¹³ Áídí' ilk'ídézdoh intínhíí biká' ch'ínohkáh, hadín na'niłhodíí doo ch'a'odokał da doleełhíí bigha; áídá' nalwod nasdlíigo dahnadidáh. ¹⁴ Nnee dawa bil t'eké daanołhíigo, la'íí dážhó nł'éégo ádaanoht'eego dahdaanołdoh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo hagoł'éégo ch'ıltséh da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaa, dánko Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí dábich'i' ndohkahi at'éé; dánko koł goshch'iihíí bikeghad nohwiyi'

bengonyááyúgo ndéesaągo nagont'og hajéedgo, aí bee láni daabilchog; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaą, dánko nant'í' nagmaahí nohwitahyú hileeh, dagohí Esau holzéhi, dantsé nagmaahí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' bíyéé doleel n'íi dalańdi iyąąhí bighą baa na'hazńiihí k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihí'nań doo yidńsį dahí nohwitah hileeh. ¹⁷ Bídaagonońsį, Esau ágádzaahí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' nń'éhi bíyéé silįi doleel n'íige, Dah, bińdo'ńiid; hichago yókeedgo ná'okaąh ndi doo hagot'éégo lahgo áńayidléń da lék'e. ¹⁸ Doo díńko bich'í' nehesokai da, dziń da'anii si'áníhí, kọ' bee dilńi'íi, dagohí godilńikí, chagońheekí, yat'ógo nyolńii, ¹⁹ Bésh dilwoshé áńíhí, bizhii áńíhí, aí bizhii daidezts'aaní, Doo dayúweh nohwich'í' yáńti' da, daayilńiigo nádaayokaąh lék'e, doo bich'í' nehesokai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihí ndi dzińi yídahi'ńaayúgo biń nda'tsilńe'go dagohí k'aa bee nabidi'tseedgo goz'ąą, ńiigo yee hadzii n'íi doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lék'e: ²¹ Daayo'įi n'íi dázhọ bégódzidhí bighą Moses gánii lék'e, Dázhọ nésdzidgo disńtid;) ²² Áídá' díńko bich'í' nehesokai, dziń Sion golzéhi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań hińáhi bikįh gozńilii yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolńi lenáhińséhi, ²³ Dantsé daagozlińii yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahí biń daagozhóógo ha'ánáńséhí, Bik'ehgo'ihí'nań nńee dawa yaa yańti'go yándaago'a'ihí, la'íi yaaká'yú nńee nń'éégo ádaat'eehí hadaadeszaahí bispirits bich'í' nehesokai, ²⁴ La'íi Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nńee bińgo ląngot'aaní áńiidéhi nohwá sizini, la'íi diń kok'e hińta'íi, Abel bidikí yitisko nń'éégo ágot'eehí yaa nagolńi'ńi áldó' bich'í' nehesokai. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'í' yańti'íi, doo dah daadohńii dago baa daagonohsąą: ni'gosdzán biká'gee bich'í' yańti'ihí, dah yilńńiidí doo hagot'éégo bits'ą' hakee da lék'e, áik'ehgo yaaká'dí' nohwich'í' yańti'ihíi hodaayéelts'ąą doo hádaat'įi dayúgo, itisgo doo bits'ą' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áídá' bizhiihí bee ni'gosdzán nagohi'naa, k'adyúgohí gániiigo ngon'ąą, Yunáasyú goldohgo dalańdi doo ni'gosdzán zhą nagohish'naa da, yáá áldó' nagohish'naa doleel. ²⁷ Áń ágáńńiidí, Yunáasyú goldohgo dalańdi, hadíi alzaahí nadaaha'naahí k'ihzhí' nii'né', golzeego ágolzee, áik'ehgo hadíi doo hagot'éégo dińi'náh dahí zhą godziih doleel. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee nohwiińilgo doo hagot'éégo k'ihzhí' nohwiińil dahí bighą haląą ba'ihédaandzi le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daadńlziigo la'íi bédaahildzidgo biń daagohilzhóógo bá nada'iidziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'nań kọ' ndi'ik'áhi níni at'éé.

13

1 Ik'isó hɪ daanjɔɔhíí k'ehgo dayúweh hɪ daanohjɔɔ le'. 2 Nnee doo bídaagonoksinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yídaagolsɪ dago yá da'dezné' lək'e. 3 Ha'ánshijeedíí bínadaakñiih, bí ha'ánshojeedhíí k'ehgo; hadín bits'í biniidaagonk't'ééhíí bínadaakñiih, nohwíí aldó' nohwits'í gólǵigo bedaahinohnaa. 4 Na'i'neehíí nnee dawa daayidnksɪ le', doo ilt'sá' nant'í' na'aashgo da: ch'a'o'i'néhíí la'íí nant'í' nakaihíí Bik'ehgo'ihí'nań yaa yádaakt'igo yándaago'áah. 5 Bestso doo bidáhzhí' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwíyéeé lək'e ndi baa nohwíí daagozhóq le': Bik'ehgo'ihí'nań gánohwíññiid, Doo nits'á' dahdosháh át'éé da. 6 Áík'ehgo doo t'áazhí' daasiitǵi dago gádaan'nii, NohweBik'ehń shich'oníhi nǵi, nnee hago ádaashidoliikíí doo bee nédszid da. 7 Nohwá naziiníí bínadaakñiih, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee nohwich'í' yádaakt' n'íí: da'odlqahíí k'ehgo da'ohdlq le', nt'é ádaizlaahíí baa natsídaahkees. 8 Jesus Christ, adaqáda' át'ééhíí k'ehgo díí jǵi t'ah ágát'éé dahazhí' ágát'éé. 9 Yati' iltah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanohwidonííí hela': Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee kojíídí' ko'odlq' nalwodgo áyíksigo nkt'éé, doo hagot'éégo ch'iyáqahíí bee da, áí bikísk'eh ánáda'ch'op'ǵi ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. 10 Jews bich'í' begoz'aaníí bit'ááhýú daanliiníí da'ch'okqah goz'aqgee Bik'ehgo'ihí'nań baa naltéehíí la' áígee nada'iziidíí daayiyáqgo dábík'eh; áí na'idziidíí bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ch'ígót'i' daanzǵi; áídá' Christ tsǵilma'áhi biká' nohwá daztsaqahíí bighq néé Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwá ch'ígót'i'. Nnee Jews bich'í' begoz'aaníí zhq yikísk'eh ádaat'eehíí doo áík'ehgo bágoz'aq da. 11 Magashi, dibelǵi, gant'ízéta nnee nda'íksiihíí bighq nadaistseedá' bidikíí okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ch'okqah goz'aq yune' áyikaah, áídá' bits'íhíí kǵi goznííí anahýú daayidikid lək'e. 12 Áík'ehgo Jesus aldó', dabíí bidikíí bee nnee hadaadilne' doleehíí bighq kǵi goznííí binaadyú ledn'aahíí dáádit'íhíí anahýú biniigodelzaa. 13 Áík'ehgo néé aldó' nnee Jesus daayo'ni' n'íí k'ehgo daanohwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halq da'anahýú bich'í' dokáh. 14 Dzaqgee doo nohwá dahazhí' daagondǵi goz'aq da, áídá' dahazhí' daagondleehíí biká daadéet'ǵi. 15 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dákozhq baa náda'né'ihíí k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikaqahgo ba'ihédaandzǵi le', bizhí' ba'ihégosigo behagohiigháh le'. 16 Nkt'éégo ádaanoht'eego la'íí nohwíyéeéhíí iltahoh'niigo baa daayohnah hela': áí k'ehgo baa náda'né'ihíí

Bik'ehgo'ihinañ yaa bił gozhóq. ¹⁷ Hadín nohwá naziiní bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiysiiziiní yinádaadéz'ijhí bigha; áí Bik'ehgo'ihinañ nohwá yił nanágodohihi at'éé bił daagozhóqo ádaat'iyúgo nkt'éé, áídá' doo bił daagozhóq dayúgo doo nohwá nzhqo da. ¹⁸ Nohwá da'ohkaq: nkt'éégo ádaahiit'ijgo bídaagonlzi, dawa ánadaahiit'ijhí bee da'aniigo ánadaahiit'ijgo hádaahiit'ij. ¹⁹ Shá da'ohkaq doleelgo itisgo nánohwoshkaq, dák'adégo nohwaa nádishdaakhí bigha. ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ, bits'á'dí' nkegohen'áání, Jesus nohweBik'ehñ daztsaqdí' naadiidzaago áyílaa, bidihí nohwá ngon'áání dahazhí' nłdzilgo bee áile'í biláhyú: nanyoodí bidibelí nkt'éégo yinádéz'ijhí k'ehgo Jesus, Nanyoodí ízisgo at'éhi, bichagháshé nkt'éégo yinádéz'ij. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ hadaanohwidile', áík'ehgo nt'é bił dábik'ehí dawa nkt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'ehí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dázho ba'ihégoş le', doo ngonel'aa dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ²² Nánohwoshkaq shik'íyú, Díí ádaanohwidéniidí doo bik'edaashołch'iigo da ndaagohoh'aah: ayáhágo bee nohwich'í' k'eshilchíí. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínadzáá láá; dét'ihégo nyáá lek'eyúgo, akú bił nánsht'aashgo nádaanohwistséh ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiní dawa, la'í Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé dawa, Gozhóq, shá daabilohni. Ítalyú daagolíní, Gozhóq, daanohwilni. ²⁵ Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'í bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

¹ Shíí James, Bik'ehgo'ihí'naán la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń binal'a'á nshlíni, nnee nakits'adáhyú hat'i'i íłch'á'yú odaagohele'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'naán nohwił nlii le', nohwiłdishnii. ² Shik'ííyú, íłtah at'éégo nohwich'í' nagont'ogyúgo, baa nohwił daagozhóq le'; ³ Díí bídaagonłsigo, nohwi'odla'íí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdoh daaleeh. ⁴ Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áík'ehgo nohwi'at'e' nzhooníí zhá be'ádaanoł'tee doleel, doo hat'íí bee dábich'í'go da. ⁵ Nohwitaahyú dahadń doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'naán yíyókeed le', áík'ehgo baa hi'né' doleel; Bik'ehgo'ihí'naán dánzhóq at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. ⁶ Áń nneehń odlaago áńíí le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, nch'iigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. ⁷ Nnee ágát'éhń nohweBik'ehń bich'á'gé' doo hat'íí íłch'í' nyohodlíí da le'. ⁸ Nnee biini' nakihíí doo bígózigo nagháhi at'éé da. ⁹ Nnee ádaagoch'yolba'ń Bik'ehgo'ihí'naán binadzahgee ízisgo at'éégo ábi'delzaahíí bighá bił gozhóq le': ¹⁰ Áíná' nnee ízis it'íin ádaagoch'yolba'go ábi'delzaahíí bighá bił gozhóq le': t'oh dénzhonéhíí ánadaasdiidhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleelhíí bighá. ¹¹ Ch'ígona'ái sidogo haghángo, t'oh yiníłnéehgo dénzhonéhíí nandéh, áík'ehgo dénzhone' n'íí ádił: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íin t'ah dá'it'íigo bech'ígonáh doleel. ¹² Nnee nabídi'nestaqad lé'e ndi aal yitis ch'ínyááhń biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaqadíí aal yitis ch'ínyáágo dahazhí' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'naán bił daanzhóni yaa yiden'ááníí, baa didot'aal, gonneegee ch'ah hobíihíí k'ehgo. ¹³ Nnee la' nabídi'nestaqad lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'naán nashínestaqad, doo nii da le': Bik'ehgo'ihí'naán doo nchó'íí bee nahóntaah goz'aq da, la'íí án doo hadń nayíntaah da: ¹⁴ Nnee daant'íígee dénchó'go ágot'eehíí yiká hát'ííníí, ídíbiiltso'go nabídintaah. ¹⁵ Dénchó'go ágot'eehíí hágot'ííníí íłtsaq hileehíí k'ehgo nchó'íí yilchii: áígé' nchó'íí nchaa silíigo da'itsaahíí yilchii. ¹⁶ Shik'ííyú, shił daanołshóni, nda'ol'sii hela'. ¹⁷ Dawahá nł't'éehíí la'íí dawahá nzhooníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'naán idindláadíí Áyíılaahń bich'á'gé' nke'né', án doo łahgo áná'dol'íihí da, hat'íhíta léhídángo chagosh'oh nágodleehíí doo áí k'a'at'éé da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'naán dabíí hát'íigo dawahá daahínaago áyíılaahíí bitahgé' da'íłtsé nest'án begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosiidliigo ánohwilaa. ¹⁹ Áík'ehgo

shik'íyú, shil daanołshóni, nnee daantúígee nł'éeego íyést'sąą le', yati' t'aązhi' goz'ąągo, ła'íi ha'ashkeehú t'aązhi' goz'ąągo: 20 Nnee bihashke'hú Bik'ehgo'ihinań binzhq'íi doo áile' da. 21 Ái bighą nchq'zhineégo ágot'eehú ła'íi doo bik'ehyú ágot'eehú dawa k'ihzhi' ndaanołné'ná, yati' nohwijú biyi' k'ená dilzéhú nohwijú yune' isht'egodnt'éeego nádaagodoł'aah, ái nohwiyi'siziinú hasdáyiniilgo yinel'ąą. 22 Bik'ehgo'ihinań biyati' da'anúyú ádaanoł'tee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'í' nadaałch'aago da. 23 Dahadń yati' daazhógo yidits'agn doo yikisk'eh at'éé dahń, nnee ła' biká'got'iné biyi' binii' da'at'ééhú yineł'íihú k'ehgo at'éé: 24 Áń nneehń ádinel'íid hik'e dahiyaa, áigé' dagoshch'í' ánołih n'íi yaa yisnah. 25 Dahadń Bik'ehgo'ihinań yegos'aanú dážhó nł'éhi, begoz'aanú nnee ch'ínayih'ńi, biyi' déz'iinú dayúweh yaa higaahń, doo daazhógo íyést'sąągo dagoshch'í' yaa yinah daná', yati' yikisk'eh at'ééhń, áń nneehń dawahá áile'íi bee biyaa gozhóq doleeł. 26 Dahadń nł'éeego oshkaąh nzina' biyati' doo yaa goyáągo yakti'ń ách'í' nach'aa, áń nneehń bi'okaąhú doo bá begolne' da. 27 Chągháshé bitaa ła'íi bimaa ádaadiní, ła'íi isdzané itsaa daanliinú bich'í' nadaagont'ogú bich'och'iniigo bitaach'ighaago, ła'íi ni'gosdzán biká'gee nchq'go ágot'eehú doo hayú be'ách'ít'éeego da, ái Bik'ehgo'ihinań nohwiTaań bináál okąąh da'aniihi, ła'íi dánzhq at'éhi at'éé.

2

1 Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'á'idindini, daahołdłąągo nnee doo ił'anigo baa natsídaalkees. 2 Nnee ła' óodo bee bigan bik'en'áne gólíni, ła'íi bidiyagé nł'éhi bik'isilaago dał'adzaagee ha'ayááyúgo, ła'íi nnee tét'iyéhi bidiyagé dénchq'éhi yee ha'ayááyúgo: 3 Nnee bidiyagé nł'éhii zhá bich'í' ádaanoł'teego ágádaabiłdołni, Dzaągé' nł'éegee dahńdaa; áiná' nnee tét'iyéhú ágádaabiłdołni, Da'áigee sínzi, dagohú, Shikeeyú ndaa: 4 Ágádaanoł'teeyúgoshą' ła' dá'ich'í'go, ła'íi itisgo łanatsídaalkees, nchq'go natsídaalkeesgoshą' aayádaakti'ihú daaleh? 5 Shik'íyú, shil daanołshóni, ídaayesołts'ąą, Bik'ehgo'ihinań ni'gosdzán biká' ágot'ee zhineégo tédaat'iyéhú da'odłąhú yee ízisgo da'it'íi doleełgo haiyińil, ła'íi bilakt'áhgee begoz'aanú daabiyéé doleełgo haiyińil, ái Bik'ehgo'ihinań yil daanzhoonú yaa goden'ąą. 6 Áiná' nohwíi tédaat'iyéhú doo bil da'oltag da ląą. Nnee ízis it'iinúshą' isná daanohwidil'íi? Da'ái yána'iti'hé yune'shą' oidaanohwinihiyood? 7 Da'ái nł'éeego bee nohwi'dojíihúshą' dénchq'go yaa yádaakti'? 8 Nant'an yegos'aanú Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'eeshchiinú gánúígee, Na'ashhahgé' gólíniń nil nzhq le', dani ídił njoqhi k'ehgo,

niihíí da'anii bikísk'eh ádaanoł'teeyúgo nł'tée: ⁹ Áiná' nnee ił'anigo baa natsídaalkeseyúgo nch'oggo at'íí, begoz'aanii yitis hadaadiltaałí k'ehgo ádaalt'íí bídaagonołsı. ¹⁰ Dahadń begoz'aanii dawa yikísk'eh at'ée ndi dała'ágo ıksiihyúgo, begoz'aanii dawa yıksiih hileeh. ¹¹ Ch'a'o'néhíí bee ałneh hela', niihíí, Dahadń zołhée hela', nii aldó'. Ch'a'o'néhíí doo bee ádzaa daná' dahadń zeezołhıı lẹ'eyúgo, begoz'aanii yitis hadiltaałí nleeh. ¹² Begoz'aanii nnee ch'ínáyihı'niihıı nnee bee baa yáda'iti' doleehı k'ehgo yádaaktı', ła'ıı áı k'ehgo ádaanoł'tee. ¹³ Doo bıł goch'oba' dahń doo baa goch'oba' dago baa yá'iti' doleel; áiná' ıłgoch'oba'ıı aayá'iti'ıı yee itisgo at'ée. ¹⁴ Shik'ııyú, nnee ła', Oshdlaą, niiná' Bik'ehgo'ihı'nań biyati' doo yikísk'eh at'ée dayúgo, hat'ıı yit'ıı áiná'? Ya' áı odlaąhıı hasdábilteeh née? ¹⁵ Kok'ısn dagohıı kolah bidiyágé éđıhná' dajıı biigha dáshıná'naghaaná', ¹⁶ Nohwıı ła' bich'ı' gádołniıyúgo, ıłch'ı'gont'éehıı bee nanńaa, sínzilgo, ła'ıı náslndııdgo nanńaa; áiná' dawahá yıdn nlııhıı doo baa nné' dayúgo; hat'ıı bee nzhog? ¹⁷ Áık'ehgo ko'odla' zhá gólııyúgo, doo bikísk'eh ách'ıt'ée dayúgo, doo hat'ıı ká áile' da, daztsáni k'a'at'ée. ¹⁸ Dahadń gánıı doleel, Ni ondlaą, áiná' shihıı shı'odla' yikísk'eh ánásht'ııh: ondlaąhıı shıł ch'ı'nah ánle' yikísk'eh ánt'ııhıı da'áđııhgo, áık'ehgo shıı oshdlaąhıı yikísk'eh ánásht'ııhıı bee nıł ch'ı'nah áshle'. ¹⁹ Bik'ehgo'ihı'nań dała'á nlııgo hondlaą; áı nł'tée: ch'ııdn daanlıni aldó' da'odlaąná' ndaaldzıdgo daadıthıd. ²⁰ Áiná' nnee doo goyáá dahi nlıni, ko'odla' golıı ndi doo bikísk'eh ách'ıt'ée dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'ée, ya' áı doo bıgonıı da née? ²¹ Hat'ıhıta be'okaąhıı biká' dahi'niıłgee Abraham, nohwıta n'ıı, biye' Isaac Bik'ehgo'ihı'nań yaa yınkııná'sha', ánat'ııdıı bee Bik'ehgo'ihı'nań, dáıık'ehyú at'éhi bıłnııd? ²² Bígosınsııd née, bı'odla'ıı ła'ıı yikísk'eh at'éehıı dała' na'ızııd, bı'odla'ıı yikísk'eh at'éehıı bee ıalzaa. ²³ Áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchiınıı, Abraham Bik'ehgo'ihı'nań yosdlaąd, áık'ehgo bı'odla'hıı bıgha dáıık'ehyú at'éego bá hótág, nii lẹ'ehıı begolzaa: áıgee Bik'ehgo'ihı'nań bı'teké daabıłch'ııniıgo daach'ozhıı lẹ'e. ²⁴ Áık'ehgo bídaagosıııd, doo bı'odla' zhá bee Bik'ehgo'ihı'nań bınadzahgee nnee dáıık'ehyú at'ée da, áiná' yikísk'eh ádaat'eehıı aldó' bee Bik'ehgo'ihı'nań bınadzahgee dáıık'ehyú at'ée. ²⁵ Da'ágát'éego Ráhab, ısdzán nant'ı' nagháhi n'ıı, ch'ııniı nai'aahıı ha'áyıılaa, áıgé' ıahyúgo ch'ınádais'a'ná', ánat'ııdıısha' bee dáıık'ehyú at'ée bıłdo'niıd? ²⁶ Kots'ı koyı'sızıınıı áđııhyúgo daats'ıztsaa, áı k'a'at'ée go ko'odla', bikísk'eh ách'ıt'éehıı áđııhyúgo, doo hat'ıı ká áile' da.

3

1 Shik'íyú, hołáago ilch'ígó'aahíí daaleeh hela', ilch'ídaagont'eehíí itisgo nyeego nohwaa yá'iti' doleel bídaagonołshíí bigha. 2 Daanohwigha láągo ndaahiilziih. Dahadń yakti'gee doo ilsiih dahń nńee dázhó nń'éhi nłji, nń'éego áyılısı, bits'ı dawa da'ánıyú ánát'ııł. 3 Lıı bizaa'áh bá ádaagohiidle' nohwik'ehgo nagmaahíí bigha; áık'ehgo bits'ı dawa bee daahiidlo'. 4 Tsina'eekıí áldó' baa natsídaalkees, dázhó nchaa ndi, la'ıı nawode nńh'iidıı aná'ol ndi, benal'eehıí dázhó áłch'ıséhi bee na'ıl'eehıí dahát'ııyú yidi'peel. 5 Da'ágát'éego kozaadıı áłch'ısé ndi ızisgo ágot'eehıı yee áda'odlııgo yakti'. Gochaago godnlch'il goz'áni kq' áłch'ıséhi bee bikq' do'nıl láą! 6 Kozaadıı kq' do'nılıı k'a'at'éé, ni'goszán biká' nchq'ıı dawa bik'ehyú át'éhi k'a'at'éégo nohwits'ı biyi' itah nłji; kots'ihıı dawa yılchqoh; ch'iidn bikq' diltk'ıı bich'á'gé' kq' bee bikq' do'nılgo ch'ıdehezna'gé' nch'ihenna'zhı' yıko' da'dııl. 7 Tsétahgo daagolıınıı ıłtah at'éhihıı, dlq', t'ıısh, túnteel biyi' daagolıınıı daabi'dılzhq, ni'goszán biká' nńee daabiłshq: 8 Áına' doo hadń kozaad yolshqoh at'éé da: nchq'go doo nehe'náhi at'éé da, la'ıı dázhó bik'asda' nchq'. 9 Kozaad bee Bik'ehgo'ihı'nań nohwiTaa'ń áshqod daabiłn'ıı; da'ái bee nńee, Bik'ehgo'ihı'nań k'ehgo ádaaszaahi, yati' bee daahónkaal. 10 Da'ái kozé'ıı bich'á'gé' yati' nń'éhi la'ıı yati' nchq'i bee hagohiigháh. Shik'ıyú, díı doo ágát'éé da le'at'éhi. 11 Ya' ni'gé' túhálııgee tú nzhoqhıı la'ıı tú nk'qozhıı dała' halıı née? 12 Shik'ıyú, ya' tsı, figs holzéhi, olives náyınł'ı, dagohıı dasts'aa figs náyınł'ı née? Áı k'a'at'éégo tú nk'qozhıı hálııgee tú nzhoonıı doo hálıı da. 13 Nohwıahyú hadń goyáągo bıł ıgózı? Bı'at'e' nń'éehıı be'ánát'ıılıı ch'ı'nah áyılısı le', igoyá' doo t'áqzhı' yána'iti' dahıı ye'at'éé. 14 Nohwııı yuné' nohwıl daagoshch'ıı'go dánohwızhá nń'éehıı áda hádaalt'ııyúgo, la'ıı dashızhá itisgo ánsht'eego daanołsiyúgo, doo ádaa da'olđlıı da le', doo ách'ıııyú ách'ıne' dayúgo lé'ılchoohı at'éé. 15 ıdıłgo ch'idzaanıı doo yaaká'gé' nke'né' da, dá ni'goszán biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'ıı bik'ehgo, ch'iidn binant'a' bich'á'gé'hi at'éé. 16 Dabızhá nń'éehıı áda hát'ııhıı, la'ıı dashızhá itisgo ánsht'eego nzıhıı golııgee doo nkegohen'áą da doleel, la'ıı nchq'go ágot'ııhıı dawa begoz'áą. 17 Áına' yaaká'gé' igoyá'ıı díı k'ehgo at'éé, dázhó nń'ée, bıł nkegohen'áą, dawa bich'ı' ch'ızhóq, doo ádı k'a'ách'ıt'éé da, dázhó kol goch'oba', la'ıı nń'éego ánada'ch'ol'ııłgo, doo ip'anigo baa nach'ıtsikeesgo da, doo koká' zhá gózhóqgo da. 18 Nńee nkegohen'áągo ádaagołsinıı k'eda'dile'go dáıık'ehyú ách'ıt'éehıı binest'q' goleeh.

4

¹ Hat'íi bigha ilch'i' nadaagonokaad, la'íi nohwitahyú ilch'i' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá nch'ó'íi biká hádaakt'iiníi nohwiyi' ilch'i' na'iziidhíi bigha go'íi. ² Hat'íhíta nch'ó'íi ch'éh hádaakt'íihíi bigha nada'oktseed: hat'íhíta naaniyú daabíyééhíi ádá hádaakt'íiná' doo nádaadołné' dahíi bigha ilch'i' hadaashołkeed, la'íi ilch'i' nadaagonokaad: doo daahołkéedgo da'okqaah dahíi bigha doo nádaadołné' da. ³ Dánohwízhá ádá hádaakt'íihíi biká da'okqaahíi bigha doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éégo da'okqaahíi doo bik'eh da. ⁴ Nant'i' nakaiyíi k'a'at'éégo ádaanoł'éhi, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi nohwil daanzhoqoyúgo Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaanníihi ádaanoł'ee, ya' doo bídaagonołsi da née? Áik'ehgo dahadrń ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá bił nzhooníi Bik'ehgo'ihí'nań yik'enníihi ádilne'. ⁵ Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi aníihíi doo bighani golíi dago gáníi daanołsi née, Ya' Holy Spirit nohwiyi' goliiníi nch'ó'íi hát'íi née, dawahá ádá hát'íi née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ⁶ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi itisgo nohwaa daihiné'. Ái bigha gáníi, Ádaa da'odliihíi Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'zhí' at'éé, áiná' ádaa goch'iyolba'íi Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi bee daayich'onii. ⁷ Ái bigha Bik'ehgo'ihí'nań baa ádaa deinok'aah. Ch'iidn nant'an bidah ádaanoł'ee, áik'ehgo nohwich'á' nádilyeed. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ahgo daanołji, áik'ehgo bíi aldo' alhánégo nohwit'ahzhí' nłini at'éé. Nch'ogo ádaanoł'eehíi, nohwigan tádaalgis: nnee biini' nakihíi daanołni, nohwijíi daanzhoqgo ádaale'. ⁹ Doo nohwil daagozhóq dago daalchag, chaal nahisoltaq le': nohwidloh n'íi daalchago ánadaaldle', nohwil gozhóóníi doo nohwil anii dago ánadaaldle'. ¹⁰ NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áik'ehgo hadag ádaanohwile'. ¹¹ Shik'íiyú, doo aayanáltihíi ádaadoł'íigo dénch'ó'ego laa yadaakti' da. Hadń bik'isn y'íltahyúgo, dagohíi bik'isn dénch'ó'ego yaa yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi y'íltah la'íi dénch'ó'ego yaa yałti': Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi baa yánłti' lé'eyúgo, begoz'aaníi doo yikísk'eh ant'ee da, áiná' aayałti' ihíi nłíi. ¹² Begoz'aaníi ayíilaahíi dała'á nłji, da'an aldo' hasdáhiiníikíi yinel'aa, la'íi da'ilíi yilchiigo yinel'aa: áiná' hat'íi nłji nńziigo aayanáltihíi adnł'íigo nnee la'ihíi baa yánłti'go? ¹³ Sáq'a, nohwíi gádaadołniihíi, Díi jji dagohíi iskaq akú kih goznilyú nkáh, akú dała'á nohwelegodáh, nada'iilnii la'íi nohwaa nada'iiniigo, áik'ehgo bestso nohwá igowáh, daadołnii: ¹⁴ Ndi iskaq ágonéhíi doo bídaagonołsi daná' ádaadołnii. Nohwi'ihí'na' hat'íi at'éé? Áad nahinago det'ih hiltséhgé' da'ádihíi k'ehgo ádaanoł'ee. ¹⁵ Áiná' gádaadołniigo

nkt'éé, NohweBik'ehń hat'íyúgo daahii'naa doleeł, áik'ehgo díí ádaahiidle', dagohíí áí ádaahiidle', daadołniigo. ¹⁶ Doo ágádaadołnii dayúgo ádaa da'oldliigo yádaakti': ágát'éégo yá'iti'íi nchq'íí át'éé. ¹⁷ Dahadń áígee ách'it'ééhíí yígótsi ndi doo ágát'éé dahń nchq'íí bá hileeh.

5

¹ Sáá'a, ízis da'okt'iiníí, daalchag ła'íí daadołwosh, iniigodilńéhíí bee nohwiká' ngowáhíí bigha. ² Bee ízis da'okt'iiníí daanłdzid, ła'íí nohwidiyágéhíí doolé daayiyaa. ³ Nohwi'óodo ła'íí beshłigai daadichii; áí bidichiihíí nohwaa nagolni' doleeł, áí kq' diltli'híí k'ehgo nohwitsi' yiyaa doleeł. Dawahá lán da'íłłhíí iké'yú náhilkaaahíí bigha ilch'i' nadaasołné'. ⁴ Sáá'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíí daayółbiłł n'íí t'aažhi' bich'á' daahónokta'íí nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshíí daachagíí Bik'ehgo'ihinań, nnee doo náhółtagyú biNant'a'íí, yidezts'aa. ⁵ Ni'gosdzán biká' ízis da'okt'iiníí ła'íí gonedliiníí žhá bee daahinołnaa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíí k'ehgo, k'adíí na'itseedíí biká' ngonyáá. ⁶ Nnee dávik'ehyú át'ééhíí zideego bá nadaagoso'aaago daazesołhij; do nohwidag at'éé dago. ⁷ Áik'ehgo shik'íyú, nohweBik'ehń nadáhžhi' biba' nohwil nkedaaagohez'aa le'. Sáá'a, k'edileehíí ni'gosdzán bich'á'gé' nest'á' lán ilíni bił nkegohen'áago yiba' sidaa, da'iltse ła'íí iké'žhi'go nanágołtažhi'. ⁸ Nohwíí alđó' nohwil nkedaaagohez'aa le'; nohwijíí nłdzilgo ádaale': nohweBik'ehń nadáhgee ngowáhíí bigha. ⁹ Shik'íyú, doo lida'oktah da, doo nohwá ndaago'aah da doleełhíí bigha; sáá'a, ndaago'a'íí ch'é'itiingee sizij. ¹⁰ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidíí nohweBik'ehń bizhi' bee yádaakti' n'íí, biniidaagonł'ééhíí bił nkedaaagohez'aaahíí nohwil ch'ídaago'aahgo bikisk'eh ádaanoł'ee le'. ¹¹ Sáá'a, nłdzilgo nazij n'íí bił daagožhóóníí baa natsídaahiikes. Job holžehi nłdzilgo sizij n'íí baat'ídaanołsi, biniidaagodelzaahíí bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíí yídaagołsi; nohweBik'ehń dážhó aatét'íí ła'íí bił goch'oba'hi at'éé. ¹² Shik'íyú, díinko bee itisgo ádaanoł'ee le', doo yaaká' bee nohwit'la dahnádaadidołniih da, doo ni'gosdzán bee da, doo ła'ihíí bee da; áiná', Ha'aa, daadołniigo da'anii ádaadołnii le'; dahyúgołhíí dánko nohwaa yá'iti' doleeł. ¹³ Nohwitahyú ła' biniigonł'éé née? Áń okaqah le'. Ła' bił gožhóq née? Bik'ehgo'ihinań ya'ahenzigo ido'aal le'. ¹⁴ Nohwitahyú ła' nežgai née? Ínashood yánazini yiká ádaanii le'; áí nohweBik'ehń bizhi'íí binkááyú ik'ah yił yedilńiigo bá da'okaqah le': ¹⁵ Áik'ehgo odlaago okaqahíí bee nežgaihíí nadziłh, áik'ehgo nohweBik'ehń hadag

ánábidodlíí; ła'íí nchọ'go adzaa lé'eyúgo, binchọ'íí bá da'izlíné ánádolniił. ¹⁶ Nda'oksihií baa ılı nadaagohi', ła'íí ildenáágo łađa'okqaah, áík'ehgo nádaanohwi'dilziih. Nnee dá bık'ehyú at'éehíí bijíí dawa bee okqaahgo dázho bedelníí. ¹⁷ Elías nnee dá nohwíí k'a'at'éhi nlii lé'e, án, Doo nagoktiji da le', niigo bijíí dawa bee oskaad: áík'ehgo ni'godzán biká' dá doo nagoktijihe taadn legodzaagé' gostán dahiitaq. ¹⁸ Áíge' ná'oskaadgo yaaká'gé' nkegonktáá, áík'ehgo ni'godzán biká' nest'á' nádaagozdlíí. ¹⁹ Shik'íiyú, nohwitahyú ła' da'anii ágot'eehíí yich'á' nyááyúgo, ła' t'aqzhi' yił nnat'áazhyúgo; ²⁰ Díinko yigołsihi le', nchọ'go at'ííhn bi'at'e' nyihesihihé' dahadn t'aqzhi' yił nnat'áazhn, án da'itsaah bich'á'gé' biyi' sziinií hasdábidohteel, áík'ehgo nchọ'íí łaágo yilegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

¹ Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshlíni, nnee nanidí daanliigo ilts'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íi Bithýnia daagolzeeyú odaagohehle'ihíi bich'i' k'e'eshchii, ² Nohwíi, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa dabíntsé nohwídaagołsigo hanohwihezñil, la'íi Holy Spirit hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, la'íi bidil bee nohwik'í daidilka' doleelgo hanohwihezñil: Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'i'gont'ééhíi dayúwehégo bee nohwá igohigháh le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, ba'ihégoł le', án bilgoch'oba'íi an'odaazliiníi bee Jesus Christ daztsaądí' naadiidzaahíi biláhyú ánídégo nádaagosiidlii, áik'ehgo yaaká'yú gózhóóníi ndaahóndliihíi doo nohwits'á' bech'igowáh dago biká daadéet'ijih. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daanohwiyéé doleeli, doo da'ílii hileeh dahi, doo hichqoh dahi, doo bech'igonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'níi, ⁵ Nohwi'odla' golijihíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binawod bee nt'éégo nohwinádéz'ij, hasdáhiikáhíi ąąłłalzaazhi', ái nohwá ilch'i'ılzaago nnágodzaago ch'i'nah ádolñiil. ⁶ Ái bigha, k'adíi det'ihézhi' iltah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwiniidaagonkt'éé lék'e ndi dážhó nohwił daagozhóq: ⁷ Nanohwi'dintaahíi bee nohwi'odla' nłdzil shihíi nabí'dintaah; óodo kq' bee bitádil'eeł, óodo da'ílii hileeh, áidá' nohwi'odla'íi óodo bitisgo ilji; áik'ehgo nohwi'odla' nłdzil bigóziyúgo, Jesus Christ nádzáago nohwa'ihéndziigo, daanohwidnłsigo, la'íi nohwits'á'idindláád doleel: ⁸ Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwił daanzhóq; k'adíi án doo daah'ij da ndi daahohdlaągo nohwił daagozhóq, nohwił gozhóóníi doo hagot'éégo baa na'goni' dago yaaká'yú idindláádíi k'a'at'éé: ⁹ Dayúweh nohwi'odla' bee nasozijyúgo nohwiyi'siziiníi hasdakáh. ¹⁰ Ái hasdách'igháhíi bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa ch'oba' doleehíi, dabíi binkááyú nada'iziidi n'íi yaa nadaagosni'; ái hasdách'igháhíi yiká na'ódaadilkid, la'íi dážhó yídaagołsijih hádaat'ijigo nadaayılkaah lék'e: ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi Christ biSpirit daayigoyilini dabíntséda' Christ biniigodilne'íi yaa nagosni', la'íi bikédigo bits'á'idindláádíi aldo' yaa nagosni', áik'ehgo hagot'éégo ágodonihíi, la'íi da'os'ah ágodonihíi yiká na'ódaadilkid lék'e. ¹² Holy Spirit yaa nagosni' n'íi, doo ái goldohíi biyi' ánágot'ijł da doleelgo, áidá' díi goldohíi biyi' ágone' doleelgo Bik'ehgo'ihí'nañ

binkááyú nada'iziidi n'íi bich'í' ch'í'nah ágolzaa, áik'ehgo k'adíi da'ái bee nohwił na'goni', nnee Holy Spirit yaaká'dí' nkenł'a'íi biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'í' yádaakt'íi, da'ái yee nohwił nanádaagolni', ái Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi yádaagolsijhgo hádaat'íi. ¹³ Ái bigha nohwiini' ładaahle', ídaa daagonohdzaa le', Jesus Christ nádzáágo Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi nohwiyéé doleełi dąngont'í'zhí' ndaahołi; ¹⁴ Chągháshé da'dits'agii k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bídaagonolsijh dadá' nchọ'íi zhá hádaht'íi n'íi doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': ¹⁵ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'í' ánniidíi, godilzihgo at'éehii k'ehgo nohwił aldó' nohwi'at'e'íi dawa bee daagodinolsi le'; ¹⁶ Gáníigo bek'e'eshchijhii bigha, Shii dilzinihii nshij; áik'ehgo nohwił aldó' daagodinolsi le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo hadín yik'izhi' at'éégo da, nnee daantíige hagot'éégo ádaat'íidíi yee yándaago'a', án nohwiTaa daabiłdohniigo nádaahokąahyú bédaakdzidgo daadinolsi le', ni'goszán biká' daagonohłidá': ¹⁸ Díi bídaagonolsi le', doo áníidá' daanoht'ee n'íi bi'at'e' nohwił ch'ídaiz'aa n'íi doo nt'é da, áidá' ái biyi'dí' nanánohwi'diheznii, Beshligai łá'íi óodo da'ílii hileehi doo bee nanánohwi'diheznii da; ¹⁹ Áidá' Christ biłi łán ílii bee, án dibehii bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idilhił dahii k'a'at'éégo nlii: ²⁰ Án ni'goszán doo hwahá nni'taa dadá' habi'doltii, áik'ehgo da'iké'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, ²¹ Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań daahohdłaa; Christ daztsaadí' Bik'ehgo'ihí'nań naadiidzaago ábíłaa, łá'íi bee bits'á'idindláadíi baidin'áa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daahohdłaa bits'á'dí' nł'éehii ndaahołi doleeł. ²² Doo daazhógo da, áidá' da'aniiigo nohwił'isyú nohwił daanzhọ doleełgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehii bikisk'eh ádaanoht'eehii bee nohwiyi'siziinii nzhọgo ádaahłaa, áik'ehgo nohwił'íidí' dązhọ hł daanoht'ee le': ²³ Da'ílii hileehi doo bee áníidégo nádaagosohłii da, áidá' doo da'ílii hileeh dahi bee nádaagosohłii, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' hińáhi łá'íi dahazhi' begoldohi bee nádaagosohłii. ²⁴ Nnee dawa t'oh k'ehgo ádaat'ee, łá'íi nnee zhińéégo ízisgo ágot'eehii ch'il dąnzhonéhi k'ehgo ádaat'ee. T'ohii daaniłné, łá'íi ch'il dąnzhonéhi n'íi nanihidéh: ²⁵ Áidá' nohweBik'ehń biyati' dahazhi' begoldohi at'éé. Díi yati'íi bee nohwich'í' yána'itihii, yati' baa gozhóni at'éé.

2

¹ Da'oh'ni'íi, nadaahch'aahii, nzhóni ádaadoł'iiinii, łá' biiyéehii ídáhádaht'iiinii, łá'íi nchọ'go yádaakt'íi dawa

k'ihzhì' ndaagodinoh'aahgo, ² Mé' ání gozlíni ibe' yídìh daanlìhíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihì'nañ biyati', ibe' nkt'éhi, bídìh daanohlìjì, bee daanołseeł doleelhíí bigha: ³ NohweBik'ehñ bilgoch'oba'íi ilk'idá' daasolìhgo. ⁴ Án bich'ì' nnohkáh, án tséé hìnaahíí k'ehgo nliì, nnee doo hádaabit'ìjì da ndi lán ilìjgo Bik'ehgo'ihì'nañ habiltìjì. ⁵ Nohwíí ałdó' tséé hìnáhi daanohlìhíí k'ehgo kìh godiyini doo hit'ìjì dahíí nohwee ágólne', okąąh yedaabik'ehíí daadilzini daahleehgo, Bik'ehgo'ihì'nañ baa hì'niihíí k'ehba'ihédaanhsigo daahohkąąh, áí Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihì'nañ bil dábik'eh. ⁶ Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí biyi' gáníí, Isąą, Siongee hágon'áągee tséé dantsé si'aaníí nnish'aah, lán ilìjgo haktini, áí tsééhíí Christ nliì: áík'ehgo dahadíí bosdlaadıí doo hant'é yik'e ídaayándzì da doleel, nii. ⁷ Áí bigha án daahohdlaaníí nohwich'ì' lán ilìjì: áídá' doo da'odlaą dahíí bich'ì'go tséé kìh ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi hágon'áągee dantsé si'aaníí silìjì, ⁸ Doo da'odlaą dahíí yséé bigha nach'igeehíí, tséé ts'iztałgo nach'ikaadíí silìjì, Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' doo daach'idits'ag dahíí bigha nach'iniidéh; díí yee bąngon'ąąhi ádaach'it'ee. ⁹ Áídá' Bik'ehgo'ihì'nañ, godilhiłd' dabíí bits'ą'dí' díyat'éégo idindláádzhì' nohwiká anniidíí, ízigo ye'at'ééhíí ch'ì'nah ádaanołsì doleelhíí bigha nohwíí daałinolt'ìjìhíí hanohwi'dihesnìlhi ádaanoht'ee; nadaant'án okąąh yedaabik'ehíí daanohlìjì, nohwinant'a' dał'áhíí daanohlìjìgo daagodinolołsini, Bik'ehgo'ihì'nañ bíyéé daanohlìjì: ¹⁰ Łahn doo Bik'ehgo'ihì'nañ bíyééhíí daanohlìjì da, n'íi k'adíí bíyéé daanohlìjì: łahn Bik'ehgo'ihì'nañ doo nohwaa ch'oba' da, n'íi k'adíí nohwaa ch'oba'. ¹¹ Shił daanohshóni, díí ni'gosdzán biká'zhì' nanidí' nakaihíí ł'íi det'ìhézhi' kú nakaihíí k'ehgo daanohlìjìgo, nádaanohwoshkąąh, nohwits'í bich'ì' zhinéégo nchò'i zhá hádaaht'iiníí bits'ą'zhì' ádaanoht'ee, nohwijíí yune' nkt'éhíhíí nchò'íi bich'ì' nagonlkaad; ¹² Doo Jews daanlìjì dahíí binadzahgee nohwi'at'e' nkt'éégo ádaanołsì: áík'ehgo doo bik'ehyú ánadaaht'ìjì da, daanìigo nohwída'iltah ndi nkt'éégo ánadaaht'ìjìhíí daayo'ìjìgo Bik'ehgo'ihì'nañ ya'ihédaanzì doleel, án baa nyááhíí bijìjì. ¹³ NohweBik'ehñ biyéé daanohlìhíí bigha nnee yenagos'aaníí dawa bikísk'eh ádaanoht'ee: ízigo nant'án, án ízigo at'éhi nliìgo daadohts'ag; ¹⁴ Nant'ánchañ daanliiníí ałdó' daadohts'ag, áí doo bik'ehyú ánadaaht'ìjì dahíí biniidaagodilne'go, ł'íi dábik'ehyú ánadaaht'ìjìhíí nkt'éégo ánadaaht'ìjì daayilniigo ízigo nant'án nohwich'ì' yi'aa. ¹⁵ Díí Bik'ehgo'ihì'nañ nohwá hát'ìjì, dábik'ehyú ádaaht'iiníí bee nnee doo daagoyáą dahíí, nt'é yaa yádaakt'íi doo yídaagołsì dahíí, doo nt'é daanì dago ádaahle': ¹⁶ Jews bich'ì' begoz'aaníí doo dayúweh bi'isna' daanohlìjì da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bil

ch'í'otaqahíí doo nohwinch'íí bíl yaa nadaasołtsooz da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bánada'ohsiidíí daanohłııgo daahinońnaa. ¹⁷ Nńee dawa daadinołsı le'. Odlą' bee nohwik'isyú daanliiníí nohwıl daanzh'q' le'. Bik'ehgo'ihí'nań daadinołsıgo bédaaldzid le'. Ízisgo nant'anhíí daadinołsı le'. ¹⁸ Nada'ohsiidíí, nohwinant'a' daanliiníí dawa bee daadinołsıgo daadohts'ag; daanzhooníí ła'íí doo hago ádaat'ıı dahíí doo áı zhá da, áídá' hadaashkeehíí aldó' daadohts'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nłt'éégo ách'ídzaago ídégoch'ilziyúgo, áídá' doo nch'q'go ách'ídzaa da ndi konııgodılne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'ít'ééyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé. ²⁰ Nch'q'go ádaahdzaahíí bighą nohwiniıgodelzaahíí bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' áı Bik'ehgo'ihí'nań bíl nzh'q' nee? Dah. Áídá' dávik'ehyú ádaaht'ıı ndi nohwiniıgodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgo, áı Bik'ehgo'ihí'nań bíl nzh'q'. ²¹ Ágát'éégo nohwiniıdaagonłt'ééhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'ı' ánnıid: Christ nohwá biniıgodelzaa, áık'ehgo shedaanołt'ee le', nohwıłnıı: ²² Áń doo nch'q'go adzaa da, nach'aago yá'iti'ıí doo bizé'dí' diits'ag da: ²³ Áń nńee yati' bee daabokáal ndi bíı doo t'aqzhı' yati' yee okáal da: áń biniıgodelzaa ndi goyéégo nohwich'ı' godish'aah doo nıı da; ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehgo aayałt'ihíí yaa ídet'aq l'ek'e: ²⁴ Áń nohwinch'íí dabıı bits'ı ída'ayıidlaago tsı'ılna'áhi yıká' daztsaa, néé nohwinch'íí bich'ı' dasiıtsaa dá' dávik'ehyú ágot'eehıı bich'ı' daahin'naa doleełhıı bighą: nohwá habı'doltsazıı bighą nohwinch'íí bits'á'zhı' nádaahdzıı. ²⁵ Dibelıı ch'a'onalsáahıı k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adıı t'aqzhı' dibelıı Nanyoodihıı baa nánohkai, áń Christ nłııgo nohwiı'siziinıı Yıńádéz'iinıı nłıı.

3

¹ Da'ágát'éégo isdzané daanohłıni, nohwıką' daadohts'ag; áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo yıkisk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabıldohńıı da ndi, nłt'éégo ádaanoht'eehıı bee da'odlaq daaleehgo daahonołbııh doleeł; ² Nłt'éégo ánadaaht'ııłgo ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań daadinołsıgo daayo'ııhıı bighą da'odlaq daaleeh. ³ Doo nohwıká'yú zhá ídaadołzh'q' da, daazhógo nel'ııhıı bighą doo nohwitsizıl ıltah at'éégo daashbizh da le', ła'íí dawahá óodo ádaaszaahıı doo nohwaa dahnazılgo da, ła'íí diyágé lán ílınıı doo nohwik'isilaago da: ⁴ Áídá' nohwııı yune' nłt'éégo ágot'eehıı bee dénzhonego ádaahle', nohwııı yune' isht'edaagodnt'éégo, ła'íí dant'éheego be'ádaanoht'eego, áı be'ıdaadołzhoonıı doo da'ılıı daaleeh dahi, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee lán ílıni. ⁵ Da'ágát'éégo doo ánıídá' isdzané daagodnłsinıı Bik'ehgo'ihí'nań yaa da'ohııhıı

ídaadilzhoo lək'e, bikā' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lək'e, shinant'a' yikniigo: da'osodlaadhíi bighā án bich'eke'yú k'ehgo daasolji, nht'éégo ádaanoht'eeyúgo, la'íi doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanohtíni, nohwi'aa baa natsídaahkeesgo bil daagonohji, bits'í doo nkdzil dahíi bighā daadinolsi, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi nohwi'ihina' nohwá ágoksiníi da'ánohla nohwíyéehíi bighā; áik'ehgo da'ohkaqahgee doo nohwich'í' nagont'og da. ⁸ Da'iké'yú goz'aaníi, daanohtígha nohwinatsekees da'á ádaanohtí, laa daach'ohba' le', odlā' bee ik'isyú daanohtíigo bil daanohtígo le', nohwíjii'í' nohwił daagoch'oba' le', k'édaanohtí le': ⁹ La' doo bik'ehyú ádaanohtíwizlaa dayúgo doo iké'dená ágánadaahdle' da, daanohtíwóch'iid lək'eyúgo doo t'aaqzhi' daahóhch'iid da: áidá' gozhóóníi bá hádaaht'íi; díi bighā Bik'ehgo'ihinañ nohwich'í' ánniid bídaagonolsi, la'íi ái bee gozhóóníi nohwíyéé doleeł. ¹⁰ Hadín ihinañ bil nzhooníi, la'íi nht'éégo bíyokkaal hat'íiníi, án doo nchog'o yakti' da le', doo le'ilchoo da le': ¹¹ Án nchog'íi yits'á'zhi' anne'go nht'ééhíi ye'at'íi le'; ilch'í'gont'ééhíi yiká hat'íigo nkdzilgo yikádéz'íi le'. ¹² NohweBik'ehú nnee dávik'ehyú ádaat'eéhíi yik'idéz'íi, ái bi'okaqahíi yíyéstsaq: áidá' nnee doo bik'ehyú ánadaat'íił dahíi yits'á'zhi'go dahnot'aał. ¹³ Nht'éégo ádaanoht'eedá', hadínshā' nohwiní'dilnih? ¹⁴ Dánzhog'oggo zhā ágot'eéhíi bighā nohwiniidaagont'éé ndi, nohwá gózhog' doo: nnee nohwik'edaanníihíi doo bédaaldzid da, doo nohwił nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áidá' nohweBik'ehú, Bik'ehgo'ihinañ nliigo, nohwíjii yune' daadinolsi le': nht'ééhíi nohwádihyú goz'aaníi nohwíjii biyi' yune' nda'ohíhíi nnee la' yighā nanohwídilkiidyúgo, hagog'éégo bich'í' hahdziihíi t'ah bíntse bídaagonolsi le', taaqdego la'íi daadinolsigo baa nadaagohtí' le': ¹⁶ Nht'éégo ánadaaht'íiłgo ídádaagososíidgo, Christ biláhyú nohwi'at'e' nht'éé ndi léda'ilchoogo nchog'o ánadaat'íił daanohtínihíi ídaa yádaandzi doleeł. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgoyúgo nht'éégo ánadaaht'íił ndi nohwiniidaagont'ééhíi dávik'eh, áidá' nchog'o ánadaaht'íił zhíneéhíi bighā nohwiniidaagont'éeyúgohíi doo nzhog' da. ¹⁸ Christ dałahndi nohwinchog'híi bighā biniigodelzaa, án dávik'ehyú át'ééhíi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihinañ yaa nnohwiníihíi bighā, bits'í zhā zesdji, áidá' biyi'sizini doo zesdji da, ái bee naadiidzaa: ¹⁹ Ái bee spirits ha'áshijeedyú nyáágo yich'í' yakti'; ²⁰ Ái spirits- híi doo ánídá' dabízhā daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihinañ bāgohoaal lək'e; Noah hínaadá' tsina'eekíi áile'dá' tsina'eekíi biyi' tsebíi hilt'eego zhā hasdakai, tú biláhyú. ²¹ Ái túhíi tú bee baptize ánohwi'delzaago

Jesus Christ daztsaądı' naadiidzaahíí biláhyú hasdáhiikaihíí bee nohwil ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníí nail'eelgo ágolzee da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éégo idégoch'iksigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádzaago Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa; Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí, la'íí yedaabik'ehíí, la'íí spirits binawodíí dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahíí k'ehgo nohwíí áldó' binatsekeesíí k'a'at'éégo nohwinatsekeesíí ádaahle'go nohwíí áldó' bá nohwiniigodilne'go dávik'eh: hadín bits'í bee biniigodelzaahíí nchq'íí yits'á' n'yáá; ² Áík'ehgo nehená'zhí' kots'í zhinéégo nchq'íí ánadaat'ííhíí doo yaa biini' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań hát'ííníí zhá ánát'íílgo yaa biini' doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokaąh dahíí bíl daanzhoągo ánadaat'ííhíí k'ehgo ánadaahiit'ííl n'íí ąął bech'ígóyáá; díínko be'ánadaahiit'ííl ni': nchq'íí doo bich'í' t'ąązhi' ádaant'ee da ni', nohwits'í zhinéégo nchq'íí zhá hádaahiit'íí ni', nohwil nádaagodeyis ni', da'iidlaągo daagodnlch'aad ni', da'iidlaągo nohwil daagonedlji ni', la'íí da'ílinéhíí daahohiikaąh ni': ⁴ Bíl nchq'go ánadaat'ííl n'íí, k'adíí nchq'go ánadaat'íílyú doo bíl aanáhkeel dahíí bighą nohwída'iltah: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, nnee daahinaahíí hik'e nanezna'íí bílgo ilk'idá' yaa yakti'go siziiníí, bináál' áí nneehíí ánadaat'ííl n'íí dabíí ídaa nadaagolni' doleel. ⁶ Nnee nanezna' n'íí t'ah daahinaadá' nt'é bighą yati' baa gozhóni bee bich'í' ya'íiti'? Yati' baa gozhóni daayodlaągo biyi'siziiníí Bik'ehgo'ihí'nań yił daadoleehíí bighą, dabíntsédá' góyéégo bándaaagost'ąą ndi. ⁷ Ágot'eehíí dawa k'ad bengonáh: áí bighą nohwiini' daagoljigo, ídaa daagonohdzaągo da'ohkaąh le'. ⁸ Díínko itisgo begoz'áni, dážhó kł daanohjog le': i'ijóóníí nohwitah begoz'ąayúgo, la' ni'íksiih ndi nohwil'ijóóníí áí bee bíl ya'istsooz. ⁹ Ildenáągo hasta' nahkáh, doo bik'e daasholch'iigo da. ¹⁰ Nnee bána'iziidíí nt'é bíyééhíí yá yinádéz'jigo yita'iniihíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí dałá' daanotjige nohwaa daizné'íí iltah ádaat'eehíí bee kł ch'odaahniih. ¹¹ Nnee la' yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'íí zhá yee yakti' le'; nnee la' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nłdzilgo ábísigo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşl doleelgo, án dážhó ba'ihégoşl le', la'íí dawa yebik'eh le', doo ngonel'ąą dayú dahazhi'. Doleelgo at'éé. ¹² Şil daanohshóni, nohwi'odla' bee bígodzjilgo nanohwíntaahi nyé'i bee nohwich'í' godeyaayúgo, dilidgo nniihíí k'ehgo, doo nohwil díyadaagot'ee da le', doo

ágonzjiyú bee shich'í' ágodzaa doo daanohsɿ da le': ¹³ Ndi Christ biniigodelzaagee nohwíí áldó' itah daanohłjii bighą nohwł daagozhó le'; ák'ehgo án bits'ą'idindláádí ch'í'nah alzaago dązhó nohwł daagozhó doleel. ¹⁴ Christ bizh'í' hii bighą nchó'go nohwaa yádaach'ilti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit, bee bits'ą'idindláádí, nohwikázhi' nłjii bighą: nchó'go nohwaa yádaakti'íi Bik'ehgo'ihí'nań nchó'go yaa yádaakti', áidá' nohwich'í' zhinéego Bik'ehgo'ihí'nań dązhó ba'ihégoš. ¹⁵ Áidá' nohwiniidaagonł'ééyúgo hii, nnee naitseedí doo daanohłjigo da le', in'jii dagohii nchó'go at'íiní, dagohii doo bidildoo dahii nabintł'ogii áldó' doo daanohłjigo da le'. ¹⁶ Áidá' nnee la' Christ yodlaahii bighą biniigonł'ééyúgo doo yik'e idaayándzi da le'; áidá' áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzi le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aah doleelii biká' ngonyáa, bichągháshé hii dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lək'eyúgo, nnee Bik'ehgo'ihí'nań baa nł'éégo na'goni'íi doo yikisk'eh ádaat'ee dahii hagot'éégošą' bendaagonáh doleel? ¹⁸ Nnee dá bık'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdákai lək'eyúgo, áidá' nnee doo daagodnłsɿ dahii la'íi nchó'go ádaat'iiní hagoshą' ádaane'? ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań hát'jigo biniidaagonł'ééhii nzhógo ánadaat'jigo biyi'siziiní Bik'ehgo'ihí'nań yaa daide'aahgo binádaadéz'jii le', án dawa áyílaahii la'íi da'áníyú at'éhi nłj.

5

¹ Nohwitaahyú ínashood yánaziiní daanohłni, nohwich'í' yashti', shii áldó' áí itah nshłj, Christ biniigodelzaahii hish'jigo baa nagoshni', la'íi ízisgo at'ééhii ch'í'nah alne' doleelii shii itah nshłj doleel; díinko nádaanohwoshkąąh: ² Ínashood daanliiní, Bik'ehgo'ihí'nań bidibehłj daanłjigo bá da'dohné'go binádaadeh'jii, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaahł'jigo; doo bestso bighą da, ndi nohwł daanzhó hii bighą ánadaahł'jii; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihí'nań daanliiní bedaanoht'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa daidez'aaní doo nant'án ádaadoł'jigo binádaadeh'jii da, ndi nł'éégo ádaanoht'eego nohwedaakt'ee doleelii bighą. ⁴ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bidibehłj Nanyoodí itisgo at'éhi ch'í'nah siljigo, yaaká'yú ch'ah hobjii bits'ą'idindláádí, doo da'ílii hileeh dahi, nohwaa dot'aal doleel. ⁵ Da'ágát'éégo áni nahkaiyehii, ínashood yánazini daadinokšigo daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyolba'go daalidohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihí'nań nnee ídaa da'odłí hii yits'ą'zhí' áyłsɿ, áidá' bilgoch'oba'íi bee ídaa daagoch'iyolba'íi

yich'odaanii. ⁶ Áík'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinolziggo Bik'ehgo'ihí'nań binawodúí bit'ááhzhí' ádaanoht'ee le', áídí' dabúí hát'íígee hadag daanohtwidolteek. ⁷ Nohwich'í' nadaagont'ogíí dawa Bik'ehgo'ihí'nań baa daidenoh'aah; án zhá nohwaa bíł goyéé. ⁸ Nchog'go nohwich'í' na'iziidíí, ch'iidn nant'án, ndóicho áńíigo k'azhá iyáágo anál'isíí k'ehgo nohwitahyú leehidáhíí bighá nohwiini' daagolíí le', ídaa daagonohdzaq: ⁹ Nohwi'odlq' nłdzilgo án bidag ádaanoht'ee, odlq' bee nohwik'ííyú ni'godszań biká' da'áík'ehgo goyéégo bich'í' nadaagowaa bídaagonolziggo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, dawa bee nohwaa daach'oba'íí, dahazhí' ízigo ágot'éhi goz'ayú Christ Jesus biláhyú nohwich'í' ánniid, áík'ehgo dét'íhézhi' nohwiniidaagodilne'íí bikédí'go nł'éégo hadaanohtwidile', daanołdzilgo ła'íí nohwinawod golíígo doo t'ąqzhí' nnádotłish dago ádaanohtwile'. ¹¹ Áń doo ngonel'ąq dayú dahazhí' ízigo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondljiidíí bígonsini shich'oníigo shúí da'ayáhago nohwich'í' k'e'shilchíí ni', Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí da'at'éégee baa nohwil nagoshni', nłdzilgo bee nasozíigo nohwidag yashti'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánátséhíí, Gozhóq, daanohtwíłnii, danohwíí Bik'ehgo'ihí'nań hanánohtwihesnilhíí k'ehgo bíí aldo' hanádaabides'nil; ła'íí shiye' Márcus holzéhi aldo', Gozhóq nohwíłnii. ¹⁴ Łil daanohtjooqgo daagodinołziggo daalohs'qs le'. Christ Jesus bíyéé daanohtíinií ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąq le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí lá'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihí'naán dávik'ehyú át'ééhií biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwítteehíí biláhyú bí'odlq' daa golínií bich'í' k'e'eshchii, áí bí'odlq' hik'e néé nohwi'odlq' ílíni bíl dálelt'ee: 2 Bik'ehgo'ihí'naán lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bídaagonońsiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'naán bílgoch'oba'íí lá'íí bits'á'dí' ílch'í'gontéehíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'naán bits'á'idindláádíí hik'e binzhq'íí yich'í' nohwiká ánniidíí bídaagosiilzjíd, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dávik'ehyú daahin'naago bídaanel'ąągo ádaanohwizlaa: 4 Áń biláhyú ízisgo hik'e ílłigo nohwaa hí'né'íí nohwaa det'ąą; áí bee ní'gosdzán biká' nnee nchq'i zhá hádaat'íhíí bighą daagołchqo'íí bits'á'zhí' hasdádohkah, lá'íí Bik'ehgo'ihí'naán ye'at'ééhií k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. 5 Áík'ehgo dážhó dahdaanołdqhgo dawa bee nohwi'odlq', nłt'éégo ihí'naahíí bílgo da'íké' ndaahńil; nłt'éégo ihí'naadí' nohwíł'igoziníí ałdó'; 6 Ła'íí nohwíł'igozídí' ídaa gonohdzaaníí ałdó'; ídaagonohdzaadı' nohwíni' k'eh ádaanońsiníí ałdó'; lá'íí nohwíni' k'eh ádaanońsídí' Bik'ehgo'ihí'naán bikísk'eh ádaanoht'eehíí ałdó'; 7 Ła'íí Bik'ehgo'ihí'naán bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo ładaach'ohba'íí ałdó'; lá'íí k'eh k'ehgo ładaach'ohba'dí' nohwíł'ijóóníí bílgo. 8 Áí dawa nohwiyi' begoz'ąągo dayúweh nohwiyi' nołseelyúgo, nohweBik'ehń bídaagonońsiníí bee doo da'íliné daahinońnaa dago nest'ą' ch'il yiká' nant'íhíí k'ehgo nłt'éégo ánadaaht'íhíí daanoł'jł doleel. 9 Áídá' hadín díí ye'adíhíí bíńáá ágodíhíí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'jı da, łah binchq'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. 10 Áí bighą nko, shik'íyú, nohwiká ánniidgo hanohwezńilíí nłt'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanońsigo dahdaanołdqh; dıí dawa be'ádaanoht'eeýúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwíniíhíí bilakt'áhgee goz'aaníí dahazhı'i nohwich'í' bíl ch'í'dotjł. 12 Áík'ehgo dıí dawa ík'idá' bídaagonońsı ndi, lá'íí da'ąniigo nohwíł ch'ídaagost'áaníí bee nadaasoziı ndi dayúweh bíńádaadońh hásht'jı. 13 T'ah hinshnaadá' dıí bíńádaańniihgo ádaanohwinsihíí shıł dávik'eh; 14 K'adégo dastsahgo bígonsihíí bighą, Jesus Christ nohweBik'ehń shıł ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. 15 Ła'íí nohwits'á' dasiitsááhíí bikédı'go dıí dawa dávik'ehn bíńádaańniih doleelhii bighą ádaanohwıłdishńii. 16 Jesus Christ nohweBik'ehń binawodíí

la'íí nádaakíí baa nohwił nadaagosiilni'dá', doo nach'áhágo na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'á'idindláádíí danéé nohwiñáá bee daahiit'ííhi baa nadaagohiilni'.
 17 Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa bits'á'dí' dilziníí la'íí anáyet'iiníí bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindláádíí bits'á'dí' la' hadzii'go gánniid, Díinko shiYe' shił nzhóni, án baa shił gozhóq.
 18 Díí yaaká'dí' ánniidíí daadihiits'ag, dził dilzini biká' án bił nahiikaidá'.
 19 Áí bee Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íí ádaanii n'íí da'aniiigo nohwich'í' alzaa; áí yati'íí kq' godiłhił yuñe' dilti'húík'ehgo at'éehíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nkt'éé, ya'ái k'azhâ hagháhzhî', la'íí ts'ıksqosécho hagháhzhî', áík'ehgo daanohwiíí yuñe' be'idindláád doleeł.
 20 Ntsé díí nohwił ídaagozî le', Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'eeshchiiníí biyi'dí' yunáásyú ádaagone'íí baa na'gozni' n'íí doo la' nñee dabízhâ binatsekeesíí bee ch'í'nah áile' at'éé da.
 21 Doo ánídá' Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti' n'íí doo dabíí hádaat'ííyú yádaakti' da: áídá' nñee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyilti'go yádaakti' ni'.

2

1 Áídá' nñee bitahyú Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidíí ádaadil'íígo nakai ni', da'ágát'éégo nñee Bik'ehgo'ihinañ biyati' yaa iłch'ídaago'aah ádaadil'íígo nohwiłahyú nakai doleeł, iłch'ígót'aahíí nñee da'íííí daidesniłíí léda'ıłchoogo nohwił ch'ídaago'aahgo nakai doleeł, áí nohweBik'ehñ bidikíí bee nadaabihesnii ndi án doo bídaagonlzî da daayihni doleeł, áík'ehgo biká' ngonyaágee dabíí dagoshchî' da'íííí daaleehíí yee ách'í' daagodit'aah doleeł.
 2 Áík'ehgo nchq'go ánádaat'ííhí nñee láágo yikísk'eh daahikáh doleeł; dénchq'go ágádaat'eehíí bighá da'anii ágot'ee zhinéehíí nchq'go yaa yádaakti' doleeł.
 3 Dawahá dayúwehégo ídáhádaat'íígo nach'aago yati'íí bee nohwee hádaakdzil daaleeh doleeł: áí doo ánídá' góyéégo bá ndaagost'aq n'íí t'ah íł, la'íí bił ch'ígodeehíí biba' t'ah bágoz'aq.
 4 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí nchq'go ádaadzaa n'íí biniidaagodilne'íí doo t'aqzhî' yotq' da, áídá' ch'iidn bikq' dilti' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagołheł dážhó diltiłgo oda'i'án yuyaa bésh hishbizhíí bee bídaast'qoogo ígozisgo baa yá'iti'zhî' ákúyaa biba' isht'eni'nil;
 5 Doo ánídá' ni'gospdzán biká'gee nñee biniidaagodilne'íí Bik'ehgo'ihinañ doo t'aqzhî' yotq' da, ndi ni'gospdzán biká'gee doo daagodnłsî dahíí bił tú idesjoolgo áyíılaadá' Noah, dabik'ehyú ágot'eehíí yaa yałti'ihí biłgo tsebíí hilt'eego hasdáyíınil lék'e;
 6 La'íí Bik'ehgo'ihinañ kîh goznıł, Sódóm la'íí Gomórrah daaholzéhi, da'íííí daaleehgo yıłch'ígonyíí, iłch'ii zhâ silıjzhî', áík'ehgo yunáásyú nñee Bik'ehgo'ihinañ doo daagodnłsî da doleełíí

áí k̄ih gozn̄ilíí hagot'éégo bich'í' daagodigháhíí bee bił
 ídaagoz̄i; ⁷ Áídá' Lot, n̄nee dábik'ehyú át'éhi, hasdáyílt̄íí, án
 n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dázh̄o nch̄o'go bi'at'e'íí
 yaa nant'og l̄ék'e: ⁸ (Lot, dábik'ehyú át'éhi, áí n̄nee yitahyú
 gólíídá', begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yo'j̄igo la'íí
 yidits'ago, bits'á'dí' bijíí dázh̄o bił na'diní' dawa j̄j̄i;) ⁹ Áík'ehgo
 nohweBik'eh̄n n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh ádaat'eehíí
 nabídintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyíníííí yígóts̄i,
 áídá' n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ
 n̄nee yándaago'aahíí bij̄j̄j̄zhí' biba' ádaayíks̄igo yígóts̄i,
 biniidaagodil̄ne' doleełgo: ¹⁰ N̄nee bits'í nch̄o'go hádaat'iiníí
 yikísk'eh daahinaahíí, la'íí binadaant'a'íí doo daidits'ag dahíí,
 Bik'ehgo'ihí'nañ hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígóts̄i.
 Áí ídaa da'odlíigo ádaat'j̄j̄, la'íí dabízh̄a daabik'eh, yaaká'yú
 daagolííníí daach'idn̄ks̄ini doo biini' daah̄ah dago ncho'go
 yaa yádaakti'. ¹¹ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú
 daagolíni, binawodíí hik'e binldzilíí itisgo ádaat'éhi, doo la'
 da'okáałgo nohweBik'eh̄n binadzahgee baa dahdaago'aah
 da. ¹² Ndi áí n̄neehíí dzilká'yú gólííníí k'a'ádaat'ee; áí dzilká'yú
 gólííníí doo natsídaakees da, dabínik'eh ánádaat'j̄j̄híí zh̄a
 ye'ádaat'ee, bił nda'dideełgo natseedhíí bigh̄a daagoz̄l̄j̄i:
 áí n̄neehíí doo yídaagołs̄i dahíí d̄ench̄o'go yaa yádaakti'; áí
 dabíí nch̄o'go ánádaat'j̄j̄híí bigh̄a da'ílíí daaleeh doleeł;
¹³ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bigh̄a biniidaagonk̄'ééhíí
 bich'í' nadaahi'nił, got'j̄j̄igo daagodn̄ch'aadíí gonedl̄j̄i daanz̄i.
 Da'íłch̄o'phíí la'íí bik'e ídaa yágosiníí daanl̄j̄i, bił da'ohsaagee
 nohwich'í' nadaach'aahíí yee ídaa da'odlíí; ¹⁴ Nant'í' na'idahíí
 zh̄a hadaadéz'j̄j̄, nch̄o'go ánádaat'j̄j̄híí doo ádałs̄j̄ih da; biini'
 doo daanldzil dahíí k'ize'daidihinił: dawahá hádaat'iiníí
 ladaile'go dázh̄o yídaagołs̄i; bił ch'ídaagodeehgo bá ha'odz̄iíhi
 ádaat'ee: ¹⁵ Nk̄'éégo ágot'eehíí bits'á'zh̄i' dahdikaigo ch'a'okai;
 Bálaam, Bósor biye', ánát'j̄j̄híí k'ehgo yikísk'eh ánádaat'j̄j̄ł, án
 doo bik'ehyú adzaa dahíí bigh̄a bich'í' nahi'niłhíí bił nzh̄o'q
 l̄éké; ¹⁶ Áídá' nch̄o'go ánát'j̄j̄híí bigh̄a n̄dzilgo bich'í' ha'odz̄ii:
 túlgayé doo yałti' da n'íí n̄nee bizhihíí bee bich'í' hadziigo
 Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidin'íí doo goyáá dayú ane'
 n'íí áis̄j̄id. ¹⁷ Áí n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' íłch'ídaago'aahgo
 ádaadil'ini, ley'dí' tú hadaazl̄j̄i n'íígee tú ád̄ihíí k'ehgo ádaat'ee,
 yaak'os bił nadaagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; áí aad nahinagíí
 k'ehgo godil̄híí bád̄ihyú dahazh̄i' bágóz'aa. ¹⁸ Ídaa da'odlíigo
 yati' nchaahíí yee yádaakti'go n̄nee nda'íks̄ihgo daahinaahíí
 bitahdí' dánane yits'á'heskaihíí k'izébidihinił, bits'í nch̄o'íí
 zh̄a hádaat'j̄j̄igo, la'íí nch̄o'íí doo yich'í' t'aažh̄i' ádaat'ee dago
 k'izébidihinił. ¹⁹ Dawa bee nohwich'í' bił ch'ída'nt̄j̄ih daabik̄ni

ndi dabíí nchọ́'íí bí'sna' daanlìjídá' ádaanii: hant'é nnee bidag hagháhíí, da'ái bí'sna' hileeh. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwiniíhíí, yídaagolsíníí bee ní'gosdzán biká'gee nchọ́'go ágot'eehíí bits'á'dí' haheskaihíí bikédí'go, da'ái nchọ́'íí bee ák'ínanáda'íst'ó'ógo, áí bitis nádaasdlìjyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'íí bitisgo nchọ́'go ádaat'eeego nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehíí doo yídaagolsì dago zhiñeehíí doo bá nkt'éé da, ndi yídaagolsìdìí bikédí'go dilzìhgo bengot'aaníí baa daadest'aa n'íí yits'á'zhì' ádaasdzaa zhiñéehíí itisgo doo bá nkt'éé da. ²² Da'aniigo goyáágo yatí'íí gáníhíí k'ehgo ádaat'ee, Gósé dabíí bikwih n'íí yaa nadáhgo néídaq; la'íí góchi tánásgizihí gosht'ish yiyi' nanáhasghal, ñii.

3

¹ Díí nakidn nohwich'ì' k'ená'ishchii, shìl daanohshóni; díí naltsoos da'ála biyí'dí' ík'idá' bídaagonolsì n'íí nohwìl ch'í'nah ánashdle' ' bínadaaahniihgo nkt'éégo baa natsídaahkees doleelgo: ² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi daagodnłsini yunáasyú ádaagone'ihí yaa nadaagolni' n'íí bínadaaahniih doleelgo, la'íí nohweBik'ehń Hasdánohwiniíhíí binal'a'á daandliiníí nohwinkááyú yegos'aaníí áldó' bínadaaahniih do leelgo nohwich'ì' k'ená'ishchii: ³ Díí ntsé bídaagonolsì le', iké'yú yólkaalyú okqah yaa daadlohií dabíí nchọ́'go hádaat'iiníí ye'at'éégo nadaakai doo, ⁴ Áí gádaanii doo, Da'os'ah laq Jesus nadáhíí begoz'aa? Doo áníidá' daanohwitaa n'íí nanezna'dí' godezt'igo dawahá alzaadá' ágot'ee n'íí k'ehgo t'ahágot'ee, daanii doleel. ⁵ Díínko doo yínadaaahniih hádaat'ìjì da, doo áníidá' yáa Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee alzaago golìjì ni', ní'gosdzán áldó', áí tú bits'á'dí' gólìjì, la'íí tú bee alzaa: ⁶ La'íí áí túhíí bee ní'gosdzán n'íí tú bíl idezjoolgo, ní'gosdzán biká' dawahá ásdjìd: ⁷ Da'ái Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí bee yáa la'íí ní'gosdzán bílgo díí jìjì t'ah golìjìhíí didlid doleelgo biba' goz'aa, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aa híí bijìjìzhì', la'íí nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí da'ílíí daaleehzhì' biba' goz'aa. ⁸ Díí da'á baa yonah hela', shìl daanohshóni, nohweBik'ehń da'á jìjì, doo náhóltag dayú legodzaahíí k'ehgo yaa natsekees, la'íí doo náhóltag dayú legodzaahíí, da'á jìjì k'ehgo yaa natsekees. ⁹ Nnee la' nohweBik'ehń yengon'áaníí doo laile' da daanzì ndi da'aniigo laile'; ñzaadyú nohwá goho'aa, doo hadín da'ílíí hileeh hat'íí da, áidá' nnee dawa binchọ́'íí yits'á'zhì' ádaane'go hat'íí. ¹⁰ In'ìjìhíí t'é'yú nadáhíí k'ehgo nohweBik'ehń ngon'áá'híí bijìjì biká' ngonyáágo, yáa yat'éégo áhiłts'ago bech'ígonáh, la'íí dawa be'alzaahíí kq' dázhq sidogi bits'á'nddoogo hiyìh, ní'gosdzán la'íí biká'gee nnee ádaizlaahíí dawa áldó'

nnádik'áh. ¹¹ Dúí dawa da'áizhí' ádíhíí bighá, nnee hago'at'éhi daanohíí doleelgo baa natsídaahkees, daagodinolsigo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áá'íí bijíí ndaahohlíigo la'íí bikádaadeh'íigo, aí bijíí biká' ngonyáágo yáá ditláádgo, hiyíhgo edííh, la'íí yáá hik'e ní'gosdzán be'alzaahíí kq' dázho' sidoogo bits'á'nldoogo hiyíh. ¹³ Áídá' nééhíí, nohwá ngon'ááníí bik'ehgo yáá ánídéhi la'íí ní'gosdzán ánídéhi bikádaadeet'íí, aí biyi' dábik'ehyú ágot'eehíí zhá begoz'áá doleel. ¹⁴ Áí bighá, shíł daanohshóni, ágát'éehíí bikádaadeh'íigo, dahdaanołdohgo nkegohen'ááníí be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idilhił dago, la'íí doo nohwaa dahgoz'áá dago nohweBik'ehń daanohwidołtséel. ¹⁵ La'íí nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aalhií bighá hasdách'igháhií ká ch'íotaą daanołsigo nł'éé; Paul, nohwik'isn nohwił daanzhóni, aldo' bigoya' baa det'áahíí bik'ehgo, da'áik'ehgo nohwich'í' k'eda'ashchíí; ¹⁶ Binaltsoosíí dawa biyi' dúí yaa nagolní'; aí biyi' la' nyeehi ye'anííhií doo bígózi da; aí yati'íí nnee doo bił ídaagozi dahíí, bi'odlq' doo nldzil dahíí, nádaayogisgo; la' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchiíníí aldo' ágádaayił'íí, ágádaat'ííhií bee dabíí ídił ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Áí bighá nohwíí, shíł daanohshóni, dabíntsé dúí bídaagosolsíídhíí bighá ídaa daagonohdzaą, doo ídaa daagonohdzaą dayúgo, dánko nnee daanchq'íí nda'íksiihií bee da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' ádaanołwile', áídí' nldzilgo nasozíí n'íídi' nadohkahi at'éé. ¹⁸ Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwińiilhií, dayúweh bídaagonolsigo biłgoch'oba'íí binkááyú daanołseeł le'. K'adíí la'íí dahazhí' án ba'ihégozi le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' nlíni, án daadesiits'aaní, nohwińáá bee daahiit'iiní, daahihiiltsaaní, nohwiġan bee nabik'ídaadenlñihí, án Yati' be'ihí'náhi, Christ nliġ; ² (Ihi'naahí ch'í'nah alzaa, án daahihiiltsaa, baa nadaagohiilni', ihi'naa doo ngonel'aq dahí, nohwiTaa yił nlíni, nohwich'í' ch'í'nah alzaahí nohwił baa nadaagohiilni'); ³ Daahihiiltsaaní la'í daadesiits'aaní nohwił baa nadaagohiilni', nohwí aldo' nohwił lił daanjoo doleehí bigha: nohwiTaa la'í biYe', Jesus Christ, bił da'anii lił daandliġ. ⁴ Dázhó nohwił daagozhó doleehí bigha dí nohwich'í' baa k'eda'iilchii. ⁵ Díinko Christ bits'á'dí daadesiits'aq, ák'ehgo nohwił nadaagohiilni', gádaanohwiłn'niigo, Bik'ehgo'ihí'nań idindláádí nliġ, godiłhihí dázhó doo la' biyi' golí da. ⁶ Godiłhihí biyi' nahiikaidá, bił lił daandliġ daan'niiyúgo léda'ilchoo, da'anii ágot'eehí doo bikísk'eh ádaant'ee da: ⁷ Ádá' Bik'ehgo'ihí'nań idindláádí yiyi' nliġhí k'ehgo néé aldo' idindláádí biyi' nahiikaiyúgo, lił daanjoo, ák'ehgo biYe' Jesus Christ bidihí nohwinchó'í dawa nohwá yidiłkoo. ⁸ Nohwinchó'í da'ádih daan'niiyúgo, ích'í' nadaahiich'aa, ák'ehgo da'anii ágot'eehí nohwiyi' da'ádih. ⁹ Nohwinchó'í baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinchó'hí bigha nohwaa nágode'aah, án da'áníyú át'éé, dávik'ehyú át'éé, ák'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahí dawa nohwá nai'eel. ¹⁰ Doo hak'i nchó'go ádaahidzaa da daan'niiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań lé'ilchóhi nliġgo ádaahidle', ák'ehgo biyati'í doo nohwiyi' golí da.

2

¹ Shichagháshé, dí nohwich'í' k'e'eshchii, doo hak'i nchó'go ádaah'í da doleehí bigha. Ndi dahadín nchó'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'í' nohwá yałt'í' gólí, Jesus Christ, dávik'ehyú át'éhi: ² Áń nohwinchó'hí bigha bidil idezjoolí yee na'aznilhi nliġ: doo danéé zhá da, ni'godszań dágoz'aq nt'éégo biká' nnee binchó'í aldo' bá. ³ Christ yengon'áaní bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhá án bidaagonlzihi bee nohwił ídaagozi. ⁴ Dahadín, Shí án bigonsi, niidá' án yengon'áaní doo bikísk'eh at'éé dahí, lé'ilchóhi nliġ, da'anii ágot'eehí doo biyi' golí da. ⁵ Ádá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yikísk'eh at'éehí bił nzhooní dayúweh nłzil hileehí bigha łalzaa: dí bee da'anii biyi' daandliġgo nohwił ídaagozi. ⁶ Dahadín, Christ biyi' nshliġ, nihií, higaal n'í k'ehgo

higaalgo dávik'eh. ⁷ Shik'íyú, begoz'aaní doo ánídéhi bee nohwich'í' k'e'eshchii da, áídá' begoz'aaní doo ánídá'hi, doo ánídá' bídaagonłsini. Doo ánídá'hi begoz'aaní, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aąđi' godezt'i'go daadohts'agi at'éé. ⁸ Áídá' godilłhíkí bech'ígonyáádá' da'anii idindláádí k'adí be'idindláádí bighą begoz'aaní ánídéhi at'éé, Christ biláhyú da'anii, nohwí aldó' nohwich'í' da'anii: ái begoz'aaní bee nohwich'í' k'ená'ishchii. ⁹ Dahadín, Idindláádí biyi' nashaa, niídá' bik'isn yik'enniihyúgo, án t'ah godilłhíkí yiyi' nagháhi at'éé. ¹⁰ Dahadín bik'isn bił nzhooní, idindláádí yiyi' golí, áik'ehgo bighą nach'igeehí da'ádih. ¹¹ Áídá' bik'isn yik'enniihí godilłhíkí yiyi' golí, godilłhíkí yiyi' nagháhi at'éé, hayú deyaa shíhí doo yígótsi da, godilłhíkí bińáá áyisdídhí bighą. ¹² Shichągháshé, Christ bizhi'í biláhyú nohwinchó'hí bighą nohwaa nádaagost'aąhí bighą nohwich'í' k'e'eshchii. ¹³ Nnee báyan daanołhni, Bik'ehgo'ihinań, dantsé godezt'i'go golíni, bídaagonłshí bighą nohwich'í' k'e'eshchii. Nnee áni nahkaihí, nchó'i nliłhń bitis daasolliłhí bighą nohwich'í' k'e'eshchii. Chągháshé daanołhni, nohwíTaa bídaagonłshí bighą nohwich'í' k'e'eshchii. ¹⁴ Nnee báyan daanołhni, dantsé godeyaadı' godezt'i'go golíni bídaagonłshí bighą nohwich'í' k'eshilłhí ni'. Nnee áni nahkaihí, nadaanołwodí, Bik'ehgo'ihinań biyati' nohwiyi' golíhí, ła'í nchó'i nliłhń bitis daasolliłhí bighą nohwich'í' k'eshilłhí ni'. ¹⁵ Ni'gosdzán biká' ágot'eehí, dagohí ni'gosdzán biká' nandeehí doo nohwí daanzhó da le'. Dahadín ni'gosdzán biká' ágot'eehí bił nzhooyúgo, nohwíTaa bił'ijóóni doo biyi' golí da. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' be'ágot'eehí dawa, kots'í nchó'i hat'íni, końáá bee nts'í'łsiihí, kohina' be'ída'ch'odliłhí, dí dawa doo nohwíTaa bits'ą'dí da, ni'gosdzán bits'ą'díhi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzán ła'í nchó'go hách'it'iini bech'ígowáh: áídá' hadín Bik'ehgo'ihinań dahát'íyú ánát'íłkí dahazhí' golí. ¹⁸ Shichągháshé, nnágodzaahí biká' ngonyáá: Christ yich'í' nagonłkaadí hináh doleełi ba'ikodaanołs; ilł'idá' Christ yich'í' nadaagonłkaadí łąągo neheskai; ái bee nnágodzaahí biká' ngonyáá bídaagonłzi. ¹⁹ Ái nohwits'ą' dahiskai ni', ái doo bił daandlił dahí bighą nohwits'ą' dahiskai; bił daandlił lėk'eyúgo, t'ah bił nahiikai doo ni': áídá' nohwits'ą' oheskai, ái bee bígózi, doo bił daandlił dago. ²⁰ Áídá' nohwí Holy Spirit nohwiyi' golí, áik'ehgo dawa nohwí ıdaagozi. ²¹ Da'anii ágot'eehí doo bídaagonłsi dahí bighą nohwich'í' k'e'eshchí da, áídá' bídaagonłshí bighą, ła'í lė'ichoohí doo ła' da'anii ágot'eehí bits'ą'dí dago bídaagonłsi. ²² Hadín lė'ilłhóhi nlił? Jesus doo Christ nlił da, niłhí, án lė'ilłhóhi

nlj̄. Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwíTaa at'éé da, n̄ihíí ła'íí, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, n̄ihíí Christ bich'í' nagonłkaadíí nłını at'éé. ²³ Hadín, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé da, n̄ihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa doo yígółs̄j̄ da: áídá' hadín, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé, n̄ihíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa áldó' yígółs̄j̄. ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aądí' godezt'i'go daadesots'aaníí dayúweh nohwiyi' golj̄j̄ le'. Ágádaaht'j̄yúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa ła'íí biYe' dała' bıl daanołh̄j̄j̄ doleel. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'aą dahíí yaaká'yú bee daahinołnaa doleel, nohwíłn̄niidgo nohwá ngon'aą. ²⁶ Dahadín k'izénohwíłteeh hádaat'iiníí díí baa nohwich'í' k'eshılch̄j̄j̄ ni'. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit nohwíkázhi' áyíłaa, t'ah nohwiyi' golj̄j̄, doo hadín nohwıl ch'ídaago'aah da ndi nzhq̄q̄: da'án dawa nohwıl ch'ígó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwıl ch'ígon'aąhíí k'ehgo Christ biyi' daanołh̄j̄j̄ le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daanołh̄j̄j̄; áík'ehgo án hıltséhíí bijj̄j̄ doo bédaahiildzid dago nasiidzj̄j̄ doleel, nyáágee doo bınáál ídaa yádaandzj̄j̄ dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'éégo bídaagonłs̄j̄yúgo, n̄nee daantj̄j̄gee da'áígee ánadaat'j̄j̄híí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé ádaat'eego bídaagonłs̄j̄.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa ntsolaą bıl daanj̄q̄q̄, bichagháshé daanołwíłdi'niigo: ni'godzán biká' n̄nee doo bídaagonłs̄j̄ dahíí bighą néé áldó' doo nohwídaagonłs̄j̄ da. ² Shił daanołshóni, k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandlj̄j̄, hago ádaant'ee doleelíí doo hwahá bigozij̄h da: ndi díí bídaagonłzj̄, án hıltséhíí bijj̄j̄ án ga'adaant'ee doleel; da'át'éehíí k'ehgo daadidiiltséh doleelhíí bighą. ³ N̄nee daantj̄j̄gee áík'ehgo Jesus yich'í' biini' tédaat'iiyúgo, Jesus dázho nzhq̄q̄híí k'ehgo nzhq̄q̄go ádilzj̄. ⁴ Dahadín doo bik'ehyú át'éé dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí áldó' doo yee ıłs̄j̄ da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo be'ch'ıłs̄j̄ dahíí át'éé. ⁵ Díinko bídaagonłs̄j̄, Jesus nohwinchq̄'íí yó'oyidi'aahgo nyáá; ła'íí nchq̄'íí doo ła' ye'at'éé da. ⁶ Dahadín án biyi' nliiníí doo nchq̄'go at'j̄j̄ da: ła'íí dahadín nchq̄'go at'íiníí doo hak'i bıltsąą da, doo bigółs̄j̄ da. ⁷ Shichagháshé, hadín nohwich'í' naoch'aa hela': dahadín da'áígee ánát'j̄j̄híí dábik'ehyú át'éé, Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'éehíí k'ehgo. ⁸ Dahadín nchq̄'go ánát'j̄j̄híí ch'iidn nant'án bits'a'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaadí' godezt'i'go nchq̄'go at'j̄j̄. Ch'iidn nant'án ánát'j̄j̄híí íıdołdıj̄híí bighą Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nyáá. ⁹ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliiníí doo nchq̄'go at'j̄j̄ da; Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi biyi' nlij̄híí bighą: doo

hago'at'éégo ncho'go at'íí da, Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliihíí bigha. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé dagohíí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bígózı doleel: dahadín doo dávik'ehyú át'éé dahíí, la'íí doo bik'isn bíl nzhqo dahíí doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'goni'íí yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aqadı' godezt'i'go daadesots'aqahíí át'éé, daanohwigha híl daanjoo'go dávik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, ncho'i nliihín yits'á'dí' nliigo bik'isn náizesdji. Nt'é bigha yizes-híí? Dabíí bi'at'e' ncho'dá' bik'isn dávik'ehyú át'éehíí bigha. ¹³ Shik'íyú, ni'godzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, doo nohwil diyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwil daanzhoqohíí bigha da'itsaah bits'á'dí' ihinaazhí' daasiikaihíí bídaagonlzi. Dahadín doo bik'isn bíl nzhqo dahíí, da'itsaahíí yiyi' golíí. ¹⁵ Dahadín bik'isn yik'enniihn ílk'idá' nnee yizes-híihíí k'ehgo at'éhi at'éé: dahadín nnee yizes-híihíí 'ihinaa doo ngonel'aq dahíí doo yee hinaa dago bídaagonoksi. ¹⁶ Jesus bi'ihina' nohwá nyinné'íí bee Bik'ehgo'ihinañ bi'ijóóníí bídaagonlzi: áik'ehgo néé áldó' nohwí'ihina' nohwik'isyú bá ndaan'né' dávik'eh. ¹⁷ Dahadín ni'godzán biká' be'ihinaahíí dawa yígoyihíídá', bik'isn tét'iyéégo yígótsı ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hagog'éégo Bik'ehgo'ihinañ bi'ijóóníí bijíí biyi' golíí? ¹⁸ Áidá' shichagháshé, da'aniiigo híl daanjoo'go ílch'odaahi'nii le', doo daazhógo ádaan'niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Díí bee da'anii ágot'eehíí bits'á'dí' daandliigo bídaagonlzi doleel, la'íí Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nohwijíí biyi' nkegohen'ááníí begoz'aq doleel. ²⁰ Nohwijíí yune' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandziyúgo, Bik'ehgo'ihinañ nohwijíí bitisgo at'éehíí dawa yígótsı. ²¹ Shił daanohshóni, nohwijíí yune' dávik'ehyú ádaant'eehíí bídaagonlziyúgo, Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee doo ndaahiildzid da. ²² Áik'ehgo nt'éhéta bídaahónkeedíí nohwaa yiné', ngon'ááníí bikísk'eh ádaant'ee, la'íí dávik'ehyú ádaant'eehíí bigha. ²³ Díínko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdlaq le', la'íí híl daanohjoo le', Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'áqahíí k'ehgo. ²⁴ Hadín Bik'ehgo'ihinañ ngon'áni yikisk'eh at'éehín, Bik'ehgo'ihinañ biyi' golíí, la'íí Bik'ehgo'ihinañ yiyi' golíí. Holy Spirit nohwaa daizné'íí bee Bik'ehgo'ihinañ nohwiyi' golíigo bídaagonlzi.

4

1 Shił daanohshóni, spirits doo dawa daahohdlaq da, áidá' spirits bídaanohtahgo bídaagonoksih, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' daanlii shíhíí, dagohíí doo bits'á'dí' daanlii da shíhíí: Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádaadil'ini láágo

ni'gosdzán biká' niheskaihií bigha. ² Díí bee Bik'ehgo'ihinañ biSpirit bídaagonłsı: Spirit daantııgee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, nihií Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' nłini at'éé: ³ Áída' spirit daantııgee, Jesus nnee k'ehgo nyáá, doo nii dahıı doo Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' nłini at'éé da: díí Christ bich'ı' nagonłkaadıı bispirit at'éé, hıgháhgo ba'ikodaanołsı n'ıı; da'ái ilk'idá' ni'gosdzán yıká' nlıı. ⁴ Shichagháshé, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi daanołlıı, áık'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádaadil'ini bitis daasolıı: nohwıyı' golııhn ni'gosdzán biyi' golııhn bitisgo at'ééhıı bigha. ⁵ Ni'gosdzán bits'á'dí' daanlıı: áı bigha ni'gosdzán biká' ágot'eehiı yaa yádaaktı', áık'ehgo ni'gosdzán biká' nnee daabidits'ag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi daandlıı: dahadıń Bik'ehgo'ihinañ yıgólınıı nohwidits'ag; áıda' dahadıń doo Bik'ehgo'ihinañ yits'á'dí'hi nlıı dahıı doo nohwidits'ag da. Díí bee spirit da'anihiı nlıı shıhıı, dagohıı spirit lé'ılchoohıı nlıı shıhıı bídaagonłzı. ⁷ Shił daanołshónı, kıl daanjoo le': i'ıjooınıı Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé; dahadıń bi'ıjooınıı Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nłini at'éé, k'ıı Bik'ehgo'ihinañ yıgólı. ⁸ Dahadıń doo bi'ıjoo dahıı, doo Bik'ehgo'ihinañ yıgólı da; Bik'ehgo'ihinañ i'ıjónı nlııhiı bigha. ⁹ Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bi'ıjooınıı nohwıl ch'ı'nah alzaa, Bik'ehgo'ihinañ biYe' dała'áhi ni'gosdzán biká'zhı' nkeyinł'a', án bee daahin'naa doleełgo. ¹⁰ Dıınko i'ıjooınıı at'éé, doo néé Bik'ehgo'ihinañ nohwıl daanzhoqohıı bigha da, ndi bıı bił daanjoohiı bigha biYe' nohwá yın'la', bidihıı bee nohwinch'o'hiı bigha nohwá nahınił doleełgo. ¹¹ Shił daanołshónı, Bik'ehgo'ihinañ dázhó bił daanjoohiı bigha, néé áldó' kıl daanjoo le'. ¹² Doo hak'ı hadıń Bik'ehgo'ihinañ yo'ıı da. Néé kıl daanjooyúgo Bik'ehgo'ihinañ nohwıyı' golıı, nohwıl nzhoonıı dayúweh nłdzil hıleehiı bigha łalzaa. ¹³ Díí bee Bik'ehgo'ihinañ biyi' daagondlııgo, k'ıı bıı nohwıyı' golııgo bídaagonłzı, dabıı biSpirit nohwaa yiné'hiı bigha. ¹⁴ NohwiTaa biYe' ni'gosdzán biká' nnee hasdáyiniłgo yın'la'ıı daahihıltsaago baa daagohııl'ı'. ¹⁵ Dahadıń, Jesus Bik'ehgo'ihinañ biYe' at'éé, nihiı Bik'ehgo'ihinañ biyi' golıı, bıı áldó' yiyı' golıı. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ bił daanjoonıı bídaagonłzı k'ıı daahohııdłaa. Bik'ehgo'ihinañ i'ıjónı nlıı; áık'ehgo hadıń i'ıjónı yiyı' golıınıı, Bik'ehgo'ihinañ yiyı' golıı, k'ıı bıı áldó' Bik'ehgo'ihinañ biyi' golıı. ¹⁷ Áı bigha nohwıl'ıjooınıı nłdzilgo nohwá łalzaa, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahıı bijıı doo daasiıte' dago nasiıdzıı doleełgo ni'gosdzán biká' daagondlıı ndi án ye'at'ééhıı néé áldó' be'ádaant'eehiı bigha. ¹⁸ Hadıń bi'ıjooınıı doo neıldzid da; i'ıjooınıı łalzaahıı bee négodzidıı nain'ı: hadıń neıldzidıı

biniigodilne'. Hadín neildzidíí bi'ijóóníí doo łalzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dantsé bił daanjõõhíí bighą nohwił daanzhõõ. ²⁰ Dahadín, Bik'ehgo'ihí'nań shıł nzhõõ, nıidá' bik'isn yik'ennıihúyugo, áı lé'ıłchóhi nliı: dahadín bik'isn yo'ını ndi doo bił nzhõõ dadá', hagog'éeego Bik'ehgo'ihí'nań, doo yo'ıı dahıı, bił nzhõõ doleel? ²¹ Dıı Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'áni at'ée, Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bił nzhoonıı bik'isn aldó' bił nzhõõ le'.

5

¹ Nnee daantııgee Jesus, Christ nliıgo yodlaanıı, Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliı: áık'ehgo dahadín nohwiTaa bił nzhoonıı, bizhaazhé aldó' bił nzhõõ. ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwił daanzhõõgo, ngon'áanıı bikısk'eh ádaant'eeeyugo, áı bee Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé nohwił daanzhõõgo bıdaagonlzi. ³ Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áanıı bikısk'eh ách'ıt'éeéhıı, án koł nzhóni at'ée: án ngon'áanıı bikısk'eh ách'ıt'éeéhıı doo nyee da. ⁴ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliinıı ni'gosdzán biká' ágot'eehıı yıtis nliı: nohwi'odla'ıı bee ni'gosdzán biká' ágot'eehıı bitis daandliı. ⁵ Hadín ni'gosdzán biká' ágot'eehıı yıtis nliı? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nliıgo yodlaanıı zhá. ⁶ Jesus Christ tú hik'e dił biłgo bee nyáá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e dił biłgo bee nyáá. Holy Spirit da'anıı nliıhıı bighą da'anııgo baa nagolni'. ⁷ Taagi yaaká'yú da'anııgo baa nadaagolni', nohwiTaa, hik'e Yati' nlıni, ła'ıı Holy Spirit: áı taagihıı dała'áhi at'ée. ⁸ Taagi ni'gosdzán biká' da'anııgo baa nadaagolni', Holy Spirit, hik'e tú, ła'ıı dił: dıı taagihıı dálekt'eego ádaanıı. ⁹ Nnee nadaagolni'ıı hodaayéłts'aą, áıdá' Bik'ehgo'ihí'nań nagolni'ıı itisgo ádaanzıgo hodaayéłts'aago nkt'ée: áı nagolni'ıı dabıı biYe' yaa nagolni'hıı at'ée. ¹⁰ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yodlaanıı, dabıı da'anıı na'goni'go yıgõtsı: dahadín Bik'ehgo'ihí'nań doo yodlaą dahıı, lé'ıłchoogo áyıltsı; biYe' yaa nagolni'ıı doo yodlaą dahıı bighą. ¹¹ Dıınko yaa nagolni'ıı at'ée, Bik'ehgo'ihí'nań ihı'naa doo ngonel'aą dahıı nohwaa daidez'aą, dıı ihı'naahıı biYe' yiıy' golıı. ¹² Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yigoyııhıı ihı'naa doo ngonel'aą dahıı yee hiınaa; dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo yigoyııhıı dahıı doo áık'ehgo hiınaa da. ¹³ Dıı k'eshchiinıı nohwiı, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' daahohdlaanıı nohwich'ı' k'eshchıı; ihı'naa doo ngonel'aą dahıı bee daahinohnaa bıdaagonõtsı doleelhıı bighą, ła'ıı Bik'ehgo'ihí'nań biYe' bizhi' dayúweh daahohdlaą doleelgo. ¹⁴ Dıınko bee bada'õndliı, nt'éhéta biká da'ohııkaąh, bıı hát'ıınıı bik'ehgoyugo, nohwidits'ag: ¹⁵ Nt'éhéta biká da'ohııkaąhgee nohwidits'ago bıdaagonlziyugo, biká da'ohııkaąhıı daasiit'ııdgo bıdaagonlzi. ¹⁶ Dahadín

bik'isn nchọ'íí doo bigha da'itsaah dahíí ye'at'íígo yo'ííyúgo, yigha okaaḥ le', áík'ehgo nchọ'íí doo bigha da'itsaah dahíí ye'ádaat'iiníí Bik'ehgo'ihí'nań ihí'naahíí bá baa daide'aah doleeł. Nchọ'híí bigha da'itsaahíí gólíí: áí bigha hadín okaaḥ le' doo dishnii da. ¹⁷ Doo bik'ehyú ánách'ot'ííł dahíí dawa nchọ'ihíí át'ée: áídá' nchọ'íí doo bigha da'itsaah dahíí gólíí. ¹⁸ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliiníí doo nchọ'go at'íí dago bídaagonlzi; Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłt'éeego bistíí, áík'ehgo nchọ'i nliihń doo bíhi'náh dago ábítsi. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daandlįigo bídaagonlzi, áídá' ni'gosdzán dágoz'aa nt'éeego nchọ'i nliihń yebik'eh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nyáágo nohwil ídaagozįgo ádaanohwizlaahíí bídaagonlzi, Bik'ehgo'ihí'nań da'anii nłni bídaagonlzi doleełgo; dabíí da'anii nłni biyi' daagondlįi, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlįi. Díí Bik'ehgo'ihí'nań da'aníhi, ła'íí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí át'ée. ²¹ Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okaaḥíí bits'á'zhį' ádaanoht'ee. Doleełgo at'ée.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihí'nañ bita'hazlaahíí, bichagháshé bílgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'aníigo shíł daanzhọ, doo shí zhá da, nnee da'anii ágot'eehíí yídaagołsiníí dawa áldó'; 2 Da'anii ágot'eehíí nohwíjii biyi' golííhíí bighá k'e'eshchii, áí da'anii ágot'eehíí dahazhí' nohwíł nlii doleeł. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwíTaa biYe' nłíni, bits'á'dí' aatét'íi ła'íí ilch'í'got'éehíí bee nohwich'í' goz'aą le', da'anii ágot'eehíí ła'íí il'ijóóníí bílgo. 4 Nichagháshé ła', nohwíTaa nohwá ngon'ááhíí k'ehgo da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikahgo baa niyááhíí bighá shíł gozhó. 5 Shilah, begoz'aanii doo áníidéhi bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'aądá' bee nohwá ngot'aą n'íí, baa nánoshkaąh, díńko, Łil daanjó. 6 Díí bee nohwí'ijóóníí bígózi, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii bikísk'eh hiikahyúgo. Díńko begoz'áni, Bi'ijóóníí biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'aą n'íí k'ehgo. 7 K'izé'idilteehíí ła'ágo ni'gosdzán biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo áníí dahíí k'izé'idilteehíí ła'íí Christ bich'í' ngonkaadíí át'éé. 8 Ídaa daagonohdzaą, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'ii da doleełgo, áídá' áí bighá nohwich'í' nahi'níł doleeł. 9 Dahadíń, Ilch'ígonsh'aah, niidá', Christ ánííyú doo áníí dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ doo bíł nlii da. Áídá' dahadíń Christ ánííyú ánííhíí nohwíTaa hik'e biYe' bílgo yil nłíni át'éé. 10 Hadín nohwaa nyáágo díí ilch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yałti' dayúgo, nohwigowa yune' nohwíł ha'áowáh hela', doo k'ébıldohnii da: 11 Hadín k'eyilniihíí nchọgo na'iziidíí yich'oníhi át'éé. 12 Łáágo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' ła'íí bek'e'echíhe bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daahit'iiigo ilch'í' yádaahiilti'íí zhá hasht'íí, áík'ehgo zhá dawa bee nohwíł daagozhó doleeł. 13 Nídee Bik'ehgo'ihí'nañ bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhó, daaniłnii. Doleełgo át'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, Gaius shił nzhóni bich'í' k'e'eshchii, án da'aniiigo shił nzhq̄q̄. ² Shił nzhóni, niyi'siziinií dá nkt'éé nt'éégo át'ééhíí k'ehgo dawa ná nzhq̄q̄go ła'íí doo nígol'ih dago ná hásh't'íí. ³ Nohwik'isyú ła' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínáángo yaa nadaagoln'i'híí bighą dązhq̄ shił gozhq̄q̄. ⁴ Odlą' bee shichągháshé daanlíni da'anii ágot'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'ikonsigo dązhq̄ shił gozhq̄q̄, bitisgo baa shił gozhq̄q̄nii she'ádih. ⁵ Ni, shił nzhóni, nohwik'isyú ła'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanniihíí da'anii nkt'éégo ánt'íni at'éé; ⁶ Hagot'éégo bich'odaanniihíí ha'ánázéh yune' yaa nadaagoln'i': Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee bich'odaanniiigo dawa bá łaadalé'go nkt'éégo ánt'íni at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí aí k'ehgo bá ách'ít'íígo nzhq̄q̄. ⁷ Christ yaa nadaagoln'i'híí bighą dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokąąh dahíí doo nt'é yídaayokéedgo da. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí nkt'éégo ádaanzí le', ágádaahiit'íiyúgo néé áldó' da'anii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahi'ni. ⁹ Ínashood ha'ánákséhíí bich'í' k'eshelchíí: ndi Diótrephe, itah nlíni, ínashood binant'a' hishleeń nziigo ádest'íni, doo nohwídaayésts'ąą da ni'. ¹⁰ Ái bighą shíí níyáágo bi'at'e'i bínashniih doleeł, yati' nchq̄'i yee nohwich'í' yakti', daanohwoch'íidgo: aí doo bił hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'onii hát'íí da, ła'íí hadíí hádaat'iiníí, Dah, yihni, áidí' doo itah hileehi yá hát'íí da. ¹¹ Shił nzhóni, nchq̄'íí doo be'í'íí da, nkt'ééhíí zhą be'í'íí. Hadíń nkt'éégo ánat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'hi at'éé: áidá' doo bik'ehyú ánat'ííł dahíí Bik'ehgo'ihí'nań doo yígótsi da. ¹² Demétrius nnee dawa nkt'éégo baa yakti', da'anii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'nah áyíłsi, néé áldó' nkt'éégo baa nagohiiln'i', baa nagohiiln'i'íí da'anii, bídaagonółsi. ¹³ Łąągo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'í' k'e'eshchii da: ¹⁴ Áidá' det'ihégo nándestséel ndi at'éé, lihít'íigo ilch'í' yáhiilti' doleeł. Ilch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'ąą le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhq̄q̄, daanihni. Akú nohwit'ekéhíí dała'á daant'íígee bizhi' daahónzhiigo, Gozhq̄q̄, shá daabiłnii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

¹ Shíi Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihinaán nohwitaa hadaidezlaahíí bich'í' k'eshchii, áí Jesus Christ ídádaabolta'í la'íí Bik'ehgo'ihinaán bich'í' ádaanñiidi: ² Bik'ehgo'ihinaán bilgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí la'íí bil'ijóóníí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Shił daanohshóni, odla' bíl dała'á da'ohiidlaahíí bee hasdá'iildéhi dázho hasht'íígo baa nohwich'í' k'eshchíígo ni', áídá' odla' nnee Bik'ehgo'ihinaán báhadaadeszaahíí baa daadest'aa n'íí bá nadaagonlkaad doleelgo nohwidag yashti' doleelhií bigha nohwich'í' k'eshchii. ⁴ Nohwitahyú nnee la' ha'adaanihest'íí, áí doo áníidá' díí bigha ch'idaagodeehgo bá nagoz'aa lék'e, nnee doo daagodnłsı dahíí, Bik'ehgo'ihinaán bilgoch'oba'íí k'ihzhı' ádaizlaadá' nchọ'íí zhá dahot'éhé yaa idaadest'aa lék'e, la'íí Bik'ehgo'ihinaán dała'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ gádaabilñii, Doo án zhá da'ch'okaaah at'éé da, daañii. ⁵ Díí ilk'idá' bídaagonłsı ndi bínadaañiih nohwildishñii, nohweBik'ehñ nnee Egypt golzeedı' hayínil n'íí bikédı'go, áí bitahyú doo da'odlaa dahíí da'ílií ádaizlaa lék'e. ⁶ Bik'ehgo'ihinaán binal'a'á la' yaaká'yú daagolıı n'íí dantséda' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhı' daaheskai, áík'ehgo godilñil yuyaa bésh hishbizhıí bee dahazhı' dahdaahest'óógo ígozısgo baa yá'iti'íí bijıızhı' Bik'ehgo'ihinaán bishñil. ⁷ Sódóm la'íí Gomórrah la'íí binaayú kış nagoznłlı biyi' nnee daagolıni n'íí da'ágát'éégo nant'ı' na'idaahıí yaa idaadest'aa, la'íí ilch'ı' biini' daama', áí bich'ı' nahi'ñiilgo dahazhı' ch'iidn biko' diltki'ı yee biniidaagodeszaa; díinko bee nnee bíl ch'idaagot'aahi at'éé. ⁸ Da'ágát'éégo díí nnee nchọ'go nadaayeehıí bee bits'ı dailchọq, yedaabik'ehıí doo daidnłsı da, la'íí yaaká'yú daagolıni daach'idnłsıni nchọ'go yaa yádaaktı'. ⁹ Míkael, Bik'ehgo'ihinaán binal'a'á yaaká'yú daagolınií da'tiséyú sitınihi ndi, ch'iidn nant'an yilnagonlkaadgo Moses bits'ı n'íí bigha lahadit'áhdá' biini' haıhgo doo yati' ye'okaałgo yaa dahgoz'aa da, áídá' gáyilñii, NohweBik'ehñ nił diteh ndi at'éé. ¹⁰ Áídá' díí nneehıí, nt'é doo yıdaagołsı dahíí nchọ'go yaa yádaaktı': ndi dzılká'yú gólınií doo natsıdaakees dahıí k'a'at'éégo dabınık'eh yıdaagołsınií ánadaat'ıılıí zhá ye'adaat'ee, áí bee ídaadilchọq. ¹¹ Áí nnee bá góyéé doleel! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'ı' nahi'ñiilhií bigha nihesı n'íí k'a'at'éégo zhaali yidázhı'

ádaane'go ndaahĩsiih, la'íi Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihinañ yich'i' nagonkaadgo da'ílii silijhíi k'ehgo ái da'ílii daadoleel. ¹² Díi nneehíi Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee k̄l daanohjooogo náda'ohdijhíi daikchooqho ádaat'ijh, doo daaste' dago itisgo náda'idijh bil náda'ohdijhgee: yaak'os tú da'ádijhgo bil nagoyolhíi k'ehgo ádaat'ee; ch'il náhásgani binest'a' ádini, nakidn da'ilké' náhásgani, bikeghad dá bil hádodzjizíi k'ehgo ádaat'ee; ¹³ Túnteel bighán hashkeego nadiidáhíi k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayi'feehíi k'ehgo bi'at'e' bik'e ídaayágosiníi hit'ij hileeh; ts'iksqqsé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnaznilhíi k'ehgo ádaat'ee, chagotheel dázhó díhikihíi dahazhí' bá begoz'aq. ¹⁴ Adamdí' godezt'i'go gots'id ilké' hanátolchijgee Énoch naghaa lék'e, án díi nneehíi yunáasyú ágone'íi yaa nagolni' lék'e, gánniidgo, Isaq, nohweBik'ehñ nnee báhadaadeszaahíi goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yil dokah, ¹⁵ Nnee dawa yándaago'aahíi bigha higháh, ái nneehíi bitahyú hadíi doo daagodnłsi dahíi doo daagodnłsi dago ánadáat'ijid n'íi bil ch'í'nah ádaagole'go, la'íi Bik'ehgo'ihinañ daayokáalgo yaa yádaakti' n'íi áldó' nda'iksiihíi bil ch'í'nah ádaagole'go higháh. ¹⁶ Díi nneehíi aadaanét'íi, la'íi dawahá yida'iltah, ncho'i hádaat'iiníi yikisk'eh daahinaa; ídaa da'odlíigo yati' dázhó nchaahíi yee yádaakti', daazhógo ádaaniigo yati' baa gozhóni bee nnee yich'i' yádaakti', da'it'ijhíi bigha. ¹⁷ Ndi shil daanohshóni, Jesus Christ nohweBik'ehñ binadaal'a'a yunáasyú ágone'íi dabíntsedá' yaa nadaagolni' n'íi bínadaahñiih; ¹⁸ Gádaanohwiłnii n'íi, Iké'yú goldohíi biyi' aadaadlohíi doo daagodnłsi dago ncho'íi hádaat'iiníi yikisk'eh ádaat'eehíi daahikáh doleel. ¹⁹ Díi nneehíi da'anii ágot'eehíi yits'a'zhí' ádaane'íi daanlij, ni'gosdzán biká' ágot'eehíi yikisk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolij da. ²⁰ Áídá' nohwihíi, shil daanohshóni, nohwi'odla' dilzini bee nłdzilgo ádaadohdle', Holy Spirit biláhyú da'ohkaqho, ²¹ Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóóníi biyi' daagonohñijgo ádaadinolzi, Jesus Christ nohweBik'ehñ nohwaa ch'oba'go dahazhí' ihinaahíi nohwaide'aahíi biká daadeh'íi. ²² Ái nnee ncho'go ánadaat'ijhíi la' baa daach'ohba'go lahgo bich'i' ádaanoht'ee: ²³ La'ihíi bincho'íi baa daagonohsaqgo, ko' biyi'dí' hadaahohdzijisgo hasdádaahñíi; ncho'go ánadaat'ijhíi bigha bidiyagé bits'a' kizhgo alzaahíi ndi nohwił daancho' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleelíi yits'a'zhí' Bik'ehgo'ihinañ ánohwisigo yinel'aq, la'íi doo nohwaa dahgoz'aq dago dabíi bits'a'idindláadgee, bidáhzhí' dázhó nohwił gozhóogo nasozijgo ádaanohwidoliligo yinel'aq, ²⁵ Án Bik'ehgo'ihinañ da'áa góyáni, Hasdánohwiñiikíi, ihégosiníi, ízisgo at'éehíi,

dahot'éhé yebik'ehíí, ła'íí nawodíí bíyée le', dák'ad, ła'íí dahazhí'. Doleelgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

¹ Bik'ehgo'ihinaan yunaasyu hago agoneh shihii Jesus yil ch'inah agolaa, Jesus banada'iziidii bich'i' ch'inah ailehii bigha; bana'iziidi, John holzehi, yich'i' na'agole'go yaaka'di' binal'a'a John yich'i' oyii'a': ² John, Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii, la'ii Jesus Christ hant'e nii lan shihii, la'ii hadii dahot'ehé yo'ii lan shihii yaa nagosni'. ³ Hadin yunaasyu hago agonehi baa na'goni'ii yozhihii, la'ii hadin daidezts'aanii biyaa daagozhoo doleel, la'ii dii k'eshchiinii daayotai'ii aldo' biyaa daagozhoo doleel: ilk'ida' biká' nagowaahii bigha. ⁴ Shii, John nshlini, Asiayú inashood ha'ana'sehii gots'idiyu nagoznili bich'i' k'eshchii: Nliinii, nlii n'ii, dogali, an bits'a'di' ilgoch'oba'ii la'ii ilch'i'gont'ehii bee nohwich'i' goz'aa le'; la'ii Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinaan nant'aago dahsdaagee badih nadaaziinii bits'a'di'; ⁵ La'ii Jesus Christ da'aniigo aanagolni'ii, nanezna'ii bitahdi' dantsé nagosdlini, ni'gosdzan biká' nnee nadaant'aahii ya nant'ahi aldo' bits'a'di', ilgoch'oba'ii hik'e ilch'i'gont'ehii bee nohwich'i' goz'aa le'. an bil daanioogo nohwincho'ii aal nohwa tayizgiz bidikii bee, ⁶ An nant'an adaanohwizlaa, la'ii bitaa, Bik'ehgo'ihinaan, bi'okaaqah yebik'ehgo adaanohwizlaa; an dazho ba'ahégoši le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayu dahazhi'. Doleelgo at'ee. ⁷ Isaa, yaak'os biyi'di' nadah; dakowa daach'iltséh, hadin bighadaach'isgeedii aldo': ni'gosdzan biká' nnee dahot'ehé iltah at'ee'go hadaazt'i'ii an yik'e natidaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'ee. ⁸ NohweBik'ehn, nliinii, nlii n'ii, dogali, Dak'a'at'ehi, ganii, Shii Alpha hik'e Omega, begodeyahi hik'e bengont'i' nshlii. ⁹ Shii John, nohwik'isn, Jesus binkaayu nohwil daa' nohwich'i' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilakt'ahgee nohwil daanshlini, la'ii nyee ndi dayuweh bil dahikahi, ni' tayi' dahgoz'aa Patmos holzeegee sidaa, Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii hik'e Jesus baa nagoshni'ii bigha. ¹⁰ Godilzini bijii Holy Spirit shika'zhi' adzaago, shine'di' kozhii dazho adiid dilwoshgo disiits'aa, besh dilwoshé aniihii k'ehgo, ¹¹ Ganiigo, Shii Alpha hik'e Omega nshlii, dantséyui hik'e ik'e'yuihi: aidi' ganadi'niigo, Hant'e h'iniini naltsoos biyi' bak'e'ilchiigo Asiayú ha'ana'zehé gots'idiyu nagoznili bich'i' anleh; Ephesus, Smyrna, Pergamos, Thyatira, Sardis, Philadelphia, Laodicea, dii dawa bich'i' adaanle'. ¹² Hadinsha' ashikni nsigo t'azhzi' nanishne'. Akú ik'ah ko'ii biká'dahnasikt'ahi odo be'alzaahi gots'idiyu odaaz'aago hilsaa; ¹³ Ik'ah ko'ii biká'

dahnásilt'áhi gots'idiyú odaaz'aahíi ilni'dí' la' nnee ga'ánolini sizij, bidiyágéhií bikets'inyú nel'aq, bízis óodo be'alzaahi dázho nteeli bitilyú nel'aqgo bínást'í'. ¹⁴ Bitsits'in hik'e bitsizil ligai, dibelji bighaa dázho ligai lehíi k'ehgo, zas k'ehgo ligai; bináahíi kq' yaadiinahíi k'ehgo at'éé. ¹⁵ Bikeehíi besh brass holzéhi, kq' biyi' hibeezhgo dázho bik'ena'didlaadhíi k'ehgo at'éé; bizihíi tú dázho láqgo dits'ag lehíi k'ehgo airts'ag. ¹⁶ Bigan dihe'nazhinéego ts'iksqsé gots'idi dahyonik: besh be'idilthshé dá'ích'izhinéé deníni bizé'dí' há'áa; la'íi binii'íi ya'ái dázho bits'á'idindláad lehíi k'ehgo at'éé. ¹⁷ Hiltsaqad' biyahzhi' nágo' dasiitsaqhíi k'ehgo. Ádí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelniih, gániiigo, Doo néndzid da; shíi dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshij. ¹⁸ Shíi dasiitsaq n'íi naahi'naahíi nshij; saq, dahazhi' hinshnaa, Doleelgo at'éé; ch'iidntahíi la'íi da'itsaahíi bá be'igeesé nashnil. ¹⁹ Hant'é hí'ínií hik'e hago ágót'ij shihíi, la'íi kodí' godezt'i'go hago ágone' shihíi bak'e'íchíi; ²⁰ Ts'iksqsé gots'idi shigan dihe'nazhinéego dahishnilgo hinltsaaníi, hik'e ik'ah kq'íi bikádahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idyú odaaz'aahíi, doo baa nil ígózí dahíi bígosínltsijh. Ts'iksqsé gots'idihíi Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'a ha'ánázéh gots'idi yánazíni ádaat'ee: ik'ah kq'íi bikádahnásilt'áhi gots'idihíi ha'ánázéh gots'idihíi ádaat'ee.

2

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a Éphesusgee ha'ánázéhíi yásizíni bich'ij k'e'íchíi gániiigo: Ts'iksqsé gots'idi bigan dihe'nazhinéego dahyoníi, ik'ah kq'íi bikádahnásilt'áhi óodo be'alzaahi gots'idi yitah naghaahi gánii, ² Anánt'ijhíi, nyeego na'izíidíi, nyee ndi bidag ánt'éehíi bígonsj, nnee nchq'go ádaat'eehíi nil daanchq': la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a daandlij, daanii ndi doo áí daanlij dahíi, léda'ílchoogo ádaaniigo bídaagosínltsijidgo bígonsj aldó': ³ Nyee ndi bínenl'áq, la'íi bidag ánt'ee, la'íi shizhi'hú bigha nyeego na'izíid ní', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsj. ⁴ Da'ágát'éé ndi díi da'á be'ánt'éehíi doo shil nzhqo da, dantsédá' nil'ijóq n'íi bits'á' nnyaahíi bigha. ⁵ Hadí' gódah ch'ínkaad lán shi bínánlniigo t'aqzhi' nádndángo, dantsédá' ánt'ee n'íi k'ehgo ánánldéh; dahyúgohíi dagoshch'ij naa nshángo, ni'ik'ah kq'íi bikádahnásilt'áhi naadishltsijh, doo t'aqzhi' nádndzaa dayúgo. ⁶ Ádá' díi zhá nlt'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanlíni bi'at'e' nil daanchq', shíi aldó' shil nchq'. ⁷ Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznílií hant'é yiknihií yíyéstsaq le'; Hadín dawa yitis siliinií Bik'ehgo'ihí'nañ bidázho gózhqo goz'aq yune' ch'il be'ihí'náhi sikaadíi baa dahnaznilíi yiyáqgo baa godidish'aal. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a Smýrnagee

ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñiihgo; Dantséyúhi hik'e iké'yúhi nłíni, daztsaa ndi naahi'na'i nłíni gáníí; ⁹ Ánánt'íłhíí, nich'í' nadaagont'og, ła'íí tént'iyégo bígonsí, (ndi hánłdzil); ła', Jews daandlıí, daanii ndi doo áí daanlıí da, daazhógo ádaadil'íigo bígonsí, áí Satan yá ála'ánát'íłhi daanlıí. ¹⁰ K'ad bee niniigodılne'íí doo béńłdzid da: nohwíí ła' ch'íidn nant'án ha'ánohwılkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskaazhí' goyéé'go nohwich'í' nagowaa doleeł: ni'odłá'íí bee sínzıí dasíntsaaazhí', áík'ehgo dahazhí' ihi'ná naa dish'aal, gonneegee ch'ah hobııhíí k'ehgo. ¹¹ Hadín bijeyi' golíınıí, Spirit ha'ánázéh nagoznılíí hant'é yıłñiihíí yíyésts'aa le'; Hadín dawa yitis siliınıí nakidngee danáá'itsaahíí doo bee baa gowáh da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñiihgo; Bibéshbe'idılłishé dá íłch'izhıneé deníni golınihíí gáníí; ¹³ Ánánt'ıłhíí, hayú gonlıınıí bígonsí, Satan nant'áágo dahsdaayú: shizhi'íí nł'éeégo hónta'go bee nanıaa ni', Ántipas, nł'éeégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golııyú, zesdııdá' ndi shondlaanıí doo yó'ogodıń'aa da ni'. ¹⁴ Da'ágát'ée ndi díı zhá be'ánt'éeéhíí doo shıł nzhqo da, aigee ła' Balaam íłch'ıgon'áni bıł daanzhóqo daayota', án Bálak Israel hat'i'i nchqo'go ádaane'go doleełı yıł ch'ıgó'aahgo da'okaahgo hidán nadn'ái yaa hasnıl n'íí daayiyaa doleełgo, ła'íí nant'í' nadaakaigo yıł ch'ıgon'áa. ¹⁵ Aigee áldó' ła' Nicoláitans bıł ch'ıdaagos'áni bıł daanzhóqo daayota', áí dážhó shıł nchq'i. ¹⁶ Nınchq'ıí bits'á'zhı' ádıłne'; dahyúgohıí dagoshch'í' naa nsháhgo sizé'dı' béshbe'idılłishé bee bıł nadaagonskaad. ¹⁷ Hadín bijeyi' golíınıí, Spirit ha'ánázéh nagoznılíí hant'é yıłñiihíí yíyésts'aa le'; Hadín dawa yitis siliınıí bán, mánaa holzéhi, nanı'í' n'íí ła' bá daadı'dishné', tsée ıgai bizhi' ánídıehi biká' dahgoz'áni baa dish'aal, áí dahgoz'aanıí baa hit'áanıí zhá yıgółsı. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Thyatıragee ha'ánázéhíí yásizíni bich'í' k'e'íłchíí gánñiihgo; Bik'ehgo'ihí'nań bıYe', bıńáa kq' yaadıınahıí k'ehgo at'éhi, bikeehıí bésh, brass holzéhi, dážhó bik'ena'dıdlaadhıí k'ehgo at'éhi gáníí; ¹⁹ Ánánt'ıłhíí bígonsí, ni'ıjıónıí, shána'ızııdıí, ni'odłá'ıí, nyee ndi bidag ánt'éeéhıí; ntsedá' ánánt'ıdıí bitisgo ánánt'ıłgo nıgonsı. ²⁰ Da'ágát'ée ndi díı zhá be'ánt'éeéhıí doo shıł nzhqo da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań bınkáayú na'ızııdıí ádıłdı'nıhi, shánada'ızııdı nant'í' nadaakaigo yıł ch'ıgó'aah ndi doo nt'é bıłñıı da, ła'íí shánada'ızııdıí da'okaahgo hidán nadn'ái yaa hasnılíí daayiyaa doleełgo yıł ch'ıgó'aah ndi doo nt'é bıłñıı da. ²¹ Nant'í' naghaahıí yits'ágháhgo baa godını'áa; ndi doo yits'ányáa da. ²² Áí bıgha án dıńııhgo ashle', ła'íí hadıı yıł nant'í' naskaihıí dážhó góyéé'go bich'í'

nagowaago ashle', nant'i' nakaihí doo yits'ákáh da lék'eyúgo.
²³ Bichagháshé nadaanne'go ashle'; la'íi ha'ánáshíi dawa shídaagołsı doleeł, shíi konatsekees yígółsiníi hik'e kojíi yune' go'iiniú nshłji: dała'á notjigo hant'é ádaasolaahíi dábik'ehyú nohwich'i' nada'ishniıl doleeł. ²⁴ Áidá' nohwihíi hik'e Thyatíragee daagonohiiniú la'ihíi, ái ilch'ígót'aahíi doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíi, Satan bi'at'e' k'ehgo áná'ol'ijhíi dázho nchọ'go daalch'iniihíi, nohwíi la' t'ah doo hwaa bídaagono'laah dahíi, doo nt'é be'ánadaahne' nohwildishniı da. ²⁵ Díi zhá, hant'é bee nohwıl ch'ígót'aanii ndzilgo daahohta', nánsdzaazhi'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliiniú, la'íi nnágódzáazhi' hago ánásh't'ijhíi bikísk'eh at'éehíi, nnee binant'a' dała'áhíi il'aniyú naznilíi yebik'ehgo baa godidish'aal: ²⁷ ShiTaa shaa godin'ááhíi k'ehgo yá nant'aa doo, bésh ihíi bee; gosht'ish idee daasits'ilgo ts'iltáahíi k'ehgo ts'idoktjıl. ²⁸ Ts'ılsqqsécho baa dish'aal. ²⁹ Hadín bijeyi' golíiniú, Spirit ha'ánázéh nagoznilíi hant'é yilniihíi yiyésts'ąą le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhíi yásizini bich'i' k'e'ilchíi gánniihgo; Bik'ehgo'ihinań Spirits gots'idi la'íi ts'ılsqqsé gots'idi yegoyikíiniú gáníi; Ánánt'ijhíi bigonsı, hinnáágo daanilch'inii ndi dasínťsáni ánt'ee. ² Ch'ínándzıidgo, hadíi nádaagodzihíi dák'azhá nanne'ıi nalwodgo ánándle': hago ánánt'ijhíi Bik'ehgo'ihinań binadzahgee doo nzhqo da laą bigosıłsıid. ³ Áık'ehgo hant'é naa hi'ne' la'íi dasínťs'ąą láą shihíi bínánlnih, ái bikísk'eh ánt'ee, ninchọ'ıi bits'á'zhi' ánán'ne'. Doo ch'ínándzıid dayúgohíi, in'ijhi higháh lehi k'ehgo nsháh, hagee hokosıi biyi' nsháhíi doo bigonłsı da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwiyé godziih, doo hwahá bidiyagé chih ádaile' da: ái dá ligai nt'éégo bik'enada'izlaago bil hishkah doo: ái yik'e shijeedhíi bighą. ⁵ Hadín dawahá yitis siliiniú dá ligai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihina'á naltsoosıi biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolíiniú binadzahgee bizhi'ıi hodishiıl. ⁶ Hadín bijeyi' golíiniú, Spirit ha'ánázéh nagoznilíi hant'é yilniihíi yiyésts'ąą le'. ⁷ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhíi yásizini bich'i' k'e'ilchíi gánniihgo; Godiyihgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigeesé David biyéé n'ıi naitjijhi, ch'intááyúgo doo hadín dená'ditjijhi da; dagohíi de'dintááyúgo doo hadín ch'íná'ıtjijhi da, án gáníi, ⁸ Ánánt'ijhíi bigonsı: isąą, dáádıtjhi ch'ı'otąągo ná áshłaa, doo hadín da'dinótjijhi at'éé da: doo nńdzil da ndi shiyati'ıi hónťą', la'ıi, Án doo bigonsı da, doo hak'i shıldınniid da. ⁹ Satan yá ıla'ánadaat'ijhíi, Jews daandlij,

daanii ndi doo áí daanlii dago léda'ilchoogo ádaaniihií; niyahzhi' hayaa ádaane'go, shil nzhooníi yidaagosiijhgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nye ndi bidag ánt'ee, niddeniidíi bikísk'eh ánt'éehíi bigha ni'gosdzán dahot'éhé biká' nakída'dintaahíi begowáhíi bits'á'zhi' áninsí doo, ni'gosdzán biká' nñee nabída'dintaahíi. ¹¹ Isaa, dák'adégo nánshdaak: ntt'éégo ánt'éehíi nldzilgo hónatá, yaakáyú ch'ah hobijhií niba' si'aaní doo hadín nits'á' náidi'aah da doleeíhíi bigha. ¹² Hadín dawahá yitis siliiníi Bik'ehgohinshnaahíi bikijh biyi' da'ch'okaaíi yune' bíyahdahn'aahíi k'ehgo ashleh, dahazhi' doo ch'ínadángo da: án Bik'ehgohinshnaahíi bizhi'íi biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahíi kih nagoznili bíyéhi nt'é holzee shíhíi áldó' biká' ágoshle', áí Jerúsalem áníidéhi holzee, yaaká'dígo bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahíi bits'á'dí; dashíi shizhi' áníidéhi ndi biká' ágoshle' áldó'. ¹³ Hadín bijeyi' golíiníi, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yijhiíi yiyésts'aa le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Laodicéagee ha'ánázéhíi yásizini bich'i' k'e'ilchíi ganniihgo: Doleelgo at'éé nliiníi, ntt'éégo da'aniigo nagolñi'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyíílaahíi begodeyáhi gáníi; ¹⁵ Anánt'ijhií bígonsí, doo sínk'az da, doo síndog da: dázho sínk'az le'at'éhi, dagohíi dázho síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíi bigha hanídidishkoh. ¹⁷ Shíi hásdzil, shíyéehíi láá, doo nt'é bínshdijh da, ádikn'níi; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, tén'tiyé, nináá ágodijh, dá kinchíi doo ádígonzi dahíi bigha: ¹⁸ Óodo ko' be'alzaahi shaa nahikniíh, hánldzil doleeíhíi bigha; diyagé ligaihíi ák'ihidleeh doleeelgo shaa nahikniíh, dákinchíi'íi bik'e ídaa yágondziníi doo hit'ijh da doleeíhíi bigha; ik'ah nináá bínzhiish, ntt'éégo go'íi doleeíhíi bigha, nldishnii. ¹⁹ Shil daanzhooníi bil daadishteh, lá'íi biniidaagodishle', bil ch'ígonsh'aahgo: áik'ehgo dahníldoghgo nincho'íi bits'á'zhi' áñne'. ²⁰ Isaa, dáádítíhdi' sézúigo nínsts'í: hadín shizhii yidezts'aaago shá ch'íntááyúgo, ha'ádishaalgo bil idishijh, bíi áldó' shil idoyijh. ²¹ Shíi dawa bitis sílúigo shiTaa bil nansht'aahíi k'ehgo hadín dawa yitis siliiníi bil nansht'aa doleeelgo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golíiníi, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yijhiíi yiyésts'aa le'.

4

¹ Díi bikédígo dé'iid, yaakáyú dáádítíh ch'íotaá láago hiltsaa: dantsé kozhii bésh dilwoshíi k'ehgo aniigo disiits'aa n'íi shich'i' hananadzii gáshikniigo, Yushdé' shich'i' hasiná, kodí godezt'i'go hago ágonéh shíhíi nich'i' ch'í'nah ashleh. ² Dagoshch'i' Holy Spirit shiká'zhi' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaakáyú dahs'aaago hiltsaa,

la' yiká' dahsdaago. ³ Án dahsdaahn tséé ílíní, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'anolih: nant'an biká'dahsdáhi iltsáát'ól tséé ílíní, émerald holzéhi, ga'anolihgo binazt'i'. ⁴ Áí nant'an biká'dahsdáhi si'aaníi binaayú nadindí'i biká'dahsdáhi íédnt'i': áígee bádaayányú nadindí'i līgaigo bik'e nadaahezlaago dahnaháztáq; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'aago. ⁵ Nant'an biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idi'nii la'íi kozhii daadits'ag: la'íi bidáhgee gosts'idgo daadilth', áí Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirits gosts'idihi ádaat'ee. ⁶ Nant'an biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíni, crystal ga'at'éhi, sikaq: la'íi binaayú dí'yú nt'éshí hínáhi nadaazí, bitíldí' hik'e bighánt'aadí' dá binaá zháhi. ⁷ Áí daahínáhi ntséhihí ndóicho ga'anolih, nakigeehíi magashi bizhaazhé ga'anolih, taagigeehíi nnee binii'híi binii'hi, dí'ígíeehíi itsaa na'niihíi ga'anolih. ⁸ Áí dí'i daahínáhihíi dawa bit'á' gostán daagolíi: dá binaá zhá naz'áni: jíígee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi, nlii n'íi, nliinií, dogáli. ⁹ Dahagee daahínáhihíi nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, doo ngonel'aq dayú, dahazhí' hínáhi, Ízigo ánt'ee, yilniigo, daidnlsigo, yich'í' ihédaanzigo, ¹⁰ Bádaayányú nadindí'i nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzhí' hayaa ánádaat'íi, án doo ngonel'aq dayú dahazhí' hínáhi daayokaqahgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaqahíi yiyahzhí' hayaa ánádail'íh gádaaniigo, ¹¹ NohweBik'ehñ, Ízigo ánt'ee, daanilch'iniigo bik'e sántíi, daanilch'ínlsigo, la'íi dawa nebik'eh daanilch'iniigo bik'e sántíi: dawa ánlaa, hánt'íhíi bighá dawa daagolíi, hánt'íhíi bighá dawa alzaa.

5

¹ Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhínehí naltsoos yisdisi dahyo'algo hiltsaq, biyi' hik'e biká'dí'go k'e'eshchini, gosts'idiyú bidá'doljeég. ² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dázho nalwodihi hiltsaq, án ádíid dilwoshgo gáníi, Hadín láq naltsoos bidá'doljeegíi ch'í'ízóqsgo ilts'á' áile'go yik'e sitíi? ³ Áídá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohíi ni' bit'á'áhyú ndi doo hadín naltsoosíi ilts'á' áile'íi dagohíi yine'íi ndi yik'e sitíi da. ⁴ Doo hadín naltsoos ilts'á' áile'go yozhíhíi, dagohíi yine'íi ndi yik'e sitíi dahíi bighá yat'éégo hishchag ni'. ⁵ Bádaayányúhíi da'á'á gáshíni, Doo nchag da: dín'íi, Juda hat'i'íi bits'á'dí' Ndóicho, án David Bikeghadi, dawa yitis silíhíi bighá, án zhá naltsoos bidá'doljeegíi gosts'idi ch'í'ízóqsgo ilts'á' áile'íi yik'e sitíi. ⁶ Akú dé'íidgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahínáhi íh'í'gee, bádaayányú bitahdí' dibelíi

biZhaazhé nlíni zesdij n'íi ga'anolini sizijgo hiltsaá, án biyeshdee gosts'idihi, biñáá gosts'idihi, ái Bik'ehgo'ihinañ biSpirits gosts'idihi ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo biká'zhí' odaas'a'i. ⁷ Án nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinédí'go naltsoosíi náidnné'. ⁸ Naltsoos náidnné'dá' díi'i daahinahi la'íi bádaayányú nadindíi'i dibelíi biZhaazhé nlíni biyahzhí' hayaa ádaasdzaa; daantíígee tsibe'idot'ále dahdaayotíi, la'íi its'aa óodo be'alzaahi, dilthi'go hikagolchinihi bee halk'ilgo dah daayokaal, ái nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi bi'okaaquíi ádaat'ee. ⁹ Si áníidéhi daido'aał gádaaniigo, Naltsoosíi nádnné'go bidá'doljeegíi ch'í'ínzóósíi bik'e síníi: nnee i'aniyú hadaazt'i'íi, iltah at'éégo yadaakt'i'íi, nnee daanliiníi, la'íi nnee binant'a' dała'áhíi i'aniyú naznilíi biyí'dí' nidi'zesdijgo nidilíi bee Bik'ehgo'ihinañ bá hanánohwihén'nil. ¹⁰ Nant'an daandlijgo, la'íi okaah yebik'ehi daandlijgo Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaah bich'i' ádaanohwílnaa: áik'ehgo ni'gosdzán biká' nadaant'aa doo. ¹¹ Dé'iidgo nant'an biká'dahsdáhi hik'e nt'éshí daahinahi la'íi bádaayányú binaayú Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á láago: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánáhołago goneznadn, doo náhóltagyú áidí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'áá; ¹² Dibelíi biZhaazhé nlíni bidi'zesdij n'íi dawa yebik'ehi, há'ıldzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, la'íi biyaa gozhóóníi baa hi'né'híi yik'e sitíni at'éé. ¹³ Áidí' yaaká'yú, ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán biyí'yú, túnteel biyí'yú dahot'éhé daahinaahíi, da'adzaayú dawa daagolíníi gádaaniigo disiits'áá, Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn la'íi dibelíi biZhaazhé nlíni doo ngonel'aa dayú dahazhí' biyaa gozhó' le', dilzi le', ba'ihégosi le', la'íi dawa yebik'eh le'. ¹⁴ Díi'i nt'éshí daahinaahíi, Doleelgo at'éé, daanii. Bádaayányú nadindíi'i hadín doo ngonel'aa dayú dahazhí' hinaahíi yiyahzhí' ádaaszaago daayokaah.

6

¹ Dibelíi biZhaazhé nlíni naltsoos bidá'doljeegíi gosts'idihi dała'a ch'í'ínzóózgo hiltsaá, áidá' díi'i nt'éshí daahinaahíi dała'a bizhihíi idi'nihihi ga'áhiłts'ago, Yushdé' dín'íi, shiłniigo disiits'áá. ² Áidí' dé'iidgo hıłgai hiltsaá: ái yiká' dahsdaahn ilthi dahyotíi; la'íi nant'an bich'ah baa hit'aa: án gonolneelgo gonneehgo hıı bil dahiswod. ³ Nakigee idá'doljeegíi ch'íná'ńzóózdá' nakigee nt'éshí hınáhihi, Yushdé' dín'íi, shiłniigo disiits'áá. ⁴ Áidí' hıı lichíi'i ch'ínánalwod: ái yiká' dahsdaahn ni'gosdzán biká' ilch'i'gont'éé n'íi náidiiné'go baa godet'aa, nnee nanáhiłtseed doleelgo: la'íi bésh be'idilthish dázhó nchaahi baa hitaa. ⁵ Taagigee

idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫzdá' taagigee nt'éshì hináhihíí, Yushdé' dín'jì, shìniigo didiits'áá. Dé'jìdgo hì dikhì hiłtsaa; áí yiká' dahsdaahn bedahnádidohe dahyo'áál. ⁶ Djí'í nt'éshì daahinaahíí ihní'dí' kozhii disiiits'áá gáníigo, T'oh naghái daláhn ha'okaągo penny ílìí, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaągo penny ílìí; áidá' ik'ah hik'e wine nadaanoñíí. ⁷ Djídngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫzdá' djídngee nt'éshì hináhihíí, Yushdé' dín'jì, shìniigo disiiits'áá. ⁸ Dé'jìdgo hì délibáhé hiłtsaa; áí yiká' dahsdaahn Da'itsaahíí holzee, áidí' Ch'iidntahíí biké' begogáál. Ni'gosdzán djí'yú ilk'é'nilgo dała'á biyi' bésh be'idiltishé, shiná' góyéego nagowaahíí, yóiyahgo ch'inñihíí, hik'e ni'gosdzán biká' tsétahgo daagolíni bédaagodzidíí bee nnee nadaayiltseed doleełgo binawod baa daagodest'áa. ⁹ Ashdladngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫzdá', be'okaąhi biká' dahnási'nikíí bitł'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'híí hik'e yaa nadaagoln'i'híí bigha nadaabi'distseedíí biy'sizini hiłtsaa; ¹⁰ Adjíd daadilwoshgo gadaanii, NohweBik'ehn, nidilzini, da'añihi nłini, da'os'ah ląá nnee ni'gosdzán biká' daagolíni nohwidihíí bigha baa yánłti'go nohwá ik'enán'ni'? ¹¹ Áidí' daantjigeé íłgai bitaadaas'niigo gadaabi'ido'nñid, Dé'tihézhì' hanádaaksoł, bił nadaa'la'uí hik'e nohwik'isyú nohwíí nanohwi'distseedhíí k'ehgo nabi'ditseed doleełí nabi'distseedgo zhá. ¹² Gostángee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫǫzdá', dé'jìdgo ízisgo ni'godes'naa; ya'áihíí tsiigha dikhì nanest'oolhíí k'ehgo dikhł silij, t'é'gona'áihíí dił ga'anolih silij; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'í' deyolgo doo hwahá nt'áá dahíí nanihezdeehíí k'ehgo ts'iksǫsé yaadí' ni'gosdzán biká'zhì' náłtáá. ¹⁴ Yáá naltsoos hisdisí k'ehgo hisdis silijgo esdjíd; la'uí dził hik'e ni' táyí' dahnagozníłí dawa lahyúgo nazñil daasilij. ¹⁵ La'uí ni'gosdzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandehi, hádaaldzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, la'uí daakówa, daako'desnaahíí hik'e doo daako'desnaa dahíí ndi, dził binída'i'án yune', tséyaa nadaach'int'jigo; ¹⁶ Dził hik'e tséé bich'í' gadaach'ini, Nohwiká'zhì' ts'iyaa ánnéhgo nádaanoñwin'jìh, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibelji biZhaazhé nłini bihashkeehíí bits'á' nádaanoñwin'jìh, ¹⁷ Bihashke'híí begodeyaahíí bigha; áik'ehgo hadín zhá shá sizij doleeł?

7

¹ Áí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ni'gosdzánzhì' djí'yú nadaazjigo hiłtsaa, ni'gosdzán biká' djí'yú nyolíí t'aažhì' daayota'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'í' nyol da doleełhíí bigha. ² Áidí' ya'ái hanadáhdí'go Bik'ehgo'ihí'nañ

binal'a'á, Bik'ehgo'ihinañ hináhi bibe'idinidlidé yoné'go naahiltsaa: án díi'í Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ni'gosdzán hik'e túnteel daayilchqohgo baa daagodest'aanú ádjid yich'i' nádidilghaazhgo, ³ Gánú, Ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'ilhú daolchqoh hela', Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidí bitá'gee bídaadinihidlidgo zhá. ⁴ Da'kwí bídaadiniidlid shihí disiits'áá: Israel biye'ke bits'á'dí' nnee hadaazt'i'í bitahdí' da'áá gonenadín iká'yú díi'í doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlid. ⁵ Juda hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁶ Áser hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manáses hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁷ Símeon hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁸ Zábulon hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'i'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁹ Díi bikédí'go dé'jiggo nnee doo la' díi nnee láni yóltagyúhi daahiltsaa, binant'a' da'á'ahú il'aniyú naznilí, nnee il'aniyú hadaazt'i'í, nnee daanliiní, hik'e iltah at'éégo yádaakt'i'í dawa bitahdí', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibeljí biZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazji, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'adaaz'aahí dahdaayinúigo; ¹⁰ Adjid daadilwosh gadaaniigo, Hasdách'ighahí Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahh, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, hik'e dibeljí biZhaazhé nlíni bílgo bits'á'dí' begoz'aa. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e díi'í nt'éshí daahinaahí binaayú lédn'ti'go nant'an biká'dahsdáhi biyahzhí' hayaa ánadaat'jigo Bik'ehgo'ihinañ daayokaqah, ¹² Gadaaniigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahh doo ngonel'aa dayú dahazhí' biyaa gozhóq le', ba'ihégoş le', góyáá le', bich'i' ihégoş le', dilzi le', dawa yebik'eh le', lá'íi dák'a'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayányú da'áá shich'i' gánniid, Díi bidiyagé daaligaihí, hadín ádaat'ji? Hadí' hikaihi? ¹⁴ Gábildéniid, Ni la' bígonksí. Gánáshikdo'niid, Góyéégo nagoyaahí yitis ch'ékaihi ádaat'ji: dibeljí biZhaazhé nlíni bidihí bee bidiyagé tadaizgizgo ligaiigo ádaizlaa. ¹⁵ Ái bigha Bik'ehgo'ihinañ biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, ái daabich'okaqah goz'aa yune' dawa jji, dawa t'é' daabokaqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bitahyú nlij

doleel. ¹⁶ Doo shiná' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabidilid da doleel, la'íi doo dant'éhéta bich'i' sidog da doleel. ¹⁷ Dibeljí biZhaazhé nlini nant'án biká'dahsdáhi iní'dí' dahsdaahn bá da'diné' doleel, tú hináhi haljyú yádih higaalgo yil onakáh doleel: la'íi bináá túhíi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bá k'eda'yildéh doleel.

8

¹ Dibeljí biZhaazhé nlini gots'idngee idá'doljeegí ch'íná'nzóqsdá' yaaká'yú doo nt'é hiiłts'ag dago bin'yú hak'e nehenkééz. ² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi gots'idi Bik'ehgo'ihí'nañ yidáhgee nadaazjigo besh dilwoshé bitaas'niigo hıłtsaa. ³ Áıgee binal'a'á la'ihíi naanádzaa, án be'okaaahi biká' dahnási'nili goz'aagee hizi', its'aa óodo be'alzaahi biyi' dilidgo likagolchiníi dahyo'aalgo; likagolchiníi láago baa hi'ne', nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi dawa daabi'okaaahíi bil dała' alnehgo, nant'án biká'dahsdáhi bádihgee, be'okaaahi biká' dahnási'nili yiká' diltki' doleelgo. ⁴ Áık'ehgo likagolchiníi bits'á'dí' kidíi, hik'e nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi daabi'okaaahíi bil dała' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bilakt'áhdí'. ⁵ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á kq' be'okaaahi biká' dahnási'nili yiká' dilidíi la' its'aa biyi' ha'disbıhgo ni'gosdzán yiká'zhí' yaa yinil; áı dábilgo yáhiıłts'ag, idi'nii, hada'didla', la'íi ni' nagohi'naa. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á gots'idihi besh dilwoshé dahdaayonıiıı k'ad ádaayihniigo nadaazji. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dantséhihiıı bibeshdilwoshé áyihniidíi dábilgo hilóı hik'e kq', dil bil nadesgeedgo ni'yú náłtáq: ni'gosdzán biká' ch'il nadaan'aahíi dawa tááyú ik'é'nilgo dała'ághııı aql daanlıd, t'oh daadot'izhiıı áldó' aql nlıd. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á nakigeehııı bibeshdilwoshé áyihniidíi dábilgo nt'éhéta dził nchaahııı ga'anolini diltki'go túnteel biyi' olgo': áık'ehgo túnteel tááyú ik'é'nilgo dała'ághııı dá dil zhá silijı: ⁹ Túnteel biyi' daagolíníi dawago tááyú ik'é'nilgo dała'ághııı aql nanezna'; tsina'eehııı dawago tááyú ik'é'nilgo dała'ághııı doo nt'é da silijı. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taagigeehııı bibeshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ts'ıłsqósé nchaahi yaaká'dí' naltq', kq' k'ehgo diltki'go, áı tú daanlınııı dawago tááyú ik'é'nilgo dała'ághııı niká' naltq', la'íi tú hadaazliinııı áldó' biká' naltq'. ¹¹ Ts'ıłsqóséhııı İłkóhi holzee: tú dawago tááyú ik'é'daaszıidgo dała'ághııı dé'ıłkó silijı; áık'ehgo tú dé'ıłkó silijihııı bigha nnee láago nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á djı'ıgeehııı bibeshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ya'ái, t'égoná'ái, la'íi ts'ıłsqósé tááyú ik'é'nilgo dała'ághııı

hagoshĭ ádaasdzaago, bits'á'daadesdiiníí tááyú ilk'é'nilgo dala'ágohíí dilhił silĭĭ, áik'ehgo jĭĭgo idindláádíí tááyú ilk'é'nilgo dala'ágohíí doo got'ĭĭ da silĭĭ, t'ĕ'gohíí áldó' ágát'ée lék'e. ¹³ Áídí' dé'jĭĭdgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yáá ihń'yú na'dezniigo áđiĭd dilwoshgo gáńiigo hiłtsaa, Ni'gosdzán biká' daagolíníí bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á taagihíí bibéshdilwoshé k'ad ánádaayıłdi'niihíí bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ashdla'igeehíí bibéshdilwoshé áyihńniidíí dábilgo yaaká'dí' ni'gosdzán biká'zhĭ' ts'ısqosé naltq'go hiłtsaa: o'ı'án doo ni'ı'ánihi dá bich'ígót'i'gee bá be'igeęsé baa hitaa. ² O'ı'án doo ni'ı'án dahíí ch'ı'ıntáá, áídí' lid yat'éégo hago', kq' yat'éégo diltk'ı'ıí bits'á'dí' k'ehgo; áik'ehgo ha'ı'ándí' lidíí bee ya'ái doo hit'ĭĭ da silĭĭ, dahot'éhégo godilhił silĭĭ. ³ Lidíí biyi'dí' na'ishchagi ni'gosdzán biká' hanalsaa: ni'gosdzán biká' tsédag histasıí binawodhíí k'ehgo binawod daagolĭĭgo baa daagodest'aa. ⁴ Ni'gosdzán biká' t'ohíí hik'e dant'éhéta daadot'izhíí la'ı'ı' ch'ılta daolchqoh hela', bi'ido'niid; nnee Bik'ehgo'ihí'nań bi'ıdinıłıde doo bitá'gee dahgoz'aa dahíí zhá. ⁵ Da'ágát'ée ndi doo nadaitseedgo baa godet'aa da, daazhógo bil nada'dińi'go ádaile'go ashdladn dahitaazhĭ': tsédag histas dilshish lehiı k'ehgo nniihgo. ⁶ Áı benagowaadá' nnee da'itsaahíı yıká daadéz'ĭĭ doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzıdá' dats'itsaahíı doo hak'i da doo. ⁷ Na'ishchagi ĭĭĭ nagonłkaadyú nádesaałhíı k'ehgo ilch'ı'daasdlaa ga'ádaanolĭh; nant'án bich'ah óodo be'alzaahi ga'ánolini bik'edaadez'aa, daabiniı'ı' nnee binii'ı'ı ga'ádaanolĭh. ⁸ Daabitsizılıı isdzáné bitsizılıı k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'ı'ı ndóıcho biwoo'ı'ı ga'ádaat'ee. ⁹ Bésh bitıl naztaaníı ga'at'ée; daabit'a' ádaaniihıtsinagháhi bijád nakihi yat'éégo hilwoł, ĭĭĭ ląágo badahsnilgo nagonłkaadyú dezkĭĭ lehiı ga'áhiłts'ag. ¹⁰ Daabitsee'ı'ı tsédag histas bitsee'ı'ı ga'ádaat'eehíı yee daadilshish: ashdladn dahitaazhĭ' nnee yini'da'dińi'go binawod golĭĭ. ¹¹ Binant'a' golĭĭ, án o'ı'án doo ni'ı'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. ¹² Dantsé góyéégo godeyaahíı bech'ıgonyáá; isaa, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'ı' naagoldoh. ¹³ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gostángeehíı bibéshdilwoshé áyihńniidíí dábilgo Bik'ehgo'ihí'nań báđihgee be'okaqaıhi biká' dahnási'niıı óodo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee đĭ'ı its'ádaaz'aahíı bits'á'dí' kozhii disıits'aa, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gostángeehíı béshdilwoshé dahyotĭhıı yich'ı' gáńiigo, Tú ląágo nlıńıı Euphrátes golzeegee đĭ'ı Bik'ehgo'ihí'nań

binadaal'a'á dahdaahist'ooní k'eda'i'ád. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dji'i k'enadaabi'dost'ah, áí nñee dawa tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíi dawa nadaitseedgo da'ái bik'ehenkéézgo, da'ái bijii, da'ái bee dahitaa, da'ái légodzaa ilch'i'izlaahi. ¹⁶ Siláada hji yiká'dí' nadaagonkaadíi nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáholaaago goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: áí hilt'eego disiits'áá. ¹⁷ Díi k'ehgo hji daahiltsaa shich'i' ch'i'nah ágolzaago; hji yiká' dahnaháztaaníi bésh bitil naztaaníi kq' hik'e tséé ilíni, jácynth holzéhi, la'íi tsélikq'i ga'ánolihíi k'ehgo ánoilih: hji bitsits'iníi ndóicho bitsits'iníi ga'ánolih; áidá' daabizé'dí' kq' hik'e lid la'íi tsélikq'i hanádinah. ¹⁸ Díi taagihíi ilk'é'nilgo dała'ágohíi bee nabi'destseed, kq', lid, la'íi tsélikq'i, hji bizé'dí' hanádinahíi bee. ¹⁹ Lji bizé'dí' hik'e bitseeyú binawod golji: bitsee'íi ch'osh bik'asda' daagolíníi ga'at'éé, bitsits'in daagoljiigo áí bee koniidaagodile'. ²⁰ Nñee la'ihíi, díi góyéégo bich'i' godest'aaníi doo bee nadaabistseed dahíi, bigan bee nchq'go ádaaszaahíi doo yits'á'kai da, la'íi ch'i'idn hik'e óodo, béshligai, béshlitsog, tséé, tsj bee nadn'ái ádaaszaahíi daayokaqahíi doo yits'á'kai da; áí nadn'áihíi doo daago'ji da, doo da'dits'ag da, la'íi doo nadaakai dadá': ²¹ La'íi nada'iltseedíi, íngashíi, nant'j'go nakaihíi, da'in'jiihíi áldó' doo yits'á'kai da.

10

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ízisgo at'éhi yaaká'dí' bil nkegonyáágo naahiltsaa, yaak'os bee bik'e'izlaago: ilts'áat'ól bitsits'in binazt'i'go, binii'íi ya'ái ga'at'éégo, bijadíi kq' k'ehgo nazjigo: ² Án naltsoos hisdisi alts'íséhi ilts'aa at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhineéhíi túnteel yiká' dés'eez, áidá' lahzhineégohíi ni' yiká' dés'eezgo, ³ Ndóicho aníihíi k'ehgo ádjid nádilghaazh: nádilghaazhíi dábilgo gosts'idn ididesni'. ⁴ Gosts'idn ididesni'dá', k'ad ágoshle' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshijiiigo disiits'áá, Gosts'idn ididesni'íi anniidíi bidá'njyah, ágóléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' sizjigo hiltsaaníi, hadag yaa delniihdá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'aa dayú dahazhí' hinaahn, yaaká'yú la'íi biyi' daagolíníi, ni'godszañ la'íi biyi' daagolíníi, túnteel la'íi biyi' daagolíníi ádaayilaahíi binkááyú shit'a dahdidishniihgo gádishnii, Doo dá t'aaqzhí' at'éégo da: ⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idngeehíi bibéshdilwoshé ayikdoniikíi bengonyáágo, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go doo bígózi da n'íi, yánada'iziidíi, binkááyú nada'iziidi bich'i' ánniid n'íi begolne'. ⁸ Yaaká'dí' kozhiihíi disiits'áá n'íi shich'i' hananádzii gánjigo, Ti'i, naltsoos hisdisi ilts'aa at'ééhíi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziiníi dah

yone'ihii nádnné'. ⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaán binal'a'á baa niyaágo gáldeniid, Naltsoos hisdisii shaa nné'. Áídí' gáshihniid, Nádné', nnáá, nibid biyi' dé'ilkó doleeł, áídá' nize' yune'hii shúgé gosnih k'ehgo golnii doleeł. ¹⁰ Áídí' naltsoos hisdisii Bik'ehgo'ihinaán binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': sizé' yune' shúgé gosnih k'ehgo golnii: olnágdí' shibid yuyaa dé'ilkó silii. ¹¹ Áídí' gáshihniid, Nnee daanliinii, nnee binant'a' dała'áhii il'aniyú naznilií, iltah at'éégo yádaakti'ii, la'ii nant'an daanliinii ląágo, áđihyú ágodoniihii bee bił nanágołni' doo.

11

¹ Áídí' gish be'idaanel'aahii lók'aa ga'anolini shaa hitáago áshikdo'niid, Nádnáh, kih biyi' Bik'ehgo'ihinaán daach'okaahii bínén'aa, be'okaahi biká' dahnási'nih, hik'e nnee áígee da'okaahii áldó'. ² Áídá' kih biyi' da'ch'okaahii dadányú tséé lédn'aahii bino'áa hela', áí dah nzhoo, doo Jews daanlii dahi baa hi'né'hii bigha: áí kih godiyini goznili dizdin naki dahnáhitaaahii' yiká' nakai doleeł. ³ Naki shánagolni'i tsiigha nanest'óol bik'edaasilaago shá nadaagolni'go baa godish'aał, dała'a doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadínhii iká'yú gostádin iskaahii'. ⁴ Díi naki ch'il, olives holzéhi, la'ii naki ik'ah ko'ii biká' dahnásił'áhii ni'gospdzán yeBik'ehh bádihgee nadaazihii ádaat'ee. ⁵ Hadín yiniidiłnihyúgo, ko' bize'dí' yaadináhii bee bidilid goz'aa: hadín yiniidiłnihyúgo, da'áik'ehgo bidizideego goz'aa. ⁶ Bidáhyú hago ágonéhií yaa nadaagolni'go goldohdá' yaa yida'detiigho doo nanágołtii dago baa godet'aa: la'ii tú diłgo ánádaidle', la'ii dabií hádaat'iiígee ni'gospdzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaiłiiigo baa godet'aa áldó'. ⁷ Aał nadaagosni'ii bikédí'go nt'éshii bégodzidi, o'i'án doo ni'i'ánidí' hayáhi, yił nagonłkaadgo bitis hileehgo nadaabiltseed doleeł. ⁸ Bits'ihii ízisgo kih goznili biyi' intínyú shiteezh doleeł, áí ízisgo kih goznilihii Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágołzéhi, áígee nohweBik'ehh tsiiłna'áhi biká' zesdiini'. ⁹ Nnee daanliinii, iltah at'éégo hadaazt'i'ii, iltah at'éégo yádaakti'ii, la'ii nnee binant'a' dała'áhii il'aniyú naznilií bitahdí', taagidí' biní'yú iskaago nneehii bits'ihii daanełiiigo, doo hadín lehdainił dago daagos'aa doleeł. ¹⁰ Nnee ni'gospdzán biká'gee daagolni áí naki shánagolni'ii góyéégo bich'i' nadaagoz'aaahii bigha bił daagozhógo dawahá laadaayinił doleeł. ¹¹ Taagidí' biní'yuhii bijii beNádidzołii Bik'ehgo'ihinaán bits'á'dí'go biyi' nágosłiiigo hinaa nádaasłiiigo daahizi'; áík'ehgo hadín bińáał náádiit'aazhii tsídaadesyiz lək'e. ¹² Yaaká'dí'go kozhii áđiid gániiigo daidezts'aa, Yushdé' hashoh'aash. Áídí' bik'edaannihii daabinełii'dá'

yaak'os biyi' yaaká'yú bil odaagoyaa. ¹³ Díí ágodzaahíí dábilgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kih gozñili gonenányú ilk'é'nilyúgo dała'ázhin'éé nagozgo', ni' godihes'naago gots'idn doo náhóltagyú nnee nabi'destseed: nnee la'íi yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú dahsdaahn bich'įgo bil daagodnyiid. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahíí bech'igonyáá; isaa, taadn góyéégo goz'aanii k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idngeehíí bibéshdilwoshé áyihniidíí dábilgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gáníigo, Ni'gosdzán biká' nnee ił'aníyú binant'a' daagolíníí, nohweBik'ehñ hik'e biChrist yá nant'a' silii; doo ngonel'aa dayú dahazhį' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindí'í Bik'ehgo'ihí'nañ bádihgee dah naháztaanii hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihí'nañ daayoskaad. ¹⁷ Gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'ehi, nliiníí, nlii' n'íí, dínáhi; ilk'idá' ízigo ninawod goliiigo dawa binant'a' sínliihíí bigha nich'į' ihédaandzi. ¹⁸ Nnee binant'a' dała'áhíí ił'anigo nazñilihi nich'į' hadaashkee ndi nihashkeehíí begonyáágo, nanezna'íi baa yá'iti'go, nánada'iziidíí náyádaakti'hi, nnee ná hadaadeszaahi, la'íi nizhi' daidnksini doo ízigo ádaat'ee dahi hik'e ízigo ádaat'ehi bilgo bich'į' na'í'niilgo biká' ngonyáá; la'íi ni'gosdzán biká' na'iltseedíí naltseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áidí' yaaká'yú kih biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaahíí ch'í'ótáá lək'e, áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aanii biyi' sí'áni hit'įi lək'e: áidá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'ni, ni' nagohi'naa la'íi nlói yat'éégo náltáá.

12

¹ Nt'éshį igozigo at'ehi yaaká'yú ch'í'nah silii; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égona'áhií yiká' siziiigo, ts'ílsqosé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'í' alzaa lək'e: ² Án hiltsaq, k'azhá ilchihií bigha nniihgo natidindli'. ³ Nt'éshį igozigo at'ehi yaaká'yú ch'í'nah nánáslíi; t'íishcho hich'í, gots'idi bitsits'inhi, gonenán iyeshdeehi, gots'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'aaqo. ⁴ Yááyú ts'ílsqosé tááyú ilk'é'nilgo dała'ágohíí ni'zhį' bitsee yee nayilkáad: t'íishchohíí isdzán k'azhá ilchihií binásgee hizį', mé'híi gozliiyúgo hishaq nzigo. ⁵ Isdzánhíí ishkiini yishchii lək'e, án besh dahyotiiigo nnee binant'a' dała'áhíí ił'anigo nazñilihi yá nant'aa hileehi: áidá' ishkiinhíí Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí dagoshch'į' bich'į' hadag bil ogoyáá. ⁶ Isdzánhíí da'igoliiyú Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo bá ágóláayú ot'ag lək'e, ákú dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostádin iskaayú bá di'né' doleelgo. ⁷ Yaaká'yú hagonoikaad lək'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'aaqzhį' t'íishcho yił nadaagonikaad; t'íishcho hik'e

binadaal'a'a t'aazhi' nanágonkaad, ⁸ Áídá' baa daagoneznaa lék'e; áídí' yaaká'yú doo hayú bá nágost'aa da. ⁹ Áídí' t'íishcho gódah ch'ílt'e', doo ánídá' t'íish n'íí, Ch'iidn nant'an, da'ái Satan holzéhi, ni'gospdzán biká'zhí' nalgo', binadaal'a'a bilgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú ádíj d kozhihíí disiits'áá gánígo, K'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' hasdách'igháhíí, konawod goliíníí, hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaahíí, la'íí biChrist yenant'aagohíí bengonyáá: hadín nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihí'nañ bináál dawa jji, dawa t'é' yaa dahgoz'aa n'íí. ¹¹ Dibelji' biZhaazhé nlini bidihíí hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nadaagoln'íí bee yitis daasilji; Bik'ehgo'ihí'nañ yá datsaah ndi bi'ihí'na' doo yaa bil goyéé da ni'. ¹² Áík'ehgo yaaká'yúhíí hik'e biyi' yune' daagonohiíníí nohwil daagozhó' le'. Ni'gospdzán hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'an dázhó hashkeego nohwich'í' nkenyáá, da'anahzhí' nágodzii yígótsihíí bigha. ¹³ Áídí' t'íishchohíí ni'gospdzán biká'zhí' gódah ch'ílt'e' yígótsíjídá' isdzán ishkiin yishchiíníí yil nádndeeh. ¹⁴ Áídá' isdzánhíí it-saacho bit'a' k'ehgo bit'a' naki baa hi'níl, t'íishcho bits'á' da'igoljyú nádínííh doleelgo, akú dé't'ihézhí' áídí' yúwehyú da'anahzhí', áídí' yúwehyú da'ihí'zhí' bá di'né' doleelgo. ¹⁵ T'íishchohíí bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán biké', tú yat'éégo idezjoolíí k'ehgo, isdzán bil ch'ígonó'éeł nzihíí bigha. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi ni'gospdzán isdzánhíí yich'ozni'go bizé' ilts'á' ágólaago tú t'íishcho bizé'dí' ha'ijool n'íí aaloyínág. ¹⁷ Áídí' t'íishcho n'íí isdzán bich'í' bágóchjídgo bichagháshé la'ihíí yich'í' nágodilkaadyú óyáá, hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí daayot'a'híí hik'e Jesus yaa yádaati'híí.

13

¹ Áídí' tábaayú sái biyi' hizí'go, nt'éshí' bégodzidi túnteel biyi'dí' hagaalgo hiltsaa, bitsits'in gosts'idnhi, biyeshdeehíí gonenánihi, biyeshdeehíí biká'gee nant'an bich'ah bik'edaadez'aa, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnksí dahíí bizhi' dahnagoz'aa. ² Nt'éshí' bégodzidi hiltsaa'híí gidicho biká' daats'idilhihíí, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehíí shash bikee ga'at'éhi, bizé'íí ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'íishchohíí dabíí binawod n'íí, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íí, la'íí dahot'éhé yebik'eh n'íí baa yidin'áá. ³ Da'a'á bitsits'iníí biní'doln'ih datsaah ngoln'íí n'íí násdzí'go hiltsaa: ni'gospdzán biká' nneehíí dawa nt'éshí' bégodzidihíí bil díyadaagot'eego yiké' onalsáá. ⁴ Nnee t'íishcho daayokaah, binawod n'íí nt'éshí' bégodzidi yaa din'áni: la'íí nnee nt'éshí' bégodzidi daayokaah gádaaniigo, Hadínshá'

nt'eshi begodzidi ga'at'ée? Hadínshá' yil nagonkkaadgo yinel'aa? ⁵ Nt'eshi begodzidi bizé'dí' yati' ye'idikqahíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go yaa yakti'go baa godet'aa; la'íí dizdin naki dahitaayú nant'aago aldó' baa godet'aa. ⁶ Áík'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' nchq'go hadziigo, bizhi'íí nchq'go yaa yakti'go, hik'e kih biyi' daach'okqahíí la'íí yaaká'yú daagolíníí aldó' nchq'go yaa yakti'go hadzii nkegonyaa. ⁷ Áídí' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí yich'i' nagonkkaadí' bitisgo hileehgo aldó' baa godet'aa; la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí, iltah at'éégo yadaakti'íí, nnee binant'a' dała'áhíí i'paniyú nazñilíí yá nant'a' hileehgo baa godet'aa. ⁸ Dawa ni'gospdzán biká' daagolíníí dała'á daant'íígee, ni'gospdzán nnit'aadá' dibel'íí biZhaazhé nlíni zesdiiníí binaltsoos be'ihí'náhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíí daayokqah doleel. ⁹ Dahadín bijeyi' golíníí iyést's'aa le'. ¹⁰ Dahadín yisná áyil'iiníí isná ábididolñiil doleel: dahadín bésh yee izilhiiníí bésh bee bidizodeel. Áí bigha nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí nyee ndi dahñldqh le', la'íí da'odlaq le'. ¹¹ Áídí' ni'gospdzán biyi'dí' nt'eshi begodzidi la'ihí hananádzaago hiłtsaa; dibel'íí bizhaazhé biyeshdeehíí k'ehgo biyeshdee naki golíni, t'iishcho k'ehgo yakti'hi. ¹² Dantsé nt'eshi begodzidi dá biñáál yee nant'aa n'íí yee naná'idziid, la'íí ni'gospdzán hik'e ni'gospdzán biká' daagolíníí nt'eshi begodzidi biñ'dolñih datsaah ngolñíí n'íí nádzihií daayokqahgo ábi'dilzaa. ¹³ Ígozisgo be'ígózini ánáyol'íí, nnee biñáál yaaká'dí' kq' gódah ch'ináltq'go áil'íí, ni'gospdzán biká'zhí'. ¹⁴ Dantsé nt'eshi begodzidi biñáál godiyñhgo ánáyol'íí baa godet'aa n'íí bee ni'gospdzán biká' daagolíníí ch'a'oyiníí gáyihñiigo, Nt'eshi begodzidi bésh bee biñ'dolñih ndi t'ah hiñaahíí be'ilzaago ádaahle'. ¹⁵ Áí be'ilzaahíí náhi'naadi' yakti'go áiléhgo baa godet'aa, la'íí be'ilzaahíí doo daayokqah dahíí nabi'ditseedgo aldó' baa godet'aa. ¹⁶ Nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí, hádaaldzilíí hik'e tédaat'iyéhíí, doo isná daanlii dahíí hik'e isná daanliiníí, bigan dihe'nazhiñéégo dagohíí bitá'yú bídaadinidlidgo áile': ¹⁷ Doo hadín baa na'iniihgo dagohíí na'ihñiigo bá goz'aa da, nnee bídaadinidlidíí zhá, dagohíí nt'eshi begodzidi bizhi' dagohíí bizhi' behotagíí biká' dahgoz'aaníí. ¹⁸ Díinko goch'iyááyúgo zhá bigoch'ikñih. Hadín yígólsiníí, nt'eshi begodzidi behotagíí yółtag le': nnee behotagi at'ée, behotagíí gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

¹ Áídá' dé'iidgo dibel'íí biZhaazhé nlíni dził Sion holzéhí yiká' dahsziiigo hiłtsaa, dała'á gonenadín doo náhółtagyú

áídí' iká'yú dizdin díí'i doo náhóltagyú yíl nadaazijí, dibehíí biZhaazhé nlíni biTaa bizhi'íi daabitá'gee dahnagoz'aago. ² Yaaká'dí' kozhiihíi disiiits'áá, tú nalííhíi k'ehgo, ádíid idi'niihíi k'ehgo: nnee tsjibe'idot'ále yee da'do'aalíi áhiits'ago disiiits'áá: ³ Nant'an biká'dahsdáhi, díí'i nt'éshj daahinaahíi hik'e nnee bádaayányúhíi bádiñgee nadaazijigo sji ániidéhi daido'aal: gonenadín doo náhóltagyú áídí' iká'yú dizdin díí'i doo náhóltagyú ni'godsán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nílii zhá ái sjiíi yígo'aah. ⁴ Díinko doo isdzáné nant'ijigo yíl naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'aá da. Ái dibehíí biZhaazhé nlíni dáhayú anádaalyú yiké' anákaihíi ádaat'ee. Ái nnee bitahdí' hanáhaz'níi, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibehíí biZhaazhé nlíni bá ntsé nest'aqahíi k'ehgo hanáhaz'níi. ⁵ Doo nadaach'aago yádaakti' da: Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíi bádiñgee nadaazijigo doo hayú baa dahdaagost'áni da. ⁶ Ła' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yá'íni' ts'í'nan oniihgo naahiłsaq, nnee ni'godsán yiká' daagolínii yati' baa gozhóni doo ngonel'aq dahíi yee yíl nagolni'go, nnee binant'a' dała'áhíi ił'anigo naznílii, nnee iltah at'éego hadaazt'i'íi, nnee iltah at'éego yádaakti'íi, ł'íi nnee daanliini' yíl nagolni'go, ⁷ Ádíid yich'i' gánii, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolįigo ba'ihédaanołsi, aayakti'gee biká' ngonyaahíi bigha: yáa hik'e ni'godsán ł'íi túnteel hik'e tú hadaazliini' dawa áyíılaahń daahohkaq. ⁸ Ła' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á iké' ná'oniih gániiigo, Bábylon, ízisgo kįh goznílii, nágo', nágo', ái nant'ijí na'idaahíi hách'it'ijigo ákoléhi, nnee iltah at'éego hadaazt'i'íi daayidłaqgo áyíılaahíi bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngee iké' ná'oniihgo adijid gánii, Dahadínta nt'éshj bégodzidi, dagohíi be'ılzaahíi yokaqahíi, ái bibe'idinidliđe bitá' dagohíi biganyú bee ídinidliđi, ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go koniidaagodilne'íi, doo nt'é bił nadisdziidgo bihashke'íi idee biyi' yaa hidziidíi yidodlił; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dilzini hik'e dibehíí biZhaazhé nlíni bináal kq' hik'e tsélikq'i bee dázhq biniigodidolníi. ¹¹ Biniidaagodilne'íi bits'á'dí' lidíi hadag odihinéh, doo ngonel'aq dayú dahazhij: doo hadaayol da, jįjgee, t'é'gee ndi, díi nt'éshj bégodzidi hik'e be'ılzaahi daayokaqahíi, hadín ái bizhi'íi bee bídinidliđi. ¹² Díinko nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi nyee ndi dahńdłqgo bígózi: ái Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áanii daayotá'íi, ł'íi Jesus daayodlaanii ádaat'ee. ¹³ Áídí' kozhii yaaká'dí' gáshiińiigo disiiits'áá, Díi ágóle', Kodí' godezt'ijigo nohweBik'ehń daayodłaqgo nanezna'íi biyaa gozhqđ doleeł: Da'anii biyaa gozhqđ doleeł, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayol; ánadaat'ijł n'íi biké' bił ogoyáa. ¹⁴ Áídí'

dé'iidgo yaak'os ligai hiłtsaa, yaak'os yiká' dahsdaahíi nnee ga'anolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'áá, lá'íi t'oh bená'iltłishé deníni dahyotłłgo. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á lá'i da'ch'okaał goz'aađi' ch'ínyáá, yaak'os yiká' dahsdaahn' áđiđ yich'í' dilwosh gán'iiigo, Nibená'iltłishé bee ni'igéesh: ná'igeeshíi ilk'idá' biká' ngonyáá; ni'gosdzán biká' nest'á'íi ilk'idá' daanest'aa. ¹⁶ Áík'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahn' bibená'iltłishí yee ideshtłizhgo ni'gosdzán yiká' aał ná'igizh. ¹⁷ Áíđi' lá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú da'ch'okaał goz'aađi' ch'ínánáđzaa, bíi áłdó' t'oh bená'iltłishé deníni dahyotłł. ¹⁸ Áíđi' lá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á be'okaałhi biká' dahnási'níhi goz'aađi' ch'ínánáđzaa, án kọ' yebik'ehíi; án t'oh bená'iltłishé deníni dahyotłłhi yich'í' áđiđ gán'niid, Nibená'iltłishé deníni bee ni'igéesh, ni'gosdzán biká' dahts'aa nanesdizíi bits'á'di' dahts'aahíi nahłgéesh, bidahts'aa daanest'aałhi bigha. ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bibená'iltłishé yee ideshtłizhgo ni'gosdzán biká' dahts'aahíi nayiheshgizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigeeši gochaa'i goz'aa yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' bengonyáágo ágodoníi. ²⁰ Kłh goznilíi da'anahyú dahts'aa hahigeeš goz'aałee dahts'aa biká' nakai, ái bits'á'di' dił halíi, líi biza'áh nel'aaníi ga'áhosahgo dił nel'aa, nanigohíi dał'a'á doo náhółtagyú áíđi' iká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáá.

15

¹ Áíđá' be'igóziníi, dázhó ízisgo at'éhi, koł díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahiłtsaa, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gots'idihi, góyéego nagowaahíi gots'idyú at'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íi bee nnágódáhi dahdaayokaal. ² Áíđi' dolyiini náhenkááníi kọ' bił nadisdziidi ga'anoliłhgo hiłtsaa: nt'éshłi bégodzidi hik'e be'ilzaahíi lá'íi bizhi'íi be'isdzohíi lá'íi behotagíi yaa daagonesnaahíi Bik'ehgo'ihí'nań bibe'idot'áté dahdaayotłłgo dolyiini náhenkááníi yiká'yú nadaazii. ³ Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi n'íi, Moses holzéhi, hik'e dibelíi biZhaazhé nłini biyini daido'áál, gádaan'iiigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń, Dák'a'ánt'éhi, ánánt'łłhi ízisgo at'éé; nnee ná hadaadeszaahíi bá Nant'áahíi, gosín'naaníi da'áłgee hik'e da'anii. ⁴ Hadínshá' doo nidńłsł da, nohweBik'ehń, hadínshá' nizhi' doo ya'ihénzi da? Ni zhá dilzini nłi: nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa nich'í' níkahgo daanokaał dolee; nnee hagog'éégo bá ngon'aa n'íi bee íłlaahíi bigha. ⁵ Díi bikédígo dé'iidgo, yaaká'yú gował golgai Bik'ehgo'ihí'nań koł nłiigo bee bígoch'ílsiníi

biyi' yune' da'ch'okaqah goz'aanii ilts'a' adzaa: ⁶ Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idihi góyéégo nagowaahíi yil hikai, nak'a'ligai nzhoggo bik'etádnláadíi bik'enda'izlaago, la'íi bitilyú óodo bizisgo binast'i'. ⁷ Áídí' nt'éshí daahinaahíi díí'i dala'á Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idihi, gosts'idn idee óodo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ideehíi Bik'ehgo'ihinañ doo ngonel'aq dayú dahazhí' hinaahíi bihashke' halk'íhi. ⁸ Da'ch'okaqah goz'aanii Bik'ehgo'ihinañ bits'a'idindláadíi hik'e binawodíi bits'a'dí' lidi bee hadezbih; nnee doo la' ha'agháhgo yinel'aq da, gosts'idn góyéégo benagowaahíi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idi yil hikai n'íi aqł yeda'iláago zhá.

16

¹ Áídí' kih biyi' da'ch'okaqahíi biyi'dí' kozhihíi dilwoshgo disiits'áá, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáyihniigo, Ti'i, idee gosts'idi Bik'ehgo'ihinañ bihashke' halk'íhi biyi' siziidíi ni'gostzáñ biká'zhí' yadaahohkaah. ² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dantséhihíi bi'idee biyi' siziidíi ni'gostzáñ biká'zhí' yayiziidíi dábilgo dahadíñ nt'éshí bégodzidi bee bídinidlidíi hik'e be'ilzaahíi daayokaqahíi lóqđ nchq'i dážhó nnihi biká'zhí' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á nakidngeehíi bi'idee biyi' siziidíi túnteel biká'zhí' yayiziidíi dábilgo nnee daztsaqahíi bidil ga'anolíhgo silíi: áídí' túnteel biyi'yú daagolíi n'íi dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á taadngeehíi bi'idee biyi' siziidíi tú daanlínií hik'e tú hádaazliiníi biká'zhí' yayiziidíi dábilgo dil daasilíi. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á tú yebik'ehi gáníigo disiits'áá, Da'áígee ánt'éé, Bik'ehgo'ihinañ, nílini, nílii n'íi, nílii doleehíi, áí k'ehgo bá ngón'áqahíi bighá. ⁶ Nnee ná hadaadeszaahíi la'íi binkááyú na'iziidi n'íi nadaaztseedgo bidil da'dezjool, áí bighá dil daahidlaqgo ánadaasíndlaa; da'ái bich'í' goldoh ni'. ⁷ Áídí' la'íi, be'okaqahi biká' dahnási'nihi biyi'dí' dilwoshgo, gáníigo nádisiits'áá, Da'anii gánii, Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, kándaago'áahíi da'anii, da'áígee at'éé. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á díidngeehíi bi'idee biyi' siziidíi ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nnee kq' bee daadidlidgo baa godet'aq. ⁹ Kq' dážhó sidogi bee nnee daanlid lək'e, Bik'ehgo'ihinañ, díi góyéégo nagowaahíi yebik'ehíi, bizhi'íi nchq'go ádaayihni: áídí' daabinchq'íi doo yits'a'zhí' ánadaasdzaa da, la'íi Bik'ehgo'ihinañ doo daidnłsi da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ashdladngeehíi bi'idee biyi' siziidíi nt'éshí bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíi biká'zhí' yayiziidíi dábilgo yebik'ehíi dawa dilhił silíi; nnee dážhó nnihií bighá bizaa daayi'aal, ¹¹ Lóqđ hik'e bil

nada'dini'híi bigha Bik'ehgo'ihinaan yaaká'yú gólíiníi nchq'go ádaayihni: la'íi nchq'go ánádaat'ííi doo yits'á'zhí' ánádaasdzaa da. ¹² Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á gostádngeehíi bi'idee biyi' siziidíi tú lággo nliíníi, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidíi dábilgo náhisga, ya'ái hanadáhdí'go nant'an daanliiníi bá ilch'i'golne'go. ¹³ Áidí' t'íishcho bizé'dí', nt'éshí bégodzidi bizé'dí', la'íi Bik'ehgo'ihinaan binkááyú na'iziidi ádil'ini bizé'dí' taagi spirits nchq'i túshtlohé ga'ánolini hahikáhgo hiltsaq. ¹⁴ Ái spirits-híi ch'iidn daanlii, godiyihgo ányol'íi, ái ni'godzán dágoz'aq nt'éégo ízigo nant'an daanliiníi yich'i' okaigo dawa íla'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihinaan Dák'a'at'éhíi ízigo na'diziidíi bijii nadaagondíikaadgo. ¹⁵ In'íihíi k'ehgo nánsháh. Hadín déz'iiníi, bidiyagé gólíigo, doo dálichiiigo hido'tseel dahíi bigha, án biyaa gozhq' doleel. ¹⁶ Hebrew biyati'íi k'ehgo Armagéddon golzeegee íla'áyíílaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á gosts'idngeehíi bi'idee biyi' siziidíi ts'ídag náideznilíi dábilgo yaaká'yú kih biyi' da'ch'okáqhdí' nant'an biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii ádíidgo gánniid, Aqł begolzaa. ¹⁸ Ái dábilgo kozhii adíid áilts'ag, idi'nii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, nnee ni'godzán biká'gee daagolíigo godeyaadí' yushdí' godezt'i'go ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaa ágone'i da. ¹⁹ Ízigo kih goznílii taagiyú ilk'é'nil, áidí' nnee íltah at'éégo hadaazt'i'íi bikih nagoznilíi nadaagozgo': ízigo kih goznílii Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihinaan yínálniiigo idee yat'éégo bihashke'íi halk'iki biyi'dí' aqł yidlaqgo áyíílaa. ²⁰ Ni' táyi' dahnagoznílii dawa hayúshí ch'adaagoyáa, la'íi dzikíi doo la' hit'íi da silíi. ²¹ Áidí' hilóíi dázho nchaahi, da'la'á gonenadín dahdidleegohíi, yaaká'dí' nnee biká' náttáa: hilóíi náttáa nagont'og dázho bégodzidihíi bigha nnee Bik'ehgo'ihinaan nchq'go ádaayihni lék'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayonihíi da'la'á shich'i' nyáágo gáshihniid, Yushdé' kú n'nah; bizhaan ízigo nant'i' nagháhi, tú lággo íltah at'ééyú nazkaaníi yiká' dahsdaahíi, baa yá'iti'íi nil ch'i'nah ashle'; ² Án ni'godzán biká' nnee bánadaant'aahíi yil nant'i' nadaaskaihi, nant'i' na'idaahíi hách'it'iiníi bich'i' ch'idlaqahíi bee bil nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihinaan binal'a'áhíi, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'igolíyú oshiltíi; áígee isdzán hiltsaq, nt'éshí bégodzidi dázho lichí'i yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihinaan ádaadil'iiníi dahot'éhé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhíi lichii dot'izhi hik'e dázho lichii bik'esilaa, óodo

hik'e tséé dénzhónéhi la'íi dilkqohé baa dahnaznil, la'íi óodo ideehíi, nchq'i hik'e nant'i' na'idaahi nchq'i dawa yee halk'ilgo, dahyokaak: ⁵ Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'aa, NT'ÉSHĪ DOO BÍGÓZINÍÍ, BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'I' NAKAIHÍÍ HIK'E NĪGOSDZÁN BIKÁ' NCHQ'GO ÁGOT'EEHÍÍ BĀĀ NLÍNI. ⁶ Nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi daabidikií, hik'e ínashood Jesus bighá nabi'distseedi daabidikií bee isdzán bił nágodizyisgo hiltsaq: hiltsaqadá' dázhq shił diyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáshilnñiid, Hant'é bighá nił diyagodzaa? Díi doo bigózi dahíi isdzán, la'íi nt'éshĭ bégodzidi dahbogheehíi bitsits'in gots'idi la'íi biyeshdee gonenanhi, baa nił nagoshni'. ⁸ Ái nt'éshĭ bégodzidi hinłtsaq n'íi, nliĭ n'íi, k'adíi da'adíhi: o'i'án doo ni'i'ánhi dadí' hagháhi, da'ilíi hileehzhi': ni'gosdzán biká' daagoliíníi, ni'gosdzán nni't'aadá' naltsoos be'ihinañhi biká' daabizhi' doo hak'i dahnagoz'aa dahíi, nt'éshĭ bégodzidi daayiltsaago yaa bił diyadaagot'ee doo, ái nliĭ n'íi, k'adíi da'adíhi, ndi nanadáhi. ⁹ Goyááníi bee natsekeesíi díi bił igoziĭh. Bitsits'in gots'idihíi dziłgots'idi ádaat'ee, ái isdzán yiká' dahsdáhi. ¹⁰ La'íi ízisgo nadaant'aahíi gots'idi ádaat'ee: ashdlai'ihíi nandee, dała'á t'ah nant'aa, la'íi doo hwaa higháh da; án nyáágo dé't'ihézhĭ' nant'aa doo. ¹¹ Nt'éshĭ bégodzidi nliĭ n'íi, k'adíi da'adíhi, tsebídngée nant'aahíi át'éé, ndihíi gots'idi itah nlíni. da'ilíi hileeh yuñe' diyaa. ¹² La'íi biyeshdee gonenáni hinłtsaaníi, ízisgo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áidá' dała'á ledihikeezzhĭ' nt'éshĭ bégodzidi yił nant'aago baa daagodest'aa. ¹³ Daabiini'íi dała'á nádleehgo daabinawodíi hik'e yedaabik'ehíi nt'éshĭ bégodzidi yaa daayiné' doleeł. ¹⁴ Ái dibelĭi biZhaazhé nlíni yił nadaagodíikaad, ndihíi dibelĭi biZhaazhé nlínihií bitis hileeh: án nant'an daanliíníi yeBik'ehñ, ízisgo nant'an daanliíníi biNant'a': án yił nakaihií daabi'dokéed, habi'do'nil, nłt'éégo yiké' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gánáshil'do'ñiid, Tú iltah at'éégo nazkaqhi hinłtsaqhií, bizhaan biká' dahsdaahíi, ái túhíi nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi, nnee láni, nnee binant'a' dała'áhíi i'paniyú naznilíi, la'íi nnee iltah at'éégo yádaakt'i'íi ádaat'ee. ¹⁶ Nt'éshĭ bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinłtsaqhií, ái bizhaaníi yik'edaanniih doo, yó'odaayikt'e'go dálichiiigo ádaile', bitsĭ'íi daayiyaa la'íi kq' bee daayidikiid doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ hát'íinií da'adaane'go bijíi yuñe' hádaat'ĭigo áyíílaa, daabiini'íi dała'á ánádaidle'go, yedaabik'ehíi nt'éshĭ bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi dá begolzaazhi'. ¹⁸ Isdzán hinłtsaaníi ízisgo kĭh goznili at'éé, ái ni'gosdzán biká' ízisgo nadaant'aahíi yá nant'áhi at'éé.

18

¹ Díí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ła'i yaaká'dí'hayaa higaalgo hiłtsaa, dázhó binawod golínihi; bits'á'idindláádíí bee ni'gosdzán biká' got'jį silį. ² Áđįđ dilwoshgo gáníí, Bábylon, dázhó íziso at'éé n'íí nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolį silį, spirits daanchọ'i dawa áígee ndaagozle', dló' daanchọ'i hik'e dló' bik'e daach'isch'ii'íí áígee ndaagozle' ałdó'. ³ Bizhaan biwine bich'į' nant'į' na'idah há'it'įhíí bee nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí bił nádaagodizyis, nnee íziso nadaant'aahíí bizhaaní yil nant'į' nadaaskai, ła'íí ni'gosdzán biká' nnee dawahá baa nada'iniihíí bizhaan dázhó háłdzilíí bits'á'dí' hádaaldzil daasilį. ⁴ Áídí' ła' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'áá gáníigo, Shik'íyú, bizhaan bits'á' nohkáh, dahyúgohíí nohwíí ałdó' binchọ'íí be'ádaanoht'ee, ła'íí bich'į' góyéégo nagowaahíí nohwíí ałdó' itah doo. ⁵ Binchọ'íí yaaká'yú nel'aago yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihí'nañ án binchọ'íí yénálnii. ⁶ Hago ánát'įđíí k'ehgo bíí ałdó' ágánádaahdle', hago ánát'įđíí da'ágánáhołaago nakidn bich'į' nanáda'ohńiik: idee biyi' ha'desbįhíí da'ágánáhołaago nakidn bá hanáda'dołbįh. ⁷ Ída'odlįgo dawahá yee bił gonedlįhíí k'ehgo da'ágánáhołaago koniigodilne' hik'e chaal na'idaahíí baa daadohné': bijíí yune' gáđiłdi'nii, Shíí íziso isdzán nant'áhi dahsdaahíí nshłį, doo itsaa nshłį da, chaal na'idaahíí áshqod bee shaa godogaalgo. ⁸ Áí bighą dála' jįgo iltah at'éégo góyéégo nagowaahíí bee baa godogaal, da'itsaahíí, chaal na'idaahíí, ła'íí shiná' góyéhi; kọ' bee bidí'dodlił: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehn baa yałti'íí íziso at'ééhíí bighą. ⁹ Ni'gosdzán biká' íziso nadaant'aahíí yil nant'į' naskai n'íí, hik'e yil bił daagonedlį n'íí, dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'įđá' baa daachag doo, ła'íí natídaadindlí'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolne'íí yédaaldzidgo anahdí' nadaazį doo, gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso kįh goznil n'íí, Bábylon, dák'a'at'éé n'íí! Dałá'á łedihikeezíí biyi' naa yá'iti'íí ilk'idá' bengonyáá. ¹¹ Ni'gosdzán biká' nnee dawahá baa nada'iniihíí baa daachag doo, ła'íí chaal nakai doo; nnee doo ła' baa naná'ihńiik dahíí bighą. ¹² Óodo, béshłigai, tséé ílíni, dilkqohé, nak'a'łigai nł'éhi, lichii dot'izhi, masgágo, dázhó lichii'íí, tsį iltah at'éhi ilką daagolchiníí, bichįh yee da'dilo'íí biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahíí, tsį lán ílíni be'ádaaszaahíí, bésh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, ła'íí tséé marble holzéhi be'ádaaszaahíí, ¹³ Cinnamon holzéhi, likągolchini, ch'il bik'ah lán ílíni, jeeh didlidgo likągolchini, wine, ik'ah, ik'áan nł'éhi, t'oh naghái, magashi, dibelį, kį, tsinagháhi bijád nakihi, daabi'des'náhi, ła'íí nnee daanliiníí. ¹⁴ Ła'íí nest'ą' dázhó hánt'į n'íí nits'ą'zhį' bengonyáá, ła'íí dázhó itisgo

nlt'éehíí hik'e bee íziso ánt'éehíí nits'á' da'ilíí silíí, dahazhí' doo nahinłtséhgo da. ¹⁵ Nnee áí baa nada'iníihíí isdzánhíí bits'á'dí' hádaaldzil daasiliiníí, isdzánhíí biniigodilne'íí yédaaldzidgo, daachago natídaadindli'go da'anahyú nadaazíí doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhóó da, doo gozhóó da, íziso kįh goznil n'íí, nak'á'ligai dážhó nlt'éhi, hik'e dot'izhgo lichii'íí, la'íí dážhó lichii'íí bee bik'e'izlaa ni', óodo, la'íí tséé ílíníí, la'íí dilkóohé bee bik'esinil ni'. ¹⁷ Dawahá bee há'ıldzil n'íí dała'á ledihikeezhí' doo nt'é da silíí laą. Tsina'eekí yiká' nadaant'aahíí, dawa bił nada'i'eekí, nada'il'eekí, la'íí dahayú nada'il'eelyú baa nada'iníih la'íí nada'ilníihíí da'anahyú nadaazíí. ¹⁸ Dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'įigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí íziso kįh goznilíí doo la' ga'at'éé da ni'! ¹⁹ Daachago natídaadindli'go bitsits'in biká'zhí' leezh daiłke' gádaaniigo, Doo gozhóó da, doo gozhóó da, íziso kįh goznil n'íí, yee hádaaldzili bitsina'eekí daagolíníí yee hádaaldzil n'íí! Dała'á ledihikeezhí' doo nt'é da silíí. ²⁰ Yaaká'yú daagonohłni, nadaal'a'á dilzini daanohłni, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nada'iziidi, nohwil daagozhóó le'; Bik'ehgo'ihí'nań íziso kįh goznil n'íí nohwíí nohwichą t'áázhi' bich'i' nanáhesnil. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á íziso at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'ąągo túnteel yiyi' oyılne' gáníigo, Da'ágát'éégo íziso kįh goznili, Bábylon holzéhi, ts'ıltaągo doo hagee nát'įi da doleek. ²² Tsįbe'idot'áté yee da'do'aahíí, bee dot'áté yídaagołsiníí, tsįsól yee da'do'aahíí, hik'e béshdilwoshé yee da'do'aahíí dawa niyi'yú doo hagee naadiits'įh da doleek; nnee dawahá áiléhi, hagot'éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát'įi da doleek; nitahyú tséé ik'aago áhiłts'agíí doo hagee naadits'ag da doleek; ²³ Nitahyú ik'ah kọ'íí bits'á'idindíiníí da'ádįh doleek; nnee niinéhíí hik'e isdzán niinéhíí bizhii doo hagee naadiits'įh da doleek; nnee nitahyú baa na'iníihíí íziso nandee ni', ni'gospdzán biká'; nitahyú iyónziníí nnee iltah at'éégo hadaaszt'íí dawa ch'a'ónil ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí bidil, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaa n'íí bidil, la'íí nnee ni'gospdzán biká' nadaastseedíí dawa bidil íziso kįh goznilíí bitahyú hit'įi.

19

¹ Díí bikédí'go nnee dážhó láni yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'áą, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń ba'ihégoł le'; Hasdách'igháhíí, ba'ihégondziníí, goch'idnłsiníí, la'íí dawa yebik'ehíí býéhi at'éé. ² Da'aniigo la'íí dážhó nlt'éégo aayałti'; bizhaan, íziso nant'į' nagháhi yee ni'gospdzán yilchóodi, yaa yałti', la'íí bánada'iziidi naistseedhíí bighą yá

t'aqzhi' nanáhesnil. ³ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégoşı le', ánádaado'niid. Áídı' lid kŋh goznilı́ bits'á'dı'hi doo ngonel'aq dayú hahıtı́ doleeł. ⁴ Nt'éégo bádaayányú nadındı́'ı la'ıı nt'éşŋ daahınaahı́ dı́'ı biyahzhi' hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaayú daayokaqah, gádaaniigo, Doleełgo at'éé; Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégoşı le'. ⁵ Áídı' nant'an biká'dahsdáhi bits'á'dı' kozhii dits'ag gánı́go, Bik'ehgo'ihinañ daahohikaqahñ ba'ihédaanoşı le', daanohwigha bánada'ohsiidı́, daanohwigha daabinołsinı́, doo ízıgo ádaanoht'ee dahı́ la'ı́ ízıgo ádaanoht'eehı́. ⁶ Nnee dázhó láni ádaani ga'áhiłts'ago, tú dázhó yat'éégo yaahılını ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'niihı́ k'ehgo áhiłts'ago disiits'áq, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégoşı le': Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehn dawa yebik'ehn yee nant'aa. ⁷ Halqá nohwił daagozhó le', nohwił daagonedlı́ le', án daadinlzı le': dibelı́ biZhaazhé nlını niinéhiı́ biká' ngonyáago bi'aa hileehı́ iłch'ı'ádedlaa. ⁸ Áı nak'a'ligai dázhó nt'éhi, doo chı dahi, dázhó ligaii bik'esilaa doleełgo baa godet'aq: dı́ nak'a'ligaihiı́ nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahı́ bi'at'e' nzhóni at'éé. ⁹ Nt'éégo ágáşihı́, Dı́ bee ágóle', Hadın dibelı́ biZhaazhé nlını nináago bá da'idaqayú daabidokéedı́ biyaa daagozhó doleeł. Ágánáşılđo'niid, Dı́ Bik'ehgo'ihinañ da'anıi ánihi. ¹⁰ Áík'ehgo biyahzhi' hayaa asdzaago hoşıkáqadı' gáşihı́niid, Doo ágánt'ı́ da: ni hik'e nik'ısyú Jesus baa nadaagolni'go dała' nada'idziidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihinañ zhá honkaqah: Bik'ehgo'ihinañ binkáayú yádaaktı́ı́ Jesus baa nagolni'hi dázhó itısyú yaa nagolni' n'ı́ at'éé. ¹¹ Yáa ilts'á' ádzaago hı́lgai hiłtsaq; áı yıká' dahsdaahn Badach'ołhi hik'e Da'anıhi holzee, án da'áıgee ná'áyátti' la'ı́ nt'éégo ágot'eehı́ bigha nagonłkaad. ¹² Biınaahı́ ko' yadiinahı́ ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'an bich'ah lqágo dahnaznil; bizhi' dahgoz'aq, áı nnee doo la' yıgólşı da, bıı zhá yıgólşı. ¹³ Íhiı́ dił biyi' nastsoozi bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihinañ biYati' holzee. ¹⁴ Áík'ehgo yaaká'yú nadaagonłkaadı́ hı́lgai bił hilwohı́ biké' náıseeł, nak'a'ligai dázhó nt'éhi, dázhó ligaihi, doo chıh dahi bik'enazlaa. ¹⁵ Bizé'dı' béşh be'idiltkishé denini há'áá, áı nnee iltah at'éégo hadaazt'ı'ı́ yee yihıłtiish doo; béşh dahyotı́łgo nant'aa doo: la'ı́ dahts'aa bitoo yıká' naghaago hayıgeşı́ k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nnee yich'ı' gode'aah. ¹⁶ Bi'ı́ la'ı́ bik'aizhi' bizhi' bek'e'eshchı́, áı dı́ k'ehgo dahgoz'aq, ÍZİSGO NANT'ÁN DAANLIINIÍ BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINIÍ YEBIK'EHN. ¹⁷ Nt'éégo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ya'ái yiı' sizııgo hiłtsaq; án dló' yáa ihı'yú nada'inıihı́ dawa yich'ı' nadidilghaazh

gáníigo, Yushdé', Bik'ehgo'ihinaán ízigo at'éhi bá da'idaqahíi baa íla'adaahne'; ¹⁸ Ízigo nant'an daabitsi', siláada binant'a' daanlíni daabitsi', nnee ndaalwodi daabitsi', hji daabitsi', yiká' dahnaháztaaníi daabitsi', la'íi nnee dawa doo isná daanliji dahíi hik'e isná daanliiníi, doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehíi daabitsi' daahsaq doleelhií bigha. ¹⁹ Áidí' nt'éshji bégodzidi hiltsaq, la'íi ni'gosdzán biká' ízigo nant'an daanliiníi bisiláada bilgo íla'adaasdzaa, hji yiká' dahsdaahn bisiláada bilgo yil nagonkaad doleelgo. ²⁰ Nt'éshji bégodzidi yisnáh silji, la'íi Bik'ehgo'ihinaán binkaáyú na'iziidi ádil'ini áldó' yisnáh silji, nt'éshji bégodzidi bináál godiyihgo áná'ol'ijlgo nnee nt'éshji bégodzidi be'idinidlidé bee bídi'nidlidihíi, la'íi bíi át'éégo be'ilzaahíi daayokaqahíi yich'i' nazch'a'i. Díi da'ála dá daahinaago tsélkq'i bil dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihíi hji yiká' dahsdaahn bésh be'idiltishé bizé'dí' há'áahíi yee nadaistseed: áik'ehgo dlq' íltah at'éehíi ái daabitsi'íi yee náda'isdjíd.

20

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihinaán binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaalgo, o'í'án doo ni'í'ánihi bá be'igeesé hik'e bésh hishbizhíi nchaahi dahyonilgo hiltsaq. ² Án t'iishcho, doo áni da t'iishíi, ch'iidn nant'anhi, Satan holzéhi, yil ndéelgo da'á doo náhóltagyú legodzaazhi' hystl'oggo, ³ O'í'án yune' yó'olt'e' da'dentáádí' o'ígéez, nnee íltah at'éégo hadaazt'í'íi yúwehyú doo ch'a'onayiniil dahíi bigha, da'á doo náhóltagyú legodzaazhi': ái bikédí'go dé't'ihézhi' nanánt'ih doleel. ⁴ Áidí' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaaníi hiltsaqago yiká' dahnaháztaaníi aayadaalti'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagolni'íi hik'e Bik'ehgo'ihinaán biyati'híi bigha bik'os nadaahisk'i n'íi biyi' nazji n'íi hiltsaq, ái nt'éshji bégodzidi dagohíi be'ilzaahíi doo daayoskaqad dahíi, daabitá' dagohíi daabigan bebídaanidlidé doo bee bídaanidlid dahíi; ái daahinaa násdljigo, da'á doo náhóltagyú legodzaazhi' Christ yil nádaant'aah. ⁵ Lahzhi' nanezna'íi doo daahinaa násdlji da, da'á doo náhóltagyú legodzaahíi aalgo zhá. Díinko dantsé nanezna'íi naadikáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'íi naadikáhgee hadín yitah naadiidzaahíi biyaa gozhóq hik'e bil godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahíi doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihinaán hik'e Christ bi'okaqah yebik'ehíi daanliji doleel, da'á doo náhóltagyú legodzaazhi' yil nadaant'aah doo. ⁷ Da'á doo náhóltagyú legodzaahíi aalgo Satan ha'ásitjidi' ch'ínálteeh. ⁸ Áidí' djí'yú ni'gosdzán biká' goz'aayú íltah at'éégo hadaazt'í'íi, Gog hik'e Magog daagolzeehíi, ch'ayiniilyú

nagonkaad doleehíi bigha íla'ánálne'yú hágháh: áí túnteel tábaa sáihíi k'ehgo da'áholaa doo. ⁹ Ni'gosdzán nteelíi biká' dahnádnksaa, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi daagoljige binaa, hik'e kih goznili kol daanzhóni binaa lédnt'i' silijj: áídá' yaaká'dí' kq' nkednnaago aal daabi'níid. ¹⁰ Áídí' ch'iidn nant'an bich'i' nazhch'a'íi kq' hik'e tsélikq'i bil dilti'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'éshj bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádil'ínihíi naháztaayú, áigee jji hik'e t'é'go goyéé bich'i' nagowaa doo, doo ngonel'aa dayú dahazhi'. ¹¹ Áídí' nant'an biká'dahsdáhi ligaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hiłtsaa, án bits'á'dí' ni'gosdzán hik'e yáa bil ogoyáa; áídí' doo hayú goz'aa da lək'e. ¹² Nanezna'íi doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bidáhdí' nadaazi'go hiłtsaa; áídí' naltsoos ilts'á' ádaadzaa: la'i naltsoos ilts'á' nanádzaa, áí naltsoos be'ihí'náhi: nanezna' n'íi hant'é ádaaszaahíi naltsoos biyi' k'e'eshchiiníi bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'íi naadiikaigo ayíílaa: da'itsaahdí' hik'e Ch'iidntahdí' nanezna' n'íi nanaadiikai: áídí' dawa hant'é ádaaszaa shíhíi bigha baa yáda'iti'. ¹⁴ Áídí' da'itsaahíi hik'e Ch'iidntahíi kq' dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díinko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áídá' dahadíi naltsoos be'ihí'náhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'aa dayúgo kq' dilti'go sikaaníi biyi' yuyaa olt'e'.

21

¹ Áídí' yaaká' áníidéhi hik'e ni'gosdzán áníidéhi hiłtsaa: dantsé yaaká'híi hik'e dantsé ni'gosdzánhíi bech'ígonyáa; áídí' túnteel ésdjíd. ² Shíi, John, Jerúsalem áníidéhi, kih godiyini goznili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' hayaa goldohgo hiłtsaa, na'ilíhn k'ad nnié'ehgo bika' hileehíi yiba' ilch'i'ádodlaahíi ga'at'éégo. ³ Yaaká'dí' kozhii ádjíd áilts'ago disii'ts'áá gáníigo, Isaa, da'ch'okaaah goz'aaníi Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' golíiníi nnee bitahyú goz'aa, án bil daagoljigo nneehíi bichagháshé daanlijj doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi yil daagoljigo, bíi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaaahn doleel. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ bináa tú bá k'eda'ildéh doleel; da'itsaahíi da'ádih doleel, doo kol gozhóq dahíi, daach'ichagíi, daach'inniihíi ndi da'ádih doleel: dantsé áí begoz'aa n'íi bech'ígoyáahíi bigha. ⁵ Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánniid, Isaa, dawahá áníidégo ánáshdléh. Áídá' shíi gáshílnniid, K'e'ilchíi: díi yati'íi da'anii la'íi ba'olníhi at'éé. ⁶ Gánáshíldo'niid, Aal lalzaa. Shíi Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshijj. Hadín dibá' nliiníi tú hináhi haljijhíi bá ná'isijh, doo bigha nahi'níi dago. ⁷ Hadín dawahá yitis siliiníi dawa bíyéé doleel; Bik'ehgo'ihí'nañ

yokaqahñ nshlji doleeł, shiye' nlii doleeł. ⁸ Áídá' dawa yee nádaaldzidí, doo da'odlaq dahí, nchq'go ádaat'eehí, nñee nadaitseedí, nant'i' nakaihí, iyodaanzihí, nadn'ái daayokaqahí, la'í léda'ilchoohí dawa tsétkq'i bił dilti'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'aa: áí nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á gots'idihí dała'á, its'aa gots'idi gots'idn góyéégo banagowaahí bee halk'ihí, yee dahikáli shaa nyáágo, shich'i' hadzii gáníigo, Yushde', isdzán ánii nñáhi, dibelji biZhaazhé nlíni bi'aahí nił ch'í'nah ashle'. ¹⁰ Áídí' Holy Spirit shiká'zhi' adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhí dził dážhó nchaahi yúdahyúhi biká' oshiktí, áígee ízisgo kih gozníli, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bił nkegonyáágo shil ch'í'nah áyúlaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádí bee bits'á'idindláád: bits'á'idindláádí tséé dážhó lán ílíni, jasper holzéhi, dénktónégo binkááyú got'ijhí ga'at'éé; ¹² Áí kih gozníli binaayú lé'dit'ihí dážhó nteel ádí' dážhó yúdahgo alzaa lék'e, nakits'adahgo dáádítjh, áí da wago Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á nadaazji, Israel nakits'adahyú hat'i'í daabizhi' dahnagoz'aa, dáádítjhí biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádítjh; nahokqsé dahstaqadí'go taadí' dáádítjh; na'idí'ahdí'go taadí' dáádítjh; ya'ái onadáhdí'go aldó' taadí' dáádítjh. ¹⁴ Kih gozníli binaayú lé'dit'ihí bit'áqhggo nakits'adahgo ist'ihgo légodnt'i', dibelji biZhaazhé nlíni binal'a'á nakits'adah daabizhi' áí biká' dahgoz'aa. ¹⁵ Shich'i' yakti'í be'ída'nel'aqahé óodo be'alzaahi naitih, áí kih gozníli hik'e bidáádítjhí, la'í binaayú lé'dit'ijhí yee yí'da'nel'aqhggo. ¹⁶ Kih gozníli díjzhi' hágodn'áá, naniigo dáne'niiyú dálekt'ee: kih gozníli be'ída'nel'aqahé yee yí'da'nel'aqhggo nakits'adah doo náhóltagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohí, dáne'niiyúhí, hik'e ts'ídagí biłgo dálekt'ee. ¹⁷ Áídí' binaayú lé'dit'ihí aldó' yí'nes'aqhggo dała'á gonenadín iká'yú dizdín díj'i nñee bigan ílhadit'aqadí' biganlataházhí' ngont'i'go, áí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú gólíni k'ehgo at'éé. ¹⁸ Binaayú lé'dit'ihí tséé lán ílíni, jasper holzéhi, be'ágoz'aa: kih gozníli dá óodo zhá, dolyini binkááyú got'ijhí ga'at'éhi, be'ágoz'aa. ¹⁹ Binaayú lé'dit'ihí bit'ááh ist'iní tséé íltah at'éhi lán da'ilíni bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee it'ááh ist'iní jasper holzéhi be'ágoz'aa; nakigeehí sápphire holzéhi; taadngeehí chálcedony holzéhi; díj'igeehí émerald holzéhi; ²⁰ Ashdladngeehí sárdonyx holzéhi; gostángeehí sárdius holzéhi; gots'idigeehí chrýsolite holzéhi; tsebígeehí béryl holzéhi; ngost'áigeehí tópoz holzéhi; gonenangeehí chrýsoprasus holzéhi; lats'adahgeehí jácynth

holzéhi; ła'íí nakits'adahgeehíí ámethyst holzéhi be'ágołzaa. ²¹ Dáádítłhíí nakits'adahíí dilkqohé łań íłni, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: dała'á ntáágo pearl dała'á bił ádaaszaa: kłh goznilíí biyi' intínhíí dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'įhíí k'ehgo alzaa. ²² Áígee da'ch'okaqah goz'aaníí doo hish'įj da: Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń Dák'a'at'éhi hik'e dibelįj biZhaazhé nłni biłgo dabíí da'ch'okaqah goz'aaníí daanłj. ²³ Kłh goznilgee ya'ái ła'íí t'é'gona'ái da'ádłh ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí bee got'įj, ła'íí dibelįj biZhaazhé nłni bee got'įhíí nłj. ²⁴ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí hadíí hasdákaihíí, ái kłh goznilíí bits'á'idindláádíí yee nakai doo: ła'íí ni'gosdzán biká' ízisgo nadaant'aahíí ízisgo ye'adaat'eehíí hik'e daagodnłsiníí ył nihikáh doleel. ²⁵ Bidáádítłhíí įjgo doo daná'detłh da: akú t'é' ánágodłh. ²⁶ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'i ízisgo ye'adaat'eehíí hik'e daagodnłsiníí ył nihikáh doleel. ²⁷ Hadíí daanchq'íí doo hagot'éégo ha'akáh da, nchq'go at'éégo ánát'įhíí, ła'íí hadín lé'ikchoohíí aldó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadín dibelįj biZhaazhé nłni binaltsoos be'ihí'náhi bizhi' dahgoz'aaníí zhá ha'akáh doleel.

22

¹ Áídí' tú be'ihí'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'įjgo, Bik'ehgo'ihí'nań hik'e dibelįj biZhaazhé nłni nadaant'aago dahskeep' hálįjgo, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á shł ch'į'nah áyíłaa. ² Kłh goznilíí ch'į'itinyú ihń'yú, ła'íí tú nłníníí da'alch'izhinéé nel'aago tsį'nt'áni be'ihí'náhi nádihiakáad, ái nakits'adahyú at'éégo nánt'łh, dádaanántłhgee nest'á' dała'áyú at'éhi dahnándah: bit'aqahíí nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí yee nádaadziihi. ³ Áígee dénchq'go ágot'eehíí ánádłh doo: áídí' Bik'ehgo'ihí'nań hik'e dibelįj biZhaazhé nłni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokaqah doleel. ⁴ Binii daayo'įj doo; bizhi'íí bitá'gee dahnagoz'aq doo. ⁵ T'é' ánádłh doleel; ik'ah kq'íí ła'íí ya'ái be'idindláádíí doo hagot'įj da; Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń dabíí bá idindládi nłj doleel: ła'íí doo ngonel'aq dayú dahazhį' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánashıkdo'niid, Díí yati'íí ba'olnłhi hik'e da'anłhi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń binkááyú nada'iziidi n'íí daadilzini daayokaqahń, k'ad ágonéhíí bánada'iziidíí ył ch'į'nah ágole'híí bigha binal'a'á yaaká'dí'hi bich'į' daades'a'. ⁷ Isqá, dák'adégo nánshdaak: díí naltsoos hagot'éégo ágolnéhgo benet'aaníí hadín yikísk'eh at'ééhíí biyaa gozhq' doleel. ⁸ Shíí, John, díí ágot'eehíí disiits'aq ła'íí hiłtsaq. Áík'ehgo disiits'aqđí' hiłtsaqgo, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ái shł ch'į'nah áyíłaaahi biyahzhį' hayaa asdzaago hoshkaqah nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo

gáshihnniid, Doo ágánt'ij da: shíi, ni, nik'isyú, Bik'ehgo'ihinań
 binkááyú nada'iziidi, hik'e díi naltsoos biyi'dí' yati'íi yikísk'eh
 ádaat'eehíi bilgo dała' nada'idziid. Bik'ehgo'ihinań zhá
 onkáąh. ¹⁰ Gánáshikdo'niid, Díi naltsoos hagot'éégo ágonéhgo
 benet'aaníi bida'denłjéeh hela', biká' ngonyaáahíi bighą.
¹¹ Hadín doo dábik'ehyú át'ij dahíi, án dayúweh ye'at'ij le':
 hadín dénchq'égo át'ijhíi, án dayúweh ye'at'ij le': hadín
 nlt'éégo at'éehíi, án dayúweh nlt'éégo at'éé le': la'íi hadín
 dilziníi, dayúweh dilzi le'. ¹² Isąą, dák'adégo nánshdaak; koch'ij
 nada'ishniihíi bil nánshdáh, nnee dała'a ntijgo hagot'éégo
 ánánt'ijdhíi bighą bich'ij' na'ishniilgo. ¹³ Shíi Álpha hik'e
 Oméga nshij, begodeyáhi hik'e bengont'i, dantséyúhi
 hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníi yikísk'eh
 ádaat'eehíi biyaa daagozhqó doleel, ái tsj'nt'áni be'ihinańhi yaa
 dokaahgo bá goz'ąą, la'íi kįh goznilií ch'íná'itijhyú ch'idokaahgo
 aldó' bá goz'ąą. ¹⁵ Áidá' gósé, idaanlgashi, nant'ij' nakaihi,
 nnee nadaitseedi, nnee nadn'ái daayokąąhi, la'íi dahadín
 lé'ichoohíi bil nzhqogo dayúweh lé'ikchoohi doo ha'ádokaah
 da. ¹⁶ Shíi, Jesus, shinal'a'a yaakádí'hi ha'ánázéh nagoznilyú
 díi bee nohwil nagolnigo de'a'. David bikeghad nshij,
 hik'e David bits'á'dí'hi nshij, ts'iksqsécho bits'á'idindini
 nshij. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán nińéhi, Yushdé', daanii.
 Hadín idits'agi aldó', Yushdé', nii le'. Hadín dibá' nlijhíi
 hígháh le'. Hadín hát'ínii tú be'ihinańhi yodłąą, doo bighą
 nahi'niil dago. ¹⁸ Nnee dała'a ntijgo díi naltsoos hagot'éégo
 ágonéhgo benet'aaníi daidits'agií gádaabikdishni, Dahadín
 díi inágodn'ąąhíi, góyéégo ágot'eehíi díi naltsoos biyi'
 k'e'eshchiiníi, Bik'ehgo'ihinań góyéégo godigháhíi bich'ij'
 inágado'aal: ¹⁹ Dahadín díi naltsoos hagot'éégo ágonéhgo
 benet'aaníi la' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihinań aldó' naltsoos
 be'ihinańhi biyi'dí', kįh godiyini goznilií biyi'dí', la'íi díi
 naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníi biyi'dí' bíyéé zhinéehíi
 bits'á' hayiné' doleel. ²⁰ Díi yaa nagosni'íi gánii, Da'anii
 shíi dák'adégo nánshdaak: Doleelgo at'éé. Da'anii Jesus,
 nohweBik'ehń, de'nnáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehń
 bilgoch'oba'íi daanohwigha nohwich'ij' begoz'ąą le'. Doleelgo
 at'éé.